

U7

XII. S. A 3.

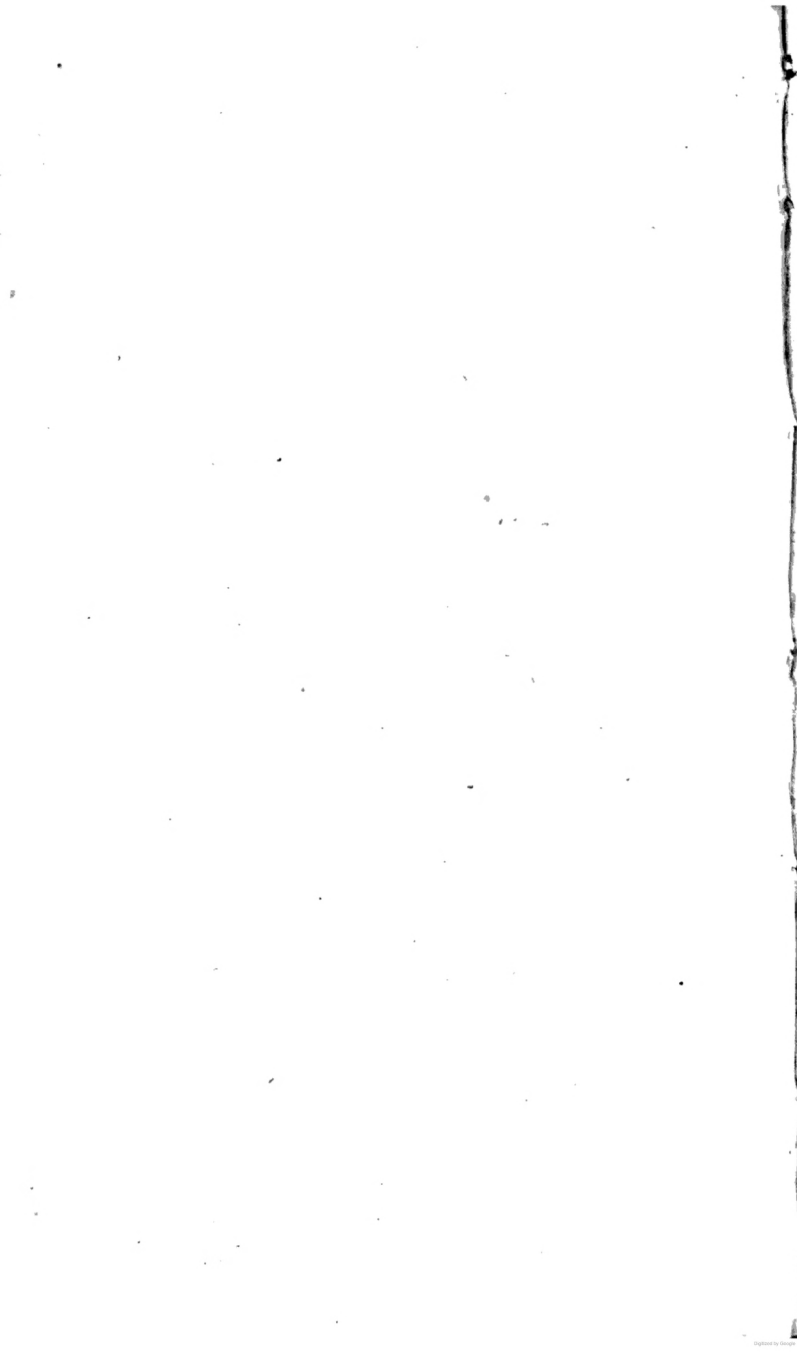
G. 2.

13 - 21. 6. 13.

ANTIFEBRONIUS VINDICATUS

S E U
S U P R E M A
ROMANI PONTIFICIS
POTESTAS
A D V E R S U S
JUSTINUM FEBRONIUM
EJUSQUE VINDICEM
THEODORUM A PALUDE

Iterum adserta, & confirmata.

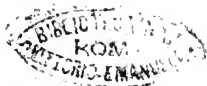
P A R S III.

C Æ S E N Æ
M D C C L X X I.

APUD GREGORIUM BLASINIUM SUE SIGNO PALLADIS
SUPERIORUM FACULTATE.

Institutio universalis nascentis Ecclesie de Beati Petri sum-
fit honore principium, in quo regimen ejus, & summa
consistit. Ex EJUS enim ECCLESIASTICA DISCIPLINA
per omnes Ecclesias religionis jam crescente cultura FONTE
MANAVIT. Nicenæ Synodi non aliud præcepta testantur:
adeo ut non aliquid super eum ausa sit constituere quum
videret nihil supra meritum suum posse conferri. OMNIA
DENIQUE HUIC NOVERAT DOMINI SERMONE CON-
CESSA.

S. BONIFACIUS I.

Ep. XIV. ad universos Episcopos per Thellatiam constitutis.

I N D E X

DISSERTATIONUM

HOC VOLUMINE CONTENTARUM.

DISSERTATIO VI. *De precipuis Pontificii Primatus juribus in rebus ad Ecclesiasticam disciplinam pertinentibus, ac primum de iis, quæ Febronius ex Christi institutione Primatui fuisse adnexa concedit, sed imminuit, atque corrumpit.* pag. i

CAPUT I. *Potestas leges universæ Ecclesiæ ferendi Romano Pontifici a Febronio jure videtur tribui, sed iis conditionibus, quæ illam omnino evertunt. De conditionibus infra disputandum proponitur. Interea Romano Pontifici adferitur vera & propria edendarum universæ Ecclesiæ legum auctoritas, ac Nicolaus I. vindicatur.* ibid.

CAPUT II. *De quibusnam rebus leges ferre Romani Pontifices possint? Canonibus obsequi debent; neque id tamen quidquid Febronius obganniat veræ propriæque legum sancendarum officit potestati, aut Canonibus Pontifices subjicit, Aliqua de dispensationum jure.* 37

CAPUT III. *Convellitur Febronii axioma, omnem legum Pontificiarum immo & Conciliarium vim ab Ecclesiae consensione proficisci. Nonnulla adduntur de Romana legum Ecclesiasticarum promulgatione.* pag. 65

CAPUT IV. *De Juris Canonici nævis, quod Febronius irreverenter exaggerat. Illud vero cum primis queritur, num aliqua disciplinæ in iis libris comprehensæ nota inuri a Catholico Scriptore possit? Novus Juri Canonici Codex a Febronio propositus.* 92

CAPUT V. *Quod Febronius Romano Pontifici adserit jus excommunicandi, plane nullum est, atque a Catholica veritate perquam alienum. Neque illum juvant, quæ ex Ecclesiastica historia profert, exempla. Aliqua in eundem Febronium pro Romana librorum censura adnotantur.* 140

CAPUT VI. *Inter Pontificii Primatus jura & illud a Febronio recensetur quo Vicarii Apostolici, itemque Legati constituuntur. Abusus qui hujusmodi ministrorum vitio irrepere possunt, frustra ad jus ipsum minuendum ab eo traducuntur. Febronii fallacie in indicanda quæ in Antifebronio exstat suorum delictorum confutatione.* 182

DISSERTATIO VII. *De aliis Primatus juribus, quæ solum a Conciliis atque Episcopis Romano concessa fuisse Pontifici Febronius contendit.* pag. 193

CAPUT I. *Generatim queritur, num a Synodis & Episcopis, (quod ait Febronius) repetenda sint plurima Romani Primatus jura.* ibid.

CAPUT II. *Num jus terminandorum diocesum finium, quod Febronius ait, Romano Pontifici non ex ipsa Primatus vi, sed ex Ecclesiæ consensione adcesserit?* 208

CAPUT III. *Adfinis propositæ quæstio expeditur, quo scilicet jure ad Romanos Pontifices novorum Episcopatum, aut etiam metropolcon institutio pertineat.* 218

CAPUT IV. *Quid de Pontificiis ac præsertim peccatorum & dispensationum reservationibus sentiendum sit? Earum rigines ab Episcoporum voluntate Febronius ac Pereira adcersunt: qua in re multiplicis revincuntur erroris.* 228

CAPUT V. *Beneficiorum reservationes non tam ex Episcoporum consensu, quemadmodum Febronius adserit, quam ex ipso Romanorum Pontificum jure petendæ sunt. Cujusmodi id jus sit, & quo nomine eisdem summis Pontificibus conveniat. In harum reservationum antiquitatem justasque causas diligentius inquiritur, multaue Febronii commenta refelluntur.* 251

CAPUT VI. *Pauca de Annatis.* Febronius a questione, quam super Annatis in primo opere proposuerat, ad aliam minus odiosam in suis defensionibus calide deflectit. In hac tamen fere nova questione multiplicis falsitatis revincitur; jusque Annatarum iterum Romano Pontifici invictis adseritur. pag. 295

CAPUT VII. *Relationum quoque, immo & generalium convocandarum Synodorum hisque præsidentis jus Pontificium Febronius ab Episcoporum, Ecclesiæque consensione repetit: utrumque absurdissimum demonstratur.* 323

DISSERTATIO VIII. *De Juribus, quæ a Romano Pontifice usurpata per summam Episcoporum injuriam fuisse Febronius queritur.* 351

CAPUT I. *De Episcoporum electionibus queritur. Num. &c. a Romanis Pontificibus subdole atque injuste fuerint Metropolitanis, Synodisque Provinciarum ereptæ?* ibid.

CAPUT II. *Omnium Episcoporum confirmationem juris esse Pontificii, nihilque aut Synodis aut Metropolitanis a Romanis Pontificibus qui ejusmodi confirmationes sibi servarunt, fuisse detractum, frustra obnitente Febronio demonstratur.* 381

CAPUT III. *Episcoporum translationes quo jure Romani Pontifices sibi solis adscri-*

adscripterint. Innocentii III. de re decretum a Febronii criminationibus iterum vindicatur.

pag. 399

CAPUT IV. *Judiciaria Romani Pontificis in omnes etiam citra appellationem sive deponendos sive absolvendos Episcopos adversus audaces Febronii conatus iterum adferitur.*

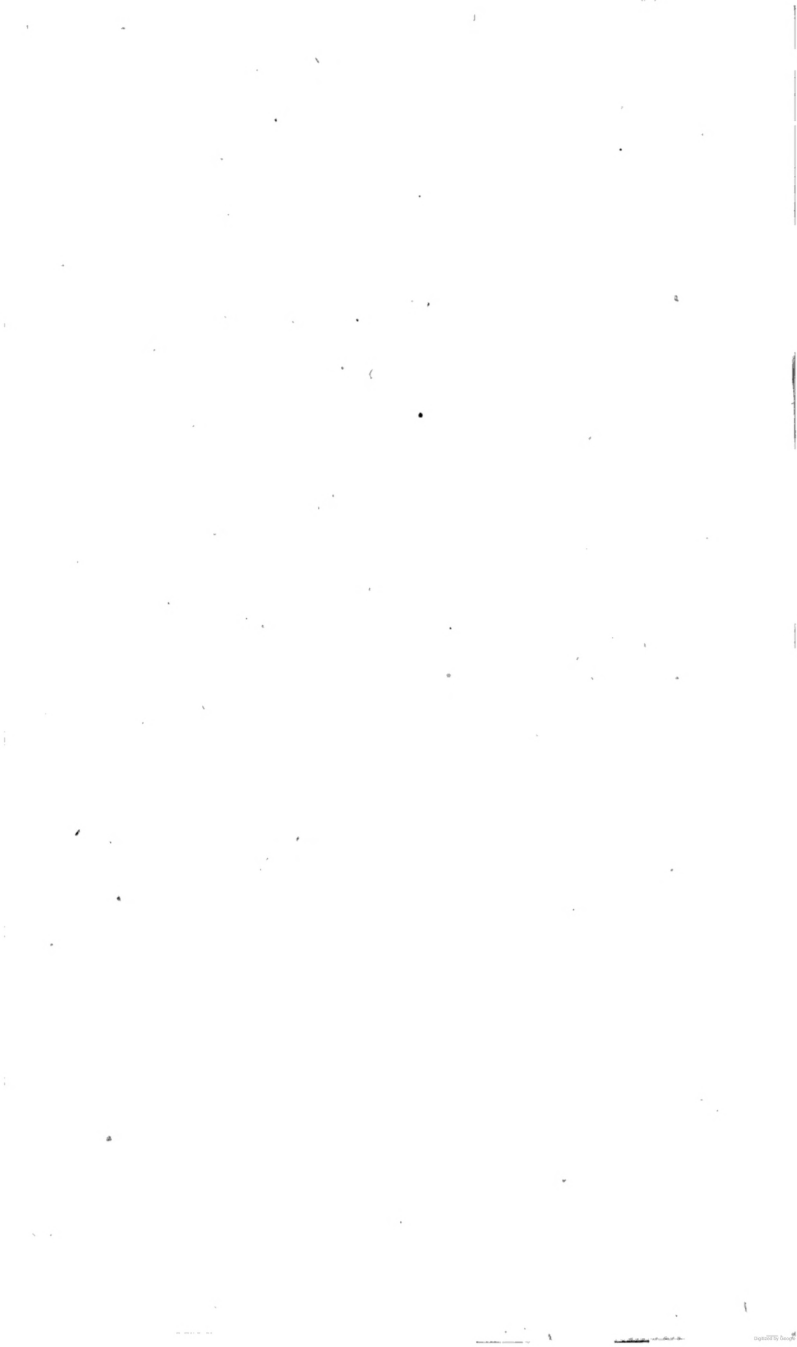
418

CAPUT V. *Licet ad ea quæ de Appellationibus in Antifebronio differuimus, Febronius fere nihil responderit nova de illis, Brevis tamen tractatio instituitur, & adversarii audacia retunditur.*

45E

CAPUT V. *Romæne appellationum causas dijudicare Romani Pontifices possint? an potius (quod unum Febronio placet) in Provinciis dare iudices debeant?*

495

DISSERTATIO VI.

De præcipuis Pontificii Primatus juribus in rebus ad Ecclesiasticam disciplinam pertinentibus, ac primum de iis, quæ Febronius ex Christi institutione Primatui fuisse adnexa concedit, sed imminuit atque corrumpit.

CAPUT I.

Potestas leges universæ Ecclesiæ ferendi Romano Pontifici a Febronio jure videtur tribui, sed iis conditionibus, quæ illam omnino evertunt. De conditionibus infra disputandum proponitur. Interea Romano Pontifici adseritur vera & propria edendarum universæ Ecclesiæ legum auctoritas, ac Nicolaus I. vindicatur.

I.

Uo magis nostra cum Febronio disputatio progreditur, eo apertius insensus istius hominis in Romanam Sedem animus se se explicat. Jura enimvero Romani Pontificis in rebus ad disciplinam pertinentibus ea sunt, quibus ille maxime adversatur. Ne-

Antif. Vind. T. IIL

A

que

que id mirum. Quam enim nihil is magis spectet, quam ut *Romanam* Curiam Principibus & Episcopis invisam reddat, utrique autem disciplinam sibi vindicent, illi quidem vel publicæ tranquillitatis obtentu, vel protectionis, quam Ecclesiæ se debere agnoscunt, privilegio ac dignitate; hi vero sua ipsorum in Ecclesias suæ jurisdictioni obnoxias potestate; quo minus juris in sacræ disciplinæ capitibus divina Christi institutione *Romano* Pontifici tribuitur, eo iste graviore veluti amplincatæ per summam injuriam dignitatis, alienorumque jurium ademptorum reus apud utroque conflagrât invidia. Orditur itaque *Febronius* a stabiliendo Canone, qui deteriore multo efficit Pontificii Primatus rationem, quam Episcopalis potestatis. *Habet*, inquit (1), *universalis Primatus sua jura partim ex jure divino, partim ex humano; immo PLURA EX HOC QUAM EX ILLO: Habet ordo Episcoporum FERE OMNIA SUA EX JURE DIVINO*. Atque id quidem, etsi Pontificiæ auctoritati valde injuriosum est, ferendum tamen aliquo modo crederem, si facultates, quas ille tribuendas ait primatui ex divino jure, veræ & præcipuæ jurisdictionis facultates essent. Sepositis vero iis, quæ ad jus humanum ab eo referuntur, atque a nobis in sequente dissertatione opportunius discutientur; quid in rebus

(1) T. I. cap. II. §. 7. n. 9.

rebus disciplinæ reliquum est, quod primatui adjudicet ex divino jure, nisi quod merum *directorium* meram *inspectionem*, meram canonum executionem præferat?

II. Id perspicue in ea quam *Romanis* Pontificibus tribuit, legum ferendarum potestate videamus. Episcopos divino suæ auctoritatis jure posse per suas singulos diœceses leges edere scribit vere *Febronius* his verbis (2): “ Cum hoc Ecclesiastico regimine, & „ ei inhærente auctoritate leges condendi, „ conjuncta est, atque ab eadem potestate „ dependet facultas (Episcoporum) in iisdem „ legibus pro re nata dispensandi &c. Quid „ vero de *Romano* Pontifice? “ Communi- „ ter, inquit *Febronius* (3), agnoscitur, „ quod quamquam penes summum Pontifi- „ cem solum legislatoria potestas respectu „ universalis Ecclesiæ non resideat, nihilo- „ minus in magna congregandorum genera- „ lium Conciliorum difficultate condere pos- „ sit leges generales, easque toti Ecclesiæ „ proponere observandas “. Hactenus bene. Verum heu! statim addit, *non ante tamen vim habituras, quam communi consensu fuerint receptæ*. Alibi autem docet (4), “ pertine- „ re ad *Romani* Pontificis Primatum, ut le- „ ges, quas necessitas vel utilitas Ecclesiæ

A 2

heic

(2) T. II. pag. 256.

(3) T. I. Cap. II. §. 4. n. 3. pag. 106.

(4) *ibid.* cap. V. §. 2. n. 4. pag. 230.

4 DISSERTATIO VI.

„ heic & nunc postulare videtur, universali
 „ Ecclesiæ *proponat*, has propter *intrinsicam*
 „ earum æquitatem (non propter proponen-
 „ tis auctoritatem) Episcopi tenebuntur ad-
 „ ceptare, quando eas judicabunt aptas ad
 „ promovendum bonum Religionis, & di-
 „ sciplinæ Ecclesiasticæ, & postquam statui
 „ publico Regni vel Imperii nullum digno-
 „ scentur adferre præjudicium. “ Prius au-
 „ tem (5) tradiderat, non omnibus *Romano-*
rum Pontificum decretis inter Canones disci-
plinares deberi locum, sed *illis tantum, quæ*
pro fundamento habent Canones ab Ecclesia a-
gnitos, maxime Conciliares, & ad horum exe-
quutionem pertinent. Pergit Febronius suam
 quod ad Pontificias leges spectat, sententiam
 enucleate proponere (6): *Quando autem leges*
pro universa Ecclesia in Concilio latæ, & ab
hac generali usu receptæ sunt, non est in so-
lius summi Pontificis potestate illas abolere,
aut eis, saltem absque præsumpto Synodi con-
sensu, derogare. Quotquot etiam Petri succes-
 sores (7) noverunt, ministerium sibi a Deo cre-
 ditum esse ad ædificationem non ad destru-
 ctionem; non contra veritatem, sed pro veri-
 tate: quotquot agnoverunt, se, si sua potestate
 adversus regulas, pro bono regimine Ecclesiæ
 summa sapientia conditas, idest, contra canones
 ute.

(5) *ibid. cap. II. §. 8. pag. 129.*

(6) *ibid. cap. V. §. 2. n. 9. pag. 287.*

(7) *Cap. V. §. 5. pag. 315.*

uterventur, adversus monitum sapientis sepem dissipare, & una manu destruere, quod Apostoli, quod Patres tanto laborum sanguinis, & vitæ impendio altera manu construxerunt: totidem etiam facti sunt suam obligationem Christi & universalis Ecclesiæ institutis ac Canonibus, pro bono regimine ejusdem sacrae Reipublicæ legitima auctoritate conditis, se se conformandi. At quænam quæso isthæc potestas. est? Hoc, inquit *Ballerinius* (8), meri directorii honoris & ordinis jus est. Non negat *Febronius*, immo diserte profitetur (9): Jus proprium „ferendarum pro universali Ecclesia legum „Romano Pontifici neque in materiis Fi- „dei, neque in causis disciplinæ compete- „re, probabimus *capite* V. Habet is quidem, „uti *cap. II. §. 6.* insinuavimus, jus nomi- „ne Ecclesiæ leges observandas proponendi, „sed quia, uti ibidem demonstravimus, illæ vigorem non obtinent, priusquam ab „Ecclesia agnoscantur & admittantur, heinc „tantum abest, ut ex hoc præ taxationis „jure absoluta propriaque potestas legisla- „toria deduci valeat, ut potius ejus oppositum inde defluat“. Recte deinde monetur (10) ad cujuscumque legis rationem omnino pertinere PUBLICATIONEM. At sufficitne Pontificia decreta Romæ promulgari? mi-

(8) *De potest. Eccles.* pag. 168.

(9) *T. I. cap. IV. §. 11. n. 1.* pag. 264.

(10) *ibid.* n. 1. pag. 285.

6   DISSERTATIO VI.

nime vero, inquit *Febronius* (11): “ Exem-
 „ pla Bullarum Pontificiarum, vi promul-
 „ gationis in Urbe factæ undique, ut præ-
 „ tenditur, receptarum, sunt petitiones il-
 „ lius principii, de quo heic quæstio mo-
 „ vetur. Clausulæ demum recentioribus qui-
 „ busdam bullis & decretis insertæ, queis
 „ Papam sola publicatione *Romana* legem
 „ suam obligare velle declaratur, eadem
 „ contra se argumenta, ac bullæ ipsæ de-
 „ cretaque pati debent &c. “ Hæc *Febro-*
nius in primo operis sui volumine docuit.
 Sui similis in altero tomo statuit (12),
 Pontificum decreta, *tanquam a suorum aucto-*
rum doctrina, sanctitate, & dignitate commen-
data, ad Patrum placita solum fuisse (olim)
relata, quæ per se nullum legis vigorem obti-
ner, qualis noscitur Conciliorum constitutionibus
inesse. Quænam porro sint, de quibus ali-
 quid decernere, seu potius decernendum Ec-
 clesiæ proponere possit Pontifex, ita exe-
 quitur (13): “ Sane mirandum foret, si *Ro-*
 „ *mana* Curia privatis legibus novisque con-
 „ stitutionibus veteres traditiones, atque u-
 „ sus remove conaretur. Etenim contra
 „ statuta Patrum decernere, aut concedere
 „ aliquid Apostolicæ Sedis auctoritas mini-
 „ me valet. Debet quoque Papa adtendere,

,, 28

(11) *ibid.*

(12) *pag.* 415.

(13) *pag.* 426.

„ an ipsi potius obedientia sit exhibenda ,
 „ an illis Sanctis Patribus , qui in suis scri-
 „ ptis nobis adhuc loquuntur. Quin immo
 „ si Papa ad hoc non attenderet , esset ni-
 „ hilominus nostra ex parte abominabile fa-
 „ cinus , si quas antiquitus a Patribus no-
 „ stris adcepimus Traditiones , pateremur
 „ infringi . Idem etiam de antiquis atque
 „ innoxiiis particularium Ecclesiarum consue-
 „ tudinibus tenendum est ; quippe quæ hac
 „ in parte ne tantillum quidem *Romanæ* ce-
 „ dere debent . Sed & tum incompetentem
 „ ac citra auctoritatem ageret Pontifex , si
 „ indifferentia , idest , talia mandaret , qui-
 „ bus non servatis , salus nec periclitaretur ,
 „ nec juvaretur . Itaque in omnibus his ca-
 „ sibus Papa humeris nostris non ferendum
 „ onus imponere censendus , atque ea pro-
 „ pter ei in his obediendum non esset “ .
 Addit infra (14) (quod in indice (15) di-
 citur *legum Papalium primaria conditio*) : U-
 niversalis Papa non debet edere legem , nisi
 universaliter tenentem : quod rationabiliter præ-
 videt , universaliter non fore recipiendum , con-
 sultius omittet . Denique de promulgatione ita
 scribit (16) : “ Ab eo tempore (a sæculis
 „ XII. & XIII.) Romani Pontifices se ge-
 „ runt pro Legislatoribus universæ Eccle-

[14] pag. 438.

[15] pag. 638.

[16] pag. 416.

„ siæ. Sed quia haud ignorant, plures ex
 „ iis, quas evulgant, Constitutionibus, ali-
 „ bi non adceptari, aut publicari, eum in-
 „ duxerunt stylum, quo aliis persuadere vo-
 „ lunt, publicationem *Romæ* in campo *Flo-*
 „ *ræ* factam pro universo Christiano orbe
 „ valere. Hoc quam inhumanum sit &c. “

III. Hæc sunt super Romani Pontificis
 in ferendis legibus auctoritate *Febronii* do-
 gmata, quæ fufius enarravimus, quod in pri-
 ma dissertatione ubi *Febroniani* systematis
 conspectum dedimus, vix hac de re quid-
 quam adtigimus. Sed vide, Lector, ac mi-
 rare hominis istius rationem. Duo iusta ca-
 pita in *Antifebronio* ad exitiale hocce refel-
 lendum systema adhibui, octavum, inquam
 & nonum secundæ dissertationis, tum etiam
 integrum alterius tomi secundum librum, in
 quo præcipuas quasdam *Romanorum* Pontifi-
 cum leges a *Victore* I. ad *Gregorium* II. col-
 legi, & observationibus illustravi. Nihil ho-
 rum egregius *Febroniani* operis vindex me-
 morat, sed quæ *Nicolaus* I. (17) ad confir-
 mandam *Romanis* Pontificibus ferendarum le-
 gum potestatem adtulerat, confutare adgre-
 ditur (18); quam apte, & ad propulsandi
Antifebronii munus adposite, nemo non in-
 telligit. Sed ad quæstionem redeo. Quum
 uti dixi, quæ pro *Romani* Pontificis pote-
 state

[17] in *Can. I. dist. XIX.*

[18] *T. II. pag- 425. seq.*

state ibi proposui sane gravissima, *Febronius* prætermiserit, quod sane facilius fuerat quam refellere; ea sane omnem quam antea habebant (habebant autem maximam) vim retinere jure meo sumo, dum illa adversarius non solvat. Nihilo tamen minus aliqua huc conferam ad hujus systematis vitium clariore in luce collocandum. *Febronius* ex ipsa Primatus a Christo constituti natura potestatem repetit, quam *Romano* Pontifici concedit, *proponendarum* Ecclesiæ legum. Simul de nobis queritur, qui unum primatum *meri directorii* ab eo admissum dicamus; negat id, pernegatque, atque *auctoritatis* præterea primatum se agnoscere prædicat. Verum primatus, qui vi cogente sit destitutus, critne umquam *supremæ auctoritatis* qualem hoc nomine *Tridentina* Synodus designavit? An non Princeps Senatus proponit quid a Senatu sit consulendum? Quænam hæc jurisdictio est? Si igitur *Romano* Pontifici jurisdictionis primatus creditus est, utique ejus est non solum proponere leges ab Ecclesia vel sancientes vel suo primum consensu firmandas, sed auctoritate, quæ per se cogat, eas ferre. *In speculis a Deo constituti* agebat *S. Cælestinus* (19), ut *vigilantiæ nostræ diligentiam comprobantes & quæ coercenda sunt, rescemus, & quæ observanda sanciamus; non proponamus.* Sed & alia sunt, quæ

[19] Ep. IV.

quæ *Febronianum* systema ex dissonis inter se dogmatibus efformatum demonstrant. Nam quid quæso est, nisi opinionum conflictus; Episcopis legum in suis diœcesibus condendarum jus adserere, negare *Romano* Pontifici? Illi, inquit *Febronius* (20), successores sunt Apostolorum, quibus legum ferendarum tradita potestas fuit; at nonne *Romanus* Pontifex *Petri* successor est? an autem *Petrus* leges sicut ceteri Apostoli edere non poterat? Potuisse dices ut Apostolum, non ut Primatem Ecclesiæ; summum vero Pontificem *Petro* ut Apostolo tanquam *Romanum* Episcopum, *Petro* ut Primati tanquam universæ Ecclesiæ Primatem succedere; posse proinde suæ *Romanæ* Ecclesiæ, non posse universæ leges dare. Sed hæc novis, iisque maxime secum pugnantibus sunt implicata commentis. Apostolis enim promissam eam potestatem scimus, quum Christus illos his verbis adloquebatur: *Quæcumque adligaveritis super terram &c.* sed etiam *Petro* ut Primati Christus dixit: *Quodcumque ligaveris super terram.* Si ergo in ea promissione facta potestas quoque condendarum legum continebatur, cur non eadem in promissis *Petro* factis fuerit comprehensa? Comprehensam certe agnovit *S. Leo Magnus*, qui Episcopos per *Siciliam* constitutos redarguens (21) quod
in

[20] T. II. pag. 255.

[21] Ep. XVI. col. 716. *Baller. edit.*

in die Epiphaniæ baptismum conferrent , ait : in quam culpam nullo modo potuissetis incidere , si unde consecrationem honoris adcipitis inde legem totius observantiæ sumeretis : & beati Petri Apostoli Sedes , quæ vobis Sacerdotalis mater est dignitatis , esset ecclesiasticæ magistræ rationis . Neque enim quis sanæ mentis dixerit , Leonem ut singularis Urbis Romæ Episcopum exigere a Siculis Episcopis potuerit , ut a sua sede LEGEM totius observantiæ sumerent , eamque veluti Ecclesiasticæ magistræ rationis susciperent . Deinde quod Papa in Ecclesia potest , idem Episcopus suis in diœcesibus posse Febronius , & cum eo Pereira docent ; eoque spectat absoluta , non limitata , & perfecta potestas , quam Episcopis tribuunt (22) . Quei ergo repente fit ut plus possint in suis diœcesibus Episcopi , quam Papa in Ecclesia ? Non equidem puto , eos omnem abiēcisse pudorem , ut Episcopos supremos in suis diœcesibus Pastores esse velint , negent supremum in universa Ecclesia Pastorem esse Romanum Pontificem . Quod si Episcopi supremi Pastores non essent , nisi leges , quibus suas oves aut in officio continerent , aut a noxiis pascuis arcerent , edere illis liceret , quomodo supremum universæ Ecclesiæ Pastorem hac ad eundem finem tam necessaria auctoritate spoliabimus ?

IV.

[22] Ciascheduno , inquit Pereira [de Episcoporum potest. p. 39.] è nel suo distretto Pastor supremo , che tutto può .

IV. Hæc veluti ad *hominem* dicta sunt, Rem ipsam propius agamus. Meminerit *Febronius* se cum *Cypriano* & Catholicis profiteri, Primatum *Petro* datum, ut *una Ecclesia* monstretur, nempe in bonum unitatis, cujus centrum essent *Petrus* ejusque successores *Romani* Pontifices. Jamvero meridiana luce clarius est, non posse unitatem constare, nisi *Romanus* Pontifex suprema polleat edendarum legum facultate. Unitas nempe, alia fidei est, communionis alia, & caritatis; illi hæresis, huic schisma adversatur. Nam ut ait *S. Hieronymus* (23), *inter hæresim & schisma hoc interesse arbitramur, quod hæresis perversum dogma habeat, schisma propter Episcopalem dissensionem ab Ecclesia pariter separet*: quod & *S. Augustinus* tradit his verbis (24): *hæretici de Deo falsa sentiendo ipsam fidem violant; schismatici autem discissionibus iniquis a fraterna caritate diffiliunt, quamvis ea credant, quæ credimus*. Plerumque autem schisma si purum sit, res disciplinæ spectat. Quamobrem schismata a *S. Theodoro Studita* definiuntur *dissensiones eorum, qui propter aliquas causas Ecclesiasticas & quæstiones medicabiles inter se dissident*. Sed undenam istæ dissensiones? docuit *S. Cyprianus* (25): *neque enim aliunde hæreses obortæ sunt aut nata sunt*

[23] in cap. III. epist. ad Titum.

(24) de Fide & Symb. cap. 10.

(25) Ep. IV. ad Corneli.

sunt schismata, quam inde quod SACERDOTI DEI NON OBTEMPERATUR (in Fidei definitionibus, si hæretes; in legibus disciplinæ, si schismata sint) *nec unus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & ad tempus iudex vice Christi cogitatur*. Ut igitur unitas communionis servetur, *Sacerdoti Dei obtemperare debent* ij, qui cum eo communionis vinculo colligantur. Auctoritatem ergo jubendi habeat is oportet, cui nisi *obtemperetur*, schismaticum periculum immineat. Nec solum schismatis ratio sumit in *Sacerdote Dei* legum ferendarum potestatem, sed ipsa unitatis conservatio eam postulat. Nam licet disciplinam ubique locorum omnino uniformem esse non oporteat, quemadmodum credenda dogmata, tamen sæpe disciplina ejusmodi est, quæ vel cum dogmatibus intime jungatur sive per se se, sive eorum, qui illam servare abnuunt, errore; vel Christum ipsum auctorem habeat: vel universalis Ecclesiæ observatione veluti sit consecrata; vel propter rerum, quas spectat, cum magnitudinem, tum varietatem nervus & vigor Christianæ Reipublicæ merito ac jure existimetur. Hanc sane sartam tectamque ubique servari magni interest, sine qua vel ipsa fidei unitas tandem periclitetur. Id autem quei efficiatur, nisi summus Ecclesiæ Pontifex leges ferre possit, quibus subnascentes in eam abusus cohibeat, aut etiam evellat?

Quid

Quid vero si quod *Græci* faciunt, qui *Latina* Ecclesiam carpunt, quod in azymo pane, non in fermentato divina mysteria celebret, receptas apud magnam Christiani orbis partem, licet non summi momenti consuetudines insectentur, ob illasque cum ceteris Ecclesiis communicare detrectent? Legibus opus est, quibus sine crimine obstiti nequeat, ad tantam coercendam audaciam, ad vindicandam tot Ecclesiarum religionem, ad confirmandam reprehensæ disciplinæ integritatem. Quemadmodum autem diocesana Ecclesiæ nonnisi aut Episcopus, aut diocesana Synodus leges præscribere potest; ita universæ Ecclesiæ aut summus Pontifex, aut œcumenica Synodus legum edendarum habet auctoritatem; hæc quia si capiti suo, ut decet, adhæreat, universam repræsentat Ecclesiam; ille præterea, quia ejus curæ unitas commendata est.

V. Adcedit perpetua legum Christiano orbi dicendarum consuetudo, quæ apud *Romanos* Pontifices viguit. Hanc uti monebam, in *Antifebronio* demonstratam Lector inveniet. Pauca tamen heic quoque ejusmodi legum exempla indicabo, præter illud quod ex *S. Leone M.* nuper recitavi, eaque ipsa, quæ a *Nicolao I.* adlata sunt, ut quæ ad eorum vim eludendam *Febronius* excogitavit, profligentur. Sed primum agnosce Lector ingenium, fidemque *Febronii*, "Dum
,, læ-

„ sæculo, inquit (26), IX. *Hincmarus Rhe-*
 „ *menfis* cum aliis *Gallie* Episcopis Decre-
 „ talibus RR. PP. epistolis illis, quæ ex-
 „ tra receptum corpus Canonum vagaban-
 „ tur, quæstionem status movit, *Nicolaus I.*
 „ magno nisu probare contendit, etiam ex-
 „ travagantibus inesse vim Canonicam“. Agebatur de *Isidorianis* decretalibus, quæ circa illa tempora eruperant. *Hincmarus* porro illis inesse auctoritatem negabat quod *illa decretalia priscorum Pontificum in toto codicis canonum corpore non continerentur descripta* (27). Hanc, qua ad infringendam earum epistolarum fidem *Hincmarus* utebatur, rationem *Nicolaus* multis argumentis refellit. Quare quæ mox a *Febronio* audiemus, non tam *Nicolaus* protulit, ut illis epistolis inesse vim canonicam probaret, quam ut illud *Hincmari* argumentum refutaret. Cur autem ex *Gratiano Febronius* maluerit, quam ex ipsa *Nicolai* quæ in Concilio Romano VII. existat, epistola, ista decerpere quis divinet? nisi forte illud ægre tulit, quod *Hincmaro Gallis*que *Nicolaus* exprobrat, ipsos, ubi suæ intentioni hæc (*Isidorianas* epistolas) suffragari conspiciunt, illis indifferenter uti, & solum nunc ac diminutionem potestatis Sedis Apostolicæ, & ad suorum argumentum privi-
 legio-

(27) Nicol. ep. ad univ. Episc. Gallie T. VIII. Conc. Labb. edit. Paris. col. 799.

legiorum minus adcepta esse, perhibere; hæc enim ostendunt, in Galliis quoque receptatum fuisse *Isidorianas* decretales, nec *Nicolaum* de earum auctoritate fuisse sollicitum, nisi quod *Gallorum* exempla ipsi præiverant, eorumque rationem probare non posset, qui ubi sibi suffragarentur, illas prædicabant, ubi ipsorum causæ obessent, respuebant. Sed ad *Febronium* redeo de *Nicolao* sic loquentem. *Quas vero probationes adtulit?* In Can. I. diss. XIX. non adducit Canonem Concilii alicujus generalis, quod decretalibus Pontificiis dedisset vim & honorem Canonis pro universa Ecclesia: (Miratur hoc *Febronius?* quum *Romani* Pontifices. non Ecclesiæ privilegio, sed Christi, ipsiusque vi primatus sibi potestatem ferendarum legum inesse agnoverint?) “ potissimum refert auctoritatem „ trium Antecessorum suorum, nempe In- „ nocentii I., Leonis M., & Gelasii I. Ast „ *Innocentii* testimonium directum non invenit: duxit ergo argumentum ex eo, quod „ solius *Innocentii* I. epistola decretalis ad „ *Exsuperium Tolosanum* Episcopum cap. ult. „ primo nobis stiterit canonem completum „ S. Scripturæ. Sed vel ipse epistolæ ingressus clare dicit, quod Pontifex consultus super diversis, ibi noluerit agere canonum conditorem, sed doctorem, qui postulatus, ut doceat, aliquid semper addiscat, qui pro captu intelligentiæ suæ, „ quæ

quæ sibi sunt visa, respondit, quid sequen-
 „ dum vel docilis ratio persuaderet, vel
 „ auctoritas lectionis ostenderet, vel custo-
 „ dita series temporum demonstraret: nihil
 „ itaque ibi definit, sed pure docet; in
 „ specie de libris canonicis sic tantum ha-
 „ bet: *Qui vero libri recipiantur in Canone*
 „ *Sanctarum Scripturarum, brevis adnexus do-*
 „ *cet*“. Ne credas Lector *Nicolaum* ita ine-
 „ ptiisse, quemadmodum heic a *Febronio* ex-
 „ hibetur. Revoca in mentem fuisse *Nicolai*
 „ cum *Hincmaro* disputationem, num ea vale-
 „ ret argumentandi ratio; *decretales illæ in Ca-*
 „ *nonum Codicem relatæ non sunt; nullius igitur*
 „ *sunt auctoritatis*. Ut hocce argumentum *Ni-*
 „ *colaus* refutaret, adversariis objicit, *Scriptu-*
 „ *ras Novi & Veteris Testamenti in Codice*
 „ *Ecclesiasticorum Canonum non exstare; num*
 „ *propterea ait recipiendæ non sunt? Tum ad-*
 „ *dit: „ Sed responsuri sunt isti, quod in-*
 „ *ter Canones inveniatur Capitulum Sancto*
 „ *Papæ Innocentii, cujus auctoritate doceat-*
 „ *tur, a nobis utrumque testamentum esse*
 „ *recipiendum, quamquam in ipsis paternis*
 „ *canonibus nullum eorum contineatur ex*
 „ *toto insertum*“. Non igitur *Nicolaus* ad
 „ confirmandam *Decretalium* auctoritatem *In-*
 „ *nocentii* epistolam appellat, ut *Febronius* gar-
 „ rit, sed *Gallos* eam adlegantes inducit, ut
 „ obiecto *Scripturarum*, quæ a *Canonum Co-*
 „ *dice* aberant, exemplo satisfaceret. Quare

pergit *Nicolaus* . “ Quibus ad hæc adferen-
 „ dum est , quoniam si vetus novumque re-
 „ stamentum recipienda sunt , non quod Co-
 „ dici Canonum ex toto habeantur adnexa ,
 „ sed quod de his recipiendis sancti Papæ
 „ *Innocentii* prolata videtur esse sententia ;
 „ restat nimirum , quod decretales epistolæ
 „ *Romanorum* Pontificum sunt recipiendæ ,
 „ etiam si non sunt Canonum codici com-
 „ paginatæ ; quoniam inter ipsos Canones
 „ unum *B. Leonis* capitulum constat esse
 „ permixtum , quo ita omnia decretalia con-
 „ stituta Sedis Apostolicæ custodiri mandan-
 „ tur , ut si quis in illa commiserit , nove-
 „ rit sibi veniam negari “ . Ceterum san-
 „ ctissimi Pontificis *Innocentii* modestia *Fe-*
 „ *bronius* abutitur , qui quod consulenti *Ex/su-*
 „ *perio* se pro *capto intelligentiæ suæ* quæ sunt
 „ visa respondere dicat &c. nihil eum ibi *de-*
 „ *finire* sed *pure docere* adfirmit . “ Si ad ali-
 „ quos forma illa ecclesiasticæ vitæ pariter
 „ & disciplinæ , quæ ab Episcopo *Siricio* ad
 „ provincias commeavit , non probabitur
 „ pervenisse , his ignorationis venia REMIT-
 „ TETUR , ita ut de cetero penitus inci-
 „ piant abstinere . Et ita gradus suos , in
 „ quibus inventi fuerint , sic retentent , ut
 „ eis non liceat ad potiora conscendere .
 „ Quibus in beneficio esse debet , quod hunc
 „ ipsum locum , quem retinent , non amit-
 „ tunt . Si qui autem scisse formam viven-
 „ di mis-

„ di missam a *Siricio* detegentur, neque sta-
 „ tim cupiditates libidinis abjēcisse; ILLI
 „ SUNT MODIS OMNIBUS SUBMOVENDI:“
 „ ita ille (28). Estne hoc *pure docere*; Et hoc
 „ quæsitum ab *Exsuperio* fuerat quid de his
 „ observari oporteat, qui post baptismum
 „ omni tempore incontinentiæ voluptatibus
 „ dediti, in extremo fine vitæ suæ pœni-
 „ tentiam simul & reconciliationem com-
 „ munionis exposcunt. “ Respondet *Inno-*
 „ *centius*, consuetudinem priorem retinuisse,
 „ ut concederetur pœnitentia, sed commu-
 „ nio negaretur. . . . Sed postquam domi-
 „ nus noster pacem Ecclesiis suis reddidit,
 „ jam depulso terrore, communionem dari
 „ abeuntibus placuit, & propter domini
 „ misericordiam, quasi viaticum profecturis,
 „ & ne *Novatiani* hæretici, negantis ve-
 „ niam, asperitatem, & duritiam sequi vi-
 „ deamur TRIBUETUR ergo cum pœniten-
 „ tia extrema communio: ut homines hu-
 „ jusmodi vel in supremis suis, permitten-
 „ te Salvatore nostro, a perpetuo exitio
 „ vindicentur. “. Iterum quæro: est ne hoc
 „ *pure docere*, an *definire*? Saltem Cl. *Constan-*
 „ *tio* *definire* visus est *Innocentius*. Audi illum
 „ in adnotationibus ad hunc locum (29).
 „ Quod vero NUNC DEFINIT *Innocentius*, hoc
 „ postea *Cœlestinus* *epist.* 4. ad *Episcopos* *Vien-*
 „ *nen.*

B 2

nen.

(28) *Ep. VI. Epist. R. P. Coust. col. 792.*(29) *col. 793.*

nenſis & Narbonenſis provincie n. 3. & Leo
epiſt. 100. ad Theodorum n. 5. diſerte con-
firmant &c.

VI. Leonis M. quam urgebat *Nicolaus*, ea
erat ſententia: ne quid vero ſit, quod præ-
,, termiſſum a nobis forte credatur, omnia
,, decretalia conſtituta tam beatæ recorda-
,, tionis *Innocentii*, quam omnium deceſſo-
,, rum noſtrorum, quæ de eccleſiaſticis or-
,, dinibus, & canonum promulgata ſunt
,, diſciplinis, ita a vœſtra dilectione custo-
,, diri mandamus, ut ſi quis in illa com-
,, miſerit, veniam ſibi deinceps noverit de-
,, negari. “ Sed, inquit *Febronius* (30), ex
,, Leone non probatur intentum *Nicolai*,
,, quod epiſtolæ decretales ab omnibus Epi-
,, ſcopis ſint recipiendæ, & ſub denegandæ
,, veniæ pœna cuſtodiendæ, ut vel ex ipſa
,, inſcriptione patet: Leo *Episcopus urbis*
,, *Romæ univerſis Episcopis per Campaniam,*
,, *Picenum, Tufciam, & per univerſas Ita-*
,, *liæ Provincias conſtitutis*. “ Videtur nem-
pe *Febronius* hanc Leonis legem ad juſ Pa-
triarchicum referre, cui *Italia* Epiſcopi pa-
rebant, non ad juſ Primatis. Verum ut hoc
verum eſſet, fruſtra *Febronius Nicolaum* re-
prehenderet. Id enim unum (notet quæſo
Febronius, ne in alienum plane ſenſum S.
Pontificis ſententiam detorqueat) *Nicolaus*
contendebat, illud Leonis caput, quum in

Ca-

(30) l. c. pag. 426.

Canonum codice legeretur, eamdem vim ad decretalium quarumcumque epistolarum auctoritatem vindicandam habere, quam *Galli Innocentii* litteris, licet ad unum *Exsuperium* datis, quod in eodem codice exstarent; inesse adsentiebantur ad confirmandum Scripturarum Canonem. Præterea multa heic *Febronius* peccat. Sumit enim, Pontificum legibus eos tantum parere debuisse, ad quos mitterentur, hincque solos *Italiae* Episcopos *Leonis* legi fuisse obnoxios, non ceteros. Qua in re primum non satis sibi constat; videtur enim fateri, *Leonianæ* epistolæ vi decretales litteras ab *Italis*, quos ejus epistolæ inscriptio memorat recipiendas fuisse; jus ergo ferendarum legum Patriarchæ tribuit; quo solum nomine *Leo* in ejus systemate potuisset universis *Italiae* Episcopis imperare. Et primati totius Ecclesiæ jus idem negabit? Recolantur heic ejusdem *S. Leonis* verba in epistola ad *Anastasium Thessalonicensem* (31), de Sacerdotibus, seu Episcopis:

„ Quibus quum dignitas sit communis, non
 „ est tamen ordo generalis: quoniam & in-
 „ ter beatissimos Apostolos in similitudine
 „ honoris fuit quædam discretio potestatis;
 „ & quum omnium par esset electio, uni
 „ tamen datum est, ut ceteris præmineret.
 „ De qua forma Episcoporum quoque est
 „ orta distinctio, & magna ordinatione pro-

B 3

„ VI.

(31) Ep. XIV. col. 691. *Ballerin. edit.*

„ visum est, ne omnes sibi omnia vindica-
 „ rent; sed essent in singulis provinciis sin-
 „ guli, quorum inter fratres haberetur pri-
 „ ma sententia; & rursus quidam in mayo-
 „ ribus urbibus constituti, sollicitudinem su-
 „ sciperent ampliorem, per quos ad unam
 „ Petri Sedem universalis Ecclesiæ cura con-
 „ flueret, & nihil usquam a suo capite dis-
 „ sideret “. Nimirum ipsa Ecclesiæ consti-
 „ tutio postulare videtur, ut quemadmodum
 in singulis urbibus positi Episcopi suis sub-
 ditis, in singulis Provinciis Metropolitæ E-
 piscopis, in majoribus urbibus Exarchi seu
 Patriarchæ Metropolitæ leges ferunt, ita
 Patriarchas, ceterosque omnes Ecclesiæ Pri-
 mas *Romanus Pontifex* legibus contineat,
quo ad unam Petri sedem universalis Ecclesiæ
cura confluat, & NIHIL USQUAM a suo ca-
pite dissideat. Deinde *Febronius* ignorare se
 ostendit, *Romanorum Pontificum* epistolas
 quæ ad unam mitterentur Ecclesiam, debuif-
 se ad ceteras diligenter deferri ab omnibus
 custodiendas. Audivimus supra ab *Innocentio*
formam Ecclesiasticæ vitæ pariter & disciplinæ
ab Episcopo Siricio AD PROVINCIAS COM-
MEASSE, nempe epistola prima, quæ tamen
Himerio Tarraconensi Episcopo inscripta e-
 rat. *Constantinus* quoque (32), & *Ballerinius*
 (33) *Siricii* quæ legitur ad *Africanos* episto-
 lam,

(32) T. I. *epist. R. P. col. 653.*[33] T. III. *oper. S. Leon. col. 1005.*

lam, contendunt fuisse primo datam ad Episcopos Suburbicarios seu *Italos*, *Afris* deinde communicatam. Sic etiam *Gelasii* epistola VII., quæ in Codicibus *Dionysianis*, & *Isidorianis* prænotatur *Universis Episcopis per Lucaniam & Brutios, & Siciliam constitutis*, in pluribus MSS. collectionibus, quas indicant *Ballerinii* (34) inscribitur *Universis Episcopis per unamquamque provinciam constitutis*. „ Similis, inquit iidem *Ballerinii*, Inscriptio-
 „ tionum varietas in aliis quoque aliorum
 „ Pontificum epistolis nonnumquam in di-
 „ versis collectionibus exhibetur, ut videre
 „ est inter ceteras in *Leonis* epist. 7. quæ in
 „ Codd. Dion. aliisque ex *Dionysio* profectis
 „ data traditur *universis Episcopis per Italiam*
 „ *constitutis*. At in duobus aliis coll. Corb.
 „ & nostræ collectionis legitur: *universis E-*
 „ *piscopis per diversas provincias constitutis*,
 „ Id ex eo profectum videtur, quod hu-
 „ iusmodi epistolæ primum ad certas provin-
 „ cias a *Romanis* Pontificibus directæ, po-
 „ stea vero per harum Provinciarum Epi-
 „ scopos vicinioribus communicatæ fuerint;
 „ & sic subinde in alias atque alias pro-
 „ vincias transferint, ita ut *universis Episco-*
 „ *pis per unamquamque provinciam* traditæ di-
 „ ci potuerint “. Sed non est cur ad alia
 excurramus exempla. Ipsa quam *Nicolaus*
 appellat, *Leonis* M. epistola id docet. Ve-

ritus non est *Febronius* ejus inscriptionem insigni falsitate corrumpere : *vel ex ipsa*, inquit, *inscriptione* patet : *Leo* Episcopus Urbis Romæ universis Episcopis per Campaniam, Picenum, Tusciam, & per universas ITALIÆ Provincias constitutis. Proh ! scelus ! Addidit *Febronius* de suo *Italiæ* nomen, quod Codices tum manu exarati, tum impressi ignorant, ut videre est apud ipsum *Quesnellum*, & *Ballerinius* (35). Porro Cl. *Constantio* (36) probabile visum fuit, quod Episcopus *Thuscianæ*, *Piceni*, & *Campaniæ* scriptum a *Leone* fuerat, id ad alios deinde missum, & longe lateque disseminatum, commune universis evasisse, atque ideo in ejus inscriptione adiectum esse ET UNIVERSAS PROVINCIAS : quod etiam *Balleriniis* placuit (37). Hæc sufficerent, si *Leo* ad *Italos* tantum Episcopos ista scripsisset, ut ei *Febronius* imponit. Quid vero quum *Leo* epistolam suam miserit ad Episcopos PER UNIVERSAS PROVINCIAS CONSTITUTOS ? Ex *Leone*, inquebat *Febronius*, non probatur intentum *Nicolai*, quod epistolæ Decretales ab omnibus Episcopis sine recipiendæ, & sub denegandæ veniæ pœna custodiendæ. Cur ? quia *vel ex ipsa inscriptione* patet Leonem Episcopis tantum per universas

ITA.

(35) Ep. IV. T. I. col. 611.

(36) Præf. in epist. Rom. Pontif. pag. LI.

[37] in not. ad eam epistol. T. II. col. 1297.

ITALIÆ Provincias constitutis hæc perscripsisse. Igitur quum id falsum sit, atque epistolæ inscriptio *Episcopos non per universas Italiæ Provincias, sed per universas Provincias constitutos præferat*, probatur intentum Nicolai, quod *epistolæ decretales ab omnibus* (an non enim omnes sint *Episcopi per universas Provincias constituti?*) *sint recipiendæ, & sub denegandæ veniæ pœna custodiendæ.*

VII. Quæri fortasse posset, num *Romani Pontifices* legibus quas *Episcopis per universas Provincias constitutis* inscribebant, etiam *Orientales* obstringerent? Equidem si quæ utrique Ecclesiæ communia esse voluere, ea etiam *Orientis & Ægypti* Episcopis observanda mandarunt. A *S. Leone M.* non discedamus. Exstat ejus ad *Dioscorum Alexandrinum* epistola a. 445. scripta, in qua “ quod, in-
 „ quit (38) a Patribus nostris propensio-
 „ re cura novimus esse servatum, A VOBIS
 „ QUOQUE VOLUMUS custodiri, ut non pas-
 „ sim diebus omnibus sacerdotalis vel Le-
 „ vitica ordinatio celebretur; sed post diem
 „ Sabbati ejus noctis, quæ in prima Sab-
 „ bati lucefcit, exordia deligantur, in qui-
 „ bus his, qui consecrandi sunt, jejunis,
 „ & a jejunantibus sacra benedictio confe-
 „ ratur “. *Antiocheno* quoque Episcopo *Maximo* nonnulla præscripsit. “ In his illud
 „ quo-

„ quoque, inquit (39), dilectionem tuam
 „ convenit præcavere, ut præter eos, qui sunt
 „ Domini Sacerdotes; nullus sibi docendi
 „ & prædicandi jus audeat vindicare, sive
 „ ille Monachus, sive sit laicus, qui alicu-
 „ jus scientiæ nomine gloriatur. Quia etsi
 „ optandum est, ut omnes Ecclesiæ filii,
 „ quæ recta & sana sunt, sapiant; non ta-
 „ men permittendum est, ut quisquam extra
 „ sacerdotalem ordinem constitutus, gradum
 „ sibi prædicatoris adsumat“. Ubi fortassis
 „ *Febronius* consilium, cohortationemque,
 „ non legem videbit. Sed confer quæ eadem
 „ de re ad *Theodoretum* scripsit epistola sequen-
 „ te (40): “ de his vero, quæ in sæpe dicto
 „ Concilio (*Chalcedonensi*) illicita contra ve-
 „ nerabiles *Nicanos* Canones præsumptione
 „ tentata sunt, ad fratrem & Coepiscopum
 „ nostrum *Antiochenæ* Sedis præfulem scri-
 „ psimus: adiicientes & illud, quod nobis
 „ propter improbitatem Monachorum quo-
 „ rumdam regionis vestræ verbo mandasti
 „ per Vicarios nostros; ET HOC SPECIA-
 „ LITER STATUENTES, ut præter Domini
 „ Sacerdotes nullus AUDEAT prædicare, seu
 „ Monachus, sive ille sit laicus“. Non erit
 „ id animadvertisse inutile. Sæpe enim Pon-
 „ tifices etsi legem sanciebant, præsertim
 „ tamen quum ad *Orientis* Patriarchas de re-
 „ bus

[39] Ep. CXIX. col. 1217.

[40] Ep. CXX. col. 1227.

bus disciplinæ litteras darent, familiariore stylo ac temperatiore utebantur. Quamobrem quæ ad universas Provincias scribebant, etiam *Orientales* adligabant. Hinc *Nicolaus I.* (41) *Photium* ita redarguit. “De-
 „ cretalia autem, quæ a Sanctis Pontifici-
 „ bus primæ Sedis *Romanæ* Ecclesiæ sunt in-
 „ stituta, cujus auctoritate, atque sanctione
 „ omnes Synodi & sancta Concilia roboran-
 „ tur & stabilitatem sumunt, cur vos non
 „ habere vel observare dicitis? nisi quia ve-
 „ stræ ordinationi contradicunt . . . Quod
 „ si ea non habetis, de neglectu atque incu-
 „ ria estis arguendi; si habetis & non ob-
 „ servatis de temeritate estis corripiendi, &
 „ increpandi “. Si tamen de rebus agere-
 tur, in quibus certo sumi posset, noluisse
Romanos Pontifices ut sua decreta licet ge-
 neralibus concepta verbis, ad *Orientales* per-
 tinerent, dubium non est, quin solis *Occi-*
dentalibus illa præscriberent. Nec propterea
Febronio jus erit, ejusmodi decreta Pontifi-
 cibus non ut Ecclesiæ Primatibus, sed ut
Occidentis Patriarchis adjudicandi. Œcume-
 nica sane Concilia non *Occidentis* aut *Orien-*
tis, dici a Catholico homine Concilia pos-
 sunt, sed universæ Ecclesiæ. “Certa tamen
 „ est præsumptio, *Tridentinam* Synodum ut re-
 „ cte a *Ballerinio* observatum video (42)
 „ de-

[41] Ep. VI.

[42] De potest. Eccles. pag. 169.

28 DISSERTATIO VI.

„ decretis pertinentibus ad usum latinæ lin-
 „ guæ in divinis officiis , ad ritus & for-
 „ mas aliquorum Sacramentorum , ad usum
 „ calicis , & alia similia disciplinæ capita ,
 „ licet generalibus verbis fuerint expressa ,
 „ noluisse Orientales obligare “ . Ita etiam
Romani Pontifices jure Primatus leges e-
 dere poterant , etsi justis de causis *Orientales*
 illis devincire volebant . Verum ad *Nicolaum*
 revertamur .

VIII. “ Consonat autem , inquit ille in
 „ Epistola ad* universos Episcopos *Gallie* ,
 „ huic beatissimo Papæ *Leoni* sanctus & fa-
 „ cundissimus in decretis suis Papa *Gelasius* ,
 „ ita inquit : decretales epistolas , quas
 „ beatissimi Papæ diversis temporibus de
 „ urbe *Roma* , pro diversorum Patrum con-
 „ sultatione dederunt , venerabiliter susci-
 „ piendas decrevimus . In quo notandum ,
 „ quia non dixit , decretales epistolas , quæ
 „ inter Canones habentur “ . Ubi *Nicolaum*
 vides *Gallicanorum* Præsulum argumento
 semper inhærere . *Febronius* tamen *Nicolaum*
 sumens hoc testimonio uti directe ad com-
 probandam decretalium Constitutionum au-
 thoritatem , non ad infirmandum *Gallorum*
 Antistitum argumentum responder his verbis
 (43) : “ hoc decretum Concilii *Romani* ,
 „ quod dicitur a LXX. Episcopis anno 494.
 „ celebratum fuisse , in primis non est om-

„ ni

„ nī crīsi superius : deinde non ponit hæc
 „ Synodus canonem *omnibus* Ecclesiis , sed
 „ ad Synodum illa pertinentibus : demum
 „ vel heinc liquet , quo gradu & ordine ve-
 „ niant *Romanorum* Pontificum decretales :
 „ nempe ordo *primus* divinis Scripturis , *se-*
 „ *cundus* Conciliis generalibus , *tertius* Con-
 „ ciliis particularibus , *quartus* opusculis Ss.
 „ Patrum ibidem enumeratorum , & post
 „ hæc epistolæ B. Leonis Papæ ad *Flavia-*
 „ *num Constantinopolitanum* , *quintus* genera-
 „ liter omnibus opusculis orthodoxorum Pa-
 „ trum , *sextus* prædictis epistolis decretali-
 „ bus , *septimus* gestis Ss. Martyrum , & sic
 „ deinceps ibi legitur esse adtributus . Sed
 ut ab hac extrema animadversione exordiar,
 supra ostendimus , nihil magis ridiculum es-
 se , quam ex ordine , quo decretales episto-
 læ aut indicantur , aut referuntur , argumen-
 tari . Id vero majorem vim obtinet , ubi de
Gelasio loquimur , quo nullus magnificentio-
 ribus verbis suæ Sedis auctoritatem extulit .
 Pauca de multis adfero . “ Quod Sedes A-
 „ postolica (de *Chalcedonensi* Concilio lo-
 „ quitur) non consensit nec Imperator im-
 „ posuit , nec *Anatolius* usurpavit ; totum-
 „ que ut dictum est , in Sedis Apostolicæ
 „ est positum potestate : ita quod in Syno-
 „ do Sedes Apostolica firmavit , hoc robur
 „ obtinuit , quod refutavit , habere non po-
 „ tuit firmitatem : & sola rescindit quod
 „ præ-

30 DISSERTATIO VI.

„ præter ordinem congregatio synodica pu-
 „ taverat usurpandum“: ita in tomo de a-
 „ nathematis vinculo . Sub finem ejusdem to-
 „ mi ait: “ quapropter non veremur , ne A-
 „ postolica sententia resolvatur , quam &
 „ vox Christi , & majorum traditio , & ca-
 „ nonum fulcit auctoritas: ut totam potius
 „ Ecclesiam semper ipsa dijudicet“ . Episto-
 „ stola vero VII. postquam nonnulla de dia-
 „ conibus statuerat , “ quum , inquit , Sedes A-
 „ postolica super his omnibus favente do-
 „ mino , quæ paternis canonibus sunt præ-
 „ finita , pio devotoque studeat tenere pro-
 „ posito ; satis indignum est quemquam vel
 „ Pontificum vel ordinum subsequentium
 „ hanc observantiam refutare , quam beati
 „ Petri sedem & sequi videat & docere ;
 „ satisque conveniens sit , ut totum corpus
 „ Ecclesiæ in hac sibi observatione concor-
 „ det , quam illic vigere conspiciat , ubi
 „ Dominus Ecclesiæ totius posuit principa-
 „ tum “ . Et credemus *Gelasium* decretales suo-
 „ rum decessorum epistolas eo , quem *Febronius*
 „ expendit , ordine collocasse , ut Patrum scri-
 „ ptis illas auctoritate posthabendas esse exi-
 „ stimaremus ? De Synodo quod *Febronius* ait,
 „ Catholico Scriptore indignum est . Mitto in
 „ pluribus Mss. Codicibus apud *Ballerinios* in
 „ eruditissimo de *antiquis Collectionibus* tracta-
 „ tu , qui Tomo tertio operum S. Leonis M.
 præ-

præmittitur (44), hoc præcæmium *Gelasiano* illi Catalogo inscribi: *Nunc vero de scripturis divinis agendum est, quid UNIVERSALIS CATHOLICA recipiat ECCLESIA, & QUID VITARE DEBEAT*: quæ sane indicant, quæ in ea *Romana* Synodo tradita fuere, totam spectasse Ecclesiam, non eas solum Ecclesias, quæ Synodi *Romanæ* erant. Numquid quæ *Damasus* alique Pontifices in causis Fidei, aut in deiiciendis *Orientalibus* Episcopis constituerunt, non acta sunt in *Romanis* Conciliis? Quisnam vero *Orientalium* obiecit, illis decretis eos tantum teneri Antistites, qui ad Synodum *Romanam* jure vocari a summo Pontifice possent? Ad *crisim* quod adtinet, primo *Febronius* observare debuerat, licet de *Gelasii* decreto dubitari posset num legitimum sit, potuisse tamen illo *Nicolaum* uti adversus *Rhemensem Hincmarum*, a quo genuinum habitum fuisse constat. Nam in opusculo Capitulorum IV. ad *Hincmarum Laudunensem* ait (45): “ Sed & B. *Gelasius* „ in catalogo, qui libri ab Ecclesia Catho- „ lica recipiantur, descripto, authenticis „ Scripturis, & *Nicænæ*, *Constantinopolitanæ*, „ ac *Ephesinæ*, *Chalcedonensis* quoque Syno- „ di, & aliis Conciliis, a Ss. Patribus in- „ stitutis, & orthodoxorum opusculis atque „ decretalibus epistolis Apostolicæ sedis Pon- „ tificis.

(44) pag. CLV.

(45) Cap. 24.

„ tificum, aliisque Scripturis discrete, com-
 „ memoratis, de his Apostolorum canoni-
 „ bus penitus tacuit; sed nec inter apocry-
 „ pha eos misit“. Deinde post ea, quæ pro
 hoc decreto *Ballerinii* adtulerunt (46) hyper-
 criticus sit oportet, qui illud reiiciet. Dif-
 ficultas, quæ ad abjudicandum a *Gelasio* ip-
 sum decretum de libris ex Chronica nota-
 tione pendet nimirum ex consulatu *Asterii*
 atque *Præsidi* anni 494. quò anno postero-
 res sunt quidam libri in eodem decreto re-
 censiti, nulla est, hanc enim consularem no-
 tam, quum in nulla collectione, in codice
 nullo nacti sint *Ballerinii*, perperam adfixam
 nihil ambigimus, ac propterea, inquit
 iidem *Ballerinii* (47), jure P. Constantius
 (teste P. Mopinot in epistola edita anno
 1724.) quinto loco probandum sibi pro-
 posuerat, expungendam, quæ tot hætenus vixis
 locum dedit, chronologicam notam, utpote nulla
 satis firma auctoritate nixam, immo temere ex
 alia *Gelasii* epistola advectam.

IX. Atque his *Nicolaum* vindicavimus.
 Piguit equidem me, immo & puduit, qu-
 um me ad tanti Pontificis sanctitate atque
 doctrina spectabilis defensionem coactum vi-
 derem. Quid enim in Religione intactum
 deinceps erit, si summorum Pontificum epi-
 stolæ; quas *Gelasius* venerabiliter suscipiendas
 decre-

(46) T. III. oper. S. Leon. pag. CLI. CLVII.

[47] h. c. pag. CLVI.

decrevit, veluti cujuspiam de schola Theologi scripta ad examen præfidenti animo revocantur, & censoria virgula a privato homine audacter notantur? Bene tamen est, quod perspicue ostenderimus solis cavillationibus atque mendaciis potuisse tenebricosum scriptorem contra præstantissimi Pontificis effata quidquam moliri. Ceterum an non *Febronius* malæ se causæ patrocinari fatetur, qui *Nicolaum I. plenam leges ferendi potestatem Romanis Pontificibus adscribere conatum esse* pronuntiat? (48) Usus ad id sit *inanibus argumentis* ut jactat *Febronius*; quid *Romani Pontifices* definiant, ab orthodoxo homine considerandum est, non quibus suas definitiones argumentis confirment. Si ergo *Nicolaus plenam leges ferendi potestatem Romanis Pontificibus adserit*, quid contra mutire audeat *Febronius*? Nam ecclesiasticæ leges ple- rumque ad disciplinam pertinent; sed earum potestatem in summo Pontifice venerari dogmatis est, quod certo definire ad ejusdem Pontificis spectat auctoritatem. At quid deinde si quod *Nicolaus* adfirmat, idem *Gelasius*, idem *Leo Magnus*, idem universa agnovit antiquitas? Nec sacram tantummodo antiquitatem appello, sed etiam profanam. Quid nempe hanc in rem luculentius edicere de *Petri Sede* potuissent *Romani ipsi Pontifices*, quam quod a *Theodosio juniore*,

Antif. Vind. T. III.

C

& Va-

(48) T. II. pag. 425.

• *Valentiniano III.* Augustis a. 445. sanc-
 citum novimus in ea, quæ inter *S. Leonem*
M. & Arelatensem Hilarium agebatur, caus-
 ta? Augustorum legem *Actio* missam in *An-*
tifebronio dedi (49). Repetenda hæc nihilo-
 minus est, ac *Febronio* ad fremitum usque
 inculcanda: “ Et erat quidem ipsa senten-
 „ tia per *Gallias* etiam sine imperiali san-
 „ ctione valitura. Quid enim tanti Ponti-
 „ ficis auctoritati in Ecclesiis non liceret?
 „ Sed nostram quoque præceptionem hæc
 „ ratio probavit, ne ulterius nec *Hilario*,
 „ quem adhuc Episcopum nuncupari sola
 „ mansueti Præsulis permittit humanitas,
 „ nec cuiquam alteri ecclesiasticis rebus ar-
 „ ma miscere, aut præceptis *Romani Anti-*
 „ stitis liceat obviare. Ausibus enim tali-
 „ bus fides, & reverentia nostri violatur
 „ Imperii. Nec hoc solum, quod est ma-
 „ ximi criminis, submovemus; verum ne
 „ levis saltem inter Ecclesias turba nasca-
 „ tur, vel in aliquo minui religionis disci-
 „ plina videatur, hæc perenni sanctione
 „ censemus, ne quid tam Episcopis *Gallica-*
 „ *nis*, quam aliarum Provinciarum contra
 „ consuetudinem veterem liceat, sine viri
 „ venerabilis Papæ urbis æternæ auctorida-
 „ te tentare. Sed hoc illis omnibusque pro
 „ lege sit, quidquid sanxit vel sanxerit a-
 „ po-

„postolicæ Sedis auctoritas“. (50) Intellexitne *Febronius*? Hæc *Gallicanis* Præsulibus indicta sunt. Quamobrem si ut ille ipse contendit (51), nunc *Gallicana* Ecclesia ferendarum legum potestatem *Romano* Pontifici abnuit, non solum tam solemnem duorum Augustorum legi injuriam irrogat, sed etiam Apostolicæ Sedi, cujus auctoritati etiam absque Imperialium legum præsidio nihil non licere in Ecclesiis iidem Augusti palam profitentur. Sed revera *Gallicanæ* Ecclesiæ *Febronius* injurius est, qui tantam inclitæ illi Ecclesiæ calumniam impingere audeat. Fortasse tamen *Gallicanæ* Ecclesiæ sententiam ex illo *generalis Procuratoris substituto*, cujus superiore dissertatione meminimus, colligendam censuit. Nempe ille thesim quamdam, qua *Romano* Pontifici ferendarum de fide, moribus, & disciplina legum jus adserebatur, acerrime a. 1752. redarguit. Verum quid *Gallicana* Ecclesia hac super re sentiat, non a rogato censore, sed ab Episcopis discendum est. Conferamus ergo *Senonensis* Archiepiscopi *Languetii* epistolam ad quemdam *Parisiensis* Senatus Consiliarium scriptam 18. Februarii a. 1753. Non solum ille *Romano* Pontifici legum edendarum auctoritatem tribuit, sed eam a *Gallicano* Clero palam agn-

[50] T. I. oper. S. Leon. Baller. edit. col. 643.

[51] T. II. pag. 531.

tam & prædicatam adfirmat (52). Numquid vero vel unus inter *Gallicanos* orthodoxos Antistites inventus est, qui *Senonensem* Archiepiscopum aut mendacii aut erroris arguerit? Unum scilicet *Febronius* nominet; causa cadam. Sed ipse ille *Hincmarus*, qui sæculo IX. ut adversarius agebat, cum aliis *Galliæ Episcopis decretalibus RR. PP. epistolis extra* receptum corpus canonum vagantibus *questionem status movit*, nonne eadem quæ *Senonensis* sentiebat? Non enim illis epistolis *questionem status movit*, quod si legitimæ essent; parere iis detrectaret: genuinas esse illas negabat, quod in Canonum codicem relatæ non essent, ac propterea nullam inesse iis canonicam auctoritatem contendebat. Quare in ea ipsa questione sumebat: sibi illis obtemperandum, ubi spurix non esse comprobarentur? Quantum ergo a *Gallicanæ Ecclesiæ* sententia abhorret *Febronius!*

C A.

[52] pag. 2. " Il est evident, que c' est de l'obeissance au Saint Siège, dont il prétend, par ce mot d' *independance*, affranchir l' Eglise *Gallicane*, puisque c'est dans la même phrase, qu' il hazarde de disputer au Pape la *puissance législative sur les moeurs et la discipline*; puissance si expressément reconnue par le Clergé de France, qu' il trouve un sujet de gloire dans la *soumission*, qu' il rend au S. Siège, que Jesus-Christ a établi pour être le centre, et le lien de l' unité de son Eglise. "

CAPUT II.

*De quibusnam rebus leges ferre Romani Pontifices possint? Canonibus obsequi debent, neque id tamen quidquid Febronius obgan-
niat, veræ propriæque legum sancendarum
officit potestati, aut canonibus Pontifices su-
bijcit. Aliqua de dispensationum jure.*

I. **D**UO, ut vidimus, a Romanis Pontificibus ubi Ecclesiæ leges proponant omnino servanda Febronius præscribit, quæ ad legum veluti materiem referri possunt. Primum est ut ne *indifferentia* præcipiant. “Tum enim, inquit *Febronius* (1), „incompetenter, ac citra auctoritatem age-
„ret Pontifex, si indifferentia, id est talia
„mandaret, quibus non servatis, salus nec
„periclitaretur, nec juvaretur: “alterum
„est ut meminerint, “ad jus & officium
„*Romani* Pontificis quidem pertinere custo-
„diam & executionem Conciliarium, aut
„alias ab Ecclesia receptorum Canonum;
„non autem in ejus potestate esse novas le-
„ges condere “. De primo paucis dicam;
alterum etsi in *Antifebronio* uberrime ac pro
dignitate expensum fuit, (2), quum tamen
maximi momenti sit, non indiligenter re-

C 3

tra-

[1] T. II. pag. 427.

(2) T. I. diff. II. cap. VIII.

tractabimus. Illud ergo primum ex *Ivonis Carnotensis* epistola LXV., quam fere integram exscripsit (3), *Febronius* hausit. Ibi enim *Ivo* ad *Hugonem Lugdunensem* Archiepiscopum, Legatumque Apostolicum scribit:

„ nos tamen interdicta, seu mandata pro
 „ fidei defensione, pro fidelium correctione,
 „ pro sceleratorum emendatione, promulga-
 „ ta a Sede Apostolica sic volumus obser-
 „ vare, ut parati simus Deo cooperante
 „ quælibet adversa pro eorum defensione to-
 „ lerare. Quum ea vero, quæ *indifferenter*
 „ *se habent*, & quibus non observatis minime
 „ *salus periclitatur*, vel observatis minime ju-
 „ vatur, tam obnixe servanda sancitis, vel
 „ quum ea, quæ antiquitas sanxit, consue-
 „ tudo servavit, venerabilium Patrum au-
 „ thoritas sacra firmavit, prout vultis, mi-
 „ nuitis ac mutatis, adtendere debet pru-
 „ dentia vestra, quid saluti eorum, quibus
 „ debetis prodesse, per omnia conferatis,
 „ vel quorum institutio sit tenenda, vel
 „ quibus potius exhibenda sit obedientia,
 „ an illis sanctis Patribus, qui adhuc in
 „ scriptis suis nobis loquuntur, an vobis,
 „ quibus nihil est aliud propositum, quam
 „ sequi & honorare eorum vestigia“. Ve-
 „ rum notandum continuo est Lectoribus, *Fe-*
 „ *bronium* de more imponere, quum ait (4),

Ivo.

(3) T. II. pag. 428. seqq.

(4) *ibid.* pag. 427.

Ivonem hac epistola Hugoni significasse, quousque Pontificia statuendi & Episcopis mandandi auctoritas, & respectiva obediendi necessitas se extendat. Dicere debuerat, quousque Legatorum Pontificis, cuiusmodi Hugo erat, non Pontificia se extendat auctoritas. Nempe Hugo Legati Apostolici auctoritatem prætexens Senonensem Electum ante consecrationem suam sibi præsentari iusserat, & jure primatus sui (scilicet Lugdunensis) subiectionem, & obedientiam profiteri. Quod hætenus, inquit Ivo, nec in Senonensi Provincia, nec in aliis provinciis antiquitas instituit, nec consuetudo servavit. Ivo igitur non heic Pontificiæ auctoritati fines constituit, ut Febronius hariolatur, sed Legatum, qui sui muneris potestate abutebatur, reprehendit. Quare mirari se ait, cur PRIVATIS legibus (an privata Pontificis leges ab Ivone appellarentur?) & novis traditionibus veteres traditiones, & consuetudines remove (Hugo) contenderet. Sed id ex alio epistolæ loco, quem Febronius callide suppressit, manifestius fiet. Nec ista dico, inquit Ivo, tamquam velim adversus Sedem Apostolicam caput erigere, vel ejus salutaribus dispositionibus obviare... Sed hæc vellem cum multis mecum pie sentientibus, ut ROMANÆ ECCLESIAE MINISTRI tanquam probati Medici majoribus malis sanandis intenderent &c. Quid inde sequutum sit, narrat ipse Ivo in epistola ad Urbanum sexagesima

octava his verbis : “ Sed quia domino *Lugdunensi* Archiepiscopo quædam sibi verba adversa secus quam vellet , sonuerunt maxime de PRIMATU LUGDUNENSI , postposita intentione Scriptoris , secundum quod tunc adfectus fuit participem vos suæ amaritudinis fieri voluit “ . Subiratus *Ivoni* fuit *Urbanus* sinistra ab *Hugone* delatione deceptus . *Ivo* igitur ita ad *Urbanum* scribit :
 „ Liceat cuique dicere , quod sentit . Ego
 „ de me sentio , quod non est aliqua per-
 „ sona transmontana , quæ pro fidelitate ve-
 „ stra , pro assertionem præceptorum vestrorum
 „ tot contumelias pertulerit , tot injurias
 „ adceperit . Sed quia illa verba quacumque
 „ occasione animum vestrum exacerbaverint ,
 „ non est meum adversus vos intrare in ju-
 „ dicium . Malo enim omni Episcopatu
 „ renunciare , quam iram vestram juste vel
 „ injuste sustinere . Hæc satisfactio si pla-
 „ cuerit vestræ paternitati , placet & meæ
 „ parvitati . Hanc si placet , adcipite : si
 „ plus placet , plus addite “ . En quos *Febronius* appellat testes ad coercendam Pontificum *Romanorum* in ferendis legibus potestatem . Utinam *Ivonis* ipse vestigia sectaretur ; non tam horrenda , ac nefaria per *Germaniam* , *Italiamque* nostram adversus Christi Vicarium disseminaret solis hæreticis , aut sacrilegæ cujusdam libertatis amatoribus placitura . Sed ut ad *Ivonis* axioma redeam ,
 san-

fancienda non esse, quæ indifferenter se habent, & quibus non observatis minime salus periclitatur, vel observatis minime juvatur, lubens illud admitto. An non etiam ab Episcopis, an non etiam ab œcumenicis Conciliis id in suis legibus spectandum est? Principes quoque a populorum utilitate ferendarum legum regulam sumant, necesse est, imprudensque omnino atque inconsulta lex esset, si quæ præciperet, quibus non observatis minime salus Reipublicæ pericliteretur, vel observatis minime juvaretur. Nec propterea quis recte colligeret, propriam legum edendarum potestatem penes Episcopos, œcumenica Concilia, Reges non esse. Hoc tamen maxime vereor, ne *Febronius* hujus *Ivonianæ* regulæ obtentu in Pontificias leges plurium sæculorum observatione veluti consecratas invadat. Agens enim de celebri Bulla Cœnæ, cujus fata *Wittembergenfi* plane stylo persequitur, atque illius post *Pauli* III. Pontificatum incrementa indicans quærit quasi per jocum (5): *quid autem UTILITATIS adtulit hoc ingens Bullæ incrementum?* Non est equidem hujus loci de hac Bulla tractationem instituere. Suspiciari tamen licet, *Febronium* ad indifferentia, quæ huic Bullæ adceserunt, incrementa contemptim relegare. Quod si ita est, monitum illum volo, ne ita desipiat. Nihil enim in ea Bulla anathe-

(5) T. II. pag. 438.

themati latæ sententiæ subijcitur, quod vel suapte natura peccatum non sit, vel saltem a generalibus Conciliis, & a sacris Canonibus non antea ferendæ censuræ sententia fuerit sæpius notatum. Num vero quod ejusmodi sit, inter ea, *quæ indifferenter se habent, & quibus non observatis minime salus periclitatur, vel observatis minime juvatur*, percenseri catholica fides patiatur, Christianus Lector dijudicet.

II. Ad alterum *Febronii* axioma me revoco. Contendit ille, a propria legum vi abesse Pontificum *Romanorum* Sanctiones, quod a sacris Canonibus ne latum quidem unguem desciscere debeant. Demus hoc tantisper. At non animadvertit certe, quid ex sua hac argumentandi ratione necessario consequatur. Illud, inquam, quod absurdum plane est, & a sua ipsius sententia maxime dissentaneum, ne leges quidem aut ab Episcopis, aut ab Œcumenicis Conciliis, aut a Principibus constitui posse. Quæro enim ex *Febronio*, an Principes quidquam præcipere possint, quod cum jure naturæ, aut divinis legibus pugnet? quæro an Episcopis, & Œcumenicis Conciliis in suis legibus Sacros Canones pro arbitrio infringere liceat? Non equidem existimaverim, eum tam væcorderem, tam sui immemorem futurum, ut id ædfermet. Verum si leges sunt, quas ferunt Episcopi, Concilia, Principes, licet ad Ca-

no.

nonum, aut naturalium & divinarum legum præscriptiones exigi omnino debeant, cur quæso leges Pontificiæ non erunt, *quod pro fundamento*, ut ipse ait (6), *habent Canones ab Ecclesia agnitos, maxime Conciliares, & ad horum executionem pertinent?* Quantum suadabit, si huic expediendæ paritati serio se adcingat! At certumne est, nec ulla dubitatione implicatum, quod ipse tam sæpe inculcat (7), non esse Romanis Pontificibus novi juris condendi, sed antiquorum Canonum solummodo renovandorum potestatem? Repetat *Febronius* animo; quæ ex *Barthelio* descripsit in primi voluminis appendice prima (8). “ Probe notandum est discrimen, „ quod intercedit inter canones mobiles, & immobiles; *mobiles* sunt ii, qui ritus v. g. „ externos & puncta disciplinæ versatilis, „ quæ nimirum pro temporis & loci varietate mutari non refugit, concernunt; de „ his potissimum intelligendum illud vulgatum: *Canones per consuetudinem abrogari*. „ Quin & verissimum est de similibus, quod „ sicut eos vigentes contemnere foret irreligiosum; sic abolitos perfractæ velle revocare, non raro foret periculosum. Alii „ reperiuntur *immobiles* Canones non pauci, „ qui, quod juris Naturalis, vel Divini est, „ dum-

(6) T. I. Cap. II. §. 8. pag. 129.

(7) ut T. I. cap. II. §. 7. n. 4. Vide T. II. pag. 155.

[8] pag. 306.

„ duntaxat exprimunt, aut explanant, vel
 „ particularibus casibus jus naturale adpli-
 „ cant, aut *ad jus naturale vel divinum mul-*
 „ *tum adcedunt* . . . De his Canonibus hoc
 „ ferendum est judicium, quod, sicut con-
 „ suetudo, vel præscriptio, nihil adversus
 „ jus naturale valet, ita nec horum Cano-
 „ num, qui jus naturale exponunt, aut de-
 „ terminant, *vel cum eo connexionem habent,*
 „ vim seu auctoritatem enervare possit “.
 Plaudo ex animo *Barthelio*, plaudo *Febronio*.
 Nunc ergo de immobilibus illis Canonibus
 loquamur, *qui quod juris naturalis, vel di-*
vini est, duntaxat exprimunt. Vel unum in-
 ter Theologos inveniat ut ut *Romanæ* Curie
 addictissimum, qui nihil adversus ejusmodi
 Canones a *Romano* Pontifice statui posse non
 adfentiat; vel unum inter Pontifices desi-
 gnet, qui aliquid hisce Canonibus contra-
 rium sibi sumpserit sancendum. Nullum
 profecto indicare poterit; quin receptissima
 est apud nostros Theologos sententia, in his,
 quæ juris naturalis aut divini sunt, ne dis-
 pensare quidem *Romanos* Pontifices posse. Id
 tamen caveat, ne hic Pontificiam legum fe-
 rendarum potestatem infirmari putet. Nam
 ut quæ de Episcopis, de *Œcumenicis* Syno-
 dis, de ipsisque Principibus nuper dicta
 sunt, præmitram, ad hosce observandos
 Canones tenentur quidem summi Pontifices,
 non tamen ipsorum Canonum vi, sed al-
 tiore

tiore naturalis, aut divini juris, quod exprimunt, dignitate.

III. Quod ad ceteros spectat, quos *mobilis Barthelius* vocabat, hos quoque primum aio obligare ipsum Papam. " At ejusmodi
 „ obligatio, inquit *Ballerinius* (9) non pro-
 „ venit ex humano jure, cui summus quo-
 „ que Pontifex subsit. Concurrunt enim in
 „ statuendis ejusmodi canonibus & summus
 „ Pontifex, & Concilii Patres. Obligatio
 „ autem humani juris, quod in subditos &
 „ inferiores tantum vim habere potest, sum-
 „ mum Pontificem adficere nequit, neque
 „ ex jure ipsius adficientis, aut confirman-
 „ tis Pontificis, neque ex jure Patrum Con-
 „ cilio. Non ex jure ipsius Pontificis; ne-
 „ que enim is in se aut in successores suos
 „ sibi æquales habet imperium. Non ex ju-
 „ re Patrum Concilii, hi siquidem per se,
 „ etiamsi collective adcipiantur, quam sub-
 „ diti & inferiores sint summo Pontifice
 „ (uti superius demonstravimus), nullam
 „ in ipsum superiorem suum jurisdictionem
 „ proprie dictam obtinent, aut obtinere
 „ queunt. Solum iis Canonibus, quibus sum-
 „ mi Pontifices adfensi sunt, ita obstrin-
 „ guntur, ut suis & prædecessorum legibus
 „ obligantur, quas æque ac sacros canones
 „ servaturos olim in solemnibus professio-
 „ nibus etiam jurejurando firmatis pollice-
 „ ban-

[9] de *potest. Eccles. cap. III. §. I. pag. 40.*

„ bantur. Id autem non juri humano coa-
 „ ctivo tribuendum, sed *vi directive*, ut
 „ ajunt, idest altiori juri naturali atque
 „ divino, quod exigit, ut in iis, quæ bo-
 „ no publico constituta sunt, superior præ-
 „ cedat exemplo, nec aliis violandarum le-
 „ gum viam aperiat, quod in magnum scan-
 „ dalum cederet. *Bossuetus* in sermone ad
 „ celebria Comitia Cleri *Gallicani* habito
 „ *Parisiis* an. 1681. distinguens inter pote-
 „ statem Apostolis & *Petro* traditam, illam,
 „ quam *super omnes sine restrictione S. Petro*
 „ a Christo collatam confessus est, nullos
 „ alios terminos habere adfirmavit, nisi
 „ quos præscribit REGULA. *Elle n' a des*
 „ *bornes que celle, que donne la REGLE.*
 „ Hæc autem regula, cui suberat idem S.
 „ *Petrus*, qui *super omnes sine restrictione* præ-
 „ fectus fuerat, nulla lex humana esse po-
 „ terat, sed naturalis tantum ac divina,
 „ quam indicavimus. Hac de caussa *Gela-*
 „ *sius* scripsit (10): *Uniuscujusque Synodi con-*
 „ *stitutum*, quod *universali Ecclesiæ* probavit
 „ *adsensus*, non aliquam magis exequi sedem
 „ præ ceteris oportet, quam primam, quæ &
 „ *unamquamque Synodum* sua auctoritate con-
 „ firmat, & continuata moderatione custodit.
 „ Alia similia aliorum Pontificum legun-
 „ tur. Nullus est Princeps, qui licet nul-
 „ li humano coactivo juri subsit, eodem

„ 12^a

[10] Ep. 13. ad Dard.

„ tamen directivo , & naturali ac divino
 „ jure suis quoque legibus non obstringa-
 „ tur , ne destruat exemplo , quod in bo-
 „ num publicum statuit . Quare S. *Ambro-*
 „ *sus* (11): *Quod præscripsisti aliis*, inquit,
 „ *præscripsisti & tibi . Leges enim Imperator*
 „ *fert*, quas PRIMUS ipse custodiat . Et Theo-
 „ *sus*, ac *Valentinianus* ipse (12): *Digna vox*
 „ *est majestate regnantis , legibus obligatum se*
 „ *profiteri* : quin tamen idcirco se iisdem
 „ aut prædecessoribus suis sibi æqualibus ,
 „ vel sibimetipsi coactivo jure subesse dici
 „ possit . Hoc ergo sensu quum *Romani* Pon-
 „ tifices se obnoxios adfirmarunt sacris di-
 „ sciplinæ Canonibus , non idcirco Conci-
 „ liorum quandoque etiam non generalium,
 „ in quibus dicti Canones fuerunt constitu-
 „ ti , & ab Apostolica Sede recepti , jus in
 „ ipsos exinde deduci potest , quum ad eo-
 „ rum observantiam non humano , sed na-
 „ turali ac divino jure obligentur .“

IV. Deinde dicimus, posse *Romanos* Pon-
 tifices, (ubi æqua causa adsit), quæ præ-
 ter Canones sint, neque a Canonibus sanc-
 ta , statuere , immo etiam Canonum (de
mobilibus loquor) disciplinam mutare vel ab-
 rogare . Qua in re liceat mihi *Charlasii*
 ver.

[11] Ep. 32. ad Valentinian.

[12] *J. I. Cod. tit. 14. de leg. & Constit. Confer. An-*
tefebron. T. I. diff. II. cap. VIII. a num. 5.

verbis uti (13). " Fatebitur quisquis ratio-
 „ ne utetur, adcommodandas esse leges mori-
 „ bus eorum, quibus præstituantur, atque,
 „ variandas secundum personarum, locorum
 „ & temporum conditionem, non ita qui-
 „ dem, ut regulæ ad arbitrium hominum,
 „ forte perditorum inflectantur, sed ut, pen-
 „ satis illorum dotibus, adfectibus, usibus,
 „ tales eis præscribantur leges, quæ illorum
 „ salutis, vitæque recte instituendæ aptiores
 „ videantur. Quum autem hominum mores
 „ sicut & aliæ res omnes, mutationi sint
 „ obnoxii, necesse est, ut si antiquis mori-
 „ bus novi adversentur, per regulas anti-
 „ quis contrarias ad bonum publicum de-
 „ ducantur. Non iisdem ægritudinibus ani-
 „ mi semper laborant: sed quemadmodum
 „ in corpore nunc ille, nunc contrarius
 „ morbus grassatur; unde contraria, pro va-
 „ rio morborum genere, medicamenta sunt
 „ adhibenda, ita mentes successive contrariis
 „ erroribus, & vitiis subjacent, quibus mo-
 „ do istis, modo illis legibus occurrendum
 „ est. Quocirca quum omnia, quæ in conden-
 „ dis antiquis legibus intercesserunt ad sub-
 „ stituendas novas consentiant, scilicet au-
 „ thoritas conditoris, utilitas subditi, fa-
 „ cultas parendi, aliæque condiciones, cur
 „ robore carebit, quod de novo præcipie-
 „ tur?

[13] *De libertat. Eccles. Gallic. lib. II. cap. 2. edit.*
 Leod.

„ tur ? Quicumque igitur Decreta omnia ,
 „ quæ nova sunt , solius novitatis obtentu
 „ repudiaret , non solum iniquus esset , sed
 „ & desipere videretur . Sane qui Ecclesiam
 „ non eandem hodie credit esse , quæ Apo-
 „ stolorum temporibus exstitit , aut eadem
 „ auctoritate præditam negat , vel eodem
 „ spiritu gubernatam , cum *Luthero* , & *Calvi-*
 „ *no* inter hæreticos censendus est . Num-
 „ quid enim potestas a Christo Ecclesiæ col-
 „ lata certis temporum spatiis definita est ?
 „ Numquid se cum Ecclesia usque ad con-
 „ summationem sæculi futurum non pollici-
 „ tus est ? Numquid hominum mores , qui-
 „ bus ut diximus , adcommodandæ sunt le-
 „ ges , variis mutationibus non subjacent ?
 „ Numquid quod hominibus certo modo ad-
 „ sectis prodest , illis non obest contrario
 „ modo dispositis ? Itaque qui manus Ec-
 „ clesiæ ligare contenderet , ne medicamen-
 „ tis contrariis contrarios filiorum suorum
 „ morbos , novis legibus novos abusus , cu-
 „ raret , is tanquam Reipublicæ Christianæ
 „ hostis habendus esset “ . Quod si Eccle-
 „ siæ hæc tribuitur facultas , ut novas inter-
 „ dum leges condant , abrogatis pro temporum
 „ humanorumque morum conditione veteribus
 „ canonibus , an non eadem *Romano* Pontifici
 „ insit potestas ? laute tamen id , multaue a-
 „ dhibita moderatione agendum fateor , atque
 „ ita ut ex antiquorum canonum abrogatione ,

vel mutatione vitentur scandala, publicum-
 que bonum promoveatur. Illa enim decreta
 immutanda non esse tradit *Gelasius* (14),
quæ nec ulla necessitas, nec Ecclesiastica pro-
usus extorquet utilitas. “ Quæ conditio, in-
 „ quit *Ballerminus* (15), jure suo naturali ac
 „ divino imposita, summos Pontifices non
 „ canonibus Conciliorum, seu humano ju-
 „ ri, sed naturali ac divino subjectos adstruit.
 „ Hac de causa etsi multa possint *Romani*
 „ Pontifices pro summa ipsorum potestate
 „ in universam Ecclesiam; si tamen non
 „ expediat, animadvertenda erunt illa Apo-
 „ stoli (16): *Omnia mihi licent, sed non om-*
 „ *nia expediunt*; ex quibus *S. Bernardus* ser-
 „ monem faciens de quibusdam privilegiis,
 „ quæ non omnino, nec universim expedire
 „ judicabat, non dubitavit modeste scribere
 „ ad laudatum *Eugenium* Papam (17): *sic fa-*
 „ *cilitando probatis vos habere plenitudinem po-*
 „ *testatis, sed justitiæ forte non ita. Facitis hoc*
 „ *quia potestis; sed utrum & debeatis quæ-*
 „ *stio est.* Qui potestatem non negat, sed
 „ adesse profitetur; & solum ejus exercitium
 „ & usum contineri vult intra justitiæ li-
 „ mites, ne ad id excedat, quod non ex-
 „ pedit; eandem non canonum juri subesse
 cen-

(14) in decret. ad Episcop. per Lucaniam & Brutios ac
 Siciliam constitutos. cap. 9.

(15) l. c. pag. 44.

(16) Cor. VI. 16.

(17) lib. III. de consid. c. 4.

„ censet, sed naturali atque divino, quod
 „ supremam quoque potestatem Principum
 „ non absimiliter obstringit. Ita etiam quum
 „ S. *Irenæus* in quæstione de die paschatis
 „ S. *Victorem* Papam remove studuit a fe-
 „ renda excommunicationis sententia con-
 „ tra *Asianos*? ni *Romanam* ac ceterarum
 „ Ecclesiarum consuetudinem amplecteren-
 „ tur, non negavit illius potestatem, sed
 „ ostendens, non expedire eos hac de caus-
 „ sa separare a corpore Ecclesiæ, usum tan-
 „ tummodo potestatis intra eosdem limites,
 „ non humano, sed naturali divinoque ju-
 „ re, cuique supremæ etiam potestati præ-
 „ finitos, coercendum indicavit.“

V. Mirum igitur non est, *Romanos* Pon-
 tifices in capitibus disciplinæ Conciliorum
 quoque generalium Canone constitutæ dis-
 pensandi potestate præstare. Ejusmodi dis-
 pensationum in unius S. *Leonis* epistolis
 multa prostant exempla. Insigne illud est
 in epistola ad Episcopos *Africanos* provincię
Mauritanie Cæsariensis (18). “ Et quia, in-
 „ quit Sanctissimus Pontifex, *universæ viæ*
 „ *Domini misericordia & veritas*, cogimur
 „ secundum Sedis Apostolicæ pietatem ita
 „ nostram temperare sententiam, ut truti-
 „ nato pondere delictorum, quorum utique
 „ non una mensura est, quædam credamus
 „ utcumque toleranda, quædam vero peni-

D 2

„ tus

„ tus amputanda . Eos enim , qui vel se-
 „ cundas nuptias iniverunt , vel viduarum
 „ se conjugio sociarunt , nec apostolica , nec
 „ legalis auctoritas Sacerdotium obtinere
 „ permittit ; & multo magis illum , si fue-
 „ rit in vestro iudicio confutatus , qui , si-
 „ cut ad nos relatum est , duarum simul &
 „ maritus uxorum , vel illum qui ab uxo-
 „ re dimissus alteram duxisse perhibetur .
 „ Ceteros vero quorum provectio hoc tan-
 „ tum reprehensionis incurrit , quod ex lai-
 „ cis ad officium episcopale delecti sunt ,
 „ neque ex hoc , quod uxores habent , pos-
 „ sunt esse culpabiles , susceptum Sacerdo-
 „ tium tenere permittimus , non præjudican-
 „ tes Apostolicæ Sedis statutis , nec beato-
 „ rum Patrum regulas resolventes , quibus
 „ salubriter constitutum est , ne primum
 „ aut secundum , aut tertium in Ecclesia
 „ gradum quisquam laicorum quibuslibet
 „ suffragiis suffultus adscendat , priusquam
 „ ad hoc meritum per legitima augmenta
 „ perveniat . Quod enim nunc utcumque
 „ patimur esse veniale , inultum postmodum
 „ esse non poterit , si quisquam id , quod
 „ omnino interdiciamus , usurparit : quia re-
 „ missio peccati non dat licentiam delin-
 „ quendi , neque quod potuit aliqua ratio-
 „ ne concedi , fas erit amplius impune com-
 „ mitti “ . Cum *Andrea* quoque & *Eufrata*
 dispensavit S. *Leo* , ut ad Presbyteratum ab

Ana-

Anatolio promoverentur . Sic enim ad eumdem *Anatolium* scribit (19): “ *Andream* sane , qui rationabiliter Archidiaconi est , privatus officio , & *Eufratam* , qui sanctæ memoriæ *Flaviani* , ut comperi , improbus exstitit accusator , si professionibus plenissime scriptis non minus *eutichianam* hæresim , quam *nestorianum* execrabile dogma condemnant , quoniam venia est præstanda correctis , Presbyteros consecrabis : ut sibi remedium catholicæ fidei sentiant profuisse “. Sed illud multo luculentius , quo *Maximum Antiochenum* , quem illegitima ordinatio ab Episcopatu repellebat , dispensatione usus Episcopum recepit . Hanc enim *Leonis* dispensationem ab œcumenica *Chalcedonensi* Synodo agnitam probatamque demonstrat *Actio de domno Antiocheno* . Quum enim Vicarii Sedis Apostolicæ in ea *Chalcedonensis* Synodi actione dixissent : *Sanctus & beatissimus Papa* (*Leo*) , qui *Episcopatum Sancti ac Venerabilis Maximi Episcopi Antiochenæ Ecclesiæ confirmavit* , justo satis iudicio ejus meritum adprobasse videtur , Synodus illum inter Patres suscepit (20) , ut merito concludendum sit *Quesnelli* verbis : *Jam præclarissimum*

D 3

mum

(19) Ep. CXXXV. col. 1278.

(20) Actionem quidem illam in dubium revocare studuit *Quesnellus* [in S. Leon. diff. IX.] Sed eam *Ballerini* adstipulantibus *Tillemontio* aliisque doctissimis Criticis strenue vindicarunt (in observationibus ad eam *Quesnelli* dissertationem) .

num antiquissimumque præ manibus habemus (haberemus aiebat Quesnellus) testimonium summæ auctoritatis Pontificis Romani tum in Synodos, tum in Orientales Episcopos, majorum, inquam, ac primariarum Sedium. Non negat equidem Febronius hanc Romanis Pontificibus potestatem, sed cuidam æquitati, & Ecclesiæ ipsius indulgentiæ tribuit. Insuper, inquit (21), æquum est & patitur universalis Ecclesia, ut Romanus Pontifex tamquam caput in legibus, a Conciliis etiam generalibus, latis sapienter dispenset, eo scilicet casu quo ipsummet Concilium dispensaturum esset. Qua in re egregie fallitur. Qui enim sui vi primatus Conciliis ipsis generalibus superior est, non aliena & quasi precaria, sed sua auctoritate in eorum canonibus dispensat. " Summis præterea Pontificibus, „ ut bene advertit Ballerinius (22) facultas „ dispensandi in generalium Synodorum Canonibus ab iisdem Synodis concessa, & „ quodammodo delegata probari nullo ipsorum Conciliorum testimonio poterit. Immo quum Tridentina Synodus (23) declaratum voluit, ea, quæ statuit, ita decreta fuisse, ut in his salva semper auctoritas Sedis Apostolicæ & sit, & esse intelligatur „ (24),

(21) T. I. cap. II. §. 4. n. 7. pag. 107.

[22] de potest. Eccles. pag. 43.

[23] Sess. XXV. c. 21.

„ (24), hæ formulæ, Apostolicæ auctorita-
 „ tis præservativæ, auctoritatem eidem pro-
 „ prio jure competentem, non autem ab
 „ ipsa Synodo concessam seu delegatam si-
 „ gnificant“. Irascitur. *Febronius* (25) *Isi-*
doro, qui “ in iis etiam negociis, quæ di-
 „ recte ad Sedem Romanam referre non
 „ potuit, ut tamen huic apertas liberaſque
 „ manus ſervaret, addidit familiarem ſibi
 „ clauſulam: *Salvo in omnibus Romanæ Ec-*
cleſiæ privilegio; vel ſalva in omnibus Apo-
ſtolica auctoritate“. Nec certe *Isidoro* um-
 „ quam venit in mentem, Concilia his ver-
 „ bis facultatem *Romanis* Pontificibus conceſ-
 „ ſiſſe, qua alias caruiſſent. An aliud *Tri-*
dentina Synodus earundem formularum uſu
 cogitare potuit (*Poteſtas enim*, inquit *Balle-*
rinius (26), *SALVA* dici nequit illa; quæ cui-
 „ quam tribuitur, ſed quæ eidem aliunde compe-
 „ tere præſumitur.

VI. Quod vero dictum fuit, in abrogan-
 dis, mutandiſve antiquis canonibus caute,
 ac nonniſi ex cauſſa neceſſitatis, publicæve
 utilitatis *Romanis* eſſe Pontificibus agendum,
 idem quod ad eorundem Canonum diſpen-
 ſationes adtinet, ſtatui neceſſe eſt. Egre-
 giè admodum explicat ſummi Pontificis in tem-

D 4

pe-

[24] Huc referuntur illa etiam ſeſſionis VII. in proe-
 mio decretorum de Reform. *Salva ſemper in omnibus Se-*
dis Apoſtolicæ auctoritate.

[25] T. I. cap. III. §. 9. n. 9. pag. 205.

(26) l. c. pag. 44.

perandis canonibus auctoritatem *Gelasius I.*
 In ea epistola, quæ est ad Episcopos per
Lucaniam, & *Brutios*, & *Siciliam* constitutos
 (27). “ necessaria rerum dispensatione con-
 „ stringimur, & Apostolicæ Sedis modera-
 „ mine convenimur, sic Canonum paterno-
 „ rum decreta librare, & retro Præsulum,
 „ Decessorumque nostrorum præcepta meti-
 „ ri, ut quæ præsentium necessitas tempo-
 „ rum restaurandis Ecclesiis relaxanda depo-
 „ scit, adhibita consideratione diligenti,
 „ quantum potest fieri, temperemus, quo
 „ nec in totum formam veterem videamur
 „ excedere regularum, & reparandis militiæ
 „ clericalis officiis consulamus “. Et mox
 (28): “ priscis igitur pro sui reverentia
 „ manentibus constitutis, quæ, ubi nulla
 „ vel rerum, vel temporum perurget angus-
 „ tia, regulariter convenit custodiri, eate-
 „ nus Ecclesiis, quæ vel cunctis sunt pri-
 „ vatæ ministris, vel sufficientibus usque
 „ adeo dispoliatæ servitiis, ut plebibus ad
 „ se pertinentibus divina munera supplere
 „ non valeant, tam instituendi quam pro-
 „ movendi Clericalis obsequii sic spatia di-
 „ spensanda concedimus, ut si quis &c. “
 Concinit *Gelasio Symmacus* Papa (29): “ quia
 „ quod sit præter regulam, modo sit EX
 „ IU-

(27) *Cap. I.*

[28] *Cap. 2.*

[29] *in epist. ad Avitum.*

„ JUSTA CAUSSA non infringit regulam
 „ (*canonum regulam intelligit*) quam sola
 „ pervicacia & antiquitatis contemptus læ-
 „ dit. Nam quamvis a Patribus statuta di-
 „ ligenti observatione , & observanti dili-
 „ gentia sunt custodienda ; nihilominus pro-
 „ pter aliquod bonum de rigore legis ali-
 „ quid relaxatur ; quod & ipsa lex cavisset,
 „ si prævidisset : & sæpe crudele esset inti-
 „ stere legi quum observantia ejus esse præ-
 „ judicialis Ecclesiæ videtur ; quoniam le-
 „ ges ea intentione latæ sunt , ut proficiant,
 „ non ut noceant : “ Quod tamen hæ dis-
 „ pensationes non passim nec temere , nec
 „ sine justa causa a Pontificibus concessæ ,
 „ aut condendæ sint , id non ex eo pender
 „ (recte monet *Ballerinius*) quod canones
 „ Conciliorum , in quibus est dispensandum
 „ jus coactivum in ipsos Pontifices habeant ;
 „ sed ne dispensantes sine justa causa , po-
 „ testate in ædificationem Ecclesiæ a Deo
 „ collata utantur , aut potius abutantur in
 „ destructionem : quod in divinam ac natu-
 „ ralem legem pugnaret “ . Huc pertinent
 „ illa S. Bernardi ad Eugenium Papam (30) :
 „ Non sum tam rudis , ut ignorem positos vos
 „ dispensatores , sed in ædificationem , non in de-
 „ structionem . Denique quæritur inter dispensato-
 „ res , ut fidelis quis inveniatur . Ubi necessitas
 „ urget , excusabilis dispensatio est . Ubi utilitas
 „ pro-

provocat, dispensatio laudabilis est; utilitas dico, communis, non propria. Nam quum nihil horum est, non plane fidelis dispensatio, sed crudelis dissipatio est. Urgeamus Febronium Episcoporum exemplo. Nemo certe inficiabitur, posse illos in Synodalibus suæ Ecclesiæ legibus dispensare; ad id tamen justam omnes causam postulant, nec erit, qui a culpa Episcopum sine legitima causa in iis dispensantem absolvat. Num propterea diœcesanæ Synodi leges jure Episcopum cogente pollere dicemus? Minime, vero. Episcopus enim diœcesana Synodo superior est. Ratio igitur, cur justa absque causa in ejusmodi legibus dispensare nequeat, ex alio fonte petenda, quam ex jure cogente, quod leges illæ in Episcopos habeant, ex naturali scilicet & divino jure, quo quisque legislator ac præsertim Ecclesiasticus potestate sua ædificationem uti debet, non in destructionem, quemadmodum diximus (31).

VII.

(31) Imprudens fortasse *Febronio* videbor, qui Episcopales dispensationes commemorarim. Ait enim (T. II. pag. 431.) *disciplinam dispensationum Romanæ (Pontificiam intelligit) Monarchiæ inimicam esse. Cur quæso? Nam in Monarchiis, inquit, solus Princeps dispensat in lege communi, aut si alii id faciant, hoc illi nonnisi suppremi Principis auctoritate præstant. Non sic in Ecclesia Christi, in qua quilibet Episcopus, quoties id postulat necessitas, aut major utilitas, in lege Ecclesiæ dispensat pro sua diœcesi. Gravius aliquid metuebam: si unum hoc est, unde Romana Monarchia concutitur, salva res est. Quum enim Episcopi suam omnem auctoritatem a Romano Pontifice*

VII. Liceat jam cum *Febronio* expostulare, quod inanibus, falsisque criminationibus*Roma-*

tifice immediate adcipiant, ut dissertatione altera comprobavimus, dispensandi quoque potestatem a summo Pontifice mutuentur, necesse est. Non equidem hanc ab illo habent, ut ejus nomine veluti ipsius Vicarii illam utantur; hoc enim Monarchiæ esset nulla Aristocratia temperatæ; ita tamen habent, ut *Romano* Pontifici subsit, ab eoque postulante Ecclesiæ utilitate, ac multo magis necessitate certis cohiberi finibus, immo & auferri possit. Si enim Provincialia quoque Concilia in ejusmodi capitibus potuerunt Episcoporum jura moderari, an non multo magis id possit, qui ut aiebat *Gerson* [*de statib. Ecclesiast. consid. III.*] habet plenitudinem fontalem Episcopalis auctoritatis? Ceterum id ego nollem generatim a *Febronio* dictum, quemlibet Episcopum QUOTIES id postulat necessitas aut major utilitas, in lege Ecclesiæ dispensare pro sua diœcesi. Possunt nempe Episcopi vel ex *Romani* Pontificis auctoritate, vel ex Juris privilegio, vel ex *ἐπιειχέια* in generalium quoque Conciliorum Canonibus dispensare; sed ubi nec præsto est Pontificis auctoritas, nec casus addidunt jure expressi, nec locus est interpretationi, quomodo in Provincialium, aut œcumenicarum Synodorum legibus dispensabunt? quomodo in Pontificum constitutionibus? Ridiculum enim est exemplo *Romanorum* Pontificum, qui apud *Gallos* in decretis generalium Conciliorum dispensant, licet iisdem decretis subesse Pontifices iisdem *Galli* existiment, velle, uti *Febronius* contendit [*T. I. cap. V. §. 5. n. 3. pag. 320.*] Episcopis inferioribus in superiorum Synodorum Pontificumque sanctionibus dispensandi facultatem adferere. Debuisset primum *Febronius* agnoscere, quam *Gallorum* illa de suprema Conciliorum in summos Pontifices auctoritate sententia nutet, ut quæ invicem pugnantia adferat, Pontifices nempe Conciliis generalibus subesse, & tamen illos posse in ejusmodi Conciliorum Canonibus, inferiorem nempe in superioris legibus dispensare. Deinde *Galli* ad jus primatus hanc dispensandi facultatem referunt. *Non agimus*, inquit de *Marca* [*de Conc. L. III. cap. VII. n. 2.*] cum *Sede Apostolica*, quasi cum potestate quadam certis regulis ita devincta, ut eas nullo casu egredi possit,

Romanos Pontifices ejusque defensores in odium, invidiamque vocare studuerit. Summo ille Pontifices exhibet veluti qui se dominos Canonum prædicent (32). Nam id eo quidem sensu ferri potest, quo nonnulli id nominis usurparunt, ad designandam scilicet supremam in Canones potestatem, non autem *Febroniano*, quasi aut *Romani Pontifices* pro arbitrio, & ulla absque causa Canones convellere se posse jactarent, aut *Curialistæ* pro

possit, quum sciamus, canonum dispensationem, cujus est in politia ecclesiastica frequentissimus usus, Summo Pontifici præcipue conceditam: ac ne fortasse Febronius ab Ecclesia conceditam dicat, audiat suos Basileenses in responsione Synodali [T. XII. Concil. Labb. edit. p. 705.] : *Per Concilium autem, inquirunt, statuta in nullo derogant sue* [Pontificis] *potestati, quin pro tempore, loco, causisque & personis, utilitate vel necessitate suadente moderari dispensareque posse, atque uti SUMMI PRINCIPIS ΕΠΙΕΧΕΙΝ QUÆ AB EO AUFERRI NEQUIT, utique quia divini juris est. Numquid vero singulis Episcopis Febronius tribuere audebit summi Principis ΕΠΙΕΧΕΙΝ, quæ ab iis nequeat auferri; Quodnam inveniet Concilium quod quæ Basileenses de Romano Pontifice fateri coacti sunt Episcopis adserat? Deleat igitur ex priore suo volumine inconsultam illam, temerariamque sententiam* [l. c.] *hanc etiam* (dispensandi potestatem quivis Episcopus) *exercet respectu Canonum ab universali Ecclesia adceptorum, tamquam a Spiritu Sancto positus, ut in sua diœcesi regat Ecclesiam Dei; exercet scilicet, sed non summi Principis jure neque in suarum facultatum usu a Romani Pontificis, Conciliorumque generalium auctoritate omnino immunis. Quare potestatem dispensandi exercere solummodo in iis potest, in quibus per Romanos Pontifices, ac Concilia sibi licet & univèrse, quoties id postulat necessitas, aut major utilitas, suæque Ecclesiæ regimen.*

(32) T. II. pag. 155.

Romani aut alii, ut ipse contumeliose ait (33), *spiritu dominationis & independentiæ a S. Matre Ecclesia aut cupiditate ducti, Papæ persuaderent, ut se Canonibus seu regulis Ecclesiæ superiorem gerat, sive in dispensando sine causa, sive in exercitio auctoritatis incompetentis.* Appellet Pontificem, Theologum appellet *Febronius*, qui aliter quam nos supra loquuti sumus de *Romani Pontificis* in Canones auctoritate differuerit. Unum audiat qui multos indicat, & inter *Romanos Theologos Eximius* a *Paullo V.* appellatus fuit, *Franciscum*, inquam, *Suarium* (34). “dicendum
 „ ergo est, legislatorem, etiam si Princeps
 „ supremus, vel summus Pontifex sit, non
 „ posse licite dispensare in lege sua sine
 „ causa iusta, vel proportionata legi, in
 „ qua dispensat. Est communis Theologo-
 „ rum, tenet *D. Thom. l. 2. q. 97. art.*
 „ *5. Cajet. q. 59. art. 4. & alii exposito-*
 „ *res ibi, & Soto lib. 1. de iust. q. 7. art.*
 „ *3. Ex juris autem peritis idem declarant*
 „ *Hostiens in summ. tit. de filiis Presbyt. in*
 „ *in fine verb. non omitto. Panormit. in cap.*
 „ *quæ in Ecclesiarum, de constit. num. 17.*
 „ *& Cap. extirpandæ, §. qui vero, de præ-*
 „ *bend. in repet. num. 44. & in cap. per*
 „ *venerabilem, qui fil. sint legit. num. 4.*
 „ *ubi ita exponit sententiam Innoc. supra*
 „ alle-

(33) T. II. pag. 222.

(34) De legib. lib. VI. cap. XVIII.

62 DISSERTATIO VI.

„ allegatam, & dicta Doctorum, qui illum
 „ sequuntur. Idem ex professo *Turrecrem.*
 „ sententiam D. *Thomæ* ad litteram sequens
 „ in *cap. consequens, dist. 11. Rebuff. in*
 „ *concordat. tit. forma mandati, verb. dispen-*
 „ *sationes, & in Praxi tit. de dispensat.,*
 „ *in plural. benef. num. 55. ubi num. 56.*
 „ dicit, hanc esse communem sententiam
 „ Theologorum, & fere omnium juris ca-
 „ nonici interpretum, & idem tenet Navarr.
 „ in *cap. si quando, de rescript. except. 8.*
 „ *num. 13. & alii communiter.* Inter ce-
 „ tera porro argumenta, quibus *Suarius* hanc
 „ adsertionem probat, hanc præcipuam vocat.
 „ Nam „ Princeps etiam si sit auctor legum,
 „ non est dominus (ut sic dicam) sed di-
 „ spensator illarum, ergo etiam quando in
 „ illis, dispensat, se gerere debet, ut fidelis
 „ dispensator, & prudens, & non ut abso-
 „ lutus dominus. At si absque causa unum,
 „ vel alium liberet ab obligatione legis,
 „ nec prudenter, nec fideliter dispensat, er-
 „ go abutitur suo munere, & peccat “. *Principis* autem nomine ipsum quoque *Roma-*
 „ *num Pontificem* heic denotat; ait enim :
 „ Primum antecedens probatur, quia Pon-
 „ tifex, vel etiam Rex non est absolutus
 „ dominus communitatis sibi subditæ, sed
 „ pastor & rector, & ideo non potest le-
 „ ges ponere in suam privatam utilitatem,
 „ sed pro communi civium utilitate “. Ad-
 do-

do & recentem Scriptorem , cujus opus *de Romani Pontificis judiciaria potestate Romæ impressum* prodiit a. 1717. ex typographio S. C. *de propaganda fide* . Is est *Franciscus Antonius de Simeonibus* . Ait ergo (35) .

„ Digladiantur inter se Theologi Canonici ,
 „ stæque , & voluminibus certant , num sum-
 „ mus Pontifex Dominus sit Canonum ? &
 „ tamen non minus illi , qui negant , quam
 „ qui adfirmant , re convenientes , vocabu-
 „ lis differunt : nam ii , qui *Romanum Pon-*
 „ tificem dominari Canonibus adserunt , ne-
 „ quaquam existimant , eum sine caussa le-
 „ ges abrogare , ac de illis aliquid remitte-
 „ re posse . Quod quum concedant ii , qui
 „ voce illa non utuntur , nescio unde fiat ,
 „ ut minime cognoscant , utrorumque unam ,
 „ eandemque esse sententiam “ . Quid ergo
 cum *Benedicto Oberhauser* nobis objicit (36):
 „ non potest ergo non recentioris ævi esse ,
 „ quod QUIDAM dicunt , SEMPER Romano
 „ Pontifici NOVIS leges condere licuisse . Causa.
 „ XXV. Quæst. I. Can. 6. sane hæc sen-
 „ tentia ævum *Urbani II.* vix præcesserit .
 „ Id quod Dictatus *Gregorii VII.* (vel cu-
 „ jus aliter sit auctoris) *ad articulum ne-*
 „ cessitatis “ ? quasi ullus *Romanarum* partium
 adeo Pontificiam potestatem extulerit , ut
 absque necessitate posse illum *novas leges*

con-

(55) *Cap. VIII. §. I. pag. 226.*

(36) *T. II. pag. 415.*

condere, antiquis contemptis, ac conculcatis somnariis. Quid cum *Launojo* (37) garrat (38), *Pontificem in sacros Canones non peccaturum, ut eum peccare posse dicunt Theologi, si Concilio Canonum auctori non subiiceretur, si Concilii Canonibus non teneretur?* quasi ut peccare Pontifex possit, non sufficiat divina ac naturalis lex, quam Canones absque legitima causa temperando, immutando, pessumando violaret, sed ipsa cogens Canonum vis postuletur. Quid *Didacum Payvam* adfert (39) dicentem, *constantem esse Theologorum sententiam, nefarium a Romanis Pontificibus scelus admitti, si Ecclesiasticarum legum severitatem dispensationum temeritate relaxent, & levitate magis, quam necessitate ad dispensandum inducantur;* quasi Theologi a *Payva* indicati non nisi *Gersoniani* essent, ac *Richeriani* Theologi, nostri vero *Romanæ Curiae* defensores *suburgani* scilicet Ludiones, scholæque Theologicæ fæces, atque quisquilæ in alia omnia abirent. Docti & acres, ingenuique Lectores statim animadvertent, hæc eo solum spectare, ut *Romani Pontifices Christiani orbis odio ac ludibrio exponantur, ac Protestantes in suis adversus eum præjudicatis erroribus confirmantur. O egregium pacis nos inter & Protestantes conciliatorem Febronium!*

CA.

(37) *Lib. III. epist. 3. n. 82.*(38) *T. II. pag. 222.*(39) *ibid.*

CAPUT III.

Convellitur Febronii axioma, omnem legum Pontificiarum immo & Conciliarium vim ab Ecclesiæ consensione proficisci. Nonnulla adduntur de Romana legum Ecclesiasticarum promulgatione.

I. **N**ihil non molitur *Febronius*, ut Pontificiis Constitutionibus legis vim & dignitatem adimat. Quamobrem eas cum Imperatoriis legibus comparans: “Quum, inquit (1), Princeps legem dicat, non est
 „ jus subditis cum auctoritate examinandi,
 „ an ea æqua sit & utilis, eandemque pro
 „ renata rejiciendi; hoc autem possunt &
 „ debent facere Episcopi circa Constitutio-
 „ nes a Romano Pontifice universali Eccle-
 „ siæ propositas“. Alibi etiam disertius ait
 (2): “in Monarchicis quidem ditionibus
 „ Principes, penes quos suprema auctoritas
 „ est, id juris obtinent, ut leges edicant,
 „ & executioni mandatas velint, non re-
 „ quisito aut expectato subditorum consen-
 „ su. At non eadem est Ecclesiasticarum
 „ legum ratio, quas ferunt Romani Pontifi-
 „ ces, etenim hæ vigorem & executionem
 „ solum habere possunt, quum libere
Antif. Vind. T. III. E „ ab

[1] T. II. pag. 60.

[2] *ibid.* pag. 418.

„ ab Episcopis receptæ adprobatæque sunt “. Hocce paradoxum in utroque *Antifebronii* volumine refutavimus (3). Quoniam tamen illud *Febronius* iterat; rursus refellere non gravabor. Videtur ergo *Febronius*, in ea esse sententia, quam etiam cl. P. *Zallwein* propugnavit (4), Episcoporum necessariam esse adceptionem, ut Pontificiæ leges vi polleant obligandi; Episcoporum, inquam, non subditorum; his enim, inquit doctus ille Canonista *Benedictinus*, si libertatem relinquamus leges adceptandi, vel non adceptandi, sæpe illudent imperantibus, & saluberrimas leges elident. Verum enimvero licet Episcopi Ecclesiæ Principes sint, gregisque Pastores, si cum suarum diœcesium populis comparentur, cum *Romano* tamen Pontifice, cui obedientiam præstito sacramento obligarunt, collati an non subditi sint, ovesque gregis universi, quem Christus *Petri* curæ concredidit? Si igitur subditis negatur ea legum adcipiendarum facultas, ut nisi ii adsentiantur, nulla sit earundem vis, quei ad *Romani* Pontificis leges vi cogente donandas necessaria Episcoporum adceptio prædicatur? *Omnis anima potestatibus SUBLIMIORIBUS subdita sit, agebat Paullus* (5). Sublimis sit Episcopi
in

(3) T. I. diff. II. cap. IX. & T. II. lib. II. cap. 3.
a num. 4.

[4] T. I. Princip. Jur. Eccles. pag. 393.

[5] Rom. XIII: 1.

in suam Ecclesiam potestas; *sublimior* tamen *Romani Pontificis* in Episcopum potestas est, atque adeo illi subdita. Neque vero usquam invenias, a Christo vim ligandi fuisse *Petro* ejusque successoribus traditam ea conditione, ut Episcopi adfentirentur. *Petro* privilegium Christus dedit confirmandorum Fratrum; at ubi Primatum ei promittens: *quodcumque*, inquit, *ligaveritis super terram &c.* non addidit, si *tamen Fratres consentiant*? At recte quidem; alias *Petrus*, illiusque successores non ligarent ipsi per se, nisi si eorum subditi suo legem consensu suscipientes ligari se sinerent; quod esset vim legum & potestatem *Petro*, ac summis Pontificibus adimere, atque in subditorum adceptionem & consensum transferre, seu potius de medio tollere. Nam *præceptum*, uti *S. Augustinus* scripsit (6), *non est ab illo, cui præcipitur, sed ab illo qui præcipit*. Hinc *Gallicani* Episcopi in eo, quem illorum nomine *S. Cesarius Arelatensis* a. DII. *Symmachus* obtulit, libello agebant: *Sicut a persona beati Petri Apostoli Episcopatus sumit initium, ita necesse est, ut disciplinis competentibus Sanctitas vestra singulis Ecclesiis quid observare debeant, evidenter ostendat*. Quæ isthæc quæso necessitas, si *competentes disciplinas*, quas Pontifex *evidenter ostenderet*, Episcopi negato illis assensu irritas efficere potuissent? An non lu-

E 2

dicre,

(6) lib. III. de lib. arb. c. 24.

dicre, & irrisorie, & irreverenter dictum id fuisset a *Gallicanis* Præsulibus, si hoc de-
 mum voluissent? Apage a *Galliarum* Epi-
 scopis tantam criminationem. Sentiebant il-
 li jam tum sexto sæculo, quod XII. *Carno-*
tensis Ivo professus est (7): *hujus* (Aposto-
 licæ Sedis) *judiciis & constitutionibus obvian-*
re plane est hæreticæ pravitatis notam incurrere.

II. Ipsa quoque, quam *Romani Pontifices*
 in legibus suis edendis servarunt, ratio id
 ostendit atque confirmat. *Siricius* enim vero,
 quum a. 385. quædam ad *Himerium* decreta
 mitteret, eidem Episcopo præcepit, ut quæ
 ad ejus rescripserat *consulta*, in omnium cœ-
 piscoporum perferri faceret notionem. Sed cur?
quatenus, inquit S. Pontifex [8], & quæ a
 nobis non inconsulte, sed provide sub nimia cau-
 tela & deliberatione sunt salubriter constituta,
 intemerata permaneant, & omnibus inposterum
 excusationibus aditus, qui jam nulli apud nos
 patere poterit, obstruatur. Graviora sunt, quibus
Zosimus suas de Monachorum, laicorumque
 Sacerdotali ordinatione leges *Hesychio Salo-*
nitano commendat (9): “ Quæ, inquit, in
 „ omnium fratrum & coepiscoporum nostro-
 „ rum facies ire notitiam, non tantum eo-
 „ rum, qui in ea provincia sunt, sed etiam
 „ qui vicinis dilectioni tuæ provinciis ad-
 „ jun-

(8) T. I. *epist. R. P. Const. col. 638.*

(9) *ibid. col. 970.*

„junguntur. Sciet quisquis hac postposita
 „Patrum & Apostolicæ Sedis auctoritate ne-
 „glexerit, a nobis districtius vindicandum;
 „ut loci sui minime dubitet sibi non con-
 „stare rationem, si hoc putat, post tot pro-
 „hibitiones, impune tentari.“ Sic etiam
 S. Leo M. quum *Nicetæ Aquileensi* Episcopo
 quædam decreta perscripisset, eum monuit
 (10): *hanc autem epistolam nostram, quam ad
 consultationem tuæ fraternitatis emisimus, ad
 omnes fratres & comprovinciales tuos Episcopos
 facies pervenire, ut in omnium observantia da-
 ta prosit auctoritas. Gelasius quoque in epi-
 stola ad Episcopos Piceni (11) eos admonet:
 nec excusationis decreto relinquetur occasio,
 si post præcepta, quæ per Romulum diaconum
 duximus destinanda, quisquis super his omnibus
 aut contemptor, aut negligens comprehendatur
 Antistes. Equidem si Pontifices isti licuisse
 Episcopis existimassent, quas ad eos mitte-
 bant, leges non adcipere, numquam eas tan-
 ta gravitate ac cura iussissent ad alios quo-
 que Episcopos perferri, non solum ut in om-
 nium observantia data prodesset auctoritas, sed
 etiam ut omnibus imposterum excusationibus a-
 ditus obstrueretur; multo minus indixissent,
 nullam excusationis de cetero relictum iri occasio-
 nem, nec impune tentandum, quod postposita
 Apostolicæ Sedis auctoritate deinceps a quoquam*

E 3

pec-

(10) Ep. CLIX. Ball. edit. col. 1335.

(11) T. II. Conc. Hard. col. 892.

peccaretur. Idem esto de Magno Gregorio iudicium. Audi quid ad *Rheginsem* Episcopum *Bonifacium* scripserit (12): nec illam definitionem nostram cujusquam sinas contumacia, aut temeritate corrumpi, quatenus dum prædicta omnia PER TE fuerint CONSERVATA DISTRICTISSIME; NE admonitionis nostræ, sicut & credimus TRANSGRESSOR existas, nec in quolibet reum te remissionis adcuset pastoralis tibi commissus ordo regiminis. His similia sunt, quibus aliam ad *Januarium Calaritanum* epistolam claudit: *Fraternitas* igitur tua ita in cunctis prædictis capitulis (disciplinæ) se solerter impendat, ut nec nostræ admonitionis seriem INVENIATUR FUISSE TRANSGRESSA, nec divini rea iudicii de minori zelo pastoralis existas officii: Hæccine fuissent ad eos a Gregorio scripta, qui missas ad se leges reiicere potuissent?

III. Equidem scio Auctores non paucos esse eosque magni nominis, qui Ecclesiasticas leges non obligare, nisi adcipiantur, contendunt (13). Illi autem a *Febronii* sententia multum distant. Id enim ii non potestatis defectui quemadmodum *Febronius* tribuunt, sed voluntatis. Sumunt enim in *Romano* Pontifice generalem quamdam voluntatem, ut leges a se latæ vim non habeant in Provinciis, nisi recipiantur. Neque id tamen

(13) Plures in *Antifebronio* indicavi (T. I. pag. 195.)

tamen si generatim dicatur, a me umquam probabitur. Quid enim? An in *Siricio*, in *Zosimo*, in *Leone*, in *Gelasio*, in *Gregorio M.* quorum verba nuper adtulimus sumi hæc voluntas aliqua veri specie posset? Jubent illi, suas ubique leges promulgari, excusationibus aditum intercludunt, transgressoribus etiam si Episcopi essent, pœnas easque graves minantur: & in his voluntatem sumemus, ne vis suis legibus ineffet, nisi reciperentur? Aliud exemplum ex *Felicio III.* decretali epistola promamus. Omnibus in ea Episcopis præscripsit *Felix* a. 498. quid de illis agendum esset, qui iterum baptizati ad Catholicam Ecclesiam réverterentur; addit deum (14). *His itaque rite dispositis, & ad Ecclesiarum vestrarum notitiam nostra deliberatione perlatis PARERE VOS CONVENIT: quibus licet ad animarum reparationem nihil deesse videatur, tamen si cui novi aliquid & quod præterire nos potuit, fuerit revelatum. . . . fidenter insinuet. . . . nec nos pigebit audire, & SI QUÆ SUNT OMISSA, non arroganter abnuere, sed rationabiliter ordinare.* Viden? Facultatem Episcopis concedit *Felix* ut si quæ omissa ab ipso fuissent, ipsi insinuarent; at quæ sancita erant, servari omnino jubet: *PARERE VOS CONVENIT.* Illud etiam animadvertendum, in horum Auctorum hypothese, neminem peccaturum quod Pontificis leges non

E 4

adci-

(14) T. II. *Conc. Hard.* col. 834.

adci-peret. Atqui id procul est a S. Gregorii M. sententia. Nam tum ab Ivone (15) tum a Gratiano (16) hæc ex S. Pontificis ad Augustinum Anglorum Episcopum Litteris recitantur: *de ipsa vero die Dominica* (Dominicos dies intellige, qui in Quadragesima occurrunt), *hæsitamus quidnam dicendum sit; quum omnes laici, & seculares illa die plus solito ceteris diebus accuratius cibos carni-um appetant: & nisi nova quadam aviditate usque ad medias noctes se ingurgitant, non aliter se hujus sacri temporis observationem, suscipere putant: quod utique non rationi, sed voluptati, immo cuidam mentis coecitati adscribendum est; unde nec a tali consuetudine averti possunt* (quemadmodum ex ipso Augustino, cui rescribit, Sanctissimus Pontifex adceperat) *Et ideo* (animadvertite Lector Gregorii sententiam) *cum venia suo ingenio relinquendi sunt, ne FORTE PEJORES EXISTANT, si a tali consuetudine prohibeantur.* Sumebat igitur Gregorius Anglos ita suæ illius consuetudinis tenaces futuros, ut si eam auferre iussi ab ipso fuissent, nequaquam obtemperassent. Quid porro ex impositæ legis neglecta consequutum fuisset, docet idem Gregorius PEJORES illos extituros. At quei hoc? nisi quod fontis consuetudinis peccato aliud addidissent violatæ Pontificiæ legis. Sentiebat igitur Gregorius ubi illam An-
glo-

(15) p. IV. Decr. cap. 29.

(16) C. denique dist. IV.

glorum consuetudinem damnasset, non potuisse *Anglos* in ipso sumere voluntatem, qua ejus lege, nisi adsentirentur, non teneri existimarent. Neque enim ea lege neglecta *pejores extitissent*, novoque se crimine adligassent, si hac Pontificis voluntate jure sumpta invisa legi obedire abnuissent. Peccant igitur ex *Gregorii* sententia, qui *Romani* Pontificis leges non recipiunt, nec sumptæ Pontificiæ indulgentiæ obtentu excusantur.

IV. Atque hæc quidem de Pontificiis generatim legibus velim intelligi. Nam quibusdam in casibus non injuria sumere possumus *Romanos* Pontifices nolle omnibus latam legem imponere. Eos hisce verbis exprimit *Bonifacius VIII.* in celebri Constitutione (17) *Licet Romanus Pontifex ... Constitutionem condendo posteriorem, priorem quamvis de ipsa mentionem non faciat, revocare noscatur quia tamen locorum specialium, & personarum singularium consuetudines & statuta (quum sint facti & in facto consistent) potest probabiliter ignorare, ipsis, dum tamen sint rationabilia, per constitutionem a se editam (nisi expresse caveatur in ipsa) non intelligitur in aliquo derogare.* Quod si dubium aliquod exoritur æqua ne sit patria consuetudo, aut jure timeatur, ne quæ generatim lex fertur, aliqua in provincia oblit potius, quam profit (id quod legislatori compertum non erat; quum ipse peculiares

[17] Cap. Licet in 6.

liares omnium locorum res atque rationes ha-
 bere perspectas nequeat) ; “ in his rerum
 „ circumstantiis , inquit *Benedictus XIV.*
 „ (18) , Episcopus intelligens , Apostolicæ
 „ Sedis legem in diœcesi sua noxium aliquem
 „ effectum producere posse , non modo suas
 „ Romano Pontifici rationes repræsentare non
 „ prohibetur , quin potius ad id omnino te-
 „ netur : ut copiose differit Suarez *lib. 4.*
 „ *de legibus cap. 16. num. 7.* & optime ad
 „ rem prosequitur Layman *notab. 1. in Cap.*
 „ si quando , *de rescriptis* . Neque Romani
 „ Pontifices umquam renuerunt inferiorum
 „ rationibus aurem præbere ; & quoties has
 „ satis validas esse agnoverunt , minime re-
 „ cusarunt aliquas provincias aut diœceses a
 „ generalium Constitutionum suarum lege ,
 „ quo ad disciplinæ genus illud , de quo
 „ nunc agimus , eximere : uti laudati Aucto-
 „ res prosequuntur . Aliquando etiam legum
 „ ipsarum rigorem generaliter moderantes ,
 „ pœnas adversus illarum transgressores mi-
 „ nuerunt . Horum exempla in hoc ipso o-
 „ pere nostro complura suppetunt . Sed u-
 „ num heic adferre juvat , quod alibi a no-
 „ bis relatum non meminimus . Pius II.
 „ Pont. Max. in Constitutione *Cum ex Sa-*
 „ *crorum* , decrevit , ut illi , qui ad Sacros
 „ ordines extra tempora a Jure statuta , vel
 „ absque litteris dimissorialibus , aut ante
 „ le-

(18) *De Syn. Diœces. lib. IX. cap. 2. 3.*

„ legitimam ætatem promoverentur, ab Or-
 „ dinum susceptorum exercitio suspensi ip-
 „ so jure forent; si autem in illis ministra-
 „ re præsumerent, irregularitatem incurre-
 „ rent. Ulterius progressus est *Sixtus V.* in
 „ Constitutione, quæ incipit *Sanctum & sa-*
 „ *lutare*, qua scilicet Antistitem illum, qui
 „ aliquem minus idoneum, aut legitima æ-
 „ tate minorem, vel Patrimonio destitutum
 „ ad Ordines etiam Minores promovisset, a
 „ collatione omnium Ordinum, atque ab
 „ Ecclesiæ ingressu suspensum fore decrevit.
 „ Verum *Clemens VIII.* in Constitutione,
 „ quæ incipit *Romanum Pontificem*, totum
 „ id ad Sacri *Tridentini* Concilii, Constitu-
 „ tionisque *Pianæ* terminos revocavit. Nec
 „ alia deessent exempla, quæ in hanc rem
 „ adduci possent. “ Quare concludendum
 tandem est, sumi quidem posse in Pontifice
 voluntatem, ut si quæ lex provinciæ cuipi-
 am aut diœcesi minus congruat, non ante
 fervetur, quam Episcopus ad Sedem Aposto-
 licam de editæ legis incommodis referat; num-
 quam tamen alteram illam voluntatem su-
 mi in illo posse, ut Episcopis non consulta
Romana Sede latas ab illa leges respuere li-
 ceat, æque una ratione vim omnem amit-
 tant.

V. At enim leges Ecclesiasticas *vigorem*
& exequutionem tum solum habere posse, quum
libere ab Episcopis receptæ, approbatæque sunt,
 pro-

„ profitentur ipsi Romani Pontifices , qui
 „ dum de pluribus disciplinæ capitibus con-
 „ sulti decisiones suas Canonibus Ecclesiæ-
 „ que usui consentaneas ediderunt , insimul
 „ eas , nisi receptæ atque adprobatæ fuissent
 „ solemnum legum vim obtinere non præ-
 „ tenderunt. Itaque *Innocentius I.* ad *Alexan-*
 „ *drum Antiochenum* scribens , ut quæ , inquit ,
 „ ipse tam necessario percunctatus es , & nos
 „ elimate respondimus , communi omnium consen-
 „ su studioque servantur . Sic quoque *Gelasius*
 „ ei tantum decreto deferri vult , quod uni-
 „ versalis Ecclesia probavit adensus . “ Ita
 quidem *Febronius* [19]. Atque illi primum
 gratulor , quod a me castigatus (20) *Innocen-*
tii sententiam nunc vere reddiderit ; non falsa
 ut in priore libro [21] lectione sædarit .
 Doleo deinde , quod ad consuetas artes heic
 quoque reversus , *Gelasii* verba insigni fraude
 corruperit . Sumpta sunt illa ex celebri S.
 Pontificis ad *Dardanos* epistola . Adcipe nunc
 integram ejus sententiam (22) : “ Confidimus ,
 „ quod nullus jam veraciter Christianus i-
 „ gnoret uniuscujusque Synodi constitutum ,
 „ quod universalis Ecclesiæ probavit adsen-
 „ sus , nullam magis exequi sedem oportere
 „ præ ceteris , quam primam , quæ & unam-
 quam-

(19) T. II. pag. 418.

(20) *Antif.* T. II. lib. II. cap. 3. n. 6.

(21) T. I. Cap. II. §. 8. n. 3. ubi *Innocentiano* verbo
servantur , substituit *frmentur* .

[22] T. III. oper. S. Leon. Baller. edit. col. 350.

„ quamque Synodum sua auctoritate confir-
 „ mat, & continuata moderatione custo-
 „ dit. “ Hoccine est *deferri velle ei TANTUM*
decreto, quod universalis Ecclesie proba-
vit adsensus? Hæc quæstio juris est; facti res
 est, quam *Gelasius* indicat. Agebatur nempe
 de *Chalcedonensi* Concilio, quod *universalis*
Ecclesie probarat *adsensus*. Ut igitur doceret,
 mirandum non esse; cur *Romana* Sedes ejus
 Concilii decreta urgeret contra *Atacianos*,
 omnique auctoritate tueretur; hoc utitur ar-
 gumento. *Nullus jam veraciter Christianus i-*
gnorat uniuscujusque Synodi constitutum, quod
universalis Ecclesie probavit adsensus, nullam
magis exequi sedem oportere præ ceteris, quam
primam &c. *Chalcedonensis* autem Synodi con-
 stitutum *universalis Ecclesie* probavit *adsen-*
sus; hoc igitur *nullam magis exequi Sedem*
oportet præ ceteris quam primam. Quid vero
 de constitutis, quæ *universalis Ecclesie* non
 probavit *adsensus*? De his *Gelasius* siluit,
 quum tamen si *deferri* voluisset, ut *Febronius*
 libens somniavit, ei *TANTUM decreto,*
quod universalis Ecclesie probavit adsensus, de
 his diserte loqui debuisset. Hæc ad fraudes
Febronii detegendas dicta sunt. Fac jam,
Gelasium ea tantum decreta denotare voluisse,
 quæ *universalis Ecclesie* probavit *adsensus*.
 Quid ad rem, qua de agimus? Nihil om-
 nino. Possem enim facile reponere, & ut
 equidem reor etiam vere, *Gelasium* de uni-
 ver-

versalis Ecclesiæ in Concilium coactæ consensione fuisse loquutum. Quum enim de *Chalcedonensis* Concilii auctoritate adversus *Acacianos* potissimum differat, Synodos œcumenicas præcipue extollit. Quamobrem *unuscujusque Synodi constitutum*, quod *universalis Ecclesiæ probavit adsensus*, idem *Gelasio* fuit, quod *constitutum ab universalis Ecclesiæ Synodo editum*, ac *comprobatum*. Præterea compertum est, non de adsensu, qui ad vim legibus veluti indendam sit necessarius sermonem heic a *Gelasio* institui, sed de cura, quæ *Romanæ Sedi* esse debet, ut Synodorum statuta a se confirmata, si vis etiam ab universis Ecclesiis recepta executioni mandentur, *nullam magis exequi sedem oportere præ ceteris, quam primam; quæ & unamquamque Synodum sua auctoritate confirmat, & continuata moderatione custodit*. Hinc autem quis argumentando efficiat, ab Ecclesiarum consensu leges suum robur mutuari? Mirum collectionis genus id esset, quod nulla quæcumque ea demum sit logica agnoscat! Ad *Innocentiam* quod adinet, nihil magis ridiculum est, quam quod *Febronii* causam dislicit, pro illa confidenter adferre. Quod enim quæso est, quod *Innocentius Alexandrum Antiochenum* jubet sua responsa ad notitiam Cœpiscoporum deferre, ut *communi omnium consensu studioque servantur*, quam sumere, nihil, ut ab omnibus servantur, præter notitiam requi-

requiri? Ingenue respondeat *Febronius* hæc *Innocentii* verba an non Episcopus, qui legem suam quampiam ad suæ diœceseos Parochos mitteret, usurpare posset? Consensum tamen diœcesanorum *in legem particularem Episcopi non requiri ipse nos docuit* (33). Non ergo consensus, quem *Innocentius* indicat, is erat, qui ejus responsis vim legis conferret, sed ejusmodi, ut legi post habitam illius notitiam omnino deberetur, quemadmodum de Episcopi lege dicendum foret.

VI. Quamquam queri non possumus, quod *Febronius* ab Episcoporum consensu legum Pontificiarum vim repetat; idem de omnibus Ecclesiasticis legibus etiam generalium Conciliorum tradit: Equidem *Febronius* in prioris voluminis indice (hanc appello, quia ut vidimus, vitio mihi veritit, quod eum non consuluerim) edixerat (34): *leges SIMPLICITER obligatorias condunt Concilia; Pontifex SUB CONDITIONE SI ADCEPTENTUR*. Verum dum Indicem, quem tanti facit, pertexebat, oblitus eorum fuerat, quæ in opere docuerat (35), *eam nempe esse regiminis Ecclesiastici rationem diversitatem morum . . . a Salvatore nostro taliter adaptatam, ut ne Generalium quidem Conciliorum* (qui-

(23) T. I. cap. V. §. I. n. 5. pag. 276.

(24) Litt. I.

(25) Cap. V. §. 2. n. 6. pag. 281. seq.

(quibus nemo Catholicorum potestatem legisla-
 tivam denegat) Constitutiones sine Ecclesiarum,
 regnorum , ac provinciarum adceptione vim
 & effectum legis obtineant . Idem dogma in
 novo opere indicat, confirmatque his verbis
 (36) : “ tam altas hæc disciplina (legum
 „ Ecclesiasticarum ab Episcopis expendendarum)
 „ in Gallia radices egerat , ut quamvis Ba-
 „ sileense Concilium ibidem pro Generali ha-
 „ beretur, ejus tamen sanctiones, nisi prius
 „ expendisset , Gallicanus Clerus in Bituri-
 „ censi Conventu recipere noller , nec sine
 „ mutationibus modisque adprobaret . Acto-
 „ rum laudati Conventus verba hæc sunt :
 „ Quem Ecclesie Gallicanæ Congregatio roga-
 „ retur , ut decreta & statuta ejusdem Sacri
 „ Concilii recipere , adceptare , & observare ,
 „ observarique facere vellet decrevit præfata
 „ sancta Congregatio decreta ipsa visitare ad
 „ sciendum , si quæ essent simpliciter recipien-
 „ da , & quæ cum certis modificationibus , seu
 „ interpositionibus adceptanda congrue videren-
 „ tur utilitati & moribus regni . Quibus de-
 „ cretis diligenter , matureque inspectis , ac vi-
 „ sitatis , censuit eadem Sancta Congregatio ,
 „ plurima ex ipsis decretis & statutis recipien-
 „ da , cum certis tamen , licet paucis modifi-
 „ cationibus . Et quis demum ignorat , quid
 „ in Gallia tum contigerit , quum de Tridenti-
 „ ni Concilii receptione ageretur . Quamvis
 „ enim

„ enim *Gallia* hujus Concilii Sanctiones ad
 „ *Fidem* spectantes, tanquam veteri doctri-
 „ næ Ecclesiæ consonas adprobaverit; ejus-
 „ dem tamen decreta ad *disciplinam* perti-
 „ nentia recipere vel adprobare nunquam
 „ voluit quippe quæ quoad aliqua quidem
 „ capita veteri disciplinæ Regiis juribus an-
 „ tiquisque Ecclesiæ & Regni usibus oppo-
 „ sita crederet“, Triumphat in his duobus
 „ exemplis *Febronius*, cum illisque comparari
 „ jubet, quæ *Zaccaria* T. II. lib. II. cap. 3.
 „ n. 4. & 5. *adversus sanas Febronii de pote-
 „ stare & jure Leges Ecclesiasticas ferendi do-
 „ ctrinas proferre conatus est*. Comparentur,
 „ per me licet, & nequis *Antifebronium* adire
 „ debeat, comparentur cum his, quæ hacten-
 „ us disputavimus. Cuinam, cui sal in ce-
 „ rebro, in corde Religio sit, sanæ videbun-
 „ tur *Febronii* doctrinæ? Ne irascatur, amabo,
 „ ita dicenti *Febronius*. Audiat, quæ suus il-
 „ le defensor *Declarationis Cleri Gallicani* hac
 „ de re moneat (27): “ haud scio, an pro-
 „ bari debeat universim ea libertas, quam
 „ vir illustrissimus (*de Marca*) statuit, ut
 „ in novis morum decretis, ab œcumeni-
 „ corum etiam decretorum auctoritate libe-
 „ re recedatur. Factum id quidem semel in
 „ recipiendo Concilio *Tridentino*, non so-
 „ lum a *Franois* nostris, sed etiam a *Belgis*
 „ ditioni *Hispanicæ* subditis: cujus rei mul-
 „ *Antif. Vind. T. III.* F „ tæ

(27) T. II. lib. II. cap. 15. pag. 281. *Lugan. edit.*

„ tæ causæ sunt, & quædam a nostris tactæ
 „ in ipso *Tridentino* Concilio; peculiare il-
 „ læ quidem nec trahendæ universim ad ge-
 „ neralia Concilia; neque satis cautum,
 „ aut honestum videtur, passim in eo repo-
 „ nere libertatem, ut ab universalis Eccle-
 „ siæ decretis recedere liceat “. De *Triden-*
tina Synodo paullo post viderimus. Hoc
 interea adiciat *Febronius* sanam doctrinam,
 quæ satis cauta & honesta non videatur, es-
 se non posse; nec satis cautam honestamque
Bossuetio visam, quam ipse sanam prædicat.
Gallorum porro exemplum quod ad *Basileen-*
sia decreta spectat quid adtulit? nisi ut frau-
 dis insimulari a me posset. Fraudem appel-
 lo, quod dissimularit, *Bituricensis* Con-
 ventum, dum illa decreta sibi temperanda cen-
 suit, ad Concilii Patres recurrendum mo-
 nuisse, ac generatim in conclusione ita sta-
 tuisse: illa decreta, circa quæ fuerunt factæ præno-
 tatae modificationes adceptentur; prout adceptan-
 tur, SUB SPE SCILICET, QUOD IPSÆ MO-
 DIFICATIONES PER SACRUM CONCILIUM
 ADMITTENTUR; PRO QUO REGII ORA-
 TORES INSTABUNT VICE REGIA, ET EC-
 CLESIAE REGNI, ET DELPHINATUS. Hæc
 animadversio *Charlasii* est (28), & quod *Fe-*
bronium jugulat, *Bossuetii*: “ Quod sane a-
 „ junt, inquit celebris iste Gallicanæ decla-
 „ ra-

(28) De libert. Eccles. Gallic. lib. X. cap. 6. pag. 645.
 Leod. edit.

„ *rationis* vindex [29], ab Ecclesia *Gallica*,
 „ *na* certis conditionibus ac modificationi-
 „ bus receptum esse *Basileense* Concilium ,
 „ supra (30) retulimus , eas ita esse adhi-
 „ bitas , SUB SPE SCILICET , QUOD PER
 „ SACRUM CONCILIIUM ADMITTENTUR .
 Enimvero , qui *sub hac spe* modum *Basileen-*
sibus decretis adhibuerunt , *Gallicani* Episco-
 pi procul dubio agnoscebant , sibi jus non
 esse ea aut respuendi , aut reformandi , nisi
 per Patres , qui illa ediderant , licuisset . Ad
Tridentinum Concilium progrediamur . No-
 lim ego in causas inquirere , cur in *Gallis*
 ejus decreta ad disciplinam spectantia non
 fuerint Regum auctoritate recepta . At *Fe-*
bronius meminisse debuerat , se eo loco de
Episcoporum juribus egisse ut *leges expendant*
veteri disciplinæ consuetudinique contrarias reiici-
ant , *eisdemque exceptiones & modos adhibe-*
ant , quos opportunos judicaverint . Verum ni-
 hil ad hunc finem conferre poterat minus
 aptum hoc *Gallorum Tridentinæ* Synodi ad-
 ceptioni obstitentium exemplo . Quid enim
 si *Gallicani* Præsules se ad recipiendum *Tri-*
dentinum Concilium conscientia officio tene-
 ri declarassent ? Declararunt a. 1615. Quid
 si præterea iis , quæ Regiis ministris in *Tri-*
dentinis decretis displicebant , quod jura Re-
 gia , ac Libertates *Gallicanas* lædere videren-

F 2

tur,

(29) l. c.

(30) lib. VI. cap. 12.

84 DISSERTATIO VI.

tur, se modum adhibere non posse, sed totum Romano Pontifici negotium deferendum agnoverunt? Agnoverunt. Exstant, quæ rem testentur, acta Cleri Gallicani (31), eaque Franciscus, Cardinalis de Rupefocaldio Ludovico XIII. exhibuit in eo libro, quem a. 1626. Parisiis edidit prænotatum: *Raisons pour le desaveu fait par les Eveques de ce Roiaume d'un livret publié avec ce titre: jugement des Cardinaux &c. contre les scismatiques de ce tems* (32). Nec veritas est idem Gar-

(31) T. I.

(32) *Señt. XXI. pag. 212. seqq.*

„ Du Mardy 7. Juillet 1615. President Mr. de la Rochefaucaut.

„ Les Cardinaux, Archevesques, Evesques, Prelats & autres Ecclesiastiques sournignés, rēpresentans le clergē general de France, assemblés par la permission du Roy au Couvent des Augustins a Paris; apres avoir meurement deliberē sur la publication du Concile de Trente ont unanimement reconnu & declarē, reconnoissent, & declarent, qu' ils sont obligēs par leur devoir & conscience a recevoir, comme de fait ils ont reçu & reçoivent, ledit Concile; & promettent de l'observer autant qu' ils peuvent par leur fonction & autoritē spirituelle & pastorale. Et pour en faire une plus ample, plus solemnelle, & plus particuliere reception, sont d' avis, que les Conciles Provinciaux de toutes les Provinces Metropolitaines de ce Roiaume doivent estre convoquēs & assemblēs en chacune Province dans six mois au plus tard ec.

„ Ensuit la teneur du dit Article de la Chambre Ecclesiastique des Etats, conforme a celluy de la Noblesse.

„ Lesdits Ecclesiastiques de vostre Roiaume continuans leurs precedentes supplications, & treshumbles requestes „ fai-

Cardinalis de Rupefocaldio *Galliarum* Regi sancte. adfirmare, nihil in ullo ejus Concilii decreto esse, quod jure *Gallis* improbari posset, modo ad illius lectionem æquus animus adferretur (33). Quam pudere *Febr-*

F 3

nium

„ faites par plusieurs & diverses fois a vos Predecesseurs
 „ tant aux États generaux, qu' aux assemblées du Cler-
 „ gè; & ne se pouvans jamais lasser d' en faire toute for-
 „ te d' instance, veu qu' il y va tant de l' honneur de
 „ Dieu, & de celui de cette Monarchie tres-Chrétienne;
 „ qui depuis tant d' années, avec si grand étonnement
 „ des autres Nations Catholiques, porte cette marque de
 „ desunion sur le front; supplient tres-humblement Vo-
 „ stre Majestè, qu' il luy plaise, embrassant cette gloire
 „ & cette couronne, que Dieu luy a reservé jusques a
 „ maintenant, ordonner, que le Concile universel & œ-
 „ cumenique de Trente sera reçu & publié en ce Ro-
 „ iume, & les Constitutions d' iceluy gardées & ob-
 „ servées: sans prejudice toutes-fois des drois de vostre
 „ Majestè, libertés de l' Eglise *Gallique*, Privileges &
 „ Exemptions des chapitres, Monasteres & Communau-
 „ tés, pour lesquels Privileges & Exemptions sa Sainteté
 „ sera supplié a ce qu' elles soient reservées & demeurent
 „ en leur entier, sans que la ditte publication y puisse
 „ prejudicier. “

(33) pag. 202. “ dans tout le Concile de Trente il n'y
 „ a rien, qui puisse donner aucun sujet raisonnable d' of-
 „ fense a ce Roiaume, ou a quoy il ne puisse estre fort
 „ aisément satisfait. Et c' est de ces points principale-
 „ ment, que l' on peut prendre juste crainte d' un scisme.
 „ Par-ce que les Prelats, s' étans restrains a faire simple-
 „ ment instance, que tout ce, que contient ce Concile,
 „ fust bien veu & considéré par telles personnes, qu' il
 „ plairoit aux Rois de commettre: l' on en a continuel-
 „ lement detourné leurs pensées, aiant été représenté
 „ avec l' horreur d' un ennemi principal du Roiaume: de
 „ crainte que la seule lecture fist connoître la verité, &
 „ l' innocente doctrine, & intention de ce Concile; com-
 „ me il arriva, en la cy-dessus mentionné Assemblée des

„ États

nium deberet, ad auctoritatem non recipiendarum, si æquum id esse judicaverint, Conciliarium legum Episcopis adserendam, exemplum *Tridentinæ* Synodi in *Gallia* nequaquam adceptæ protulisse!

VII. Antequam hoc caput concludamus, aliqua de Pontificiarum legum promulgatione adtingenda sunt. In *Antifebronio* (34) monui, nihil interesse, utrum promulgationem *Romæ* factam sufficere adfirmes, an neges. Stant enim ab utraque sententia magni nominis Auctores, & quod caput est, *Romanæ* Sedi perquam addicti. Itaque quod *Febronius* promulgationem in Provinciis faciendam esse contendit, non admodum me commovet. Sed quod & *paradoxam* & inhumanam hanc *Romanæ* Curix consuetudinem appellet (35), id ferri nequit. *Vanespenius* (36) ignotam antiquæ Ecclesiæ, neque in ipsis *libris Corporis Canonici etiam recentioribus, puta Extravagantibus communibus, aut Johannis XXII.* memoratam ait hanc promulgandarum

„ Etats. En laquelle les Seigneurs Deputés pour 'la No-
 „ bleſſe, aiant pris quelque averſion de ce Concile, ſur
 „ cette diffamation publique : apres que par la ſeule le-
 „ ſtûre d'iceluy ils eurent été detrompés, ils ſe joigni-
 „ rent au Clergé pour en requérir la publication, en la
 „ meſme forme, que les Eccleſiaſtiques l'avoient fait par
 „ leur declaration, la quelle ils virent bien ne pouvoir
 „ apporter aucun prejudice aux droits du Roiaume. “

(34) T. II. lib. 2. cap. 3. n. 2.

(35) T. II. pag. 416.

[36] De promulg. leg. P. I. cap. III. §. 7.

rum ecclesiasticarum legum rationem ; quibus eam *Iobanne XXII.* qui a. MCCCXVI. Pontificatum suscepit , recentiorem a se habitam indicat. Illa tamen jam anno MCC. LXXXI a *Martino IV.* usurpata fuerat in Processibus adversus *Michaelem Palæologum Urbe veteri* datis 18. Novembris [37] ; nec quidquam in ea *Martini* Bulla est , unde tunc primum ab illo Pontifice novam hanc, si placet , promulgationis formam inductam fuisse colligatur . Id enimvero *paradoxum* cuique Catholicæ Religionis decretis imbutum videri debeat , *paradoxam* ab Orthodoxo Scriptore vocari eam emittendarum legum formam , quam à tot sæculis Christi Vicarii summi Pontifices servarunt ; immo & Concilia ipsa adprobarunt . Non aliam certe *Constantiense* Concilium in pluribus divulgandis edictis ac Constitutionibus normam sequutum novimus . Nam ut alia omittam [38] , Constitutionem Sessione XV. editam *contra invasores , & spoliatores adcedentium , & recedentium a Concilio* claudunt Patres his verbis [39] : “ Et insuper , ut huiusmodi præsens processus ad communem omnium

F 4

noti-

[37] *Bullar. Rom. noviss. edit. T. III. p. II. pag. 30.*

[38] Vide edictum , quo *Johannes XXIII.* ut se Concilio sisteret , revocatus fuit 2. Maii 1415. [*T. VIII. Conc. Hard. col. 291.*] ; *Monitorium* adversus ducem *Austrie* [*ibid. col. 468.* & Bullam convocationis *Prelatorum* anni sequentis] *ibid. col. 567.*)

[39] *ibid. col. 427.*

„noticiam deducatur, cartas sive membra-
 „nas processus continentes eisdem in ma-
 „jori & Sancti *Stephani Constantiensis* Ec-
 „clesiarum valvis adfigi, qui processus ip-
 „sos suo quasi sonoro præconio, & patulo
 „indicio publicabunt: ut prædicti, quos
 „processus concernent, nullam possint ex-
 „cusationem prætere, vel ignorantiam
 „adlegare, quod ad eos processus hujusmo-
 „di non pervenerint, vel ignoraverint eo-
 „dem, quum non sit verisimile, remane-
 „re incognitum quoad ipsos, quod tam pa-
 „tenter fuit publicatum“. *Basileenses* ipsi
Constantiensium Patrum inhærere vestigiis, ut
 plura eorum decreta nos docent (40). Quid?
 quod Concilium *Tridentinum* licet *Pium* IV.
 in edendis Synodi decretis non aliam, quam
 quæ *Romæ* recepta erat, rationem initurum
 suspicari possent, nulla lege diserte cavit,
 ne Pontifex *Romana* promulgatione conten-
 tus esset. Quamobrem ea *Romanæ* Curia
 consuetudo universæ Ecclesiæ consensione &
 observantia confirmata atque adeo consecra-
 ta dici non immerito potest. Quid vero si
 & Principes eam probassent? Probarunt e-
 nimvero. Nam *Nicolaus* V. quum *Lusitano-*
rum Regum in Catholicam Fidem amplifi-
 candam studiis favere, uti decebat, maxi-
 me vellet, sub excommunicationis pœna ve-

tan-

[40] Ut decreta Sess. VIII. [*ibid.* col. 1147.] Sess.
 XII. [col. 1156.] & Sess. XXIX. (col. ...)

tandum sibi duxit, nequis Christianorum Barbaris, adversus quos piissimi illi Reges strenue dimicabant, arma, lignaque deferret; litteras autem Apostolicas 8. Januarii 1454. editas, quibus id cavebatur, *valvis Ecclesiæ Ulixbonensis* adfigi iussit, addita hac consueta declaratione: *excommunicationes, aliaque sententiæ in illis contentæ infra duos menses computandos a die, qua ipsæ præsentès litteræ, seu chartæ vel membranæ earum tenorem in se continentes valvis Ecclesiæ Ulixbonensis adfixæ omnes singulos contrasacientes prædictos ligent, ac si ipsæ præsentès litteræ eis personaliter & legitime intimatæ ac præsentatæ fuissent.* Neque vero id improbarunt aut *Lusitani* Reges, quorum causâ agebatur, aut alii Christiani Principes. *Leonis* præterea X. Bulla contra *Lutherum* quomodo a. 1520. divulgata fuit? Basilicæ Principis Apostolorum, & Cancellariæ Apostolicæ, nec non Cathedralium Ecclesiarum *Brandeburgensis, Misnensis, & Merspurgensis* valvis iussu Pontificis adfixa fuit (41). Id autem *Germaniæ* Episcopis & *Carolo V.* Imperatori *paradoxum* visum adeo non fuit, ut Imperator in edicto adversus *Lutherum* 8. Maii a. 1521. promulgato se illud emittere declararit *exequendo Leonis* Constitutionem (42).

VIII. Hæc eadem satis ostendunt, non-nisi

[41] Confer Bullam T. I. Conc. Germ. pag. 178.

[42] *ibid.* pag. 187.

nisi per summam injuriam dici a *Febronio* potuisse *Romanam* consuetudinem *inhumanam*. Inhumanine Pontifices omnes fuere saltem a *Martino* IV. ? Inhumana tria generalia Concilia ? Inhumani *Lusitaniæ* Reges , & *Carolus* V. Imperator ? Pergit tamen *Febronius* [43] . “ Hoc quam inhumanum sit ,
 „ quum quisque facile perspiciat , hinc *Zac-*
 „ *caria cit. Cap. 3. n. 4. (44)* ait , Pontifi-
 „ ces ea humanitate semper usos fuisse , ut
 „ non urgeant obligationem Legum in Pro-
 „ vinciiis non receptarum . Sed falsum di-
 „ cit . Nihil sane paradoxum magis , quam
 „ quod (uti *Romæ* quotidie fit) judicetur
 „ juxta Pontificias Constitutiones , nec re-
 „ ceptas nec publicatas in illis Regnis &
 „ provinciis , e quibus causæ ad *Romanam*
 „ tribunalia deferuntur . Sic (ut hoc modo
 „ demus pro exemplo) bullam *Pii* V. quæ
 „ incipit *Quanta Ecclesiæ* , circa formam Re-
 „ signationis beneficiorum , neque in *Ger-*
 „ *mania* & *Belgio* , neque in *Gallia* & *His-*
 „ *pania* receptam esse monstrabimus infra
 „ *Cap. VIII.* Eo non adtento , juxta illam
 „ identidem *Romæ* judicari , atque ibidem
 „ exceptionem *Bullæ publice ignoratæ aut non*
 „ *receptæ* haud exaudiri testantur *Parisius de*
 „ *Resign. benef. Lib. V Quæst. 6. n. 121. &*
 „ *seq.*

[43] T. II. pag. 416.

(54) Nihil ejusmodi ibi dixi . Indicare potius debuerat *Febronius* T. I. diff. II. cap. IX.

„ seq. Garzias de benef. Part. XI. Cap. 3.
 „ §. 3. n. 271. quorum testimonia *Romanis*
 „ suspecta esse non possunt“. Ego vero *Fe-*
bronii pace, nihil heic paradoxo video. A-
 liud enim est, Pontifices ea uti humanita-
 te, ut siquæ eorum leges justis de causis in
 Provinciis receptæ non sint, aut dissimu-
 lent, aut etiam indulgeant; quod unum in
Antifebronio adserui; aliud ne inhumani vi-
 deantur, debere illos si qui *Romam* iudicio-
 rum causa adcedunt, ex Constitutionibus
 apud eorum Provincias non adeptis senten-
 tiam ferre. Illud fortassis inhumanum esset,
 sæpe etiam periculis obnoxium, si a *Roma-*
nis Pontificibus negligeretur. In hoc autem
 altero quid inhumani est? quum enim *Ro-*
manæ Curia in causis dijudicandis stylum
 omnes norint, an ulli injuria fiat, si *Romæ*
 judicari quum aut ipsi velint, aut cogantur
 ad formam iudiciorum in ea Curia præscri-
 ptam sententiæ edantur? Num quia Ponti-
 fices caritatis causa suas aliquando Consti-
 tutiones in quapiam Provincia non adci-
 piuntur, debent præterea causas, quæ illa
 ex Provincia *Romam* deferantur, ad aliam
 quam quæ *Romæ* viget, formam judicare?
 ut quod ferri una caritas, & indulgentia
 suadet, sua quoque auctoritate confirment?
 Hæc qui cum *Febronio* a *Romanis* Pontifici-
 bus exigit, næ ille *paradoxa* & *inhumana*
 postulare potius videatur.

CAPUT IV.

De Juris Canonici navis, quos Febronius irreverenter exaggerat. Illud vero cum primis queritur, num aliqua disciplinæ in iis libris comprehensæ nota inuri a Catholico Scriptore possit? Novus Juris Canonici Codex a Febronio propositus expenditur.

I. **A**Ntequam ad alia, quæ in disciplinæ Capitibus *Febronius Romanis* Pontificibus concedit jura progredior, nonnulla de juris Canonici libris, in quibus Pontificiæ ad *Clementem V.* leges continentur, dicenda mihi esse video, ne effrenis illa licentia, qua adversus hunc Juris Canonici codicem *Febronius* debacchatus est, impunis abeat. Primum autem liceat mihi ex cl. *Zallwein* (1) aliqua promere ad factorum, quæ apud Protestantes Jus Canonicum subiit, historiam pertinentia. *Lutherum*, inquit vir cl., Juris Canonici fuisse hostem „ capitalissimum, illudque *Wittembergæ* in „ magna Doctorum & studiosorum corona „ una cum Bulla *Leonis* anno 1520. Vulcan- „ no comburendum injecisse hoc adhibito „ effato. *Quia tu impie liber conturbasti san-* „ *ctum Domini, ideo se conturbet ignis eter-* „ *nus: sicut fecerunt mihi, sic feci eis, inquit* „ Sam-

(1) *Princip. Jur. Eccles. T. II. q. 4. cap. I. §. 4.*

„ Samson, ipsi Protestantes libere fatentur.
 „ Verum hisce ausibus impudentissimis sese
 „ vehementissime opposuerunt ipsi Doctores
 „ Protestantici *Henningus Goedem*, & *Hieronymus Schurffius* frendente licet *Luthero*,
 „ quem hæc res ita commovit, ut *Wittenberga*
 „ abierit, nec unquam posthac, ut eo redi-
 „ ret, persuaderi potuerit. Varie deinde
 „ inter *ICTos* & *Lutherum* fuit dimicatum.
 „ Ingentes animi sui motus clarissime ape-
 „ ruit in epist. ad *Spalatium* anno 1544.
 „ scripta, ubi sic scribit: *Ego tibi fateor,*
 „ *in hoc anno sic me esse adceptum, ut in vita*
 „ *mea, & in tota caussa Evangelii numquam*
 „ *fuerim perturbator: oritur enim mihi cum*
 „ *Juristis negotium acerrimum. Et quos spe-*
 „ *raveram fidos Evangelii amicos, experior ho-*
 „ *stes acerrimos. Et post pauca: intrinseci*
 „ *hostes plus nocent, quam externi, ut Judas*
 „ *inter Apostolos, sed vincit Crucifixus, &*
 „ *perit Crucifixor. Indignationem suam ve-*
 „ *hementissimam ante hoc factum prodidit,*
 „ *dum Spalatino scripsit: damnent, exurant-*
 „ *que mea, ego vicissim, nisi ignem habere*
 „ *nequeam, damnabo, publiceque concremabo*
 „ *jus Pontificium totum, lernam illam here-*
 „ *sum. Hujus rei gestæ historiam fusius re-*
 „ censet *Seckendorffius* (2) & *Kippingius* in
 „ *Apo-*

[2] In historia Lutheranismi lib. III. sect. 32.

„ *Apologetico pro Martino Luthero* [3] . Im-
 „ pudens hoc *Lutheri* factum ne ipsi qui-
 „ dem æquiores *Lutheri* adseclæ adprobare
 „ audent, immo execrantur . . . . Ab illo
 „ tempore illud [jus Canonicum Protestan-
 „ tes] docuerunt, & in hodiernam usque
 „ diem docent in scholis publicis, ad illud
 „ provocant in judiciis, secundum normam
 „ illius procedunt in causis ecclesiasticis,
 „ controversias decidunt in suis consistoriis.
 „ Quid non egerunt Doctores *Wittenbergici*,
 „ ut illius usum & conservarent, & pro-
 „ pagarent? Hos æmulati sunt doctores a-
 „ liarum Academiarum, qui illud suis Au-
 „ ditoribus commendarunt, miris laudibus
 „ exornarunt, ac doctissimis commentariis
 „ illustrarunt; immo etiam Apologias pro
 „ illius conservatione usu & auctoritate a-
 „ dornarunt, in Academia *Jenensi* *Matthæus*
 „ *Golerus*, *Rostochiensis* *Ernestus* *Cotbmannus*, *Li-*
 „ *pstiensi* *Johannes* *Dauth*, *Gievensi* *Ulricus*
 „ *Hunnius*, *Marburgensi* *Hermannus* *Vul-*
 „ *tejus*, & plures alii Academici Doctores,
 „ quorum verba, libros, & testimonia re-
 „ fert laudatus *Boehmerus*. Imminus esse
 „ deberem, si, quæ celeberrimi Icti Pro-
 „ testantici pro conservando usu, auctorita-
 „ te stabilienda, & propaganda, illustran-
 „ doque ipso studio Juris canonici scripse-
 „ runt,

(3) Hæc Apologia adnexa est *Prolusionibus* Juris Eccle-
 siastici, quas cit. Auctor edidit *Helmeſtadii*.

„ runt , ac in hodiernam usque diem scri-
„ bunt , in medium adducere vellem . Sed
„ mirum videri alicui posset , quod Docto-
„ res Protestantici , & illi primi tempore
„ *Lutheri* , & illorum successores tantopere
„ pro usu & auctoritate Juris canonici qua-
„ si pro aris & focis dimicaverint ? num for-
„ tassissimis propter interesse quoddam privatum ,
„ quia de pane lucrando apud non paucos
„ agebatur ? Sed absit , ut viros illos tam
„ sordide egisse & sensisse suspicemur : etsi
„ ab omni interesse proprio ipsos omnino
„ alienos fuisse vix aliquis nobis persuase-
„ rit . Sane longe prudentiores fuisse illos
„ ICtos , quam *Lutherum* nemo sanus ne-
„ gaverit . Agebatur *Lutherus* cœco impetu
„ passionum rebellione in transversum ra-
„ piebatur , vindictam coquebat in pectore
„ contra *Leonem* Pontificem , a quo se dam-
„ natum sciebat : ut quid ergo mirum ,
„ quod tantum nefas perpetrare ausus fue-
„ rit ? At vero ICri , quorum intellectui
„ sanior illuxit Phœbus , quibus *Ratio status*
„ ecclesiastici & politici melius perspecta e-
„ rat , qui optime perspiciebant , pessime
„ etiam Juribus suæ Ecclesiæ , & suorum
„ Principum consultum iri , si Jus Canoni-
„ cum penitus eliminarent , & proscribere-
„ rent ; ac denique intime penetrabant ,
„ quantum chaos in judiciis , quanta rerum
„ confusio in dirigendis finibus jurisdictio-
„ nis

„ nis ecclesiasticæ & politicæ ; quanta diffi-
 „ cultas in defendendo *jure in Sacra* suis
 „ Principibus vindicato ex proscriptione Ju-
 „ ris ecclesiastici sit pertimescenda , utique
 „ secundum omnes prudentiores œconomix
 „ regulas egisse censendi sunt , dum aucto-
 „ ritatem Juris ecclesiastici sustentare toto
 „ conatu , omnibusque viribus adlaborarunt. “

II. Hæc qui legerit , fierint posse credat ,
 ut Catholicus Scriptor exstet , qui *decretum*
Gratiani & decretales Gregorii IX. egregie
circumcidenda , aut PENITUS ABIICIENDA
ESSE & adserat , & persuadere nitatur ? Ex-
stat tamen. Is Febronius est , & quæ produ-
ximus verba , ex eo deprompsimus [4] .
Queretur deinde homo , qui utilem , si supe-
ris placet , publico & Ecclesiæ non sterilem
operam volebat præstare (5) , queretur , in-
quam , se a suis adversariis probris & miris
scomatibus impeti (6) . At nonne , ut ajebat
Rusticus diaconus , turpe sit & indecens con-
tra adferentem perversa (quæ in Luthero ne
ipfi quidem Lutherani ferant) nos pro veri-
tate frigidiores inxeniri ? Iram tamen compri-
mamus ; & quæ demum ea fiat , unde vix
non Lutheranam concremationem Gratiani de-
creto , & decretalibus Rhadamantus hic no-
ster decernit , videamus . Ad Decretum quod
 adti-

(4) T. II. pag. 431.

(5) *ibid.* pag. 339.

[6] *ibid.* pag. 157.

net, ex lutulentis illud fontibus ex *Regino-*
ne, *Burchardo*, *Ivone*, aliisque id genus sibi
 æqualibus *Gratianus* hausit (7), nec satis ex-
 cultus fuit; non *Græcæ* linguæ peritus; non
 criticus; nullo plane delectu inepta immo
 & inconstanti methodo suam illam canonum
Antif. Vind. T. III. G con-

(7) Illud nempe a *Balleriniis* in Tractatu de antiqua
 Collectionibus (pag. CCCXX.) quantum ad *Gratianum*
 qui non ex antiquis primigeniis fontibus integra documenta
 continentibus, sed ex posteriorum temporum collectionibus,
 quæ eadem documenta in partes dissecta, & in locos com-
 munes distributa continent pleraque hausit, scite adnotatum
 est: " Quum nimirum hæ collectiones in titulos distin-
 ,, Etæ, ob methodum faciliorem plurimum adferrent com-
 ,, modi; his passim receptis, usuque frequentiori multi-
 ,, plicatis earum exemplaribus, antiquorum & puriorum
 ,, fontium amor ac studium sensim obsolevit. Harum ve-
 ,, ro collectionum auctores non semper adcurati, nec sem-
 ,, per ex priscis illis Codicibus canones & decreta tran-
 ,, scribere. Vidimus quosdam non semper textus integros
 ,, excerptisse, sed liberiori licentia alios abbreviatis, alios
 ,, aliis verbis expressos, alios diminutos, alios interpola-
 ,, tos dedisse. Multa ex supposititiis passim inserta, &
 ,, quædam etiam ceteroquin sincera alienis auctoribus ad-
 ,, tributa pluries notavimus. Vidimus etiam nonnullos e-
 ,, jusmodi collectores ex vitiatas hujus generis collectioni-
 ,, bus fere profecisse, & pro emendandis earum erroribus
 ,, novos in excerpendo errores addidisse ". Hinc in fon-
 ,, tes, e quibus fere omnia menda *Gratiani* profecta sunt,
 inquirendum iidem monent. Ceterum alios in *Gratianum*
 errores non ejus vitio, sed eorum, qui illius decretum
 auxerunt, atque interpolarunt, irrepsisse constat. Eos sin-
 gulari disquisitione critica de interpolat. *Gratiani* persequu-
 tus est *Dionedes Brava* patricius *Tranensis*. Prodiit illa
 primum *Bononia* a. 1694. quum autem rarior esset, *Boeh-*
merus eam cum suis adnotationibus ex MSS. Codicibus
 recudit, uti & novissimo *Rieggerus* in dissertatione de *Gra-*
tiani decreto *Vindobona* edita 1770. (pag. 133. 181.) qui
 etiam suas ex MSS. Bibliothecæ *Cæsareæ* adnotationes ad-
 didit.

congeriem struxit [8]. " Erudito enim vero
 „ nostro tempore non est ignoscendum, quod
 „ sub hoc fimo margaritas quærere cogan-
 „ tur scholastici æque ac iudices, erubescen-
 „ dum autem, quod nondum Ecclesia gau-
 „ deat videre Corpus regularum suarum de-
 „ pu-

(8) Quam diversa sunt hominum ingenia 1. Audi quan-
 to æquius de *Gratiani* decreto judicant clarissimi viri P.
 D. *Gregorius Zallwein*, & *Paulus Josephus Riegger*, ille
 in *Principiis Juris Ecclesiastici* (T. II. q. 2. cap. 2.), hic
 in citata dissertatione de *Gratiani* decreto [§. 101.] " "
 „ Quamquam vero decretum *Gratiani* ex multiplici capite
 „ omnem mereatur commendationem, ac propter ordina-
 „ tissimum ordinem, quo anteriores collectiones antecel-
 „ lit, ob methodum illis temporibus, genio, & ingenio
 „ hominum maxime adcommodatam, ob alia commoda
 „ quamplurima, quæ in bonum litterarium redundarunt,
 „ ad summam auctoritatem adscenderit, negari tamen non
 „ potest, quod quamplurimis mendis & defectibus scateat
 „ circa nomina Urbium, Provinciarum, Inscriptionum,
 „ canones Conciliorum, epistolas Pontificum, doctrinas Pa-
 „ trum. " Ita *Zallwein* (pag. 279.) qui etiam addit (pag.
 282.): " Interim *Gratiano* suæ debentur laudes, & gra-
 „ tes, quippe qui quamplurima antiqua documenta nobis
 „ conservavit, quæ facile injuria temporum interitura fuiss-
 „ sent, & ea, quæ hinc inde dispersa erant, in unum
 „ collegit, atque in meliorem ordinem redegit. Plures
 „ hujusmodi utilitates particulares refert *Boebmer*, illam
 „ præcipue, quod infinita quasi monumenta, quæ tum
 „ antiquam disciplinam ecclesiasticam repræsentant, tum
 „ verum Ecclesiæ finem, scopumque docent, exhibeant,
 „ unde origines rerum ecclesiasticarum æstimari, & cum
 „ præsentis statu eo rectius conferri possunt. " *Rieggerus*
 „ vero [pag. 227.] " nisi iniqui simus iudices, ita pro-
 „ nunciandum, existimat: *Gratianum* pro ævi sui ratione,
 „ illaque Musis tam infesta temporum conditione, qua
 „ nihil bonis artibus ad soliditatem ac puritatem præsidii
 „ erat, satis doctum, solemem, adcuratumque fuisse col-
 „ lecto-

„ puratum [9]. Quod autem de vitiis *Gratiani* in compositione *Decreti* heic profer-
 „ tur, & ab eruditis omnibus agnoscitur,
 „ id & in specie de compilatione DECRE-
 „ TALIU per *Raymandum* a *Pennafort* pro-
 „ curata dicendum est; nam & in hac [quod
 „ ipse fatetur *P. Zaccaria*] Pontificum con-
 „ stitutiones passim interpolatæ, rescissæ,
 „ contra mentem constituentium immutatæ,
 „ aliis etiam quam suis veris auctoribus
 „ attributæ, & quod caput rei est, ex cor-
 „ ruptis *Gratiani* rivulis derivatæ sunt“,
 [10]. Ergo *decretum* *Gratiani*, & *decretales*
Gregorii IX. egregie circumcidenda, aut PE-
 NITUS ABIICIENDE SUNT? Siquid video,
 præcipiti nimium animo ad hanc consequu-
 tionem delapsus est *Febronius*. Collectio,
 quæ a cordato & æquo viro expectanda erat,
 non alia esse potuit, quam *decretum* *Gratia-*
ni, & *decretales* *Gregorii IX.* ad fontes, un-
 de in antiquiores collectiones perperam illa-
 ti canones fuerant, nempe ad ipsas Pontifi-
 cum epistolas, ad Conciliorum decreta, ad
 genuina Patrum scripta, adcurate exigenda
 esse atque emendanda, quemadmodum, *An-*
tonius Demochares, & *Antonius Contius*, ac

G 2

Ro-

„ lectorem, atque adeo quidquid fere in auctore ipso est
 „ vitii, omne nascendo fuisse commissum, magisque vo-
 „ lenti occasionem ac opportunitatem, quam aptitudinem
 „ defuisse.“

(9) Febr. T. II. pag. 435.

[10] *ibid.* pag. 434.

Romani maxime sub *Gregorio XIII.* Correctores in multis revera decretum illud, non diffidente adversario, reformarunt, ac deinde alii privata auctoritate, uti *Antonius Augustinus* in dialogo de emendatione *Gratiani*, *Vanespenius*, *Bartholus* in Institutionibus Juris Canonici, ac *Berardus* in suis in *Gratiani* Canones commentariis. Ceterum aliter de *Gratiani* decreto, aliter de *Gregorii IX.* decretalibus loquendum est. Decretum nempe *Gratiani* licet ab *Eugenio III.* probatum quis concederet [quod tamen unus *Trithemius*, rei scilicet ab ejus ævo nimis diffidæ testis minime idoneus narrat] ea tamen adprobatio ad solum scholasticum usum pertineret; a nullo vero posteriorum Pontificum, ne ab ipso quidem *Gregorio XIII.* Ecclesiasticam obtinuit auctoritatem, ut non solum doctiores exteri Canonistæ etsi Pontificiæ potestatis laudatores *Henricus Canisius*, *Wiestner*, *Pirhing*, *Plettemborg*, *Zech*, sed etiam *Itali*, ut Illustrissimus *Johannes Baptista Bartholus*, atque adeo qui *Romæ* docuerunt, suosque commentarios vulgarunt, ut *Franciscus Antonius Phœbaus*, *Franciscus Maria Gasparrus*, *Petrus Antonius Danieli*, immo & quem ipse *Febronius* appellat (11), Cardinalis de *Luca* (12), omnia, quæ *Gratiani* decreto continentur capita, ad auctores suos singu-

(11) T. I. cap. V. §. 3. n. 1. pag. 290.

(12) in Adnot. ad Conc. Trident. disc. 28. n. 8.

singula referri oportere, solumque ex fontibus, ex quibus sunt hausta, vim & auctoritatem habere consentiant. Quamobrem inter *Gratiani* decretum atque *decretalium* libros maximum intercedit discrimen; "quod
 „ istos, ut nuper appellati *Bartholi* verbis
 „ utar [13], Pontifices summi sua auctoritate munitos ita nobis exhibuerint, ut
 „ quidquid in iis perscriptum est, vim
 „ ecclesiasticæ legis habeat: neque adeo inquirendum sit unde capita singula desumpta fuerint, sed satis nobis esse debet, a
 „ Pontifice summo omnia nobis fuisse proposita; quum, quæ legis vim ex se non haberent, illam illis Pontifex summus
 „ tribuere voluerit ". Frustra igitur *Febro-
 nius* queritur, in *Gregorii IX.* collectione Pontificum constitutiones passim *interpolatas* esse, *rescissas*, aliis quam suis veris auctoribus attributas; aut etiam ex *corruptis* *Gratiani rivulis derivatas*. Hæc criticis viris eruditionis causa expendere, ac corrigere per me licebit; verum quod ad legis vim adtinet, satis esse nobis debet, ut idem *Bartholus* ajebat (14), "a *Gregorio IX.* illa omnia nobis fuisse proposita: qui quum leges ipse
 „ sciscere posset, legum etiam scitis illis
 „ tribuere potuit, quæ ex se nullam haberent: ut quod *Justinianus* Imperator de

G 3

„ Ju-

(13) *Instit. Jur. Can. cap. LIII. pag. 467.*(14) *Cap. LIX. pag. 520.*

„ Jurisconsultorum scriptis sua auctoritate
 „ collectis edixit in *L. I. ff. de vet. Jur.*
 „ enucl. idem Gregorius IX. edixisse creda-
 „ tur: *omnia merito nostra facimus, quia ex*
 „ *nobis eis impertitur auctoritas.*

III. Hic enimvero indignabundus exclamat *Febronius* (15): “ supposita etiam in
 „ Pontifice legislatoria eaque absoluta &
 „ omnino independente potestate, adversus
 „ tam capitales, per universum *Juris Cano-*
 „ *nici corpus* diffusos, totam massam adfi-
 „ cientes, serius agnitos errores non potest
 „ a superiore æquitatis amante negari au-
 „ dientia. Bona verba quæso: quinam sunt
 „ hi *tam capitales per universum Juris Cano-*
 „ *nici Corpus diffusi*, totam massam adficientes,
 „ serius agniti errores? Audio. *Isidori Mercatoris*
 „ effata sunt, & recentior disciplina illis in-
 „ nixa. Hæc autem quam Ecclesiæ exitialis
 „ est! “ Agnoscemus autem haud difficulter
 „ in juniore hac facie, antiquitati incogni-
 „ ta, formam illam Monarchicam, quam
 „ totam hoc opere expugnamus, sicque fa-
 „ cile intelligemus, per hanc Decretalium
 „ consuetudinem & introductionem, *Patrum*
 „ *disciplinam* fuisse contractam, &, quoad
 „ hanc, Christiano orbi quasi pro jure pro-
 „ posita principia tanquam ab Apostolica
 „ traditione ad nos transmissa, quæ tamen
 „ Apostolorum moribus, & primorum sæ-
 „ culo.

culorum observantiæ directe repugnant
(16). “

“ Æque mirandum ac dolendum, quod
Romana Curia non senserit infelices se-
quelas suæ oppositionis adversus saluber-
rimas disciplinæ regulas, quas in Eccle-
siam introducere Concilia CONSTANTIEN-
SE & BASILEENSE tanto studio labora-
runt. Quod pondus reddendarum ratio-
num ab iis, qui tot labores & tam pia
studia, a tribus generalibus Synodis pro
Reformationis opere & ad componendam
Ecclesiam suscepta, tanta constantia ener-
varunt, atque ita malum corruptæ disci-
plinæ per sæcula & ad hunc usque diem
transmiserunt! Eadem Curia, ex præcon-
ceptis infundatis principiis, renuit se sub-
mittere duabus prioribus, in id intentis;
ut illam Sacris Canonibus, & per natu-
rale consequens Ecclesiam instituto Chri-
sti conformem redderent, “ [17]

“ Ego sane non video, quomodo graves
& substantiales defectus, ex conceptu Mo-
narchico nati, & adhuc dum pullulantes,
auferri queant, sive viâ iudicii, sive per
medium tractatum ineundorum cum Cu-
ria, quæ adoptatum suum systema, ut ut
Scripturæ & Canonibus adversum, sponte
non dimittet (18).

G 4

,, Di-

(16) Febr. T. I. cap. 3. §. 9. pag. 198.

(17) *ibid.* cap. VI. §. 15. n. 8. pag. 507.

[18] T. II. pag. 153.

“ Dicent ei [*P. Sangallo*] bini hi viri
 „ vere illustres [*de Marca & Natalis Alex-*
xander] quod *Isidori* INFENDE opera juri
 „ antiquo, ad sensu universalis Ecclesiæ stabi-
 „ lito, fecerint succedere jus novum illi con-
 „ trarium & inimicum . . . . quod spurii hi
 „ partus postquam usu tandem invaluerant,
 „ primarum universalium Synodorum sacra-
 „ tissimos canones suffocaverint . . . . Dicit
 „ ei alius vir non minus eruditus apud
 „ Van-Espen *Commentar. in Canones Juris*
 „ *veteris ac novi pag. 485. edit. col. an. 1755.*,
 „ quod iidem *Isidoriani* Canones dominatui
 „ Monarchico in Christianam Remp. inve-
 „ hendo certissima fundamenta posuerint;
 „ quod Evangelicam, a Christo institutam,
 „ & ab Apostolis observatam disciplinam
 „ eradicaverint [19]. “

“ Totus mundus queritur de impietate
 „ facti, in publicatione harum epistolarum
 „ genuinis sanctisque Canonibus directe op-
 „ positarum: per hoc sicuti sacrosanctas Ec-
 „ clesiæ regulas abolitas, ita Cleri populi-
 „ que disciplinam corruptam esse, omnes
 „ cordati eruditi sustinent (20). “

Hæc *Francofurti & Lipsiæ* edi potuisse non
 miror; potuisse a Catholico Scriptore scri-
 bi & miror, & doleo. Vereor enim, ut
 ab hæresis nota vindicari queant.

IV.

(19) *ibid. pag. 308.*(20) *ibid. pag. 434.*

IV. Possem heic ego sumere, quod ex superiore dissertatione consequitur, *Romanum* Pontificem in decretis morum, quæ toti Ecclesiæ præscribat, & quæ in rebus necessariis ad salutem vel in iis quæ per se bona, vel mala sunt, versantur, errare non posse [21]. Sed summi Pontificis *αρχαίειν* tantisper dimitemus. Hoc ajo, *Romanum* Pontificem adsentiente vel tacite universa Ecclesia non posse in decretis morum quidquam

(21) Rem totam Bellarminus (*lib. IV. de Rom. Pont. Cap. V.*) his declarat exemplis: " Non potest fieri ut
 „ Pontifex erret, præcipiendo aliquod vitium, ut usuram;
 „ vel prohibendo virtutem, ut restitutionem: quia hæc
 „ sunt per se bona, vel mala, nec potest fieri ut erret
 „ præcipiendo aliquid contra salutem, ut circumcissionem,
 „ vel Sabbatum; vel prohibendo aliquid necessarium ad
 „ salutem, ut Baptismum aut Eucharistiam; licet hæc
 „ non sint per se bona vel mala “. S. vero Antoninus
 (summ. P. III. Tit. XII. cap. VIII. §. 2.) idem statuerat
 his verbis, quæ ex *Johanne Neapolitano* celebri illorum
 temporum Theologo sumfit. " Ea quæ facit Papa cum
 „ Cardinalibus sunt duplicis generis. Quædam sunt &
 „ pertinent ad particularia facta hominum, ut collationes
 „ beneficiorum &c. & in talibus Papa potest errare. Quæ-
 „ dam sunt, quæ facit Papa pertinentia ad statum uni-
 „ versalem totius Ecclesiæ, vel quantum ad fidem, ut sunt
 „ determinationes & declarationes, quæ spectant ad fidei
 „ articulos, & Ecclesiæ Sacramenta, & omnia alia con-
 „ tenta in sacra Scriptura; sive quantum ad bonos mo-
 „ res, ut sunt statuta, decreta, & decretales: & in tali-
 „ bus dicendum est, quod licet absolute, pensatis solis
 „ personis Papæ & Cardinalium, Papa cum ipsis possit er-
 „ rare, supposita tamen divina Providentia, & Spiritum
 „ Sanctum loqui per Ecclesiam, credendum est, Papam
 „ non posse errare, quia Christus oravit pro Ecclesia: *Rogavi pro te, Petre, ut non deficiat Fides tua*. Et dice-
 „ re, quod in hujusmodi Papa erraret, ESSET HÆRE-
 „ TICUM. "

quam præscribere, quod virtuti contrarium sit & ad vitium compellat; idque salva Catholica fide negari non posse. Non me *Febronius* audiat; audiat *Gerfonem* in sermone coram commissariis *Fidei de erroribus contra fidem & mores circa præceptum: NON OCCIDES.* "Spiritus Sanctus, inquit ille, docuit omnem veritatem, & docere non cessat successores: ET IDEO ECCLESIA NON POTEST ERRARE, ET ITA QUID JUBET VERUM EST"; quod autem juberet Pontifex adsentiente, etsi tacite tantum Ecclesia, ipsa juberet Ecclesia. *Basileenses* quoque audiat in Synodali responso, quod 3. Sept. a. 1432. *Eugenii* Legatis dederunt: *HÆRETICUM illum fateri debetis, qui putat Concilium generale . . . in his, quæ ad fidem SEU BONOS MORES PERTINENT, posse errare: idem ergo de dispersa Ecclesia constituendum. Enimvero si Pontifex bonis aliquid moribus noxium juberet, eique tacito etiam consensu adnueret Ecclesia, Fideles aut Ecclesiam, [contra quam Christus docuit], non audire cogerentur, aut si illam audirent, in scelus, quod ea juberet, prolabi. Quid vero si Ecclesiam ipsam consideremus? Tunc enim Ecclesia a sua sanctitate, quam in Symbolo profiteamur, plane descisceret. Nam, inquit *Bellarminus* [22], SANCTA dicitur potissimum ob Sanctam professionem*

fessionem ; quia nimirum legem , & professio-
 nem Sanctam profitetur , quæ nihil docet fal-
 sum , nihil præcipit malum . Quare S. Augu-
 stinus aiebat (23) : “ Ecclesia inter multam
 „ paleam , & zizania multa tolerat ; & ta-
 „ men QUÆ SUNT CONTRA fidem , & BO-
 „ NAM VITAM NEC TOLERAT , NEC AD-
 „ PROBAT , NEC TACET , NEC FECIT .
 Neque illud Ecclesiæ patitur *infallibilitas* .
 Nempe , ut in eo quem indicavimus , ser-
 mone aiebat Gerson (24) : quodlibet præce-
 „ ptum includit in se dictamen rectum , se-
 „ cundum quod fit bonus usus , sicut hoc
 „ præceptum : NON OCCIDES habuit istud
 „ dictamen : *non licet occidere* , fundatum in
 „ hoc universali præcepto : *non facias aliis ,*
 „ *quod tibi fieri non vis* . Quod præceptum
 „ est de Scriptura sacra . Item articulus est ,
 „ quod sit una Ecclesia Catholica , & Apo-
 „ stolica , idest fundata in doctrina Aposto-
 „ lorum , quos Spiritus Sanctus docuit om-
 „ nem veritatem , & docere non cessat suc-
 „ cessores . Et ideo Ecclesia non potest er-
 „ rare , & quidquid jubet , est verum ; jubet
 „ autem docere præcepta , & conclusiones
 „ ex eis ; ergo pertinent ad hunc articu-
 „ lum : UNAM SANCTAM ECCLESIAM . “
 Atque ut exemplo rem explicemus , refer-
 vet sibi Pontifex , cui Ecclesia adfentiatur
 aliquod

(23) *Epist. 119. vet. edit.*(24) *T. II. oper. noviss. edit. pag. 336.*

aliquod crimen, atque illud deinceps non nisi a se absolvi posse præcipiat. Quod *directe* jubet, est ejus sceleris servata sibi absolutio, hoc tamen *præceptum includit in se dictamen rectum*, quod sit *bonus usus* præcepti, aut saltem quod hæc reservatio neque naturali juri neque divino adversetur; idque licet *usus præcepti* ad mores pertineat, ad fidem ipsam spectat, quæ certo doceat, nihil in ea reservatione esse mali. Ecclesia igitur, quæ Pontifici præcipienti adsentiretur, in fidei decretis erraret, id licitum falso suadens, quod revera non licet; actum proinde esset de ipsa Ecclesiæ *infallibilitate*. Jamvero quid de eo sentiendum, qui aliquam Ecclesiæ consuetudinem esse malam, vel aliquam ejus legem injustam præfractæ adsereret? Non ausus est *Melchior Canus* (25) definire, an hæreticus haberi is debeat. Ego vero non dubito, quin saltem (ne in tricis hæreamus) si quis aut sentiat, adfirmetque, quampiam Ecclesiæ consuetudinem, legemque non solum esse per sese malam; atque injustam, sed etiam a *Romano* Pontifice, Ecclesiæque ut malam, injustamque proponi, aut illam ea nota configat, quæ adeo nefariam de summo Pontifice, atque Ecclesia sententiam contineat, sumatve, ab hæresi excusari nequeat. Id enim quid demum esset, nisi de *Romano* Pontifice, Ecclesiæque illud opinari, quod

(25) de loc. Theol. l. V. cap. 5. quæst. 5.

quod ab Ecclesiæ sanctitate, atque *infallibilitate* prorsus abhorret, posse scilicet Pontificem, Ecclesiamque ea studiose præcipere, unde fideles in errorem, ac scelera pertrahantur? An autem hoc hæreticum non sit? Erant qui veluti *secrilegam* damnabant Eucharistiæ sub una panis specie & a jejuniis sumendæ consuetudinem. Concilium porro Constantiense (26) adversus illos animadvertit, *quum hujusmodi consuetudo ab Ecclesia & Sanctis Patribus rationabiliter introducta, & diutissime observata sit, eam habendam esse pro lege, quam NON LICET REPUDIARE, aut sine Ecclesiæ auctoritate pro libito mutare: tum eos tanquam hæreticos damnat his verbis: Quapropter dicere, quod hanc consuetudinem observare sit sacrilegum, aut illicitum, CENSERI DEBET ERRONEUM, & pertinaciter adserentes oppositum præmissorum TANQUAM HÆRETICI ARGENDI SUNT ET GRAVITER PUNIENDI per dioecesanos locorum juxta sanctiones in favorem Catholica Fidei contra hæreticos, & eorum fautores salubriter adinventam. Atque hanc Concilii definitionem Martinus V. verbatim in Bullam post Emmanuelem a Schelstrate ab Harduino editam (27). In Eminenti intulit, confirmavitque. Eadem fuit Tridentinorum Patrum sententia. Constat ea ex pluribus canonibus. Duos tantum pro-*

[26] Sess. XIII.

[27] T. VIII. Conc. col. 918. seq.

profero. Si quis dixerit Ecclesie Romanæ ritum, quo submissa voce pars Canonis, & verba consecrationis proferuntur, DAMNANDUM ESSE . . . . aut aquam non miscendam esse vino in Calice offerendo, EO QUOD SIT CONTRA CHRISTI INSTITUTIONEM, anathema sit. (28): en primum. Si quis dixerit, prohibitionem solemnitatis nuptiarum certis anni temporibus SUPERSTITIONEM ESSE TYRANNICAM, AB ETHNICORUM SUPERSTITIONE PROPECTAM, aut benedictiones, aut alias caeremonias, quibus Ecclesia in illis utitur, DAMNAVERIT, anathema sit (29). Agitur heic, quemadmodum nemo non videt, de disciplinæ legibus; eandem tamen in illarum reprebenlores anathematis sententiam Triden-
tini Patres tulere, qua hæreticorum in fidei capitibus errores proscribere consueverunt. Neque tamen illos anathemate perculerunt, qui ejusmodi leges invalidas, injustasque esse insigni licet audacia pronunciarent, sed eos, quo ut evidenter & ex intrinseca quasi labe invalidas injustasque, atque adeo noxia ac malefica præcipientis Ecclesiæ voluntate propositas esse adfererent. Id perspicue docent ea verba: *damnandum esse, eo quod sit contra Christi institutionem esse tyrannicam, ab Ethnicorum superstitione propectum, damnaverit.* Hæreticum igitur haberi debet, *Romani Pontificis,*

[28] Sess. XXII. Can. 9.

[29] Sess. XXIV. Can. 15

ficis , atque Ecclesiæ consuetudines , legesque , tanquam supremi Legislatoris nequitia vitiosas damnare . Quid ergo de *Febronto* statuemus , qui non unam alteramve disciplinæ legem , sed generalem a tot sæculis per *Romanos* Pontifices Ecclesia saltem non dissentiente , atque adeo tacite assentiente inductam disciplinam gravissimis censuris adficat atque condemnat ? Confer *Sacrilegii dammandæ eo quod sit contra Christi institutionem superstitionis tyrannicæ , ab Ethnicorum superstitione profectæ* notas , quas hæretici a *Constantiensibus & Tridentinis* Patribus damnati peculiaribus illis Ecclesiæ consuetudinibus , ac legibus inurebant ; confer , inquam , cum *Febronianis* illis , “ per hanc decretalium
,, introductionem Patrum disciplinam fuisse
,, contrafactam quasi pro jure proposita principia
,, tamquam ab Apostolica traditione ad nos transmissa , quæ tamen Apostolorum moribus & primorum sæculorum
,, observantiæ directe repugnant ; eadem Curia , ex præconceptis infundatis principiis
,, renuit se submittere duabus prioribus , in id intentis , ut illam sacris Canonibus ,
,, & per naturale consequens Ecclesiam instituto Christi conformem redderent ; adoptatum a Curia systema Scripturæ , &
,, Canonibus adversum ; primarum universalium Synodorum sacratissimos canones suffocavit ; certissima fundamenta posuit ,
,, quod

„ quod Evangelicam a Christo institutam ,
 „ & ab Apostolis observatam disciplinam
 „ eradicavit ; sacrosanctas Ecclesiæ regulas
 „ abolevit. Anathema, anathema sit , qui
 „ isthæc tam procaciter adfirmat , dicerent
 „ dubio procul *Tridentini* Patres ; *tamquam*
 „ *hæreticus arceatur*, inclamarent *Constantienses* ;
 „ Licet autem quæ hætenus exposui , invi-
 „ cte id ostendant , eo tamen confidentius hoc
 „ adsero , quod mihi in hac sententia præeun-
 „ tem habeam Illustrissimum *Languetium Seno-*
 „ *nensem* Archiepiscopum in tertia ad Senatus
 „ *Parisiensis* Consiliarium epistola , ubi diserte
 „ ait , *errorem esse immo expressam hæresim*, si
 „ quis dixerit in rebus tantummodo fidei , non
 „ autem in ipsis institutis moribusque divi-
 „ nam sapientiam Ecclesiæ præsto esse . Nam
 „ & Apostoli in *Hierosolymitani* Concilii de-
 „ creto , quod ad disciplinam æque ac do-
 „ gma spectabat , visum quod statuerant ,
 „ *Spiritui Sancto* testati sunt , & Christus A-
 „ postolos quum se usque ad *consummationem*
 „ *sæculi* cum ipsis *futurum* promisit , iussit
 „ non solum docere , sed quæ præscripta a
 „ se fuerant , perficienda curare : *docentes*
 „ *servare eos quæcumque mandavi vobis* (30):

V.

(30) *Instruct. Pastor. contenant une troisieme lettre ec.*
pag. 5. “ C’ est une erreur , même une *hérésie formelle* ,
 „ de dire , que l’Eglise n’ est point assistée par la sagesse
 „ divine dans sa conduite , mais seulement dans sa foi ;
 „ puisqu’ il est prononcé par le Concile de *Jérusalem* dans
 „ le

V. Equidem intelligo quid respondere *Febronius* fortasse posset, Pontificem quidem *Romanum* hæc tam nefaria mandasse; sed numquam Ecclesiam ei adsensisse; hæresis autem crimen ad eos tantum spectare, qui Ecclesiam, non unum Pontificem errori obnoxium tantæ perversitatis insimulent. Verum ut hoc *Febronio* daremus, fierine posse quis credat, & impune adserat, ut Christus Ecclesiæ suæ caput per tot sæcula a recta fide, bonorumque institutorum disciplina aberrare permiserit? An id cum Sedis *Romanæ infallibilitate*, quam *Bossuetius* inficiari quæquam salva traditione non posse intellexit, umquam concilietur? Ne summum ipsum Pontificem *αρχαίως* privilegio potiri fateretur, illud *Romanæ* tamen Sedi adfereret, ad fidem *Petri*, quæ si in uno Pontifice deficeret, mox vel in eo ipso, vel saltem in successoribus revivisceret, *Bossuetius* confugit. Verum hancine anchoram *Febronio* liceret adripere, si Fidem *Petri* a multis jam sæculis in *Romanis* Pontificibus extinctam deplorare deberemus, quemadmodum necesse esset, si disciplinam a

Antif. Vind. T. III.   H   Chri-

le decret qui regle ensemble le dogme & la discipline, Il a plu au Saint Esprit & a Nous. Visum est Spiritui Sancto & Nobis. Et quand Jesus-Christ promet son assistance aux Apôtres, il leur ordonne non seulement d'enseigner, mais aussi de faire exécuter tout ce qu' il leur avoit prescrit, menaçant de la damnation ceux, qui ne leur obéiroient pas: docentes eos servare quæcunque manda-vi vobis.

Christi institutione , Apostolorumque moribus abhorrentem dedita opera urfissent? Sed revera nihil exploratius est , quam universam Ecclesiam non solum tacito , sed expresso consensu disciplinam a Pontificibus propositam adcepisse , Ait quidem *Febronius* (31) adversus *Isidorianas* decretales sæculo IX. *Hincmarum Rhemensem* , sæculo X. *Arnoldum* II. Episcopum *Aurelianensem* , & *Gerbertum* pugnassee ; sæculo XIV. *Guillelmum Maiorem* Episcopum *Andegavensem* decretum *Gratiani* , & decretales velut *siliquas porcorum & panes fursureos modernorum* in Synodo diœcesana a. 1312. suggillasse (32). Præter hos “ multi viri docti, inquit (33) , anti-
 „ quam sanamque zelantes disciplinam, non
 „ cessabant de novis his corruptelis dolere,
 „ atque Episcopatum jurium everfionem
 „ denunciare publico. Hoc fecere bini Episcopi *Carnotenses* , S. *Ivo* in epist. 110. ad
 „ Papam *Paschalem* II. , & *Johannes Sarisberienfis* in suo *Policratico* lib. VII. Cap.
 „ 21. *Arnoldus* Episcopus *Lexoviensis* Epist. 71. ad Papam *Alexandrum* III. *Hildebertus*
 „ Episcopus *Cenomanensis* , postea Archiepiscopus *Turonensis* Epist. 47. *Robertus* Episcopus *Licolnienfis* in Responfo ad Papam
 „ *Innocentium* IV. quod descripsit *Matthæus*
 „ Pa-

[31] T. I. cap. VIII. §. 4. n. 1.

[32] T. I. cap. V. §. 3. n. 8. pag. 295.

[33] T. II. pag 302.

„ *Parisius* in sua Historia ad annum 1253. “
 Verum ad *Hincmarum* quod adtinet, supra
 ex *Nicolao* I. adcepimus, quam parum in
 repudiandis, quæ nuper productæ fuerant,
Isidorianis decretalibus sibi constans is fue-
 rit, quamque levi illas argumento rejecerit.
 De reliquis vero ne singulos inani labore
 expendam, id universim dictum velim, eos
 in quasdam consuetudines, quæ non ex ipso
Isidoriano jure, sed ex hujus abusu irrepse-
 rant, inductos fuisse. Sufficiat in *Guillelmi*
Andegavensis, & *Ivonis*, quos *Febronius* in-
 ter ceteros appellat, mentem adcuratius in-
 quirere. “ Quatuor, inquit ille [34], prin-
 „ cipalia generalia Concilia, & alia deinceps
 „ habita; nec non decreta summorum Pontifi-
 „ cum, quæ ad reformationem Ecclesiæ & in-
 „ formationem vitæ humanæ, maxime clerica-
 „ lis, pro varietate temporum & factorum,
 „ seu rerum exigentia, instinctu Spiritus San-
 „ cti divinitus successerunt. Quæ quidem di-
 „ cta Sanctorum Patrum, & statuta Concilio-
 „ rum, maxime principalium quatuor, de-
 „ cretaque summorum Pontificum si ad inte-
 „ grum servarentur, ad Sanctæ Matris Ecclesiæ
 „ & Fidei orthodoxæ stabilimentum, instru-
 „ ctionem morum; repressionem criminum,
 „ propagationem virtutum procul dubio
 „ sufficere viderentur, nec opus esset o-
 „ nerosa novorum multitudine statutorum

H 2

,, hu-

[34] apud Dacherium *Spicileg.* T. XI. pag. 258.

„ humeros premere subditorum, quum mul-
 „ titudo onerosa nihil habere dignosca-
 „ tur honesti. Verum quia multa de præ-
 „ dictis statutis Conciliorum, & decretis
 „ Summorum Pontificum tam propter negli-
 „ gentiam Prælatorum, quam propter abu-
 „ sum subditorum & corruptionem in dissue-
 „ tudinem abierunt, & alias nullo modo
 „ servantur, sed petulantia & insolentia ani-
 „ morum indomitorum, & maxime clerico-
 „ rum, temere corrumpuntur, & damnabili-
 „ ter violantur; Idcirco eadem Sancta statu-
 „ ta revocare, renovare & in lucem redu-
 „ cere esset perutile toti mundo, & panes
 „ similageneos Sanctorum antiquorum Pa-
 „ trum mentis adponere filiorum potius,
 „ quam siliquas porcorum, & panes fursu-
 „ reos modernorum. “ Unus *Febronius* iis
 verbis *nec opus esset onerosa novorum multitu-*
dine statutorum videre potuit a *Guillelmo* re-
 prehensas *collectiones decretorum, & decretali-*
um tunc satis recentium; unus recentiores ca-
 nones intelligere potuit a *Guillelmo* SILIQUAS
 PORCORUM, ET PENES FURFUREOS MO-
 DERNORUM. Ubi enim *Guillelmus* indicat,
 se ita criticæ artis peritum fuisse, ut *Isido-*
riana Pontificum decreta respueret? aut adeo
 antiquitatis studiosum, ut recentiores eorun-
 dem *Romanorum* Pontificum Constitutiones
 nihili faceret? Generatim ait: *nec non decre-*
ta Summorum Pontificum, quæ ad reformatio-
nem

nem Ecclesiæ & informationem vitæ humanæ, maxime clericalis, pro varietate temporum & factorum, seu rerum exigentia, instinctu Spiritus Sancti divinitus successerunt. Quæ sane æque de *Isidorianis* nisi *Guillelmum* in illarum ea jam ætate dignoscenda fraude criticorum principem facias; æque de *Gregorianis* atque de antiquissimis intelligi par est. *Siliquas* autem *porcorum* & *panes fursureos modernorum* eum vocasse suæ ætatis canones tantæ malignitatis est confingere, quantæ fuisset ille impudentiæ, si vocasset. Itaque multo verisimilius, ipsique *Guillelmo* honorificentius existimarit, qui dixerit, iis nominibus voluisse *Guillelmum* *animorum indomitorum*, & maxime clericorum effata carpere, quibus *abusum* & *corruptionem*, unde *panes similagenei Sanctorum antiquorum Patrum* in desuetudinem abierant, *petulantia*, & *insolentia* tueri conabantur. Hæc dicta sunt, quin a *Guillelmi* verbis ab ipso *Febronio* prolatis discedamus. Sed tantisper *Dacherii* spicilegium, unde *Febronius* *Guillelmi* Synodum proeuit, consulamus. O rem ridiculam! *Guillelmus* ille, quem *Febronius* veluti *Gratiani* decretum & *Gregorii IX.* decretales, atque adeo *Isidorianas* merces inter *siliquas porcorum* ablegantem appellat, in ea ipsa diocesana Synodo a. 1312. non solum *Nicolai I.* (35), quem *Isidorianas* epistolas obtrulisse idem *Febronius*

H 3

con.

contendit, & *Bonifacii VIII.* (36) utique non antiquissimi inter Pontifices, sed etiam *Silvestri* (37) & *Calixti* (38) decreta ex *Isidoro* mutuata proponit; idemque in Synodo a. 1294. *Fabiani* secundam ad omnes *Orientales* epistolam ex *Isidoro* depromptam laudaverat (39). Et putabimus *Guillelmi* vota, quæ *Febronius* (40) *bona* & *sancta* appellat, eo spectasse, ut jus Canonicum ab *Isidorianis* fraudibus, a recentium Pontificum, qui illis innixi erant, decretis purgatum, atque ad antiquos tantum Canones exactum haberemus? *Febronius* se deinceps in citandis auctoribus aut cautiorem, aut sinceriorem præbeat nisi rideri velit. *Ivonem* porro quis nesciat decretum suum præcipue ex *Isidorianis* Epistolis contextuisse? Ipse id *Febronius* fatetur, ex hac collectione *Isidori*, inquit (41), magna ex parte *Sæculo XI. compilatae sunt Collectiones Canonum Burchardi Wormatiensis, & IVONIS CARNOTENSIS.* Quomodo ergo *Ivo* antiquam sanamque zelans disciplinam non cessasset de novis his corruptelis, quas falsi *Isidori Canones* invexerant, dolere, atque *Episcopalium Jurium everfionem denunciare Publico*? Alio igitur spectabat *Ivo* quam ut *Isidorianum* jus, quod

ipse

[36] *ibid.* pag. 262.

[37] *ibid.* pag. 260.

[38] *ibid.* pag. 261.

[39] *ibid.* pag. 239.

[40] T. I. pag. 269.

[41] T. II. pag. 300.

ipse in suo decreto servandum proposuerat, in invidiam vocaret,

VII. Quamquam fac omnes quos *Febronius* indicat, in Jus Canonicum *Isidorianum* ac *Gregorianum* insurrexisse. Quid quæso hi sunt cum ceteris totius orbis Christiani Episcopis, qui illud vel diserte adprobarunt, vel tacito tantum consensu confirmarunt? Certe *Isidorianas* epistolas passim in omnibus Canonum collectionibus, quæ ante *Gratianum* contextæ sunt, receptas videmus, ut præter *Burchardum*, & *Ivonem*, in additione quarta ad *Benedicti Levitæ* capitularia ab *Erchembaldo Lotharii I.* Cancellario parata (42), in collectione Ms. *Sorbonico Mutinensi*, cujus *Mutinensem* Codicem in Bibliotheca historiæ litterariæ *Pisavaresibus* typis excusa descripsi (43); in *Reginonis* libello de *Ecclesiasticis disciplinis*, in collectionibus denique *Anselmi Lucensis*, Cardinalis *Deusdedit*, *Bonizonis Sutrinis* Episcopi, aliisque, quas in Mss. Codicibus detectas erudite *Ballerinii* percensent (44). Tot Canonum collectiones ubivis gentium disseminata satis ostendunt, nihil ex *Isidorianis* mercibus timuisse sibi & Christianæ disciplinæ non solum illarum Auctores sed Ecclesias ipsas, apud quas in usû fuere. Verum ad *Gratiani* decretum nos convertamus.

H 4

„ Ne-

(42) Vide *Ballerinios Tract. de ant. Collect. pag. CC. LXXXIV.*

(43) Confer eosdem *Ballerinios ibid. pag. CCLXXXVI.*

(44) *l. c. p. IV. cap. 18.*

„ Neque inter fines *Italiae* inquit *Zallwein*
 „ (45), usus, æstimatio, & auctoritas hu-
 „ jus decreti contineri poterat, sed ad ex-
 „ teras etiam Nationes se se diffundebat, at-
 „ que in ipsa Academia *Parisiensi* tunc tem-
 „ poris celeberrima adhuc labente sæc. XII.
 „ vel certe ad initium sæc. XIII. usum scho-
 „ larum obtinuit. Ab illo tempore usus il-
 „ lius fuit communis in omnibus scholis pu-
 „ blicis, eidem enucleando & explicando om-
 „ nes Doctores insudarunt, illud Glossis, in-
 „ terpretationibus illustrarunt, & tantum effe-
 „ cerunt, ut etiam auctoritatem in judiciis
 „ publicis sortiretur . . . . . Anxie profecto
 „ eo tempore conquirebantur a Pontificibus,
 „ Imperatoribus & Episcopis *Decretistæ*, &
 „ *Legistæ*: ad hos velut ad oraculum Delphi-
 „ cum provocabatur in causis difficillimis,
 „ ab his petebantur decisiones in controver-
 „ siis, illorum decisionibus stabant litigan-
 „ tes, illorum interpretatio reputabatur au-
 „ thentica. Neque hæc praxis obtinuit so-
 „ lum in *Italia*, & *Gallia*, sed etiam in *Ger-*
 „ *mania*; nam ad celeberrimam Academiam
 „ *Bononiensem* Germanos quoque adcessisse, &
 „ studio decreti operam dedisse eo minus du-
 „ bii habet, quod ex *Arnaldo* Abbate *Lu-*
 „ *becensi* (46) constet, Danos quoque illuc
 „ confluisse, & *Decretistis* docentibus operam
 „ de-

(45) T. II. princip. Jur. Eccles. pag. 283.

(46) Lit. III. Chron. Slav. cap. 5.

„ dedisse. Et quis dubitet inter tot millia
 „ *Bononiæ & Parisiis* studentium non plures
 „ fuisse *Germanos*? Ulteriori testimonio est,
 „ quod *Johannes Semeca* vulgo *Teutonicus* Præ-
 „ positus ad *S. Stephanum Halberstadii* in il-
 „ lud Decretum *Glossas & commentarium*
 „ Sæc. XII. scripserit amplissimum, in quo
 „ ceterorum interpretum *Glossas* corrigere,
 „ & in melius reformare adgressus est, ea
 „ laude, ut de ipso scribere non dubitent,
 „ *Glossatorem* hunc id præstitisse per suas
 „ *Glossas in decreto*, quod *Accursius* præsti-
 „ tit in *Pandectis* (47). Et quis nescit,
 „ *Fridericum Barbarossam* in suo comitatu
 „ habuisse *Legistas & Decretistas*? De *Henri-*
 „ *co* VI. testantur *Scriptores*, quod utrique
 „ *Juri* operam navaverit. *Episcopos* quoque
 „ & *Archiepiscopos Germaniæ* in suis tribu-
 „ nalibus fovisse *Decretistas*, illorumque
 „ consiliis fuisse usos in regimine suarum
 „ *Ecclesiarum* vel ex solo *Johanne Semeca*
 „ *Teutonico* supracitato constat, ut de praxi
 „ nihil dicamus (48). . . Praxim (49) hu-
 „ jus decreti confirmarunt *Imperatorum*
 „ *Constitutiones* consensu ordinum *Imperii*
 „ *latæ*, quarum unam sub *Friderico II.* an-
 „ no 1236. emanatam exhibet *Goldastus*: al-
 „ teram prioris confirmatoriam de anno
 „ 1281.

[47] Bohemerus ad *Tit. de Constit.* §. 30.

[48] Vid. Bohemer in *Prefat. ad decret. Gratiani*.

[49] *ibid.* pag. 384.

„ 1281. sub *Rudolpho* datam refert *Lehman-*
 „ *nus* . . . . Eadem fata (pergit *Zallwein*
 „ vel adhuc longe meliora obrigerunt decre-
 „ talibus *Gregorii IX.*; de quibus eo minus
 „ superesse dubium potest, quanto certius est,
 „ quod auctoritate Pontificum fuerint pro-
 „ mulgatæ, adprobatæ, & per orbem uni-
 „ versum dispersæ, illarumque usus per Ca-
 „ nonistas, qui tunc in maximo erant nu-
 „ mero, in omnibus ferme tribunalibus in-
 „ valuerit. In tantam *decretales* adscenderunt
 „ auctoritatem, ut obstetricantibus Episco-
 „ pis ab Imperatoribus *Friderico II.* & *Ru-*
 „ *dolpho* publico Ordinum decreto Sæc. XIII.
 „ fuerint confirmatæ, qualis honor Juri Ci-
 „ vili *Romano*, etiam ubi fora *Germaniæ* oc-
 „ cupaverat, contigisse ostendi nequit. In-
 „ de fortassis etiam venit, quod Jus Cano-
 „ nicum etiam primatum suum præ Jure
 „ Civili semper habuerit, & retinuerit. “
 Velim equidem, ista pacatiore animo *Febro-*
nius consideret; intelliget universam Eccle-
 siam in *decreti* & *Gregorianarum decretalium*
 disciplinam conspirasse, licet interdum non-
 nulli ob sua privata incommoda de abusibus
 conquesti fuerint. Tum enim vero tot con-
 tumeliis hanc disciplinam onerasse eum pœ-
 nitabit, quæ demum in ipsam Ecclesiam
 per summum nefas derivantur.

VIII. Quod si nihil in *Gregorianarum de-*
cretalium disciplina est, quod cum naturali

Q po-

& *positivo* divino jure configat, idque si quis pervicaciter negaret, hæreseos notam haud diffugeret, ut hæcenus demonstravimus; quid causæ esse potest, cur *Febronius* novum Juris Canonici Corpus optet componi? Nam quæ a primæva disciplina in Ecclesiam introducta sunt discrepantia, utique ex legitima potestate, atque in rebus, quæ mutationi per se obnoxia erant, profectâ novimus a *Romano*, inquam, Pontifice, adcedente ipsius quoque Ecclesiæ consensu. Vide enimvero quid in *Constantinopolitana* Ecclesia jamdiu contra avitam disciplinam invaluit. “Hujus Episcopus, inquit *Ballerinius*, (50), ante medium sæculum quartum erat simplex *Heracleensis* Metropolitæ suffraganeus, qui nullo jure in alium quempiam Antistitem fruebatur. Canones *Nicæni* caverant, ut Patriarchalibus & aliis præstantioribus sedibus sua jura conservarentur. Quum porro Imperialis sedes constituta fuisset *Constantinopoli*, & idcirco hæc urbs, *Romanæ* æmula, *junior Roma* appellari cœpisset; anno 381. in CP. Synodo I. hujus Episcopo decretus fuit *honoris primatus post Romanum Episcopum*, propterea quod urbs ipsa sit *junior Roma*. Hæc erat prærogativa meri honoris & ordinis, non juris. Sensim vero concurrentibus ex toto *Oriente* ad eam urbem, in qua Im-

,, pera-

(50) de potest. Eccles. pag. 203.

„ perator residebat, pluribus Episcopis ob
„ varias occasiones & causas, perfacile fuit
„ ibidem Episcoporum eo confluentium sy-
„ nodos cogere, in quibus difficiliore &
„ graviores quæstiones cognoscerentur atque
„ definirentur, & ordinationes quoque Epif-
„ coporum assentientibus metropolitibus, &
„ Imperatoribus adnudentibus, ab ejusdem
„ urbis Antistitibus peragerentur. Ita non
„ solum *Nestorius*, sed etiam *S. Johannes*
„ *Chrysostomus*, *Atticus*, *Sisinius* & *S. Procu-*
„ *lus Constantinopolitani* Præsules de Episco-
„ porum causis & appellationibus ex variis
„ *Orientalibus* provinciis ad se delatis passim
„ judicarunt, & aliquot etiam Episcoporum
„ ordinationes fecisse leguntur; quæ quum
„ nullo jure antiquorum Canonum effici ab
„ ipsis possent, suffulciri & defendi cœperunt
„ ex memorato Decreto Concilii CP. *primi*...
„ Huic quidem novitati novoque juri, quod
„ opponebatur antiquo firmato canonibus
„ *Nicenis* totius Ecclesiæ reverentia conse-
„ cratis, & præjudicio erat aliis Metropo-
„ litis & patriarchis, *S. Leo* Papa fortiter
„ resistit. At idem jus, consentientibus iis
„ quorum intererat, & Sanctorum quoque
„ Episcoporum usu, Conciliique *Chalcedo-*
„ *nensis* decreto approbatum, sensim obtri-
„ nuit, ac *Nicano* Canoni, & antiquo ju-
„ ri, *Romanis* Episcopis non amplius repu-
„ gnantibus, tandem præscripsit, adeout,
„ licet

„ licet novæ prærogativæ subinde *Constan-*
 „ *tinopolitanis* adcesserint , de istorum jure
 „ nemo amplius dubitet ; neque in Conci-
 „ lio *Florentino* mota fuerit de hoc ulla
 „ quæstio , nec nunc moveretur , ut arbi-
 „ tror , si CP. Patriarchæ , ad unitatem Ec-
 „ clesiæ redeuntes , eadem jura vellent reti-
 „ nere “ . Ipsa igitur antiqua Ecclesia jus
 novum adversus Canones constitui a se ad-
 mittique posse multo ante *Isidorianas* decreta-
 les credidit , eaque usa est potestate . Quid
 ergo *Febronius Gregorianam* disciplinam car-
 pit ? Quod si , ut recte idem *Ballerini* a-
 nimadvertit (51) , quædam ex apocryphis
 documentis obtinuerit ; “ non idcirco falsum
 „ jus illud est dicendum , quod ex falsis
 „ fontibus originem , seu incrementum , aut
 „ propagationem faciliorem habuit . Neque
 „ enim ea recentior disciplina ex ipsis sup-
 „ posititiis documentis juris vim & auctori-
 „ tatem consequuta est , sed ex illa Eccle-
 „ siastica potestate , quæ eandem novam di-
 „ sciplinam recepit confirmavitque . Hanc
 „ quicumque damnaret tamquam falsum jus
 „ & corruptelam , damnare deberet ipsa
 „ Concilia non solum particularia , sed et-
 „ iam œcumenica temporum posteriorum ,
 „ ac præsertim *Tridentinum* , quorum disci-
 „ plina , in plerisque capitibus constituta ,
 „ non est antiquorum canonum jus , quod
 „ unum

„ unum Febronius *jus verum & genuinum*
 „ *vocat*, sed est disciplina posterius inducta,
 „ & pro varietate circumstantiarum mitiga-
 „ ta, atque mutata, & solum contra irre-
 „ pentes abusus & corruptelas opportunis
 „ remediis munita“.

IX. At saltem, inquit *Febronius*, recen-
 tiore multo melior, ac purior erat vetus
 disciplina. Quidni ergo hæc sit revocanda?
Febronii statim adverte fraudes. Veteris ille
 disciplinæ instaurationem urget, sed in iis
 solis capitibus, quæ ad Episcoporum & Me-
 tropolitanorum jura in pristinum revocanda,
 & ad spoliandam redditibus *Romanam* Curiam
 pertinent. At cur pro aliis plurimis anti-
 quæ disciplinæ capitibus, quæ sane meliora
 erant, restituendis nihil laborat? Cur ele-
 ctiones Antistitum populi juri non reddan-
 tur? Cur publicam pœnitentiam non instau-
 remus? Cur Beneficia Ecclesiastica non tol-
 lantur de medio, resque omnes Ecclesiæ ad
 Episcopos devolvantur, qui redditus ex Ca-
 nonum præscripto quatuor in partes tri-
 buant? Cur Vicarii Apostolici non consti-
 tuantur in *Galliis*, in *Hispania* &c.? Cur
 decretum *Frequens Constantiensis* Concilii,
 pro quo tam tamquam pro aris & focis pu-
 gnat *Febronius*, non abrogetur? Numquid enim
 antiqui Canones generalia Concilia singulis
 celebranda decenniis sanxerunt? Abusus ne
 in Ecclesia subnati sunt solum ob antiquum
 „ facul-

facultatum exercitium & jus Episcopis ac
 Metropolitae ereptum? Quid vero si ne Episcopis
 quidem, ac Metropolitae pristinae auctoritati
 restitutis omnibus abusibus aditus præcludatur? “ Nonne, inquit *Ballerinius* (52)
 „ ob abusus, qui sub ipsis irrepererunt, &
 „ invalescebant, aliquot facultatum limita-
 „ tiones, aut restrictiones utiles, vel neces-
 „ sariae habitae sunt? . . . . Quid porro, per-
 „ git idem *Ballerinius*, si renovari non pos-
 „ sit antiqua canonum disciplina, quin ex
 „ restitutione in integrum majora scandala
 „ & scissurae gravissimae prudenter timean-
 „ tur? Ad ædificationem & bonum Eccle-
 „ siæ pertinent non solum illa, quibus uti-
 „ litati vel necessitati ejusdem prospicitur,
 „ verum etiam illa, quibus malum impe-
 „ diatur, & grave aliquod scandalum, quod
 „ ex usu quantumvis per se bono vel etiam
 „ meliori potestatis metuendum esset, Cave-
 „ re enim a malo species boni est; & ad
 „ bonum Ecclesiæ referendum, si non pro-
 „ curetur aliquod bonum, quod sine ma-
 „ jori damno obtineri non potest . . . Hoc
 „ autem ex principio quis non intelligit
 „ quam perperam suo in opere contendat
 „ *Febronius* restituendam antiquorum Cano-
 „ num disciplinam; Ob hanc restitutionem
 „ nonne abolenda penitus essent privilegia
 „ exemptionum insignium Capitulorum, &
 „ Re-

quam difficile, & periculosum est id reapse præstare. Hac mente optimi Pontifices in Sanctorum quoque album relati, qui ab omni *despotico* dominatu, & *superbiæ typho* alienissimi, ædificationi Ecclesiæ pro viribus studebant, nec non Cardinales & Episcopi sanctitate morum & zelo disciplinæ commendatissimi, qui ipsis Pontificibus aderant, ut *S. Carolus*, a restituendo Episcopis & Metropolitans antiquo facultatum usu, de quo aliquando non levis fuit disputatio, abstinendum duxere. “ Horum auctoritas, inquit non immerito *Ballerinius* (53), rationibus jam adlatis fulsa, majorem apud me auctoritatem habet, & apud omnes æquos rerum æstimatores habere debet, quam quæcumque a *Febronio* fallacissimis sui systematis principiis ducto ingeruntur.

X. Ergo actum erit de voto; quod *Febronius* exponit his verbis [54]? Nonne præstaret hujusmodi compilationes (Canonum *Gratiani* & *Gregorii IX.*) ad honorem *S. Sedis* (o egregium honoris *S. Sedis* curatorem !) oblivioni tradere, subrogato PURO Canonum corpore? Equidem nisi admodum fallor, conclamatum erit. Quod si quæ hætenus persequuti sumus, nos non docerent, vel illud argumento esse deberet PURUM canonum corpus a *Febronio* desiderari. Quid autem hoc

Antif. Vind. T. III. I no.

(53) l. c. pag. 209.

(54) T. II. pag. 436.

nomine (urique *ad honorem S. Sedis*) postulat? Audiamus. " Ergo, inquit (55), deponatur *Isidorus*. Quum autem in persona deponi amplius non possit, deponatur in opere suo. Sic autem opus ejus deponatur, ut quum illud e *Gratiani* decreto eraditur, ejus spiritus non supersit in reliquo Corpore Juris Canonici, ut non remaneat in Ecclesia; ceteroquin frustranea, quin & nulla foret *Isidoriani* operis depositio ". *Isidori* porro spiritus, qui *ne supersit in reliquo Corpore Juris Canonici*, caveri maxime *Febronius* jubet, est *Reipublice Christiano-Ecclesiasticæ formæ Monarchicæ* (56). At dum Christi oraculum stabit (stabit autem usque ad consummationem sæculi) *Febronio* edico, *Spiritus hic Isidorianarum* decretalium in Jure Canonico semper supererit; formam enim Monarchicam, quam *Isidorus* ubique inculcat, Christus ipse instituit, quemadmodum suo loco docuimus. Numquam ergo fieri poterit, ut *purum* habeamus *Canonum* corpus, si ut ejusmodi sit, ab illo excludi Monarchicam Ecclesiæ formam oporteat.

XI. Porro hoc *purum Canonum corpus* quomodo *Febronius* componeret? Habeo. Reducatur, inquit (57), *disciplina & regimen Ecclesiæ*

(55) *ibid.* pag. 434.

(56) T. I. Cap. III. §. 9. pag. 198.

[57] T. II. pag. 553.

clesiæ juxta votum ac desiderium Tridentinorum Patrum ad terminos QUATUOR PRIMORUM CONCILIORUM ; & omnia salva erunt . De Tridentinis Patribus mox videbimus . Illud equidem gratularemur Febronio , quod Jus Canonicum magno emptorum commodo paucis paginis comprehendendum proponat , nisi multis aliis , eisque gravioribus de causis ipsi dolendum videremus . Demus enim disciplinam , & regimen Ecclesiæ ad terminos quatuor primorum Conciliorum reduci . Omnia ne (illa , inquam , quæ Febronius maxime urget) salva erunt ? Num quidquam in primis illis quattuor Conciliis invenire est , quæ Monarchica Ecclesiæ forma , & Romani Pontificis in universam Ecclesiam veræ & propriæ , cogentisque jurisdictionis Primatus convellatur ? Cur siquid ejusmodi Febronius in illis repetit , non illud nobis indicavit ? Deinde quæso cur ad terminos quatuor primorum Conciliorum revocanda est disciplina ? Num quæ consequuta sunt Concilia , non eandem quam prima , habuerunt , condendarum legum auctoritatem ? Num in illis se se explicatius prodidit Romanorum Pontificum dignitas ac potestas , ut propterea Febronius illa cum Isidoro deponi velit ? Num ad quattuor prima Concilia rem redigi cupit , ut Tridentinum Concilium , cujus se maxime hostem ubique Vigorii sui exemplo patefacit , tandem amoveatur ? illud , inquam , Concilium ,

de quo non solum *Duvallius* egregius Sorbonicæ facultatis Doctor (58), sed etiam Cardinalis *Richelius* in sermone quem a. 1615. ordinum generalium *Parisiis* coactorum nomine ad Regem *Lodovicum* XIII. habuit, summis laudibus prædicavit [59].

XII. Sed & illud velim, *Febronius* animadvertat, paucis hocce suum Canonum Corpus ex primis quattuor Conciliis probatum iri. Fortasse unum sibi suffragatorem inveniet

(58) *De discipl. Eccles. p. III. q. 7. pag. 406.* “ Quum enim non solum coactum fuerit hoc Concilium ad fidem contra hæreticos stabiliendam & confirmandam, sed etiam ad depravatos mores fidelium emendandos & reformatandos, & in eo multa utiliter in utrumque finem a patribus decreta fuerint, illius receptio & observatio non potest, non in exime disciplinam Ecclesiasticam toto orbe quasi collapsam & pene destructam restaurare & promovere. Sane vero in quibus regionibus sacrosanctum illud Concilium receptum est, & observatum, nova quædam Ecclesiæ facies & splendor statim emicuit, tanta hæreseon detestatio, tanta divini numinis observantia, tanta morum compositio, tantaque sanctitas sequuta fuit, ut has omnes cœlestes benedictiones in *Galliam* cumulatissime descensuras crederem, si hujus sacratissimi Concilii decreta reciperentur, & observarentur. “

(59) “ Toutes sortes de considerations la convient a recevoir, & faire publier ce saint Concile . . . la bonté de la chose; nous offrans a justifier, qu’ il n’ y a rien en ce Concile, qui ne soit tres-saint. L’ autorité de sa cause; puis qu’ il est fait par l’ Eglise universelle, dont l’ autorité est si grande, que sans elle Saint *Augustin* ne veut pas croire a l’ Evangile. La sainteté de sa fin; puisqu’ elle n’ est autre que la conservation de la Religion & l’ établissement d’ une vraie discipline en l’ Eglise. Le fruit, que produisent ses Constitutions; puis qu’ en tous les pays, qui l’ observent, l’ Eglise subsiste avec regle. “

niet *Rhemensem* Archiepiscopum *Carolus Mauriti-um Tellerium*; in eo enim instrumento, quo se se *Ecclesiæ Cameracensis*, olim *Rhemensis* Provinciæ, ad Metropolitica[m] dignitatem ejectioni opponere edixit die 4. Februarii anno 1678. " declarat *Gallias* aucto-
 ,, ritatem semper æqualiter potentem, &
 ,, venerandam *quattuor primorum Conciliorum*
 ,, *habere tamquam unicum, & inconcussum su-*
 ,, *arum libertatum fundamentum.* " At alii
 longe plures improbabant. Gallos tantum no-
 minabo. Improbabit *Guillelmus Major Ande-*
gavensis Episcopus, quem paulo antea nobis
 ab ipso objectum vidimus; commendat enim
quattuor generalia Concilia, sed etiam addit
ALIA deinceps habita; nec non decreta summo-
rum Pontificum. Improbabit *Calvinianus Chri-*
stophorus Justellus, qui in epistola ad *Jacobum*
Leschasserum; veterem quidem esse ait in Se-
 natu Parisiensi sententiam libertatem *Ecclesiæ*
Gallicanæ quattuor primis Conciliis œcumenicis
contineri, sed maxime his quattuor, tum &
iis, quæ ab illis confirmata sunt; fatetur simul
in jure COMMUNI antiquo (quod certe solis
quattuor primis Conciliis generalibus non con-
stabat) positam esse eam libertatem, ab omni ævo
Reges Episcopos, Regni ordines, totam denique
Galliam adfirmasse. Improbabit *Johannes Gerba-*
sius, qui in confixo *Romæ tractatu de causis*
majoribus (60) *Canones antiquos* (non quattuor

primorum Conciliorum generalium) *Veterum-que præterea Patrum sententias* veluti Gallicanarum libertatum fundamentum appellat. Cum primis autem improbabit Illustrissimus de *Marca*, qui quam libertatem *Gallicanarum* definitionem dederat, ut essent nempe *usus antiqui juris communis*: explicaturus ita loquitur (61). “ Libertatem Ecclesiæ Gallicanæ, Canonum & juris communis exequutione contineri diximus. Sed jus illud commune varie sumi potest: aliud est enim jus commune antiquissimum, quod antiquos Canones, & decreta Pontificum amplectitur, aliud jus commune, quod illis Canonibus, & præterea decretalibus recentioribus Pontificum constat, prout apud nos usu recepto temperatæ sunt. Hoc ultimo jure libertatem Ecclesiæ Gallicanæ contineri contendimus, non autem primo. “ Disertius vero alio loco (62): “ libertatem, inquit, in recto antiqui & novi juris usu constituimus, necessariasque nostro sæculo decretalium definitiones, quæ novis negotiis prospexerunt; non absque manifesta ratione existimamus. Non alia mens est aut *B. Lodovici*, aut *Caroli VI.* & totius Ecclesiæ Gallicanæ, quum libertatem Ecclesiæ in *jure communi* versari contendunt. Antiquos enim Canones & jus

,, com-

[61] *De Conc. lib. III. cap. II. §. 7.*(62) *Ibid. Cap. VI. n. 3.*

„ commune intelligebant, quod *Gratiani* de-
 „ creto & Decretalibus erat comprehen-
 „ sum. Id manifeste probatur, non solum
 „ ex eo, quod vetus codex Canonum illis
 „ esset incognitus (63), sed etiam e Con-
 „ cilio *Constantiensi*. Etenim sessione XXXIX.
 „ quum de fidei professione a Papa edenda
 „ caveret, non solum octo Concilia Œcu-
 „ menica ab illo conservanda decernit, sed
 „ etiam *Lateranense*, *Lugdunense* & *Viennense*.
 „ Quare sæculo *Caroli* VI. Conciliorum ge-
 „ neralium nomine *Ecclesia Gallicana* non
 „ solum vetera, sed etiam recentiora illa
 „ intelligebat. Enimvero in *Gallia*, quod ad
 „ disciplinam adinet, decretalium consti-
 „ tutis locum damus, cum bona *Romanorum*
 „ Pontificum venia, quæ nostris rebus, &
 „ utilitati publicæ adcommodatæ sunt, i-
 „ dest, omnibus fere, paucissimis exceptis
 „ (64).

I 4

XIII.

(63) Nimirum de *Marcæ* cum *Quesnello* [diff. XII. in *S. Leon. cap. 2.*] sentiebat, *Gallicanam* Ecclesiam suam ha-
 buisse Codicem Canonum publica auctoritate propositum.
 Id tamen falsum esse post *Sirmondum* multis evincunt *Bal-
 zerinii* (tum adnot. XI. in eam *Quesnelli* dissertationem,
 tum in Tractatu de ant. Collect. pag. CXXIX.]

(64) Lubet heic utilissimam exhibere *Charlasi* animad-
 versionem [de libert. Eccl. Gallic. lib. I. cap. 3.] “ Igitur
 „ libertates Ecclesiæ *Gallicanæ* in sola juris antiqui obser-
 „ vatione male reponunt communiter Auctores *Gallicani*,
 „ siquidem tanta est illorum dissensio in assignando illo
 „ jure antiquo, seu Codice, in quo continebatur, ac
 „ præterea paucissimi ex antiquis Canonibus magis in Gal-
 „ lia,

XIII. At quid de *Tridentinis* Patribus , quos optasse *Febronius* ait , ut disciplina & regimen Ecclesiæ ad terminos quattuor primorum Conciliorum revocaretur? Dicam somnia hæc esse , atque adeo *Febronii* fallacias . Ut hoc palam fiat , recitemus , quæ de illis Patribus *Febronius* narrat (65) . “ Fuit equidem Concilium *Tridentinum* (æque ac præcedentia) indictum ad medendum malis , quibus *Christiana Resp.* jam dudum vexata , & propemodum oppressa erat , uti loquitur *Paulus III.* in Bulla indictionis ; vel ut ajunt legati Pontificii in ingressu Concilii : ad relevandam lapsam morum disciplinam , & ipsam fere collapsam Ecclesiam , sed multum abest , ut hic Synodo præstitus finis impletus sit ex integro . Nullus illorum fontium , e quibus hæc mala dimanasse jam diximus , obstructus est ; omnia *Isidoriana* Principia , de quorum suppositione vix tunc erat suspicio , manserunt in suo vigore ; noxius ille atque omnino independens Pontificiæ potestatis excessus , utcunque agnitus , per Legatorum Pontificiorum subtiles artes sine notabili diminutione relictus est . Verum hæc

„ *lia* , quam alibi vigent ; multi etiam minus , quam alibi ; nonnulli ejusmodi sunt , ut si quis eos in usum revocare tentaret , ab ipsis libertatum vindicibus cohiberetur . Plurimi nullibi observantur , ut eos percurrenti ad oculum patet .

[65] T. II. pag. 350.

„ hæc omnia genuino statui Ecclesiæ & so-
 „ lidis disciplinæ fundamentis, qui sunt sa-
 „ cri Canones, nihil detrahunt aut præjudi-
 „ cant. *Tridentinæ* Synodo jam jam conclu-
 „ dendæ Cardinalis a *Lotharingia*, suo &
 „ aliorum nomine hanc apud *Pallavicinum*
 „ lib. XXIII. Cap. 12. n. 8. subjungit de-
 „ clarationem, quam ad acta referri petit;
 „ Scilicet a se, suo omniumque Gallicorum
 „ Episcoporum nomine, renovari contestationem
 „ quam ante biduum habuerat in conventu: ni-
 „ mirum ad capi a se emendationem illam non
 „ tamquam integram, & (sed) quæ viam ster-
 „ neret ad aliam perfectam; eamque sive a no-
 „ vis Synodis, sive alio modo sperari, Ponti-
 „ ficum opera, & maxime Pii IV. postquam
 „ harum LEVIORUM Sanctionum auxilio Res-
 „ publica Christiana, nimis nunc infirma &
 „ corrupta, redderetur idonea ad sustinendas
 „ GRAVIORES purgationes, ANTIQUIS CA-
 „ NONIBUS SERVATIS PRÆSERTIM PRI-
 „ MARUM QUATTUOR SYNODORUM. Huic
 „ contestationi ac reservationi (quam alii
 „ in ampliore forma edidere, nominatim
 „ Dupinius *Hist. Concil. Trid. T. II. p. 1089.*)
 „ nullus Patrum, & ne ipsi quidem Lega-
 „ ti Præsides cogitaverunt contradicere. Un-
 „ de apertum est, æque post ac ante *Tri-*
 „ *dentinum* esse locum petendæ reformatio-
 „ nis atque emendationis omnium & singu-
 „ lorum gravaminum, ac quarumcumque
 „ inor-

„ inordinationum hætenus non sublatarum ,
 „ earum præ primis , quæ toties inculatæ sunt
 „ in publicis Actionibus , quas *Febronius* fi-
 „ deliter recensuit ; instituta hunc in finem
 „ juxta mentem Card. *Lotharingii* & *Triden-*
 „ *tinorum* Patrum iusta comparatione Decre-
 „ talium *Isidori* & *Gratiani* cum antiquis &
 „ sinceris , præsertim quattuor primarum ge-
 „ neralium Synodorum decretis . Cupiebant
 „ itaque *Tridentini* Patres Ecclesiasticam di-
 „ sciplinam , prima data opportunitate , ad
 „ decreta *antiquorum Canonum* , præsertim
 „ *quattuor primorum Conciliorum* exigì . “
 Quis hæc legens non existimaret , Cardinalis
Lotharingii votum ad universam Ecclesiasticæ
 disciplinæ restitutionem spectasse ? *Leviore*que
 ab eo dictas fuisse omnes *Tridentinæ* Synodi
 reformationes ? Scito tamen Lector , hæc
Lotharingium de decretis pronunciaffe , quæ
 sessione XXIV. edenda proponebantur super
 generali reformatione ad Episcopos præser-
 tim , forumque ecclesiasticum pertinentia .
 Quamobrem quid hæc ad Pontificiam pote-
 statem a Monarchico primatu deiciendam ?
 quo potissimum si *Febronio* credimus spectan-
 dum a *Tridentinis* Patribus fuerat , si præ-
 stitutum Synodo finem implere ex integro
 voluissent ? Neque omittendum , illam *Lotha-*
ringii denuntiationem non tam ex veterum
 Canonum studio , quam ex sua in *Galliarum*
 Regem , cujus privilegiis aliqua eorum de-
 cre-

cretorum obesse existimabat, observantia politicisque rationibus fuisse profectam (66). Quænam autem Regum privilegia sunt, quæ cum *Romani* Pontificis potestate a nobis agnita, propugnataque conciliari non possint; Sed de his satis.

CA-

(66) Audi *Pallavicinum* (l. c.) “ Il Cardinal di Loreno ebbe in questo due risguardi, amendue i quali riducevansi ad uno, di non contrariare a’ sensi regj, e però di non mostrarsi a pieno contento di quelle riformazioni, di cui non mostravasi a pieno contento il Re; e di non approvare ciò che apportasse alcun’ ombra di pregiudizio a’ privilegi del Re. Pertanto disse, ch’egli a suo nome e di tutti i Vescovi *Franzesi* rinnovava la protestazione fatta da se, due giorni prima nell’ adunanza ec.”

CAPUT V.

Quod Febronius Romano Pontifici adserit jus excommunicandi, plane nullum est, atque a catholica veritate perquam alienum. Neque illum juvant, quæ ex Ecclesiastica historia profert exempla. Aliqua in eundem Febronium pro Romana librorum censura adnotantur.

I. **P**RÆter jus edendarum legum aliud Romano Pontifici Febronius non illibenter concedit, ferendæ excommunicationis. Verum quemadmodum illud ita coercet, extenuatque, ut fere nullum sit, ita hoc alterum verbo dat, re ipsa abnegat, aut etiam evertit. Duo enim quod ad rem præsentem adinet (1) *Febronium* in priore volumine docuisse vidimus. Primum est, hanc *Romani Pontificis* excommunicationem non esse *actum jurisdictionis proprie talis* (2). Nempe ut animadvertit *Ballerinius* (3) “ sicuti olim concedebatur communio recipiendo alios etiam non subditos in communionem; ita excommunicatio, quæ communioni opponitur reipsa nihil erat aliud nisi aliquem sua communione excludere: quod quum
 „ sic-

[1] Alios *Febronii* de excommunicationibus errores dissertatione XII. commodius refellemus.

(2) *T. I. cap. II. §. XI. p. 145. & cap. III. §. 4. p. 167.*

[3] *De potest. Eccles. pag. 217.*

„ fieri posset etiam in eos, qui subditi non
 „ sunt, & in quos nulla est proprie dicta
 „ jurisdicção; hinc excommunicationem non
 „ esse effectum jurisdictionis *Febronius* scri-
 „ psit. Tunc videlicet tantum ab Episcopis
 „ actum jurisdictionis proprie dictæ excom-
 „ municando exerceri præsumit, quum ali-
 „ quem subditum a sua communione repe-
 „ lunt; non vero quum in alienos senten-
 „ tiam ferunt. Ita porro *Febronius* ex falso
 „ sui systematis principio *Romano* Pontifici
 „ subditos negat, qui aliis Episcopis subii-
 „ ciuntur: quod evertit ipsam primatus na-
 „ turam, qua idem Pontifex jure divino &
 „ jurisdictione proprie dicta tanquam sum-
 „ mus Pastor præsidet singulis & omnibus
 „ tum Episcopis tum ovibus gregis domini-
 „ ci“. Hunc *Febronii* errorem in *Antife-*
bronio confutatum habes (4). Nihil autem
 in novo ejus opere quum exstet, quod ad
 falsum hoc dogma spectet, ad alterum sta-
 tim transeamus.

II. Alter igitur *Febronii* error, isque gra-
 vissimus erat, *Romani* Pontificis excommu-
 nicationes nullius roboris esse, nisi Ecclesiæ
 consensu firmentur. Quo illud spectabat
 (5): „ attamen si *Romanus* Pontifex sine
 „ legitima causa excommunicationem fer-
 „ ret, totaque Ecclesia aut magna ejus pars
 „ ju-

(4) T. I. diff. III. cap. 2.

[5] T. I. cap. 3. §. 4. n. 2. pag. 171.

„ judicaret, eam decerni non debuiffe, tunc
 „ excommunicatus ab illo pro schismatico
 „ habendus minime effiet, dummodo animum
 „ retineret fervandæ cum eodem Pontifice,
 „ tanquam Primæ unitatis &c. “ Hunc
 enimvero errorem in altero opere non so-
 lum innovat, diffimulatis, uti solet, invi-
 etis, quo illum in *Antifebronio* refellimus
 [6], argumentis, sed multis confirmat.
 „ Censuræ, inquit Romanæ, si non pro-
 „ bentur ab Ecclesia, nullæ sunt . . . . . “
 „ Hanc veritatem (7) firmat omnium retro
 „ sæculorum praxis atque usus. Crebra sunt
 „ in Annalibus Ecclesiasticis, aut excom-
 „ municationum, aut aliarum gravium
 „ censurarum exempla a *Romanis* Pontifici-
 „ bus in alios Episcopos, vel etiam in Ec-
 „ clesias particulares prolatarum; quæ qu-
 „ um vel injuste, vel propter rationes ve-
 „ ritati contrarias, vel contra Canonum
 „ formam, nec sine aliquo potestatis abusu
 „ prolatae essent, nullum umquam ex Ec-
 „ clesiæ iudicio sortitæ sunt effectum. Sic
 „ *Victor* Papa omnes *Asiæ*, vicinarumque
 „ Provinciarum Ecclesias, quæ alia die,
 „ quam Dominica sanctum Pascha celebra-
 „ rent, tamquam heterodoxas a communione
 „ abscindere conatus teste *Eusebio* Hist. lib.
 „ V. Cap. 24. datis litteris universos, qui il-
 „ lic

(6) l. c. a num. IV.

(7) T. II. pag. 611. seqq.

„ *lic evant, fratres proscibit, & ab unitate*
„ *Ecclesiæ prorsus alienos esse pronunciat. Vi-*
„ *ctoris definitioni de die Paschæ adhæsit*
„ *tandem Ecclesia universa. At illum ut*
„ *Ecclesiasticæ unitatis minus studiosum,*
„ *nimiaque præcipatione in excommuni-*
„ *cando abductum improbaverunt quam plu-*
„ *rimi ejusdem temporis Præsules sanctitate*
„ *conspicui, quos inter Irenæus. Nec quem-*
„ *quam se in aliis Ecclesiis ab Asiaticorum*
„ *communione eam ob causam pro Roma-*
„ *ni Pontificis voluntate separasse memorat*
„ *Tillemontius Mem. Eccles. T. III. Victor.*
„ *art. 5. 6. Excommunicationis minas in-*
„ *tentavit & Papa Stephanus in sanctos,*
„ *Firmilianum, & Cyprianum, ob errorem*
„ *de hæreticorum invalido baptismo, in*
„ *quo ad mortem usque perseveraverunt*
„ *beatissimi illi Præsules, quos ut sanctos*
„ *semper coluit, & etiamnum tota colit*
„ *Ecclesia. Ss. Meletius & Flavianus, An-*
„ *tiochenses Episcopi, longam per annorum*
„ *seriem tamquam schismatici, aut schisma-*
„ *tis fautores, immo etiam Arianae hære-*
„ *seos, orbati sunt communione Pontificum*
„ *Romanorum, quibus in hac parte suffraga-*
„ *ri videbatur Ecclesia Occidentalis pene u-*
„ *niversa; neque tamen ideo minus & veri*
„ *Episcopi fuerunt, & sancti denique ab*
„ *omnibus habiti sunt. Papa Zosimus, Cæ-*
„ *lestii, & Pelagii ficta pietate, fideque de-*
„ ce-

„ ceptus *Herotem* & *Lazarum* illustrissimos
 „ *Galliae* Episcopos sacerdotali loco & omni
 „ communione submovit (ita, submovere se
 „ posse arbitratus ex *speciali Sedis Apostoli-*
 „ *cæ auctoritate*) quasi duas pestes , *turbines*
 „ *Ecclesiæ vel procellas &c.* . . . Ambo ta-
 „ men ab *Augustino* peramanter excepti , &
 „ ab Episcopis *Africanis* in Concilio con-
 „ gregatis , a divo etiam *Prospero* , aliisque
 „ ejus ævi Scriptoribus tamquam Catholici
 „ & legitimi Pastores , sancti homines , fi-
 „ dei que ecclesiasticæ maxime studiosi col-
 „ laudati fuere . *Herotis* insuper ut colen-
 „ distimi Antistitis nomen in *Arelatensibus*
 „ diptycis hucusque servatur . Nota sunt or-
 „ ta paullo post inter gloriosum Præsulem
 „ ejusdem sedis *Arelatensis Hilarium* & *Leo-*
 „ *nem* M. diffidia , ob ordinatum ab *Hila-*
 „ *rio* successorem Episcopo *Proiecto* , aliaque
 „ ejus generis ad jurisdictionem suam utpo-
 „ te Metropolitanæ Primatilisve pertinentia ,
 „ sed absque ullo jure , ut *Leo* putabat , ad-
 „ ministrata . Scilicet a *Leone* *Hilarius* ob
 „ *mentis tumorem* declaratur *exsors Apostolicæ*
 „ *communione* , *cujus particeps* esse non me-
 „ ruit ; ipsi interdicitur ne ultra audeat con-
 „ ventus indicere Synodales , pariterque ut nec
 „ ipse Metropolitanæ jure ordinet Episcopos ,
 „ nec intersit ulli ordinationi , utpote qui Ec-
 „ clesiarum statum & concordiam Sacerdotum
 „ novis præsumptionibus turbasset , qui nec B.
 „ Apo.

„ *Apostolo Petro subiectus; minuisse ipsius*
 „ *reverentiam verbis arrogantibus . . . & in-*
 „ *solentibus subinde sermonibus; maxime vero,*
 „ *qui Ecclesiæ Romanæ urbis inconsulto Ponti-*
 „ *fice, indebitas sibi ordinationes Episcoporum*
 „ *sola temeritate invasisset . . . Hilarius nihi-*
 „ *lominus propositi tenax (uti ait Auxiliar.*
 „ *apud Honorat. in vita Hilarii) nec iuribus*
 „ *suis cessisse videtur sicut nec Leo senten-*
 „ *tiam mutasse . . . Ad extremum ergo vi-*
 „ *tæ spiritum in regenda Ecclesia sua paci-*
 „ *fice perseveravit Hilarius, cujus hodieque*
 „ *laus est per omnes Ecclesias. Hilarius Leo-*
 „ *nis M. successor Mamertum Viennensem no-*
 „ *tissimæ sanctitatis Antistitem, eo quod*
 „ *Diensem Episcopum, ex dispositione Leo-*
 „ *nis Arclati subiectum, quasi Metropolita-*
 „ *nus ordinasset, superbum, prævaricatorem-*
 „ *que, & nisi resipisceret, etiam proprii or-*
 „ *dinis jactura mulctandum scripsit . . . At-*
 „ *tamen non mutavit mentem Mamertus,*
 „ *nec ullo modo divelli se passus est ab Ec-*
 „ *clesiæ suæ iurium exercitio. Qualiscumque*
 „ *autem in mente Hilarii fuerit ille, inquit*
 „ *Tillemontius Mem. Eccles. Tom. XVI.*
 „ *pag. 107. longe majori semper reverentia &*
 „ *veneratione prosequetur Ecclesia memoriam*
 „ *Mamerti, quam Hilari Pontificis, alias li-*
 „ *cet inter Sanctos Martyrologii inscripti: SS.*
 „ *Euphemius & Macedonius Constantinopolitani*
 „ *Patriarchæ ob retentam in dyptichis Acacii*
 „ *Antif. Vind. T. III.*

„ decessoris sui nomen (qui a *Romanis* Pon-
 „ tificibus ex inita cum hæreticis commu-
 „ nicatione damnatus sæpe fuerat) & ipsi
 „ per totum vitæ spatium Ecclesiæ *Romane*
 „ communione veluti caruerunt ; hos ta-
 „ men & viventes ut legitimos Episcopos
 „ agnoverunt *Orientales* tum Episcopi, tum
 „ alii viri Sancti quamplurimi ; & memo-
 „ riam eorum, ut *in domino quiescentium* ple-
 „ nissime honoravit solemnitas totius Ecclesiæ
 „ *Constantinopolitane* Cœtus, nec non Con-
 „ cilium Episcoporum anno 518. in eadem
 „ urbe habitum, omnibus irritis manentibus,
 „ quæ contra ipsos quandoque facta fuerant, &
 „ quamvis anno sequenti, insistente *Hormis-*
 „ *da* Pontifice, eorundem sacrorum Antisti-
 „ tum nomen ex Dyptichis sublatum sit, rur-
 „ sus tamen in posteriori *Constantinopolitana*
 „ Synodo sub *Menna* Patriarcha anno 536.
 „ celebrata, præsentibus Legatis Apostolicæ
 „ Sedis *Euphemium & Macedonium Sanctissi-*
 „ *mos* Episcopos adprobatos fuisse testantur
 „ historici. Ipsos denique tota nunc in al-
 „ bum Sanctorum refert Ecclesia. “ Eadem
 „ fere exempla superius adtulerat (8) ibi tamen
 „ hoc aliud addidit (9). “ Quum sæculo IX.
 „ rumor spargeretur, venturum ex *Italia* Pa-
 „ pam *Gregorium* IV. ad excommunicandum
 „ eos, qui partes *Ludovici Pii* Imp. adver-
 „ sus

[8] pag. 573. seq.

[9] pag. 574.

„ sus binos illi rebelles filios sequerentur;
 „ reposuerunt intrepide Episcopi Gallie;
 „ Nullo modo se velle voluntati ejus succumbe-
 „ re: sed si excommunicaturus veniret, ipse exco-
 „ municatus abiret: QUUM ALITER SE HA-
 „ BEAT ANTIQUORUM AUCTORITAS CA-
 „ NONUM: Ita *Aimoinus* Monachus *Floria-*
 „ *censis lib. V. cap. 14.* Atque his, inquit,
 „ (10) abunde satisfactum videbitur iis,
 „ quæ hac in parte adversus tradita *Febronii*
 „ injicit *P. Zaccaria Tom. I. diff. III. Cap.*
 „ 2. n. 4. 5.

III. Extrema hæc *Febronii* verba primum consideremus. His ergo non solum *satisfactum*, sed etiam *abunde* iis, quæ in *Antifebronio* eo loco disputavi? Itane vero? Atqui ne illa quidem *Febronium* adtigisse certo certius est. Ipsa, quam heic dabimus, tanti erroris confutatio id palam faciet. Sed altius res est repetenda. *Richerius* in libello *de Ecclesiastica & politica potestate*, ut Papam atque Episcopos excommunicandi potestate, atque adeo omni jurisdictione spoliaret, vel saltem hujus usum inanem redderet, commentus est, ut alibi vidimus, *totam jurisdictionem Ecclesiasticam primario, propriè, ac essentialiter Ecclesiæ convenire*; Romano autem Pontifici, atque aliis Episcopis *instrumentaliter, & quoad executionem tantum*

(11) Ecclesiæ autem nomine totum ordinem hierarchicum intellexisse videtur Episcopali & Sacerdotali ordine constantem (12) Porro, inquit (13) Senatum aut consilium nativum Ecclesiæ a Domino institutum vocamus non modo Episcopos, verum etiam omnes præbiteros curam animarum habentes. Quum autem summa totius externæ jurisdictionis in facultate excommunicandi conquiescat (14), quam proinde Ecclesiæ, seu ordini hierarchico immediate creditam a Christo fuisse Richerius ajebat, non posse hanc a Papa atque ab Episcopis exerceri arguebat nisi ministerialiter, atque de ipsius Ecclesiæ consensu. Omnis enim Principatus quoad vim coactivam ab hominum consensu pendet (15), quodque omnes tangit necessum est ab omnibus quoque probari (16). Quare Ecclesia invita, dissentiens, aut inconsulta obligari non potest. Ita fere Nicolaus quoque sensisse videtur in opere de unitate Ecclesiæ (17); ibi enim haudquaquam dubitandum esse ait de excommunicationibus sive a Romano Pontifice sive a particulari Synodo, sive ab Episcopis latis, quando hæc judicia . . . deinceps a tota Ecclesia probata, & recepta fuerunt. Nam, inquit, hoc in casu non solus Papa, nec solum

Con-

[11] Rich. de Eccles. & polit. pot. n. 2.

[12] *ibid.*

[13] n. 5.

[14] *ibid.* n. 2.

[15] *ibid.*

[16] *ibid.* n. 6.

[17] lib. 2. c. 10.

Concilium, aut Episcopus particularis ille est, qui separat ab Ecclesia, quos excommunicat; sed integrum corpus Ecclesie separat, & excommunicatio ejusmodi totius corporis auctoritate nititur. Aliter vero sentiendum esse ait de excommunicationibus, quando alii Episcopi alique Ecclesie iis non consentiunt; Has enim si non omnino irritas adfirmat, certe in dubium vocat: hæ excommunicationes (verba ejus sunt) haud habitæ sunt tamquam certæ & indubitabiles (18). Ulterius progressus est Dupin (19), quodque Richerius de solo Hierarchico ordine docuit (quamquam & ille non satis constans Ecclesie nomine universum cœtum Fidelium designasse interdum videtur) diserte ad universam Fidelium omnium congregationem transtulit. " Licet, „ inquit, nulli præterquam Episcopi & Presbyteri potestatem exercendi claves habere, ant, ea tamen in universa residet Ecclesia, quo nomine in sacris litteris non sacerdotibus soli, sed universus fidelium cœtus intelligitur . . . etiam claves solis sacerdotibus datæ recte dici possent; quia illorum tantum est iis uti; veruntamen haud dubium esse debet, quin primo & præcipue toti Ecclesie ligandi ac solvendi potestas sit data, a qua in ejus ministros de-

K 3

„ ri-

(18) Les excommunications n'ont point été regardées comme, certaines & indubitables.

[19] de ant. Eccles. discipl. diff. III. cap. I.

„ rivatur. Sic quamvis in Republica soli Ma-
 „ gistratus & Cives jus vitæ & mortis belli ac
 „ pacis habeant, ea tamen potestas in Repu-
 „ blica ipsa tamquam in fonte & radice re-
 „ sider: idem servata proportionē dicendum
 „ de Ecclesia. Atque hinc forte primis Ec-
 „ clesiæ Sæculis non soli Episcopi, sed cum
 „ eis Presbyteri, adcedente etiam nonnum-
 „ quam laicorum consensu, excommunicationis
 „ iudicium ferebant in noxios. Hinc
 „ ait (20). Si Pontifices *Romani* sine causa
 „ excommunicationem ferrent, totaque Ec-
 „ clesia iudicaret excommunicationem teme-
 „ re latam, tunc non ab ipsis excommuni-
 „ cati pro schismaticis habendi non essent,
 „ modo animum retinerent servandæ cum
 „ *Romano* Pontifice unitatis &c. “ quæ *Fe-*
 „ *bronius* exscripsit & coopravit. Demum *Ques-*
 „ *nellus* idem systema proposuit in celebri il-
 „ la propositione, quæ XC. est inter CI. a Cle-
 „ mente XI. proscriptas: *Ecclesia auctoritatem*
 „ *excommunicandi habet, ut eam exerceat per pri-*
 „ *mos Pastores* DE CONSENSU SALTEM PRÆ-
 „ SUMPTO TOTIUS CORPORIS (21). Videt
 „ jam

(20) *ibid.* pag. 256.

[21] Juvabit heic ad ea animum intendere, quæ super
 hac *Quesnelli* propositione observavit Cl. de *Salen* postea
Viennensis in *Gallia* Archiepiscopus in insigni opere, quod
 a. 1719. edidit prænotatum; *le système de Janſenius reno-*
vellé par Quesnel p. 366. “ Cette seule proposition renfer-
 „ me en peu de mots tout le venin du *Richerisme*. *Ques-*
 „ *nel* y dit d’abord que c’est l’Eglise, qui a l’auto-
 „ rité

jam lector primos *Febroniani* effati magistros. Censuras enim *Romanas* nisi ab Ecclesia probentur, nullas esse ipsum illud decretum est, quod hi tradiderunt.

IV. At de dogmate, cui totum hocce systema innititur, exploratissimum est non aliam a *Richerio*, ceterisque illum sequutis esse *Febronii* sententiam. Hoc quum alibi demonstraverimus, opus non est pluribus ostendere. Satis sit illa recolere (22): *potestas clavium* universitati Ecclesiæ a Christo data est; *illam hæc per ministros suos exercet*; *inter quos Romanus Pontifex primarius quidem est*; *nihilominus tamen universitati subordinatus*: quibus adde quæ paulo post inculcat

K 4

(23),

„ ritè d'excommunier pour l' exercer par les premiers Pa-
 „ steurs. N' est ce pas le dogme capital de *Richer*? Jesus
 „ Christ en fonde son Eglise, dit-il, luy a donné les
 „ clefs ou la jurisdiction pour l' exercer par le ministère
 „ du Pape & des Evêques, que *Quesnel* appelle les pre-
 „ miers Pasteurs. Il est vrai, que l' Eglise dans le sens,
 „ on elle est prise pour les Evêques, qui la gouvernent,
 „ a la jurisdiction & le pouvoir d' excommunier; mais
 „ la proposition de *Quesnel* ne peut être susceptible de ce
 „ sens, puisqu' il oppose l' Eglise, qui a selon luy l' au-
 „ torité de excommunier aux premiers Pasteurs, par que
 „ cette autorité est exercée, & par consequent il distin-
 „ gue manifestement de l' Eglise les Evêques, ou premiers
 „ pasteurs. L' on auroit même droit d' expliquer ce qu' il
 „ dit de l' Eglise dans le sens propre & naturel, c' est
 „ a dire, dans celui, ou elle est prise pour l' assemblée
 „ des fidèles, & en tant' qu' elle comprend tous les lai-
 „ ques, puisque *Quesnel* n' ajoute rien, qui puisse en de-
 „ terminer la signification en un autre sens, & la limiter
 „ au Clergé.

(22) T. 1. Cap. 1. §. VI. pag. 32.

[23]: *Ecclesia ipsa principaliter, & radicaliter obtinet potestatem clavium, quæ ab illa in omnes ejus ministros, ipsumque Summum Pontificem derivatur, & singulis quibusque pro sua portione communicatur. Quod vero ad illud de necessario, ut excommunicationes Romanæ vi polleant, Ecclesiæ consensu pronunciatum pertinet, nihil equidem a veritate & vetustissimorum ab ipsis Apostolis temporum consuetudine alienius fingi poterat. Etenim quum ea unitatis a Christo in Ecclesia sua præstituræ sit lex, ut Romana Ecclesia (quod Bonifacius I. agebat) Ecclesiis toto orbe diffusis velut caput suorum sit membrorum, a qua se quisquis abscindit, sit Christianæ Religionis extorris, quum in eadem non cœperit esse compage (24), & quicumque cum Romano Pontifice non colligit, spargat (25); fieri non potest, ut quis ab Ecclesia Romana abscindatur nec tamen fiat Christianæ Religionis extorris; non colligat cum Romano Pontifice; & tamen spargat. Quis autem non videat, id omnino futurum, si Romanæ censuræ (quibus qui adligaretur utique a Romana Ecclesia abscinderetur, nec cum Romano Pontifice colligeret) non ante vim haberent, quam ab Ecclesia probarentur. Peto etiam quid Ecclesiæ nomine intelligat? Si cœtum omnium*

(23) *ibid. n. 3. pag. 37.*

[24] *ep. XIV. F. I. ep. R. P. sol. 1037*

(25) *S. Hieron. ep. XIV.*

nium Fidelium, quæ erunt excommunicationes, quibus sua aliquando sit efficacia? Si Episcopos, præterquamquod Episcoporum iudicio subesse non debet, qui supra omnes est *Romanus* Pontifex, quæro iterum, dispersos ne, an in Concilium coactos? Si dispersos dixerit, meminerit se in primo operis sui volumine Ecclesiæ dispersæ Tribunal non omnino certum & ultimum, a quo appellari non possit, statui ne; atque ut indubitatum ultimumque velimus, non ejusmodi profecto erit, ut eorum, qui se excommunicatos ægre ferant, querelis, cavillationibus effugiis minime pateat. Sin autem in Concilium coactos, quoties ergo erit aliquis excommunicatione plectendus, celebrandum erit generale quoddam Concilium, quod de summi Pontificis sententia iudicium ferat. Quis hæc absurda esse, & ad disciplinam penitus subvertendam spectare non intelligat? Insuper in *Febronii* sententia vel excommunicatio a Pontifice lata, quam ab Ecclesiæ corpore non probari contingeret, irrita ab initio præsumenda est, antequam de Ecclesiæ consensu constaret, vel non. „Qui
„ primum velit, inquit *Ballerinius* (26), is
„ fateri debet, omnem excommunicationem
„ etiam justam manere suspensam, atque
„ tamdiu vim non habere, quamdiu ab Ec-
„ clesiæ corpore recepta & probata non sit:
„ si

(26) *de vi ac rat. primat. pag. 340.*

„ si enim ante probationem Ecclesiæ valeat,
„ & excommunicatum ab Ecclesiæ corpore
„ actu præcidat: nihil est cur ad vim ejus
„ adprobatio requiratur. Id autem præter-
„ quamquod ad eludendas excommunicationes
„ etiam justissimas ipsis quoque hæreticis fa-
„ cilem aditum aperit, ab Ecclesiæ mente
„ & praxi quam sit alienum perfacile agno-
„ scitur; excommunicationes enim statim ac-
„ latæ sunt, ab Ecclesiæ corpore excommu-
„ nicatum separare, semper judicatum fuit
„ a Catholicis; ut ne Ecclesiæ consensus
„ sit exspectandus. Solum quum ab inferiori
„ judice feruntur, si judici superiori non
„ probentur rescindi possunt; non autem la-
„ tæ ab initio suspenduntur, quoad Eccle-
„ siæ consensus adcedat. Immo nec per sub-
„ sequentem appellationem suspenduntur, si
„ vel injustæ sint; sed superiori judici per
„ causæ cognitionem rescindendæ reservantur.“
Quod si rata ab initio fuit Apostolicæ Sedis
sententia, num si quæ Ecclesiæ ipsam postea
non probarent, ex rata irritam redderent?
Fieri quidem posset, ut aliquæ Ecclesiæ ex-
communicatos a Sede Apostolica in commu-
nionem reciperent; quod tamen antiquissi-
mis etiam Canonibus, ut quinto *Nicano*
adversaretur; quibus cautum fuit, ne quis
ab uno excommunicatus ab aliis communio-
ne donaretur. At ex hac ab aliis concessa
communione, non idcirco hujus Sedis aufer-
retur

retur sententia, nec ipsius communio invito Pontifice excommunicatis restitueretur. Sed quam indicavimus præteritorum temporum consuetudinem consulamus. Novimus S. Paullum in *Himeneum* & *Alexandrum* anathema tulisse, novimus ab eo traditum Satanæ incestus reum. Numquid autem Ecclesiarum, ad quas ii pertinebant, Presbyteros ac Fideles propterea coegit? an illarum saltem consensionem expectavit? Nihil minus sententiam quidem ille in nomine Domini Jesu Christi tulit, sed a consulendis Corinthiis, eorumque rogando consensu tam absuit, ut illis scripta epistola indixerit [27]: ego quidem absens corpore, præsens autem spiritu JAM JUDICAVI. Nimis a Pauli mente aberraret, qui cum Dupinio (28) Paullum adfereret non ipsum tum auctoritate sua solum excommunicasse, sed jussisse id ab universa Ecclesia fieri. Hoc jussit Paullus congregari Corinthios, at qua de causa? non ea ut ipsi scelestum hominem de Ecclesia pellerent, sed ut latam ab eo sententiam promulgarent, atque exequerentur: JAM JUDICAVI . . . . cum qui sic operatus est, in nomine Domini nostri Jesu Christi, congregatis vobis & meo spiritu, cum virtute Domini nostri Jesu tradere hujusmodi Satanæ in interitum carnis &c. Pauli exemplum sequuti sunt quotquot Romanorum

[27] I. Cor. V. 3.

(28) de ant. Eccles. discipl. diff. III. cap. I. pag. 247.

norum Pontificum excommunicationis pœnam aut comminati sunt, aut inflixere. Quid enim si ab Ecclesiæ approbatione censuras vim mutuari contendas, magis ridiculum, & a Victoris (ut aliquos appellem) ab Innocentii primi, a Leonis Magni gravitate alienius, quam quod ille Asianos prorsus a communione secludendos edixerit [29]; alter omnes, qui regulas ab eo editas violassent, a communione fidelium abstinendos monuerit (30); Leo similiter denunciarit, quod si quis fratrum contra hæc constituta venire tentaverit, & prohibita fuerit ausus admittere, a suo se noverit officio submovendum, nec communionis nostræ futurum esse consortem, qui socius esse noluit disciplinæ? [31] Nam qui hæc intentatas minas legissent, reponere nihil territi potuissent: ita sane, si Episcopis placuerit nos veluti legitime excommunicatos habere. Igitur ne cogitarunt quidem Magni illi Pontifices futurum quempiam a deo suæ salutis immemorem, ut inanes ludicrasque ejusmodi minas haberet, quod Ecclesiam Romano Præsuli dissensuram consideret.

V. Hæc fere sunt, quæ adversario in *Antisebronio* objeceram. Nunc æquum Lectorem appello. Hæccine sunt, quibus ABUNDE *satisfactum* videri sapienti viro possit congerie illa

(29) Euseb. *list. lib. V. cap. 24.*

(30) *ep. VI.*

(31) *ep. IV. T. I. Ball. edit. vol. 616.*

illa exemplorum, quæ paullo antea ex *Febronio* recitavimus? Quid vero si ipsa exempla multis nominibus rem non efficiam? Animus mihi non est in singula accurate inquirere [id enim totidem fere differtationibus materiem satis amplam suppeditaret]; dicam tamen de singulis, quod retundendæ adversarii sententiæ sufficiat? A *Victore* ordiamur. *Illum*, inquit, *Febronius*, ut *Ecclesiasticæ unitatis studiosum*, nimiaque præcipitatione in excommunicando abductum improbaverunt quamplurimi ejusdem temporis *Præsules sanctitate conspicui*, quos inter *Irenæus*. Sed hoc minime ad rem facit. Duo enim inquirenda supersunt. Primum est, an revera *Victor Asianos* ab Ecclesiæ unitate absciderit? quum doctissimi viri sint, qui id negent, velintque *Victorem Irenæi*, aliorumque litteris delinitum anathematis sententiam quam *Asianis* minatus fuerat, cohibuisse (32) Improbarint illi *Victorem*; si tamen Pontifex sententiam non tulit, quei inde efficias, non nisi ex Ecclesiæ consensu latas censuras vim obtinere? Alterum est; num si *Asianos* a *Victore* excommunicatos velis, ita *Præsules illi sanctitate conspicui* Pontificem improbarint ut ejus sententiæ sibi parendum non esse duxerint? At id omnino falsum esse duo cum primis suadent. Nam si *Victor* Episcoporum, qui cum *Irenæo* decenter admo-

nue-

[32] Vide Antifebron. T. II. lib. II. cap. I. pag. 267.

nuerant, ut ait *Eusebius* [33], ne integras Dei Ecclesias morem sibi a maioribus traditum custodientes a communione abscinderet; posthabitis adhortationibus *Asianos* reapse anathemate perculit, an credibile sit eum tanta impudentia fuisse, ut quum Episcopos nosset a se dissensuros, suamque sententiam negato assensu reddituros inanem, tamen se suamque auctoritatem communi Ecclesiae reprehensioni ne dicam an ludibrio exponere non dubitarit? Hoc primum. Alterum est diserta *Epiphani*i testificatio, cui cur fides haberi non debeat, quis intelligat? Scilicet *Epiphanius* scribit (34): *Nec illud eruditis hominibus ignotum est, quam saepe diversis temporibus de illius festi celebritate varii Ecclesiastica disciplina tumultus, ac contentiones oborta sint, praesertim Polycarpi (lege Polycratis) ac Victoris aetate, QUAM ORIENTALES (non omnes, sed Asiani) AB OCCIDENTALIBUS DIVULSI, PACIFICAS A SE INVICEM LITTERAS NULLAS ADCIPERENT. Quae autem huius disunctionis causa adferri possit, nisi quod OCCIDENTALES Victori obtemperarint?*

VI. *Firmiliani* & *Cypriani* exemplum ne illud quidem aliquid efficit. *Excommunicationis* minas intentavit & *Papa Stephanus* (Sancti nomen addere *Febronius* poterat an non enim odiose aliquid perversitatis praeseferat cum

[33] l. I.

(34) l. LXX. cap. 9.

cum tanta *Cyprianicæ* & *Firmilianæ* sanctimonix celebratione sanctitatis quod ad *Stephanum* adinet dissimulatio? Quid tum? An eo usque a *Stephano* deventum est, ut revera *Cyprianum* & *Firmilianum* a sua & Ecclesiæ communione repelleret? Non ignorat utique *Febronius*, multo plures esse qui sentiant, *Stephani* cum illis dissidium ultra excommunicationis minas non processisse (35) Id verum si sit, quid hoc exemplum ad latus *Romanas* censuras facit? Demus tamen quod nonnullis, atque in his *Francisco Antonio de Simeonibus*, visum est [36], *Firmilianum*, *Cyprianumque* a *Stephano* fuisse excommunicatos. Ut *Sanctos semper eos coluit*, & *etiamnum tota colit Ecclesia*; sed in suo illos errore ad mortem usque perseverasse, hoc illud est quod *Febronio* negabitur. Nam ab ipso *Stephano* sunt qui cum eodem de *Simeonibus* (37) doceant, saltem *Cyprianum* communioni restitutum, quod errorem suum recantavit; alii sub *Xisto* ejus successore, quem propterea *bonum* & *PACIFICUM* a *Pontio Cypriani* diacono appellatum observant. Immo vel ii qui excommunicatum a *Stephano* *Cyprianum* inficiantur, sub *Xisto* tamen erro-

rem

[35] Vide inter alios *Hollandianos* T. IV. Sept. in Comment. prævio ad acta S. Cypriani §. 43. Adde etiam quæ in *Antifebronio* dixi (T. I. diff. III. cap. 2. pag. 269.)

(36) de Rom. Pont. judiciar. poss. Cap. VI. §. 3.

[37] l. c. pag. 135.

rem suum ejſſe adfirmant (38). Quænam ergo iſthæ confidentia eſt res, quæ a doctiſſimis viris aut in controverſiam vocantur, aut omnino negantur veluti certiſſimas ſumere, atque proferre?

VII. Idipſum de Sanctis *Meletio & Flaviano Antiocheſibus* dixero. Ac primum de *Flaviani* Sanctitate admodum dubitabat cl. *P. Boſchius* in *hiſtoria Patriarcharum Antiochenorum* (39), ejusque dubitationes probarunt, confirmaruntque *Bollandiani* ſocii (40). Quod ſi tamen ut ſanctum illum colendum *Febro- nius* velit, præter ea, quæ de S. *Meletio* mox differemus, meminerit, ſub *Flaviano* ſublato demum fuiſſe cum *Evagrio Paullini* ſucceſſore *Antiocheſe* ſchiſma, propter quod *Romana* Eccleſia, quæ *Paullino* faverat, ſuam alterius factionis *Episcopis* communio- nem ſuſpenderat. Porro eam *Antiocheni* ſchiſ- matis extinctionem contigiffe a. CCCXC- VIII. ſatis indicat *Theodoretus* (41), & mul- tis argumentis confirmat *Tillemontius* (42). Obiſſe autem *Flavianum* menſe Julio a. 404. *Boſchius* probat, ut ſex circiter annos a ſublato ſchiſmate *Flavianus* ſuperſtes fuerit. Ab *occidentalibus* autem agnitum fuiſſe illum *Episcopum*, atque adeo immediate *Romani* Pon-

(38) Confer *Bollandianos* l. c. §. 44.

[39] num. 282.

[40] in præterm. ad d. XXVII. Sept.

[41] l. V. hiſt. cap. 23

[42] T. X. adnot. II. in S. *Flavian.*

Pontificis communioni redditum, ut primum solus *Antiochiæ* sedit, nemo dubitat. An non autem id satis, ut Sanctus haberi possit, etsi primis sui Episcopatus annis propter *Antiochenæ* Ecclesiæ schisma communionem cum eo summi Pontifices suspenderant? De *Meletio* vero illud extra dubitationem est, numquam fuisse illum ab Ecclesia præcisum quocum omnes fere *Orientis* Episcopi communicabant, & in his S. *Basilius*, S. *Gregorius Nazianzenus*, S. *Gregorius Nyssenus*, & alii, qui profecto *Romanæ* Sedis communionem gaudebant, neque idcirco hi a *Romanis* Pontificibus Apostolica communionem privati, aut reprehensi, perinde ac si *Meletii* communionem contaminati essent. “ Solum defuit, inquit *Ballerinius* (43), seu potius suspensa, fuit communicatio *immediata*, sive quod communionis litteræ *immediate* a Sede Apostolica tradi non possent ad ipsum tamquam *Antiochenum* Episcopum, quum datæ fuissent *Paullino*, nec duobus concedendæ essent, ne contra *Nicænum* Canonem duo ejusdem urbis Episcopi probarentur; sive quod in turbulentissimis ejus temporis circumstantiis, *Romanis* tanto intervallo discretis, haud satis perspecta esset *Meletii* fides, quæ falsis suspicionibus a nonnullis impetebatur; unde ob *Orientalium* rerum apud *Occidentales* ignorance, hos

Antif. Vind. T. III. L. „ *Paul-*

„ *Paullino* datis litteris communionis ad-
 „ tribuisse Episcopatum *Antiochenum* frustra-
 „ tos autem *virum Dei admirabilem*, *Meletium*
 „ scripsit *S. Basilius* epistola 349. nunc 214.
 „ ad *Terentium* Comitem: quæ omnia quum
 „ *immediata* communionis impedimentum
 „ culpa ejus vacuum præferunt, tum vero
 „ nec ipsi *mediata* saltem communionem fru-
 „ enti, nec sanctitati ipsius pluribus docu-
 „ mentis comprobatae quidpiam præjudicii
 „ ex inde inferri posse patefaciunt. Cete-
 „ rum *immediatam* quoque *Romanæ* Sedis
 „ communionem eidem aliquando con-
 „ cessam dubitandum non est, siquidem cum
 „ *Paullino*, qui ea *immediate* fruebatur, pa-
 „ cem abs se sedulo quæsitam & æquis con-
 „ ditionibus oblatam conciliavit, ut *Socra-*
 „ *tes* & *Sozomenus* testantur. Hac sane con-
 „ ciliatione in *Occidentem* adlata, adceptis-
 „ que utriusque partis, *Meletii* scilicet, &
 „ *Paullini* litteris *Occidentales* Episcopi con-
 „ gregati in *Aquilejensi* Concilio an. 381. *S.*
 „ *Ambrosio* præside *Theodosium* Imperatorem
 „ pro utraque parte rogarunt, perinde ac si
 „ utraque in communionem Catholicam existe-
 „ ret. Certe vero *Meletium* *Romanæ* Sedis
 „ communionem haudquaquam privatum non
 „ solum illud adstruit, quod, quum in dis-
 „ putatione quadam communio cum *Romano*
 „ Pontifice probanda esset, *Damaso* se adhæ-
 „ rere *Meletius* professus est, ut liquet ex
 „ *Hie.*

„ *Hieronimi* epistola 16. ad eundem *Dama-*
 „ *sum*; idque ita probavit, ut *Sapores* ab Im-
 „ peratore missus controversas Ecclesias ei-
 „ dem adjudicaverit, *Theodoreto* teste; ve-
 „ rum etiam, immo multo apertius adstruit
 „ illud (ut *Tillemontius* fatetur), quod plu-
 „ res *Meletii* litteræ in *Occidentem* missæ, re-
 „ jectæ ab *Occidentalibus* non fuisse, ut reje-
 „ cissent proculdubio ex veteri, constanti-
 „ que eorum temporum disciplina, si cum
 „ a Catholica & Romana communione a-
 „ vulsum judicassent. Quod si qua difficultas
 „ circa *Meletii* fidem falsis rumoribus disse-
 „ minata *immediatam* communionem aliquan-
 „ diu suspendit; ea satis disiecta, atque sub-
 „ lata fuit ex gestis in *Antiochena* Synodo
 „ anni 379. ubi *Meletius* primus omnium
 „ recepit, subsignavitque litteras Synodi Ro-
 „ manæ antea adlatas in *Orientem* a *Sabino*
 „ *Mediolanensis* Ecclesiæ diacono, & recen-
 „ tiora decreta *Damasi* missa per *Dorothe-*
 „ *um* presbyterum, quæ errores ejus tempo-
 „ ris expresse proscribunt. Nihil ergo obest,
 „ quin tantum Episcopum de catholica fide,
 „ pro qua ter in exilium missus fuit, opti-
 „ me meritum, & ob eximias virtutes a
 „ sanctissimis viris *Basilio*, utroque *Gregorio*
 „ *Nazianzeno*, & *Nysseno*, *Johane Chrysosto-*
 „ *mo*, aliisque maximis laudibus celebratum
 „ inter Sanctos Confessores non solum *Græ-*
 „ *cæ*, sed *Latina* etiam recensuerit Ecclesia.“

Quamobrem alia *Febronio* quærenda erunt, quibus nobis persuadeat, sanctitatem cum latinis *Romanis* censuris conciliari, quod hæ ab Ecclesia spretæ nullius sint roboris.

VIII. Hujusmodi certe non est, quod de *Herote Arelatensi*, & *Lazaro Aquensi* nobis obtrudit. *Zosimus Sacerdotali* eos loco, & omni communione submovit (44). *Ambo tamen*, inquit, *ab Augustino peramanter excepti*, & *ab Episcopis Africanis in Concilio congregatis*, a divo etiam *Prospero*, aliisque ejus ævi scriptoribus. . collaudati fuere: *Herotis insuper ut colendissimi Antistitis nomen in Arelatensibus dyptichis hucusque servatur*. Sed primo rogandus est, ut quæ de *S. Augustino*, Patribusque *Africanis* commemorat, statim deleat; ea enim spectant ad annum 416. & ad *Innocentii I.* Pontificatum; quare ad extenuandam excommunicationis postea a *Zosimo* in *Herotem* & *Lazarum* latæ auctoritatem nulla sunt. Deinde animadvertat, ut *Zosimi* exemplum quidquam efficiat, duo sibi probanda esse, excom-

[44] ita, inquit *Febronius*, submovere se posse arbitratus ex speciali *Sedis Apostolicæ* auctoritate. Addat, non solos hosce fuisse, in quos tanta *Zosimus* auctoritate uteretur; nam *Tuentium* quoque & *Ursum* eadem sententia perculit, contra quos per totum orbem se scripta direxisse scribit [ep. IV.], ne in communione Ecclesiæ, in quocumque Ecclesiastico gradu, a qua in totum anathemati essent, susci-perent. Miratur *Febronius*? Equidem si hæc de *S. Gregorio VII.* aut alio posteriorum Pontificum legeremus, illa ad *Isidorianarum* epistolarum corruptionem *Febronius* referret. Discat hinc, Primatum *Romani* Pontificis vel quinto sæculi initio idipsum potuisse, quod ei *Isidorus* tribuit.

excommunicationem nempe, quæ & iusta reapse sit, nec a Pontifice ipso deinceps fuerit revocata, ob unam Ecclesiæ improbationem robore destitui. Jam vero quod ad *Zosimum* adinet, fuisse illi sive a *Cælestio*, ut *Baronius* putat, sive a *Patroclo Arelatensi*, ut *Constantio* placuit sive ab utroque, ac præterea a *Praylio Hierosolymitano* falsis in *Herotem* & *Lazarum* accusationibus obreptum, non difficilis concessero. Quid hinc fiet? Id unum, injustam fuisse decepti *Zosimi* excommunicationem, proindeque ante omnem Ecclesiæ dissensum fuisse nullam. Præterea longe verisimillimum est, in eo, quod *Zosimus Afros* ad ipsum misisse testificatur (45), *epistolæ volumine* pro *Herote* & *Lazaro* multa scripsisse ad ea refellenda, quæ utriusque accusatores *Zosimo* per summam calumniam injecerant, ne quod ipsis a *Zosimo* exprobratum fuerat, in illorum admittendis adversus *Pelagium Cælestiumque* testimoniis leves nimium fuisse viderentur. Adcidit deinde, ut *Zosimus Cælestii* fraudes pernosceret. Quare celeberrimam ad omnes Episcopos a. 418. *Tractoriam* dedit, qua *Cælestium Pelagiumque* damnavit. Quid tam probabile, quam ut *Zosimus* tandem se falsis in Episcopos illos delationibus deceptum agnovit, ac communionem illis reddiderit? Frustra igitur & hoc *Zosimi* exemplum *Febronius* ja-

L 3

Stat,

(45) Ep. XII.

stat, ut *Romanas* censuras nonnisi ab adprobante illas Ecclesia vim sumere persuadeat.

IX. De *Hilario Arelatensi* pauca nunc dicenda sunt. " Eum *Leo exsortem Apostolicæ*
 „ *Communione* declaravit; insuper illi inter-
 „ dixit, ne *Metropolitani* jure ordinaret
 „ *Episcopos*, nec ulli interesset ordinationi.
 „ *Hilarius* nihilominus *propositi tenax* (uti ait
 „ *Auxiliar.* apud *Honorat. in vita Hilarii*) nec
 „ iuribus suis cessisse videtur, sicut nec *Leo*
 „ sententiam mutasse. Sed quum ab illa ef-
 „ fectui mandanda longe abessent *Gallicani*
 „ *Antistites*, etiam illarum *Provinciarum*,
 „ quæ causam diffidio dederant, res ipsa
 „ per se sopita est. Ad extremum ergo vi-
 „ tæ spiritum in regenda Ecclesia sua pa-
 „ cifice perseveravit *Hilarius*, cujus hodieque
 „ laus est per omnes Ecclesias (46)“: Hæc

Fe.

(46) Lector fortasse per se animadverterit, miram quam-
 dam hujus hominis in celebrandis quibuscumque, qui *Roma-*
manis Pontificibus obstitere, confidentiam. Quos *Victori*
 adversatos sumit, fuerunt ii *Præsules Sanctitate conspicui*;
Firmilianus & Cyprianus, quibuscum *Stephano* diffidiana
 fuit, beatissimos *Præsules* vocat, quos ut sanctos semper co-
 luit, & etiamnum tota colit Ecclesia. Heros & *Lazarus a*
Zosimo anathemate perculsi, illustrissimi ab eo audiunt *Galli-*
æ Episcopi; sancti homines, fideique Ecclesiastica maxime
 studiosi. Quid *Hilarius Arelatensis*? Gloriosus *Præsul*. . .
 cujus hodieque laus est per omnes Ecclesias. Paulo post
Mamertus, quem *S. Hilarius Papa* proprii ordinis iactura
 multandum edixerat, ut notissima sanctitatis antistes præ-
 dicatur. Neque id satis. Sanctitatis gloria conspicui fue-
 re hi omnes *Romani Pontifices*; dum tamen tot in *Epi-*
scopos ab illis aut reprehensos aut damnatos elogia prodi-
 git,

Febronius ex Quesnellio depromptit. Ne queratur ergo de me, si quod de Quesnellio eruditissimi Ballerini hac in re pronunciarunt, idem ipsi reponam: ita homo Apostolicæ auctoritati infensus, sub specie vindicandæ Sancti Hilarii memoriæ, eundem infamat, ipsumque ejus inobedienciæ, & contumaciæ patronum præferre cupit, quæ non Sanctorum virorum, sed refractariorum hominum propria est (47). Nullum enim vero factum, testimonium nullum adferetur, unde constet, S. Hilarium numquam juribus, quæ sibi adrogaverat cessisse, & sibi verita a Leone Metropoliticæ dignitatis officia peregisse. Immo post ejusmodi contentionem reversus in Patriam, non solum statim, ut auctor vitæ ejus refert totum se ad placandum Leonis animum inclinata humilitate convertit, verum etiam latam a Pontifice adversus se sententiam humiliter ferens pastoralibus officii sui curis ac perfectioni animum ferventius intendit. Totum se, inquit vitæ auctor c. 17., orationi, prædicationi, operationi velut incipiens mancipavit,

L 4

rigo-

git, non sunt Febronio nisi Victor, Stephanus, Zosimus, Leo M., Hilarius. Immo de Hilario scribit: *Qualiscumque autem in mente Hilari fuerit ille, inquit Tillemontius Mem. Eccles. Tom. XVI. pag. 107., longe majori semper reverentia & veneratione prosequetur Ecclesia memoriam Mamerti, quam Hilari Pontificis, alias licet inter Sanctos Martyrologiis inscripti. Quid hoc est nisi inimicissimam Romanis Pontificibus voluntatem præferre?*

[47] T. II. oper. S. Leonis observ. in 3. p. diff. V. Quesnelli pag. 1055.

rigore districtus, miseratione perpetuus, largitione promptissimus &c. Et post pauca: *Abstinendo victu, operi insistendo, itinera pedibus conficiendo ita se tentavit, fatigavit, exhausit, ut vix quadragesimi octavi anni circulum adimpleret.* Omnia autem Episcopalis quidem ministerii, quod *Hilario* relictum fuit, & sanctæ vitæ officia sunt, quæ ad *metropolitici* juris munera reduci nequeunt. Immo hæc scribendi ratio sanctum virum exhibet, qui *Auxiliaris* consilium sequutus, *nihil amplius resistens*, soli episcopali curæ, sui que ipsius cultui se totum addixerit. Idem sanè *Quessnellus* hoc unum ex laudatis vitæ verbis colligi posse adfirmavit *part. I. cap. 8.* *Hilarium* ab *hujusmodi contentionibus quiescentem* *Leoni amplius molestum non fuisse* (fuiſſet autem molestus, si adhuc post editum tam solemne iudicium *Metropolitico* jus exercere voluisset) *totum vero se animabus commissis oratione, predicatione, ac cura sua juvandis colendisque dedisse: quibus sedulo incumbens vivendi finem fecit.* Immo paullo post adfirmat, toto eo tempore, quo ille supervixit, nullam se obtulisse occasionem, quam nec *Hilarius* quaſierat, qua necesse esset *Leonis decreto contraire.* *Prima enim, ut manifestum est, ab illo tempore occurrit Valentis Episcopi ordinatio: quæ post Hilarii mortem a Ravennio ejus successore facta fuit.* Ubi autem nulla *metropolitici* juris exercendi occasio incidit,

Hila-

Hilarium se ut *Metropolitanum* gessisse, & *metropolitica*m semper quoad vixit usurpasse potestatem dici nequit. Ut autem cetera argumenta deessent, vel unus S. *Leo* sufficere cordato viro deberet, ut *Hilarium* de sententia cessisse intelligeret. Scribens enim S. Pontifex ad Episcopos per *Arelatensem* Provinciam constitutos (48) defunctum *Hilarium Sanctæ memorie* appellat. Anne autem *Leo Sanctæ memorie Hilarium* vocasset, qui Apostolicæ Sedis communione caruisset, ac contra ejus constituta *Metropoliticum* jus usurpare perrexisset? (49)

X. Eamdem, qua *Hilarium Arelatensem* a *Febronio* adfectum vidimus, injuriam S. *Mamerto Viennensi* illatam queror. Sed antea quid de *Hilarii* & *Mamerti* diffidio *Natalis Alexander* tradat, audiamus (50). “ Per id
 „ tempus accidit, ut *Mamertus Viennensis*
 „ Episcopus *Dienſi* Ecclesiæ, quæ ad *Arelatensis* Episcopi diœcesim pertinebat, Episcopum ordinaret. Tam grave vulnus Canonibus illatum, ut adcepit *Hilarus Gallicanorum* Episcoporum Synodo, quæ hujus causæ examen susceperat, referente, *Mamertum* a *Verano Venciensi* Episcopo moneri jussit, ut ab ordinationibus indebitis sub honoris sui privilegiorum periculo in
 „ poste-

(48) Ep. XI. Ball. edit.

(49) Confer Benedictum XIV. de *Beatif. & Canon. lib. II. cap. 41. n. 11.*

[50] In *biſt. Ecclef. ſec. V. cap. 2. art. 7.*

„ polterum abstineret. Eum vero, qui *Dien-*
 „ *sibus* fuerat a *Mamerto* Episcopus ordina-
 „ tus, *Leontii Arclatensis*, a quo rite confea-
 „ crari debuerat, arbitrio præcepit confir-
 „ mari. Hoc in decreto *Hilari* videre est
 „ ardentissimum ejus studium vigilantiamque
 „ singularem in procuranda per totam Ec-
 „ clesiam, & maxime per diœceses Patriar-
 „ chatui suo subditas, Canonum exequutio-
 „ ne, ac eorundem transgressione vindican-
 „ da. II. Eximia ejus prudentia suspicienda
 „ est ac lenitas, cujus rationem reddit his
 „ verbis: *Verum ad Ecclesiarum quietem tan-*
 „ *tæ transgressionis vulnera, memores Aposto-*
 „ *licæ Sapientiæ, curari volumus ante fomen-*
 „ *tis, ut corporis nostri membrum forte sanan-*
 „ *dum in integritatem pristinam per mitiora*
 „ *medicamenta revocetur, nec credatur negligi,*
 „ *quod interim non monetur abscindi. Prævia*
 „ *medendi semper austeritatis est lenitas, nec*
 „ *omnis ferro statim culpa compescitur, aut in-*
 „ *explorato, vel quod facile prodesse possit, of-*
 „ *fertur. Nunc enim temporis opportunitas,*
 „ *nunc languentis necessitas, nunc medicina ip-*
 „ *sius & modus est querendus, & qualitas,*
 „ *ut omnis per sapientiam facta in vitiis re-*
 „ *primendis sollicitudo, curantis gaudeat repa-*
 „ *ratione quod solvat, nec caveat moderatione*
 „ *quod refecat. (Ex Hilario epist. II.)* III. Ma-
 „ meritum virum alioqui sanctissimum hu-
 „ mani aliquid passum esse, & peccasse revera

„ contra Canones, & contra S. Leonis Con-
 „ stituta, qui quatuor dumtaxat civitates
 „ Viennensi Metropolitæ addixerat, ceteras
 „ vero, e quibus erat *Dienſis*, restituerat
 „ *Arelatenſi* “. Numquid igitur de *Mamer-*
to præclare *Febronius* meretur, qui eum non
 mutasse mentem, nec ullo modo divelli se pas-
 sum esse ab Ecclesiæ suæ jurium exercitio? At
 cuiusnam quæso Ecclesiæ Martyrologiis San-
 ctum inscribemus, qui Canones pervicaciter
 infregerit, quæque peccarit, adeo non emen-
 daverit, ut illa numquam non cumularit?
Romana saltem, atque adeo Catholica Eccle-
 sia huiusmodi sanctos ignorat. Quod si *Ma-*
mertum agnoscit, illud cum *Bollandianis* [51]
 dicendum omnino est, sanctum virum, qua
 decuit, animi demissione *Hilari* decreta su-
 scipisse. Ceterum *Mamerti* exemplum quid
 ad rem præsentem facit, licet ille qualis a
Febronio exhibetur, Pontificiæ sententiæ con-
 temptor fuisset? Primo enim *Hilarus* num-
 quam excommunicationem (de hac autem
 se agere *Febronius* in hisce undique corra-
 dendis exemplis meminisse debuerat) *Ma-*
merto minatus est; hoc ait *Hilarus* (52): in
 quo factum ejus CONVENERAT sic resolvi, ut
 juxta eorum, quæ perpetrata sunt, qualitatem,
 non sine jactura proprii ordinis etiam illum a
 sacerdotali consortio submoveri cerneret, quem
 cred-

(51) ad d. XI. Maii.

(52) Ep. XI.

creavit indebite, nempe *Diensem*. At quod convenerat, non idem est, quod *nisi resipuerit, submovebo*. Illud solum minitatus est, nisi *Mamertum* facti pœnituisse, redeunte *querimonia*, eo *privilegia Viennensis Ecclesie ad Arelatensem Antiskitem translaturum* iri exemplum, quo migravere principio. Præterea hæc *Hilarus* rescripsit ad Episcopos, qui de *Mamerti* causa in Synodo cognorant. Quid ergo ad Canones exactius, quam isthæc *Hilari* sententia post Synodi relationem edita? aut quis *Gallicanæ Ecclesie* (hanc appello, quia id ad illam propius pertinebat) dissensui locus heic esse potuit, quum viginti omnino *Galliarum* Episcopi in Synodica ad *Hilarum* relatione *Mamerti* factum improbasent? (53)

XI. Obstrepit tamen *Febronius*, pugnatque, opinionem suam *Euphemii & Macedonii* exemplis confirmari, hi enim ob retentum in *dyptichis* *Acacii decessoris* sui nomen (qui a Romanis Pontificibus ex inita cum hæreticis communicatione damnatus sæpe fuerat) & ipsi per totum vitæ spatium *Ecclesie Romanæ* communionem veluti caruerunt; ipsos tamen tota nunc in album *Sanctorum* refert *Ecclesia*. Re-
cte

(53) Id ex iis *Hilari* verbis ad eosdem Episcopos perspicue colligitur: Sicut ergo & vestra dilectionis relatio, & fratris & coepiscopi nostri *Antonii* (quem Synodus ad eum legarat) insinuatio referavit, CLARET prædictum (*Mamertum*) privilegia certis conclusa terminis, velle perdere PLUS VOLENDO.

ſte *Febronius* addidit particulam *veluti* ; ſed hæc una totam ejus molem diſijcit. Nullum nempe umquam anathema *Euphemio* & *Macedonio* ſive dum viverent, ſive poſt mortem a *Romanis* Pontificibus inflitum fuit, non a *Felice* III., non a *Gelaſio*, non a ceteris. Immo & eos orthodoxos agnoverunt, & *Chalcedonenſis* Synodi defenſores egregios, quum tamen cum iis, qui *Acacium* anathemate non percellerent, communicare eo maxime nomine *Romani* Pontifices nollent, quod vererentur, nequid ejus Synodi auctoritas, rectaque fides ab ea definita detrimenti caperet. Synodicas præterea uterque ad eoſdem ſummos Pontifices miſere. De *Euphemio* quidem id teſtificatur *Nicephorus* (54) his verbis : *At Euphemius ſimul atque Episcopatum iniit, nihil moratus, ſuis ipſe manibus in ſacris tabulis nomen Moggi expunxit, & Felicis appellationem reſpoſuit : atque in ſacro ſuggeſto conſidens Synodales more recepto Epistolae Romam ad Felicem dedit. Porro Papa ſcripta quidem illius recepit, & Euphemio veluti orthodoxo favit ; ſed illam in Episcopalem communionem non admittit, propterea quod Acacii quoque, & Flavittæ nomen de ſacro libro non deduxiſſet. Alias præterea litteras Gelaſio Felicis ſucceſſori Euphemius ſcripſit, quibus reſpondens ſanctiſſimus Pontifex dilectiſſimum fratrem appellavit. Ma-*

cedo-

cedonius vero quum ab *Anastasio* Imperatore urgeretur, ut *Chalcedonensem* Synodum *Johannis Alexandrini* Episcopi & *Severianorum* Monachorum exemplo damnaret, absque *universali Synodo*, cui *Romanus Episcopus* præsideret, nihil se facturum esse respondit, ut *Theodorus* Lector narrat (55); immo eodem *Theodoro* teste, *Synodicas litteras* ad *Anastasium* *Romanæ urbis Episcopum* (II. *Gelasii* successorem) per hunc ipsum Festum mittere decreverat, sed ne id faceret, prohibitus est ab Imperatore. Atque hos tantosque viros, *Romanæ Sedi* devinctissimos, invictosque *Chalcedonensis* Fidei propugnatores summi Pontifices Catholica communione privassent? Aliquam tamen peculiarem communionem iis denegarunt, nempe, ut ex *Nicephoro* intelleximus, *Episcopalem*, nec cum illis nisi ut cum ceteris fidelibus communicarunt, Episcopalis enim communio aliquid excellentius præseferbat, quam Catholica cum omnibus orthodoxis usitata. Fallitur ergo *Febronius*, qui hosce sanctos nobis obijcit veluti extra *Romanam* communionem viventes atque demortuos. At eorum nomina ex dyptichis eradi *Hormisdas* jussit. Jussit utique non quod eos aut hæreticos schismaticosque habuerit [nam tandem *Hormisdas* eorum nomina, ut ex dyptichis recitarentur, permisit, quod num-

(55) in collect. lib. II. cui consentit *Theophanes* ad ann. secundum *Alexandrinus* DCI, idest A. C. 509.

numquam fecisset, si hæreticos illos schismaticosque existimasset] sed ut hoc exemplo ceteros ab *Acacii* communione deterreret, fortasse etiam ut quam Apostolicis decretis inobedientiæ notam incurrisse videbantur, hac severitate puniret. Ceterum ne ista quidem quæcumque inobedientia fuerit, excusatione caret, “ Inter multiplicia fidei diffidia, inquit *Ballerinius* (56), quæ totum Orientem discedebant, atque turbabant, delere e dyprichis *Constantinopolitanæ* Ecclesiæ nomen *Acacii* videbatur diffidium non leve diffidiis addere non sine gravi periculo fidei, Populus enim *Acacii* nomen audire solitus, si deleteretur offensus graves tumultus, & scandala excitaturus credebatur; quæ scandala subindicat Imperator *Anastasius* in litteris ad *Hormisdam* Pontificem, eisdemque scandalis ipse Imperator *Acacii* amantissimus favorem præstiturus fuisse videtur. Notæ sunt turbæ pares in *Asia*, aliisque Provinciis excitatæ, quum aliquot annos post de expungendis aliis Episcopis *Acacii* quondam communicatoribus ageretur, . . . Has porro turbas ab hæreticarum partium Episcopis atque patronis in fidei detrimentum conversum iri Catholici præsentiebant. Tantum autem malum ut isti impedirent, dissimulandum interim censuerunt nomen *Acacii*,

„ *Acacii*, & commodius tempus expectandum
 „ nec *Romanae* sedis præceptum hisce in an-
 „ gustiis & cum tanto fidei præsertim at-
 „ que animarum periculo cogere judica-
 „ runt. Id consilii eruitur ex *Orientalium*
 „ Episcoporum epistola ad *Symmachum*, ubi
 „ communionis restitutionem implorantes,
 „ eam dissimulandi nominis *Acacii* causam
 „ adferunt, ne, si contra nitantur Episcopi
 „ Catholici, ejiciantur, vel cogantur cre-
 „ ditas sibi Ecclesias deserere, sicque in lo-
 „ ca . . . *haeretici ingredienti*, *Lupi discer-*
 „ *pant oves* . . . *Putas isti amore vitæ hoc*
 „ *faciant, an amore animarum* “? *Romani*
 tamen Pontifices, qui in tanta locorum di-
 stinctione, atque in ipsis hisce turbis de
 causarum istarum æquitate ac vi judicare
 ægerrime poterant, metuebant autem præte-
 rea, ne *Chalcedonensis* Fides infringeretur,
 mirum non est, si flecti se non ita facile
 passi sint, ut ferrent Episcopos suis non o-
 bedire præceptis, quin in eos ex canonum
 rigore animadverterent, quum præsertim fie-
 ri posset, ut alii, quoque ejusmodi causas
 falso prætexerent, ut in *Acacii* communione
 studiose permanerent, ac *Chalcedonensi* Syno-
 do grave vulnus malefica voluntate inflige-
 rent. Adcedebat *Occidentalis* Ecclesiae con-
 sensio; nec quum negatae communionis pœ-
 na in invitos ferri possit, *Orientalium*, quo-
 rum causa agebatur, habenda potius ratio
 vide-

videbatur, quam *Occidentalium*. Quod si quid tamen in hoc a sanctis illis viris peccatum fuit, illud sane persecutionibus, exiliique ærumnis, quas pro *Chalcedonensi* fide infra-cto animo pertulerunt, compensatum dici potest, atque dilutum (57).

XII. Unum superest, quod ex *Aimoino* de quibusdam *Gallie* Episcopis *Febronius* protulit. At ignorare non debuit esse doctissimos viros, qui eam narrationem inter fabulas numerent (58). Quid? quod adfirmate ajo, Episcopos illos, si vera *Aimoinus* narrat, in eo peccasse, pessimique rem exempli admisisse. Quamobrem *Aimoinus* ipse (quod *Febronius* caute dissimulavit] id vocat PRÆ-SUMPTIONEM AUDACIÆ. Nunc Lector argumenta, quibus *Romanas* censuras absque
Antif. Vind. T. II. M ullo

(57) Hæc si *Tillemontius* animadvertisset, non illud certe quod Catholicæ aures exhorreant, pronunciasset (T. XVI. ubi de S. *Euphemio* pag. 662. Ven. edit.) posse eos qui extra communionem *Romanam* decedunt [ceux qui eneuvent hors de la Communion de Rome] Sanctorum Confessorumque titulum promereri [peuvent meriter le titre de Saints & de Confesseurs]. An ignorabat *Tillemontius* sequestratos a communione Ecclesiæ Catholicæ, qui non consentiunt *Sedi Apostolicæ*, ut in formula fidei sub *Hormisdæ* Pontifice tradita legimus, *tesseramque Christianæ fraternitatis*, ut aiebat *Febronianus Bossuetius* (in defens. declar. l. 9. c. 32.) in *Romani* Pontificis communionem a Christo constitutam? Numquid vere Sancti Confessoresque appellari possint, qui sequestrati sint a communione Ecclesiæ Catholicæ, extra quam salus non est, ac *tessera Christianæ fraternitatis* destituantur?

(58) Vide P. du Mesnil de doctr. & discipl. Eccles. T. III. lib. XXXVII. n. 20.

ullo Ecclesiæ consensu, si justæ sint, vim habere demonstravimus, recolat, videatque, num *Febronius* exemplis hujusmodi se abunde illis satisfecisse verè gloriatur.

XIII. Hactenus de *Romanis* censuris generatim egimus, nunc pauca de *Romana* librorum censura videamus. “ Quæ, inquit, *Febronius* [59] adversus Congregationem Indicis librorum, & adversus *Romanorum* Inquisitorum censuram *Febronius* Cap. IX. §. 2. memorat, agnita non solum a viris eruditis, sed & a pluribus bonis catholicisque Principibus, ea quidem multum displicent *Zaccaria* T. I. *Introduct.* Cap. II. & seqq. plures, attamen meras adversum illa declamationes injicienti, verum nec ille nec socii ejus umquam efficient, ut veræ sapientiæ Professores expellantur, ut bonæ artes, & cum his justa crisis mittantur in exilium, ut denique humanum sensum, & cum voce perdamus memoriam. Habebunt semper Litterati quamdam speciem superioritatis, & imperii in aliorum animos, cui ægre resistitur. Viri ingenio pollentes, nova apraque de sua penu promentes, mentes hominum sui ævi sibi facile subijciunt: erudita illorum scripta, beneficio typi per orbem sparsa, obscuriorum temporum nebulas [quibus materia de *Romani* Primatus proprietatibus

„ bus multo tempore involuta fuit) succes-
 „ su temporis depellunt : tot illi fere nan-
 „ ciscuntur discipulos, quot habent lecto-
 „ res: tantis Magistris nemo non adsurgit:
 „ in eorum sententiam præsentium animi
 „ conspirant, futurorum ingenia & mores
 „ ad eandem efformantur: demum ipsæmet
 „ leges, postquam adversus novam hanc co-
 „ gitandi & agendi rationem aliquanto tem-
 „ pore reluctarunt, novis hisce moribus,
 „ nunc universalius præbatis, adaptantur“.
 Quid dicam? Hæc ea esse dolens dicam,
 quæ aut in *Danielis Franci disquisitionem A-*
cademicam de Papistarum Indicibus librorum
prohibitorum & expurgandorum, aut in *Jonæ*
Conradi Schrammii disputationem de librorum
prohibitorum Indicibus, si quando ab hæreti-
 cis recudantur, non sine honoris præfatione
 inferantur. Immo & incredulorum natio,
 quæ tot ubique disseminatis libellis inanem
 quamdam philosophiam ostentat ab Aposto-
 lis prædamnatam, isthæc libenter cooptraret
 (60); miseret enimvero me jactatæ a Febro-

M 2

nio

(60) Certe in eandem Febronii sententiam ajebat Ju-
 daicarum epistolarum Auctor [*lettre 53.*] : C' est le ma-
 yen de bannir la superstition, quand on laisse aux uns la
 liberté d' instruire, aux autres celle de profiter. Sed Febro-
 nius sibi dicta existimet, quæ cl. P. Gauchatus adversus
 scelestissimi operis, cui titulus *P' Esprit*, impium aucto-
 rem animadvertit (*lettr. critiq. T. XII. pag. 100.*) “ Ce
 „ n' est donc point l' ignorance en aucun genre, qu' on
 „ veut protéger, c' est en réprimant les plumes hardies ;
 „ c' est la Religion qu' on veut défendre, les mœurs
 „ qu' on

nio litteraturæ, si eo demum nos deducit ut libros impune edere se posse arbitretur, quibus sanctissima Ecclesiastici regiminis forma a Christo constituta evertatur, reverentia erga Petri successores a majoribus tradita abijciatur, inviolabilis cum Apostolica Sede communio nihil fiat, latæ a Christi Vicario sapientissimæ leges proterantur, formidandæ *Romane* Sedis censuræ irrideantur. Sapientia mundi hæc est, non Christi, prudentia carnis hæc est, non spiritus'. Quanto optabilius, quanto Ecclesiæ utilius, ut ad ea sæcula, quibus germanæ habebantur

Ifido-

„ qu' on veut conserver, la société, la probité, qu' on
 „ veut affermir. En vain les Philosophes diront ils, que
 „ de leur prescrire des bornes a la hardiesse de leurs ten-
 „ tatives, c' est *bannir entièrement la vérité de l'Uni-*
 „ *vers.* [Préf. pag. 6.] que leurs systèmes procurent des
 „ *avantages* réels, sont le fruit de *l'élévation d' ame qui*
 „ *se refuse au mensonge.* [Ibid.] Tous ces grands mots
 „ ne nous en imposent point. Ces *systèmes* ne sont que
 „ des plans d' erreurs; ces *avantages* des ravages & des
 „ ruines; *cette élévation d' ame* le trait d' un orgueil
 „ *inovi.* En écartant tout ce jargon, on se bornera a
 „ leur dire: *Pénétrez a fond toutes les sciences; mais a-*
 „ *vant tout, respectez la Religion, la société et le trône.*
 „ Si l' on éloigne, inquit idem Gauchatus (T. IV. pag.
 „ 189.) les hommes de la lecture de certains livres, ce
 „ n' est pas que la vérité craigne les atteintes de l' er-
 „ reur, ou qu' elle évite la confrontation: toujours sûre
 „ de vaincre, elle beille avec plus d' éclat, malgré les
 „ préjugés, dont on voudroit l' obscurcir. Mais tous ne
 „ sont point capables de cette discussion, et n' y sont
 „ point destinés: c' est donc une prudence, et un devoir
 „ de les dérober a ces pièges. Le zèle porte sur la foi-
 „ ble des Lecteurs, et non sur la force, ou le poids
 „ des livres critiques. “

Isidorianæ decretales, revocaremur, modo ea simul rediret animorum in Apostolicam Sedem demissio, qua *Carolus Magnus*, ac deinde *Triburiensis* Concilii Patres (61) statuerunt: in memoriam *Beati Petri Apostoli* honoremus Romanam & Apostolicam Sedem, ut que nobis Sacerdotalis Mater est dignitatis, ESSE DEBEAT MAGISTRA ECCLESIASTICÆ RATIONIS. Quare servanda cum mansuetudine humilitas, UT LICET VIX FERENDORUM AB ILLA SANCTA SEDE IMPONATUR JUGUM, TAMEN FERAMUS, & pia devotione toleremus. [62]

M 3

C A.

(61) *Can. 30.*

(62) Confer *Antifebronium* T. I. *Introduct.* cap. 2. n. 8. seqq. ac vide num ea, quemadmodum *Febronio* visa est *inanis declamatio* appellari possit.

CAPUT VI.

Inter Pontificii Primatus jura & illud a Febronio recensetur , quo Vicarii Apostolici , itemque Legati constituuntur . Abusus , qui hujusmodi ministrorum vitio irrepere possunt , frustra ad jus ipsum minuendum ab eo traducuntur . Febronii fallaciæ in indicanda , quæ in Antifebronio exstat , suorum dictorum confutatione .

- I. **A**T postremum progredimur Pontificii Primatus jus, quod *Febronius* agnoscit. " Quemadmodum , inquit [1], *Petrus* „
 „ generalem *Ecclesiarum inspectorem* pro sua
 „ qua Primatis officio, egit juxta illud *Act.*
 „ IX. v. 32. *Quum Petrus transiret univer-*
 „ *sos &c.* ita & ejus successori competit fa-
 „ cultas *Ecclesias* pro exercitio verorum
 „ suorum jurium transeundi per se ipsum ,
 „ vel etiam propter difficultates & incom-
 „ moda hujus itineris, mittendi ad provin-
 „ cias & regna *Apostolicos Legatos*, aut ha-
 „ bendi in illis *Vicarios* . Res in se bona
 „ & utilis , ut sæpe fit , vergit in gravem
 „ abusum. Qualiter per medium Pontificio-
 „ rum horum ministrorum & emissariorum,
 „ seu permanentium seu transeuntium , ob-
 „ scuris temporibus indebita Pontificiæ au-
 „ „ sto-

[1] T. II. pag. 376.

„ *storitati incrementa in præjudicium juris*
 „ *Episcoporum, Synodorum, quin & sæcu-*
 „ *larium Potestatum; adcesserint, pluribus*
 „ *exponit Febronius Cap. II §. 10. Huic*
 „ *se opponit P. Zaccaria Part. II. lib. I.*
 „ *Cap. 2. n. 10. seqq. prærendens, Legato-*
 „ *rum & Vicariorum sanctæ Sedis faculta-*
 „ *tes nullo non ævo fuisse respondentēs &*
 „ *conformes juribus Apostolicorum eos de-*
 „ *legantium, neque his ab illorum officio*
 „ *quidquam adcessisse novi*“. De Apostoli-
 cis certe ad Principes Legatis, quos *Nun-*
cios dicimus quum agerem, hæc dixeram
 (2). “ O vuole *Febbronio*, che il Papa non
 „ desse di que' giorni a' suoi Apocrisarij al-
 „ tra autorità, che di proporre gli affari a'
 „ Principi, o che dare non ne potesse lo-
 „ ro maggiore. La prima parte potrebbe
 „ esser vera, se ciò che or ora diremo
 „ degli *Apocrisarij* sotto *Costantino Pogonato*,
 „ si voglia intendere, come alcuni fanno,
 „ d'una straordinaria legazione; ma questo
 „ non fa, che i Pontificj Legati non pos-
 „ san dal Papa essere di più ampla giuri-
 „ sdizion rivestiti. I Ministri non hanno
 „ altro maggior diritto, che quello, che il
 „ Principe può dar loro, ma i Principi se-
 „ condo le occasioni co' loro Ministri più
 „ o meno allargan la mano, ne perchè
 „ con uno sieno più ristretti, ne segue che
 „ non

[2] *T. II. lib. I. cap. I. n. 6. pag. 5.*

„ non possano in un altro trasfondere mag-
 „ gior autorità “. Quomodo ergo exhibe-
 ri nunc a *Febronio* potui *prætendens Legato-*
rum & Vicariorum sanctæ Sedis facultates nul-
lo non ævo fuisse respondentes & conformes ju-
ribus Apostolicorum eos delegantium, neque his
ab illorum officio quidquam adcessisse novi? Ad
 Vicarios porro Apostolicos quod adtinet quæ-
 stionis, quam unam eo loco explicandam
 suscepi, memoria est ei ut video, refrican-
 da. Dixerat ille (3): “ *Johannes Papa VIII.*
 „ constituens *Ansegisum, Senonensem Archie-*
 „ piscopum, suum per *Gallias & Germaniam*
 „ Vicarium, dedit ei auctoritatem, *quoties*
 „ *utilitas Ecclesiastica dictaverit, sive in evan-*
 „ *ganda Synodo, sive in aliis negotiis exer-*
 „ *cendis, per Gallias, & Germanias Aposto-*
 „ *lica vice finiantur, & decreta Sedis Apo-*
 „ *stolicæ per ipsum Episcopis manifesta effi-*
 „ *ciantur; & rursus, quæ gesta fuerint, A-*
 „ *postolicæ Sedi pandantur, & majora nego-*
 „ *cia ac difficiliora quæque suggestionem ipsius*
 „ *a Sede Apostolica disponenda & enucleanda*
 „ *quærantur.* Quum per hanc commissionem
 „ jura Metropolitānorum in convocandis E-
 „ piscoporum Conciliis, & majoribus etiam
 „ causis in eis terminandis labefactarentur,
 „ Episcopi restiterunt “. Porro id unum in
Antifebronio ostendere adgressus sum hisce
 Vicarii Apostolici facultatibus, eaque præ-
 fer-

[3] T. I. Cap. IV. §. I. n. 4. pag. 226.

fertim, quæ caussarum majorum relationem ad *Romanum* Pontificem mittendam spectabat, ut negotii definitio ab eo expectaretur, jura Metropolitaram læsa nequaquam *Gallas* Episcopos potuisse conqueri, quum a primæva Vicariorum in *Galliis* institutione majores causæ ab Apostolico Vicario fuissent *Romæ* deferendæ. Hac enimvero una in re *nihil novi* ad veterem Vicariorum Apostolicorum dignitatem *adcessisse* adserui; numquam autem mihi venit in mentem, non potuisse *Romanos* Pontifices Vicariis suis pro temporum, locorum, negotiorumque diversitate majorem, minoremve tribuere auctoritatem; immo diserte scripsi (4), Vicariis Illyrici *Romanos* Pontifices ordinationes in illis Provinciis detulisse, non item Vicariis *Galliarum*, *Hispaniarum* &c. licet eodem quo eas Vicariis *Illyrici* concesserunt, ceteris quoque Vicariis adjudicare jure potuissent; quod sane non omnes eadem auctoritate Vicarios fuisse præditos indicat. Quocum adversario Deus immortalis! mihi res est, qui sua meaque dicta pro arbitrio pervertit, nostramque concertationem a re proposita in diversum abducit!

II. Vicariorum deinde Apostolicorum institutionem ad *Romanorum* Pontificum industriam revocat. "Quum enim intelligerent, „ quanti momenti esset adfirmendam aucto-
„ rita-

(4) T. II. lib. I. cap. II. n. II. pag. 73.

„ritatem suam apud exterās gentes, id est,
 „ab Urbe procul distitas, gratia Episcopos-
 „rum illustrissimarum Ecclesiarum, quibus
 „ob prærogativam urbium præsto quoque
 „erat Principum favor, eos in suas parres
 „trahere studuerunt variis modis atque ra-
 „tionibus. Sed nulla potentior antiquitus
 „visa est, quam si Episcopos illos ornarent
 „dignitate *Vicariorum Sedis Romanæ*“, Qua
 in re verba recitat *Stephani Baluzii* in sup-
 plementis ad *Petrum de Marca* (5). Sed li-
 benter ex *Febronio* sciscitarer, quid hæc de
 causis, cur *Romani* Pontifices Vicarios A-
 postolicos constituerint, *Baluziana* discepta-
 tio ad nostram dimicationem pertineat. *Ba-*
luzium & ipse moram, qui illum eo ipso
 loco appellaveram. At rursus edico: non
 ego hanc inii cum *Febronio* quæstionem.
 Hoc unum meæ secum controversiæ caput
 est, an *Galli* Episcopi *Drogonem* & *Ansegi-*
sum Apostolicos Vicarios recularint, quod
 causarum majorum ad *Romanam* Sedem
 relatio, illis a *Johanne VIII.* præscripta Ju-
 ribus Metropolitaram incommodaret. Ad-
 firmaverat ille; negavi ego, atque ea pro-
 tuli meæ sententiæ argumenta, quæ diluere
Febronii vindex desperavit. Cur *Romani* Pon-
 tifices de instituendis Vicariis Apostolicis
 cogitarint alia omnino quæstio est, de qua
 in *Antifebronio* ne verbum quidem. Cete-
 rum

(5) de Cono. lib. V. cap. 19. n. 2.

rum quoniam nunc *Febronio* placuit novam hancce quæstionem adtingere, monendus est, *Baluzianam* quam laudat dissertationem, non satis cum ipsius decretis consentaneam videri. *Baluzius* enim ad Pontificum *Romanorum* rationes industriamque Vicariorum institutionem refert [6], quum tamen ipse ad Primatus jura eam vere traducat. Quod si velit *Baluzium*, Pontificum industriam non tam in Vicariorum constitutione spectasse, quam in Episcoporum; quos Vicarios dicerent, electione; sciat *Baluzium* insigniter hallucinatum fuisse. Causas, cur Vicarios Apostolicos in Provinciis magna longinquitate diffitis constituerent *Romani* Pontifices, docet *Anastasi* ad *Remigium Remensem* epistola ab aliis *Hormisdæ* tributa, ut nempe & *Apostolicæ Sedis Vigorem*, & *Patrum regulis* suaderent adhibere custodiam. An autem *Baluzius* putat, humilium Sedium Episcopos in tanta præsertim Metropolitaram ambitione hæc impleturos fuisse, quum ipsi illustrissimarum Ecclesiarum Antistites non semel gravissimas cum ab Episcopis, tum a Metropolitæ molestias pertulerint? Non igitur hæc ad politicam quamdam industriam referenda sunt, sed ad muneris, quod Vicariis deferebatur, sustinendam auctoritatem.

III.

[6] Hinc *Febronius* in indice secundi hujus Voluminis [pag. 646.] : *Vicarios Romani Pontifices sibi per Provincias ex ratione politica constituunt 280. quo loco eadem Baluzii sententia redditur.*

III. Multa deinde *Febronius* ex *Ivone Carnotensi* recitat in ea, quæ inter hunc, & *Hugonem* Lugdunensem legatum Apostolicum intercessit, controversia, præsertim vero hæc *Ivonis* [7] expendenda monet; “HOC VEL-
 „LEM CUM MULTIS MECUM PIE SEN-
 „TIENTIBUS, ut *Romanæ Ecclesiæ* Mini-
 „stri, tanquam probati medici, majoribus
 „morbis sanandis intenderent, & non ab
 „irrisoribus suis audirent; *calicem colantes*,
 „*camelum glutientes*; *rutam*, *mentam*, *cymi-*
 „*num* & *anetum decimatis*, *graviora autem*
 „*legis prætermittitis*; quum per totum pene
 „mundum flagitia & facinora videmus pu-
 „blice perpetrari, nec ea a vobis aliquan-
 „do iustitiæ falce resectari &c. “ Tum ad-
 dit hæc in Apostolicam Sedem ejusque Nun-
 cios fane honorificentissima quæ scilicet *Melanchtonem* scribere pudeisset [8]. “ Si quæ-
 „ras, cur illi a Sede Apostolica mittantur,
 „speciose responderetur a Canonistis, ut e-
 „vellant, dissipent, ædificent, plantent
 „sacram Religionem, mores christianos re-
 „staurent; ipsi e contra toti quanti occupa-
 „bantur, aut strepitum appellararum ad se
 „litium, aut ceremoniali aularum, nego-
 „ciationibus politicis, explorationibus &
 „relationibus ad Curiam faciendis, utque
 „homines spiritu *Romano* imbutos conscri-
 bant,

[7] *Ep. 65. edit. a. 1585.*[8] *T. II. pag. 381.*

bant , atque Sedem Apostolicam adorari ;
 „ quantum valent , procurent , eos perfe-
 „ quendo , qui (uti *Ivo Carnotensis*) ratio-
 „ nabile illi & ratiocinans obsequium dumta-
 „ xat deferrent . Quid hodie fiat , alii in-
 „ dagent “ . *Indagent* alii , per me etiam li-
 cet sed hoc saltem voluisssem , ut *Febronius*
indagasset , num hæc ad *Antifebronium* perti-
 nerent . Ego sane negarem . Id *Febronius*
statuerat [9] , *ab initio Legatos Pontificios ne*
minimam quidem partem jurisdictionis exercuisset ,
sed fuisse meros Apocrisarios , & Responsales ;
seculo autem IX. post falsas decretales Nuntios
Apostolicos amplissimam potestatem sortitos fuisse ,
ut ad specimen regiminis secularis essent instar
Præsidum Provinciarum , exercuisseque concur-
rentem cum Episcopis jurisdictionem . O falsa-
 rum decretalium scelus ! Sed ad rem . In
Antifebronio non admodum me difficilem o-
 stendi in eo , quod Apostolicos ad Princi-
 pes Legatos primum fuisse meros Apocrisarios
 & responsales *Febronius* dixerat . Duo tamen
 addidi : primum potuisse tamen Pontifices
 multo ampliorem suis Apocrisariis auctori-
 tatem deferre ; alterum , reipsa multo ante
 falsas decretales detulisse , idque *Constantini*
Pogonati verbis in epistola a. 682. ad *Leo-*
nem II. scripta confirmavi (10) : hortamur
 porro vestram sanctissimam Summitatem , ut
 quam-

[9] T. I. cap. II. §. 10. n. 1.

[10] T. III. Conc. Harv. col. 1463.

quamprimum mittat, quem designare solet, *Apo-
cristarium*, ut is in Regia, & a Deo con-
servata nostra urbe degat, & in emergentibus,
sive dogmaticis, sive canonicis, ac prorsus in
ecclesiasticis omnibus negociis vestrae Sanctitatis
referat personam. Quam apte atque efficaci-
ter hæc a *Febronio* diluuntur illis, quas in
Apostolicos Legatos coniecisse vidimus, con-
tumeliosissimis criminationibus!

IV. Ceterum quum *Febronius* heic Pontifi-
cios Nuncios cum Legatis, cujusmodi *Hu-
go Lugdunensis* erat; minus recte confundat,
ne miretur tantam Legatorum auctoritatem,
audiat ex cl. *Carolo Gagliardio* (11) quanta
olim Legatorum dignitas esset atque pote-
stas, " S, *Gregorius M.* ad Episcopos *Siciliae*
,, rescribens patefacit, Legationes Apostoli-
,, cas in aliquo Regno, provinciave gene-
,, rales cum amplissima potestate viguisse ante
,, sæculum VI. " *Valde necessarium esse per-
speximus*, ait, *ut sicut prædecessorum nostrorum*
fuit judicium, ita uni eidemque personæ omnia
committamus, ut ubi nos præsentem esse non
possumus, nostra per eum, cui præcipimus, re-
præsentetur auctoritas. Quamobrem Petro sub-
diacono Sedis Nostræ intra Provinciam Siciliam
vices nostras Deo auxiliante commisimus. Quod
si tanta jam tum inerat Legatis Apostolicis
auctoritas, cur non eandem Romani Pontifi-
fices

[11] *Institut. Juris Canon. Comm. & Neapolit. lib. I.
tit. XXII.*

fices Nunciis ad Principes suis conferre potuissent? Expectare ne falsas decretales debuerant, ut quæ Legatis, immo & Vicariis Apostolicis ad continendos in officio Episcopos, canonesque vindicandos jura ex Primatus auctoritate concesserant, eadem ubi id necessitas postularet, Nunciis quoque tribuerent?

V. Nuncii suo munere haud funguntur; quin etiam concessis sibi facultatibus in Episcoporum contemptionem abutuntur. Scilicet Nuncii quoque ac Legati homines sunt; nihil ergo humani ab eis alienum putato. Sed addendum fuit, *Tridentinos* Patres [12] non paucos potestatis abusus, qui in Legatis, Nunciisque Apostolicis obtinuerant, sanctissimis decretis reformasse; illud vero maxime, ex abusibus ad ipsam potestatem negandam pessimam esse argumentandi rationem. Horret animus ea recolens, quæ de Episcopalis auctoritatis abusibus passim in Ecclesiasticis referuntur Annalibus. Quis nisi desipiat, hinc licere sibi existimet Episcopos a suis legitimis juribus deturbare? Verum ut ne a Legatorum exemplo discendamus, ipse ille *Ivo* quem de Apostolicis Legatis querentem *Febronius* induxit, audiendus est. Ita igitur ille *Paschali* summo Pontifici scribit (13): “ Quum enim a la-

„ tere

[12] *Sess. XXII. & XXIV. de reform.*

[13] *Ep. 199.*

192 DISSERTATIO VI.

„ tere vestro mittitis ad nos Cardinales ve-
 „ stros , tamquam filios uterinos ; quia in
 „ transitu apud nos sunt , non tantum non
 „ possunt curanda curare , sed nec curanda
 „ prospicere , inde est , quod multi præposi-
 „ torum facta gladio linguæ ferire cupien-
 „ tes , dicunt , Sedem Apostolicam non sub-
 „ ditorum quærere sanitatem , sed suam , aut
 „ lateralium suorum quærere commoditatem .
 „ Unde & quidam conregionales nostri hoc
 „ murmur non æquanimiter adcipientes , ut-
 „ pote *Romanæ* Ecclesiæ filii unanimes , scri-
 „ bere decrevimus sanctitati vestræ , ut ali-
 „ cui *Transalpino* legationem Sedis Aposto-
 „ licæ injungatis QUI ET VICINIUS SUB-
 „ REPENTIA MALA COGNOSCAT , & ea
 „ vel per se , vel relationem ad Sedem A-
 „ postolicam maturius curare prævaleat . “
 Viden quantum legatorum potestati *Ivo* de-
 tulerit , licet interdum de eorum abusibus
 conquereretur ? Sed ad alia *Febronius* nos
 vocat .

DISSERTATIO VII.

De aliis Primatus juribus, quæ solum a Conciliis atque Episcopis Romano concessa fuisse Pontifici Febronius contendit.

CAPUT I.

Generatim quæritur, num a Synodis, & Episcopis (quod ait Febronius), repetenda sint plurima Romani Primatus jura?

I. **H**Abet, inquiebat Febronius eo loco quem primo superioris dissertationis capite appellavimus, (1) *universalis Primatus sua jura partim ex jure divino, partim ex humano; immo PLURA EX HOC, QUAM EX ILLO. Nempe quæ in eadem dissertatione perpendimus jura, ea sunt, quæ ex jure divino profecta Febronius agnoscit, licet ab eo mirum in modum adtenuata. Cetera a Conciliis, atque ab Episcopis Romano Pontifici adcesserunt, immo, inquit idem Febronius (2), Canones & Concilia Pontificibus Jurisdictionem VERE TALEM, atque alia contulerunt, quæ proprio & nativo jure, non habent, ut jurisdictionem VERE TALEM non esse ex jure divino Romanorum Pontificum propriam*
Antif. Vind. T. III. N in-

(1) T. I. Cap. II. §. 7. n. 9.

(2) T. II. pag. 313.

intelligamus. Quam parum hæc distant a *Nili & Illyrici* hæresi, quam *Bellarminus* confutandam suscepit! (3) Hi enim *Romani* Pontificis auctoritatem esse a generalibus Conciliis adserebant; quare quum Primatus absque jurisdictione *vere tali* vix aliud sit quam honoris Primatus, certe non supremæ cujusdam auctoritatis; illud quod *Febronius* ex jure divino *Romanis* Pontificibus largitur, tam exiguum est, ut vix non sibi adensuros fuisse *Nilum, Illyricumque* ominari possit.

II. Nos enimvero ostendimus, Primatum, qui ex Christi institutione *Petro* ejusque successoribus concreditus fuit, vera propriaque jurisdictione in universam Ecclesiam etiam in Conciliis generalibus congregatam præstare, ut nihil eorum, quæ ad eam pro dignitate, & Catholicæ unitatis cum formandæ tum conservandæ necessitate exercendam maxime pertinent, ab alio potuisse, quam a divino ipsius Primatus auctore derivari, atque constitui necesse sit. Id uti jura, quæ *Febronius* Conciliis & Episcopis tribuit, singulatim considerabimus, manifestius fiet. Interea hoc ipsum veterum *Romanorum* Pontificum testimoniis confirmabimus. *Bonifacius* igitur primus universis Episcopis per *Thessaliam* constitutis hæc a. 422. scribebat (4):
Ni-

(3) de Rom. Pont. l. b. II. cap. 17.

(4) ep. XIV. T. I Epist. R. P. Coust. col 1037. Hanc quidem epistolam *Quæfnellus* in suppositionis aut interpolationis

Nicænæ Synodi non aliud præcepta testantur : adeo ut non aliquid super eum ausa sit constituere , quum videret nihil supra meritum suum posse conferri : omnia denique huic noverat Domini sermone concessa . Eodém pertinet , quod Gelasius scripsit (5) : Romana Ecclesia nullis Synodicis constitutis ceteris Ecclesiis prælata est ; Sed evangelica voce Domini & Salvatoris Nostrî primatum obtinuit .

III. Non negaverim tamen , Canones Conciliorum quodammodo tribuisse Romanæ Ecclesiæ auctoritatem , quia , ut ait Bellarminus (6) , eam declararunt , & adseruerunt ; quemadmodum etiam dicitur Nicænum Concilium definivisse , Filium Dei esse Patri consubstantialem . Quamobrem idem Gelasius in epistola ad Episcopos Dardaniæ ita Romanæ Ecclesiæ principatum explicat , ut quæm beatus Apostolus Petrus Domini voce percepit , eum illam , Ecclesia nihilominus SUBSEQUENTE , & tenuisse semper & retinuisse adfirmet . Igitur Domini voce percepit Petrus Primatum , ejusque jurâ ; quid Ecclesia in Conciliis , aut per dispersos Episcopos ? Vocem Domini subsequuta est , non conferens Petri successoribus auctoritatem , quam in Petro Domini voce perceperant , sed illam agno-

N 2

scens

lationis suspicionem adducit ; sed egregie confutatus fuit a Balleriniis T. II. oper. S. Leon. col. 53.

[5] Ep. 33. n. 1.

[6] l. c.

scens, & prædicans. Alibi dixerat (7): *Apostolica vero Sedis auctoritas quod cunctis sæculis Christianis Ecclesiæ prælata sit universæ, & Canonum serie paternorum, & multiplici traditione firmatur. Canonibus nempe, ac traditione effectum non est, ut Ecclesiæ prælata sit universæ, sed confirmatum.* “*Johannes quoque II., inquit Bellarminus [8], in epistola ad Justinianum, postquam dixerat, Romanam Ecclesiam esse caput Ecclesiarum, subiungit: sicut Patrum regulæ & statuta declarant. Et Nicolaus I. in epistola ad Michaellem Imperat. Ista inquit, privilegia huic S. Ecclesiæ a Christo sunt donata, a Synodis non donata, sed celebrata & honorata &c. Et in IV. Synodo sub Symmacho tres causæ numerantur, si quis prudenter advertat, primatus Romanæ Ecclesiæ. Sic enim legimus: Ejus [id est Symmachi,] sedi primum Petri Apostoli meritum, deinde sequuta jussione Domini Conciliorum venerandorum auctoritas, singularem in Ecclesiis tradidit potestatem. Ubi primo ponitur Petri meritum, quia ob meritum confessionis obtinuit Petrus Primatum, Matth. XVI. Secundo ponitur Domini jussio, qua institutus est Primatus, & Petro collatus, quum ei dictum est: Pasce oves meas Joh. ult. Tertio po-*
nitur

[7] in epist. ad Anastas. Imp.

[8] l. c.

„ nitur Conciliorum auctoritas , quæ hanc
 „ Domini iussione[m] declaravit “ . Idipsum
 indicavit *Maximus Confessor* , quum ad *Petrum illustrem* scriberet : *Sanctissimæ Romanorum Ecclesiæ beatissimum Papam , idest Apostolicam Sedem , ab ipso incarnato Dei verbo sed & ab omnibus Sanctis Synodis secundum Sacros Canones , universarum quæ in toto terrarum orbe sunt Sanctarum Dei Ecclesiarum in omnibus & per omnia percepisse & habere imperium ?*

IV. Neque vero aliud sensit *Zosimus* , quem nobis *Febronius* obijcit (9). *Apostolicæ Sedi* , inquiebat ille (10) , *in honorem beatissimi Petri Patrum decreta peculiarem quamdã sanxere reverentiam* . At quomodo sint ea intelligenda , ipsemet alia in epistola docet [11] his verbis : “ Quamvis Patrum traditio apostolicæ Sedi auctoritatem tantam tribuerit , ut de ejus judicio disceptare , nullus auderet , idque per Canones semper regulasque servaverit , & currens adhuc suis legibus ecclesiastica disciplina *Petri* nomini , a quo ipsa quoque descendit , reverentiam , quam debet , exsolvat : tantam enim huic Apostolo canonica antiquitas per sententias omnium voluit esse potentiam , ex ipsa quoque Christi Dei

N 3

„ no.

(8) *l. c.* pag. 313.

(10) Apud Coust. col. 943.

[11] Ep. XII. col. 974.

„ nostri promissione, ut & ligata solveret;
 „ & soluta vinciret; par potestatis data con-
 „ ditio in eos, qui sedis hereditatem, ipso
 „ adnuente, meruissent: habet enim ipse
 „ cum omnium ecclesiarum, tum hujus ma-
 „ xime, ubi federat, curam, nec patitur
 „ aliquid privilegii aut aliqua titubare au-
 „ ra sententiæ, cui ipsa sui nominis firma,
 „ & nullis hebetata motibus constituit fun-
 „ damenta, & quæ sine suo periculo teme-
 „ re nullus inceſſat: quum ergo tantæ au-
 „ ctoritatis *Petrus* caput sit, & sequentia
 „ omnium majorum studia firmaverint, ut
 „ tam humanis quam divinis legibus, &
 „ disciplinis omnibus firmetur *Romana Ec-*
 „ clesia, cujus locum nos regere, ipsius quo-
 „ que potestatem nominis obtinere non la-
 „ ter vos &c. “ Longiuscula igitur hæc *Zo-*
simi sententia eo spectat, ut intelligamus,
 quam Patrum traditio, & canonica antiqui-
 tas Sedi Apostolicæ tribuit auctoritatem,
 eam ex *Christi promissione* derivatam fuisse; *se-*
quentia Patrum studia eam firmasse auctori-
 tatem, cujus *Petrus* caput erat ex eadem
Christi promissione, humanasque leges id fir-
 masse, quod divinæ sanxissent. Nihil ergo
Zosimus a ceteris, quos nuper appellavimus,
Romanis Pontificibus hac in re discrepat.

V. Aliud præterea *Romanæ* Sedi perhono-
 rificum, sed a Primatu, de quo nobis est
 cum *Febronio* contentio, longe diversum cum

Ro.

Romani Pontifices, tum Concilia designare voluisse mihi videntur, siquando a Synodis, Patribusque auctam Pontificis dignitatem indicarunt. Ad Patriarchalem in universum Occidentem ea spectant auctoritatem. Hæc non juris divini est, quemadmodum Primatus, sed Ecclesiastici. Quum ergo vel Synodi, vel Patres aliquid *Romanæ* sedi tribuisse honoris, aut etiam primatus dicuntur de Patriarchalis honoris, ac Principatus dignitate intelliges, quam ipsam Concilia & Patres esse in *Romano* Pontifice supra ceteros *Orientis* Patriarchas longe præcipuam vel firmarunt, vel agnoverunt, ut qui *domini voce* Primas Ecclesiæ constitutus esset, omnibusque auctoritate præcelleret, idem quoque etiam in Patriarcharum ordine primus haberetur. Huc præsertim sextus *Nicænæ* Synodi canon pertinet. *Non aliquid illa super Romanum Pontificem veluti christiani orbis Primatem ausa est constituere* (quod *Bonifacius* ajebat). Ait quidem illa: *Ecclesia Romana semper habuit Primatum* (12). Sed Pri-

N 4

ma-

(12) *Quesnellus* duo commentus est, ut hocce in *Romanam* Sedem *Nicænæ* Synodi testimonium sane honorificentissimum eluderet. Primum enim in hujus canonis textum ex uno mendoso & posteriori *Oxoniensi* Codice habere primatum inferre maluit, quam cum plurimis iisque antiquissimis exemplis legere: *habuit primatum*: deinde (quod *Dupinius* avide adripuit) partem hanc Canonis esse adjetivam, ac vel eam ex margine impressam in textum, vel a *Romanæ Ecclesiæ clericis* (en vetustissimum *Curie* sty-lum).

matus nomine non heic designatur universalis ex Christi institutione in Ecclesiam Primatus, sed supra Patriarchas ex Ecclesiæ jussione principatus. Nam præterquamquod si *Nicani* Patres divinum heic Primatum spectassent, aliis id verbis innuisse debuerant, prisca a *Justello* edita, atque a *Balleriniis* ad MSS. Codices diligentissime exacta hujus loci versio ita habet (13): *Antiqui moris est, ut Urbis Romæ Episcopus habeat principatum*; versio autem, quam Cardinalis *Deusdedit* [14] exhibet, ejusmodi est: *Antiqua consuetudo obtinuit, ut Urbis Romæ Episcopus &c.* An autem antiquum morem, antiquam consuetudinem appellassent *Nicani* Patres si jus divinum. Primatus respexissent? Quare quod in illustri *Gelasii* fragmento, apud *Sirmondum* dicitur: *Sedi S. Petri trecentorum decem & octo Patrum invicto & singulari judicio VETUSTISSIMIS JUDICATUS EST HONOS*, eodem redit, neque ad universalem Primatum pertinet, qui non vetustate, sed divina jussione comprobatur (15). Sed vide

Ni-

lum), aliisve esse additam ne Romanæ dignitatis obli-
esse Ss. Patres viderentur. Utrumque hujus hypercritici
figmentum *Ballerinii* strenue refellunt in adnotationibus ad
eum Codicis Canonum a *Quesnello* editi locum [T. III.
operum S. Leonis pag. 52.] quos vide.

[13] T. III. S. Leon. col. 408.

[14] lib. I. n. 1. suæ collectionis, quæ continetur in
MS. Vaticano 3833.

[15] Non negaverim tamen hæc ipsa *Nicana* Synodi
verba illustre quoddam pro universali Primatu argumentum
sup-

Nicænorum Patrum in Romanum Pontificem reverentiam. Ne de Patriarchali quidem summi Pontificis dignitate quidquam statuerunt, veterem morem, & consuetudinem appellare contenta. Quo respiciens Nicolaus I. (16) aiebat: Si instituta Nicænæ Synodi diligenter inspiciantur, invenietur profecto, quia Romanæ Ecclesiæ nullum eadem Synodus contulit incrementum: sed potius ex ejus forma, quod Alexandrinæ Ecclesiæ tribueret particulariter, sumpsit exemplum: Sumpsit autem in iis, quæ ad Patriarchalem dignitatem spectant, non in iis, quæ divini sunt Primatus.

VI. Intelligit, opinor, *Febronius*, quam inepte ad Primatum ea *Chalcedonensis Concilii* (17) retulerit [18]: *Throno antiquæ Romanæ, quod urbs illa imperaret, jure Patres privilegia tribuerunt. Contendit quidem ille,*
 Con-

suppeditare. Neque enim aut canonica antiquitas alla de causâ videtur principem inter Patriarchas locum Romano Pontifici adferuisse, quam quod nossent eum, ut universis præfideret, esse a Deo constitutum; aut ipsi Nicæni Patres nihil de Patriarchali ejusdem dignitate decernere ausi fuerunt nisi quod in eo Petrum a Christo universæ Ecclesiæ præpositum venerabantur. Quamobrem recte Valentinianus III. in Novella [T. I. Oper. S. Leonis col. 642.] quum igitur, inquit, Sedis Apostolicæ primatum S. Petri meritum, qui princeps est episcopalis coronæ, & Romanæ dignitas civitatis, sacræ etiam Synodi firmavit auctoritas; Nicænæ scilicet non Constantinopolitane, uti contra Salmasium disputat Cl. Sirmondus in censura dissertationis secundæ de Ecclesiis suburbicariis cap. II.

(16) Ep. VIII.

(17) Can. XXVII.

(18) l. 6.

Concilium his verbis *varias Romanæ Sedis* prærogativas libero Ecclesiarum consensui tribuisse. Verum *Chalcedonenses* Patres *Romanam* Sedem respexere non ut Primatis dignitate fulgentem; (privilegia enim Apostolicæ Sedis tanquam Primatis *non a Patribus sed a Deo constituta sunt*, ut aiebat *Gelasius*) sed ut Patriarchico jure donatam: quod unum ad augenda in *Constantinopolitano* Episcopo τα πρεσβεια της τιμης (*præeminentias honoris* diceremus) pertinebat. Ceterum ignorare *Febronius* non debuit, hunc *Chalcedonensem* Canonem numquam fuisse a *Latina* Ecclesia probatum, immo ne ab ipsis quidem *Græcis Photio* antiquioribus: qui XXVII. tantum *Chalcedonenses* Canones adceperunt (19). Ac jure quidem; nam ut ne omnia quibus hunc Canonem scaterere ostendit *Christianus Lupus* (20), vitia persequar, duo ille maxime continet reprehensione dignissima, *Sedis Apostolicæ injuriam*, & *Canonum* (*Nicænorum*) *everfionem*, quemadmodum Synodi Patribus *Lucentius S. Leonis* Legatus exprobravit. Ac de canonum everfione res ex *S. Leonis* epistolis est manifesta. Sufficiet heic ea adnotare, quæ ad ipsum *Anatolium Constantinopolitanum* Episcopum, cujus causa is canon editus fuerat, Sanctissimus Pontifex

(19) Confer *Ballerinius* in adnotationibus ad primam *Quæsnelli* dissertationem (T. II. oper. S. Leon. col. 515.)
 [20] in adnotat. ad hunc Canon.

fex scripsit (21), "Doleo etiam in hoc di-
 ,, lectionem tuam esse prolapsam, ut sacra-
 ,, tissimas *Nicenorum* canonum constitutiones
 ,, conareris infringere: tamquam opportune
 ,, se tibi hoc tempus obtulerit, quo secun-
 ,, di honoris privilegium sedes *Alexandrina*
 ,, perdidit, & *Antiochena* Ecclesia proprie-
 ,, tatem tertiæ dignitatis amiserit: ut his
 ,, locis juri tuo subditis, omnes Metropoli-
 ,, tani Episcopi proprio honore priventur.
 ,, ... Nimis ergo hæc improba, nimis sunt
 ,, prava, quæ sacratissimis canonibus inve-
 ,, niuntur esse contraria. In totius Eccle-
 ,, siæ perturbationem superba hæc tendit e-
 ,, latio, quæ ita abuti voluit Concilio Sy-
 ,, nodali, ut Fratres in fidei tantummodo
 ,, negotio convocatos, & definitione ejus
 ,, causæ, quæ erat curanda, perfunctos, ad
 ,, consentiendum sibi, aut depravando tra-
 ,, duceret, aut terrendo compelleret. Inde
 ,, enim fratres nostri ab Apostolica Sede di-
 ,, recti, qui vice mea Synodo præsidebant,
 ,, probabiliter atque constanter illicitis ausi-
 ,, bus obstiterunt, aperte reclamantes, ne
 ,, contra instituta *Nicæni* Concilii, præsum-
 ,, ptio reprobæ novitatis adsurgeret". Ad
 injuriam vero Sedis Apostolicæ quod ad-
 tinet, eam *Ballerinii* amoliri conantur (22).
 Verum quum eam agnoverit S. *Leonis* Le-
 gatus,

(21) Ep. CVI. col. 1161. Ball. edit.

[22] T. II. oper. S. Leon. col. 515. seq.

gatus, quid hoc est nisi *æthiopem dealbare*? Equidem fateor, hoc canone divinis *Romanæ* Sedis juribus nihil ademptum, etsi *Caciano* aliter visum est (23); a *Petro* enim hæc jura in eam Sedem derivata esse quei negassent *Chalcedonenses* Patres, qui alibi ipsum *Petrum*, & *Petri* auctoritatem in *Leone* professi, & venerati erant? (24), ac præterea, ut dixi, non ea Patrum mens erat, ut Pontificio in universam Ecclesiam Primatui quidquam detraherent. Illud tamen in eo Canone est *Romanæ* Sedi etiam ut Patriarchali valde injuriosum, quod privilegia a Patribus illi concessa dicantur, *quia imperaret*. Illa hæc in mentem veniunt, quæ de *Acacio* postea *Gelassus* scripsit in epistola ad Episcopos *Dardaniæ*. “Risimus autem, quod
 „ prærogativam volunt *Acacio* comparari,
 „ quia Episcopus fuerit Regiæ civitatis.
 „ Numquid apud *Mediolanum*, apud *Raven-*
 „ *nam*, apud *Sirmium*, apud *Treviros* multis
 „ temporibus non constitit Imperator? Num-
 „ quidnam harum urbium Sacerdotes ultra
 „ mensuram sibi met antiquitus deputatam
 „ quidpiam suis dignitatibus usurparunt?”
 Sed ridere non possumus *Chalcedonensium* Antistitum confidentiam, quæ privilegia Patriarchali *Romanæ* Sedi a Patribus concessa in
 Im.

[23] *Exercitat. in S. Leon. opera pag. 508. seq.*

(24) Vide *Act. I. & 2.* item Synodi relationes ad ipsum *S. Leon.* & *Imp.*

Imperium referebat. Ipse enim ille honos, qui huic Sedi tributus est a Patribus, dum eam ita totius *Occidentis* Patriarchalem Thronum agnoverunt, ut ceterarum Patriarchalium sedium princeps haberetur, ex *Petro* adcersitus ei fuit, cui id deberetur, ut quemadmodum ei τα ΠΡΩΤΕΙΑ (primatum) Christus tribuerat, ita Ecclesia τα ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΗΣ ΤΙΜΗΣ supra omnes Patriarchales Sedes adjudicanda fateretur. Unde enim nisi ex *Petro Alexandrinæ, & Antiochenæ* Secdi Patriarchalis dignitas? Quum multi sint Apostoli, aiebat S. Gregorius Magnus (25), pro ipso tamen principatu sola Apostolorum principis Sedes in auctoritate convaluit, quæ in tribus locis unius est. Ipse enim sublimavit Sedem, in qua etiam quiescere, & præsentem vitam finire dignatus est. Ipse decoravit Sedem in qua Evangelistam discipulum misit. Ipse firmavit Sedem, in qua septem annis, quamvis discessurus, sedit. Quare quum Petrus Romanam Sedem præ ceteris sibi vindicarit, dubium non est, quin majori illa etiam ut Occidentalis Patriarchatus Sedes dignitate reliquis præstet. Unde advertimus, inquit S. Innocentius I. in epistola ad Alexandrum Antiochenum (26), non tam pro Civitatis magnificentia hoc (Patriarchalem honorem intelligit) eidem (Antiochenæ Urbi) adtributum, quam

quam quod prima primi Apostoli Sedes esse monstretur, ubi & nomen adcepit Religio Christiana, & quæ conventum Apostolicum apud se fieri celeberrimum meruit, quæ urbis Romæ Sedi non cederet, nisi quod illa in transitu meruit, ista susceptum apud se consummatumque gauderet. Quid vero illud, quod privilegia Romanæ & Constantinopolitanæ Sedi concessa in eodem illo Canone æqualia prædicantur? Mitto æqualia numquam futura, quæ ita utrique Sedi adscriberentur, ut altera alteri primo honoris gradu antecelleret. Æqualia quod utrique Sedi adscriberentur, ut altera alteri primo honoris gradu antecelleret. Æqualia quod utrique Sedi tributa privilegia dicantur, multum Sedis Romanæ auctoritati detrahit. Nam licet Romanus Pontifex ut Patriarcha Occidenti æquo jure, quo ceteri Patriarchæ Orienti, imperet, universim tamen absque Apostolicæ Sedis injuria edici nequit, æqualia esse Romanæ Sedis, atque Orientalium jura; quemadmodum etsi Ducis, Comitisque jura eadem in omnibus sunt, nec majore Rex Galliæ potestate polleat tamquam Burgundiæ Dux, aut Delphinatus Comes, quam illarum Provinciarum Duces Comitesve antequam illæ in regis potestatem redactæ sunt; qui tamen æqualia esse jura Galliarum Regi atque olim Burgundiæ ducibus ac Comitibus Delphinatus, generatim pronunciaret; de Galliarum Rege contem-

temptim' loqui perhiberetur. Scilicet non solo *Burgundionum* Ducum aut *Delphinatum* Comitum jure, sed Regio præterea amplissimo *Gallie* Rex imperat; quod generali illo effato elevari videretur: nec solo Patriarchali jure potitur *Romana* Sedes, sed longe magnificentiore Primatis in universam Ecclesiam, quod ea *Chalcedonensium* Patrum propositio saltem dissimulat, obtegitque. Atque id præterea *Constantinopolitanorum* Præsulum ambitioni ansam præbere facile poterat ampliorum in dies sibi per nefas vindicandorum jurium, ac sub *equalium* privilegiorum obtentu ipsius Pontificii Primatus excutiendi: quod utinam sequentium illius Sedis Antistitum gesta non comprobassent! Non est ergo cur de *Chalcedonensi* hoc Canone multum *Febronius* sibi blandiatur.

CAPUT II.

Num jus terminandorum diœcesium finium , quod Febronius ait, Romano Pontifici non ex ipsa Primatus vi, sed ex Ecclesiæ consensione adcesserit.

I. **M**agna sunt, ac valida, quæ adversus *Febronianum* illud de Pontificiis plerisque juribus ab Ecclesiæ concessione repetendis decretum adtulimus. Verum etiam proderit quam late diffusa sit ejus dogmatis pernicies, cognoscere quantamque Pontificiæ auctoritati calamitatem & stragem inferat. Quæ igitur ex eo sequantur, operæ præmium erit singulatim expendere. Primo itaque audiamus, quid de jure finium cujuscumque diœceseos terminandorum *Febronius* disputet. “ Ante Episcopi, inquit „ (1), tum singuli, tum in Synodis congregati, pleno suo jure utebantur conformiter ad dispositionem Canonum & antiquam consuetudinem. Inde intelligitur, quare Patres Concilii *Niceni* Can. VI. „ volentes designare limites majorum diœcesium non recurrerint ad determinationem *Romani* Pontificis, sed ad usum generaliter receptum inde a tempore Apostolorum: *Antiqua*, inquiunt, CONSUE-
TU-

(1) T. II. pag. 313.

„ TUDO *servetur per Ægyptum, Pentapolim*
 „ & *Lybiam, ut Alexandrinus Episcopus ho-*
 „ *rum omnium administrationem habeat. Simi-*
 „ *liter & apud Antiochiam &c. Inde etiam*
 „ *Patres Concilii generalis secundi Can. II.*
 „ *JUXTA CANONES Alexandrinus Episcopus*
 „ *quæ in Ægypto sunt, regat solummodo &*
 „ *Orientis Episcopi Orientem tantum gubernent:*
 „ *Ex his sequitur, qualiter hæc diœcesium*
 „ *divisio, hæc auctoritas Episcoporum, A-*
 „ *lexandrini, & Antiocheni, non sit juris*
 „ *divini, sed juris humani ecclesiastici, non*
 „ *Papalis, sed vel Conciliaris, proinde E-*
 „ *piscopalis, vel usualis; atque adeo; si hæc*
 „ *potestas finium diœcesanorum regundorum*
 „ *effective in summum Pontificem translata*
 „ *fuerit, illud non aliter evenerit, quam*
 „ *communi Episcoporum consensu: consensu,*
 „ *inquam, per legem vel, per usum declarato.*

II. Dubitat igitur primo, *Febronius, an*
hæc potestas finium diœcesanorum regundorum
effective in summum Pontificem translata fuerit.
 Non dubitavit tamen *Bernardus*, *cujus hæc*
sunt (2). Potest si utile judicaverit, novos or-
dinare Episcopatus, ubi hætenus non fuerunt.
Potest eos, qui sunt, alios deprimere, alios sub-
limare, prout ratio sibi dictaverit; ita ut de
Episcopis creare Archiepiscopos liceat, & e con-
verso, si necesse visum fuerit &c. Ivonem sæpe
Febronius appellat. Ivonem quoque ea de re

Antif. Vind. T. II.

○

nil

nil dubitantem audiat (3): *nec in hoc resistimus, quin possit Sedes Apostolica parochiarum amplitudinem minorare, aut brevitatem dilatare, si utilitas populi Dei exigat, & nullum inde schisma contingat.* Hanc porro potestatem ab antiquissimis retro temporibus *Romani* exercuere Pontifices. Quotus enim quisque est, qui nesciat, statuisse *Zosimum*, ut *Metropolitanus Arelatensis* in provincia *Viennensi*, & in utraque *Narbonensi* ordinandorum Episcoporum haberet potestatem (4); exinde *Bonifacium* abrogato *Arelatensis* privilegio, *Hilario Narbonensi* ablatum a *Zosimo* jus restituisse, quod & sequentes Pontifices, ac nominatim *S. Leo* confirmarunt? Sed & suborta inter *Arelatensem*, & *Viennensem* Ecclesiam ob *Vasensis* Episcopi ordinationem controversia id palam facit. Ejus Ecclesiæ comprouinciales Episcopi rem ad *S. Leonem* a. 450. detulerunt: illam autem *S. Leo* hac sententia diremit (5): “*Viennensem* civitatem,
 „ quantum ad ecclesiasticam justitiam perti-
 „ net, inhonoratam esse non patimur; præ-
 „ sertim quum de receptione privilegii, au-
 „ thoritate jam nostræ dispositionis utatur;
 „ quam potestatem *Hilario* Episcopo ablatam,
 „ *Viennensi* Episcopo credidimus deputandam,
 „ Qui ne repente semetipso factus videatur
 „ in-

(3) Ep. 238. ad Paschal. II.

(4) Ep. V.

[5] Ep. LXXVI. Baller. edit. col. 999.

„ inferior, vicinis sibi quattuor oppidis præ-
 „ sidebit, idest *Valentiæ*, & *Tarantasiæ*, & *Ge-*
 „ *neve*, & *Gratianopoli*, ut cum eis ipsa
 „ *Vienna* sit quinta, ad cujus Episcopum
 „ omnium prædictarum Ecclesiarum sollici-
 „ tudo pertineat. Reliquæ vero civitates
 „ ejusdem provinciæ, sub *Arelatensis* Antisti-
 „ tis auctoritate, & ordinatione consistant.“
 Recruduit tamen ea controversia sub *Sym-*
macho; hic autem ad Episcopos *Galliæ* ita
 rescripsit [6]: *Juxta indulgentiam supradicti*
Pontificis [S. Leonis] *Valentiam, Tarantasiam*
Genevam, atque Gratianopolim oppida Vien-
nenſis Antistes juri suo vindicet. Nec quid-
quam amplius ab his quæ semel ab Apostolica
sibi sede concessa sunt, æstimet præsumendum.
Alias vero Parochias vel diœceses cunctas pri-
vilégio & honore suo Arelatensis Episcopus sub
temporum continuatione defendat.

III. Hæc fortasse *Febronius* ad Jus Patri-
 archicum referet. Sed *Bernardus* ipsum re-
 vincet, qui quæ supra ex ejus epistola red-
 didimus, divino Primatus juri adscribit; ait
 enim: *Plenitudo siquidem potestatis super uni-*
versas orbis Ecclesias singulari prærogativa A-
postolicæ Sedi donata est. Qui igitur huic po-
testati resistit, Dei ordinationi resistit; tum
 continenter addit quæ recitata sunt, sed *O-*
rientalibus quoque præscripsisse Romanos Pon-
tifices leges in iis, quæ ad Patriarcharum

ac Metropolitanorum fines pertinent, testificatur *Innocentii I.* ad *Alexandrum Antiochenum* epistola [7]. "Quod sciscitatis, inquit, Pontifex, utrum divisis imperiali iudicio provinciis, ut duæ Metropoles fiant, sic duo Metropolitanæ Episcopi debeant nominari; non esse e re visum est ad mobilitatem necessitatum mundanarum Dei Ecclesiam commutari, honoresque aut divisiones perpeti, quas pro suis causis faciendas duxerit Imperator. Ergo secundum pristinum provinciarum morem metropolitanos episcopos convenit numerari."

IV. Hinc autem constat, hujuscemodi jus non ex Ecclesiæ consensu in *Romanos Pontifices* fuisse translatum, ut *Febronius* contendit, sed ex ipso divino Primatus jure accersendum. Libet id cl. *Ballerinii* verbis explicare (8). "Potestas illa illimitata in totum mundum Apostolis ab ipso Christo tradita, necessaria quidem fuit in illis initiis, ut sua citius ædificaretur Ecclesia; ac proinde omnes poterant ubique prædicare Evangelium, ubique Ecclesias particulares & Episcopatus erigere, consecrare Episcopos, presbyteros &c. & quælibet alia Apostolatus officia exercere. At hoc jus immediatum in totum mundum, & in omnes Ecclesias ex peculiari

,, ne-

(7) Ep. XXIV. col. 852. edit. Coust.

[8] De Potest. Eccles. pag. 163.

„ necessitate ac utilitate illis initiis tribu-
 „ tum; in aliis Apostolis extraordinarium
 „ fuit, quod bono ejusdem unitatis non de-
 „ bebat in Episcopos eorum successores tran-
 „ sire; in *Petró* autem, cujus auctoritas ra-
 „ tione primatus ob ipsius unitatis bonum
 „ debebat esse perpetua, & in successores
 „ ejus propagari, ordinarium esse debuit,
 „ sicut & in successoribus ejusdem *Romanis*
 „ Pontificibus ordinarium debet agnosci.
 „ Quum vero extraordinaria aliorum Apo-
 „ stolorum potestas in universum mundum,
 „ illis initiis necessaria non deberet Episco-
 „ pis ipsorum successoribus æquo jure com-
 „ petere, ne magna in Ecclesiis jam ædi-
 „ ficatis confusio fieret, si æque ac Aposto-
 „ li omnes Episcopi omnia possent ubique;
 „ sed potius expediret diversas diœceses de-
 „ signare, & Episcopatus diversos erigere,
 „ ita ut singuli Episcopi suæ cuique diœce-
 „ si præficerentur, gregique adsignato faci-
 „ lius prospicerent; hæc designatio diecese-
 „ on & subditorum, quam Christus non in-
 „ stituit, sed Apostolis eorumque successo-
 „ ribus commisit, non est divini immuta-
 „ bilis juris, sed Ecclesiastici, ac proinde
 „ ad disciplinam mutabilem pertinens, sub-
 „ est potissimum dispositioni successorum S.
 „ *Petri*, qui cum ex eodem S. *Petri* prima-
 „ tu jus ordinarium habent in universam
 „ Ecclesiam; tum vero eodem ordinario ju-

„ re uti possunt in diœceses singulas , æque
 „ ac in illas Apostoli extraordinario jure
 „ uti poterant . Ex hac potestate in diœce-
 „ ses omnium Episcoporum , quæ in solis
 „ *Petri* successoribus ex divini juris prima-
 „ tu est ordinaria , *Romana* Sedes potest , si
 „ expediat , Episcopatus aliquos suppressere ,
 „ novos erigere , unum dividere in duos ; “
 ceteraque quæ nuper ex *Bernardo* adcepimus .
 Est & alia hujus nostri decreti ratio . Desi-
 gnatio scilicet diœcesis , in qua Episcopale
 jus exerceatur , ad jurisdictionem est perne-
 cessaria ; ad eum ergo illa potissimum spe-
 ctat , a quo isthæc dimanat . Quum ergo
 ostensum a nobis sit , Episcopos non *imme-*
diatè a Christo , sed a *Romano* Pontifice suam
 obtinere jurisdictionem , quid mirum si diœ-
 cesium definitio ad eundem *Romanum* Pon-
 tificem pertinere dicatur ? Et illud adcedit ,
 diœceseon sive latiores sive angustiores fines
 publico Ecclesiæ bono , atque unitatis con-
 servationi expedire aliquando posse . Cujus-
 nam ergo maxime imperio erit diœceseon
 amplitudo definienda , nisi *Romani* Pontifi-
 cis , qui non ex translato in se ab Ecclesia
 jure , sed ex divina Christi institutione cu-
 rare ipsius Ecclesiæ bonum atque unitatem
 debeat ?

V. At *Nicænum* & *Constantinopolitanum* I.
 Concilium *Alexandrini* Patriarchæ fines non
 ex Papæ auctoritate , sed ex consuetudine ,
 & Ca-

& Canonibus terminarunt . Sed numquid ea consuetudo , numquid Canones quidquam ea de re constituerunt inconsulto aut saltem invito *Petro* , ejusque successoribus ? Minime vero . “ Quum enim , uti idem *Ballerinius* , animadvertit (9) *S. Petrus* , ejusque successores *Romani* Pontifices nec ubique præsto esse , nec omnibus Episcopis per orbem dispersis , quotiescumque opus esset , possent pro suo jure æque & immediate prospicere [*eorumque diœceses definire*] ; Ecclesiastica , vel Apostolica institutione provisum fuit , ut in singulis Provinciis singuli , & alii rursus in amplioribus regionibus majorem , quam simplex Episcopatus fert , in ipsos Provinciæ aut amplioris regionis Episcopos haberent auctoritatem , quæ soli *Petro* ejusque successoribus jure divino competebat ; & hac ratione , quam verissimam arbitror jurisdictionis *Petri* & successorum ipsius peculiaris ex institutione divina jure Primatus , Ecclesiastica quodammodo delegatione aliis , qui subinde appellati sunt Patriarchæ , Exarchæ , vel Metropolitæ , communicata fuit . Huic profecto Ecclesiasticæ institutioni , & quasi delegationi bono publico maxime necessariæ *S. Petrum* ac successores ejus aliqua ratione consensisse dubitare non licet : nemo enim alius per

„ se ea jurisdictione expers, illam potuisset
 „ cuipiam communicare, eo inscio vel in-
 „ vito, qui eandem solus non humano,
 „ sed divino jure obtinebat. Quod si Apo-
 „ stoli pro extraordinario Apostolatus jure
 „ in universam Ecclesiam, quod in succes-
 „ sores ipsorum non transivit, quum supra
 „ Episcopos jurisdictionem haberent, (*uti-
 „ que etiam diocesum designandarum*) pote-
 „ rant hanc aliquibus communicare; eam-
 „ que reipsa quibusdam majorum Sedium
 „ Episcopis communicasse præsumantur;
 „ quandoquidem hac in hypothese commu-
 „ nicassent jurisdictionem, quæ jure ordina-
 „ rio ac divino uni *Petro* & successoribus
 „ ipsius competeat, non sine aliquo saltem
 „ tacito istorum consensu eam communicas-
 „ se dicendi essent; vel saltem sine ipsorum
 „ *Petri* successorum præjudicio, ne jurisdic-
 „ ctio, quæ ordinario ac divino jure ad
 „ ipsos pertinet, detrimentum caperet “. Hanc autem Patriarcharum, ac Metropolitarum jurisdictionem Conciliorum Canones subinde adprobarunt, vel certis finibus pro-
 „ ut necessitas vel utilitas flagitabat, coercue-
 „ re: initio vero pluribus in locis immemo-
 „ rabili tantum consuetudine certus modus vi-
 „ guit, certique fines fuerunt præscripti, qui
 „ pro lege habebantur, & in canonibus con-
 „ firmati inveniuntur!. Quidquid autem sive
 „ canones, sive consuetudo circa hanc jurisdic-
 „ ctio.

tionem Patriarchis aut Metropolitae adtribuit, quum juris sit & institutionis meræ ecclesiasticæ, primigenio & divino *Petri* ac *Romanorum* Pontificum juri præjudicare non potuit: quidquid enim ecclesiastici, immo & Apostolici juris est, juri divino ne tantillum quidem decerpere potest. Decerpisset enimvero si inscio vel invito *Romano* Pontifice Ecclesiarum fines terminasset. Quod quum absurdissimum sit, illud demum sit, consuetudinem & Canones, ad quos duo illa generalia Concilia *Alexandrini* Episcopi fines exegerunt, non omnem prorsus *Romanorum* Pontificum saltem tacitam, & quæ interpretatione colligitur, consensionem exclusisse, aut excludere potuisse,

CAPUT III.

Adfinis propositæ quæstio expeditur, quo scilicet jure ad Romanos Pontifices novorum Episcopatum, aut etiam Metropoleon institutio pertineat.

I. **E**Adem erroris labe maculata sunt, quæ Febronius de Romanorum Pontificum in novis Episcopatibus, aut Metropolibus constituendis nobiscum disputat. Illos a multis retro sæculis pro sua ipsorum auctoritate novas erexisse cathedras, novasque fundasse Metropoles inficiari non potest. Quid tamen? Eos ait (1), *consentientibus saltem tacite, reliquis Episcopis, hoc jus sibi solis adtribuisse.* Addit non multo post (2): “his nihil officium variæ Episcopatum & „nonnullarum Metropolium erectiones a „Romanis Pontificibus factæ, quas recensuit P. Zaccaria T. II, lib. I. Cap. 7. Etenim de eo solum quæritur, an & unde Papa habeat jus *exclusivum* ad has erectiones: quo titulo illud exerceat an quæ „*Primas Ecclesiæ universalis*, consequenter „an inde erui valeat argumentum pro *Monarchico* Ecclesiæ statu?” Acute dictum, sed in magnam sui systematis perniciem.

Le-

(1) T. II. pag. 409.

[2] *ibid.* pag. 410.

Lector animum ad ea quæ differam, diligenter adijciat. Illud intelliget, non me a propositæ quæstionis scopo aberrasse, quemadmodum indicare *Febronius* videtur, sed ipsum quanta meorum ad hanc dirimendam quæstionem argumentorum vis esset, aut non satis perspexisse, aut certe dissimulasse.

II. Ac tria quidem quod ad rem præsentem adinet, in *Antifebronio* docui [3]. Primum est, *Romanos Pontifices Orientalibus Patriarchis totum hocce constituendorum in Oriente Episcopatum negotium dimisisse*: alterum vero, *in omnem Italiam, Gallias, Hispanias, Africam, atque Siciliam & insulas interiacentes* (Christianis sacris in has regiones primum inductis) *nullum instituisse Ecclesias, nisi eos quos venerabilis Apostolus Petrus, aut ejus successores constituerint Sacerdotes*, ut agebat *Innocentius I.* (4): tertium denique est, apud *Occidentis populos*, qui Christianas disciplinas pridem edocti fuerant, a *Gregorio VII.* ad nostra tempora Episcopatum nullum, nullam Metropolim exstare, cujus fundatores non fuerint *Romani Pontifices*; a S. vero *Bonifacii Germanorum Apostoli ævo* ad *S. Gregorium VII.* Metropoles quidem omnes eisdem *Romanos Pontifices* veluti auctores agnoscere; idemque de Episcopatibus, si paucissimos exceperis adfir-

[3] P. II. lib. I. cap. 7. edit. *Pisaur.*

[4] Ep. XXV. T. I. epist. R. P. col. 856.

adfirmandum: denique a *S. Bonifacii* temporibus si ad superiora sæcula regrediamur *Occidentis* Metropoles, præter duas in *Hispaniis* sexto sæculo constitutas uni *Romanæ* Sedis auctoritati deberi, Episcopatum contra aut a Metropolitanis aut a Provinciarum Synodis esse origines repetendas, adcedente tamen plerumque *Romanorum* Præsulum adfensione. Atque horum quidem omnium veritatem certissimis testimoniis in *Antifebronio* comprobavimus. Quid autem inde consequatur, statim aperio.

III. Primum tamen monitos Lectores velim, ne sibi a *Febronio* imponi patiantur, qui singularem de Episcopatum stabiliendorum auctoritate disputationem eo referri ait, ut videamus, *an inde erui valeat argumentum pro Monarchico Ecclesiæ statu*. Equidem posito hujusmodi statu illud recte sequitur, ad Ecclesiæ principem potissimum spectare, ut qui in ea sunt, cœtibus, prout Christianæ Reipublicæ utilitas postularit, Episcopos præficiat. Verum hunc ipsum Ecclesiæ statum non inde comprobamus, quod *Romani* Pontificis sit hisce dignitatibus particulares Ecclesias, urbesque donare. Quemadmodum enim in Rebus publicis qui dux est, & princeps multa potest, quæ Reges præstant in Monarchiis, ut consiliis præesse, Senatum cogere, oratores mittere, neque tamen Monarcha appellabitur, ita Pontifex Episcopat.

patuum per Ecclesiam constituendorum jure potiri posset, quin Monarcha haberetur. Ad *Romanorum* igitur Pontificum Monarchiam hancce potestatem referimus, quia sacrarum litterarum, ac constanti Patrum traditione eos Ecclesiæ Monarchas esse edocemur; quæ autem a Monarcha in Regni administrationem commodumve proficiuntur, Regiæ ipsius potestati vulgo tribuimus.

IV. Ceterum quod ad Metropoles spectat jus *Romanorum* Præfulum *exclusivum* dici non immerito potest, quum nulla, ut indicabam, in *Occidente* Metropolis duabus exceptis *Hispanicis* designari possit, quæ Apostolicæ Sedis Pontifices non habeat auctores. Porro *Hispanæ* illæ Metropoles, quibus maxime *Febronius* gloriatur (5), quum præter regulam ab Episcopis decretæ fuerint, ut Regum voluntati obsecundarent, non video quid *Febronii* causam juvent. Quid vero si quis Conciliaria illa monumenta, quibus tota earum erectio nititur, accuratius considerans, eaque paucis verbis comprehensa animadvertens, ut gestarum rerum narratiunculam potius quam Conciliorum acta exhibeant, Patres ex *Romani* Pontificis, quem de Regum petitione præmoniti antea consulissent, sententia negotium illud perfecisse coniciat? Incredibile profecto videatur, *Hispanos* eo ipso sæculo, quo *Romanæ* cum

[5] T. II. pag. 314

cum sede conjuncti adeo fuerant, ut ab *Hormisda* suos in iis regionibus Vicarios *Jobannem*, & *Sallustium* paucis ante annis renunciatos inveniamus, avitæ erga eandem Sedem reverentiæ oblitos, quod apud omnes ubique gentes obtinuerat, ut nulla inconsulto *Romano* Præfule Metropolis institueretur, neglexisse,

V. Ad Episcopatus porro quod adinet, *Romanorum* Pontificum jus non equidem ad *Bonifacii* tempora exclusivum fuerat. Verum id factum ipsorum Pontificum indulgentia. Certe omnium Episcoporum ordinationem ad Patriarcham ex *Nicæni* Concilii Canone pertinuisse nemo negarit, quamquam ne itinerum difficultate fatigaretur Antistes, consultius Ecclesiæ Patres censuerint, ut Metropolitanis a Patriarcha, a Metropolitanis in Synodum coactis Episcopi, non tamen absque Patriarchæ adsensu ordinarentur. Quamobrem ad *Alexandrum* Patriarcham *Antiochenum* *Innocentius* scribebat (6): „ arbitramur, frater carissime, ut sicut Metropolitano auctoritate ordinas singulari, sic & cæteros non sine permisso conscientiaque tua finas Episcopos procreari. In quibus hunc modum recte servabis, ut longe positos litteris datis ordinari censeas ab his, qui nunc eos suo tantum ordinant arbitratu: vicinos autem, si æstimas, ad
„ ma-

(6) T. I. *Epist. Rom. Pont. edit. Coust. col. 851.*

„ manus impositionem tuo gratiæ statuas per-
 „ venire. Quorum enim te maxima expe-
 „ ctat cura, præcipue tuum debent mereri
 „ iudicium. “ Quod si Episcoporum ordi-
 natio Patriarcharum juribus adensebatur,
 quanto magis Sedium, quibus essent Episco-
 pi præficiendi, designatio. Quemadmodum
 igitur Episcoporum ordinatio in Synodos
 translata fuerat, nihil tamen Patriarcharum
 juribus decesserat, concesso tantum œcono-
 miæ causa Synodis eorumdem usu, ita no-
 vorum Episcopatum constitutio Metropoli-
 tanis ac Synodis adjudicata fuit, quin ta-
 men Patriarchæ suo in eam jure spoliarentur.
 Quidni igitur publica id præsertim Ec-
 clesiæ poscente utilitate potuerit *Romanus*
 Pontifex quam Synodis condendorum Epi-
 scopatum potestatem dimiserat, iisdem ere-
 ptam, sibi pro suo jure reservare?

VI. Ergo, inquiet *Febronius*, *Romanus*
 Pontifex non *qua Primas Ecclesiæ universalis*,
sed qua Occidentis Patriarchæ hoc erigendo-
 rum Episcopatum jure potietur. Non ne-
 gaverim, si locorum, in quæ hancce *Roma-
 næ* Sedis Antistites exercuere auctoritatem,
 ratio habeatur, Etenim quum nonnisi in *Oc-
 cidentales* Ecclesias hoc sibi jus superioribus
 sæculis vindicassint, *Occidentalis* potius Pa-
 triarchæ, quam universalis Primatis munere
 videntur hac in re fungi voluisse; quo sen-
 su ea potestas cum *Christiano Lupo* dicta a

me in *Antifebronio* fuit (7) *Patriarchalis*. At illud disquirendum superest, quod *Febronius* non animadvertit, num *Romani Pontifices* id ipsum in *Oriente* tanquam *Ecclesiæ Primates* potuerint? Quod enim *Orientalium Episcopatum* erectiones in *Patriarcharum* fuerint potestate, non efficit, eas *Romanorum* quoque *Pontificum* auctoritati obnoxias nequaquam fuisse. Recte *Schelestratius* (8): aliud est usus juris, aliud jus ipsum per se alicui competens. Nonne *Febronio* teste (9) observant eruditi, missiones ad extraneos a summis Pontificibus, pro *Primalis officii* iure ac debito frequenter factas, ansam dedisse; ut facultas creandi novos *Episcopatus* in solius *Papæ* manus derivaretur? Atqui *Missiones* non nisi *Episcopatibus* apud novos *Christianorum* cætus constitutis utiles fore multis *Febronius* contendit; immo acriter queritur, pauciores quam quæ ad barbaras gentes *Christianis* disciplinis imbuendas necessariæ videntur, *Episcopales Sedes* fuisse apud *Indos*, ac *Sinenses* a *Romanis Præsulibus* positas (10). Ne igitur *Missiones pro Primalis officii* iure

[7] T. II. pag. 154.

[8] *Ant. Eccles. T. II. diff. VI. cap. 4. art. 1. pag. 447.*

[9] T. II. pag. 409. Idipsum dixerat auctor in prior opere cap. IV. §. 9. pag. 257.

(10) Hæc ejus sunt T. II. pag. 411. "Certis hominibus, qui ambitionis nota taxantur, solet imputari; quod eorum machinationibus *Episcopatus* abolitus fuerit in Imperio *Sinensi*, in *Anglia*; &, si res eorum

ut ac debito factæ fructu careant, ad ejusdem Primatialis officii jura Episcopatum erectiones pertinebunt. Num Christus Ecclesiæ suæ Primatem instituit, qui suo satisfacere officio minime posset, atque ab aliorum arbitrio ac potestate in iis, quæ sui præcipue muneris, ac juris essent, exequendis penderet? Non hæc Bernardi sententia fuit. Plenitudo, inquiebat ille (11), potestatis super universas orbis Ecclesias singulari prærogativa Apostolicæ Sedi donata est . . . Potest si utile judicaverit, novos ordinare Episcopatus, ubi hætenus non fuerunt. Potest eos, qui sunt, alios deprimere, alios sublimare, prout ratio sibi dictaverit, ita ut de Episcopis creare Archiepiscopos liceat, & e converso, si necesse visum fuerit &c. Loquitur sane S. Doctor de potestate, quæ non solius Occidentis finibus contineatur, sed universo orbi coarquetur. Eam enim refert ad plenitudinem potestatis super universas orbis Ecclesias. Quum vero ex hac ipsa plenitudine potestatis, quæ demum Primatus est, colligat, posse Romanum Pontificem novos ordinare Episcopatus &c. an non aperte indicat, eam esse Pontificii Primatus vim, ut ad novos ordinandos Episcopatus se se exporrigat?

VII. Enimvero etiam in Oriente, ut dixi, haud advocata ad id Apostolicæ Sedis auctoritate Metropoles atque Episcopatus pas-

Antif. Vind. T. III.

P

sim

(11) Ep. CXXXI.

sim constituebantur, ubi tamen necesse fuit, *Romani* Antistites pro suo Primatu erectas ibi Metropoles improbarunt. Quæ *S. Leo M.* ad *Constantinopolitani* Episcopi, qui Patriarchalem dignitatem adfectabat, infringendam audaciam gessit, notiora sunt, quam ut heic repeti debeant. Vetustius exemplum *Innocentius I.* suppeditat. Imperator *Valens* ut *Basilii Casariensis* Metropolitæ minueret auctoritatem *Cappadociam* divisit in duas (12); *Tyana* porro *Cappadociæ secundæ* caput quum esset effecta, *Anthymus* ejus Episcopus *Basilio* subesse renuerat, ac Metropolitica sibi jura vindicarat. Hoc novitatis genus *Innocentius I.* damnavit. Quamobrem *Alexandro Antiocheno* ea rescriptit, quæ superiore capite recitavimus, Sequiore ævo quum *Balduinus Bethlemiticam* urbem, in qua primus *Hierosolymorum* Rex inunctus fuerat, Episcopali dignitate exornari cuperet, *Romam* misit *Arnulphum* ejus Ecclesiæ Archidiaconum, ut id a *Paschali II.* Pontifice impetraret. Impetravit enimvero, atque *Bethlemiticus* Episcopatus a. MCX. erectus est. Regium hac de re exstat edictum hujusmodi, quod recitat *Thomassinus* (13). Pro præcepto Paschalis *Papæ* *Omnia bona voluntate, & ad sensu Hierosolymitani Capituli, ac totius favore Consilii omnia dispensans, in Bethlemitica Ecclesia*

(12) Confer. *S. Greg. Nazianz. Orat. XV,*

(13) *T. I. lib. I. cap. 58. n. 15.*

sia Episcopalem Primatum decrevit. Contra anno MCLIV. recepta ex Infidelium potestate *Ascalone* Urbē Episcopalem ibi cathedralam erexit Patriarcha *Hierosolymitanus*; at appellante ad Romanum Pontificem *Bethleemitico* Episcopo, rescissa est illa Episcopatus novi institutio, & Ecclesia *Ascalonica* Episcopo *Bethleemitico* parere iussa.

VIII. Quod si *Febronius* suum illud oggerat, Romanos Pontifices *consentientibus saltem tacite reliquis Episcopis* hæc sibi jura adscripsisse, hoc habeat responsi; de Episcoporum adsensu nos ne dubitare quidem posse; illud tamen adfirmate post *Bernardum* a nobis pronunciari, Episcopos sua consensione *plenitudinem potestatis* in Romano Pontifice agnovisse, non autem jus, quod ipsi velut Ecclesiæ Primati ex divina jussione, velut *Occidentis* Patriarchæ ex Canonum decretis non deberetur, tribuisse. Recolantur quæ ex *Ballerinio* proximo capite descripsimus, atque ad hocce argumentum, uti possunt, diligenter referantur.

CAPUT IV.

Quid de Pontificis ac præsertim peccatorum & dispensationum reservationibus sentiendum sit? Earum origines ab Episcoporum voluntate Febronius ac Pereira adcersunt: qua in re multiplicis revincuntur erroris.

I. **P**Ejora *Febronianæ*, quam capite primo refellimus, doctrinæ consecraria nos manent. Id præcipue *Febronius* contendit, Pontificias reservationes, easque maxime, quæ peccatorum sunt, atque ad dispensationes pertinent, uni Episcoporum voluntati esse tribuendas (1). Qua in re adstipulatorem habuit *Lusitanum Pereiram* in eo quem de *Episcoporum potestate* scripsit, libello (2), ex quo nonnulla deinde in primi voluminis defensionem decerpfit (3). Atque utrique confutando ea satis sunt, quæ in *Antifebronio* differui (4), eoque magis, quod *Febronius* se illa ne vidisse quidem indicat. Ut tamen *Pereiræ* quoque fiat satis, id iterum ad examen revocabimus. Ordiam autem a quo-

(1) T. I. cap. V. §. IV. n. 6. & §. V. n. 3. alibi etiam.

(2) Princip. IV. pag. 62. seq. versionis Italicæ.

(3) T. II. pag. 314. seqq.

(4) T. II. lib. V. cap. .I

quorundam criminum reservationibus. "Plu-
 ,, ribus sæculis, inquit ex *Vanespenio* (5)
 ,, *Febronius* [6] penes Episcopos fuit plena
 ,, ac omnimoda auctoritas absolvendi in fo-
 ,, ro pœnitentiali cujuscunque quantumvis
 ,, enormis sceleris reos; neque iis sæculis
 ,, ulla erat reservatio, Papalis in foro illo
 ,, pœnitentiali nota. At circa sæculum XI.
 ,, cœperunt Episcopi ipsi nonnullos gravio-
 ,, rum criminum reos ad Sedem Apostoli-
 ,, cam mittere; idque vel ut a Pontifice
 ,, reconciliarentur, vel ut a Pontifice pœ-
 ,, nitentia imponeretur; qua demum pera-
 ,, cta ab Episcopis absolverentur. Nec tan-
 ,, tum in particulari aliquo casu Pœniten-
 ,, tes ad Sedem Apostolicam mittebant: sed
 ,, subinde etiam generali decreto criminis
 ,, alicujus reos non ab Episcopis aut Ar-
 ,, chiepiscopis, sed a solo Pontifice absol-
 ,, vendos decernebant. Hoc vero hac ratio-
 ,, ne factum videtur, ut hac reservatione
 ,, difficilior esset obtinendi a crimine com-
 ,, misso absolutionem occasio, atque hac
 ,, difficultate a crimine committendo retra-
 ,, herentur."

II. Vere hæc dicuntur, neque erat cur
Febronius (7) *Ivonis* (8) aut *Londinensis* &

(5) *Jur. Eccles. Univ. P. II. Tit. VI. cap. 7. n. 8. seq.*

(6) *T. I. pag. 283.*

(7) *V. II. pag. 284.*

(8) *Ep. 130.*

Rothomagensis Synodorum (9) verba ad rem exploratissimam confirmandam ex *Pereira* (10) decerperet. Satis ad id erat Auctores consulere, quos in *Antifebronio* (11) indicaui; aliqua enimvero præstitisset quod ad historicam spectat disquisitionem, adijcere, ne quid ad hujus consuetudinis penitus pernoscendas origines desideraretur. Nempe non ea quam *Van-Espenius* indicat, una causa fuit, cur Episcopi criminis alicujus reos *Romano* Pontifici absolvendos decreverint, sed publicæ pœnitentiæ, quæ in *Occidente* passim aut exoleverat, aut certe confenescebat, remissio. Quum enim tam efficacem ad continendos in officio Christianifideles viam occludi sibi viderent Episcopi, aliam visum est rationem inire, quæ idem præstaret. De aliquibus igitur criminibus sibimet judicium servarunt, quod publica pœnitentia vigente non invenies; tum enormiora quædam *Romano* Pontifici dimissa sunt. Hinc in *Parisiensi* Concilio quod a. circiter MCXCVIII. celebratum fuit (12) crimina Pontifici seu Episcopo, & Papæ servata distincte hoc tetrasticho comprehenduntur:

Inco-

(9) T. II. pag. 314.

(10) Princip. IV. pag. 65.

(11) T. II. pag. 391.

(12) T. VI. Conc. Hard. p. II. col. 1940.

*Incestum faciens deflorans, aut homicida
Pontificem quæras: PAPAM si miseris ignem;
Sacrilegus; patris percussor; vel sodomita;
Si percussisti clericum; Simonve fuisti.*

Aliæ etiam fuerunt hujus rei causæ, quas in *Antifebronio* indicavi (13). Scilicet Episcopi interdum quid faciendum sibi foret, non bene pervidebant, ac verebantur, ne aut in peccatores plus æquo animadverterent, aut ubi indulgentius cum iis agerent, minus ejus conscientiæ consularent; quod *Hilderberti* sexagesima epistola docet, illaque *Lemovicensium* Patrum sententia: *hoc ab ipsis Apostolicis Romanis & ceteris Patribus cautum tenemus, ut Parochiano suo Episcopus si pœnitentiã imponit, eumque Papæ dirigit, ut judicet utrum sit, an non pœnitentia digna pro tali reatu &c.*

III. Hinc tamen perperam *Febroni* ac *Pereira* colligunt, hæc reservationes ad unum Episcoporum esse referendas consensum ac voluntatem. Quid enim ejusmodi reservationes sunt? Si peccatores ipsos consideremus, nihil aliud sunt nisi excommunicationis genus quoddam, ac veluti pars

P 4

[14]

[13] l. c. pag. 392.

(14) ; quo fit ut quemadmodum excommunicatus fidelis a Confessionis Sacramento omnino arceatur, quin illi possit ab ullo administrari, ita in servatum *Romano* Pontifici crimen prolapsus a nemine absolvi possit, cui peculiaris ad id facultas non sit. Sin Episcopos spectemus, cui adimitur eorum absolvendorum potestas, sunt hæ reservationes Episcopaliū facultatum coercitio. At ad excommunicationem quod adinet, non solum ejus ferendæ potestatem a Christo, non ab Episcoporum voluntate summus Pontifex habet; sed absque eorum consensu ea uti potest. Supra id ostendimus; addere tamen liceat quod *Gothofredus Andegavensis* Episcopus apud *Martenium* (15) profitebatur: *Ecclesiam Maziacensem, quia eam Apostolica auctoritate excommunicatam audivimus, absolvere non possumus, nec debemus.* Quantum *Gothofredus* a *Febroniana* aberat sententia, quæ dissentientibus Episcopis eam vim adserit, quæ Pontificia anathemata omni robore careant! Quod autem ad Episcopaliū facultatum coercitionem spectat, Episcoporum quoque potestatem ejusmodi esse alibi demonstravimus, ut quod in Comitibus a. 1728. *Gallicanus Clerus* agebat, *Iesus Christus ipse sua institutione limites illi præscripserit, subiecitque Sedi Petri, in qua posuit plenitudinem*

[14] Vide *Antif. l. c. pag. 391.*

[15] T. IV. *Anecdor. col. 123.*

nem Apostolicæ potestatis. “ Quare, uti *Bal-*
 „ *lerinius* egregie disputat (16), non debent
 „ quidem Pontifices passim ac temere Epi-
 „ scoporum facultates & jura quavis de
 „ caussa diminuere, limitare, sive adtri-
 „ buere; id enim in publicum damnum
 „ & magnam Ecclesiarum perturbationem
 „ deflesteret. At si caussa justa occurrat,
 „ qua utile vel necessarium bono publico
 „ judicent, aliquid tale efficere, sive non-
 „ nulla reservare; quis id Pontificiæ supre-
 „ mæ potestati negare auferit? Ecclesiæ cer-
 „ te bonum, & naturalis ordo postulant,
 „ ne primati totius Ecclesiæ hæc potestas
 „ in ipsas Episcoporum facultates negetur.
 „ Quum enim Episcopi cum suis facultati-
 „ bus instituti fuerint a Christo in bonum
 „ Ecclesiæ, non vero Ecclesia in Episcopo-
 „ rum; hi utilitati vel necessitati Ecclesiæ
 „ ita debent studere, ut non inique ferant,
 „ si ex utilitate vel necessitate ejusdem Ec-
 „ clesiæ aliquot facultatum suarum restri-
 „ ctionem, moderationem, aut reservatio-
 „ nem suprema potestas faciendam censue-
 „ rit “. Adposite S. *Augustinus* (17): *Neque*
enim Episcopi propter nos sumus, sed propter
eos, quibus verbum & Sacramentum Domini-
eum ministramus: ac per hoc, eorum sine scan-
dalo gubernandarum s: se necessitas tulerit, ita
vel

[16] *De Potest. Eccles. pag. 186.*[17] *lib. II. in Crescan. cap. II.*

vel esse vel non esse debemus, quod non propter nos, sed propter alios sumus.

IV. At negari saltem non potest, *Papales* quorundam peccatorum reservationes suam originem & fundamentum habere in consensu Episcoporum & auctoritate Ecclesiæ (18). Hancce verborum circuitiōnem pernoscamus. Quid ea *Febronius* vult? Episcopos hisce reservationibus occasionem dedisse? Ita sit; at urgeo cum *Ballerinio* (19). “ Num
 „ quorundam Episcoporum observantia, qua
 „ initio particulares casus Apostolicæ Sedi
 „ detulerunt, probare potest consensum om-
 „ nium, qui de tali potestate abs se ab-
 „ dicanda ne cogitarunt quidem? Num
 „ qui initio detulerunt eos casus ad eam-
 „ dem sedem, potestatem, quæ isti non
 „ competeret, eidem quasi juri suo renun-
 „ ciantes tribuisse dicendi sunt? Num S.
 „ *Petrus*, qui omnia solvere & ligare pote-
 „ rat ex institutione ipsius Christi, non po-
 „ tuisset in illis casibus absolvere, nisi hanc
 „ potestatem sibi Episcopi concessissent?
 „ Num minor est *Romanorum* Pontificum
 „ auctoritas, in quos idem *Petri* primatus
 „ ac jurisdictio transivit “? Verum quid
 opus multis? Nonne ipsum *Tridentinum* Con-
 cilium totum reservandi jus non in delatio-
 nem Episcoporum, sed in *supremam potestatem*
 sibi

(18) Febr. T. II. pag. 283.

[19] l. c. pag. 187.

sibi [summo Pontifici] in Ecclesia universa traditam, diserte retulit? (20) Retulit sane, inquit Febronius [21] sed bono jure dicere potuit, dixitque sancta Synodus S. Pontificem pro suprema potestate sibi in Ecclesia universali TRADITA, potuisse quædam graviora crimina reservare; abstrahendo, a quo hæc ei portio supremæ potestatis tradita fuerit, nempe an à Christo, an ab Ecclesiarum consensu? [22] Equidem ubi de rebus inter Catholicos controversis agebatur, novi Tridentinos Patres ita decreta sua efformasse, ut neutri Scholasticorum parti officere viderentur. At quid quæso hac œconomia opus in re, de qua nunc disputamus? Numquid Theologi a se invicem dissentiebant in supremæ Pontificiæ potestatis origine definienda? Cur ergo Tridentina Synodus abstraxisset? Sed ne abstrahere quidem aut potuit aut debuit, ne in re tanti momenti, neque ad eam diem, ut dixi, ab ullo in dubium vocata incertos fidelium animos relinqueret. Sed tota Tridentini capitis series rem plane efficit. Magnopere vero, inquiunt Tridentini Patres, ad Christiani populi disciplinam pertinere, sanctissimis Patribus nostris visum est, ut atrociora quædam & graviora crimina non a quibuscvis, sed a summis Sacerdotibus absol-

veren-

[20] Sess. XIV. cap. 7.

[21] l. c. pag. 285.

[22] Aliam Febronii iu hunc Tridentini locum animadversionem vide confutatam in Antif. [T. II. pag. 389.]

verentur. Hoc enimvero juris Ecclesiastici est, quum id *Sanctissimis Patribus nostris visum Tridentini* Patres adfirmant. Nempe hanc Christus Ecclesiæ potestatem contulit, sed ejus arbitrio concessæ potestatis usum reliquit. Ubi autem Ecclesiæ Patribus reservandorum criminum consuetudinem statuere visum est, qua in hisce sibi servandis criminibus potestate Pontifex utitur? *suprema potestate sibi in Ecclesia universa tradita.* Cæcus sit oportet, qui non perspiciat, *Tridentinos* Patres eam potestatem aperte indicasse, quam Christus summis Pontificibus tradidit. Unde, inquiunt, *merito Pontifices Max. pro suprema potestate sibi in Ecclesia universa tradita &c.* Si enim potestatem intellexissent a sanctissimis Patribus nostris, aut ab Ecclesia traditam, an non planum erat, potestatem ab *iisdem Patribus*, vel saltem ab *Ecclesia universa traditam* appellare? Immo necesse erat, si ab eodem Ecclesiæ jure & saluberrimi moris institutio, & legitimæ ad id potestatis delatio manaverat. Abstinuisset autem maxime Synodus a *supremi* vocabulo. Noverat scilicet Christianorum mentes ut *supremam Romani* Pontificis potestatem nominari intelligunt, illam statim cogitare, quam eum in *Petro* adcepisse Fide Catholica credimus. Quid porro magis ridiculum, quam verba illa *pro suprema potestate &c.* ad denotandam *portionem supremae potestatis* transfer.

sferre? Una fuit *Petri*, una est ejus successorum *suprema* potestas verbis illis Christi comprehensa: *quodcumque ligaveris &c.*, quæ huic potestati subsunt, vel ab ea exercentur, non ipsius potestatis *portiones* sunt, sed multiplex unius ejusdemque potestatis materies, multiplices actus. Neque illud satis intelligas, quomodo *suprema* dici posset auctoritas, quæ ab Ecclesia in *Romanos* Pontifices proflueret, non perpetuo in illis mansura, ut contendit *Febronius*, sed ad Episcoporum nutum certis finibus coercenda, immo & revocanda. Sed de criminum reservatione hætenus.

V. Ad dispensationes adcedo. Eæ autem quum Episcopaliū quoque facultatum sine coercitio (neque enim negari potest, quin olim Episcopi dispensationes ejusmodi impertirentur, non ex potestate, qua Canonibus aut Generalium aut etiam Provincialium Synodorum dominarentur, sed ex *ἐπιεικειᾳ* quadam & indulgentia, quam Ecclesiæ utilitas aut necessitas exposcebat), quis dubitet earum in illo esse potestatem, cui Christus omnes juris Episcopalis facultates voluit esse subiectas? Neque quod antiquioribus sæculis eas *Romani* Pontifices Episcoporum arbitrio reliquerint, Primæ Sedis potestati quidquam officit. *Thomassinus* audiat, cujus testimonio *Febronius*, & *Pereira* abutuntur. *In usu*, inquit ille censuræ respon-

spondens, quam Anonymus in ejus libros de Beneficiis tulerat (23), in usu, & exercitio variatum est non in potestate, quæ & in Conciliis Provincialibus [adde & in Episcopis] pro suo modo, & in Romanis Pontificibus pro eorum summo principatu eadem semper intacta atque illibata viget: erumpit autem & exercetur non eodem semper modo, sed pro locorum temporumque & rerum opportunitate, pro Ecclesiæ sive utilitate sive necessitate. Non ergo questio umquam vertitur de potestate primæ Sedis, quæ summa est, & sui simillima; sed de variato ejus per tot. ætatum, tot locorum negotiorumque varietates exercitio atque usu.

VI. Huic nostræ contraria est Febronii, & Pereira opinio, causasque omnes translatarum multarum ab Episcopis ad Romanam Sedem facultatum, seu reservationum ajunt (24) demum terminari in consensu Episcoporum sua jura deferentium, sine quo, inquit Pereira (25), non potuisset Pontifex Episcopos jurebus ac prærogativis spoliare antiqua consuetudine legitime præscripta, aut Conciliorum decreto ad universum Episcopale corpus pertinentibus. Neque enim Dominus Canonum Pontifex est, ut ex arbitrio Hierarchiam Ecclesiasticam commutare, ac sub-

ver-

(23) Extat ea Cl. Viri responsio in fronte T. I. ejusdem operis Lucens. edit. Hæc autem verba ad Censuram XIV. pertinent.

(24) Febr. T. II. pag. 317.

(25) Princip. V. n. 8. pag. 82.

vertere valeat. *Privilegia Ecclesiarum*, in epistola ad Nicolaum I. agebat *Hincmarus*, *Sanctorum Patrum Canonibus instituta & venerabilibus Nicænæ Synodi fixa decretis nulla possunt improbitate convelli, nulla pravitate mutari.* " Hinc quum sæculo XIII., inquit
 „ *Pereira* [26] plagiarium *Febronius* [27], Ro-
 „ mani Pontifices dispensationes super defe-
 „ ctu natalium, aliasque propria auctoritate
 „ sibi reservare præsumerent, protestabantur
 „ in suis Constitutionibus Synodalibus Epi-
 „ scopi *Angliæ*, se ipsos in his irregulari-
 „ tatibus dispensare posse. Probat hoc Tho-
 „ massinus *cit. cap. 28. n. 8.* allegans duas
 „ ejus temporis Synodos, quibus dicunt E-
 „ piscopi: *cum talibus dispensare possumus.*
 „ *S. Dunstanus Archiep. Cantuariensis*, quum
 „ Papa ei mandaret, ut quemdam suum
 „ diocesenum ab excommunicatione, in
 „ quam Sanctus eum ob crimen incestus
 „ incidisse declaraverat, absolveret, intre-
 „ pide respondit, se Pontificis voluntati fa-
 „ cturum satis, quando peccator per me-
 „ dium publicæ pœnitentiæ se absolutione
 „ reddiderit dignum: *Equidem*, ait, *quum*
 „ *illum sui delicti pœnitundinem agere videro,*
 „ *præceptis Domini Papæ libens parebo,* apud
 „ *Surium* ad diem XIX. Maii T. III. pag.
 „ 323. Circa idem tempus *Robo Engolis*
 „ *men*

[26] *Princip. IV. n. 3. pag. 66.*

[27] T. II. pag. 315.

„ mensis Episcopus in Lemovicensi Synodo
 „ anni 1031. apud Harduinum Tom. VI.
 „ col. 891. respondit: Quod ego postulare
 „ debueram ab Apostolico, Apostolicus postulat a
 „ me. Non credere possum, hoc mandatum ab
 „ eo exortum: hoc tibi nihil utile est: & do-
 „ nec aut a me vel ab hujus sedis Archidiacono,
 „ no, me jubente accipias pœnitentiam, per-
 „ mane in excommunicatione. Et eiecit cum
 „ foras de Ecclesia.

VII. Nihil tamen inde huic opinioni probabilitatis adcedit. Nam ut nuper dicebamus, quæcumque Episcoporum consensus aliquam Romanis Pontificibus occasionem præbere quidem potuit, ut tandem ejusmodi dispensationes sibi solis vindicarent; aliæ tamen causæ, eæque gravissimæ fuerunt, cur sin minus lege, usu certe illas Episcopis ereptas sibi adscriberent. Nempe omnium Romanorum Pontificum ea vox est, quæ Magni Leonis, ajuntque illi, quod hic in epistola ad universos Episcopos per Siciliam constitutos (28): *divinis præceptis, & apostolicis monitis incitatur, ut pro omnium Ecclesiarum statu, impigro vigilemus affectu, ac si quid usquam reprehensioni invenitur obnoxium, celeri sollicitudine, aut ab ignorantia imperitia, aut a præsumptionis usurpatione revocemus. Quum ergo Provinciaia Concilia, ad quæ Episcopi ineunte quarto sæculo jus dispen-*

[28] Ep. XVI. col. 715. Ball. edit.

dispensationum traduci passi non illibenter fuerant, quod in illis aliquid amplius quam in singulis Episcopis, inesse vigoris, sapientiæ, constantiæque animadverterent; quum, inquam, Provincialia Concilia paulatim exolescere cœpissent, aut non ea saltem, quæ antea, celebrari frequentia, nec consultum esset, singulorum Episcoporum arbitrio gravissimas dispensationum causas dimittere; præterea, ut *Thomassinus* notat (29), *inconsideratius* quandoque *obrigescerent Episcopi maxime adversus summos Principes*, quibus æquum est multa indulgeri, quo lubentiores & ipsi postea pernecessarium Ecclesiis & tuitionem impendant suam, & benevolentiam; Romani Pontifices præter eas, quæ a *Lateranensi IV.* Concilio ipsis adjunctæ fuerant, plerasque alias dispensationes sibi servarunt, ne aut nimia indulgentia canonum disciplina penitus tandem infringeretur, aut nimia severitate Fideles in præceps abducerentur. Summus enim Pontifex, ut *Facundus Hermianensis* aiebat [30], non in destructionem paternæ sententiæ sed potius in defensionem atque ultionem, primam adcepit & maximam potestatem, nec aliquid contra veritatem sed pro veritate plus ceteris confacerdotibus potest. Erant quoque aliqua dispensationum genera, quæ Episcopi sibi non licere agnoscebant. Sub

Antif. Vind. T. III.

Q

scæ-

(29) *T. II. lib. III. cap. 27. n. 13.*

(30) *lib. II. cap. 6.*

ſæculi XII. forſan initia putat *Thomaſſinus* [31], *ſerpere & invaleſcere latius cœpiſſe illud axioma: ab Episcopis, & a Conciliis relaxari non poſſe Canones Conciliorum, & Apoſtolica Sedis decreta.* Recte autem *Thomaſſinus* ea verba uſurpavit: *ſerpere eo tempore illud axioma & invaleſcere LATIUS cœpiſſe.* Nam vetuſtiſſimis exemplis inſtruimur, eam multo antea ſententiam obtinuiſſe. Ut cetera deeſſent, ſatis ſit *Africanorum Patrum*, quod a libi excuſſimus, decretum memoria recollere. Cur enim litteras mittendas ad fratres, & Coepiſcopos *Italiae*, & MAXIME ad *Sedem Apoſtolicam* ſtatueret, ut in tanta ordinandum, qua premebantur, penuria a *transmarini* ſeu *Capuani* Concilii interdictis diſpenſationem obtinerent, poſſentque aut *ordinatos in parte Donati, ſi ad Catholicam correſſi tranſire voluiſſent ſuſcipere in ſuis honoribus aut Donatiſtarum ad Eccleſiam redeuntium infantes ad ordines promovere?* niſi quod illis etſi ſuæ libertatis, & antiquæ auctoritatis retinentiſſimis, in iis quæ ab Apoſtolica Sede interdicerentur, nullam ſibi eſſe diſpenſandi facultatem perſuaſum fuiſſet? Immo quum ceteroquin pervulgata ſit Canoniſtarum ſententia ſi ingruat neceſſitas, neque exſpectari *Romana* reſcripta poſſint, licere Episcopis uti *ἐπιμελεια*, *Anſelmus* ramen *Cantuarienſis* petendam ſibi a *Pafchali II.* facultatem duxit,

xit, ut in ejusmodi casibus posset *quædam* preut discretionem sibi daret Deus, temperare (32). Quid ergo mirum, Romanos Pontifices, ne Episcopi aut ignoratione quadam, aut nimia sive facilitate sive etiam confidentia concessæ sibi facultatis limites prætergredentur, modum Episcopalibus dispensationibus præstituisse?

VIII. Falluntur deinde *Febronius* ac *Pereira*, graviterque falluntur, dum Episcoporum consensionem ad id *Romanis* Pontificibus necessariam fuisse contendunt, Enimvero quantum omnibus retro sæculis summi Pontifices in Episcoporum dispensationes auctoritatem exercuerint, consideremus. Dispensarant nonnulli, ut videtur, *Hispaniarum* Episcopi cum pœnitentibus, bigamis, aliisque, quos propterea sacris ordinibus initiaverant; Ignovit illis *solius pietatis intuitu* *Sivicius*; edixit tamen *scirent posthac omnium Provinciarum summi antistites*, quod si ultra ad sacros ordines quemquam de talibus crediderint adsumendum, & de suo, & de eorum statu, quos contra canones & interdicta nostra provexerint, congruam ab Apostolica Sede promendam esse sententiam (33). Similiter *Innocentius I.* cum *Macedonibus* exposulavit; quod ii, qui a Catholica ad hæresim (*Bonosi*) transferant, apud eos non solum pœnitentiam

Q 2

non

[32] Ep. XLII.

(33) Ep. I. ad Himer,

non agevent, sed etiam honore (Clericatus) cumularentur (34) . Multas quoque *Africanorum* dispensationes improbavit *S. Leo M.* (35).

„ Quum ergo , inquit , inter vos tantum
 „ valuerint aut studia popularium , aut am-
 „ bitus superbiorum , ut non solum laicos ,
 „ sed etiam secundarum uxorū viros , aut
 „ viduarum maritos ad officium cognosca-
 „ mus pastorale provectos , nonne apertissi-
 „ mæ exigunt causæ , ut Ecclesiæ , in qui-
 „ bus ita commissa sunt , iudicio severiore
 „ purgentur , & non solum in tales Præsu-
 „ les , sed etiam in ordinatores eorum ultio
 „ competens proferatur “ ? Interdum etiam
 quas Episcopi petiissent dispensationes a *Romanis* Pontificibus negatas reperimus . *S. Bonifacius* suum sibi successorem ordinare per-
 cupiebat , idque a *Zacaria* Papa postularat .
 Verum Pontifex illi rescribens (36) abnuvit :
ut te vivente , inquit in loco tuo eligatur Epi-
scopus , hoc nulla ratione concedi patimur . Age
 jam quis sibi in animum inducat , eos , qui
 in Episcoporum dispensationes pro summa
 potestate animadvertiebant , illasque nunc co-
 hibebant , nunc plane aversebantur , eorum-
 dem Episcoporum consensu indiguissæ , ut
 aliquas Episcopis dispensationum facultates
 adimerent , ac sibimetipsis servarent ?

IX.

(34) *Ep. XVII.*(35) *Ep. XII. col. 664. Ball. edit.*(36) *Ep. I.*

IX. At Pontifices Domini Canonum non sunt. Id alibi concessi, iterumque concedo (37). Sed quis heic Canonum dominatus?

Q 3

Im-

(37) Hoc solum iis, quæ supra hac de re disputavimus, addendum. Febronius (T. I. cap. III. §. 7. n. 5. pag. 190.) cum Barthelio monet, Innocentium porissimum III. & Alexandrum III. se dominos Canonum dixisse. At id *Thomasius*, quem heic se sequi jactat, falsissimum est. Recito ejus locum [de Benef. P. II. lib. III. cap. 28. n. 5.] “ Sed illud tum in Epistolis Innocentii III. tum
 „ in corpore Decretalium & observari sedulo, & altissi-
 „ me animo insigi operæ pretium est; quod Pontifices,
 „ qui ab aliquibus Domini Canonum dicuntur, dispensa-
 „ tores tantum eorum sint; nec his vocibus, *domini Ca-*
 „ *nonum*, aliud significetur, quam eximia quædam pote-
 „ stas de iis dispensandi, ubi Ecclesiæ vel necessitas co-
 „ git, vel invitat utilitas. Eodem redit & alia illa con-
 „ fectatio verborum, quæ de re conveniat, ubi ajunt
 „ alii, Pontificem esse supra Canones, alii Canonibus
 „ subesse. In ipso jure sunt, quo illi nec desunt quæ
 „ huic saveant verborum consuetudini. Porro utrobique
 „ una sententia est; posse Pontificem de Canonibus dis-
 „ pensare, eoque nomine esse quodammodo supra Cano-
 „ nes; sed quum dispensare non possit nisi juxta canoni-
 „ cas regulas, ex utilitate & necessitate Ecclesiæ, eo
 „ sensu subest canonibus, qui ita temperatas dispensatio-
 „ nes vehementer probant, ceteras improbant. Ejus rei
 „ jam præsidia venanda sunt nobis in Innocentii III. epi-
 „ stolis, ceterorumque Pontificum, quorum decreta ra-
 „ dian in libris decretalium. Audi primum, ut Inno-
 „ centii III. hanc velit egregiam & singularem esse præ-
 „ rogativam Sedis Apostolicæ & plenitudinem potestatis,
 „ quod in singularibus quibusque causis possit Canones
 „ relaxare, integro semper & illibato futuro eorum alias
 „ Canonum vigore. Adscitis aliis in partem sollicitudinis,
 „ summus Pontifex assumptus est ad plenitudinem potesta-
 „ tis; qui quum moderator sit Canonum, juri non facit inju-
 „ riam, si dispensat. Presertim quum dispensatio sic juris
 „ vincula laxet in aliquo, quod in aliis non dissolvit: &
 „ sic beneficium gratiæ specialis inducat, quod vigorem
 „ Con-

Immo ut Canones servarent, eo summi de-
 venero Pontifices, ut Episcopales quasdam
 dispensationes sibi vindicarent. Neque id
 (quod *Pereira* somniat) est aut Ecclesiasti-
 cam pro arbitrio Hierarchiam subvertere,
 aut suis juribus Episcopos spoliare. Nihil
 minus. " Qua in re illud præsertim cum
 „ *Ballerinio* (38) animadvertendum est,
 „ quod si quæ potestas Episcopis jure divi-
 „ no tradita videri poterat intacta relin-
 „ quenda, ea procul dubio est potestas ab-
 „ solvendi a quibuscumque peccatis, quam
 „ sine restrictione ulla ab ipso Christo Apo-
 „ stolis & Episcopis Apostolorum successo-
 „ ribus collatam liquet. Si ergo hæc tanta
 „ ac tam illimitata potestas ita (divino u-
 „ tique

„ *Constitutionis non perimit generalis*. *Regest.* 16. *Epist.*
 „ 164. Quum denique toties professus sit *Innocentius*, non
 „ a se umquam remitti vim Canonum, nisi cogente Ec-
 „ clesiæ necessitate, satis superque non *dominatorem* se
 „ Canonum, sed *moderatorem* esse testificatus est. Venio
 „ ad *Gregorianos* Decretalium libros, ubi *Innocentius* idem
 „ III. verba faciens de canone, quem *Alexander* III. pu-
 „ blicaverat in Concilio III. *Lateranensi* adversus spurios,
 „ & demonstrans eo Canone injici non potuisse vincula
 „ *Romanis* Pontificibus, *Alexandri* III. successoribus & non
 „ ait Pontifices *Romanos* dominari Canonibus, etsi perop-
 „ portunus is fuisset locus ejus doctrinæ propalandæ, si
 „ ea ejus animo insedisset sententia; tradit tantum, posse
 „ Pontifices dispensare. *Nobis tamen per eum adempta non*
 „ *fuit facultas dispensandi, quum non fuerit prohibentis*
 „ *intentio qui successoribus nullum potuit in tæ parte præ-*
 „ *judicium generare, pari post eum, immo eadem potesta-*
 „ *te functuris: quum non habeat imperium par in parem.*“
 (38) *De potest.* pag. 19.

„ tique jure) subest auctoritati Pontificiæ ,
 „ ut *pro suprema Romanorum Antistitum po-*
 „ *testate* restringi per reservationes *merito*
 „ potuerit , (quin aut Ecclesiastica Hierar-
 „ chia convelleretur , aut Episcopi sua sibi
 „ adempta jura queri possent) quidni aliæ
 „ eorundem Episcoporum facultates , quum
 „ expedire visum fuerit , eadem suprema
 „ potestate moderari seu restringi similiter
 „ poterunt “ ? Nempe ut sæpe dixi , ita
 Christus voluit Episcopos regere Ecclesiam
 Dei , ut omnis eorum potestas juri *Petri* es-
 set subiecta , iisque obnoxia coercitionibus ,
 quas *Petrus* Ecclesiæ universæ utiles esse ju-
 dicasset .

X. Quod ad exempla spectat , quæ ex
Pereira Febronius mutuatus est , cæci sunt illa ,
 qui cæco ducatum præstet . “ Quum sæculo
 „ XIII. inquit *Febronius* (39) , *Romani* Pon-
 „ tifices dispensatores super defectu natalium ,
 „ aliasque propria auctoritate sibi reservare
 „ præsumerent , protestabantur in suis Con-
 „ stitutionibus Synodalibus Episcopi *Anglia* ,
 „ se ipsos in his irregularitatibus dispensa-
 „ re posse . Probat hoc *Thomassinus cit.*
 „ *Cap. 28. n. 8.* allegans duas ejus tempo-
 „ ris Synodos , quibus dicunt Episcopi : *Cum*
 „ *talibus dispensare possumus* “ . Sed cur quæ
 continenter addit *Thomassinus* , non legit *Fe-*
bronius ? *Argumento* , inquit vir doctus , id

Q 4

porro

porro est nuperam fuisse eam reservationem, eo-
que nec dum ad omnes Ecclesias pervadere po-
tuisse. Vide quam molli manu vetera sint a
modesto pioque Scriptore tractanda monu-
menta, quam sobrie interpretanda. Non heic
Thomassinus Romanos Pontifices videt dispen-
sationes propria auctoritate sibi reservare PRÆ-
SUMENTES; non protestantes Anglos, perin-
de ac si notæ sibi Pontificiæ voluntati per-
vicaciter reluctarentur. Pereira hæc sunt;
hæc Febronii, non Thomassini temperatissimi
æque atque eruditi Scriptoris. Quæ porro
de S. Dunstano narrantur, ut vera sint (40),
id unum efficiunt, Summo Pontifici obre-
ptum fuisse ab iis, quos Legati a comite
incestus reo *Romam* missi ut ejus causæ pa-
trocinarentur, *largo munere, largiori spon-
sione* corruperant. Neque parere sanctus Archie-
piscopus *Romano Pontifici* detrectavit; hoc
solum exegit, ut antea ille *sui delicti pœni-*
tudinem ageret, quod sane & summus Pon-
tifex re bene perspecta ab eo postulasset.
Obreptum quoque *Romano Pontifici* in caus-
sa, de qua *Engolismensem* Episcopum secus
judicasse *Febronius* refert. Reddamus inte-
grum *Lemovicensis Synodi* locum (41). *Di-*
cebant

[40] Hæc scilicet ex *Osberto* sumpta sunt, qui XII.
sæculi *S. Dunstani* acta perscripsit; verum hac de re ni-
hil invenias in *S. Archiepiscopi* vita, quam antiquior *Os-*
boernus edidit. Quare dubio fortasse locus, num *Osberto*
fidendum sit.

(41) apud Hard. T. VI. p. I. col. 890.

cebant ergo *Episcopi ad invicem* : Frustra hæc querela adversus caput nostrum mutire audeat : Apostolicus enim absque culpa est : & potius nos culpabiles sumus , nisi litteris nostris notum ei faciamus , de quibus nolumus , ut absolvantur . Quum ergo tales DECEPERINT Apostolicum , ut FRAUDULENTER absolvantur ab eo , irrita est eis illa absolutio . . . . Quidam autem in Concilio dixit : Vidi nuper de Episcopo Engolismensi , qui præsens est , quod dico . Quidam ex suis Parochianis excommunicatus ab eo , dum satisfacere nollet , non poterat impetrare ab eo pœnitentiam . Qui sine licentia Episcopi sui Papæ Romano SUBRIPUIT pœnitentiæ legem , & litteras ex nomine ejus Episcopo detulit in Cœna Domini , quibus Episcopum rogabat Apostolicus , quatenus illi pœnitentiam , quam imposuerat , adfirmaret . Episcopus vero intelligens FRAUDEM ait homini ; cetera quæ Febronius descripsit . Quantum vero Lemovicenses Patres a deneganda in hisce facultatibus Romano Pontifici potestate abfuerint docent , quæ statim sequuntur (42). Et dixerunt Episcopi : hoc ab ipsis Apostolicis Romanis & ceteris patribus cautum tenemus : ut Parochiano suo Episcopus si pœnitentiam imponit , eumque Papæ dirigit , ut judicet , utrum sit an non pœnitentia digna pro tali reatu ; potest eam confirmare auctoritas Papæ , aut le-

viga-

250 DISSERTATIO VII.

vigare, aut superadjicere. JUDICIUM enim
TOTIUS ECCLESIAE MAXIME IN APOSTO-
LICA SEDE CONSTAT. Hoc equidem *Fe-*
bronio, & Pereira amice consilium darem,
ut deinceps ab appellandis *Lemovicensibus* Pa-
tribus sibi sedulo caveant.

CAPUT V.

Beneficiorum reservationes non tam ex Episcoporum consensu quemadmodum Febronius adserit, quam ex ipso Romanorum Pontificum jure petendæ sunt. Cujusmodi id jus sit, & quo nomine eisdem summis Pontificibus conveniat. In harum reservationum antiquitatem, justasque causas diligentius inquiritur, multaque Febronii commenta refelluntur.

I. **P**ergit Febronius jura per censere, quæ ex Ecclesiæ consensu Romanis adcessisse Pontificibus existimat. In his autem numerat Beneficiorum reservationes. Hinc, inquit (1), colligitur, sicut alias jam memoratas reservationes, ita & hanc beneficentem (quæ magnis tamen deinceps oppositionibus adhuc subiecta fuit) non habere fundamentum nisi in Episcoporum consensu. At in Antifebronio oppositum demonstravimus (2). Sed illa Febronius, qui Apologiam in Antifebronium scribere se ostentat, ne memorat quidem. Cogamus ergo vel invitum, si fieri potest, aliquid respondere. Id ut obtineam, hanc de Beneficiorum reservationibus controversiam breviter quidem, sed a suis fundamen-

tis

(1) T. II. pag. 315.

(2) lib. V. cap. 3. n. 8. seq.

tis dispiciamus . Hoc ergo primum statuo ,
 jus aliquod in universæ Ecclesiæ beneficia
 omnibus ante ipsas *Isidorianas* decretales sæ-
 culis *Romanos* Pontifices *pro suprema potesta-*
te exercuisse . *Dominos* ergo Beneficiorum
 omnium ait Pontifices , inquiet *Febronius* .
 Quæso quæstionem alia quæstione non im-
 plicet ; quodnam hoc jus sit , Domini ne an
 aliud quidpiam , infra perpendam . Hoc u-
 num nunc adsero , in sacræ vetustatis anna-
 libus indubia exstare monumenta exercitæ
 a summis Pontificibus in Ecclesiastica om-
 nium gentium beneficia auctoritatis . Duo
 autem cum primis summos Pontifices video
 super beneficiis egisse ; vigilantia alterum ,
 alterum potestatis ; illud , ne bona Ecclesia-
 stica quidquam caperent detrimenti , alterum ,
 ut ex publici boni , Ecclesiarumque utilita-
 te de illis decernerent . Atque ad primum
 quod adtinet , statim se nobis offerunt *Ro-*
manorum Pontificum leges , quibus ne Eccle-
 siastica bona alienarentur , sancte cautum .
 Celebria hac in re sunt *Leonis M.* [3] *Hi-*
lari

[3] Ep. XVII. Ball. edit. *ad universos Episcopos per*
Siciliam constitutos . “ Sine exceptione decernimus , ut
 „ ne quis Episcopus de Ecclesiæ suæ rebus audeat quid-
 „ quam vel donare , vel commutare , vel vendere , nisi
 „ forte ita aliquid horum faciat , ut meliora prospiciat ,
 „ & cum totius Cleri tractatu atque consensu id eligat ,
 „ quod non sit dubium , Ecclesiæ profuturum . Nam
 „ Presbyteri , vel Diaconi , aut cujuscumque ordinis Cle-
 „ rici , qui conniventiam in Ecclesiæ damna miscuerint ,
 „ sci-

lari (4) & Symmachi (5) decreta. Huc etiam facit *Cautio* Episcopi, quam editor P. Garnerius *Grégoriani* temporis disciplinam sapere existimat (6). Inter cetera enim, quæ electus Episcopus *Romæ* in *verbis solemnibus* spondebat, hæc legere est (7): *Spondeo etiam Ecclesiastica prædia urbana vel rustica universasque res immobiles, seseque moventes, vel ornamenta Ecclesiæ, ministeriaque sacrata diligenter & fideliter servaturum: si qua pignora a quibuslibet obligata sunt, aut indebite detinentur, meo adnissu, labore, & sumptu proprio,*

„ sciant, se, & ordine, & communione privandos “; quæ poena nonnisi ob gravissimas noxas clericis olim infligebatur: *Quesnellus* hanc *M. Leonis* epistolam in dubium vocavit; sed ejus ratiunculas diluit *Tillemontius* [*T. XV. in S. Leon. adnot. 9.*]; consensio autem codicum MSS. quos in *Admonitione* ad eam epistolam *Ballerinii* percentent (*T. I. col. 725.*) plene evertit.

(4) *Hilarus* Papa easdem Ecclesiæ res in *alienum jus* transferri vetuit, nisi prius apud *Concilium alienationis* ipsius causa doceatur, ut quid fieri debeat, communi omnium deliberatione tractetur. Hanc scilicet adeundi Concilii cautionem, quæ sane major erat quam cleri consensus a *Leone* præscriptus, suaserit nimia cleri facilitas.

(5) *Epist. ad Cæsar. Arelat.* “ Possessiones igitur, quas unusquisque Ecclesiæ proprio dedit ac reliquit arbitrio, alienari quibuslibet titulis atque contractibus, vel sub quocumque argumento non patimur; nisi forsitan aut clericis bonorum meritis, aut monasteriis religionis intuitu, aut certe peregrinis necessitas largiri suaserit: sic tamen, ut hæc ipsa non perpetuo sed temporaliter, donec vixerint perfruantur “. Similia statuerunt *Agapetus* in epistola ad eundem *Cæsarium*, *S. Gregorius Magnus* in epistola ad *Siciliæ* Episcopos &c.

[6] Antiquior tamen *Gregorio* est, quum *Consulis* nota adscribenda statuatur [*pag. 68.*]

(7) *pag. 64.*

prio, ut temporis necessitas largietur, atque meo studio revocanda, nec a me alienanda quolibet titulo esse promitto. Porro Romanus Pontifex litteras Episcopo dabat legendas in Synodo Ecclesie, cui præpositus erat [Synodale appellabantur]; in iisque se hoc etiam dedisse neo-Episcopo in mandatis aiebat (8): Ministeria, atque armamentum Ecclesie vel quidquid est in patrimonio ejusdem non minuisse studeat, sed augere; quæ sumpta ex Gelasio I. videntur (9). Et illud heic considerare omnino velim; Episcopos siquando a laicis temporaria, qua in urbes, terrasve potirentur, jurisdictione spoliari eos contigisset, ad Romanam Sedem illico confugisse, ut salva ipsorum jura esse vellet, sicque Rothomagensis Archiepiscopus [10], & Bellocensis Episcopus (11) Gregorii IX. auctoritatem adversus Gallie Regem implorarunt. Ad Pontificem quoque eorum Præsulum causas delatas novimus, qui Ecclesiarum bona

(8) pag. 73.

(9) Deinceps vero inductum fuit, ut Episcopi se Ecclesiarum suarum bona conservaturos, nec umquam alienaturos inconsulto Romano Pontifice jurato sponderent. Ejusmodi juramenta etiam Episcoporum Transalpinorum a. 1235. edita in MS. Regesto Cencii Camerarii prænotato, quamvis post hujus obitum aucto vidit Muratorius ut ipse testatur in dissertationibus sopra le antichità Italiane (T. III. diss. LXXII. pag. 459. edit. a. 1766. in 4.)

(10) apud Raynald. ad ann. 1232. n. 26. & ad ann. 1233. n. 62.

(11) ibid. ad ann. 1233. n. 62.

bona dilapidarent. Quare a. MCLXVII. *Alexander III.* *Guidonem* ab Abbatis munere deijci iussit, quod *Regiense S. Prosperi* (nunc *S. Petri*) Monasterium cui præerat, ejusque bona decoxisset, ita ut rectum Monasterii, quod plumbeum erat, eruisse diceretur, & in gula voracitate illius pretium dissipasse (12); anno autem circiter MCLXXX. *Regienses Canonici* apud *Judices* ab eodem *Alexandro III.* constitutis Capituli Præpositum accusarunt, quod res Ecclesiæ male administraret sæpius in damnum Ecclesiæ & Canoniorum jam per decem annos suæ Præposituræ; & res mobiles sine consensu Canoniorum, ac Massariorum Ecclesiæ indebite dando, vel alienando & terrarum Ecclesiæ cambia faciendo sine eis (13). Immo Imperatores ipsi quum in eos, qui Ecclesiarum bona dispersissent, ab Episcopis illorum præsidium expeteretur (quemadmodum *Otto I. & II.* Augusti a. 972. *Ravennæ* quum essent, ab Archiepiscopo *Honesto* moniti fuerunt, *Classense Cœnobium* tam per cambiacionem, quam per *Emphytheosim* ita in dissipatione positum fuisse, ut ejusdem Monasterii Cœnobitæ cunctis necessitatibus indigebant), libenter auctoritate sua bonorum Ecclesiasticorum alienationes interdixerunt, se tamen id facere ex *Romani Pontificis*

[12] Murat. l. c. pag. 448.

[13] Murat. *ibid.*

ficus ad sensu interdum profitebantur [14].

II. Alterum Pontificiæ in Ecclesiastica bona potestatis jus in eo positum diximus, quod de illis ex auctoritate disponent. Multiplices porro hujusce juris actus occurrunt. Primus ille, qui in bonis Ecclesiæ aut Monasterio cuipiam confirmandis eminet. Plena Pontificiis ejusmodi diplomatibus est *Ughellii Italia sacra*; plenæ cl. *Muratorii Antiquitates Italicæ mediæ ævi*, pleni *Annales cum Benedictini*, tum *Camaldulenses*, similesque exterarum Ecclesiarum libri [15]. Notari autem in his diplomatibus maxime velim cum formulas *jubemus*, similesque, quæ

[14] *De consensu*, inquit memorati *Ortones* in diplomate ejus anni pro *Classensi* Cœnobio, domini *Johannis summi Pontificis, nostrique spiritualis Patris*. Murator. ibid. pag. 446.

(15) Aliqua tantum indicabo sæculo undecimo vetustiora. In his Bulla *Stephani* Papæ pro *Nonantulano* Monasterio data a. 753. [Ughell. T. II. recent. edit. col. 84.] Privilegium *Ravennati* Ecclesiæ a *Paschale* I. a. 818. concessum (ibid. col. 344.); Bulla a. 828. pro *Patavino* S. *Justina* cœnobio a *Gregorio* IV. edita (Murat. *Antiq. Ital.* T. III. col. 39.); Breve, quo a. 881. *Johannes* VIII. Apostolica protectione *Adericum* Abbatem Ss. *Gervasii & Protasii*, ejusque bona donavit (Ughell. T. IV. col. 120.) duo *Marini* Papæ privilegia a. 883. alterum Monasterio *Solemniacensi* (Ugh. T. I. col. 113.); alterum *Gherardo Laudensi* Episcopo impertitum [vide meam, *Laudens. Episcoporum seriem* pag. 100.] Pro sæculo X. memorabo diplomata *Sergii* III. (a. 910.) pro *Canonicis Astensis* [Ugh. T. IV. col. 343.]; *Leonis* VI. (a. 936. pro Monasterio *Sublacensi*) Murat. *Antiquit. Italic.* T. VI. col. 201. (; *Marini* II.) a. 944. pro Ecclesia *Beneventana* (Ugh. T. VIII. col. 50.)

quæ sæpius occurrunt; tum pœnas a Pontificibus suarum Constitutionum violatoribus intentatas, non spirituales tantum, sed & pecuniarias [16]. Alter Pontificii juris actus unionem spectat duarum Episcopaliū Sedium; siquando enim vel Barbarorum incursibus, vel aliis de causis duas uniri Sedes necesse fuit, alterius in alteram iura, bonaque *Romani* Pontifices transferebant. Sic a Magno *Gregorio* factum tum a. 591. quo *Formiensem* ac *Minturnensem* (17) tum a sequente, quo *Cumanam* ac *Misenatē* Ecclesias univit (18). Sæpe etiam per summos Pontifices facta est alienandorum Ecclesiasticorum bonorum potestas. *Muratorius* instrumentum vulgavit, quo *Paganus Vulturnanus* Episcopus a. 1216. Monasterio *S. Galgani* quosdam aquæductus, nonnullasque sylvas dono dedit, data sibi ab *Innocentio III.* facultate: *non obstante*, inquit Pontifex in *Brevi*, quod Instrumento inseritur, *vinculo juramenti*, quod nobis & *Apostolicæ Sedi* fecistis de non concedendis alicui bonis Ecclesiæ absque licentia, & mandato. Neque minoris auctoritatis actus censerī debet, Ecclesiasti-

Antif. Vind. T. III.   R   co-

[16] Ut indicatis *Paschalis I.* pro *Ravennatensi* Ecclesia, & *Gregorii IV.* pro *S. Justina* Cœnobio diplomatis, quæ tamen *Isidorianis* Decretalibus paullo sunt antiquiora.

[17] *ib. l. epist. VIII.*

(18) *lib. II. ep. 31.* Alia in hanc rem, sed recentiora exempla concessit cl. *Georgius* in dissertatione historica de *Cathedra Episcop. Setiæ* pag. 125. seq.

corum bonorum usurpatores ad eorundem restitutionem cogere, in totique contractus rescindere. Exempla habeto. *Leo IX.* in Bulla *JOHANNI Abbati Monasterii Sanctæ Mariæ Vallis Pontis in Perusina diœcesi constructi* inscripta A. MXLIX. inter cetera ait (19): *ab omni etiam alienatione liberos vos & securos reddere volumus: unde Apostolica auctoritate cassamus, & revocamus illa præcepta, quæ a Benedicto, & Gregorio injustis Pontificibus Andree Episcopo Perusino collata sunt de eodem vestro Monasterio. Victor quoque II.* in Bulla, quam *Muratorius* ex MS. *Peregrini Prisciani* annalibus eruit (20), *Ferrariensi* Ecclesiæ ejusque Episcopo *Rolando* omnia bona confirmans a. MLV. abolet quidquid *Gregorius dissipator* potius, quam *Rector ipsius Ecclesiæ* cartis aut superscriptionibus composuit, vel scribi rogavit (21). Aliud hujus rei exemplum in Jure Canonico existat ab *Alexandro III.* (22). Quid vero dicam de *Romani Pontificis* auctoritate in concedendis, abrogandisve oneribus, quæ interdum a civilibus Magistratibus ob Respubli-

cæ

(19) Murat. T. III. dissert. sopra le antichità Italiane diff. 72. pag. 459. Confer Thomassinum de re benefic. T. III. lib. I. cap. 43. n. 15. & Muratorii Annales Italicos T. XI. ad ann. 1657. ubi ejusmodi Facultates Clero Gallicano, ac Reipublicæ Venetæ concessas memorat.

[20] Murat. ibi diff. 73. pag. 467.

[21] Murat. ibi diff. 73. pag. 447.

[22] L. III. de donat. C. Fraternitatem.

cæ bonum Ecclesiarum, Ecclesiasticorumque bonis imponi necesse est. Concilium I^{II}. Lateranense sub *Anathematis* districtione hæc præstitui vetuerat, nisi *Episcopus & Clerus* tantam necessitatem vel utilitatem adspexerint, ut absque ulla exactione ad relevandas communes necessitates, vel utilitates, ubi laicorum non suppetunt facultates, subsidia per Ecclesias existiment conferenda (23). Verum lateranense IV. Concilium Romano Pontifici totum hac de re iudicium esse voluit [24]. Propter imprudentiam tamen, inquit, quorundam Romanus Pontifex consulatur, cujus interest communibus utilitatibus providere. Hinc quum *Eduardus Angliæ Rex* a. 1297. symbolam a Clero in belli impensas conferri juberet, Clerus, inquit *Thomas Valsinghamensis*, ob *Constitutionem* Papæ (Bonifacii VIII.) hoc anno editam, quæ prohibet sub pœna excommunicationis, ne talliæ vel exactiones a Clero per sæculares Principes quoquo modo exigantur, vel eis solvantur de rebus Ecclesiæ, Regi pro guerra sua petenti subsidium denegavit, utique agnoscens, Romano Pontifici horum interdicendorum inesse auctoritatem; immo ut ex eodem *Valsinghamensi Thomassinus* narrat (25), Archiepiscopus *Cantuariensis* expressiorem quidquam ad temporarias Regni necessitates con-

R 2

feren-

[23] Extra de immunit. c. 47.

[24] Can. 46.

[25] P. III. lib. I. Cap. 41. n. 13.

ferendi prohibitionem. *Roma* mitti curaverat.

III. Hæc quidem ad ipsos Ecclesiarum fundos adtinent. Nunc eandem super earum redditibus potestatem a summis Pontificibus exercitam videamus. A *Simplicio* Papa plerumque origines repeti solent celeberrimæ partitionis Ecclesiasticorum proventuum in Episcopos, Clerum, pauperes, factaque testâ Ecclesiarum ædificia servanda. *Gaudentius* scilicet *Ausini* Episcopus non Simoniacus modo ordinationes fecerat plures, sed ne præscriptas quidem regulas in Ecclesiæ distribuendis redditibus observarat. Certior ea de re factus *Simplicius Severum* Episcopum delegavit, qui *Ausiniensem* Antistitem quarta tantum proventuum parte gaudere sineret, quartam alteram partem clero addiceret, duas reliquas *Ecclesiasticis fabricis, & erogationi peregrinorum & pauperum profuturas* ab Onagro Presbytero sub periculo ordinis sui ministrari juberet (26): præcepit deinde Pontifex, ut *Gaudentius* tres illas portiones quas superiore triennio sibi præter fas vindicaverat, restitueret. Eandem partitionem *Gelasius* deinde confirmavit (27). *Gregorius M.* deinde statuit, ut Ecclesiarum visitatores eam fructuum portionem perciperent, quæ defuncto Episcopo, si viveret, obve-

(26) ep. III.

(27) ep. IX. & X.

obveniret (28). Ex eadem decessorum suorum potestate *Alexander III.* præcepit, ut *reditus & proventus Præbendæ*, quam *Cluniacensis* Abbas habebat in Ecclesia *Carnotensi* deputatos, in Monasterio suo ad luminare Beatorum Apostolorum *Petri & Paulli*, quos quidem Abbates aliquibus sæcularibus Clericis de facto aliquoties concefferant, de cetero nemini concederentur, *sed essent luminare huiusmodi perpetuo deputati* (29). Huc etiam pertinent decimæ, de quibus in *Melphenſi* Concilio a. 1089. (30), & in *Romano* a. 1099. (31) sancitum fuit, ut *ſiquis Episcopis improbitatis & avaritiæ cauſſa conſentire noluerit, ut Monachis decimæ a laicis offerrentur, Romano Pontifici nunciatur, & ejus licentia quod offerendum eſt, offeratur.* Præterea, ob publicas Regnorum neceſſitates, ac bellicas præſertim expeditiones *Romanos Pontifices Angliæ, Galliæ, Hiſpantiæ*, aliarumque gentium Clero sæpe sæpius ſubſidia conferenda indixiſſe notius eſt, quam ut hiſtoricis monumentis comprobari debeat (32). Adde & annuas penſiones, de quibus non ſolum sæpe *Romani Pontifices* ſibi decernendum

R 3

dum

(28) *L. IX. ep. ad Petrum Tricalit. & lib. VII. ep. 75. ad Constant.*

(29) apud Thomaff. P. III. cap. 25. n. 3.

(30) *Can. 5.*

(31) *Can. 15.*

[32] Vide tamen Thomaffinum p. III. lib. I. cap. XII.

dum sumpserunt (33), sed & ipsa Concilia (34) irritas habendas esse sanxere, quæ ab Apostolica Sede minime probarentur.

IV. Post tot, tantaque Pontificiæ in Beneficia jurisdictionis argumenta non erit, cur *Febronius* (35) miretur, *Clementem* III. sive ut ipse cum *Barthelio* putat, quartam non dubitanter adseruisse (36), omnium beneficiorum Ecclesiasticorum plenariam dispositionem ad Romanum Pontificem pertinere. Quos enim percensuimus. actus temporum diuturnitate locorum universitate, rerum varietate conspicuos, an exerceri a Romanis Pontificibus potuisse existimabimus absque eximie cujusdam potestatis aut vi, aut saltem argumento? At quonam hæc omnia jure summi Pontifices effecerint, inquiremus. *Barthelius* (37), & ex eo *Febronius* (38) ait id esse principium ROMANORUM, quod *Papa dominus sit omnium beneficiorum*. Atque hoc
Ro-

(33) Plura invenies apud Thomassinum P. III. lib. III. capp. 29. seqq. Aliud exemplum cl. Muratorius suppeditat pensionum, quæ a Romanis Pontificibus *Beatrici Essenfi* ejusque Filio *Stephano* ad levandam eorum inopiam adjudicatæ fuere. Vide Tom. III. dissertationum *sopra le antichità Italiane* diff. LXX. pag. 421.

[34] *Toleranum* a. 1566. *Rothomagensis* a. 1581. *Bituricensis* a. 1584. *Tolosanum* a. 1590. Confer Thomassinum lib. cit. cap. 31. n. 12.

[35] T. I. cap. VII. §. IV. pag. 561.

[36] in can. 2. de Præbendis in 6.

[37] in adnotat. ad Jus Can. lib. III. Tit. 5. §. 2. quæst. I. p. 207.

[38] T. I. cap. VII. §. 4. n. II. pag. 569.

Romanorum quorundam effatum fuisse non nego, uti *Merlinii* (39), *Seraphini* (40), *Menochii* (41), & Card. *Petræ* (42). Verum hoc *Romanos* ita sentire, ut id *Romanorum principium* appellari *αυτονομασινως* possit longe falsissimum est. Plerique enimvero, qui *Romanorum* partibus student, Theologi & Canonistæ, præeunte illis Angelico Doctore (43) statuunt, *Romanum* Pontificem esse universalem Ecclesiasticarum rerum administratorem, non dominum. Hæc disertissima sententia est *Cajetani* (44), *Soti* (45), *Molinæ* (46) *Suarii* (47), *Charlasii* (48), *Roncagliæ* (49); atque ne Theologos tantum appellare videar, ex Canonistis *Navarri* (50), *Lotterii*

R 4

(51)

(39) *Decis.* 175. n. 21.

(40) *Decis.* 45. n. 4.

(41) *Conf.* 192. n. 7.

(42) T. I. pag. 53. n. 63. 67. & alibi.

(43) 2. 2. q. 100. a. I. ad. 7. *Quamvis res Ecclesiæ sint Papæ, UT PRINCIPALIS DISPENSATORIS, NON tamen sunt ejus UT DOMINI ET POSSESSORIS.*

(44) in *Comm. ad b. I. S. Thomæ.*

(45) de *justit. & jure lib. III. q. 6. a. 3. ad 3.*

(46) de *justit. & jur. Tract. II. disp. XXIX. concl. 2.* ubi suam sententiam communem appellat.

(47) *Defens. Fid. Cathol. l. IV. cap. 18. n. 8.*

(48) De *libertat. Eccles. Gallic. lib. VI. cap. 10. n. 7.* Leod. edit.

(49) *Animadvers. ad Nat. Alex. diff. VIII. in hist. Eccles. sæc. XIII. & XIV. T. VIII. edit. Luc. 1752. pag. 424.*

[50] *Tract. de reddit. Eccles. q. I. T. I. oper. Ven. edit. 1599. p. 227.*

(51), *Johannis Petri Monetae* (52), & qui *Romanorum* Canonistarum princeps dici non immerito posset, *Fagnani* (53). Immo Illustrissimus *Sassinatium Johannes Baptista Braschi* in opere, quod *de libertate Ecclesiae in conferendo Ecclesiastica Beneficia* prænотavit, & Sacro Cardinalium Senatui inscripsit, fuisse idem confirmat; tum addit (54): “Eamdem fuisse mentem Canonistarum quotquot de hac re scripserunt, nullatenus est ambigendum. Quum etenim in *Capit. lib. 2. de prae-bendis in 6. & in Clement. I. Ut li-te pendent.* non aliud dicetur, nisi quod summo Pontifici omnium beneficiorum plenaria competit dispositio; dominium excluditur, & sic plenitudo potestatis Papae in beneficalibus non illum dominum constituit, sed simpliciter dispensatorem. Nec alia mens inesse potuit Interpretibus Canonum, si Canones textualiter hoc indigitant . . . Quod si aliqui minus forte circumspēcta voce dictitarunt, Papam esse dominum omnium Ecclesiarum, omniumque Beneficiorum, uti aliqui fecerunt (55), horum videntur castiganda utilia-

(51) *De re benefice. l. I. q. 4. n. 57. & lib. 2. q. 22. n. 10.*

(52) *de Commut. ultim. volunt. c. 5. n. 97. 99.*

(53) *in l. decret. de Translat. Episcop. C. Quanto n. 81. seqq.*

[14] *T. III. Cap. 16. n. 10. pag. 311,*

(55) *Borel- sum decis. T. I. tit. 15. n. 7. Seraphy decis. 45, n. 4. Menoch. conf. 192. n. 7. & alii.*

„ tiliter verba . . . & ideo dicendum est ;
 „ loquutos esse quoad dominium respiciens
 „ ius collationis , ut eos interpretatur Jo-
 „ hannes Petrus Moneta (56): Vel quoad do-
 „ minium respectu tituli beneficalis , qui
 „ sicuti per Papam creatur ; ita & per ip-
 „ sum potest annihilari ; uti eos exponit
 „ Melchior Lotterius (57): Vel demum cum
 „ eodem Moneta reducendi sunt ad sensum ,
 „ quem de his habet Azorius dicens : Ro-
 „ manus Pontifex plene , & libere potest de
 „ beneficiis statuere , non quia dominium be-
 „ neficiorum , aut rerum ecclesiasticarum ha-
 „ beat , sed quia quatenus supremam obtinet in
 „ Ecclesia potestatem , ut summus Christi Vi-
 „ carius , & Petri successor , amplissimam ha-
 „ bet omnium bonorum ecclesiasticorum admini-
 „ strationem . Quare quum dicitur Pontifex
 „ plenam & liberam in beneficiis dispositionem
 „ habere , posseque jus ipsum relaxare in his ,
 „ quæ ad beneficia pertinent ; non intelligitur
 „ posse jus naturale , vel divinum si quod est
 „ in beneficiis , dissolvere , abrogare , vel mu-
 „ tare ; sed quia fere innumera sunt de bene-
 „ ficiis jure scripto canonico constituta ; ideo
 „ dicitur Papa plene , & libere posse de bene-
 „ ficiis statuere ; scilicet in his omnibus , quæ
 „ jus Canonicum circa beneficia constituit (58)“.

Quid

(56) de Commut. ult. volunt. c. 3. n. 100.

(57) de re benef. lib. 2. c. 22. n. 15.

(58) Azorius Instr. Moral. P. II. l. 6. c. 26. q. 3.

Quid vero si idipsum magnus ille *Gerson*, quo maxime Duce gloriatur *Febronius* idem fere docuisset? Hæc tamen illius sunt (59): *omnia beneficia subsunt Papæ, tamquam ordinatori supremo non tamquam Domino aut possessori, immo nec tamquam immediato dispensatori, nisi Prælatorum inferiorum iniquitas aut manifesta Ecclesiæ utilitas casibus certis istud exigeret*. Duo ergo Pontifici *Gersonius* tribuit jus ordinatoris supremi; jusque immediati etiam dispensatoris, ubi *Prælatorum inferiorum iniquitas* (quod ad supplendam *Prælatorum negligentiam* spectat) aut *manifesta Ecclesiæ utilitas casibus certis id exigeret*. Si Ecclesiæ utilitati alias, quæ occurrere facile possunt, amplioris cujusdam sed tamen justæ facilitatis causas addidisset, nostram omnino sententiam expressisset. Neque enim qui plenæ in *Romano* Pontifice Beneficiorum dispositionis potestatem nobiscum agnoscunt, efrænem, & ab omni æquitatis ratione aberrantem hanc esse contendunt, ut ille omnia pro arbitrio etsi injusta, & Ecclesiæ exitialia facere possit; nec tamen ita publicæ utilitatis legibus coercitam volunt, ut nihil valeat, nisi quod ad illas exactum perfectissime fuerit, quum justæ ceteroquin causæ se se offerre possint, cur Pontifex posthabito inferiorum Antistitum jure absque mani-

(59) T. II. oper. vet. edit. pag. 22. apud Thomass. P. II. lib. I. cap. 45. n. 10.

manifesta Ecclesiæ utilitate sibi alicujus beneficii delationem vindicet.

V. Quibus autem nominibus id juris ad *Romanum* Pontificem pertineat, si quæras, multa indicari possunt, quæ tamen omnia ad divinum Primatus jus referuntur. Nam primo quum Ecclesia status sit, ejus bona illum habere debent supremum saltem administratorem, qui Ecclesiæ universæ statum regendum a Christo suscepit; idque præsertim in eorum sententia, qui bonorum Ecclesiæ Dominium penes ipsam Ecclesiam esse constituunt. Quod si quis tamen eum aliis illorum dominium aut penes Deum, aut penes Christum esse contendat, quum tamen certum sit Ecclesiam saltem eorum dominium *utile* & usufructum habere, argumentum redit. Ex horum tamen sententia aliud pro *Romani* Pontificis auctoritate momentum enascitur. Cui enim suprema horum omnium bonorum administratio potiore jure adjudicetur, quam Dei Christique in terris Vicario? Præterea quum Ecclesiastica bona passim a Conciliis & Patribus res Deo devotæ, ac patrimonia pauperum dicantur, necesse fuit, ut aliquis in Ecclesia exstaret, qui sua auctoritate obliteret, ne *prædia* & *possessiones Ecclesiarum*, ut aiebant Patres *Vasensis* Concilii a. 855. *cupidis ad invadendum paterent*. Quis autem id posset, nisi supremus Ecclesiæ Princeps? Leges quidem ab

Ec-

Ecclesia, & Synodis passim latas novimus, ut effrænis laicorum, Ecclesiasticorumque in sacris ejusmodi bonis aut occupandis, aut dissipandis licentia coaceretur. Verum ipsa harum legum vis a *Romano* Pontifice potissimum pendet, qui Canonum exequutor, & Vindex a Deo positus fuit. Quod si personas consideremus, quæ beneficia conferri par est, quum hæ ut plurimum Ecclesiæ ministrent, ac pro suo ordinis gradu ac dignitate arctiore quodam vinculo cum *Romano* Pontifice colligentur, hujus potissimum est curare, ne quæ ad vitam sustentandam maxime sunt necessaria, illis desint. Neque illud omittendum quod supra a *Lateranensi* Concilio ad tactum vidimus. *Romani* Pontificis interest communibus utilitatibus providere; ad eum ergo pertinere bonorum Ecclesiasticorum administratio debet, ut exigentibus Christianæ Reipublicæ necessitatibus ex his ipsis bonis quæ sine nequissima depredationis exemplo ut verbis S. Leonis M. utar (60) in alios distrahi usus non licet, congrua a Clero subsidia ferantur. Quamquam una Primatus ratio id suadet. Canon inter Apostolicos XII. præcipit, ut *Episcopus rerum Ecclesiæ potestatem habeat; si enim ipsi commissæ sunt pretiosæ hominum animæ, multo magis necesse est, ut de pecunia disponat, ut ejus auctoritate egenis a Presbyteris & diaconis distribuatur.*

(60) Ep. XVII.

buatur . Ea ergo vel Apostolis, vel certe antiquis priorum trium sæculorum Synodis, a quibus Canones illi prodierunt, mens fuit, Episcopis quemadmodum animarum, ita & rerum Ecclesiæ curam esse debere, neque alteram ab altera sejungi posse. Quum igitur summo Pontifici Primatus sui potestate omnium quæ in Christiano orbe sunt, animarum cura incumbat, ad eum quoque omnium Ecclesiæ rerum administratio spectabit. Complexus est hujus argumenti vim *Cassiodorius* ad *Johannem* Papam scribens his verbis „vos enim speculatores Christiano populo præfide-
 „tis Vos Patris nomine universa diligitis, securitas ergo plebis ad vestram respicit famam cui divinitus est commissa custodia. Quapropter nos decet custodire aliqua, sed vos omnia. Pascitis quidem spiritualiter commissum vobis gregem, tamen nec ista potestis negligere, quæ corporis videntur substantiam continere. Nam sicut homo constat ex dualitate, ita boni Patris est utraque refovere “ (61) atque [id quidem mea sententia pernecessarium maxime est, ut Primatus finis facilius & felicius obtineatur. Unio hic est, ut sæpe alias diximus, membrorum omnium cum capite, sacrorum vero ministrorum cum primis, a quibus populi in officio continendi sunt. Quum porro ea hominum conditio sit, ut illos, a
 qui-

quibus ditari se posse confidant, maxime foveant ac colant, quis non intelligat, ad universalis Primatis dignitatem pertinere, ut eos, qui sibi magis devincti sint, beneficiis cumulet, & alios præterea horum exemplo ad se pertrahat, adliciatque? Non alia de causa Constantienses Patres (62) suam sollicitudinem ad hæc inter alia adspirare significaverunt, ut Sancta præsertim Romana Ecclesia... simul cum virtutum ornatu, temporalium bonorum obtineat ubertatem.... Prisci quoque Patres permoti, largam prædiorum, dominiorum, & possessionum amplitudinem ipsi Ecclesiæ adquirere curaverunt. Verum etsi magna hæc sunt, quid tamen si cum exterarum omnium gentium meritis, egestate, spe ipsa conferantur? Necessè ergo erat, ut Romanus Pontifex ad Primatus officium pro dignitate implendum ex aliarum quoque Ecclesiarum bonis proficere posset. Ad Romanum propterea Pontificem rectissime transferes, quæ de Episcopis differebat RATHERIUS (63). Quum rarissime videas gratis aliquos, sed aut timore, aut confæderari amore, unde te verebitur, cui nihil vales auferre? Unde amabit, cui nihil potes conferre? Si ergo ad Episcopum nihil de rebus pertinet, quibus Clerici vivere debent, aut ipse eis non debet, ut animale, ita & corporalem

(62) Sess. XXVII. cap. 5. T. VIII. Concil. Hard. col. 1232.

[63] in libro de contemptu Canonum P. I.

ralem dare in tempore tritici mensuram, & sicut Actus Apostolorum continent, non dividuntur singulis ab Episcopo, vel quolibet alio ab eodem ad id officium instituto, prout cuique opus est &c. Quo igitur jure summus Pontifex universæ Ecclesiæ statui præest, eodem divino scilicet, omnibus ejus bonis datus est administrator. Nec ille beneficia servare sibi poterit pro ut e re Ecclesiæ sibi visum fuerit conferenda? Rem dicam fere incredibilem. Quum superiore sæculo magna illa *Innocentium XI.* inter & *Galliarum* Regem de Regaliæ jure controversia excitata est, *Natalis Alexander* aliique, qui a Rege stabant, *Gallicanæ* Ecclesiæ advocatiam ab eo gestam prætexebant, hancque ejusmodi esse adfirmabant, ut ad conferenda absque ullo Ecclesiæ concessu vacantium Ecclesiarum beneficia omnimodam Regi potestatem faceret. Non ego heic in hanc disputationem ingrediar adversus Regionum Theologorum conatus a *Sfondrato*, *Apamiensi* Episcopo, *Charlasio*, aliisque pluribus diligenter, copioseque tractatum. Id unum velim mihi explicari, quæ fieri possit, ut quum *Gallicanæ* Ecclesiæ advocatia tantum juris in Reges transferre crederetur; haud absimile tamen jus si *Romano* Pontifici, cui non solum universæ Ecclesiæ defensio, sed suprema illius gubernatio ab ipso Christo concredita fuerit, a nobis adferatur, ridendi simus, aut etiam veluti Ecclesiæ hostes suggilandi? VI.

VI. At enim *mandata de providendo*, & quæ subinde inveſtæ ſunt *Reſervationes Apoſtolicæ ſunt ſequioris ævi partus* (64). Summi nempe Pontifices, ut ex *Berthelio Febronius* narrat (65) “ collationibus beneficiorum ſucceſſive, leniter, & pedetentim ſe ingeſſerunt, quin illa ſtatim immediate ipſi conferrent, ſibiſque privative reſervarent. Scilicet duodecimum medium erat, quo *preces* dumtaxat interpoſuit *Adrianus VI*, rogando per litteras recommendatitias *Episcopum Pariſienſem*, ut certo cuidam clerico pauperi, de Eccleſia bene merito, & eminenter digno, beneficium primo vacans conferre vellet. . . . Sed Pontifices mox ultra progreſſi, ſuis precibus monita & *mandata* addiderant: *Alexandri* enim *III*; qui immediatus *Adriani* ſucceſſor erat, jam armatæ preces fuerant; *monendo* enim, & *mandando* rogavit, idque forſan ideo, quia preces ejus non ita paſſim & ſemper admitterentur. Aſt & monitionibus, mandatiſque haud amplius proficientibus, ſucceſſores Pontifices *exequutoriales litteras* adjunxerunt, immo & *Exequutores* conſtituerunt, qui cenſuris, aliisque pœnis Eccleſiaſticis ordinarios compellerent, ut Clericis ab ſe commendatis de beneficiis vacantibus providerent. . . . ſucceſſerunt

[64] Febr. T. I. cap. VII. §. 4. pag. 561.

(65) T. I. Append. I. §. 16. pag. 798.

„runt *Reservationes* primitus *speciales* & par-
 „ticulares, a quibus pedetentim ad amplio-
 „res & *generales* progressus fiebat, amplissi-
 „mo demum & excessivo earumdem nume-
 „ro per regulas Cancellariæ Pontificiæ in-
 „troducito. “ *Berthelio* & *Febronio* prævivit
Bobemerus (66), cujus hæc sunt: Neque enim
 usque ad sæculum XII. eo processerat Præsulum
 Romanorum conatus, ut collationes ordinarias
 directe turbarent, & Beneficia vacantia conser-
 rent. Loquens deinde *Lutheranus* Jureconsul-
 tus de Mandatis Apostolicis ait: Etiam hæc fu-
 ere Preces, & quidem olim semel tantum, ad
 singula Capitula directæ, ab initio tantum ob-
 ligationem imperfectam continentes, ut inquit,
 evicti ex *Hadriani IV. Epistola XIII. ad E-*
piscopum Parisiensem . . . . ubi non mandat
Papa, sed orat: Vocat litteras suas Preces . .
Ejus successor Alexander III. Preces armatas
admiscuit & mandando rogavit . . . Hoc modo
Precibus [Pontificiis] plenum tributum est ro-
bur. Verum Berthelius ac Febronius animad-
vertere debuerant, quam infidum sibi ducem
e Protestantium numero adsciscerent. Nihil
enim aut magis falsum, aut minus eruditum
ea Bobemeri observatione fingi potest. Eru-
ditionem quidem in Bobemero desidero. “
 „Neque enim, inquit doctissimus Auctor
 „dissertationis *Polemicæ de Jure Regaliæ* &
 „*Primarum Precum contra Publicistas Prote-*
Antif. Vind. T. III. S „stan-

(66) in *Jure Eccles. Protest. lib. III. tit. V. pag. 338.*

„ *stantes* (67), habere vim aliquam potest
 „ *Bohemeri* argumentatio, nisi supponatur
 „ prioribus XII. sæculis, aut magna eorum
 „ parte obtinuisse *Beneficia Ecclesiastica*, quæ
 „ a suis Collatoribus, quum vacarent, di-
 „ stribuerentur. Ecquod enim esset impoten-
 „ tiæ argumentum in *Romano Pontifice*,
 „ non ea contulisse Beneficia pro sua au-
 „ thoritate, quæ quum non essent, dari ne-
 „ quaquam poterant? Atqui nullo certo do-
 „ cumento constat ante sæculum XII., vel
 „ ante XI. finem erecta fuisse Ecclesiastica
 „ beneficia in Titulos distinctos & perpetu-
 „ os, & vacationis capaces, ut hodierni
 „ moris est. Antea enim vel Clericis dis-
 „ tributiones dabantur de manu Episcopi,
 „ ejusque ministrorum immediate, quod se-
 „ re obtinuit prioribus quinque sæculis; vel
 „ saltem ex certa Bonorum massa Clericis
 „ in commune adtributa, quod consuevit
 „ fieri sexto, septimo, octavo sæculo; vel
 „ ex certis fundis aut Præfidiis, quæ singu-
 „ laribus Clericis concedebantur post obi-
 „ tum in communem massam restituendis,
 „ quod satis frequens fuit Sæculis nono,
 „ decimo, & undecimo: Nomen *Præbendæ*
 „ hodierna usurpatione primum occurrere
 „ in Concilio *Melphitano* anni 1089. obser-
 „ vat *Fleury* in instit. Jur. Can. Tom. I.
 „ C. II. *Præposituras Ecclesiæ, sive Canonicas*,
 „ *Præ*

„ *Præbendas etiam, quæ Canonicatus dicuntur,*
 „ *Episcopus sine venalitate distribuat. At hæc*
 „ *& similia ex monumentis XI. sæculi apud*
 „ *Thomassinum, aliosque petita, minime pro-*
 „ *bant fundos Præbendarum perpetuo a re-*
 „ *liqua massa separatos, & iterum in com-*
 „ *munem massam non restituendos, quam-*
 „ *vis ex sæculi XII. monumentis plura sup-*
 „ *petant testimonia Præbendarum perpetuo*
 „ *separatarum; Vide Turonense Concilium*
 „ *ann. 1063. ad ea verba; divisionem Præ-*
 „ *bendarum prohibemus. Lege conventionem*
 „ *de Archidiaconatu Eboracensis Ecclesiæ an-*
 „ *1196. apud Robertum de Hoveden ad ea*
 „ *verba: si supervixerit, recipiat Archidiacon-*
 „ *natum sine diminutione, Stephanum Tornac-*
 „ *ensem Ep. 109. ad ea verba. Tres præ-*
 „ *bendæ vacarent. Quamvis non omnino*
 „ *universalem sæculo XII. fuisse hanc bo-*
 „ *norum Ecclesiasticorum in Præbendas cer-*
 „ *tas pluribus posset confirmari: satis sit in-*
 „ *dicare Epistolam LXVIII. Stephani Tor-*
 „ *nacensis . . . Quæ de Ecclesiis Parochiali-*
 „ *bus cum certis, separatis, & perpetuis*
 „ *assignatis redditibus constant ex pluribus*
 „ *monumentis ante sæculum XII. apud Tho-*
 „ *massinum T. III. l. 2., ea probant men-*
 „ *sam quamdam veluti Parochialem ad su-*
 „ *stentationem Parochi, & aliorum clerico-*
 „ *rum illius Ecclesiæ: Quæ communis men-*

„ fa, seu massa diversa est ab hodiernis se-
 „ paratis, ac divisis beneficiis. “

VII. Neque tamen prout indicata anti-
 quorum temporum disciplina ferebat, in ve-
 terum quoque Pontificum monumentis man-
 datorum & reservationum exempla desideran-
 tur: ut fallum etiam sit, quemadmodum
 dixi, XII. primum sæculo isthæc apud Ro-
 manam Curiam inventa fuisse. Vel unus S.
 Gregorius M. plura hujusmodi exempla sup-
 peditat, quæ Thomassinus congeffit (68).
 Pauca huc transferam. “ *Paullinus* Episcopus
 „ Civitatis permodicæ in Provincia *Brutio-*
 „ *rum* sive in *Calabria*, post Civitatis suæ,
 „ Ecclesiæque, & Monasterii everSIONem a
 „ Barbaris factam, in *Siciliam* secessit, do-
 „ natusque est a *Gregorio* Magno Abbatia
 „ & regimine Monasterii Sancti *Theodori* in
 „ Civitate *Messinensi*. Collator hujus Be-
 „ neficii erat Episcopus *Messinensis*, ideo &
 „ illum certiorē rei totius fecit *Gregorius*,
 „ ut ne affligeret se se, quasi se incio a-
 „ liquid in Episcopatu suo novaretur. “
Quam rem, inquit in epistola ad *Felicem*
Messanensem Episcopum (69), *venerationi tue*
innotescendam prævidimus, ne te omisso, aliquid
ordinatum in tua diœcesi contristeris. Atque
 id quidem in *Felicem* caritatis, sapientiæque
 officium fuit; verum quod ad ipsam Bene-
 ficii

(68) P. II. lib. I. cap. 41.

(69) l. I. ep. 38.

ficii collationem adinet, Episcopi consensum nec petiit Gregorius, nec præstolatus est. Paulo absolutius egit cum Episcopo *Importuno*, ad quem *Dominicum* misit Presbyterum ut vacantem illi committeret Parochiam, addito mandato, ut & fructus illi refundere-
rentur ejus temporis, quo Ecclesia vacaverat. *Ea quæ provide disponuntur, fraternitatem tuam credimus libenter amplecti. Et quia Ecclesiam Sanctæ Mariæ quondam Campisonis in tua Parochia positam Presbytero vacare cognovimus, præsentem portitorem Dominicum Presbyterum in eadem Ecclesia ut præesse debeat nos scito deputasse. Ideoque fraternitas tua ei emolumenta ejusdem Ecclesiæ faciat sine cunctatione præstari, & decimæ fructus indictionis qui jam percepti sunt, prædicto vivo fac sine mora restitui; quatenus ejusdem Ecclesiæ utilitates, cujus emolumenta consequitur, Deo adjutore, sollicite valeat procurare (70). Et illud adrexam quod Sanctus Pontifex de Felice diacono ad Syracusanum Episcopum scripsit (71). Imbecillitati ejus, atque necessitatibus consulentes, maximeque intuitu pietatis, sustentationi ejus providentes, in tua Ecclesia Syracufana eum prævidimus cardinandum: sive ut officium diaconatus expleat, seu certe ut sola ejusdem officii, pro sustentanda paupertate sua commoda consequatur; in tuæ fraternitatis vo-*

S 3

lumus.

(70) lib. II. ep. 10.

[71] l. III. ep. 14.

lumus hoc pendere iudicio. Quod hortamur, ut tua fraternitas implere festinet &c. Ne vel nostræ commendationis inveniaris tramitem neglexisse, vel minus exhibuisse, quam tuus exigit ordo pauperibus. Quod si qui Episcopi de sua ipsorum sede seu ob barbarorum incurfiones seu ob Civitatum suarum vastitatem, seu alias ob causas deturbati essent, pensiones illis assignabat Pontifex ex Ecclesiis Episcopalibus opimioribus exsolvendas, vel eos trans mittebat ad opulentiores Episcopos, eorum sumptu ut sustentarentur. Discimus hoc ex Johanne diacono in vita S. Gregorii (72). Sed & expulsos Episcopos, quos tam cito Gregorius incardinare non poterat, vel quorum redditum ad sedes proprias contingere posse sperabat aliis Episcopis, qui tunc videlicet suis locis degebant, interim pro sustentatione ac stipendiis præsentis vitæ jungebat. Non aliena ab his Gregorii exemplis sunt, quæ Johanni Philadelphie Episcopo S. Martinus I. præcepit. Graßabatur per Orientem Monothelitarum hæresis. Suum itaque per eas Provincias Legatum Johannem constituit, ut sic, inquit in epistola ad eum scripta (73), prosperans in domino, ea, quæ desunt corrigas, et constituas per omnes civitates earum, quæ sedi tum Hierosolimitanæ tum Antiochenæ subsunt, Episcopos, & Presbyteros & diaconos: hoc tibi omni

[72] l. III. c. 15. seq.
 (73) Ep. V.

omni modo facere præcipientibus nobis ex Apostolica auctoritate, quæ data est nobis a Domino per Petrum sanctissimum, & Principem Apostolorum. Vitalianus quoque Pontifex eadem usus est auctoritate; dedisse enim in mandatis S. Theodoro Cantuariensi Archiepiscopo, ut Anglicano cuidam cœnobio Abbatem præficeret Hadrianum Africanum; fertur a Beda (74). Extat (75) & Paulli I. iussio, qua Wilchario Senonensi præceperat, ut Marinum Presbyterum in aliqua, quæ primum vacaret, Galliarum Ecclesiæ Episcopum consecraret. Summam denique auctoritatem præferunt, quæ Johannes VIII. ad Romanum Ravennatem Archiepiscopum scripsit. „ Defuncto Ecclesiæ Faventinæ Episcopo prævidimus hunc Dominicum venerabilem Archidiaconum, sedis ipsius honore Episcopali dignum existere. Hoc auctoritatis nostræ statutu præfenti, dilectioni tuæ præcipimus; ut absque omni mora, vel protelatione, eundem Archidiaconum studeas secundum morem Episcopum consecrare (76). “ Hæc mandatorum exempla sunt. Quondam vero Reservationum specimen dedit idem Gregorius Magnus dum hæc ad universos Episcopos

S 4 per

(74) *Histor. Anglor. lib. IV. cap. I.*

(75) *Ep. 39. in Cod. Carolin. apud Duchesne T. III. pag. 756.*

(76) *Ep. 171. 174. 175.*

280 DISSERTATIO VII.

per *Dalmatiam* constitutos perscripsit (77). “
 „ Oportuerat quidem fraternitatem vestram,
 „ divini respectu iudicii, clausis carnalibus
 „ oculis, nihil, quod ad Deum pertinet,
 „ a recta mentis intentione omittere, nec
 „ cuiuslibet hominis faciem rectitudini ju-
 „ stitiæ præponere. Sed postquam mores ve-
 „ stri ita sunt sæcularibus traducti negotiis,
 „ ut obliviscentes omnem Sacerdotalis in-
 „ vobis honoris tramitem, cunctumque su-
 „ perni metus intuitum, non quid Deo,
 „ sed quid vobis placeat, studeatis explere;
 „ necesse habuimus hæc ad vos districtiora
 „ specialiter scripta transmittere: quibus ex
 „ B. *Petro* Principis Apostolorum auctori-
 „ tate præcipimus, ut nulli penitus, ex-
 „ tra consensum, permissionemque nostram,
 „ quantum ad Episcopatus ordinationem
 „ pertinet, in *Salonitana* Civitate manus
 „ præsumatis imponere, nec quemquam in
 „ civitate ipsa, aliter quam diximus, or-
 „ dinare. Quod si contra hæc quippiam,
 „ vel sponte vestra, vel a quolibet coa-
 „ cti, præsumpseritis, vel tentaveritis a-
 „ gere; decernimus vos a Dominici corpo-
 „ ris, & Sanguinis participatione privatos,
 „ quatenus ex eadem vobis ipsa adtrectatio-
 „ ne vestra, vel voluntate transgrediendæ
 „ præceptionis nostræ, a Cœlestibus myste-
 „ riis alieni sitis, nec is quem ordinaveri-
 „ tis, habeatur Episcopus.” VIII.

(77) lib. III. ep. XV.

VIII. Sequiore ævo, quo beneficia primum in titulos, distinctos atque perpetuos crecta fuisse vidimus, multo uberior istiusmodi *mandatorum*, atque adeo Reservationum feges occurrit. Verum immutata Beneficiorum disciplina plures id causæ a *Romanis* Pontificibus postularunt. Quis certe non horreat ea recolens, quæ olim in Canonicis electionibus admittebantur, scelera; “ Proh! dolor, aiebat *Durandus* Episcopus „ *Mimatensis* in tali statu sunt Ecclesiæ con- „ stitutæ quod in eis vacantibus vix repe- „ riuntur personæ eligibiles; & si quan- „ doque, quod raro nunc accidit, bo- „ na persona & idonea in eisdem reperia- „ tur, latens sicut lilium inter spinas; tan- „ tum excedit numerus malarum, & inutili- „ um personarum, quod non permetterent „ personam bonam ad Prælationem adsumi „ sed similes similibus applaudentes, eli- „ gunt sibi virum juxta cor suum, ad de- „ structionem Ecclesiæ & plebium subiecta- „ rum. Olim enim, quando plures erant bo- „ ni, quam mali in Ecclesia, tunc electio, „ quæ fiebat secundum pluralitatem puncto- „ rum, bona erat, & Canonica: plures e- „ nim erant, qui eligebant Deo, illis, qui „ eligebant diabolo, sed modo fit a con- „ trario, quia plures sunt mali, quam boni „ regulariter, & sic frequentius electio est „ diabolica, non celebrata per Sancti Spi- „ ritus

„ ritus inspirationem, sed per dolosam, &
 „ machinosam conpirationem. Multi ete-
 „ nim hodie introducuntur in Ecclesia infi-
 „ diose & dolose; alii per impressionem, &
 „ importunitatem potentiae saecularis; alii
 „ per ambitionem, & fictionem hypocri-
 „ ticæ simulationis; alii adfectione sangui-
 „ nis & cognationis &c. “ (78) Gra-
 „ vius de eiusmodi electionum perversita-
 „ te querebantur a. 1276. Patres *Bituri-*
censis Concilii: “ his diebus in electionibus
 „ celebrandis, in quibus potissime libertatis
 „ puritas est servanda, pro libertate datur
 „ impressio: Et quasi pro auro plumbum,
 „ pro argento scoria: honores in contume-
 „ lias convertuntur, adeo quod quando in
 „ certis locis electiones Pastorum imminet
 „ celebrandæ, multitudine populi per ini-
 „ quitatis filios concitata, in electores im-
 „ petum faciente, electiones ipsæ in non-
 „ nullis Ecclesiis, aut ad tempus impediun-
 „ tur totaliter, aut in locis hætenus con-
 „ suetis nequeunt celebrari, prout in *Lug-*
dunensi & *Burdigalensi*, & *Carnotensi* Ec-
 „ clesiis nuper dignoscitur esse factum. In
 „ qua siquidem *Burdigalensi* Ecclesia, occa-
 „ sione impressibilis, dum immineret electio
 „ celebranda, homicidium de Sacrista, no-
 „ bili membro præfatæ Ecclesiæ inhumani-
 „ ter

[78] Apud Bail in *summa Concilior.* T. I. p. n. 466.

„ ter existit perpetratum. “ (79) Hæc quum
Romani Pontifices animadverterent, sibi ele-
 ctiones, ac Beneficiorum collationes serva-
 runt, ut tot malis occurrerent. An autem
 ad id Episcoporum concessione indigebant?
 Quærat *Febronius* ex *Petro Alliaceri*, cujus
 auctoritate sæpius se protegit. Hic ergo in
 opusculo, quod a. 1416. in *Constantiensi* Con-
 cilio legit ediditque (80) ita differit. “ Pa-
 „ pa jure potuit ordinationes majorum &
 „ electivarum dignitatum ac collationes a-
 „ liorum Beneficiorum sibi & Apostolicæ
 „ Sedi reservare, quia hæc antiquissimo ju-
 „ re sibi competebant. Hæc etiam non
 „ solum jure universalis administrationis Pa-
 „ palis potuerunt competere, sed etiam ex
 „ speciali causa, ratione materiæ subiectæ,
 „ utpote quia inferiores in suis electioni-
 „ bus & ordinarii Collatores in Beneficio-
 „ rum collationibus abutebantur, & per
 „ potentiam laicalem sæpe jure suo non li-
 „ bere uti permittebantur, seu aliqua spe-
 „ ciali ratione. “ Non indigere autem *Ra-*
manos Pontifices Episcoporum consensu in
 iis, quæ ad corrigenda inferiorum Antisti-
 tum vitia, supplendam eorum negligentiam,
 vindicandos ab ingruentibus abusibus cano-
 nes quis non intelligat?

IX. Adcefferunt Principum ipsorum pre-
 ces,

(79) *tit. de electione.*

[80] Apud Von der Hardt *Con. Const.* T. VI. pag. 50.

ces, quia *Romanis Pontificibus* hujusmodi mandata ac reservationes efflagitabant. Certe *Alexander III.* ad *Parisiensis Capituli* clericos instantibus *Lodovico VII. Galliarum Rege*, Regina, aliisque Regni magnatibus litteras dedit, quibus *Meldensis Episcopi Nepoti præbendam* impertiri jubebantur (81). Idem *Clemens VI.* de *Angliæ Rege* testificatur in epistola ad ipsum Regem [82]: *Magnitudinem tuam latere non credimus, nec a tua memoria excidisse, quod nobis pro reservationibus inibi faciendis aliquibus feceris supplicari.* *Carolus* ipse *Galliarum Rex* pragmaticæ sanctionis Auctor & parens illud a *Callixta III.* pervicerat, ut *Tornacensem* sibi Episcopatum reservaret, Regio cuidam Ministro conferendum; quod & apud *Pium II. Callixti* successorem iterum urfit (83). Quis horum Principum de Episcoporum petendo consensu umquam cogitavit? Idem de plurimis, quæ Christianissimi Reges ac Regni Proceres a *Romanis Pontificibus* obtinuere, indultis dicendum. De *Innocentio IV.* hæc scribit *Matthæus Paris* (84): *contulit multis Consanguineorum eorum multa Beneficia Ecclesiastica, & licentiam plura obtinendi cum Indul-*

[81] Ep. 106. *Precibus illustris Francorum Regis, Regine quoque, & aliarum magnarum personarum inducti, Universitatem vestram per Apostolica scripta monemus, mandamus, atque precipimus, quatenus &c.*

[82] Apud Raynald. ad a. 1344. n. 7.

[83] Vide *Æneæ Sylvij* seu *Pii II.* ep. 374. 375.

[84] ad ann. 1243.

dulgentiis multis, necnon complura ipsis Nobilibus contulit donativa. Innocentius quoque VI, Johanni II. Galliarum Regi petenti indultum concessit ad vacatura in XXV. Regni sui Cathedralibus & collegiatis Ecclesiis (85). Johannes tandem XXI. (ne infinitus sim) ad quingenta beneficia jus nominandi Carolo VI. adtribuit (86). Haud equidem qui Jus Pontificium ad Episcoporum consensionem revocaret, Regum istorum gratiam iniret. Quum enim solam illi Romani Pontificis potestatem agnoverint, nec de exquirendo Episcoporum consensu solliciti fuerint, irritum jure potitos fuisse efficeretur.

X. Illud vero mirandum maxime jam tum sub *Alexandro III.* ejusque successore *Lucio* item *III.* adeo certam corroboratamque fuisse hanc *Romanorum Pontificum potestatem*, ut non solum, (quod nuper vidimus) Rex ipse, Regina, ac Regni Proceres *Alexandrum* precibus suis ad mandata quæ vocabant de *providendo* in *Gallias* mittenda exstimularent, sed plerique quin parendum sibi esset, non dubitarent. Extant ea de re non paucæ *Stephani Tornacensis* Epistolæ memoratu dignissimæ: Nam epistola *III.* meminit ille de promisso in *favorem Guillelmi* ad preces *Domini Papæ Beneficio*; tum de mandato *Precebus* addito hæc habet: *subsequenter & constat*

(85) Vide Indultum apud Glossatorem Pragmat. Sanct.

(86) Bullam recitat du Tillet part. I. pag. 454.

stanter auctoritate mandati mihi injuncti eidem (Aurelianensi Episcopo coram Canonicis illius Ecclesiæ) prohibui, ne alii, antequam tibi, Beneficium in Ecclesia Magdunensi conferret, & Canonici, ne alium, quam te, Concanonicum reciperent . . . Homo ille obedienter, ut solet, respondit, & mandatum Domini Papæ se se completurum promisit, Epistola quoque LXII. ad Alexandrum Pontificem de ejus mandato plena est summæ erga Pontificem reverentiæ. En illam. “ Ad unius Jussio-
„ nis vocem vestræ, Pater, obtemperans
„ Filio Laxii de Archerio, sicut præsens co-
„ ram vobis promiseram, absens exhibere
„ curavi, quamvis sit vobis aliter per ejus
„ vicinos intimos intimatum. Frumento, &
„ vino stabilivi eum, ut altero confirmare-
„ tur cor hominis, altero lætificationem
„ sentiret. Mutatum est mandatum, & ag-
„ gravatum præcepto, ut quotidianum vi-
„ ctum in immensam pecuniæ summam con-
„ verterem; & decem solidos Parisienses per
„ singulos menses puero numerarem. Fa-
„ ctum ut imperastis, quum & hæc, & a-
„ lia quæcumque jusseritis, ego, & Fratres
„ nostri parati simus, & libenter suscipere,
„ & liberaliter adimplere. Sciat interim
„ Paternitas vestra nos in quibusdam clericis
„ exhibendis per aliquos Dominos meos Car-
„ dinales consimilia onera sustinere (87). “

Ad-

(87) “ Ex hac epistola, inquit cl. Auctor *dissertationis*
„ polc-

Addamus tertiam, quæ XXII. est ad eundem *Alexandrum*. Ejus hoc est initium: *Parata sedes vestra, Pater, ut de plenitudine ejus omnes adcipiant*; tum ad clericum, cujus causa eam *Stephanus* epistolam dabat, sermonem convertens ait: *Credimus eum idoneum, qui vel in Aurelianensi, vel in alia Ecclesia stipendia canonica mereatur*. “ Quæ verba profecto, „ inquit *differtator Polemicus* (88), quem antea (89) appellavi, vel ineptissime ac prope modum stulte a tanto viro scripta sunt, „ aut Potestas Rom. Pontificis ad collationes beneficiorum, vel mandata de providendo in quibuscumque Ecclesiis indubiæ veritatis erat ea ætate. “ Enimvero tantæ in *Galliis* usum auctoritatis sub *Alexandro III.* proximisque ejus successoribus qui ad *temporum injuriam ac barbariem*, aut negligentem Episcoporum facilitatem cum *Febonio* referret, se in illius ævi Regniq[ue] monumentis admodum peregrinum ostenderet.

Satis

„ *polemica*, quam supra indicavi [pag. 11.] duo constant „ ad historiæ lucem diligenter animadvertenda. I. Con- „ suetum fuisse sub *Hadriani IV.* & *Alexandri III.* tem- „ pora, ut *Romana* Curia mandata ad Episcopos expedi- „ ret, non modo de beneficiis cum perpetuo titulo, seu „ de Præbendis conferendis, verum etiam de certis ele- „ mosinis, vel manualibus pensionibus ex Episcopalis Ec- „ clesiæ mensa in clericum erogandis. II. Ejusdem facul- „ tatis participationem in aliquot Cardinales redundasse, „ quod sciente, & concedente Pontifice factum esse cre- „ dendum est. “

(88) pag. 50.

[89] num. VI.

paullo ulterius progressi non sunt? Invenissent XXIV. ejus epistolam; in qua non rogat sed mandat, ac præcipit *Parisiensi* Capitulo, ut Præposituram, ubi vacaret, *Hugoni* Cancellario conferret (90). Quod si omnes *Hadriani* IV. epistolas conferre eos pigebat, an non magno laboris compendio potuissent *Thomassinum* adire, qui eo ipso loco (91) XIII. & XXIV. ejus Pontificis epistolam recitat? sed nimirum eorum intererat ista confingere ut crescentem in dies *Romanorum* Pontificum non tam auctoritatem, quam ambitionem incautis obijcerent. Quod quemadmodum a Protestante *Bohemero* factum non miror, ira a duobus illis Catholicis Scriptoribus in longe graviolem Apostolicæ Sedis contemptionem repetitum & doleo vehementer, & indignor.

XI. Id tamen, inquit *Febronius*, negari nequit, Episcopos *Romanorum* Pontificum conatus obstitisse (92), *Anglos* præsertim, de quibus *Matthæus Parisius* (93). Obstiterunt

Antif. Vind. T. III.

T

runt

[90] Ep. XXIV. T. VI. Conc. Hard. p. II. col. 1351. *Universitati vestra præcipiendo per Apostolica scripta mandamus, & mandando præcipimus, quatenus Præposituram, quæ in Parisiensi Ecclesia, & Domos, quæ in claustro ejusdem Ecclesiæ, dehinc primum vacaverint . . . ei (Hugoni Cancellario) omni contentione, & appellatione seposita concedatis.*

[91] P. II. lib. I. cap. 43. n. 2.

[92] T. II. pag. 315.

[93] ad ann. 1226.

runt sane (94); at cuinam Regum ac Principum obtigit, Regni sui ordines ita devinctos habere, ut numquam eos, ac præsertim ubi de augendis vectigalibus, de exprimendis pecuniarum subsidus, de privilegiis in magnum familiarum detrimentum aut abolendis, aut minuendis, verbo de opibus, aut juribus actum sit sibi repugnantes senserit? Obstitērunt: At fuere semper, qui Romano Pontifici etiam in his non obtemperare nefas ducerent (95). Obstitērunt; at alii contra cogi illos ad parendum posse senserunt, immo & Pontifices, ut sua in illos auctoritate animadverterent, extimularunt (96). Sed & illud fatendum est, plerosque

eo-

(94) Quæ tamen ex uno *Matthæo Parisio* proferuntur, ubique vehementer suspectæ, ut eum *Thomassinus* appellat (*P. II. lib. I. cap. 43. n. 9.*) *historico maledicentia*; caute admodum sunt suscipienda.

(95) Audi quid *Stephanus Tornacensis* scripserit [ep. CXXXI.] *Paternas D. Papæ preces, monitus & mandata tanta debetis hilaritate, ac diligentia suscipere ea &c. Quoniam pro Johanne . . . summus Pontifex monendo, rogando, & mandando scripsit vobis, ego quoque . . . moneo & consulo ea &c. quoniam tanto Patri non parere, perire est: Non obedire obire. Adcedit quod D. Papa D. Rhemenſi Archiepiscopo executionem negotii commisit . . . qui mandatum Apostolicum, si desides apparueritis, implebit non minus celeriter, QUAM POTENTER. Johannes vero Sarisburiensis Episcopum Vorcestrensem, quem ut viro multis ornato virtutibus, præbendam conferret, urgebat, graviter monuit (ep. XXIII.); Summi Pontificis voluntas decretum est.*

(96) Idem *Stephanus Tornacensis* (ep. CIX. ad *Lucium III.*) ait: *Scriptis pro eo (Hervæo Subdiacono) fel. rec. Pater Alexander Decano, & Canonici S. Aniani Aurelianen-*

eorum, qui Pontificibus maxime adversati sunt, non ipsam eorum potestatem oppugnasse, sed gravissimis restitisse abusibus, qui ministrorum aut ad Apostolicam Sedem confugentium vitio irrepere cœperant. Id eo confidentius pronuncio, quod noverim *Innocentium IV.* reservationes mandataque omnia revocasse, quæ, ut ipse in Bulla ait (97) *Et qualitas temporis, quod diebus istis potissimum fuit ob eorum malitiam modis variis redimendum, Et nonnullorum importuna instantia extorsit.* Nempe " Pontificiis hisce reservationibus, inquit cl. *Rigantius* (98), „ utcumque specialibus obsequutæ sunt Nationes omnes, quamdiu servata regula boni & æqui, aut pauperibus aut indigenis; Beneficia distribuebantur. Sed resistere „ *Angli*, dum earum Provinciarum opes deferri videbant in *Italiam*, & rursus obsti-

T 2

„ tere

nensis: scripsistis Et vos primo, Et secundo: sed neque preces, neque præceptum vestrum, quamvis tres Præbendæ vacarent, voluerunt audire. Absit Pater, ut inanes sint preces vestre, contemptibilis auctoritas, elusorium præceptum; Et nunc demum tanta, si placet, virtute super eos intonet Majestas vestra, ut qui blanditiis juvari non potuerunt, imperio discant vinci. Extat quoque inter *Johannis Sarisberiensis* epistolas tricesima sexta, qua *Cantuariensis* Archiepiscopus monet *Alexandrum III.* patuisse se ejus de Præbenda mandato, sed *Londoniensem* Episcopum etiamnum resistere; Pontificis propterea esse, ut suæ suarumque precum dignitate consulat: vos honorem vestrum servabitis.

[97] Extat ea bulla in additionibus ad *Marthaum Parisium*.

(98) *Comment. in Reg. I. Cancell. §. I. n. 12. seqq.*

„ tere tum *Angli* cum *Hispani*, quum a
 „ Pontificibus *Avenione* residentibus, homi-
 „ nibus *Gallis* sua Sacerdotia conferri vide-
 „ rent. “ Hi tamen abusus ex mandatis de
 providendo quæ *expectativa* dicebantur, po-
 tissimum emergebant. Quamobrem post gra-
 vissimas populorum querelas pluribus sæculis
 iteratas ea tandem Concilium *Tridentinum* sustu-
 lit (99), quum jam ante centum fere annos
Pius II. de iis extirpandis in Consistorio
 deliberasset, sed auctoritate potissimum Car-
 dinalis *Hispani Carvajal* incorrupta integrita-
 te *Portuensis* Episcopi, qui rem tot labori-
 bus, tot certaminibus adsertam sponte abii-
 ci noluit, a proposito dimotus fuisset (100).
 Ferenda autem non est *Febronii* audax in-
 consideratio, qui ut reservationes omnes in-
 visas reddat, *Barthelii* sui sectatus vestigia
 (101) ait (102): “ quid post hæc sapiens
 „ quisque judicabit de prætenso jure *Roma-*
 „ *norum* ad collationes beneficiorum, quod
 „ tum in sua origine, tum in exercitio
 „ *Gerso* vocat *figmentum auctoritatis a Christo*
 „ *non collatæ*; *transgressionem terminorum va-*
 „ *tionis & justitiæ*; *usurpationem illegitimæ*
 „ *potestatis*; *fructum intolerabilis pompæ, ava-*
 „ *ritiæ & ambitionis Romanorum*; *manifestam*
 „ *ra-*

(99) *Sess. XXIV. cap. 19.*

(100) Confer Cardinalis *Papiensis* ep. 92. & Raynald.
 ad ann. 1464. n. 67.

(101) apud *Febronium* T. I. app. I. §. 17.

(102) T. II. pag. 484.

„ rapinam jurium Episcopaliū ; consuetudinem
 „ ad omne malum inductivam : quod PARI-
 „ SIENSIS UNIVERSITAS, Canonum contem-
 „ ptum, jurium humanitatis violationem ; Ec-
 „ clesiarum evacuationem & destructionem ;
 „ non portanda personarum, præcipue ecclesia-
 „ sticarum, onera ; Status ecclesiastici deforma-
 „ tionem : quod REX CHRISTIANISSIMUS,
 „ non tolerandam in rebus Sacris deformationem
 „ & indignitatem ; Sacerdotiorum spoliaticnem ;
 „ fomentum voti captandæ Mortis ; rei pecunia-
 „ riæ exhaustionem, bonarum litterarum atque
 „ disciplinæ suppressionem. “ Sapiens enim
 vero quisque *Febronium* judicabit cum spe-
 ctris configere ; *Gerso* enim, Universitas
Parisiensis, Galliarum Rex nominatim in di-
 plomata Apostolica, quæ *Exspectativas* nun-
 cupabant, & mandata invehuntur ; ea sci-
 licet jura, quibus *Romani Pontifices* per *Tri-*
dentinum Concilium spoliari se passi sunt. Præ-
 terea *Sapiens quisque* judicabit nec satis in *Tri-*
dentinum Concilium reverentiæ a *Febronio* exhi-
 beri, & gravissimam insuper ab eo injuriam
 Christianissimo Regi irrogari ? Quid enim ?
 an ipse aut melius novit *Tridentinis Patri-*
 bus, quæ ab Apostolicis reservationibus dama-
 na imminerent, aut tanta illos fingit seu
 socordia, seu in *Romanos Pontifices* adsen-
 tatione, ut qui mandata gratiasque *exspecta-*
tivæ vocabantur, de medio tollere non ti-
 muere, Reservationibus si ipsum audimus

non minus noxiis pepercerint? De *Francisco* vero *primo Galliarum* Rege quid dicam? Adfert *Febronius* nescio quæ ex proemio in Concordata cum *Leone* X.; ut Pontificias omnes Reservationes nigerrimis a Rege coloribus pictas fuisse suadeat. *Franciscus* scilicet *primus* stipes erat, ut qui *Concordatorum* pactione plures in *Galliis* reservationes Pontificibus superesse (103) intelligebat, atque adeo adsentiebatur, reservationes tamen omnes veluti *non tolerandam in rebus Sacris deformitatem & indignitatem* &c. detestaretur. Præterea quum *Parisiensis Universitas* sua illa a Concordatis appellatione (104) nihil apud Regem profecerit, ac concordata omnino servari Christianissimi Reges voluerint, quid eas *Universitatis* querelas in scenam trahere est, nisi *Galliarum* Regibus, a quibus neglectæ, contemptæque fuerunt, procacissime insultare? Inclita quoque *Natio Germanica* merito ac jure *Febronio* indignaretur, qui reservationes in celeberrimis concordatis a se receptas atque a tot sæculis servatas tam inclementer traducere, atque exagitare non timuerit. Ille quidem majus suæ Nationis bonum a se spectatum prætexet. Sed *Germani* [de Catholicis loquor] nullum agnoscunt bonum, quod cum avira erga Apostolicam Sedem reverentia pugnet.

C A-

[103] Adi Thomassinum P. II. lib. I. cap. 45. n. 9.

[104] Quæ enim *Febronius* recitat, extant in illius *Academiciæ* appellatione apud Bulæum [T. VI. pag. 88.]

C A P U T VI.

Pauca de Annatis. Febronius a questione, quam super Annatis in primo opere proposuerat ad aliam minus odiosam in suis defensionibus callide deflectit. In hac tamen fere nova questione multiplicis falsitatis revincitur, jusque Annatarum iterum Romano Pontifici invictè adseritur.

I. **B** Revem de Annatis disquisitionem superiori capiti veluti appendiculam adtexo. Febronius Annatas in primo opere docuerat sapere simoniam, nullo posse pretextu sanari; peccare etiam in jus commune (1). Igitur ut ab his Febronii criminationibus annatas liberarem, in *Antifebronio* [2] ostendi, illis nihil simoniaci, injusti nihil inesse. Enimvero ex Annatarum historia, quam ibi pertexui [3] constat *Viennense* generale Concilium etsi de Annatis abolendis deliberatum in eo est, *Johannis Andreae* qui illis vicesimam omnium Beneficiorum sufficiendam censuerat, sententia diligenter perpensa, nihil tamen adversus eas statuisse (4). In Concilio quoque

T 4

Con-

(1) Confer Indicem Tomi primi verbo *Annatarum origo* &c.

(2) T. II. lib. V. cap. 3.

(3) *ibid.* 420. *seqq.*

(4) In Concilio Viennensi, inquit cl. Thomassinus [P. II. lib. II. cap. 58. n. 4.] *Verbam de illis factum est nul-*

Constantiensis acriter de Annatis disputatum fuit; a *Gallis* præsertim; sed hi in varias deinde sententias abiere; immo præclarissimi inter eos Theologi *Gersonius* & *Petrus Alliacensis* temperatius de Annatis senserunt. Quid deinde? Post graves ea de re concertationes non solum nihil in eas a Concilio constitutum fuit, sed etiam illas *Martinus V.* confirmavit (5) *Basileense* Concilium illas quidem abolevit sessione XXI. Scilicet tunc Concilium sumebat, ut animadvertit *Thomassinus* (6) vi sessionis XII. adsignatum jam fuisse, aut adsignandum mox fore fundum alium, & uberrimum proventuum ad onera *Curiæ Romanæ* & *Cardinalium expensas*, mini-

stro-

nullum. At fallitur vir eruditus. Testem enim habemus non solum æqualem, sed qui ea de re mentem suam aperuerat a *Viennensibus* Patribus expensam, ipsum illum, quem nuper indicavi, ea ætate celeberrimum Juris consultum *Johannem Andreæ* [in c. inter cetera de offic. ordin. l. 1. decretal.] At *Durandus Mimatensis*, inquit *Thomassinus*, in opusculo, quod a *Clemente V.* iussus elocubrauit, de modo Concilii generalis celebrandi, Annatarum ne meminit quidem. Hoc unum ergo inde colligere par est, nihil in Annatis reprehendendum *Durando* visum fuisse, quum id operis suscepisset, ut *Viennensis* Concilii Patribus ostenderet, quibus eluendis disciplinæ maculis, quibus expurgandis corruptelis incumbendum sedulo foret. Quum enim *Johanni Andreæ* fides negari nequeat, de Annatisque certe in Concilio actum fuerit, *Durandi* silentium argumento esse non potest, Annatas nondum eo tempore obtinuisse.

(5) Confer *Thomassinum* [P. III. lib. II. cap. 59. n. 2. seq.] & *P. Berthier* in dissertatione de Annatis T. XV. *hist. Eccles. Gallic.* præmissa pag. XVI. seq.

(6) l. c. n. 5. Confer etiam *Berthierum* (l. c. pag. XIX.)

strorumque. Alias enim pugna fœdissima & manifesta ea foret conflictatio Decretorum Concilii. Sed quid invictius & ineluctabilius (pergit Thomassinus), "quam decretum sessio-
nis XLII. ejus Concilii, ubi creato Papa
vel Antipapa Felice V. ad ejus & Cardi-
nalem ejus expensas adsignavit illi Con-
cilium anno 1440. quintam partem pro-
ventuum ex omnibus Episcopatibus, Ab-
batiis, dignitatibus, & quibuscumque de-
mum Beneficiis per annos quinque, &
decimam partem per quinque proximos
sequentes annos. Auctoritate propria hanc
reservationem fecit Concilium consensit-
que, ut hoc decreto nihil derogaretur
Capitulis vel Beneficiariis, quibus consue-
tudo vel privilegium, vel statutum suffra-
garetur, ad Annatas aliis ex Beneficiis
exigendas; integrum enim eis fore, ut
eo jure suo uteretur, altero post Anna-
tam Pontificiam anno. " Ostendit porro
Berthierus [7] hanc Felici a Basileensi Con-
ciliabulo concessam annatam ceteris annatis,
quas antea de medio tollere susceperat, mul-
to fuisse graviolem [8]. Denique Tridentini
Pa-

(7) *l. c. pag. XXI.*

(8) At inquit Febronius (T. II. pag. 491.) *Basileense*
Concilium in eos, qui Annatas exigent, pœnas in jure
adversus Simoniacos decretas statuit. Per hoc igitur sacra
Synodus quidem non declaravit Annatas ipsas esse Simonia-
cas, sed OLERE SIMONIAM. Falsa & inepta collectio.
Si enim Annatæ vel oluissent Simoniam, nunquam a Ba-
sileensi

Patres licet Cardinalis *Lotharingus* de Annatis in privato cum Legatis colloquio mentionem injecisset, de illis nihil sibi decernendum duxere (9). Nihil his ad Annatas
ab

filecnsi Concilio confirmatæ fuissent, quemadmodum confirmatas re ipsa fuisse vidimus. Una illarum retentis Bullis exigendarum ratio visa est ejus Synodi Patribus *olere Simoniam*, sacrisque Canonibus contraria, uti *Natalis Alexander* animadvertit (*in hist. Eccles. sæc. XV. & XVI. diss. IX. art. 4. n. 1.*); eaque de causa exigentibus poenas illas indixere. Sed numquid *Basileenses* Patres non iisdem poenis eos, qui *deportus* exigerent, addixere? Neque tamen hi *olere Simoniam* visi sunt *Gallis*, apud quos etiam post *Basileense* decretum viguerunt?

[9] Id videtur *Febronius* Legatorum Pontificiorum artibus tribuere. Ait enim [*T. II. pag. 492.*] Cardinalem *Pallavicinum* scribere (*lib. XIX. cap. 1. n. 4.*): “ Studuerunt legati istum declinare, respondentes, id negocii, quippe quod nec ad fidem, nec ad morum correctionem spectabat, non a Concilio, sed solum a Pontifice corrigendum. E contrario *Lotharingus* semper in eodem persistit, adfirmans, sæpe respondisse Pontificem, negocium *de Annatis* ac Præventionibus, & quodlibet aliud, a se repositum in Concilio: atque hinc ortum fuisse consilium, ut *Gallici* Præsules mitterentur “. Verum *Febronius* Lectoribus suis illudit, ac *Pallavicini* narrationem cortumpit. Non enim quæ ibi de Annatis *Lotharingus* egisse cum Legatis a *Pallavicino* perhibetur, Annatas ipsas spectabant, sed cleri subsidia, quæ *Galliarum* Regi Pontifex ea lege concesserat, ut edicta adversus Annatas, ac Præventiones in *Galliis* edita antea revocarentur; id enim agebat *Lotharingus*, quum Regi sine Senatus *Parisiensis* assensu efficere non liceret, de illoque obtinendo spes nulla adfulgeret, Pontificiam subsidiorum concessionem Regi nullius esse usus atque emolumenti; Contra vero Pontifici satis esse debere, *che tali editti non si osservassero*, COME DI FATTO, diceva egli, inquit eo ipso loco *Pallavicinus*, NON SI OSSERVAVANO. Hæc ea sunt, quæ ut declinarent Legati, rem, ad Pontificem ablegandam reponebant; non Annatarum ipsarum suppressio.

Immo

ab omni aut Simoniz, aut alterius cujusque vitii labe vindicandas illustrius. Quis enim de catholicis Scholis Theologus vel suspicari possit, quatuor generalia Concilia, ac *Tridentinum* præsertim, quod severissimas adversus Simoniam leges edidit, in confirmandas Annatas conspirasse, siquid in illis ejusmodi criminis latuisset? Recte *Alliacensis* (10): “ Status summi Pontificis & Sacri
 „ Collegii Cardinalium dum recipit & quæ-
 „ rit subventiones consuetas in oblationibus,
 „ decimis, vel annatis & similibus, non
 „ debet eo ipso de simoniaca pravitate no-
 „ tari, nisi forte vitium aliud in exactionis
 „ modo concurrerit; quod vitium corrigi
 „ debet, non obinde status minui, destrui,
 „ culpari, vel juribus aliunde defraudari,
 „ sicut ab infirmo morbus tollendus est,
 „ non subiectum, vel corpus destruendum.
 „ Oppositum vero pertinaciter imponere,
 „ notando generaliter de simoniaca pravita-
 „ te totum statum istum, temerarius error
 „ est, nec esset ferendus. “ Quæ quidem
 hujus Theologi sententia quanto magis obii-
 cienda *Febronio* est post corroboratas a *Con-*
stantiensi, *Basileensi*, ac *Tridentino* Conciliis
 annatas?

II.

Immo quantum ab illis abolendis *Lotbaringius* abesset, satis ostendit a. 1563. in generali Patrum conventu, in quo illas Pontifici servandas palam edixit, ut idem *Pallavicinus* narrat (*lib. XXIII. cap. 3. n. 3.*)

[10] *Traët. de auctor. Eccles.*

II. Hæc in *Antifebronio* fuere proposita. Quid ergo *Febronio* faciendum fuerat, qui mihi respondere suscepisset? Id utique unum. Debuerat huic argumento satisfacere, novisque si licuisset momentis Simoniz iniquitatisque vitium Annatis confirmare. At hoc oppido difficile erat. Quid igitur *Febronius*? E re sua esse existimavit, in hac nostra proponenda controversia moderationem se se exhibere. Hoc ergo titulo quæstionem inscribere placuit (11), *an aliquo, & quo titulo Annatæ exigantur, & solvantur?* Quum autem *tituli*, ut ipse ait (12), *qui heic in considerationem venire possunt, sint sequentes, ex jure seu lege omnibus gentibus communi; ex suprema Pontificis hæc tributa imponentis potestate, ex conventionem seu concordato, ex honestate vel convenientia;* priores duos omnino rejicit, tertio plures obmoveret difficultates; quartum problema esse vult ac pro utraque parte momenta adfert. Equidem id jure possem a *Febronio* postulare, ut diserte edicat, num Annatæ a quatuor generalibus Conciliis permissæ atque adeo corroboratæ haberi *injustæ* possint? num *Simoniam* sapiant? nec ullo prætextu sanari queant? Hæc enim una quæstio est, quam in *Antifebronio* adversus ipsius decreta pertractavi; quo titulo Annatæ persolvantur, alia omnino quæstio

(11) T. II. pag. 488.

(12) pag. 490.

stio est , nec cum priore illa ab accurato Scriptore confundenda . Sed ne videar novæ hujus quæstionis explicatum declinare , eam ingredi libet .

III. Ac quoniam *Febronius* inquit , quo titulo *Annatæ* exigantur & solvantur , hoc primum sibi habeat responsum , eo titulo *exigi* , & *solvi* , quo *Viennenses* Patres , quo *Constantienses* , quo *Basileenses* , quo *Tridentini* Patres *exigi* & *solvi* permisere . Id , licet quisnam ille *titulus* sit , indicari certo non posset , satis æquo & Catholico homini esse deberet , ut justo illas titulo inniti indubitate judicaret . Quod si *Febronius* singulare aliquod *Romani* Pontificis in *Annatas* jus sibi denotari velit , confidenter dicam ex iisdem quatuor illis fontibus , quos ipse nobis indicabat , totidem veluti certissima jura dimanare , quæ *Annatas* Summis Pontificibus adferant . Primum erat *ex lege omnibus gentibus communi* , atque ad id *Febronius* revocat , quod *Cardinalis Pallavicinus* (13) scripserat , *hoc jus ab eo trahere originem , quod Deus ipse de solvendis summo Sacerdoti decimis in veteri Testamento statuerat* . Quod quidem argumenti genus si ita efformetur , ut ex jure decimarum jus annatarum quasi successionis vi colligatur , ineptum est ac fallax , quum illud ad judiciaria veteris legis præcepta pertinuerit in novo fœdere a Chri-

(13) lib. II. cap. 8.

Christo abrogata: sin autem ita proponatur, ut ejus antiqui juris exemplo non vitio solum carere, sed pias, honestas, æquas esse annatas, immo & veteri illi juri consentaneas, tucaris, magnam sane vim habet ad persuadendum. Quamobrem non solum S. *Thomas*, aliique cum Theologi tum Canonistæ a decimarum jure annatas repetunt, sed etiam *Petrus de Alliaco* in opusculo nuper indicato *de auctoritate Ecclesiæ* his verbis: “ Quum Levitæ pro sua sustentatione
 „ receperunt decimas, summus Sacerdos
 „ decimam decimæ a Levitis debeat recipere, ut patet Num. XIX. Unde si
 „ mili jure videtur quod Papa possit recipere ab Episcopis promotis Communia servitia, quæ vocantur vacantia:
 „ & in minoribus Beneficiis primos fructus, seu alia hujusmodi subsidia; ex
 „ quibus ipse, & sibi in Ecclesiæ servitio
 „ adstantes possunt convenienter sustentari “ . Adde nunc, nullam existisse aut etiamnum extare gentem, sacris profanis addictam, apud quam illi qui primi Sacerdotis locum obtinet, minores Sacerdotes plura quotannis sive munera, sive tributa non conferant, quod de *Teschamo Taofforum* apud *Sinas* Sacerdotum Principe, de magno Tartarorum *Lama*, de aliisque id genus idolatrarum Pontificibus maximis compertum ex historiis est. Efficies demum, jus quoddam

dam gentibus commune postulare , ut summo Pontifici inferiores Sacerdotes aliquid pendant ; quod *Romani* Pontifices Annatis definierunt . At inquit *Febronius* (14) , si huic debetur decima aut ejus loco Annata , Camera Apostolica in exigendo hoc censu se admodum tardam ac negligentem exhibuit , eo quod ex omnium , ipsorummet etiam Romanorum consensu & confessione , ante sæculum XIV. de eo levando non cogitaverit . Acute sane . Sed causam nosse facile poterat , si quem oppugnabat , *Antifebronium* legisset . Ostendi enim fundos , redditus , oblationes multo ampliores , atque opulentiores antiquioribus sæculis *Romanæ* Ecclesiæ fuisse , largiorum præterea recentiore ævo impensarum necessitatem *Romanis* Pontificibus obortam , ut mirum non sit , eos de annatis serius cogitasse , unde necessarii sumptus suppeditarentur .

IV. Jus autem Primatis , quod alterum est ex juribus a *Febronio* commemoratis , attendi cum primis heic debet . Ait quidem ille (15) , fuisse tempora ignorantia , quibus credebatur Romano Pontifici ex jure sui Primatus illud in temporalia Ecclesiarum potestatis competere , ut pro suo arbitrio de illis valeat disponere . Pudet dicere , quod etiamnum hodie *Romani* , ne ipsis quidem Auditoribus Rotæ , Cardinalibus , immo Pontificibus exclusis , tales
chi.

(14) T. II. pag. 490.

(15) *ibid.* pag. 491.

chymeras nutrant, juribus Principum sæcularium adversas, quippe quorum supremæ potestati, uni & soli, omnia bona jura temporalia, etiam Ecclesiarum, in eorum dominiis sita, subiecta sunt. Ego tamen tempora hæc ignorantia Ecclesiæ Catholicæ longe utiliora præoptarem, quam tempus superborum (16), quod etiam iniquum Salamon vocat (17). Quid enim hoc tempore Ecclesiæ infensius quo (18) per philosophiam, & inanem (intemperantis cujusdam critices) fallaciam secundam traditionem hominum (ut quæ de Christo agebat Paullus, ad ejus Vicarium referam) tam multi sunt, qui non tenent (19) caput, ex quo totum corpus per nexus & coniunctiones subministratum, & constructum crescit in augmentum Dei? Pudere se ait Febronius, quod etiamnum hodie Romani uni & soli omnia bona & jura temporalia Ecclesiarum Romano Pontifici subiecta esse doceant, ut pro arbitrio de illis valeat disponere. Me autem tædet, quod Romanorum de Pontificis in Ecclesiarum bona auctoritate sententiam toties a nostris Doctoribus ad omne æquitatis & Canonum jus explicatam etiamnum sint, qui cum Febronio iniquissimis artibus, ac fallaciis deformant, quo Episcopis, & Christianis Principi-

(16) *Eccli. Ll. 14.*

(17) *ibid. 17.*

[18] *Coloss. II. 8.*

(19) *ibid. 19.*

Episcopis invifam reddant. Animo Lectores recolant, quæ fupra adtulimus ad vindicandam *Romanis* Pontificibus ex Primatus jure generalem omnium Ecclefiasticorum bonorum adminiftrationem. Ea heic fumo. Ex illis autem velit nolit *Febronius*, invifte efficitur, Annatas poffe fummos Pontifices fibi folvendas fancire. Notum quippe eft, Epifcopos Annatas multo ante, quam eas *Romani* Pontifices fibi adfcriberent, exegiffe (20). Num propterea Epifcopi *valebant pro arbitrio* de fuarum Ecclefiarum bonis difponere? Illane *dominii* jure poffidebant, nec potius uno *œconomiæ* nomine adminiftrabant? Quod fi tamen hujus adminiftrationis jure annatas, aliaque onera ex Beneficiis fibi vindicabant, quidni *Romani* Pontifices fupremæ adminiftrationis auctoritate idem poffint? Fuere etiam tempora, quibus quum ut Epifcoporum immo & Abbatum ambitioni, & cupiditati in ejufmodi fibi adfcribendis Ecclefiarum redditibus modus adhiberetur. Concilia (21) ipfique *Romani* Pontifices (22) Epifcopalibus annatis interdixiffent, ad fummos Pontifices confugiebant Epifcopi, ut per Apoftolicam auctoritatem illas adferere

Antif. Vind. T. III. V fibi

(20) Vide Thomaffinum *lib. II. cap. LVIII.* & Berthier *discours fur les annates* pag. V. feqq.

(21) Ut *Londinenfe* a. 1268. & *Palentinum* a. 1322.

[22] *Clemenr. Frequens lib. V. tit. 6. cap. unic.*

sibi liceret (23). Heic ergo locus est argumento, quo usum fuisse *Clementem V.* narrat *Matthæus Westmonasteriensis* (24) his verbis: “ ipse vero Papa videns infatiabilem
 „ quorundam Episcoporum *Anglie* avaritiam, importune postulantium primas vacantes Ecclesias per annum in suis dice-
 „ cesibus sibi concedi, advertensque quia
 „ quod postulat inferior, potest & superior;
 „ appropriavit sibi ipsi per biennium omnes proventus de primo vacantibus in *Anglia* videlicet de primo anno primos fructus, tam de Episcopatibus, Abbatiis,
 „ Prioratibus, Præbendis, Rectoriis & Vicariis, quam de ceteris minutis Beneficiis.”
 Adcedit quod superiore capite de Regaliæ jure observabam. Si enim *advocatiæ* munere Christianissimos Reges jure ad percipiendos vacantium Ecclesiarum fructus donari *Natalis Alexander* ceterique *Regaliæ* adsertores existimarunt; nihilne juris summo Pontifici Primatis dignitas adscribat, qua Canonum vindices, Ecclesiæ universæ suorumque jurium tutatores, omnisque disciplinæ judices ac moderatores sunt constituti?

V. De Concordatis vero quid *Febronius* cavillatur? Ait (25) in pacto inter Nicolaum V. & Fridericum III. inito, annatas Pontifici non

(23) Exempla vide apud eisdem *Thomassinum*, & *Bershier*.

(24) pag. 457.

(25) T. II. pag. 492.

non pure & simpliciter ac perpetuo addici, sed cum addito: " Nisi in futuro Concilio de „ consensu dictæ Nationis aliter fuerit ordinatum ". Recte. At in quo Concilio de consensu dictæ nationis aliter fuit ordinatum? In Tridentino, inquit, fuisset locus & tempus hanc materiam retractandi. Fuisset, sed non fuit, neque quidquam de his Germanica Natio in ea Synodo tractandum proposuit. Cur ergo a Concordatis abscederet? Tot ob querelas, totque gravamina Violatorum (a Roma) Concordatorum. Itane vero? Oberhauserum hujus rei testem Febronius appellat (26): quod maxime doleo, videns Religiosum virum Leibnitii, Strauchii, Linckii, aliorumque Protestantium, quibus ea Concordata maxime invisa sunt, exprobrationes, calumniasque cooptasse. Id tamen gratulandum mihi est, quod illustrem Germanicam Nationem seditiosis hisce vocibus nihil commotum iri sentiam. " Id immortalī laudi, & „ gloriæ, inquit Oberhauseri socius Benedictinus Zallwein (27), cedere debet Germanis, „ quod generosiorē suam caritatem, & reverentiam erga Sedem Romanam commonstraturi valuerint notabiliorem jurium suorum partem in manibus Pontificum relinquere, quam suis libertatibus pertinacius inhzrere, ut hoc modo nexum inter

V 2

„ Ro-

(26) *ibid.*

[27] T. III. Princip. Jur. Eccles. pag. 27.

„ *Romanam*, & *Ecclesias Germanicas* tum re-
 „ stituerent, tum in tempora futura conso-
 „ lidarent “. Tantamne vero quam jure
 adepti sunt, gloriam ob *Lutheranas* istiusmo-
 di nœnias repente abdicent? Injurius *Germa-*
nis sim, si tam inconstanti¹, abiectoque eos
 animo fingam. Quid porro si de eorum re
 sit, a Concordatis quæ semel cum *Romana*
 Sede inierunt, nequaquam desciscere? Non
 ego heic aut *Weissum*, aut *Schwarzium* ap-
 pellabo. Audiant Protestantem de *Senckenberg*
 (28). “ *Ecclesia Romana* Mater Christiano-
 „ rum, & orbis in primis *Germanici* benignif-
 „ ma, data sua in sacra auctoritate semper be-
 „ nigne tulit, si quis jura sua, ea qua par
 „ est modestia, conservare niteretur. Non
 „ opus ergo, nec conducit etiam, ut con-
 „ vellantur omnia, ut nexus & *Ecclesiæ* &
 „ Imperio utilis ac necessarius dissolvatur.
 „ Oportet ordinem aliquem esse inter Chri-
 „ stianos, oportet esse Caput, quod eum
 „ regat. Non alius huic regimini magis
 „ aptus, quam Christi Vicarius, B. *Petrus*
 „ continua successione referens. Is ab om-
 „ ni ævo ea fuit æquitate, ut oves suas
 „ balantes exaudiret, ut gravaminibus me-
 „ deretur. Non renixum certe novimus *Ha-*
 „ „ *drrianum* P. M., cum *Carolus* M. non om-
 „ nia ejus postulata admitteret. Transactio-
 „ nem

(28) *Method. Jurispr. Addit. IV. de libert. Eccles. Germ. §. 3.*

„ nem de Investituris conſiavit *Calixtus II.*
 „ in quam pluribus *Friderico I.* ceſſit *Ale-*
 „ xander III. Nec in cunctis obſtreperos
 „ Pontifices experti *Philippus & Fridericus*
 „ II. donec ultimus plane ab ipſa fide de-
 „ clinaffe crederetur , Summa quæque con-
 „ ſequenti ſunt *Rudolphus I. & Henricus VII.*
 „ Uluruſ erat æquo Pontifice *Ludovicus IV.*
 „ ſi ſua tantum vindicatum iviſſet , & ni
 „ mala illorum temporum interveniſſent .
 „ Certe quod ille tantopere cupiebat , obti-
 „ nuit *Carolus IV.* ut *Italiae* dominaretur ,
 „ & regia poteſtas penderet a ſola Principum
 „ Electorum auctoritate . Nec *Wenceslaus* ,
 „ *Sigismundus* , *Albertus II.* aut reliqui *Gera-*
 „ manicae libertatis adſertores ne ipſe qui-
 „ dem *Maximilianus I.* aut *Carolus V.* Ma-
 „ jeſtatis ſuæ & libertatis Nationis Statores
 „ ſummi , iniquum hætenus experti ſunt
 „ Pontificem . Semper gravaminum , in pri-
 „ mis per *Hadrianum VI.* oblata medela .
 „ Et ſi promiſſa in plurimis irrita manſere ,
 „ reſ in modo hæſit , aut turbæ intervene-
 „ re , ut de cardine quæſtionis cogitari haud
 „ poſſet . Hæc omnia eo , ut evincamus ,
 „ nihil hætenus Sanctæ Sedi , aut etiam
 „ Nationi , quæ jura ſua nunquam deſeruit ,
 „ imputari poſſe , ſi per injuriam ſæculorum
 „ uſque nunc fieri non potuit id , quod a-
 „ lias lubens amiſiſſet ſummus orbis Pon-
 „ tificex , Cives noſtri , gens bello adſueta ,

„ rerum novandarum cupida, in se ipsa di-
 „ scors habet, quod sibi in cessando impu-
 „ ter, nunquam refragantem Ecclesiam ex-
 „ perta, cui potius media præstandi ipsa
 „ subtraxit. Et jure adfirmari poterit, ne
 „ exemplum quidem esse in omni rerum
 „ memoria, ubi Pontifex processerit adver-
 „ sus eos, qui juribus suis intenti, ultra li-
 „ mites vagari in animum non induxerunt
 „ suum “. Pudore suffundantur *Oberhauserus*
 & *Febonius* dum Protestantem tam diversa
 ab ipsis qui Catholico nomine gloriantur de
Romano scripsisse Pontifice intelligunt. Non
 negaverim tamen Concordatis interdum fuisse
 a summis Pontificibus derogatum, sed vel
 ipsa adsentiente Natione *Germanica*, vel gra-
 vissima de causa, uti fit in *primariis* Im-
 peratoris *precibus*, vel ex nonnullorum, qui
Romano Pontifici hujus doli improvido ob-
 repsere, artibus atque fallaciis: quamquam
 non dissimulandum factum nonnumquam es-
 se, ut concordatorum violatio quæ nihil mi-
 nus esset, a malevolis, vel suæ utilitati ser-
 vientibus sola interpretandi licentia habere-
 tur (29). Quid? quod etiam *Romani* Pon-
 tifi-

(29) Exemplum tamen non præteribo, quod propius ad
 Annatas spectat. “ Anno 1522., inquit Thomassinus (P.
 „ III. lib. II. cap. 59.) *Hadrianum* VI. commonebat Ca-
 „ rolus V. Imperator annatas, olim Sedi Apostolicæ con-
 „ cessas fuisse ad amoliendos Turcos, & adsumptum Belli
 „ Infidelibus inferendi; eaque ipsa de causa nunc æqu-
 „ um esse eas in *Germania* retineri, quum in ejus maxi-
 „ me

tifices non semel de fractis a Natione Germanica concordatis queri debuerunt (30); neque propterea a Concordatis desciscendum sibi esse censuerunt, quamquam ea majoris Germanis, quam Apostolicæ Sedi & utilitatis & splendoris esse intelligebant (31).

V 4

Cur

„ me finibus Turcica bella conflagrarent. Legatum Pontificium Ordines Principesque Imperii eadem de causa interpellarunt. Quum ordines sacri Imperii nihil dubitantes beatitudinem Pontificis pro comperto habere, Principes Germaniæ in solutionem Annatarum, ad aliquot annos Sedi Apostolicæ solvendarum ea lege consensisse, ut illa in oppugnationem perfidissimi Turcæ, & defensionem fidei Catholicæ converterentur. Ex quo autem numerus annorum, intra quos Annata ille solvi debeant, nunc longo intervallo transactis sit, neque Annata illa in hunc usum, in quem decreta sunt, sint conversæ &c. Goldast. Constit. Imp. T. I. p. 447. 453. 463. Quibus sane verbis & Germani proceres & Carolus Imperator militari magis fiducia, quam adcurata rerum peritia perorabant; & armis quam chartis instructiores, ne meminerant quidem Concordatorum non ita pridem, anno scilicet 1447. initorum inter Fridericum III. Imperatorem hinc gentemque Germanicam, inde Nicolaum V. Pontificem. Rainald. an. 1512. n. 56. In iis enim prolixè de Annatis differitur, at de bello Turcico verbum fit nullum; & adeo non arctatur ad aliquid Annatæ, ut eæ contra colligendæ pronuncientur, donec ea Constitutio in Concilio generali consensione Gentis Germanica commutetur. Duretque hac observantia deinceps, nisi eam similiter in futuro Concilio de ipsius nationis consensu contingat immutari. Confer cl. P. Schwarzium Colleg. historic. T. VI. q. 6. §. 6. pag. 361.

(30) Vide eundem Schwarzium *ibid.* pag. 358.

(31) Non hæc Romane Curiae adfentaturus dico: absit. Non hoc certe inconsideratæ in Romanos Pontifices adulationis vitio laborat Zallweinius, ejus tamen hæc sunt [T. III. pag. 311.] “Esto favorabilior fuisset conditio Germanorum ex Decretis Synodi Basileensis, nihilominus pro
„ sta-

Cur igitur *Germanica* Natio concordatorum
 infractionem vel legitimam vel sæpiuscule
 obreptam, aliquando etiam imaginariam præ-
 texe-

„ stabilienda & firmanda pace remittendum aliquid fuit a
 „ Natione *Germanica* in contestationem suæ reverentiæ,
 „ pietatis, & gratitudinis erga summum Pontificem haud
 „ secus quam a belligerantibus, ut pacem firmam & sta-
 „ bilem obtineant. Optime nempe perspectum habebant
 „ *Germani*, quod moderata durare soleant, & idcirco viam
 „ amicabilem, sive amicam transactionem uno dato & al-
 „ tero retento ineundam provide duxerunt. Et quidni
 „ *Germani* de suis prætensis juribus notabilem eorum par-
 „ tem remittant? quippe quod ipsis *Romanis* Pontificibus
 „ sua jura Ecclesiastica ut plurimum in adceptis referre
 „ debeant. Quis enim Episcopatus & Ecclesias *Germano-*
 „ *rum* ab insensissimò jure investiturarum, ac Regaliæ li-
 „ beravit? Quis Capitulis jus liberum eligendi restituit?
 „ Quis Episcopos aliosque Prælatos ecclesiasticos a jugo
 „ Imperatorum, aliorumque procerum sæcularium libera-
 „ vit, nisi Pontifices? Interest vel maxime, ut Episcopi
 „ *Germania* stent in arctiori communione & unione cum
 „ Pontifice *Romano* tanquam centro unitatis, quippe qui
 „ ferme solus est, qui ipsos contra potestatem sæcularem,
 „ eorum jura contra injustas usurpationes ausus & inva-
 „ siones hætenus defendit, & defendere potest. Avertat
 „ Deus clementissimus a finibus *Germaniæ* schismata inter
 „ Episcopos & Principes sæculares. Tempora aliunde vi-
 „ vimus periculosa, quibus jura ecclesiastica passundantur,
 „ libertates Ecclesiarum supprimuntur, Clericorum privi-
 „ legia vilipenduntur, immunitates deridentur, ut adeo
 „ jure optimo metuendum sit, ne status Ecclesiasticus ma-
 „ xima ex parte supprimatur, & ad infimæ conditionis
 „ subsellia detrudatur. Et unde jam medela quærenda
 „ aut speranda, nisi a *Romano* Pontifice? quem ferme so-
 „ lum Principes, illi saltem, quibus Religio cordi est,
 „ reverentur & metuunt, quem solum hætenus compri-
 „ mendo fastui Imperantium, extinguendis schismatibus
 „ vindicandis juribus ecclesiasticis parem fuisse rerum ge-
 „ starum historiæ docent, ad quem Episcopi toties recur-
 „ rare necesse habuere, quoties a Principibus sæculi in
 „ suis juribus fuere læsi. Habent potius, quod sibi gra-
 „ tuler-

rexeret , ut de illis rescindendis cogitaret ?
 Apage *Febroniana* isthæc ausa , quæ a Natio-
 nis præclarissima sapientia , atque æquitate
 nimium abhorrent .

VI.

„ tulentur Episcopi , & Capitula *Germania* , illi quidem ,
 „ quod ampliorem conferendi beneficia facultatem ; hæc
 „ vero , quod jus liberum eligendi Episcopos ex Concor-
 „ datis obtinuerint , & hoc suo generosiori modo agendi
 „ Pontifices sibi propitios , & quodammodo obstrictos red-
 „ diderint . Est hæc prærogativa prorsus summa solis Ca-
 „ pitulis *Germania* propria , qua nulla alia gaudet natio
 „ quibuscumque prærogativis insignis . In ceteris omnibus
 „ regnis & provinciis Episcopatus contra normam & tra-
 „ ditionem antiquissimam per 10. & ultra sæcula conti-
 „ nuatam vel conferuntur a Pontificibus , vel Episcopi no-
 „ minantur a Principibus sæculi . Pessime sane sibi consu-
 „ luit Clerus *Gallicanus* , quod tenacius Sanctioni suæ
 „ pragmaticæ inhæserit : nam exinde factum esse haud
 „ inanis est suspicio , quod Pontificem sibi minus propiti-
 „ um & faventem habuerit , hincque Regi *Gallicorum* in
 „ ineundo Concordato *Gallico* in tantum faverit , ut jus
 „ eligendi Episcopos Capitulis , Ecclesiis & Monasteriis
 „ subtraxerit , & jus nominandi Episcopos & Prælatos
 „ amplissimum ad omnes ferme ecclesias in manus Regum
 „ transtulerit , id quod sane Clero *Gallicano* nunquam non
 „ tristissimum accidere debuit . Si qui sunt , qui se ex
 „ Concordatis *Germaniæ* gravissime læsos esse justam que-
 „ rendi causam habent , sane sunt Metropolitæ ; utpote
 „ qui prærogativam summam , id est jus confirmandi E-
 „ piscopos suos Suffraganeos per 10. & ultra sæcula iuste
 „ possessum amiserunt . Sed quid si hoc ipsum jus confir-
 „ mandi fuisset translatum in Imperatores & Principes ?
 „ Utique Metropolitæ longe exoptabilius esse & gloriosius
 „ videri debet illud in manibus Pontificum , quam Impe-
 „ ratorum suspicere . Anne omne abfuisse periculum , ne
 „ id adideret , existimamus ? Atque inde est , quod Pro-
 „ testanticorum querelæ , disteria & criminationes contra
 „ Concordata *Germaniæ* neutiquam in favorem Episcopo-
 „ rum , Metropolitæ & Capitulorum , sed magis Im-
 „ peratorum colliment , atque hos potissimum in suis ju-
 „ ribus prætensis gravissime læsos conquerantur . Sed de
 „ his iterum Diss. X.

VI. *Germanorum Concordatis* jungit *Febronius Galliarum* concordata; annatasque ait Pragmatica sanctione solemniter abrogatas, nec *Leonis X.* Concordatis restitutas. Quam in re primum fallitur, quum Pragmatica sanctione Annatas exhibet solemniter abolitas. Abrogavit quidem *Bituricensis* conventus annatas; voluit tamen pro instanti necessitate moderni *Papæ* (*Eugenii IV.*) & *Sacri Collegii Dominorum Cardinalium* hodie notorie ingruente, & etiam juxta pollicitationem *Sacri Basileensis Concilii*.... quod præfatus summus Pontifex habeat ejus vita durante dumtaxat, pro se & Dominis Cardinalibus, ac officiariis Curie Romanæ ex fructibus quarumcumque Ecclesiarum, Monasteriorum, quorumcumque beneficiorum ad decem libras vel amplius taxatorum vacaturorum deinceps &c. (32) „ Ex hoc autem decreto, inquit *Thomassinus* (33), „ dilucidum est I. non hanc fuisse Annatarum abolitionem, sed revocationem ad „ quinctam partem. 2. Prorogatio quidem „ ejus subsidii non extendebatur, nisi ad „ vitam Pontificis: sed quum non tacere- „ tur, ita consuli necessitatibus, non Papæ „ solum, sed Cardinalium & officialium omnium Curie Romanæ, hinc non dubia „ adlucebat spes tam diuturni subsidii, quam „ diutina esset necessitas. 3. Conformabant „ se

[32] *Pragm. Sanct. Tit. IX. Cap. unic. §. 2.*

[33] *P. III. lib. 2. cap. 59. n. 7.*

„ se tum Galli Præsules ad voluntatem Concilii Basileensis, cui placuerat aliud extra Annatas assignari levamentum onerum & expensarum Curiae Romanae, quod stabile esset & perpetuum “. Exaggeratius ergo illud Febronii dictum est (34): in Gallia Annatae per Pragmaticam Sanctionem a. 1438. solemniter abrogatae sunt. Deinde ne id quidem extra omnem dubitationem positum est, quod addit: in subsequuto Concordato a. 1516. nihil omnino de iisdem; proinde quoad hoc subsistit tenor & vigor Pragmaticae Sanctionis. In quo quidem habet Febronius sibi consentientem P. Bertier (35). Galli tamen plures longe aliter existimant, arque ut aliquos appellem, doctissimus Bail (36), eruditus Thomassinus (37) & Anonymus in epitome Chronologica historiae Ecclesiasticae (38); immo Berthierus ipse non dissimulat sibi communem opinionem adversari (39). Multa autem sunt,

(34) T. II. pag. 493.

[35] Discours sur les Annates. pag. XXVII. seq.

[36] in Summa Conc. T. I. ad Concil. Later. V. de Concord.

(37) l. c. n. II. Restituta denique prorsus Annata fuere in Gallia Concordatis a. 1515.

(38) T. II. Paris. edit. 1752. pag. 251. ad ann. 1515. Tels furent les fondemens du fameux Concordat entre Leon X. & François I. par le quel il fut convenu que le Roi nommeroit aux grands Benefices de France, & du Dauphiné, & que le Pape recevroit les annates de ces benefices sur le pied du revenu courant.

(39) pag. XXVII. ON CROIT COMMUNEMENT, que le Concordat est une loi aussi favorable aux Annates, que la Pragmaticque leur avoit été contraire.

sunt, quæ me in hanc sententiam adducunt. 1. *Thomassinus* animadvertit, ac *Bershierus* quoque confirmat, Annatarum vices Pragmaticæ Sanctionis vicibus plane respondisse; ut quum sub *Carolo VII.* hæc viguit, illæ quoque non solverentur, contra sub *Lodovico XI.* & *Carolo VIII.* nunc libere & largius, nunc subtimide & parcius exigerentur, pro ut eadem Sanctio in ea rerum perturbatione vel nutabat vel confirmabatur, Sublata igitur tandem de medio Pragmatica Sanctione expeditissimus Annatis patere aditus debuit. 2. Fidem omnem superat, postquam *Basileense* Concilium ea solum lege Annatas abrogarat, ut perpetuum quoddam ac stabile *Romano* Pontifici subsidium decerneretur, & qui ad *Leonem X.* fuerent Pontifices, Annatas urserant, *Leonem* nihil omnino de Annatis, aut de alio saltem illis sufficiens subsidio pacisci cum *Francisco I.* voluisse. 3. Exstat in Concordatis (40) articulus, quo indicitur necessitas *verum impetrandorum beneficiorum valorem in mandatis* aliisque Sedis *Romanæ* provisionibus exprimendi; quod, inquit *Gallicani* juris peritissimus *Johannes Doujat* [41] *Annatarum secundum eam æstimationem exigendarum causa constitutum fuerat*, Non difficilis equidem P. *Bers-*

(40) *Tit. VI. de Mandatis Apostolic. §. 4.*

(41) *Prefat. in Specimen Jur. Eccles. Gallorum P. I. pag. 40.*

thiero hac in re *Febronii* duci concesserim ;
 alias ab *Annatis* causas fingi posse , cur ea
 lex fuerit a *Leone* sancita ; sed hæc planis-
 sima est , cum iisque quæ hætenus animad-
 vertimus ita conjuncta , ut fere sit necessa-
 ria . Adcedit disertæ *Leonis X.* testificatio ;
 in Bulla enim *Romanus Pontifex* , quæ Con-
 cordatis adtexitur *Leo* hunc ipsum Concor-
 datorum articulum retractans decernit , “ quod
 „ de cetero perpetuis futuris temporibus im-
 „ petrantibus beneficia in Regno *Delphinatu*
 „ & Comitatu prædictis per obitum dum-
 „ taxat vacantia , si verum annum valorem
 „ beneficiorum in litteris Apostolicis
 „ quæ super dictis beneficiis expeditæ fue-
 „ rint , non exprefferint , infra annum a die
 „ datæ litterarum computandum , valorem
 „ ipsum male expressum corrigi per Officia-
 „ les (ad quos expeditio litterarum hujus-
 „ modi pertinet , & correctiones litterarum
 „ earumdem fieri consueverunt) petere ;
 „ ipsique Officiales ipsarum litterarum ex-
 „ petitioni præsidentes , ad eorumdem im-
 „ petrantium simplicem petitionem , valo-
 „ rem ipsorum ad verum annum valorem
 „ juxta petentium voluntatem in eisdem lit-
 „ teris reducere & corrigere , ipsique impe-
 „ trantes pro augmento valoris expressi dum-
 „ taxat ANNATAM Camerae Apostolicæ sol-
 „ vere debeant , & teneantur “ . At *Berthie-*
rus , *Rebuffi* , *Petri de Marca* , aliorumque

Gal-

Gallorum Jurisconsultorum nixus auctoritate, ait hanc *Leonis* Constitutionem, neque in *Lateranensi* Concilio probatam fuisse, neque in *Galliis* usu receptam. Nolim ego in hanc rem morosius inquirere. Hoc tamen, ex ea Constitutione palam fit, Concordatorum articulum, quo verus beneficiorum valor exprimendus præcipitur, ad Annatas referri. Quis autem *Leone* melius suorum Concordatorum sententiam nosse potuit ac debuit?

4. Statim a Concordatis exigí Annatæ cœpere, ac licet inter Christianissimos Reges ac summos Pontifices interdum de modo illis adhibendo quæstio fuerit, numquam tamen ad nostra tempora in *Galliis* sunt intermissæ. Quænam hujus disciplinæ verosimilius causa excogitari potest, quæ tandem ad Concordata referri non debeat? *Febronio* solum (42) ejusque similibus maledicentissimi obtreçtatoris *Pasquierii* animadversio probari possit, a *Romanis* Pontificibus certum beneficiorum numerum *Parisiensi* Senatui fuisse concessum, ne in Annatas iniquior esset. *Æquiores Berthierus* causas proposuit; nempe quorundam Beneficiorum collationem in Concordatis Pontifici servatam, Annatarumque persolvendarum onus iis solum Beneficiis quæ *Consistorialia* appellantur, & XXIV. Ducatorum valorem superant, definitum. Atque hæc quidem faciliorem ad Annatarum

rum vel restitutionem vel confirmationem parare in *Galliis* viam poterant; inquirendæ tamen supersunt causæ, cur earum receptio a Concordatis disiuncta non fuerit; nec ulla satis probabilis adferri poterit, quæ ad ipsam Concordatorum vim non revocetur.

VII. Quod si *Febronius*, Gallos concordatorum pactione ad annatas non teneri præfracte contendat, præter Primatis jus quod supra explicuimus, addemus subsidii nomen. Ne ipse quidem *Gersonius* hunc exigendarum Annatarum titulum improbavit. Obiecerat sibi *Gersonius* in opusculo de Simonia: *sicut ex antiqua lege decima decimarum debeantur summo Sacerdoti a Levitis*. Num. XVIII. Deuteronom. XVI. sic non minus in lege nova debetur hæc decimatio facienda ipsi Papæ per inferiores. Hæc autem recompensatio videtur rationalis, quod fructus primi anni a quolibet beneficiato persolvantur, quoniam in hoc Papa servit Ecclesiæ, & ita pro sustentatione status sui potest onerare personas & beneficia. Quid vero ad hæc *Gersonius*? Audiamus. Respondendo talibus obiectis dicimus primo, quod inferunt & concludunt aliquas veritates. Ut quod officio Papæ debeat beneficium sufficiens & condecens. Et quod ab inferioribus sibi debetur subsidium. Et quod illud subsidium potest, vel potuit debitis circumstantiis observatis accipi super fructibus inferiorum beneficiorum, ubi non est aliter facta Papæ sufficiens provisio; sicut
prima

prima ratio satis hoc concludit ex jure divino ; quam naturali præsupposito divino . Sed quod fiat exactio , vel extorsio , sicut conclusio loquitur , ratio non concludit . Hoc scilicet unum Gersoni summpere displicebat ante Annatas exigi quam fructus a Beneficiato percipi possent (43) . Istiusmodi tamen subsidium Romano deberi Pontifici adsentiebatur . Neque id cujusdam solum æquitatis est , atque honestatis , cui refragari nefas non sit , quum Gersonius tam ex jure divino quam naturali præsupposito divino illud adcerat . Indigent enim vero perpetuo hocce subsidio Romani Pontifices . Nam ut recte a Zallweinio animad-
ver.

(43) Eo tamen necessitate compulsi sunt Romani Pontifices . Rem explicat *Aeneas Sylvius* in litteris ad *Martinum Meyerum* . “ Illud , inquit ; non sineinus intactum ,
 „ quod ad exigendos Beneficiorum , quæ Romæ conferuntur
 „ medios fructus ; sive ut ajunt Annatas , nullam per-
 „ mitti creditoribus moram accusas . Quod tamen conveni-
 „ ta ipsa deposcunt . Verum est enim quod ais . Verum
 „ hoc ab eorum ingratitude ortum invenies , qui quum
 „ Ecclesias consequuti essent , dilationemque solutionis faciendæ
 „ obtinuisent ; postquam litteras Apostolicas habuere , & domum
 „ reversi possessionem consequuti sunt . neque in præstituta die ,
 „ neque multis post annis Apostolicæ Cameræ satisfacere curaverunt :
 „ Excommunicationis poenam , cunctasque censuras levi animo pensitan-
 „ tes . Quorum non fuit parvus numerus . Compulsa igitur
 „ Apostolica Sedes ; (nam inde Cardinalium visus est)
 „ adversus injustam rebellionem justum invenit remedium , &
 „ ingratitude obviâ pergens , solvere ante tempus eos instituit ,
 „ qui post tempus aliorum exemplo satisfacturi non videbantur . “

versum est (44). " imprimis Annatæ dan-
 „ tur in vim alimentorum Pontificis, Car-
 „ dinalium, aliorumque Ministrorum . . .
 „ 2. applicantur in Legatos & Nuntios A-
 „ postolicos, quos Pontifices ad certas natio-
 „ nes, & aulas Principum ablegare neces-
 „ sum habent. 3. Ex his Annatis subve-
 „ nitur Episcopis sua Sede dejectis, & Prin-
 „ cipibus a suo Regno inique deturbatis :
 „ quare, licet 4. causa Passagii, pro recu-
 „ peranda terra sancta cessaverit, subintra-
 „ runt aliæ causæ æque graves, aut fors
 „ graviores . . . Quod si ulterius dicatur,
 „ Pontificem aliunde habere amplissimum
 „ Patrimonium, & ex hoc percipere im-
 „ mensos redditus pro sublevandis necessita-
 „ tibus sufficientissimos, replicamus, fors
 „ ne hos quidem sufficere, ut inde necessi-
 „ tatibus extraordinariis subveniri valeat.
 „ Et numquid prudentis Patrisfamilias non
 „ est providere etiam casibus futuris? si ur-
 „ geant dicendo : ad quid opus est tanto,
 „ tamque immenso Officialium numero, fastu,
 „ luxuque Prælatorum *Romanorum*? duplica-
 „ mus, hoc ipsum imprimis posse obijci
 „ Principibus tam Ecclesiasticis, quam sæ-
 „ cularibus. Et dein numquid majores Prin-
 „ cipes ex motivo caritatis & misericordiæ
 „ non raro majorem Officialium, famulo-
 „ *Antif. Vind. T. III.* X „ rum-

(44) *T. III. quest. 2. cap. I. §. 10. pag. 259.* Hæc dissert.
 X. illustrabimus.

„ rumque numerum sustentant , ne innume-
 „ ri homines egestate pressi mendicato vi-
 „ vere , & tam Reipublicæ , quam civibus
 „ privatis graves addidere cogantur “ . En
Febroniana adversus Annatas disiecta molis
 mina ,

CAPUT VII.

Relationum quoque, immo & generalium convocandarum Synodorum, hisque præsidendi jus Pontificium Febronius ab Episcoporum, Ecclesiæque consensione repetit: utrumque absurdissimum demonstratur,

I. **E**Xtrema adrigimus jura, quæ *Febronius Romano* quidem Pontifici adserit, sed ita tamen ut non Primatus vi, sed Episcoporum adsensui tribuat. Sunt illa duo alterum jus relationum, alterum jus generalium Synodorum convocandarum, illisque præsidendi. Ac de primo quidem jure sic statuit (1): “quamvis particularium Ecclesiarum ad Romanam Sedem Relationes de se minime sint argumentum Status Monarchici, nihilominus in hunc sensum paulatim tractæ sunt, postquam Romani Pontifices his Relationibus adsuæti, eas deinceps *pra jure* postularent. Consuetudo multorum in difficilioribus negociis ad Sedem Romanam, tamquam Matrem & Magistram recurrenti, & inde lumen seu consilium adcipiendi, talis erat, ut nullum *jus perfectum* Primæ Sedi ad has relationes competierit, quasi ejus consilia necessario expetenda, & iis acquiescendum

X 2

dum

(1) T. I, cap. III. §. 7. pag. 186,

„ dum fuisset; quamquam postmodum *Rō-*
 „ *mani* id ipsum in *necessitatem* traxerint. “
 In hac autem re lubens *Febronio* adfentior,
 primum hujusmodi relationes *Rōmam* ab E-
 piscopis ultro missas fuisse; immo *Innocentius*
I. quem ipse primum ait sibi *strictius* hoc
 jus vindicasse, de caussarum majorum rela-
 tionibus agens (2), *Synodum*, quæ illos sta-
 tuerit, & *veterem*, quæ eas exigat, *consuetu-*
dinem appellavit. *Avitus* quoque [3] ait *Sy-*
nodalium legum esse, ut in rebus, quæ ad *Eccle-*
sie statum pertinent, siquid dubitationis fuerit
 exortum, ad *Romanæ Ecclesie* maximum Sa-
 cerdotem quasi ad caput nostrum, membra se-
 quentia recurramus. Tandem *Africani* Patres
 in epistola ad *Theodorum* Pontificem, quæ
 in *Lateranensi* Concilio sub ejus successore
Martino I. a. 649. lecta est, antiquis inqu-
 iunt, regulis sancitum est ut quidquid quamvis
 in remotis vel in longinquo positis ageretur pro-
 vinciiis, non prius tractandum vel adcipiendum
 sit, nisi ad notitiam *almæ Sedis* vestræ fuisset
 deductum. Verum *Febronius* duo maxime pec-
 cat, ac præterea sibimet adversatur. Peccat
I. dum Episcopos ipsos Synodosque hoc of-
 ficii erga *Romanos* Pontifices sibi debitum
 ob eorum primatum agnovisse aut imprudens
 non animadvertit, aut vaser dissimulavit.
Aviti quæ recitavimus verba id perspicue
 indi-

[2] Ep. ad Victric.

[3] Ep. XXXVI.

indicant ; nec minus diserte *Sardicenses* Patres in epistola ad *Julium* I. facti sunt : hoc enim , inquit (4) , optimum & valde congruentissimum esse videbitur , si ad caput , id est ad *Petri Apostoli* sedem , singulis quibusque *Provinciis Domini* referant *Sacerdotes* . Hinc idem *Innocentius* I. ad *Episcopum Nucerinum* perscripsit (5) : *Mirari non possumus , dilectionem tuam sequi instituta majorum , omniaque , quæ possunt aliquam recipere dubitationem , ad nos quasi ad caput , atque ad apicem Episcopatus referre . Justinianus quoque ad Johannem* II. (6) scribere non dubitavit . Nec enim patimur quidquam , quod ad *Ecclesiarum statum* pertinet , quamvis manifestum & indubitatum sit , ut non vestræ innotescat Sanctitati : quia CAPUT est omnium Sanctarum Ecclesiarum . Indubitato hæc argumento sunt , *Episcopos , Synodos , Imperatores Primatus* veluti vi coactos ad *Romanos Pontifices* quidquid ad *Ecclesiæ statum* pertineret , sibi referendum duxisse . Peccat 2. , atque in hoc secum pugnat , quod *Pontifices* arguat , quasi quod sponte nullaque necessitate ab *Episcopis* factitatum fuerat , id ipsi in necessitatem traxerint ; immo viam sibi aperuerint ad mutandum CONSILIA in MANDATA , DIRECTORIUM in IMPERIUM . An non ea in Ro-

X 3

manos

[4] T. I. epist. R. P. Coust. col. 395.

[5] ibid. ep. XXXVII. col. 910.

[6] Ep. III. n. 3.

*manos Pontifices ubique Febronius prædicat Canonum exequentes? Quid ergo miratur, si quod Synodalibus legibus, & antiquis Regulis constitutum fuerat, strenue exegerint, aut in necessitatem traxerint? Hoc dictum esto, ut Febronium cum Febronio committamus. Ceterum id Summi Pontifices in necessitatem traxerunt, quod quum ad Romanam Ecclesiam propter potentiorē principalitatem NECESSE sit omnem convenire Ecclesiam, ut ex Irenæo sæpius monuimus, oporteret, ut quæ in Ecclesiis geruntur negocia, cum Romano Pontifice potissimum communicarentur. Ac consulta quidem quæ Pontifices responsa mittebant, modesto vocabulo appellabant, nec tamen illa aut consilia, aut directorium censebant, mandata semper & imperium habuerunt. Si enim Episcopi hisce consultis adquiescere non debuissent, quei Innocentius I. omnia, quæ possunt aliquam recipere dubitationem ad se quasi ad caput, atque ad apicem Episcopatus referenda Nucerino Antistiti scripsisset, ut consulta videlicet Sedes Apostolica ex ipsis rebus dubiis CERTUM aliquid, FACIENDUMQUE pronunciaret? Sed clariora sunt, quam ut Febronianis ullis tenebris obscurari queant, ejusdem Innocentii verba in epistola ad Episcopos Carthaginensis Concilii: “ Antiquæ,
 „ inquit (7) traditionis exempla servantes
 „ & ecclesiasticæ memores disciplinæ vestræ
 „ reli-*

(7) Ep. XXIX. T. I. Epist. R. P. Coust. col. 338.

„ religionis vigorem non minus nunc in
 „ consulendo, quam antea quum pronuncia-
 „ retis, vera ratione firmastis, qui ad nostrum
 „ referendum adprobastis esse iudicium, sci-
 „ entes quid Apostolicæ Sedi; quum omnes
 „ hoc loco positi ipsum sequi desideremus
 „ Apostolum, debeat, a quo ipse episco-
 „ patus & tota auctoritas nominis hujus e-
 „ merit : : . Vel id vero, quod patrum in-
 „ stituta sacerdotali officio custodientes non
 „ censetis esse calcanda, quod illi non hu-
 „ mana, sed divina decrevere sententia; ut
 „ quidquid quamvis de disiunctis remotisque
 „ provinciis ageretur, non prius ducerent
 „ finiendum, nisi ad hujus sedis notitiam
 „ perveniret: ut tota hujus auctoritate ju-
 „ sta quæ fuërit pronuntiatio firmaretur,
 „ indeque sumerent ceteræ Ecclesiæ (velut
 „ de natali suo fonte aquæ cunctæ procede-
 „ rent, & per diversas totius mundi regio-
 „ nes puri latices capitis incorrupti mana-
 „ rent) quid præcipere, quos abluere, quos
 „ veluti cœno inmundabili sordidatos,
 „ mundis digna corporibus unda vitaret “.

Quæ *Africani* Patres in ea quam indicabam,
 ad *Theodorum* epistola ita reddidere: ut hu-
 jus [Sedis Apostolicæ] auctoritate iusta quæ
 fuisset pronuntiatio FIRMARETUR, indeque
 sumerent ceteræ Ecclesiæ velut de natali suo
 fonte prædicationis exordium, & per diversas to-
 tius mundi regiones puritatis incorruptæ mane-

ant fidei Sacramenta salutis . Profecto si Romanis consultis adquiescendum non fuisset , Romana Sedes nihil quod certum faciendumque esset , pronunciaffer , neque tota ejus auctoritate , justa quæ fuisset pronuntiatio firmatum habuissimus , multo minus ex consulta Apostolica Sede sumpsissemus cetera Ecclesie velut de natali suo fonte prædicationis exordium .

II. Atque ut leviorum caussarum relationibus concederemus ea , quæ darent Romani Pontifices responsa , fortassis non fuisse mandata , sed consilia ; id certe ubi graviorum caussarum relationes ad Apostolicam Sedem mitterentur , largiri adversario non possumus , quin universam negligamus antiquitatem . Romani enim Pontifices sua hujusmodi causas , de quibus ad eos referretur , sententia finiendas edicunt . Id S. L:º de Vicario a se constituto ad Illyrici Episcopos scribens[8] diserte monuit : *Si quæ vero causæ graviores vel appellationes emerferint , eas sub ipsius relatione ad nos mitti debere decrevimus ut nostra secundum ecclesiasticum morem sententia finiantur .* Quamquam quæ ex innumeris quas summi Pontifices ad universi orbis Episcopos scripsere , consultationibus(9), veluti ex naufragio tabulæ supersunt , ubique legislatoris auctoritatem præferunt , quod

(8) Ep. V. col. 619.

(9) Innumeras appello cum S. Leone M. ep. X. V. Antisebron. T. II. lib. I. cap. I. n. 2. seqq.

quod supra suo loco ostendimus. Nec puidit *Febronium* relationes, quæ ad Apostolicam Sedem mitterentur, cum iis conferre, quibus alii quoque confirmati nominis Episcopi interdum consulebantur? *Non ad solum Romanum*, inquit [10], *sed ad alios etiam magnæ auctoritatis Episcopos, recursus pro, adicipiendis luminibus & directione sumebantur. Sic ad S. Cyprianum subinde, ab ipsa etiam Romana Ecclesia, similes relationes factæ leguntur; neque ex eo aliqua juris prærogativa pro certa Ecclesia desumi potest. Adferat pro his Episcopis easdem Synodales leges, adferat easdem antiquas regulas, quæ Romano Pontifici hocce jus adseruerunt; ostendat eos quoque ex suarum sedium potentiori principatitate fuisse in iis, quæ dubitationem adferrent, adhibitos a scientibus, quid eorum sedibus deberetur; ostendat quæ ad eos deferrentur negocia, ita ex illorum consultationibus definita fuisse, ut tota eorum auctoritate iusta quæ fuisset pronuntiatio firmaretur* (11). Tum enimvero aliquid efficiet. Verumtamen moneo eum si hoc demonstrandum suscepit, frustra laboraturum, nisi fortassis vetera, quæ plane adversantur omnia, monumenta punica fide corrumpat, atque pervertat: quod quidem ab ejus moribus alienum non esse cum sæpe animadvertimus,

tum

(10) *l. c. pag. 187.*

(11) *Adi Antisebr. T. I. diff. III. cap. I. n. 3.*

tum novo heic quoque exemplo confirmabimus.

III. "*Theodosius* Imperator, inquit ille
 „ [12] *in leg. 45. Cod. Theod. de Episc. & leg. 6.*
 „ *Cod. Justin. de SS. Eccles.* tale privilegium,
 „ quale *Romanus* Episcopus sibi vendicabat,
 „ indulgit *Constantinopolitano*: Verba legis
 „ sunt: *Si quid dubietatis concesserit, id oportet*
 „ *non absque scientia viri reverendissimi*
 „ *Sacrosanctæ legis urbis Constantinopolitanæ*
 „ *(quæ Romæ veteris prærogativa lætatur)*
 „ *conventui Sacerdotali, Sanctoque judicio re-*
 „ *servari*: Hinc duo quasi sponte defluunt:
 „ *primum*: prætensum *Romani* Pontificis jus
 „ hac lege *per indirectum* confirmari, *alterum*:
 „ hoc jus relationum sua origine, tan-
 „ quam *verum & perfectum jus* nulli sedi
 „ proprium esse“. Adverte Lector, quot
 heic fraudes lateant: Ecquis hæc legens non
 statim existimet, relationes, quas *Theodosius*
Constantinopolitano Episcopo adstruit, ab uni-
 versis vel *Orientis*, vel saltem *Provinciarum*,
 quæ illum Archipræsulem agnoscabant, Epi-
 scopis mittendas fuisse? Atqui sermo est de
 solis *Illyrici* Provinciis, ex quibus quum eas
Theodosius ab *Occidentis* Patriarchatu divulsas
Constantinopolitano Præsuli subjecisset, non
 amplius *Romanum* Pontificem, uti factum
 hætenus fuerat, sed eundem *Constantinopoli-*
tanum Antistitem, siquid in illis dubietatis
 emer-

emmerget, consulendum deinceps edixit. En legis verba: *omni innovatione cessante, vetustatem & Canones pristinos Ecclesiasticos, qui nunc usque tenuerunt, PER OMNES ILLYRICI PROVINCIAS servari prætipimus; ut siquid dubietatis &c.* Scilicet *diversorum Episcoporum subreptionibus per Illyricum*, ut ait Honorius in epistola; quam Bonifacii I. hortatu ad eundem Theodosium hac de re scripsit; Imperatori persuasum fuerat; *id veteres Canones ferre quum potius antiquus ordo Illyricum Romano Pontifici servari postularet.* Deinde cur Febronius, qui à nobis Patriarchæ, & Primatis jura in summo Pontifice confundi tam sæpe queritur, *præsumptum Romani Pontificis jus hac lege* (quæ de uno Patriarchico per *Illyricum* jure agit) *per indirectum confirmari observat?* nisi ut *Romæ veteris prærogativas*; quæ Imperiali lege cum *Constantinopolitano* Præsule communicari possint, ad Jus humanum detorqueat? Quid vero quod Theodosius perspecta ex Honorii litteris veritate suam illam legem penitus abrogavit? Exstat etiamnum ejus rescriptum ad Honorium (13), ubi ait: “Omni supplicantium Episcoporum per *Illyricum* subreptione remota, statuimus observari quod prisca apostolica, disciplina & canones veteres eloquuntur. Super qua re secundum formam oraculi
,, pe-

(13) inter epistolas Bonifac. I. ep. XI. T. I. epist. R. P. col. 1031.

„ perennitatis tuæ, ad viros illustres præse-
 „ ctos prætorii *Illyrici* nostri scripta porre-
 „ ximus, ut cessantibus Episcoporum sub-
 „ reptionibus, antiquum ordinem speciali-
 „ ter faciant custodiri; ne venerabilis eccle-
 „ sia sanctissima Urbis privilegia a veteri-
 „ bus constituta amittat, quæ perenne no-
 „ bis sui nominis consecravit imperium“. *Febronius* tamen primam legem obijcit, de
 altera filet turpissima fraude, consueto ta-
 men illis more, qui Apostolicam Sedem cum
 hæreticis oblatrant.

IV. Ad alterum convocandarum Synodo-
 rum generalium jus propero. Illud ad unum
Romanum Pontificem ex summa in Eccle-
 siam potestate & jure clavium spectare ne-
 que ulla umquam Concilia nisi ipso vel in-
 dicente vel curante vel saltem adsentiente
 celebrata fuisse certissimis argumentis in *An-
 tifebronio* demonstravi [14]. *Febronius* tamen
 illis omnino neglectis in sua sententia per-
 stat, octo priora generalia Concilia a solis
 Imperatoribus convocata fuisse, deinde *usu
 & tacito tam Ecclesiarum quam Principum
 consensu hoc jus generales Synodos convocandi
 dimis-*

[14] T. II. lib. IV. cap. I. “ Quod jus, uti *Balleri-
 „ nius* monet (*de Potest. Eccles.* pag. 88.) si tribuendum
 „ est etiam Conciliis generalibus, quæ pariter jus habent
 „ in universam Ecclesiam, id rarissimis in casibus addiderit,
 „ nec in indictione ab istis Conciliis facienda deerit um-
 „ quam auctoritas Summi Pontificis, quæ generalium Sy-
 „ nodorum gestis ut rata sint, semper necessaria est. “

dimissum fere fuisse soli Romano Pontifici (15) Quocirca monet [16] *Recessum Imperii de annis 1524. & 1529. indictionem omnium Conciliorum universalium Romano Pontifici & Cæsari conjunctim tribuisse.* Id qua veritate dici potuerit paullo post edocebo. Ceterum haud equidem existimarim Imperii Recessibus injurium esse, qui neget, aut aptos de Pontificiis juribus haberi eos judices debere, aut tanti esse, ut plus apud sapientes & orthodoxos viros valere possint quam quod Christi sententia postulat atque universæ antiquitatis documenta confirmant. Quod si non sacræ vetustatis, sed recentium ejusmodi monumentorum habenda ratio esset, recessibus Imperii aliud paullo antiquius obijceremus, & eo præstantioris auctoritatis, quod in generali Ecclesiæ Concilio procusum fuerit. Nempe in *Constantiensi Synodo* tres nationes *Italica Gallica, & Hispanica* generalium Conciliorum convocationem ut legitimæ haberentur a Papa esse faciendam adeo necessarium crediderunt, ut solemniter edixerint: *Vix congregaretur indubitatum Concilium deficiente capite, AD QUOD PERTINET CONVOCARE.* Verum non his monumentis agamus. Ecclesiæ traditio consulatur, omnium retro sæculorum consuetudo consulatur. Hanc in *Antisebronio* luculentissimis testi-

[15] T. I. cap. VI. §. 3. pag. 377.

[16] T. II. pag. 471.

moniis comprobavi; hanc erat *Febronii* con-
vellere, adhibita singulis perspicua, & soli-
da responsione.

V. Quamquam adhibuit, Ecce illam (17):
*Non heic repetam, quæ Febronius Cap. VI.
§. 2. protulit & solidis monumentis munivit de
octo prioribus œcumenicis Conciliis, non alia,
quam Imperatorum auctoritate indictis. Quod
quisquillas illas ex hæreticis collectas non
repetierit, gratias ago; sed quod eas solidis
monumentis munitas vocare audeat post ea,
quibus sua illa monumenta labefactata in Antife-
bronio sunt, hoc enimvero non feram, Fe-
bronii opus in omnium manibus est; Antife-
bronium secunda apud Cæsenses editio para-
biliorem fecit. Æquos ergo Lectores appel-
lo, ut opus cum opere conferant, videant-
que, an non cujusdam inusitatæ impudentiæ
sit, solida, quæ penitus convulsa sunt, mo-
numenta jactare, quin quidquam in prom-
ptu sit, quo prolixè accurateque illorum
confutationi occurratur, Responsi tamen spe-
cimen [haud inficias ivero] Febronius dedit;
sed vel ex hoc intelligere est, quam solidis
monumentis munita sit sua illa de octo prioribus
œcumenicis Conciliis NON ALIA quam Imperato-
rum auctoritate indictis sententia, " Heic so-
lum, inquit [18] pauca addam de harum
,, Synodorum postrema, idest; octava. Ipsa
hæc*

[17] T. II. pag. 471.

[18] l. c.

hæc Synodus Aetione I. de suo convocato-
 „ re *Basilio Imp.* sic loquitur & testatur ;
 „ *Qui universalem Synodum congregans , quæ*
 „ *visa sunt Spiritui Sancto pie peregit . Idem*
 „ *adlerunt S. Ignattius in sua ad Synodum ad-*
 „ *clamatione Aet. VIII. & Metrophanes Aet.*
 „ *VI. ipsa iterum Synodus in definitione ,*
 „ *quæ Aet. VI. quæ Aetione X. edita est , in*
 „ *verbis : Sancta , magna , & universalis Sy-*
 „ *nodus , quæ per divinam voluntatem & gra-*
 „ *tiam & sanctionem amicorum Christi ac Deo*
 „ *confirmatorum Imperatorum nostrorum Basilii*
 „ *& Constantini congregata est in hac a Deo*
 „ *conservanda regia urbe , in famosissimo templo*
 „ *Sanctæ & magni nominis Sophiæ , definit*
 „ *subter adnexa . Et infra iterum de Basilio*
 „ *Augusto : Vicarios etiam ex omnibus Patri-*
 „ *archalibus thronis , nec non & omnem Episco-*
 „ *porum catalogum , qui sub potestate sua de-*
 „ *git , in idipsum collegit : qui videlicet con-*
 „ *venientes , magnam hanc & universalem cele-*
 „ *bravimus Synodum .* Quamvis autem (quod
 „ heic urget *Zaccaria cit. Cap. I. n. 12.)*
 „ *Hadrianus Papa per epistolam suam ad*
 „ *Basilium Aug. datam , apud Harduinum*
 „ *T. V. col. 768. declarat , se in celebratio-*
 „ *nem hujus Concilii consentire ; verum ni-*
 „ *hilominus certumque manet , quod id so-*
 „ *lus convocaverit Imperator . Igitur quoties*
 „ *illius consensus necessarius non est ad ce-*
 „ *lebrat*

„ celebrationem , *hujus* propterea jus & officium convocandi non cessabit “. De mira hac consequutione postea viderimus . Nunc de octava Synodo .

VI. Sed quæstionis antea status accurate ponendus est ; ab eo enim *Febronius* sæpe sæpius aberrat . In *Antifebronio* enimvero monui , quod etiam cl. *Zallwein* (19) animadvertit , hac in quæstione jus secernendum a facto . Nam licet Imperatores priora octo Concilia convocasse daremus , inquirendum superesset , num jure id factum ? Convocationem porro Conciliorum generalium jure non ad Imperatores , sed ad Ecclesiam , immo & ad unum ejus supremum Pontificem spectasse iis argumentis evicimus , quibus nihil reponi possit . Quod ad *factum* adtinet , utinam potuissent generalia Concilia cogi , quin Imperatores suam ad illa auctoritatem conferrent ! “ Antequam Imperatores , inquit idem *Zallwein* [20] , Synodis sive convocandis , sive celebrandis se se immiscuere , pacata , sancta , ac decora erant omnia , nunquam iurgati Episcopi , nunquam auctoritate manifestæ hæreses , aut innocentes damnati : an unquam antea [loquimur cum eruditissimo *Thomassino*] celebratae sunt Synodi Mediolanensi , Ariminensi , aut Ephesinæ II. similes ? an tunc car-

ceres

[19] T. I. princip. jur. Eccles. pag. 244.

[20] l. c. pag. 246.

„ *ceres aut vincula crepuere ? num* Cyrillus
 „ *quisquam incarceratus , interemptus* Flavia-
 „ *nus ? at postquam* Constantinus occupavit ,
 „ *& in posteros transfudit potestatem cogendi*
 „ *Synodos , turbata sunt omnia , sequuntæ Episco-*
 „ *porum proscriptiones , exilia depositiones &c.*
 „ *Quis enim , pergit* Thomassinus , *ortas inde*
 „ *Ecclesiæ clades mente aut calamo valeat ex-*
 „ *primere ? quis* Hierosolymitanæ , *quis* Tyriæ
 „ *sub ipso Synodi labes ? quis sub* Constantio
 „ *Mediolanense , Syrmienſe , Ariminense*
 „ *flagitium ? quis fidei formulas toties & tam*
 „ *perfidiose fixas & refixas ? ubi ita Synodis*
 „ *illusum , & de Synodis illusum fidei , &*
 „ *Majestati Ecclesiæ ante Constantinum “ ?*
 Sed quoniam factum infectum fieri nequit ,
 prudentis viri est duas veluti convocationes
 Synodorum distinguere , politicam alteram ;
 alteram Ecclesiasticam . Illam Imperatores
 ex quadam œconomia quam temporum dif-
 ficultates postulabant , indulgente , nonnum-
 quam etiam plaudente Ecclesia sibi vindica-
 runt ; atque per eam licebat Episcopis con-
 gregari quum omnes Imperialibus legibus
 conventus absque Principis facultate veta-
 rentur , tractoriæ insuper ad publicam eve-
 ctionem a Principe mittebantur , Antistites
 accusati , hæreticique ipsi se Conciliis Im-
 peratoris præsidio munitis sistere cogebantur
 &c. (21). Ecclesiastica vero , quæ ut legiti-

Antif. Vind. T. III.

Y

mus

[21] Vide Antifebr. T. II. lib. IV. cap. I. pag. 303. seq.

mus esset Episcoporum cœtus, ac de publicis Ecclesiæ negociis decernerent, pernecessaria erat, ad solos *Romanæ* Ecclesiæ Præsules semper pertinuit. Ea autem interdum Principis convocationem quum sequeretur, summi Pontificis consensu vel saltem confirmatione perficiebatur, sicque *Damasus* Concilio *Constantinopolitano* I. quod *Theodosius* indixerat, adiensus est; *Vigilius* autem quintam Synodum se invito a *Justiniano* coactam postea probavit: interdum *Romano* Pontifice hortatore, aut suasore paracta est, quemadmodum de *Chalcedonensi* Synodo in *Antifebronio* ostendimus (22) ac de *Romana*, ad quam *Damasus* *Orientales* Episcopos invitarat, docet horum ad eundem *Damasum* epistola (23). Quare *Rhemensis* *Hincmarus* generalia Concilia celebrari aiebat *Apostolica jussione* & *Imperiali convocatione* (24), hac ut congregari, illa ut legitime congregari Episcopi possent, neque aliud sortassis *Recessus* Imperii, quos *Febronius* appellat, indicare voluerunt (25). Jam vero ut ad octavam

Sy-

(22) l. c. pag. 313.

[23] T. I. epist. Rom. Pont. edit. Coust. col. 562. Sed quoniam fraternam erga nos caritatem ostendentes, ad Synodum, quam Dei voluntate, Romæ congregatis, nos quoque velut propria membra piissimi Imperatoris litteris evocastis.

(24) ep. XXXIII. ad Hincmar. Laudun.

(25) Quæ hætenus dixi, præclarissimi Præfulis *Gallicani* verbis illustremus, ut quam a *Gallicanæ* Ecclesiæ senten-

Synodum sermonem converram, fallitur *Fehronius*, quum *Hadrianum* II. ejus convocationi adfensisse scribit. *Volumus ergo*, inquit Pontifex in epistola ad *Basilium* Imperatorem ,

Y 2

tentia-heic quoque *Fehronius* abhorreat , palam fiat . Is est Illustrissimus *Podiensis* Antistes in libro inscripto : *Defense des Actes du Clergé de France* 1709. [P. I. pag. 69.)

„ Quelque part , *inquit ille* , qu' on ait voulu donner a
 „ l' autorité seculiere dans la convocation des Conciles ,
 „ il faut renoncer a tous les principes de la Catholicité ,
 „ ou convenir , que c' est a l' autorité ecclesiastique de
 „ décider , si cette convocation est necessaire & utile a la
 „ Religion ; que c' est a elle d' ordonner par le motif de
 „ l' obeissance canonique aux Prélats , qui doivent com-
 „ poser ces Conciles , de se rendre au temps & au lieu
 „ indiqués , s' ils n' ont pas des justes raisons , qui les
 „ empechent . D' ailleurs il est tres-certain , que l' auto-
 „ rité ecclesiastique doit indispensablement se concerter
 „ avec la seculiere ; qu' elle ne peut se passer de son con-
 „ sentement pour assembler & pour célébrer un Concile ;
 „ qu' elle manifesterait vainement ses intentions a cet
 „ égard , si celle-ci ne fournissoit un territoire propre a la
 „ tenue du Concile , si elle ne permettoit aux Prélats ,
 „ qui dependent d' elle , d' y aller , & d' y passer tout le
 „ temps necessaire ; si elle ne protegeoit la liberté du Con-
 „ cile , lorsqu' on peut craindre , qu' elle ne soit troublée
 „ par des violences & des hostilités . On fait aussi , que
 „ les Empereurs Chrétiens ; dont les Etats renfermoient
 „ une tres-grande partie de l' Eglise Chatolique , concou-
 „ roient a la celebration des Conciles par les ordres , qu'
 „ ils donnoient aux Gouverneurs des provinces & aux
 „ Magistrats des villes , pour faciliter le voyage des Eve-
 „ ques , & pour qu' ils fussent de frayes , soit dans leur
 „ route , soit dans leur sejour . Mais il n' en est pas mo-
 „ ins vrai , que tout ce qu' il y a de spirituel dans la
 „ convocation des Conciles , je veux dire le jugement des
 „ motifs , qui exigent cette convocation , & l' obligation
 „ Canonique d' y obeir , impose a tous ceux qu' elle re-
 „ garde , est du ressort de l' autorité ecclesiastique . “

rem, quam in *Antifebronio* appellavi (26), per vestrae pietatis industriam illic numerosum celebrare Concilium. Hæccine sunt adsentientis, an non potius Concilium sua auctoritate convocantis, solasque exequutionis partes *Basilio* relinquentis? Hoc certe *Anastasius Bibliothecarius*, non illud sibi persuaserat, quum in præfatione ad ejus Synodi acta ita *Hadrianum* adloqueretur: *Missis cum auctoritate Apostolica Vicariis & Epistolis Decretalibus* JUSSISTI fieri Constantinopoli Synodum.

V. Miram porro dixi, (paradoxam vocare potius debueram) illam *Febronii* confectionem: igitur quoties illius [Pontificis] consensus necessarius non est ad celebrationem hujus (Imperatoris) propterea jus & officium convocandi non cessabit. Quis enim hancce umquam collectionem expectasset eo loco, ubi ipse fatetur, *Hadrianum* II. saltem in celebrationem *Constantinopolitani* Concilii consensisse? Sed nempe *Febronio* sat est venenatum illud de Synodis etiam invito Pontifice celebrandis dogma inspirare; idne jure atque apte fiat, non admodum curat. Desperet tamen (edico), se fidem impetraturum, dum aliqua in sacram antiquitatem reverentia supererit. "Ecclesia, inquit cl. „ *Paulus Josephus de Riegger* (27), Concilio- „ rum generalium classi numquam adscripsit „ illa

[26] l. c. pag. 315.

[27] *Diff. de Concil.* pag. 138.

„ illa , quæ invito & penitus reluctante Pon-
 „ tifice Romano celebrata fuere . Hinc Julius
 „ I. P. inter *causas* , ob quas Synodum *An-*
 „ *tiochenam* ab *Arrianis* celebratam damna-
 „ vit , hanc refert : *Quod contra canones ip-*
 „ *sum ad Synodum non vocassent , quum Ec-*
 „ *clesiastica regula interdictum sit , ne præter*
 „ *sententiam Romani Episcopi quidquam ab*
 „ *Ecclesia decernatur .* Vid. *Ejus epist. ad*
 „ *Epist. Orient.* quæ tota extat apud *Atha-*
 „ *nas. Apolog. II.* pars vero in C. 9. III.
 „ q. 3. quod etiam declarat *Socrates l. II.*
 „ C. 8. producens canonem Ecclesiæ anti-
 „ quissimum , quo sancitur : *ne absque con-*
 „ *sensu Romani Episcopi quidquam in Ecclesia*
 „ *decernatur .* Aut ut rem exponit *Sozomen.*
 „ *lib. III. C. 10.* *legem esse , inquit , Pontifi-*
 „ *ciam , ut pro irritis habeantur , quæ præter*
 „ *sententiam Romani Episcopi fuerint gesta* (28).
 „ Hinc Concilii *Chalcedonensis* Patres *Dioscovo*
 „ *Patriarchæ Alexandrino* nullum locum con-
 „ cessere , quia *sine Episcopi Romani auctori-*
 „ *tate Synodum ausus est facere , quod nunquam*
 „ *factum est* “. (29) In VII. quoque Syno-
 „ do quum *Iconoclastæ* nescio quod *Constanti-*
 „ *nopolitanum* Concilium jactarent , quod etiam
 „ *œcumenici* nomine decorabant , Patres res-
 „ ponderunt [30] : *quomodo magna & generalis*

Y 3

Ico-

[28] Confer *Ballerinium de potest. Eccles.* pag. 240. &
Antifebr. T. II. lib. IV. cap. I. n. 13. pag. 315.

[29] NEC FIERI LICUIT . *Conc. Chalced. Act. I.*

[30] *Act. VI.*

Iconomachorum Synodus? Quæ non habuit cooperantem illius temporis Papam, vel Sacerdotes ejus, neque per legatos, neque per Encyclicam epistolam, ut postulat lex Conciliorum.

VI. Ab eadem sacra antiquitate plurimum abest, quod paullo post *Febronius* ingerit, ut Concilium invito Summo Pontifice cogi posse acrius inculcet. "Præsidium, inquit [31], Concilii Romano Pontifici regulariter competere, sive per se in eo compareat, sive per legatos, dixit *Febronius cap. VI. §. 4. n. 1. (32)* Illud ei, ejusque Legatis semper deberi, & ne ab ipsa quidem Synodo alteri deferri posse, neque umquam delatum fuisse, contendit *Zaccaria T. II. lib. IV. Cap. 2.* Nos hanc quæstionem, partim historicam, partim canonicam, aliis solvendam relinquimus" eadem aliis ratione relinquere poterat confutandi *Antifebronii* provinciam, quid enim aliis solvendam relinquit quæstionem, quæ ideo a me pertractata fuit, ut quæ *Febronius* super ea dixerat, pro argumenti gravitate refellerem] Illam vero quæstionem prætermitti, connexitas materiæ vetat, *Quid agendum sit si Papa præsidium eo sine & intuitu*
de-

[31] T. II. pag. 472.

[32] Aliquid heic *Febronii* vindex dissimulat, quod magni tamen momenti est. *Febronius* citato prioris voluminis loco dixerat, præsidium Conciliorum hierarchicum Romano Pontifici congruere in regula, & nisi Concilio aliter videatur, in hujus etenim facultate est etiam presentibus Pontificiis Legatis alteri deferre præsidium.

„ declinet , ut cursum Synodi sistat , aut rum-
 „ pat . Nos huic quæstioni respondebimus
 „ verbis Benedicti Oberhauser *Præf. Juris*
 „ *Canon. lib. II. pag. 148. Est vero & quod*
 „ *in casu , quo adesse non velit , aut non possit*
 „ *Pontifex , negem , Concilium eapropter ace-*
 „ *phalum reddi . Enimvero Pontifex rationem*
 „ *quidem primi Episcopi habet , sed non solus*
 „ *est Episcopus in Ecclesia ; nec defuncto Epi-*
 „ *scopo Romano universa Ecclesia vacare cen-*
 „ *setur . Ut ergo sublato Pontifice Ecclesia non*
 „ *vacat , ita nec renuente Pontifice acephala est .*
 „ *Est Pontifex in Concilio Præses , quo genere*
 „ *officii si primus defungi nolit , ordine secun-*
 „ *dus aut tertius , & sic de reliquis , potietur .*
 „ *Ita sane Concilium V. cui adesse renuit Vi-*
 „ *gilius , minime sine præside unquam acepha-*
 „ *lum est proclamatum . Ego quippe eodem mo-*
 „ *do de Pontifice respectu Concilii Œcumenici*
 „ *censeo , sicut de Metropolita respectu Concilii*
 „ *provincialis statuimus . Quid dici audacius*
 „ *potuit ? Adcommodatissimum tamen est ad*
 „ *schismaticum illud de generali Synodo in-*
 „ *vito Pontifice celebranda decretum , quod*
 „ *unum Febronio cordi est .*

VII. Fallitur tamen . “ *Romanum Ponti-*
 „ *ficem , inquit Ballerinius (33) vel per se ,*
 „ *vel per Legatos œcumenico Concilio a-*

Y 4
„ desse

(33) de potest. Eccles. pag. 32.

344 DISSERTATIO VII.

„ deſſe ita neceſſarium eſt , ut ſi deſit Sy-
 „ nodus etiamſi Epiſcoporum numero fre-
 „ quentiſſima , generalis non ſit , nec eſſe
 „ poſſit . Synodus nimirum generalis idcir-
 „ co per ſe maximi eſt præ quibuſcumque
 „ particularibus conciliis , quia ob Epiſco-
 „ pos ex tota Eccleſia congregatos repræ-
 „ ſentat univerſalem Eccleſiam . Hæc autem
 „ quum ſit Corpus Chriſti viſibile , viſibili ca-
 „ pite prædita eſt , quod ipſi a Chriſto in S.
 „ Petro ejusque ſucceſſoribus conſtitutum fuit .
 „ Hocce caput per ſe Eccleſiæ perſonam ge-
 „ rens (ut de S. Petro *Auguſtinus* loquitur)
 „ quomodo Eccleſiam repræſentare queat ,
 „ commode explicare & intelligere licet :
 „ ſolum vero corpus non ita ; quum corpus
 „ ſine capite truncus ſit , qui totum homi-
 „ nem nec repræſentat , nec repræſentare
 „ poteſt . Epiſcopi , qui ſuarum cujuſque Ec-
 „ cleſiarum , metropoleon , vel ampliorum
 „ diœceſeon ſunt capita , earum perſonam
 „ repræſentare queunt ; totius vero Eccleſiæ ,
 „ cujus nemo illorum eſt caput , nequeunt
 „ perſonam gerere , nec eandem univerſa-
 „ lem Eccleſiam repræſentare , niſi cum ip-
 „ ſis ſit ſummus Pontifex , qui ſolus jure
 „ divino eſt totius Catholicæ Eccleſiæ ca-
 „ put “. Audenter itaque cum cl. *Rieggero*
 (34) dicimus SOLI Pontifici , aut miſſis ab

eo
 (34) Diff. cit. pag. 144. Sed neſas ſit ea prætermitte-
 „ re ,

eo. *Legatis jus Conciliis præsidendi tribuendum esse.* " Normam sane , ut idem *Rieggerus* „ animadvertit , Conciliis dedit illa Aposto- „ lorum *Hierosolymis* celebrata Synodus . In „ hac autem , quum Apostoli ad danda suf- „ fragia se se moverent , primus surrexit „ *Petrus* , & loquutus est *Actor. XV. 7.* Quod „ jus ex divina ordinatione ipsi compete- „ bat , ob quod etiam *primus* nominatur a- „ pud *Matth. X. 2.* Quum autem sicut reli- „ quorum Apostolorum successores Episco- „ pi , ita *Petri* in Ecclesia *Romana* successor „ sit Episcopus *Romanus* , sequitur hanc Pe- „ tri

re , quæ nuper appellatus Podienfis Antistes eodem loco in rem præsentem disserit . " Les assemblées Hierarchiques , „ inquit , ont , s' il est permis de parler ainsi , un Chef , „ & un Président nè . Le souverain Pontife preside DE „ PLEIN DROIT aux Conciles generaux . Les Prote- „ stans , & des Theologiens de notre communion , qui ai- „ ment à se rapprocher d' eux [en Febronium a Podienfi „ Episcopo designatum ; & hic se Gallicanæ Ecclesiæ præ- „ sidio tueri posthac audebit ?] ont fait d' inutiles efforts „ pour obscurcir cette Presidence dans les anciens Conciles „ Oecumeniques . Si l' on n' excepte le second , & le cin- „ quieme , qui n' obtinrent ce titre , que par l' accession „ postérieure des Papes , & de l' occident , tous les Con- „ ciles Generaux a commencer par celui de *Nicée* , ont été „ certainement présidés par les souverains Pontifes , ou par „ leurs Legats . . . seroit-il possible en effet , qu' une As- „ semblée , qui selon l' expression de *Tertullien* est la re- „ presentation de tout le nom chrétien , ou n' eut point de „ chef , ou s' en donnât un autre , que celui , qui par „ l' institution de *Jesus-Christ* est le Chef visible de son „ Eglise ?

„ tri potestatem in ejus successores quasi ju-
 „ re hereditario derivatam fuisse. “

VIII. Quod autem ex *Oberhausero* *Febro-*
nus de *Vigilio* observat, hominem eruditum
 non admodum decet. *Benedictinum* *Benedicti-*
no opponimus, *Oberhausero* *Zallwein*ium; quo-
 cum dicimus (35): *Synodo* *Constantinop.* *Vi-*
gillum *nec per se nec per Legatos* præfuisse
sponte fatemur. Sed que hujus causa? profecto
non alia, quam quod præesse noluerit. Fuit Vi-
gilius Constantinopoli præsens, fuit invitatus,
potuisset interesse & præesse (36); *sed noluit*
(37). *Voluit ergo potius Synodum suo Consti-*
tuto, quam sua confirmare præsentia. Minus
 autem Theologo dignum est argumentum,
 quod ejusdem *Oberhauseri* verbis proponitur.
 Utique Pontifex non solus est *Episcopus in*
Ecclesia; caput tamen est *Episcoporum Ec-*
clesiæque. Quamobrem quæ a capite disiun-
 geretur *Ecclesia, acephala* merito ac jure ap-
 pel-

(35) T. I. pag. 249.

(36) Testem do *Eutychii Constantinopolitani* ad ipsum
Vigilium epistolam: *Necessarium est conferri de Tribus Ca-*
pitulis, unde quibusdam questio nata est. Et ideo petimus,
Præsidente nobis vestra Beatitudine, sub tranquillitate &
Sacerdotali mansuetudine propositis sanctis Evangeliiis com-
muni tractatu eadem Capitula in medio proponenda queri,
& conferri & finem questionis imponi Deo placitum &c.

(37) *Noluit autem Pontifex, inquit idem Zallwein* [ibi
 p. 210.] *interesse Concilio, quod Synodus contra pactas con-*
ditiones fuerit coacta, quas inter etiam hæc erat, ut in di-
judicanda causa trium capitulorum tot essent Episcopi La-
tini, quot Græci. Vid. *Graveson* ad sæc. VI. pag. 63.

pellaretur. At *universa Ecclesia non vacat*: quibus? Episcopis? ita sane; *vacat* tamen (ut *Oberhauseri* phrasi utar) capite, igitur & defuncto, & renuente Pontifice *acephala* est truncusque sine capite. Urget tamen *Febronius* (38), *caput* *essentiale*, quod est *Christus JESUS Ecclesiae numquam defuturum*, utcumque ministeriale caput deficiat; alioquin sequeretur, quod *Romana Sede per obitum vacante* (quales *vacationes nonnumquam per annos durarant*) *Ecclesia relinqueretur neque integra neque perfecta*, atque adeo toto illo tempore *perstet in deplorabili confusione usque ad electionem novi Pontificis*; quod nemo *aquus & prudens* admittet. Pontifice scilicet demortuo *Christus Ecclesiam suam regit*; dum autem Pontifex, super quem in *Petro edificavit Ecclesiam suam*, in vivis est, ab eo vult Ecclesiam consilio & adsensu, qui capiti praeter ceteris membris competit, gubernari. Ut quid enim supremum Ecclesiae Pastorem *Petrum* constituisse, si ipse solo suo auxilio voluisset vivente *Petro Ecclesiam sustentare*? Sed quoniam defuncti Pontificis mentionem *Febronius* iniecit, opportunum erit *Ballerinii* argumentum adtexere (39). “ *Clerus Romanus* in litteris ad *Cyprianum* datis post S.

„ *Fa-*

[38] l. c. pag. 473.

(39) l. c. pag. 53.

„ *Fabiani* mortem, innuit se non posse quid-
 „ quam decernere in causa de lapsis, de
 „ qua *Africani* scripserant, hac ratione ad-
 „ lata, quia nondum *Fabiani* successor fue-
 „ rat constitutus, *qui omnia ista moderetur*,
 „ & *eorum qui lapsi sunt possit cum* AUCTORI-
 „ TATE & CONSILIO *habere rationem* (40).
 „ *Consilium* ad directionem, *auctoritas* ad ju-
 „ risdictionem & vim coactivam refertur.
 „ Si in Concilio particulari *Romanæ* Eccle-
 „ siæ tanta capitis necessitas est; nonne in
 „ universalis quoque Ecclesiæ Synodo, si
 „ non major, eadem saltem capitis necessi-
 „ tas, eademque necessitatis ratio est agno-
 „ scenda, ita ut S. *Petri* successores tam-
 „ quam universalis Ecclesiæ & generalium
 „ Conciliorum capita potestate sibi a Chri-
 „ sto tradita utentes, omnia gesta non mi-
 „ nus consilio dirigant, quam muniant au-
 „ thoritate, atque consensu“? Nec tamen
Febronius conticescit. In *Provinciali Concilio*,
 inquit (41) *absente Metropolita non præsidet*
ejus Legatus, sed Decanus, idest primus inter
Episcopos Provinciæ. Sed quorsum hæc? Si
 legitimo Concilio, quod Pontifex indixe-
 rit, præesse alium ab ejus legatis debere *Fe-*
bronius contendit, norit Ecclesiam, quæ de
 Provincialibus Conciliis ita statuit *Romano-*
rum

(40) Ep. XXXII. inter Cyprian.

[41] l. c.

rum Pontificum Legatis id honoris a se tribuendum agnovisse, ut quemadmodum si Conciliis Pontifex ipse interesset, nemo cum illo de præsidendi auctoritate certare auderet, ita omnes Episcopis ejus Legatis primas concederent. Immo id in mandatis sæpe *Romani* Pontifices suis Legatis dabant, ut Concilio, ad quod mittebantur, præfessent. *Nostram parvitatem* (his *S. Leonis* Legatus *Paschasinus Chalcedonenses* Patres adloquebatur) *huic Sancto Concilio* pro se præsidere PRÆCEPIT (42) . Sin autem eo Provincialis Concilii exemplo *Febronius* suo illi Concilio, quod invito Pontifice convocaretur, præsidem dare se posse confidit, vehementer errat. Invito enim Metropolita celebrari potest Provinciale Concilium, quum superior adsit Pontifex, qui Provinciæ Episcopos in Concilium cogat; at cuinam facultas est congregandæ invito Pontifice generalis Synodi? Antequam ergo de Concilii Præsidi cogitet, illud *Febronio* adlaborandum est, ut omni traditionis & Ecclesiasticæ antiquitatis auctoritate proculcata atque adeo Primatus a Christo constituti omni ratione posthabita, cogi invito Pontifice generale Concilium posse Christianis hominibus persuadeat. Cavendum autem sibi maxime existimet, ne inanibus, ridiculisque fallaciis ad
id

id utatur, cujusmodi illa est (43) ex Theologorum & Canonistarum *Italorum* sententia Pontifices esse *Oecumenicarum Synodorum dominos*, ac *despotas*. Placere hæc hæreticis possunt; possunt apud rudiores Catholicos fidem aliquam invenire; piis ac peritioribus unam Scriptoris malevolentiam, ac temeritatem produnt.

DIS.

[43] T. II. pag. 472.

DISSERTATIO VIII.

De juribus , quæ a Romano Pontifice usurpata per summam Episcoporum iniuriam fuisse Febronius queritur .

CAPUT I.

De Episcoporum electionibus queritur , num a Romanis Pontificibus subdole , atque injuste fuerint Metropolitanis , Synodisque Provinciarum ereptæ ?

I. **A**D ea Romani Primatus jura devenimus , quæ nulla , atque adeo injusta esse Febronius confidentissime edicit . Spectant autem illa ad Episcoporum electiones , confirmationes , translationes , cum primis vero ad judicariam in eos potestatem . Ac de Episcoporum causis copiosior erit postea pro materiæ gravitate ineunda disputatio , in qua etiam de appellationibus multa sunt a nobis iteranda , ut inconsulta adversarii temeritas retundatur . Nunc illa breviter quoad fieri poterit , percurramus , quibus Episcoporum electiones , ceteraque ejusmodi continentur . Quum enim ex historicis sacræ antiquitatis monumentis quidquid ad hoc argumenti genus refertur , uberrime , solideque

que in *Antifebronio* perpensum sit (1), id unum restat, ut universæ hujus quæstionis statu accurate posito, illisque, quæ ibi adtulimus, breviter retractatis omnis evadendi locus adversario præcludatur.

II. Ut igitur ab Episcoporum Electionibus hoc capite exordiamur, vel a vicinioribus Episcopis cum Metropolitano in Synodum apud Ecclesiam Pastore viduatam, aut apud Metropolim coactis, vel a Metropolitano ad Cleri populique suffragia coram Episcopo *visitatore*, quem in *Africa interveniorem*, seu *intercessorem* appellabant, collecta, atque examinata Episcopos fuisse olim delectos libens adsentior. Sed *Febronio*, ut hac vetere disciplina ad infirmandas *Romanorum* Pontificum, quas dicimus, *reservationes* aliqua veri specie abuteretur, duo fuerant antea demonstranda: istud scilicet Metropolitanorum, Synodorumque jus ejusmodi fuisse, ut nullæ in hisce antistitum electionibus essent *Romani* Pontificis partes; nullum præterea exstare nomen, quo summus Pontifex ejusmodi jus uni sibi vindicaret. Neutrum porro ab eo præstitum, immo ne tentatum quidem, nisi verbis, ac calumniosis declarationibus. Nos contra utrumque falso affirmari palam fecimus, atque heic iterum ostendimus.

III. Hoc itaque primo statuimus, *Occidentalium*

(1) T. II. lib. I. cap. IV. & V.

talium Episcoporum electiones ita Metropolitanorum, ac Synodorum juri obnoxias fuisse, ut a *Romani* tamen Pontificis imperio liberæ omnino non essent. Etenim I. nihil eorum, quæ ad ejusmodi electiones pertinent, sive eligendos, sive electores, sive ipsius electionis formam spectes, designare erit, de quo Apostolica Sedes pro sua auctoritate multa sæpius non præscripserit observanda; immo quæ saltem in *occidente* servata est universa electionum norma, eam ad Romanorum Pontificum leges prorsus exactam invenias (2). 2. Electiones a *Romano* Pontifice confirmari debuerunt; de quo mox. 3. Si quæ super electionibus controversia oriebatur, ad *Romanos* Pontifices dirimenda mittebatur, quemadmodum in *Hispaniis* contigit, unde *Minicii*, & *Rufini* ad *Innocentium* I. *Silvani* & *Irenæi* ad *Hilarum* causam delatam novimus [3]. 4. Interdum electione a summis Pontificibus improbatas legimus, aliosque electis ex suæ sedis jure suffectos. Illustre hujus rei exemplum

Antif. Vind. T. III.

Z

in

(2) Confer decretales epistolas *Siricii* ad *Himerium*, & ad *Orthodoxos*; *Innocentii* I. ad *Victriciam*, & ad Synodum *Toletanam*; *Zosimi* ad *Patroclum*, itemque ad *Clerum*, *Ordinem*, *Plebemque Massiliensem*; *Cælestini* ad Episcopos per *Viennensem* & *Narbonensem* Provincias; *S. Leonis* ad *Anastasium Thessalonicensem*, *Symmachi* ad *Cæsarium Arelatensem*; *S. Gregorii Magni lib. II. cap. 19. vet. edit.*

(3) Hæc aliaque exempla congerit cl. P. Bianchi T. IV. cap. III. §. 2.

in *Antifebronio* dederam (4). Nempe *Cæciliani* caussa dum ageretur, duos *Episcopos* ad *Africam* missos *Optatus Milevitanus* refert (5), ut remotis duobus unum ordinarent. Porro quemadmodum doctissimus *Præsul Albaspinæus* animadvertit (6), necesse est fateri, hos duos *Episcopos* (*Eunomium* & *Olympium*) a summo Pontifice fuisse missos; alioquin potestatem non habuissent alium in *Africa* ordinandi. Quoniam vero *Febronius S. Gregorii M.* mansuetudine abutitur (7), audiat, quid modestissimus ille Pontifex egerit cum duobus electis *Ravennatis Ecclesiæ Metropolitanis*, *Donato*, & *Johanne*. Utrumque *Gregorius* rejecit, ac *Marinianum* licet adversantem elegit ipse, atque ordinavit (8). Quum etiam ab *Ariminensibus* electum adceperet *Ocleatinum*, abnuvit *Gregorius*, atque ad *Severum* Episcopum *visitatore* litteras dedit quibus electores aut alium si adesset, ex illius Ecclesiæ gremio in

(4) T. II. lib. I. cap. IV. n. 16.

(5) l. I. contr. *Parmenian*.

[6] not. in cit. *Optati locum*.

(7) T. II. pag. 420., ubi ait: ante omnia autem pro gloria sanctissimi viri observasse juvat, eum per epistolas frequenter monuisse ut per canonicas Cleri populi, que electiones vacantibus Ecclesiis sine longa mora provideretur; ipse vero numquam illis nominando Episcopos providit. Vid. lib. V. Ep. 23. lib. VII. Ep. 19. lib. IX. Ep. 77. Quinimmo lib. III. Epist. 29. adseverat, nulli se se umquam Episcopali electioni favore, cujuscumque demum personæ immiscuisse &c.

(8) Vide *S. Gregorium M. epist. lib. I. ep. 57.* juxta novum ordinem.

in Episcopali Sede collocare, aut quem ipse indicabat, præficere jubebatur (9) . Qua in re Metropolitico certo jure usum fuisse *Gregorium* ne fingere quidem possumus, quum illud in *Ravennatensi* Ecclesiam, quæ Metropolitana erat, atque in *Ariminensem Ravennati* Metropolitæ subjectam exercuerit. 5. Metropolitæ ordinationum jure privari a se posse *Romani* Pontifices multo ante Decretalium *Isidorianarum* commenta censuerunt, atque professi sunt. Recolantur heic, quæ de *Johanne Ravennate* in *Antifebronio* narrasse me memini [10]. Ordinaverat hic *Mutinentem* Episcopum *Gregorium* maxime invitum. Qua de caussa *Simplicius* a. 482. *Johannem* graviter objurgavit, tum palam edixit, quod se posthac quidquam tale præsumpsisset, & alium quem seu Episcopum, seu Presbyterum, seu diaconum invitum facere forte credidisset ordinationes sibi *Ravennatis Ecclesiæ*, vel *Æmiliensis* noisset auferendas (11) . Ecquis autem isthæc perpendens non statim intelligat, nihil tam a vero abesse, quam in Episcoporum electionibus Synodis ac Metropolitanis jus tribuere, quod *Romanos* Pontifices penitus excluderet?

IV. Id enimvero exploratius fiet, si quod altero loco demonstrandum suscipio, *Roma-*

Z 2

ne

(9) Confer *citat. epist. 57. lib. I.*

[10] *l. c. n. 8. pag. 70. edit. Pisaur.*

(11) *Simplic. ep. II.*

ne Ecclesiæ Præsules multis nominibus potuisse Episcopalium electionum jus sibi servare effecero. Atque illud cum primis animadverti velim, duplex Episcoporum genus exstare, alterum eorum, qui ad gentes ab idolorum cultu revocandas mittebantur, cujusmodi *Cajus* ille Presbyter *Episcopus gentium* a *Zephyrino* constitutus; alterum eorum, qui Christianorum cœtibus præsunt. Quod ad gentium Antistites spectat, negarit nemo plerosque ab Apostolica Sede profectos fuisse, quum sit manifestum, uti ad *Decentium Eugubinum* *Innocentius* I. perscripsit, in omnem Italiam, Gallias, Hispanias, Africam, atque Siciliam, Insulasque interiacentes (verbo universas Occidentales plagas) nullum instituisse Ecclesias, nisi eos, quos venerabilis Apostolus *Petrus*, aut ejus successores constituerunt Sacerdotes. Patriarchalis porro juris esse omnium omnino Episcoporum, qui Christianis præficiantur Ecclesiis, ordinationes (12) superioris dissertationis capite tertio cum de *Marca* (13) aliisque doctissimis viris indicavimus. Quamvis enim ne Episcopi itinerum longinquitate ac difficultate fatigarentur, consultius visum fuerit, ut Episcopi saltem magis diffusi a Metropolitanis, hiantan-

[12] Ordinationis nomen eo heic sensu usurpo, quo Græci *Χειροτονίας* vocabulo cum ad consecrationem tum ad electionem Episcoporum designandam utuntur.

[13] de Conc. lib. I. cap. VII. n. 1.

tantum a Patriarchis ordinarentur; nativo tamen jure omnes penitus sive Metropolitana-
 norum sive Episcoporum ordinationes ad Patriarchas pertinebant, atque ad eum præcipue, a quo ipse *Episcopatus*, & tota auctoritas nominis hujus emerfit (14). Atque hac ordinandorum quorumcumque Episcoporum preestare usos fuisse *Romanos* Antistites, ut cetera deessent argumenta, Pontificalis liber ostendit. Narrat in eo *Anastasius Sylvestrum* fecisse per diversa loca Episcopos septuaginta quinque, *Damasum* septuaginta duos, *Innocentium* I. quinquaginta quatuor. Ridiculus esset, qui in *Italia*, multoque magis, qui cum *Giannonio* in solis suburbicariis regionibus hosce Episcopos quæreret. Quid enim? Anne vir prudens sibi persuadeat *XXII. Silvestri* annis *LXXV.*, octodecim *Damasi* *LXXII.* sexdecim *Innocentii* I. quinquaginta quatuor aut in suburbicariis regionibus, aut in sola *Italia* vacasse Episcopatus? Audi majora. *Sixtus* III. novem annis Pontificatum gessit, Episcopos autem ordinavit sex & quadraginta; octo *Cælestinus*, duosque supra quinquaginta ordinavit Episcopos; viginti *S. Leo* M. ordinavitque octoginta quinque supra centum Episcopos. Octo igitur, ac triginta annorum spatio ducenti atque octoginta tres vacarunt Episcopatus. Credamne vacasse in

Z 3

sola

(14) Innoc. I. ep. 29, ad Episcopos Carthag. Conc. col. 888. Coust.

sola *Italia*? in solis suburbicariis regionibus? Stolidissimus sim, si credulitatem hucusque proveham. Profecto extra *Italiam* statuendi sunt horum non pauci, quos indicati Pontifices *per diversa loca fecerunt, Episcopi*. Quamobrem dubitari non potest, quin summi illi *Romanæ Ecclesiæ* Antistites jus suum in his ordinandis explicuerint. Itaque si rem penitius spectemus, *Romanos Pontifices*, dum Episcoporum electiones sibi adscripserunt, nil demum fecisse comperiemus, quam ut eas ad primæva suæ Sedis jura revocarent. Rem exemplo illustro. Nullum exstat certius Patriarcharum jus, quam Metropolitanorum ordinatio. Nihilo tamen minus, ut in fragmento epistolæ *Pelagii I.* legimus *is mos antiquus fuit, ut quia pro longinquitate vel difficultate itineris ab Apostolico onerosum illis (Mediolanensi, & Aquilejensi Metropolitae) fuerat ordinari, ipsi se invicem Mediolanensis & Aquilejensis ordinare Episcopi debuissent*. S. quoque *Gregorius Magnus*, ac post eum *Honorius I.* *Londinensi & Eboracensi Archiepiscopis* indulgit, ut non *Romæ*, sed in Ecclesiarum suarum Synodis consecrarentur, ne, inquit *Beda (15) sit necesse ad Romanam usque civitatem per tam prolixa terrarum, & maris spatia pro ordinando Archiepiscopo semper fatigari*. Finge jam, recentiores Pontifices horum Metropolitanorum ordinationes

gra.

(15) l. II. *hist. Anglor. cap. 18.*

gravi adcedente caussa sibi servasse. Querine potuissent Archiepiscopi illi, ac læsa sua ipsorum jura Apostolicæ Sedi exprobrare? Minime vero. Hoc enim nihil aliud fuisset, quam antiquissimam revocare disciplinam, atque illorum ordinationes ad suum veluti principium referre. Idem dic de cæterorum Episcoporum ordinationibus. *Febro-
nius* fortassis id posse Romanos Pontifices inficietur; at meminerit, se auctore (16) *quæ ab Episcopis Pontifici libere dimissa sunt, si ille eis abutatur, recipi posse & debere.* Quidni ergo Pontifici in sua jura, de quibus aliquid Metropolitanis, & Synodis cesserit, ubi id Ecclesiæ utilitas poscat, redire liceat? (17)

Z 4

V.

[16] T. II. pag. 324.

(17) Recte ergo *Thomassinus* aiebat (T. II. lib. II. cap. VIII. n. 7.) " Si *Romanus* Pontifex ante aliquot jam
 „ sæcula cœpit solus pene dispensare omnes Episcopatus
 „ orbis Christiani, qui & ipse fere jam *Romanus* Patriar-
 „ chatus finibus coarctatur: si unum in eum propemo-
 „ dum coaluisse videntur omnia Metropolitanarum præca ju-
 „ ra; si postremæ hujus ætatis interpretes Canonum &
 „ Decretorum, Collatorem, & summum omnium benefi-
 „ ciorum fere dispensatorem illum dixere: ea quidem Ec-
 „ clesiasticæ disciplinæ immutatio vicissitudini rerum hu-
 „ manarum, & temporum lapsibus merito adscribenda est;
 „ sed ejus tamen recentioris disciplinæ prælusiones quas-
 „ dam & vestigia juvabit observasse prioribus adeoque &
 „ vetustissimis sæculis impressa. Ne dubitari quidem po-
 „ test, quin Apostoli, & maxime Apostolorum Principes
 „ summa quadam potestate uterentur in creandis Episco-
 „ patibus novis, & in Episcopis deligendis. Ubi ab illis
 „ creati sunt Metropolitanis, non suo se illi funditus pri-
 „ sco

V. At, inquit *Febronius*, hoc quod hactenus proposuimus, Jus esse non Primatis, sed *Patriarchæ*. Ita sane est. Verum ego satis ridere non possum quorundam hominum inscitiam, qui quum nostris temporibus [*Ecclesiæ Occidentalis* Patriarchatus finibus fere contineatur, non animadvertunt, non posse se nisi per summam injuriam *Romanis* Præsulibus ea denegare, quæ si Patriarchale tantum jus spectetur, essent ex vetere, constantique disciplina illis penitus concedenda. Quid enim ineptius, quam læsam Episcoporum Synodorumque dignitatem ab istiusmodi censoribus oggeri, quum ea, quibus tantam Episcopis, Synodisque perniciem inferri clamant, in *occidentali* demum Patriarchatu summi Pontifices faciant, in illa scilicet Christiani orbis parte, in qua licet universæ Ecclesiæ Primates non essent Patriarchali tamen auctoritate eadem possent? Nihil equidem, si sapimus, ad depellendas *Febronii*

„ sco exuerunt jure in Episcopos, & in ipsos Metropoli-
 „ tanos. Iterum iterumque conculcandum illud est, Epi-
 „ scoporum imperium super alios Episcopos Apostolorum
 „ æque successores proficisci ab ejus prærogativæ imitatio-
 „ ne & expressione, qua Christus *Petrum* decoravit, ex-
 „ tulitque supra alios Apostolos. Itaque tres illi majo-
 „ rum gentium Episcopi, qui *Petri* peculiaries fuere suc-
 „ cessores in tribus Ecclesiis Patriarchalibus, ingentem
 „ semper retinere auctoritatem, & jurisdictionem in Me-
 „ tropolitanos & Episcopos omnes complurium Provincia-
 „ rum sibi subjeotarum. Episcopi *Alexandrini* in sede *Mar-*
 „ „ ci discipuli *Petri* confirmabant, ordinabantque Metropo-
 „ litanos omnes, & quum libebat, Episcopos omnes Pro-
 „ vinciarum suæ ditionis, “

nii criminationes refert, quo hæc jure Pontifex agat, modo aliquo eoque legitimo jure agat. Num vero Patriarchale jus æquitatem infringit? Neque vero id eo dico, quod ista *Romanis* Pontificibus tanquam Ecclesiæ Primatibus tribuere verear. Universalis enim Primatis jura ejusmodi sunt, ut non uno nomine Episcopaliū electionum, quas dicimus, *reservationes* summo Pontifici adferant. Primatem enim generalem *beneficiorum* omnium bonorumque Ecclesiasticorum administrum a Christo constitutum fuisse supra comprobavimus; quis autem non videat ad eum inferiorum ministrorum electionem, ubi necesse sit, maxime pertinere? Præterea is Canonum custos est ac vindex longe præcipuus. Inspice jam, quo Magistratum ac Principum violentia, Metropolitanorum quoque atque Episcoporum aut ignavia aut perveritate essent hujusmodi electiones prolapsæ. Laicorum factiones tumultuosæ, ex quibus extrema vis, cædes etiam quandoque erupere (18), Metropolitanorum injuriosa in admittendis Cleri populique electionibus detrectatio, aut tergiversatio (19), Capitulorum schismata ac dissensiones, Provincialium Conciliorum cessatio, aut saltem infrequentia eo electiones redegerant, ut vel

ma-

(18) Thomassinus T. II. lib. II. cap. 33. n. 4. *Bituricensis Burdigalensis & Carnotensis* Ecclesiarum exemplis id confirmat.

[19] Confer eundem Thomassinum l. c. cap. 43. n. 3.

magno Ecclesiarum damno diutissime intermitterentur, aut libertate carerent. Tantis utique malis mederi *Romani* Primatis erat, neque aliud aut expeditius, aut tutius remedium occurrit, quam ut sibi electiones vindicaret. Adcessere creberrimæ ad Apostolicam Sedem in ejusmodi causis appellationes; item expetitæ sæpius a Principibus, Magnatibus, Capitulis dispensationes: quibus tandem effectum est, ut *Romani* Pontifices principalem & pene totam electionum episcopaliū auctoritatem ad suam Sedem revocare maluerint, quam tot discordiarum femina, ac Canonum vulnera tolerare.

VI. Quid ergo *Febronio* fiet, qui hanc disciplinæ immutationem *per artes & negotiationes demum prævaluisse* conqueritur? (20) Equidem *Græculum Latinorum* obrectatorem heic audire mihi videor, non Jureconsultum *Germana* fide loquentem. Sed pejora alibi tradit, quo scilicet loco hæc artes singulatim evolvit atque persequitur. Longiusculam sententiam recito, sed opportunis annotationibus ad veritatis leges interpolatam.

„ Prima, inquit (21) cura debebat esse,
 „ libertatem electionum ab impressionibus,
 „ intrusionibus, nominationibus Imperato-
 „ rum & Regum expeditam adserere. Præ-
 „ stiterunt hoc Papæ ardore tanto, quan-
 „ tum

(20) T. II. pag. 99.

[21] T. II. pag. 486.

„ tum ne quidem sacri Canones postulassent
„ ita ut serias ipsis esse libertatis hujus Ca-
„ nonicæ vindicias universis persuaderent .
„ Tonitrua & fulmina in Reges & Princi-
„ pes , qui dare Ecclesiis Pastores , aut ho-
„ rum electionibus directe vel indirecte se
„ miscere præsumerent , vibranda finem hunc
„ fortiter adtigerunt “ . Viden? ut quod in
Gregorio VII. aliisque Romanis Pontificibus
adversus Imperatorum Regumque investituras
summo studio pugnantibus laudabile maxime
videbatur , nescio quid nimii atque immo-
derati Febronio sapiat . Nihil vero de carce-
ribus ait , aliisque , quibus ab Imperatoribus
male habiti sunt invictissimi Canonum vin-
dices indignis fane modis , atque dirissimis .
Sed nimirum tantus horum ardor fuit , quan-
tum ne quidem Sacri Canones postulassent , ut
excusari Febronio iudice Imperatores possint ,
qui in nimium hunc ardorem animadverten-
tint . Atqui quum Paschalis II. Henrici Im-
peratoris fraudibus ac vi coactus investitu-
rarum privilegium eidem concessisset , Late-
ranense IV. Concilium a. MCXII. canonica
censura , & Ecclesiastica auctoritate iudicio San-
cti Spiritus illud damnavit , & irritum esse
iudicavit , atque omnino cassavit , & ne quid
auctoritatis haberet , penitus excommunicavit : Con-
cilia præterea Hierosolymis , in Græcia , Hun-
garia , Saxonia ac Lotharingia a Canonē Præ-
nesti-

nestino Episcopo celebrata (22) (quod nec *Paschalis* nec *Lateranenses* Patres fecerant) *Henricum* anathemate perculerunt *Gallicani* quoque *Præsules* Synodo *Viennæ* coacta *Ludovici* (Regis) suffragio & consilio... *Imperatorem tyrannorum* anathemate innodantes, mucrone *B. Petri* perfoderunt, ut narrat *Sugerus Abbas* in vita *Ludovici VI. Reg. Franc.* 23); immo (quod acta ejus Concilii testificantur) investituram *Episcopatum*, & *Abbatiarum*, & *omnium Ecclesiasticarum rerum* de manu laica . . . . . *hæresim* esse judicarunt. Quid de hoc Conciliorum ardore sentiendum? Videri saltem posset cum *Paparum* ardore conferendus, ac tantus judicandus, quantum ne quidem *Sacri Canones* postulassent, ita ut *serias* ipsis esse libertatis hujus *canonicæ vindicias* *universis* persuaderent. Cur ergo de his filuit *Febronius*, ac *Papas* tantummodo appellavit? Vereor equidem ne qui *politicas Romanæ curiæ artes* insequitur, ipse in animum induxerit *lectores* suos fraudibus neque illis *Italicis*, sed ex *hæreticorum* promptuario collectis irretire. Verum quæ sequuntur, audiamus.

VII. “ *Secunda*, inquit *adversarius* (24), „ mox erat sollicitudo, sive per litteras, „ sive per legatos, inflectere electiones ad „ in-

(22) Vide *Conradum Urspergens. in Chron. ad ann. MCXVI.*

(23) *Cap. XVI.*

[24] *T. II. pag. 486.*

„ intentionem Papæ, commendatis subjectis.
 „ Jam anno 1082. *Hugo* Episcopus *Dienfis*
 „ qua Sedis Apostolicæ Legatus fecit eligi
 „ Episcopum *Meldensem Robertum* Abbatem
 „ *Rasbaci*, electumque consecravit; qui li-
 „ cet a Metropolitano & comprovincialibus
 „ excommunicatus, detinuit tamen obortis
 „ multis violentiis cathedram tribus fere
 „ annis, post quos deponeretur. Anno 1092.
 „ *Ivonem*, S. *Quintini* Abbatem, *Urbano* II.
 „ cathedram *Carnotensem* in adceptis retulif-
 „ se, satis indicant hujus Pontificis epist.
 „ 8. & 9. vacante ad finem anni 1099.
 „ *Bellovacensi* Ecclesia Legati *Paschalis* II.
 „ vetuerunt, ne procederetur ad electionem,
 „ nisi receptis desuper Sedis Apostolicæ
 „ mandatis; quum vero Clerus hac inhibi-
 „ tione neglecta elegisset *Stephanum Garlan-*
 „ *dum*, electionem cassavit Papa, remque
 „ disposuit, ut eligeretur a majori parte,
 „ contradicentibus aliis, *Galo* seu *Walo*, S.
 „ *Quintini* Abbas, homo cui Rex non fi-
 „ dit, ideoque ad Episcopatum pervenire
 „ non sivit. Qua de re exstant *Ivonis* Epist.
 „ 87. 97. 98. 105. Ejusmodi exempla per-
 „ turbatarum prætaxationibus electionum
 „ plures suppedirant Ecclesiæ“. Pulcra som-
 „ nia, quæ ut omnino inania non essent, ac
 „ solidi quidpiam verique præferrent, non
 „ tamen debuisset *Rebronius* prima harum præ-
 „ taxationum exempla ab undecimo sæculo,
 „ mul.

multoque minus a S. Gregorii VII. & Urbani II. Pontificatu accersere; utrumque enim sacrorum canonum studio incensam *nusquam ultro se ullis electionibus interposuisse* pronunciat invidiisque argumentis confirmat cl. *Thomassinus* (25). Quod igitur in *Roberti* electione contigit, non *Gregorio VII.* qui Romano tunc Pontificatu potiebatur, sed ejus Legato tribuendum; electus enim *Robertus* fuit absque *Ricberii Senonensis* Archiepiscopi, & Coepiscoporum consensu; quod uti a Canonibus, ita a *Gregorii VII.* instituto plane abhorrebat. “Quum crebris, inquit *Thomassinus* (26), *Gregorium* precibus fatigaret
 „ *Philippus Franciæ Rex*, quo *Carnotensem*
 „ Episcopatum cuidam *Calabriæ Abbati* daret (ut eum ad regimen *Carnotensis Ecclesiæ* probaremus & ordinaremus): non speravit tamen Pontifex regiis votis indulgeri id a se posse sine canonica electione: Verum quia Sanctorum Patrum statuta sequi & observare cupimus, nihil de eo, aut de promotione ejus sine electione Ecclesiæ nobis probandum esse judicavimus. Rescripsit ergo ad suum per *Gallias Legatum*, Episcopum *Diensem*, ut certiore se faceret, an posset canonice eligi, quem Rex proponebat? Ut illorum in hunc Abbatem voluntas libera, consideratio prudens, electio

„ 6a.

[25] T. II. lib. II. cap. XXXI. a num. 4.

(26) l. c. pag. 388. Luc. edir.

„ canonica, & Sanctorum Patrum regulis consonans dignoscatur“. (27) Quisquamne serio sibi persuadeat, eum Pontificem, qui antequam Regis in Italiam hominem voluntati satisfaceret, electionem canonicam, & Sanctorum Patrum regulis consonam, Electionem nempe Ecclesie ipsius Carnotensis præmitti oportere tantopere inculcavit, & iussit, Meldensis Episcopi a sacris Canonibus plane dissentaneam, ut quæ Archiepiscopi, & Provincia Episcoporum adsensu destituebatur, electionem urfisse? Urbanus porro Carnotenses quidem hortatus fuerat, ut Ivonem eligerent; verum canonice ac liberrime ab ipsis Carnotensibus electus fuit. Quare ipse Ivo hac de sua electione ad Urbanum scribens (28) ait: *Elegeram abiectus esse in domo Dei. . . . quum sic mihi latenti, nec tale quid suspicanti Ecclesia Carnotensis Pontificatus possessionis pondus obtrusit*; immo & in litteris ad Richerium (29) se clericorum primo ingenio, postea violentia Regi se fuisse præsentatum adfirmat, additque, se reluctanter ad Urbanum contendisse, ad quem quum pervenisset, AD PETITIONEM ECCLESIE CARNOTENSIS apostolica auctoritate fuisse constrictum, & ita in Episcopum consecratum. Quod denique ad Stephanum Bellovacensem electum spectat, audi

ex

[27] l. IV. Ep. 16. l. V. ep. 5. 11. 14.

[28] ep. 289.

[29] ep. VIII.

ex *Ivone* quis fuerit. " Notum facio excel-
 ,, lentiæ vestræ, inquit is in epistola ad *Pa-*
 ,, *schalem* (30). *Beluacenses* clericos contra
 ,, interdictum vestrum, & Legatorum ve-
 ,, strorum, quemdam clericum nomine *Ste-*
 ,, *phanum* in Episcopum adsumpsisse, procul
 ,, a sacris ordinibus inventum, utpote non-
 ,, dum Subdiaconum, hominem illitteratum,
 ,, aleatorem, mulierum sectatorem, publice
 ,, olim de adulterio infamatum, & ob hoc
 ,, a Domino *Lugdunensi* Archiepiscopo tunc
 ,, temporis Sedis Apostolicæ Legato, Ec-
 ,, clesiæ communionem privatum. De quo
 ,, dici possent multa alia inhonesta, sed hæc
 ,, quæ vera & manifesta sunt, ad repulsio-
 ,, nem ejus sufficiunt. Volo itaque sanctita-
 ,, tem vestram a parvitate mea super hoc
 ,, esse præmonitam, ne per surreptionem in-
 ,, nocentiam vestram aliquis decipiat, ut li-
 ,, centia vestra ad Episcopatum perveniat.
 ,, Sciat autem Sanctitas vestra hunc *Stepha-*
 ,, *num* prius a *Beluacensibus* propter præta-
 ,, xatas causas fuisse repulsum: sed quum
 ,, sanior pars ad sensum Regis quemdam reli-
 ,, giosum vellet eligere, a quibusdam ma-
 ,, levolis clericis & laicis excommunicatis
 ,, eundem fuisse receptum". Contra de *Ga-*
lone hæc idem *Ivo* ad eundem *Paschalem* scri-
 psit (31): "*Beluacenses* Clerici melioris fa-

,, mæ

„ mæ & consilii sanioris , præcedente con-
 „ filio vestro , consilio Optimatum diœcesis
 „ suæ , & laude populi domnum *Galonem*
 „ virum vita honestum , litteralibusque stu-
 „ diis & Ecclesiasticis disciplinis ornatum
 „ in Episcopum sibi elegerunt . Pauci tamen
 „ ex Clericis *Stephani* illius repudiati com-
 „ plices , quos sibi pelliculis peregrinorum
 „ murium , atque aliis hujusmodi vanitatum
 „ aucupiis inescaverat , huic electioni non
 „ adenserunt , nec tamen ei aliquid quod
 „ sacris canonibus obviet , obijcere potue-
 „ runt . Quum vero rem per se impedire
 „ non valerent , Regem adierunt , quædam
 „ verba auribus ejus instillaverunt , quæ fa-
 „ cile in cor ejus eliquaverunt : videlicet
 „ quod prædictus electus discipulus meus
 „ fuerit , apud me enutritus , addentes quod
 „ a Sanctitate Vestra fuerit electus , & quod
 „ magnus ei futurus esset adversarius , si in
 „ regno ejus aliquando fieret Episcopus . Rex
 „ itaque virulentis his verbis succensus , &
 „ ab omni bona voluntate turbatus , non
 „ vult electioni adsensum præbere , nec ele-
 „ ctio bona Episcopalia dimittere (32) “ .
Antif. Vind. T. III.   A a   Ubi

(32) Similia de *Galone* ad *Paschalem* scripsit *S. Ansel-
 mus Cantuariensis* : “ Ecclesia *Beluacensis* vestro consilio
 „ directa , & auctoritate roborata , Domnum *Galonem* Ab-
 „ batem Ecclesiæ *S. Quintini* elegit , & electum deside-
 „ rat sibi construi Episcopum . Est enim in quantum hu-
 „ mana potest judicare cognitio , hic aptus & utilis ad
 „ hoc

Ubi heic *Urbani* violentia? ubi politicæ artes? Non equidem *Galo* propter *Sacramentum domini Ludovici*, ut *Ivo* alibi scripsit (33), *Bellovacensem* Sedem obtinere potuit, ad *Parisiensem* tamen translatus fuit Ecclesiam, neque id Pontificis astu, aut vi, sed mira *Cleri Parisiensis* consensione. Id ab ipso *Ivo* docemur in litteris ad *Senonensem* Archiepiscopum *Daimbertum*, quæ ejusmodi sunt:

„ Notum facimus vestræ Paternitati, quod
 „ Clerus & populus *Parisiensis* Ecclesiæ voto & voce domnum *Galonem Beluacensem*
 „ Ecclesiæ consecratum in Episcopum elegerunt, & ipsam electionem cum litterarum adstipulatione, missis ex Clero idoneis personis prædicto Episcopo præsentantes, ut pastorem prædictæ Ecclesiæ curam susciperet, humiliter & devote petierunt. “

VIII. Pergit *Febronius* (34): “Tertio adcessit ars politica adjuvandi Capitula Cathedralia, ut hæc excluso reliquo Clero diœceseos, sola posthac eligerent Episco-

„ pum
 „ hoc in omnibus, quæ in eligendo Episcopo consideranda sunt, ut melior, vel aptior in eadem Ecclesia inveniri nequeat: de persona, quam eligunt secundum conscientiam meam loquor, quia in prædicta Ecclesia ad Episcopatum nec meliorem, nec æqualem inveniri posset, quod ejus obstat electioni, aliquando sensi, sed multa quæ ejus electionem adprobant, experimento & fama cognovi. “

[33] ep. 144.

(34) l. c.

„ pum , quum facilius sit paucis auferre ali-
 „ quod jus , quam multitudini . Sane quis-
 „ quis in statutis canonicis versatus est ,
 „ non poterit dictum *Innocentii III.* in Cap.
 „ 3. de caus. posses. & propriet. pro ve-
 „ ro agnoscere : *secundum statuta canonica ele-*
 „ *ctiones Episcoporum ad Cathedralium Eccle-*
 „ *siarum Clericos regulariter pertinere noscun-*
 „ *tur nisi alibi secus obtineat de consuetudine*
 „ *speciali* . Dum ex statutis canonicis potius
 „ toti Clero competierit jus eligendi Epi-
 „ scopum *Can. 26. 27. 34. 35. dist. LXII.*
 „ solaque consuetudo fecerit reservatum Ca-
 „ pitulorum Cathedralium . His autem sæ-
 „ culo XIII. solis electionum arbitris effe-
 „ ctis , *Gregorius IX.* posuit generale jus ,
 „ Corpori juris insertum *Cap. 52. X. de*
 „ *elect.* per quod Papa his ad quos pertinet
 „ electio , mandare possit , ut Papæ Legatos
 „ tamquam consiliarios sub pœna nullitatis
 „ adhibeant , electuros personam idoneam ,
 „ si Capitulares talem eligere prætermitte-
 „ rent “ . Quid heic ad conflandam *Romanis*
Præsulibus invidiam non maligne excogita-
 tum ? Itane vero , ut ab hoc exordiar , arte
 illi politica adjuverunt Capitula Cathe-
 dralia , ut hæc excluso reliquo clero diocæ-
 seos sola posthac eligerent Episcopum , quum fa-
 cilius sit paucis auferre aliquod jus , quam mul-
 titudini ? Cur ergo *Innocentius III.* cui po-
 tissimum id tribuitur , primo apud *Ottonem*

quartum a. 1209. deinde apud *Fridericum secundum* a. 1213. institit, ut suis illi diplomatibus hocce Capitulorum jus confirmarent? (35) An non ineptissimum fuisset, Imperatoriam Majestatem ad id interponere, quod evertere in animo haberet? Num *Innocentio* difficilius videri potuit Cleri multitudini adversari, quam quod tanta auctoritate munitum fuisset, proculcare? Quamquam si hac in re culpandi *Romani* Pontifices sunt, cur *Febronius* in hujusce accusationis partem *Lateranensis* IV. Concilii Patres non vocat, qui a. MCCXV. *Innocentio* adstipulati sunt, novamque hanc electionum formam suis decretis firmarunt? Id equidem ab æquo Scriptore expectandum fuerat, non autem ab homine in *Romanam* Curiam iniquissimo. De *Innocentio* porro quid dicam Juris Canonici scientissimo? Fierine potuit, ut Canones ignoraret, qui toti clero Episcopi eligendi jus adscribunt? Nemo tredit præter *Febronium*. Quei ergo scribere *Innocentius* potuit? “ *secundum statuta canonica electiones* „ *Episcoporum ad cathedralium ecclesiarum electos* „ *ricos*

[35] En verba *Ottonis* apud *Raynaldum* ad a. 1209. n. 10. “ Illum volentes abolere abusum, quem quidam prædecessorum nostrorum exercuisse dicuntur in electionibus „ Prælatorum, concedimus, ut electiones Prælatorum libere & canonice fiant, quatenus ille præficiatur Ecclesiæ viduatæ, quem totum Capitulum, vel major & sanior pars ipsius duxerit eligendum, dummodo nihil ei „ obstet de Canonicis institutis. “ Eadem sunt *Friderici* verba.

„ *ricos regulariter pertinere noscuntur, nisi alia*
 „ *bi secus obtineat de consuetudine speciali,*
 „ *dum ex statutis Canonici potius tori cle-*
 „ *ro competierit jus eligendi Episcopum*
 „ *Can. 26. 27. 34. 35. dist. LXIII., sola-*
 „ *que consuetudo fecerit reservatum Capitu-*
 „ *lorum Cathedralium*“? Dicam. Ex æta-
 tis suæ stylo loquutus est. “ Quæ quoniam,
 „ inquit cl. *Carolus Gagliardius* (36), quam-
 „ plurimos sine titulo ecclesiæ, & sine præ-
 „ benda sacris ordinibus nimis indulgenter
 „ initiatos tulit aliter quam antiquior fere-
 „ bat ætas; factum est, ut distinctionis gra-
 „ tia Capitulum & Canonici dicerentur præ-
 „ sbyteri & clerici præbendarii, titulares,
 „ cardinales; *clerus* autem vagi & sine ti-
 „ tulo extra numerum, ordinemque promo-
 „ ti“. Igitur Canonici iidem sunt, qui
 vetustioribus sæculis *clerus* aut *presbyterium*
 ac veluti *reliquiæ*, ut cum doctissimo P. Ze-
 chio loquar (37), illorum clericorum, quos olim
 Episcopus semper proximos suo lateri habuit,
 tum ut eos in omnibus negotiis consuleret, tum
 ut eorum ministerio in sacris functionibus uteretur.
 Hinc Capitulare Aquisgranense a. 789. similiter
 qui ad CLERICATUM adcedunt quod nos no-
 minamus CANONICAM VITAM. Quamobrem
 quæ statuta Canonica præsertim antiquiora
 ad Clerum electiones Episcoporum pertinere

A a 3

ajunt,

(36) *Instit. de Jur. Canon. lib. I. Tit. XIX. n. II.*[37] *de Hierarch. Eccles. Tit. XXVIII. §. 329.*

ajunt, ea ab *Innocentio de Cathedralium Ecclesiarum Clericis* scitissime ac vere intelligi potuerunt, quum reapse ejusmodi clerici iidem sint, quos *cleri* vocabulo, vetustior ætas designabat. *Gregorii* denique sanctio non ad electionum libertatem aut elevandam aut infringendam spectat, sed ad prævertendas Capitulorum discordias, aut etiam laicorum, qui electiones sæpe sæpius turbant, comprimendam audaciam. Enimvero si intacta electionum libertate potuit antiquior disciplina Episcopos *visitatores*; ut supra indicavimus, constituere, a quibus cleri populi-que suffragia dirigerentur; cur *Gregorio* vitio vertamus, quod easdem ob causas Legatorum Apostolicorum, ubi adessent, consilia ab electoribus audiri jusserit? Nam quod *Visitatores* Episcopi a Metropolitanis mitterentur; nihil ad rem facit, electionibus enim a Metropolitanorum jure ereptis unius sive Primatis, sive etiam Occidentalis Patriarchæ erat, ut in illis Canones diligentissime servarentur, cavere atque omni ope contendere.

IX. Ad præcipuum tot Pontificiarum artium propositum nos tandem *Febronius* vocat. “*Quarta*, inquit (38), & concomitans, fuerat solertia, acquirere, ubi fieri poterat, liberam Episcopatum provisionem, Sedi *Romanæ*, nulli electioni, nulli do-
 „ mi-

„ minationi subservientem. In *Italia* Papa,
 „ non solum per terras sibi temporaliter
 „ subjectas, de vacantibus Ecclesiis libere
 „ disponit, sed etiam per aliena territoria.“
 Neque animadvertit multa fuisse quæ *Roma-*
nos Pontifices plane coegerunt, ut universæ
Italiæ ad quartum usque sæculum non solum
 Patriarchali, sed etiam metropolitico suæ
 Sedis juri subiectæ Episcopatus sibi serva-
 rent. Ea *Thomassinus* his verbis collegit (39).
 „ Constat indubitatissime Principes *Italiæ*
 „ arrogaturos sibi fuisse nominationes om-
 „ nium beneficiorum, nisi eorum conatus
 „ retudisset Pontifex, novamque invexisset
 „ rationem ea conferendi, ex qua, quoniam
 „ electionibus per depravatissimos hominum
 „ mores jam locus esse non poterat, eluces-
 „ ceret non terrenas potestates, sed Eccle-
 „ siasticas, dandorum Ecclesiis Pastorum jus
 „ vimque obtinere . . . Ita ne contra Apo-
 „ stolicos Canones terreni Principis nutu
 „ sacræ dignitates distribuerentur, necesse
 „ fuit, ut eam ad se Pontifex potestatem
 „ pertraheret “ . Addit *Fébronius* (40):
 „ Quas provisiones in aliis & Provinciis si-
 „ bi non poterat adquirere Papa, his no-
 „ minationes regias & aliorum Principum
 „ substituit, mediantibus privilegiis & con-
 „ cordatis. Quorsum autem devenit ardor

A a 4

„ ille

(39) T. II. lib. II. cap. 36. n. 11.

[40] l. c.

„ ille pro libertate electionum uniuscujus-
 „ que Ecclesiæ? “ Quo devenire potuit ur-
 gentibus Principibus , ut *Romani* Pontifices
 hæcæ ipsis nominationes concederent . Id ta-
 men optimus Jureconsultus noster silet , ne
 videlicet dum *Romanos* Præsules insectari cu-
 pit , in Principes quoque , qui precibus , pa-
 ctis , interdum etiam vi ejusmodi nomina-
 tiones ab iis extorserunt iniquus esse vide-
 retur (41). Illud tamen dissimulandum non
 est , hodiernam electionum disciplinam a ve-
 teris instituto , si res ad æquitatis leges pen-
 datur , non admodum abhorrere (42) . Si
 hoc

(41) Huc spectant quæ contra *Giannonium* cl. P. *Bian-*
chi disserit T. V. P. I. pag. 536. “ I tumulti continui ,
 „ che succedevano nell' elezioni per le fazioni de' prepo-
 „ tenti , onde appena in molti luoghi rimaneva vestigio d'
 „ elezione canonica , le suppliche , e l' istanze de' Principi
 „ alla Sede *Romana* , perchè da essa fossero promosse al
 „ Vescovato le persone , ch' essi riputavano idonee , co-
 „ strinsero i *Romani* Pontefici a concedere ad essi il dirit-
 „ to di proporre alle Chiese le persone ch' essi giudicava-
 „ no idonee , e privar loro stessi di quella libertà , che pri-
 „ ma avevano di conferire i Vescovati alle persone loro
 „ grate in tutti i Regni Cattolici , e d' obbligarli di non
 „ conferirli se non a quelle persone , che fossero da' Prin-
 „ cipi , o per nomina , o per presentazione , o per suppli-
 „ cazione proposte , purchè fossero degne , ed avessero i
 „ requisiti ricercati da' Canonici : onde piuttosto che am-
 „ pliar la Monarchia Papale , come dice *Giannone* in mol-
 „ ti luoghi , con queste concessioni la vennero a ristringe-
 „ re. “

[42] Rem ita illustrat idem P. Bianchi (l. c.) “ Se be-
 „ ne si mira dal suo diritto lo stato di questa disciplina ,
 „ se ben sembra diversa in quanto al modo della forma
 „ prescritta dagli antichi Canonici nell' elezioni Vescovili ;
 „ essa nulladimeno è del tutto conforme allo spirito della
 „ pri-

hoc animadvertat *Febronius*; nec refrixisse in summis Pontificibus ardorem illum pro libertate electionum uniuscujusque Ecclesiæ conqueretur.

„ pristina disciplina. Secondo questa l' elezioni, massima-
 „ mente in *Oriente*, si celebravano ne' Sinodi Provinciali
 „ alla presenza del Metropolitano. Concorrevano a quest'
 „ elezioni il Popolo col Clero della Chiesa vacante, ed i
 „ Vescovi adunati, o nella Città, in cui vacava la Sede,
 „ o nella Metropoli avanti il Metropolitano: concorrevano
 „ il popolo coll' esporre il suo desiderio, col nominare o
 „ proporre la persona, che desiderava per suo Pastore:
 „ concorrevano il Sinodo col suo giudizio, esaminando la
 „ proposizione, o la nominazione del popolo, ed il giu-
 „ dizio de' Vescovi era vera, e propria elezione. Distin-
 „ poi i Sinodi per l' elezioni de' Vescovi Provinciali, oc-
 „ correndo la vacanza della Chiesa si mandava a quella
 „ dal Metropolitano un Vescovo *Visitatore*, il quale am-
 „ monisse il Clero, ed il popolo, acciocche di concorde
 „ volere, rimosso lo studio delle parti, convenissero nel
 „ domandar per loro Pastore chi fosse degno del ministero
 „ Vescovile; e convenuti nella domanda ne formassero de-
 „ creto sottoscritto da tutti alla presenza del *Visitatore*; il
 „ qual decreto colla testimonianza dello stesso Vescovo si
 „ trasmettesse al Metropolitano... Supposte adunque queste
 „ regole generali della pristina disciplina, siccome le parti,
 „ che avea prima il popolo nell' elezione del Vescovo, do-
 „ mandandolo, nominandolo, o proponendolo al Metropolita-
 „ tano, ed al suo Sinodo, si son trasferite nel Principe;
 „ così le parti, che avea prima il Metropolitano, ed i
 „ Sinodi in queste elezioni, per consenso universale della
 „ Chiesa si sono trasferite nel Papa. I Principi presentan-
 „ do, nominando, o supplicando non eleggono, nè confe-
 „ riscono al nominato, o presentato, se non un diritto
 „ remoto al Vescovato: polciache il Pontefice può riget-
 „ tar la nomina, o la presentazione, quando la persona
 „ nominata, o presentata, o domandata non abbia le con-
 „ dizioni ricercate dai Canonici, e sia indegna del Vescovato;
 „ ed i Principi possono nominar fra certo tempo,
 „ presentare, o domandare altra persona: ne si sdegnano
 „ che sieno rifiutate le persone da loro in alcuno de' tre
 „ modi proposte, quando veramente non sien degne del
 „ mini-

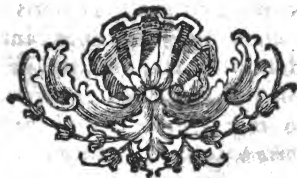
retur. Ferenda autem non sunt, quæ continenter subtexit: " Rara hæc gemma solis
 „ Germaniæ Capitulis remansit. Ast quantus
 „ labor, ut remaneret! Systemati & con-
 „ stan-

„ ministero. Ma questi casi radissime volte succedono, a-
 „ vendo i Principi Cattolici tutto il riguardo di proporre
 „ alle Chiese persone illustri, e degnissime di ottenerle.
 „ Il Papa adunque approvando la nomina, o la presenta-
 „ zione, non conferma l'elezione; ma egli col suo giu-
 „ dizio elegge, ed elegge conciliarmente, cioè nel Con-
 „ cistoro de' Cardinali di Santa Romana Chiesa, che fan-
 „ no le veci del Sinodo, essendo quell' amplissimo Colle-
 „ gio composto di molti Vescovi, non solo pel titolo del
 „ loro Cardinalato, ma anche per la ricevuta consacra-
 „ zion vescovile, benché abbiano il titolo di Preti, e tal-
 „ volta anche di Diaconi. Dico *conciliarmente*, ascoltando
 „ i suffragj degli stessi Cardinali, dopo aver fatti esam-
 „inare i Processi riguardanti i meriti delle persone pro-
 „ poste da' Principi. Nè quest' elezione Papale, Conci-
 „ liale, e Conciliare ha bisogno di conferma, essendo
 „ il supremo capo della Chiesa quello, che elegge, il
 „ quale non ha superior sopra di se. Nè questa forma si
 „ osserva solamente nella provvisione di quelle Chiese, che
 „ cadono sotto la nomina, o la presentazione de' Principi,
 „ ma nella provvista di quelle Chiese d' Italia, che
 „ sono sotto la libera disposizione del Papa; imperocché
 „ anche in queste i Vescovi si eleggono conciliarmente
 „ dal Pontefice in Concistoro, non solamente dopo la re-
 „ visione de' Processi formati sopra le loro qualità, ma
 „ anche dopo l' esame, con cui si sperimenta la lor dot-
 „ trina alla presenza dello stesso Pontefice. Dalle quali
 „ cose tutte si può comprendere, che lo stato della pre-
 „ sente disciplina intorno all' elezioni Vescovili non solo
 „ è conforme all' antico spirito de' Canonici, ma ancora è
 „ necessario al pubblico riposo della Chiesa; mentre per
 „ esso si è imposto fine alle discordie continue, che in
 „ quest' elezioni succedevano, o per li tumulti de' Popo-
 „ li, o per lo studio delle fazioni, o per l' impaccio irre-
 „ golare de' Principi: onde non può biasimarsi se non
 „ dagli spiriti inquieti, che col pretesto dell' antichità ve-
 „ nerabile cercano intorbidar la pace presente della Chie-
 „ sa, e la quiete della Repubblica. "

stantiæ inclytæ hujus nationis hoc adscri-
bendum est, non bonæ menti communis
omnium nationum Patris, cujus quæ seria
intentio fuerit supprimendi qualvis prin-
cipaliores electiones, manifestavit Regula
II. Cancellariæ, cujus ovum edidit anno
1305. *Clemens V.*, Extravagans *Avenio-*
nenfis Johannis XXII. an. 1322. exclusit,
foetum enutritum aut *Urbanus V.* anno
1362. aut *Innocentius VIII.* anno 1484.
inter Cancellariæ regulas collocavit. “
Laborandum sane *Germanis* fuit, ut *rara hæc*
gemma solis suæ gentis *Capitulis* remaneret;
sed tanto pepercissent labori, nisi schismaticis
Basileensis Conciliabuli ausibus nimium
se faciles præstitissent. Laboris tamen sui
fructum quod tulerint *raras* inter *gemmas*
recensendum illis maximopere gratulor. Hoc
solum doleo, *Febronium* in *Romanos* Ponti-
fices adeo ingratum sese præbere, qui, *raram*
hanc *gemma* solis *Germaniæ* *Capitulis* *rema-*
nere non sine singulari beneficio, velit, no-
lit, concesserunt, ut de seria eorum volun-
tate dubitationes excitare non vereatur; &
quasnam Deus immortalis! dubitationes!
quam leves! quam ludicras! *Urbanus V.* anno
1362. aut *Innocentius VIII.* a. 1484. Regu-
las Cancellariæ secunda auxit, qua Episco-
patus, aliaque beneficia *Romanæ* sedi ser-
vantur; *Eugenio* igitur IV. a. 1447. ejusque
successori *Nicolao V.* a. 1448. dum *Germaniæ*

ut vocant *Concordata* adprobarunt; ceterisque Pontificibus, qui quæ ab illis decreta firmataque fuerant, summo in Nationem *Germanicam* studio servarunt, *seria intentio fuit suppressendi quasvis principaliores electiones*. Quænam dialectica hancce argumentandi rationem probabit? Immo vero si *seria* illis *intentio fuit suppressendi quasvis principaliores electiones*, nec tamen ut Concordatis starent, *Germanicas* suppresserunt, eximium quoddam in illustrissimam *Germanicam* nationem sibi esse studium ostenderunt. Sed de his satis.

CAPUT II.

Omniū Episcoporum confirmationem Juris esse Pontificiū , nihilque aut Synodis aut Metropolitanis a Romanis Pontificibus , qui ejusmodi confirmationes sibi seruarunt , fuisse detractum frustra obnitente Febronio demonstratur .

I. **D**E Episcoporum confirmationibus mihi, uti antea receperam, acturo statim occurrunt ea *Febronii* verba (1) *usum confirmandæ a Papa Episcoporum electionis novum esse sæculis demum XIII. & XIV. introductum eruditis notum est*. Idem supra dixerat (2) : *de confirmatione Episcoporum mediatorum vid. Cap. IV. §. 3. & ad hoc Appendicem I. Reservatum hoc Apostolicum satis lubrici alias pedis, & juvenis ævi &c.* Sed illud Lectores animadvertant. Quartum hoc Caput & ad illud Appendicem primam videram ego, & uberime ex sacræ antiquitatis monumentis confutaram (3). Quid igitur eo nos revocat, nulla ad illa, quæ in contrarium adtuleram, adhibita responsione? Hoccine est veritatem consecrari? hoccine *Antifebronium* refellere? Sed quoniam cum eo homine mihi res est,

qui

[1] T. II. pag. 602.

(2) *ibid.* pag. 99.

(3) Antif. T. II. lib. I. cap. 4.

qui victus quum sit, victoriam tamen capit, quæ ibi a me dicta sunt, paucis repetam; tum ad novos illius depellendos errores orationem convertam.

II. *Orientalium* Episcoporum confirmationem Metropolitanis, Metropolitanorum vero Patriarchis dimissam a *Romanis* Pontificibus fuisse explorata res est: Patriarchas tamen ab iisdem *Romanis* Præsulibus confirmationem expectasse palam feci (4). En brevem, quam ibi fusius enarravi, *Orientalis* quod ad rem præsentem adtinet, historico synopsim.

A. CCCLXXXII. *Theodosius* Legatos ad *Damasum* mittit, ut *Nestarii Constantinopolitani* Episcopi ab eo confirmationem obtineant. Testem habemus *Bonifacium* I. in epistola ad *Rufum* aliosque *Illyrici* Episcopos (5).

A. CCCCXLIX. *Anatolius Constantinopolitanus* Episcopus a S. Leone M. confirmatur. Poteratne hoc disertius idem S. Leo significare, quam litteris in hanc sententiam ad *Marcinianum* perscriptis (6): Nos enim vestre fidei interventionis habentes intuitum, quum secundum suæ consecrationis auctores ejus initia

(4) Ibid. pag. 60. seqq. Pissur. edit.

(5) T. I. Epist. R. P. Coust. col. 1043. ep. XV. *Clementissimæ recordationis Princeps Theodosius Nestarii ordinationem propterea, quia in nostra notione non esset, habere non existimans firmitatem, missis e latere suo aulicis cum Episcopis firmitatem huic a Sede Romana dirigi regulariter depoposcit, quæ ejus Sacerdotium roboraret.*

(6) ep. c. IV. Ball. edit. col. 1147.

titubarent, benigniores circa ipsum quam iustiores esse volumus quo perturbationes omnes quæ operante diabolo fuerant excitatæ adhibitis remediis leniremus.... Satis sit (7) prædicto quod vestræ pietatis auxilio, & mei favoris adsensu, Episcopatum tantæ urbis obtinuit.

A. CCCCLII. Idem S. Leo Episcopatum sancti ac venerabilis Maximi Episcopi Antiochenæ Ecclesiæ CONFIRMAVIT, verba sunt Chalcedonensis Concilii (8).

A. CCCCLXXXII. Quid super *Johannis Talajæ Alexandrini* Episcopi electione *Simplicius* Papa egerit, discimus ex ejus ad *Acacium* epistola (9): " Nuper ab *Ægyptia*
 „ Synodo, quæ & numero plurima & fidei
 „ catholicæ esset communione suffulta, at-
 „ que ab ipso omni propemodum clero *Alexandrinæ* Sedis ad nos ex more relatio
 „ missa patefecit, Sanctæ memoriæ fratrem
 „ quemdam, & coepiscopum nostrum obiisse
 „ *Timotheum*, inque ejus vicem consona fi-
 „ delium voluntate *Johannem* cui ad Sacer-
 „ dotium constare crederentur omnia, sub-
 „ rogatum, & nihil omnino restare videba-
 „ tur, nisi ut Deo nostro gratias agentibus
 „ nobis, atque gaudentibus, ut sine strepitu
 „ quod catholicus in defuncti ministerium
 „ successisset Antistes, apostolicæ quoque
 „ mo-

(7) *ibid.* col. 1149.

(8) *Ath. X.*

(9) *ep. XVII.*

„ moderationis adsensu votivam fumeret fir-
 „ mitatem: quum ecce secundum consuetu-
 „ dinem mihi talia disponenti tranquillissi-
 „ mi Principis scripta sunt reddita, quibus
 „ memoratum tanquam perjurii reum, quod
 „ fraternitati quoque tuæ non esse diceretur
 „ incognitum, sacerdotio perhiberet indi-
 „ gnum. Illico retraxi pedem, & meam re-
 „ vocavi super ejus confirmatione senten-
 „ tiam, ne quid contra tantum ac tale te-
 „ stimonium præpropere fecisse judicaretur. “

A. CCCCLXXXIV. Quum *Flavita* da-
 tus fuisset in *Constantinopolitana* Ecclesia *Aca-*
cio successor, Synodicam de more epistolam
 ad Apostolicam Sedem misit, per quam, in-
 quit *Felix* Pontifex (10), largiente Christo
 SOLIDATUR dignitas Sacerdotum.

A. DXXXVI. S. *Agapetus* *Constantinopoli*
 degens dejecto ab ea Sede *Anthimo* *Mennam*
 ibi Episcopum constituit. Audiatur *Libera-*
tus in *Breviario* (11): “ denique (*Agapetus*)
 „ petentibus principibus, ut *Anthimum* Pa-
 „ pa in salutatione & communione suscipe-
 „ ret, ille fieri inquit posse, si se libello
 „ probaret orthodoxum, & ad cathedram
 „ suam reverteretur. Impossibile esse aiebat,
 „ translatitium hominem in illa Sede per-
 „ manere: Augusta vero, clam promittente
 „ munera multa, & rursus Papæ minas in-
 „ ten-

(10) ep. XIII.

(11) cap. XXI.

„tentante, in hoc Papa persistit, ne ejus
 „audiret petitionem. *Anthimus* vero videns
 „se sede pulsum, pallium quod habuit,
 „imperatoribus reddidit, & discessit, ubi
 „eum *Augusta* suo patrocinio tueretur.
 „Tunc Papa Principis favore, *Mennam* pro
 „eo ordinavit antistitem, consecrans eum
 „manu sua in Basilica sanctæ *Mariæ*.“

Hæc aliaque in hanc rem ex Ecclesiastica historia in *Antifebronio* protuli. Anne factis a *Febronio* refelli poterant, appellato tantum sui libri capite IV.? Hoc scio, *Michaelem Roussel* licet Pontificiæ jurisdictioni non admodum faveret, aliquot ejusmodi exemplis convictum fateri debuisse (12): hæc mihi comperta ex veteribus exemplis ad adstruendam Pontificis Romani prærogativam in confirmandis Patriarchis Orientalibus, quæ sane satis indicant Principatum ejus in omnes Ecclesias. Quod si non sæpius, aut absolutius eam prærogativam exercuit, tribuendum est illius modestiæ qui non putavit summa sua potestate utendum, nisi ubi necessitas exigeret.

III. Ab Orientalibus ad Occidentales sermo jam devolvatur. Statim autem reperamus animo, quæ *Alexandro Antiocheno Innocentius I.* præscripsit (13). Itaque, inquit Sanctissimus Pontifex, frater carissime, ut sicut *Metropolitanos* auctoritate ordinas singulari, sic &

Antif. Vind. T. III.

B b

cete.

(12) *hist. Pontific. Jurisdic. lib. II. n. 14.*

[13] *ep. XXIV. T. I. epist. R. P. Const. col. 831.*

ceteros non sine permissu conscientiaque tua *f*nas Episcopos procreari. In quibus hunc modum recte servabis, ut longe positos litteris datis ordinari censeas ab his qui nunc eos suo tantum ordinant arbitratu: vicinos autem si aestimas, ad manus impositionem tuæ gratiæ statuas pervenire. Hoc unico monumento *Febronii* systema evertitur. Anne enim quis sibi persuadeat, minorem fuisse *Romani* Pontificis in *Occidentales* Ecclesias auctoritatem, quam *Orientalium* Patriarcharum in *Orientales*? Immo vero *Innocentius* hoc quidquid erat Patriarcharum *Orientalium* jurisdictionis, in *Nicænum* Canonem VI. refert (14); *Nicænus* autem Canon *Antiocheni* & *Alexandrini* Episcoporum auctoritatem ad unius *Romani* Patriarchæ normam perspicue exegit. Si igitur Episcopos *Antiocheno* Patriarchatui subiectos a suo Patriarcha confirmandos *Innocentius* edicit, multo magis *Occidentales* Episcopi *Romani* Præsulis confirmationi obnoxii erant. Porro *Innocentium* de Episcoporum confirmatione agere quis inficietur? Mitto vicinos Episcopos, quos *Antiochenus* Patriarcha ad suæ manus impositionem vocare poterat; quum enim *Febronio* auctore (15) canonibus antiquis *Electi* confirmatio ab ipsa ejusdem ordinatione, seu consecratione non distin-

[14] ibid. Revolventes itaque auctoritatem *Nicænæ Synodi*, quæ una omnium per orbem terrarum mentem explicat Sacerdotum..

(15) T. II. pag. 602.

stingeretur (quod tamen , ut infra docebimus , aliqua indiget disputatione) quos Episcopos *Antiochenus* suæ adscribere ordinationi poterat , eos utique confirmabat . Sed eos ut dixi mittamus . De ceteris loquamur . Non poterant hi *sine permissu conscientiaque Antiocheni Patriarchæ procreari* . At quid hoc erat , nisi eos *Antiocheni* confirmationi subijcere ? Cur enim Metropolitanis eos *sine permissu conscientiaque* Patriarchæ ordinare non liceret , nisi quia ad id Patriarchæ adensus postulabatur ? Verum quis adensus ? certe prudens , & ad canonum leges præstitus . Hic autem absque probabili electionis , electique examine quei præberi potuisset ? Quæso jam , quid hujusmodi adsensui desit , quominus confirmatio appellari & possit , & debeat .

IV. Sed quod ex *Nicano* Concilio , & *Innocentii* epistola ratiocinando effecimus , historica documenta comprobant . Nimum *Illyricorum* Antistitum confirmationem fuisse Apostolicis Vicariis *Theſſalonicensibus* Episcopis servatam tam certum est , quam quod certissimum . Recitavi (16) in hanc rem Sanctorum *Siricii* , & *Leonis* M. epistolas , quibus nihil luculentius . “ Etiam dudum , fra-
 „ ter carissime , *Siricii* verba sunt in epi-
 „ stola ad *Anisum* (17) , per *Candidianum*

B b 2

Epi-

(16) Ant. T. II. lib. I. cap. IV. n. 9.

(17) ep. IV. T. I. Epist. R. P. col. 642.

„ Episcopum , qui nos præcessit ad Domi-
 „ num , hujusmodi litteras dederamus ; ut
 „ nulla licentia esset sine consensu tuo in
 „ *Illyrico* Episcopos ordinare præsumere :
 „ quæ utrum ad te pervenerint , scire non
 „ potui . . . Ad omnem enim hujusmodi au-
 „ daciam comprimendam vigilare debet in-
 „ stantia tua , spiritu in te sancto fervente :
 „ ut vel ipse , si potes , vel quos judicave-
 „ ris Episcopos idoneos cum litteris dirigas
 „ dato consensu , qui possit in ejus locum ,
 „ qui defunctus vel depositus fuerit , catho-
 „ licum Episcopum & vita & moribus pro-
 „ batum , secundum *Nicænæ* Synodi statuta ,
 „ vel Ecclesiæ *Romane* clericum de clero
 „ meritum ordinare . Similia *Leo* (18) : “
 „ ut vero vestræ dilectioni provinciæ suæ
 „ ordinatio permittitur Sacerdotum , ita fra-
 „ trem & coepiscopum nostrum *Anastasium*
 „ de ordinando Antistite volumus consula-
 „ tis . Cui Metropolitani Episcopi conse-
 „ crationem statuimus reservari “ . Quo ve-
 „ ro ista spectabant , nisi ut *Thessalonicenses* E-
 „ piscopi propositos electosque Antistites con-
 „ firmarent ? Docet id *S. Leo* , qui ad eum-
 „ dem *Anastasium* scribens ait [19] : “ Nullus
 „ te inconsulto , per illas Ecclesias ordine-
 „ tur Antistes : ita enim fiet , ut sint de
 „ eligendis matura judicia , dum tuæ dile-
 „ ctio-

(18) *ep. V. T. I. Bal. edit. col. 618.*

(19) *ep. VI. col. 621.*

„ ctionis *examinatio formidetur*. Quisquis ve-
 „ ro a Metropolitanis Episcopus contra no-
 „ stram præceptionem præter tuam notitiam
 „ fuerit ordinatus, nullam sibi apud nos
 „ status sui noverit esse firmitatem, eosque
 „ usurpationis suæ rationem, qui hoc præ-
 „ sumpserint, reddituros“. Quid isthæc Vi-
 carii Apostolici *examinatio formidanda*? nisi
 adensus re accurate discussa a Vicario præ-
 standus, ac vera electi confirmatio?

V. Hinc vero duo potissimum colligenda
 sunt, quæ *Febronianas* omnes molitiones di-
 siciunt. Primum est *Illyricorum* Episcopo-
 rum confirmationes ad *Romanum* spectasse
 Pontificem. Quei enim *Siricius*, quei ceteri
 ejus successores Apostolicis per *Illyricum* Vi-
 cariiis hæc confirmationes servassent, nisi
 id ipsorum juris fuisset? Num summi Pon-
 tifices qua ipsi destituerentur auctoritate,
 eam cum suis Vicariis communicare potuis-
 sent? Alterum est, non *Italorum* modo, sed
 & *Gallicanorum*, *Hispanorum*, *Africanorumque*
 Præsulum confirmationem Juris Pontificii
 habendam esse. Multis id in *Antifebronio*
 confirmavi, & quod ad *Gallias* adtinet, etsi
Thomassinus repugnat, disertissimo *Valentiniani*
 III. testimonio. Inter cetera enim crimina
 hoc Imperator *Hilario Arelatensi* exprobrat,
 quod *Ecclesiæ Romanæ Urbis* INCONSULTO
 PONTIFICE *judicia, sive ordinationes Episco-*
porum sola temeritate usurpans invasisset. No-

titia electorum Antistitum quo pertineret, jam diximus, ad eorum scilicet examinandam, probandamque electionem. Verumne omnia heic repetam, usine fuerint, nec ne sua in omnes *Occidentales* Ecclesias potestate *Romani* Pontifices, inquirere supersedeamus. Satis sit, id illis fuisse auctoritatis. Hoc autem negarit nemo, qui pacatum nonnihil animum nec præconceptis opinionibus imbutum ad ista adjecerit. Quo enim jure. Patriarchali scilicet, ad *Niceni* Canonis ab *Innocentio* explanati disciplinam *Illyricorum* Antistitum confirmationem summi Ecclesiæ Primates Vicariis suis, atque adeo sibi vindicarunt, eodem ceteros quoque per *Occidentem* confirmare potuissent. Id vero sufficit, ut quam deinceps omnium Episcoporum confirmationem sibi adscripserunt, eam non ex *Isidorianis* Decretalibus aut Curia cupiditate, sed ex veteri jure, ac disciplina profectam intelligamus.

VI. *Febronius* tamen urget (20): “ Pri-
 „ mitus Episcopi in unaquaque provincia a
 „ Comprovincialibus, & Metropolitano præ-
 „ sertim confirmati sunt; nimirum ab eis,
 „ penes quos jus erat ac potestas electum
 „ consecrandi; etenim Canonibus antiquis
 „ Electi confirmatio ab ipsa ejusdem ordi-
 „ natione seu consecratione non distingueba-
 „ tur, sed nec ullo umquam postea Ecclesia-
 „ stico

„ stico Canone introducta dici potest *confir-*
 „ *matio* quasi actus , qui medius esse debeat
 „ electionem inter & consecrationem , & ab
 „ ea diversus. Hæc duo quippe , inquiunt
 „ Canonistæ , tam novî quam veteres , *Ele-*
 „ *ctio & consecratio unum faciunt Episcopum.*

Hæc si vulgaris quispiam de Curia *Romanæ* Jurisconsultis scripsisset , haud fortassis mirarer ; miror sane tanto viro , qui in Ecclesiastica historia se maxime versatum ostendat , isthæc excidisse. Debuerat *Febronius* duplicem eligendorum Episcoporum formam , quæ olim in Ecclesia obtinuit , diligenter distinguere. Nam ubi a Provinciæ Episcopis in Synodum coactis deligebantur , eadem erat confirmatio , quæ consecratio ; quum enim iidem essent Episcopi , qui Episcopum eligebant , & consecrabant , a consecratione confirmatio minime secernebatur. Aliter constitutæ sunt res , quo tempore a Provinciæ Synodo ad Clerum populumque fuit electio translata. Tunc enim ad Metropolitanum vel a visitatore Episcopo vel ab aliis deferenda erant Cleri Suffragia , populi que postulationes , ut quum a Metropolitano perpensa fuissent ejus saltem auctoritate ordinatio perageretur. Exstant hanc in rem plures Conciliorum canones . In his *Arelatense* II. (21) statuit : *Episcopum sine Metropolitano , vel Epistola Metropolitanæ , vel tribus Comprovincialibus*

non liceat ordinare. Hanc aliter *Aurelianense* IV. (22) licet melius esset in sua Ecclesia fieri, tamen aut sub presentia *Metropolitani*, aut certe cum ejus auctoritate intra Provinciam omnino a *Comprovincialibus* ordinetur. Immo S. Leo M. *Rustico Narbonensi* edixerat (23): Nulla ratio finit, ut inter *Episcopos* habeantur, qui nec a *Clericis* sunt electi, nec a *plebibus* sunt expetiti, nec a *Provincialibus* *Episcopis* cum *Metropolitani* judicio consecrati. Ubi quatuor aperte distinguuntur, electio, quæ clericis, postulatio, quæ plebi, judicium quod *Metropolitano*, consecratio, quæ *Provincialibus* *Episcopis* tribuitur. Hinc *Rhemensis* Archiepiscopus *Hincmarus* ad *Hincmarum Laudunensem* scribebat (24): “ in *Rhemensi* Provincia si
 „ fuerit defunctus *Episcopus*, ego, & non
 „ tu visitatorem ipsi viduatæ designabo Ec-
 „ clesiæ, & electionem cum decreto cano-
 „ nico præcipiam fieri. Et si in partes se eli-
 „ gentium vota dividerint, meum & non
 „ tuum erit eligere, qui majoribus & ordi-
 „ nandum studiis juvetur & meritis; &
 „ meum est ordinandum examinare, non
 „ tuum. Tuum est autem cum aliis mecum
 „ ordinare *Episcopum*, & litteris *Canoni-*
 „ cis, quas ordinatus ab ordinatoribus suis
 „ jubetur adcipere, post me in tuo loca
 „ sub.

[22] *Can. III.*[23] *ep. CLXVII. col. 1420.*[24] *Opusc. contra Hincm. Laudun. cap. 6.*

„ subscribere “. Quin etiam etsi Episcopi a Papa consecrari debebant , a Metropolitano tamen examinandi antea probandique erant. Discimus id ex S. *Gregorio M.* ex quo illud etiam constat, quibus de rebus Metropolitanus electi Episcopi examen institueret. „ Hortamur, inquit in epistola ad *Ravennatem* Metropolitanam (25), ut fraternitas vestra eum, quem uno consensu omnes elegerint, ad se faciat evocari, quam cautam ex omnibus examinatione discutite. „ Et si . . . fidelium personarum relatione, „ ejus vobis quidem vita placuerit, ad nos „ eum cum decreti pagina, vestrae quoque „ addita testificationis Epistola, destinate, „ quatenus ejusdem a nobis Ecclesiae, disponente Domino, consecretur Antistes. “ Quid aliud quæso requiritur, ut Metropolitanus confirmationem ab Episcoporum consecratione sejunctam adjudicemus? (26).

VII. At enim Romani Pontifices confirmationem a consecratione separantes, atque illam ad se trabentes, veram servitutem Ecclesiis imposuerunt. Ita *Febronius* [27] qui etiam inde exortos abusus numerando percenset. Nec vir oppido bonus animadvertit, [ut istos abusus tantisper concedamus] nullam ab abusibus ad jus ipsum negandum esse argumen-

(25) l. VII. c. 50.

(26)

(27) l. c.

mentationem . Putatne Metropolitanorum , aliorumque Antistitum confirmandorum jure numquam abusos *Orientis* Patriarchas fuisse , numquam *occidentis* Metropolitanos ? Nullamne in Episcopales beneficiorum collationes vitium irrepsit ? Neget ergo Patriarchis & Metropolitanis , neget id juris Episcopis . Quamquam quinam sunt hi abusus ? *Scilicet* , inquit statim *Febronius* [28] , *hoc medio per gravissimarum annatarum exactionem regna ac provincias auro argento emungunt populis persuadent , quasi Episcopalis potestas esset Pontificie auctoritatis voluntaria emanatio ; prætextus & ansas inde desumunt ad insinuandas & stabilendas Ultramontanorum prætensiones .* At de Annatis dictum supra abunde est : quod si propter annatas *Romani* Pontifices *veram servitutem Ecclesiis imposuerunt* , quid Episcopis fiet , qui in præscribendis annatis summis *Romane* Ecclesiæ principibus exemplo suo præverunt ? Ridiculum porro est , quod hac demum ratione populis Papæ persuadeant , *quasi Episcopalis potestas esset Pontificie auctoritatis voluntaria emanatio .* Numquid hanc potestatem a Christo immediate proficisci , designationem autem personæ , quæ quum consecratur , eam a Christo potestatem accipiat , ad Pontificem spectare si diceremus , non possent *Romani* Præsules confirmationem a consecratione separare ? Quo tempore Patriar-

triarchæ Metropolitanos, Metropolitanæ Episcopos non eos consecrando, sed de eorum electionibus legitime ne essent dijudicando, ut sæpe factum vidimus, confirmabant *populisque* persuadebant, *quasi Episcopalis potestas esset Patriarchalis aut Metropolitice voluntaria emanatio?* Illud enimvero acute dictum, *prætextus & ansas inde desumi ad insinuandas & stabiliendas Ultramontanorum prætensiones*, easque ut paullo inferius adversarius loquitur, *nondum eliquatas, bullas scilicet negando, protrahendove*. Sed velim, ut ingenue *Febronius* respondeat. Num omnino *eliquatæ sunt Regalistarum prætensiones*, quibus absque Regum adsensu quemquam renunciari Episcopum vetant? Sint probabiles, per me licet, sint æquæ; at *planæ eliquatas*, ac certissimas qui dixerit, sapientibus equidem quibusque nimius Regiæ dignitatis adsentator videbitur. Finge jam a Romano Pontifice, immo & a Metropolitano si vis eum eligi Episcopum, qui istis *Regalistarum prætensionibus* adversetur. Hancine electionem Regi probatum iri *Febronius* existimabit? Misello mihi credat, negabitur, protraheturve Episcopatus possessio. Audiat nunc quid inferam. Principes ergo dum neminem absque suo ipsorum consensu Ecclesiasticis suæ ditionis dignitatibus exornari patiuntur, *veram servitutem Ecclesiis imponunt, ac prætextus & ansas inde desumunt ad insinu-*

nuan-

nuandas & stabiliendas Regalistarum prætensiones nondum eliquatas. Quid ad hæc *Febronius*? Dicam ego quod Pontificibus æque atque Principibus plurimum faveat, injustum nempe esse, ut sive a Regibus, sive a Pontificibus illi, qui eorum jura etsi *nondum eliquata* præfracte oppugnent, se maximis ornari beneficiis contendant. Quo ista spectent, *Febronius* utique intelligit. Quid vero si *prætensiones* quas *nondum eliquatas* ipse confidenter pronunciat, ejusmodi sint, ut apertis Scripturarum testimoniis Patrum consensione, Theologorum sententiis, ac vetere sæculorum propemodum omnium consuetudine firmentur? Ut ut est, noluissem inter hujusmodi *prætensionum* exempla illud a *Febronio* adferri *Clementis XI. Prælati*, qui *Constitutioni Unigenitus simpliciter subscribere renuebant, bullas confirmationis ad Episcopatus diu protrahentis.* Numquid *prætensio nondum eliquata* dici a Catholico homine potest, *Prælati*, qui dogmatico universæ Ecclesiæ decreto *simpliciter subscribere renuant, bullas confirmationis ad Episcopatus diu protrahere?* Sed de *Constitutione Unigenitus* satis alibi disputavimus.

VIII. Hæc tamen non omittamus quod alibi [29] ex *Ivone Febronio* obiicit. Scribit ille ad *Hugonem Lugdunensem Archiepiscopum Apostolicæ Sedis Legatum*, qui præceperat, ut *Senonensis Archiepiscopus ante*
cor.

consecrationem suam ipsi præsentaretur (30) : Quod si privilegio vestræ legationis contentis, cum vobis præsentari, qui nec apud nos, nec apud vos ab aliquo est accusatus, non ita Papa Leo Anastasio instituit Thessalonicensi Episcopo, Vicario suo; sed ut tantum de nomine electi ad notitiam ejus provinciales referant Sacerdotes, ipse autem nullis dilationibus, nullis difficultatibus fatigaret electiones. Hinc autem Febronius colligit Papam aut ejus legatum non debere se immiscere electioni, confirmationi, seu consecrationi Episcoporum. Verum ignoscat mihi Febronius, hæc ab Ivonis mente penitus abhorrent. Aures adrigat. Recito Ivonis verba ex epistola VIII. ad Richerium, qui ipsius consecrationem ab Urbano summo Pontifice factam improbabat. Est *quod* aliud in litteris vestris, in quo evidentissime & irreverentissime os vestrum posuistis in cælum, & lingua vestra transivit, quum benedictionem per manus impositionem Papæ datam & Cardinalium Romanæ Ecclesiæ, non simpliciter benedictionem, sed qualemcumque hostili irrisione appellatis : QUUM AD IPSAM PRINCIPALITER ET GENERALISSIME PERTINEAT, TAM METROPOLITANORUM, QUAM CETERORUM EPISCOPORUM CONSECRATIONEM CONFIRMARE VEL INFIRMARE; CONSTITUTIONES VESTRAS ET JUDICIA RETRACTARE, SUAS VERO INCONGUSSAS RE-

TI.

TINERE, ET NULLIUS INFERIORIS JUDICIO RETRACTANDAS VEL CORRIGENDAS CONCEDERE. Hæc qui *Richerio* scripsit possetne *Febronio* adsentiri tradenti, *Papam aut ejus legatum non debere se immiscere electioni, confirmationi seu consecrationi Episcoporum?* Dum igitur *Hugoni Lugdunensi* quæ supra reddidimus, verba perscripsit, unum id voluit, Apostolico Legato potestatem non esse in eos morosius inquirendi, quibus nullum umquam crimen objectum fuisset, ne justæ electionis fructu fraudarentur. Hac de causa ait: *qui nec apud nos, nec apud vos ab aliquo est accusatus; Leonis* autem sententiam reddens verbum addit, quod a *Febronio* [incaute ne, an fraudulenter, alii viderint] omissum video: *nullis difficultatibus JUSTAS fatigaret electiones* [31]. Non igitur *Ivo* Legato negat electionum suo examini subijciendarum atque adeo confirmandarum facultatem quam *Leo Thessalonicensi* Vicario, ut vidimus, aperte concessit; hoc negat, licere Legato, ubi *justam* esse electionem constet, nec electus de ullo umquam crimine apud ipsum, vel Provinciæ Antistites fuerit postulatus, electi consecrationem protrahere; Atque hæc ad vindicandum *Ivoni* impactam a *Febronio* calumniam dicta sunt.

C A.

[31] Ita legitur in editione *Parisiensi a. 1575.*

CAPUT III.

Episcoporum translationes quo jure Romani Pontifices sibi solis adscripserint. Innocentii III. hac de re decretum a Febronii criminationibus iterum vindicatur.

I. **A**D jus Episcopaliū Translationum examinandum *Febronius* secundo nos vocat. Illud igitur non uno loco adfirmat, ejusmodi translationes olim ad Synodos spectasse, eamque in rem *Carthaginiensis* IV. Concilii canonem XXVII. adfert (1), itemque *Toletanæ* XVI. Synodi Canonem XII. (2), *Capitularia Caroli M.* (3). At id nemo negat, negabitque. Hoc *Dupinii* sectatori *Febronio* fuerat ostendendum, ut injuste a *Romanis* Pontificibus *Innocentio* III. præcunte usurpatum hocce jus, Synodisque ereptum evinceret, ad Translationes episcopales solam Synodorum facultatem, Præsulū *Romanorum* omnino seclusa auctoritate, expetitā olim adhibitāque fuisse. Cum primis autem debuerat, ea sibi explicanda proponere, quibus in *Antifebronio* (4) demonstratum

(1) T. II. pag. 315.

(2) *ib.* pag. 620.

[3] *ib.* pag. 312.

(4) T. II lib. I. cap. 5.

tum perspicue est, multo ante *Innocentium III.*, immo & a quinto saltem Christiano sæculo hoc fuisse omnium Ecclesiarum decretum, posse *Romanum* Pontificem Canonibus, qui hasce translationes verabant, laxamentum dare; contra vero non posse Synodos absque Apostolicæ Sedis auctoritate eorumdem Canonum rigorem mitigare. Verum ille ea inculcare contentus, quæ nemo ignorat, diffitetur nemo, cetera, quæ tamen una causam efficiunt, silentio præterit. Ut igitur tandem intelligat, quid sibi præstandum sit, si ad me refellendum rursus adgrediatur, primum docebo, potuisse ex Ecclesiarum etiam *Orientalium* sententia Episcopos a *Romanis* Pontificibus ab una ad alteram Sedem transferri; deinde id præter Synodorum facultatem fecisse, nisi Apostolicæ Sedis auctoritas adcessisset: ex quo demum consequitur, omne harumce indulgentiarum Translationum jus semper ad *Romanos* Antistites pertinuisse.

II. Enimvero quum in defuncti *Maximiani Constantinopolitane* Sedis Episcopi locum *Theodosius Proclum Cyzicenis* jam pridem datum Episcopum suffici jussisset, *Constantinopolitani* autem necessariæ ad id translationis causæ repugnassent, Imperator exhibitis *Cælestini Romani* Pontificis adsentientis litteris omnem difficultatem amovit, ut auctor est

Socrates (3). Eam ergo cum Imperator, tum *Constantinopolitana* Ecclesia esse *Romani* Pontificis auctoritatem agnovit, ut Canonum super translationibus jus laxare posset. Quod autem ad id necessaria habita olim fuerit ejusdem *Romanæ* Sedis potestas, quei *Febro- nius* negabit. Si enim Synodi præstare id per se posse, inconsulto etiam *Romano* Præfule, existimabant, cur *Corinthii*, ut *Perige- nes*, quem in Synodo *Patrensis* antea præfecerant, sibi Episcopus concederetur a *Bonifacio* I. flagitarunt? (6) Cur Patres *Tarraconenses* ad Apostolicam Sedem confugerunt, ut quemadmodum in Synodo decreverant, sibi liceret ad *Barcinonensem* Ecclesiam *Ire- næum* cujusdam Municipii ad eam diocesim spectantis Episcopum transferre? Cur *Hilarus* Papa *Tarraconensis* Concilii, quas præcipere animo poterat, querelas nihil veritus *Ire- næum* ab Ecclesia *Barcinonensi* statim remo- veri, suæque restitui jussit? (7) At contra- riam disciplinam, inquit *Febronius* (8), usque ad seculum X. inconcussam mansisse demonstrat *Thomassinus* (Part. II. lib. II. cap. LXII. LXIII.) ostendens, circa illa tempora paulatim cœpisse Episcoporum translationes ad Sedem Apostolicam devolvi. Ego autem primum ne-
Antif. Vind. T. III. C c go

(3) *lib. VII. hist. Eccles. cap. XL.* Vide quæ de hisce *Cælestini* litteris in *Antifebronio* adnotamus (T. II. pag. 95.)

(6) Vide *Bonifacii* epist. IV. & XV.

(7) Confer *Antifebronium* T. II. pag. 96.

(8) T. II. pag. 258.

go id universim a *Thomassino* doceri; hic enim ante annum Christi millesimum ait (9) non FERE nisi in Gallia Episcopos & Reges Pontificiam auctoritatem interposuisse ad confirmandas translationes. Quomodo igitur oppositam disciplinam usque ad sæculum X. INCONCUSSAM dicere *Thomassinus* potuit? *Inconcussamne* eam existimasset vir doctus disciplinam, quæ ipso iudice non servaretur in Gallia, & ita alibi obtinuit, ut non constanter & ubique sed fere vigerit? Deinde statuo quas novimus, translationes duas veluti in classes tribui posse. Ad alteram translationes spectant, quas fidei necessitas omnino postulabat sive ad arcendos ab Ecclesiis hæreticos, cuiusmodi *Orientales* plurimæ, quo tempore *Ariana* hæresis longe lateque pervagabatur; sive ad declinandas barbarorum hostium incursiones, sive ad fidem inter idololatrias conservandam, uti apud *Anglos* factum memorat *Beda* (10). Ad alteram pertinent, quas non fidei discrimen extorsit, sed una Ecclesiæ utilitas, aut etiam pro temporum conditione necessitas postulavit. Quod ad illas adtinet, eæ nihil ad rem faciunt, quum præter regulam fuerint, ut quæ sæpenumero non Synodorum iudicio, sed Episcoporum, qui ab altera ad alteram Sedem commigrabant, arbitrio, immo

(9) T. II. lib. II. cap. 63. n. 14.

(10) *hist. Anglor. lib. II. cap. V. seq.*

mo & populorum voluntate peragerentur, *formidolosus* enim, ut ex *Thomaffino* (11) alibi monuimus, *temporibus summum jus prætermitti necesse est*, ubi præsertim fidei causa agitur, quæ omnem disciplinam antecellit. Quamobrem ubi fides periclitabatur, Episcopi quoque aliquos in alienis Ecclesiis atque Provinciis interdum ordinarunt, licet id a Canonibus graviter vetaretur.

III. De altero quod indicabam, translationum genere hæc habeat *Febronius*. 1. paucissima antiquioris ætatis ad nos monumenta pervenisse, paucissimas *Romanorum Pontificum* epistolas, vix ullas tot per *Occidentem* Episcoporum, ipsa Conciliorum acta tam brevi stylo conscripta existare, ut ne actorum quidem nomen mereantur. Unde ergo *Thomaffinus*, unde *Van-Espenius*, unde ipse illorum temporum translationes *cum exclusione* *Romani Pontificis* (12) inductas colligat? Nam in tanta veterum monumentorum inopia, in tanta Conciliarium gestorum paritate quid quæso ductum ex adhibitæ hujusmodi auctoritatis silentio argumentum efficiat? 2. sumi non injuria posse eas quoque translationes, quarum aliqua apud veteres mentio nullo Pontificii adensus indicio ab ipsa tamen Apostolica Sede promanasse. Ac multa quidem id suadent. Suadet I. *Cantua-*

C c 2

rien-

(11) *l. c. cap. LXI. n. 7.*(12) Verba *Febronii* sunt T. II. pag. 98.

vienſium maxime ante annum milleſimum Archiepiſcoporum exemplum, qui fere omnes ad *Cantuarienſem* Sedem fuere aliunde translati, nulla apud hiſtoricos alioſve Scrip- tores adſentientis *Romanæ* Sedis facta men- tione. Vult *Thomaſſinus* (13) id ea de cauſa factum, ut principem totius Angliæ Sedem ii regerent *Epifcopi* qui in aliis *Eccleſiis* & tyro- cinium poſuiſſent, & aliquod ſui experimentum dediſſent. Verum cur in ſola *Anglia* Cano- nibus, ac *Romanorum* Pontificum Conſtitu- tionibus maxime repugnantibus id factum? nec eandem ob cauſam principes aliarum gentium Sedes idem ſibi vindicarunt? Mul- to igitur veriſimilius id in ſingularia, qui- bus *Romani* Pontifices *Cantuarienſem* Sedem ornarunt, privilegia cl. P. *Bianchi* retulit (14), præſertim quum *Cathedrales Anglorum* Eccleſiæ, ac *Cantuarienſis* cum primis, per ea tempora a Monachis adminiſtraretur, in hoc conſentiente Præſulum *Romanorum* Re- gumque voluntate, ut *Uſſerius* quoque fate- tur (15). Ipſe certe *Thomaſſinus* translationes eas *Romæ* ignoratas, & *Papæ* incompetas fuiſſe inficiatur. Quum ergo *Romani* Pontifi- ces translationibus ſemper obſtiterint, nihil- ne adverſus *Anglicanas* tam diuturno tempo- ris intervallo continenter facta ſ moliti um- quam

(13) T. II. lib. II. cap. 63. n. 13.

(14) T. V. P. I. pag. 444.

(15) *de Antiquis*. Britann. Eccleſ. cap. 27.

quam fuissent, nisi illas Apostolicæ Sedis præsidio munitas invenissent? Suadet 2. ea quæ nono jam sæculo obtinuerat, de translationibus præcipue *Romanæ* Sedis auctoritate faciendis sententia. Quare Hincmarus *Rhemensis* (16): *si autem, inquit, causa certa necessitatis, vel utilitatis exegerit, ut quilibet Episcopus de civitate, in qua ordinatus est, transferatur ad aliam civitatem Synodali dispositione vel (idem heic quod &) Apostolica Sedis consensione apertissima ratione manifestum fieri debet.* Duo nempe præcipue ad hujusmodi translationes exigebantur Synodi aut Metropolitanæ de illarum sive necessitate sive utilitate iudicium, & Apostolicæ Sedis auctoritas, quæ quum non eas præciperet, sed ex Synodi aut Metropolitanæ relatione permetteret ab ipsa Synodo, seu Metropolitano deinde faciendas, mirum non est historicos, & acta Conciliorum interpositam *Romani* Pontificis facultatem quæ quum per-vulgata esset ejus apud omnes necessitas, sumebatur plerumque fuisse, eaque, quæ in Provinciis gesta fuerant, tantum narrasse. Exemplis porro *Hincmari* decretum firmatur. *Suessionenſe* Concilium, cui *Hincmarus* ipse intererat, *Abardum Nannaticæ* antea Urbis Episcopum, sed a *Northmannis*, *Britonibusque*, qui urbem illam exusserant, funditusque diruerant, in eremum secedere compulsus al-

Cc 3

teri

(16) T. II. oper. edit. Sirm. pag. 744.

teri Ecclesiæ præfici optabant . Eapropter sibi hanc non esse facultatem intelligentes ad Nicolaum I. litteras dederunt, ut *vacantis Sedis constitueretur in cathedra* (17) *Frotarius* quoque ut a *Burdigalensi* ad *Bituricensem* transferretur Ecclesiam, a *Johanne VIII.*, testimonio tamen *comprovincialium Præsulum*, impetravit (18). Neque hac de re ulla sæculo decimo dubitatio erat, adeo ut *Auxilius*, qui in *Formosi* defensionem plures adfert translationes, in præfatione (19) tamen ejusmodi illas existisse monet, ut Apostolicæ Sedis auctoritate, licet non sola (postulatur nimirum præterea, ut monui, Synodi aut Metropolitanæ de earum necessitate aut utilitate sententia) confirmatæ fuissent. Suadet deni-

(17) *Suess. Concil. in epist. ad Nic. I.* Hinc errasse *Febronium* intelliges, qui cum *Thomassino* adlatam *Hincmari* sententiam ita explicat ut *disjunctive vel Sedis Apostolicæ auctoritate, vel decreto Synodi Provincialis* translationum negotium *absolveretur* [T. I. cap. IV. §. 6. n. 2. pag. 246.] Si enim alterutra ad id suffecisset aut Synodi, aut Pontificis auctoritas, cur *Suessionenses PP.* quos inter, ut dixi, *Hincmarus*, ad *Nicolaum* confugerunt? Loquutus igitur est *Hincmarus* ex suæ ætatis consuetudine, qua vel sæpe pro & usurpatur. Confer *Antifebr. T. II. lib. I. cap. V. n. 7.*

(18) Vide *Antifebronium l. c. n. 8.*

(19) *Auxil. in Proem. in lib. de ordinat. Formosi. Prudens lector, hæc de scripturarum copiis, & Sanctorum Patrum documentis pauca deservavimus, scilicet, quod si Episcopus a propria Sede fuerit pulsus, certa imminente necessitate vel utilitate, in alia Ecclesia, quæ Præsulem non habet, intro-
nizari possit: NON TAMEN ABSQUE AUCTORITA-
TE DUMTAXAT ROMANI PONTIFICIS.*

denique tot Provincialium per *Orientem*, & *Occidentem* Synodorum, & generalium *Nicanæ* & *Sardicensis* in vetandis Translationibus mira consensus. Neque enim verisimile est, Provincialia Concilia sibi tantum juris vindicasse, ut œcumenicarum Synodorum atque universalis Ecclesiæ decreta extra fidei necessitatem tam crebro laxarent, quin Sedem illam consulerent; cui potissimum uti canonum cura, ita & dispensationum facultas concredita est.

IV. *Attamen*, inquit Febronius (20) *antefictas* Isidori epistolas nullus Canon Episcoporum translationes Provincialibus Synodis abrogavit, & *Papæ reservavit*. At probandum Febronio fuerat, Canonum sanctionibus ad id opus fuisse. Ipse ait (21) *equum esset pati universalem Ecclesiam, ut Romanus Pontifex tamquam Caput in legibus a Conciliis etiam Generalibus latis sapienter dispenset*. Quid vero si quis Canonem aliquem adferri petat, quo hæc *Romani Pontificis* potestas vindicetur? Respondebit utique ea, quæ ad necessaria Primatus jura pertinent, non a Canonibus adcersenda esse, sed ab ipsa Primatus indole; jus autem hoc in legibus etiam generalium Conciliorum dispensandi ad Primatus naturam spectare. Recte quidem; sed animadvertite quæso, translationes, de quibus a-

C c 4

gi-

(20) T. II. pag. 312.

(21) T. I. cap. 2. §. 4. n. 7. pag. 107.

gimus, ad ejusmodi dispensationum genus referendas esse. Quid igitur Canones exposcit, qui absque Canonum decretis ex sola Primatus *æritæ* solvendorum Conciliaribus quoque legibus fidelium potestatem *Romano* Pontifici libens adjudicat? Quod si tamen Canones desiderat, dabimus, illos ipsos, qui causas majores a primis Ecclesiæ sæculis Apostolicæ Sedi servandas statuerunt. An non enim gravioris momenti negocia sint Episcoporum translationes, de quibus Ecclesia in tot Conciliis leges sibi ferendas existimavit? a quibus populorum salus maxime pender? quibus via tumultibus, ambitioni, avaritiæ, pestibus scilicet Christianæ Reipublicæ sternitur? Hinc vides hasce translationes ad jus divinum, ut *Innocentius III.* affirmabat, omnino pertinere. Juris enim divini est, ut qui universæ Ecclesiæ primatum habet, ad eum spectet cum generalium canonum remissio, tum de majoribus causis judicium. Cave ergo decretalem epistolam (22), qua idem *Innocentius III.* translationes prohibuit *sine judicio Papæ nec a Metropolitani nec a Patriarcha quidem faciendas, extortionem per graves censuras cum Febronio* (23) appelles. Ubi autem querere *Febronius* pergat: quo jure has (censuras) intulit *utentibus* jure.

(22) in Cap. 1. & 2. de Translat.

(23) T. II. pag. 98.

jure genuinorum Canonum ? (24) dispensationum, & caussarum majorum jus iterum ac tertio inculcabitur.

V. Sed *Innocentii* suscipienda est uberior defensio. Queritur *Febronius* extortam ab *Innocentio* translationum a Metropolitanorum, Synodorumque judicio avocationem “ ex ratione tiacinio super illo : *Quod Deus conjunxit, homo non separet* : ex principio illo : *Majores causas ad Sedem Apostolicam sunt deferenda* ; sine ullo præcedente specifico Canone, nisi illo *Anteri* Papæ pseudo *Isidoriano*, quem retulit Gratianus *Caus. VII. Quæst. I. Can. 34.* contra omnium exemplarium fidem bis influens : *auctoritate hujus Sanctæ Sedis* : & infra : *non tamen sine Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ auctoritate & licentia* “ Tum continenter addit : “ *Innocentio III.* (qui trivit, & sequutus est *Gratiani* decretum, etiam usque ad repetendos manifestos errores, arg. *Cap. II. de Renunc.*) hoc jam erat satis, ut censuris perurgeret jus Translationis a se prætentum, extorsit “. Tria, ut vides, heic *Innocentia Febronius* vitio tribuit 1. quod novitiam veteris super translationibus disciplinæ abrogationem primus edita lege confirmavit (25). 2, quod falsa *Anteri* epistola ad

id

(24) *ibid.*

(25) Clarius ejusdem *Innocentium* criminis *Febronius* in primo opere insinulavit his verbis (*cap. IV. §. 6. pag. 244.*)

Nul.

id ipsi fuerit satis. 3. quod miram hanc novitatem principio illi superstruxerit: *Majores causse ad Sedem Apostolicam sunt deferenda ac ratiocinio præterea super illo: QUOD DEUS CONJUNXIT HOMO NON SEPARET. Age singula expendamus. At ad primum quod adinet, neque novitia dici ea disciplina potest, cujus a quinto saltem sæculo sunt, ut vidimus, repetenda, neque eam primus Innocentius legis auctoritate munivit. Antiquior Innocentio Paschalis II. in litteris, quibus Roffensis Episcopi ad Cantuariensem Sedem translationi adsentiebatur, diserte scripserat: Vos præter auctoritatem nostram Episcoporum quoque mutationes præsumitis; quod sine Sacrosanctæ Romanæ Sedis auctoritate ac licentia fieri NOVIMUS OMNINO PROHIBITUM. Exstabat ergo jam tum lex aliqua, quæ id vetabat. Hinc Ivo Carnotensis Paschali æqualis Translationes Episcoporum, necessitate urgente Metropolitani auctoritate, & summi Pontificis dispensatione fieri oportet (26). Anselmus quoque illorum temporum sanctissimus Præsul, qui inquit (27), sacratus est Episcopus, non potest constitui in alia Provincia Episcopus*

cano-

Nullus genuinus Juris locus perstat, pontificatu Innocentii III. antiquior, qui expresse vel æquivalenter dicat, Translationes Episcoporum Papæ reservari. Prima in hanc rem Decretalis legitur in Cap. 2. X. de Translat. quæ est de anno 1198. (estque Innocentii.)

(26) ep. CLXXXI.

(27) lib. III. ep. CXXXVI.

canonice, sine consilio & adsensu Archiepiscopi & Episcoporum ejusdem Provinciae, cum auctoritate Apostolica. Ordericus quoque Vitalis, quem in Antifebronio indicavi, Innocentio paulo vetustior ait (28): *Quia Episcopus secundum decreta Canonum de propria Sede ad aliam Ecclesiam nisi auctoritate Romani Pontificis promoveri nequit &c.*

VII. Nugæ porro sunt, ac mera somnia, quæ de fictitia *Anteri* epistola adversarius conijcit. Cedo locum, ubi hanc *Innocentius* epistolam commemoret. Ait quidem *Innocentius* (29) id testari ANTIQUITATEM, cui decreta Patrum sanxerunt reverentiam exhibendam, & evidenter adserunt Sacrorum Canonum Sanctiones. Ergone spuriam propterea *Anteri* epistolam spectavit? At nonne *Febronius* *Innocentium* dicit principio illi fuisse innixum: *Majores causæ ad Sedem Apostolicam sunt deferendæ*? Quid igitur *Anteri* epistolam in medium adfert? Effatum: *Majores causæ &c.* hoc illud est, quod *Innocentius* testari antiquitatem ajebat *Sacrorum canonum sanctionibus roboratam*. Id ipse *Innocentius* diserte indicat (30). *Quum ex illo generali privilegio, quod beato Petro, & per eum Ecclesiæ Romanæ Dominus noster indulset, CANONICA postmodum manaverint INSTITUTA, CONTINENTIA,*

MA-

(28) ad ann. MCXXXVI.

(29) Cap. 3. de Transl.

(30) Cap. I. de Transl,

MAJORES ECCLESIAE CAUSSAS AD SEDEM
 APOSTOLICAM PERFERENDAS, AC PER HOC
translationes Episcoporum . . . ad summum Aposto-
licae Sedis Antistitem de jure pertineant &c.
 Ut ut est, inquit *Febronius* (31), quod dixi
 & probavi (Ubi? video theses, verba. de-
 clamationes; probationes nusquam vidi, nec
 porro visurum me spero): numquam talia sua
 propriaque auctoritate egerunt Romani Pontifices
 ante falsas decretales, neque postea egerunt ni-
 si in vim & sequelam earundem. Velim ta-
 men, *Febronius* meminerit, sua item hæc es-
 se (32): “ in epistolis illis, quas primis Ro-
 manis Pontificibus supposuit *Pseudo-Isidorus*
 circa sæculum nonum, integra adhuc cir-
 ca Translationes Episcoporum elucet Sy-
 nodorum Provincialium auctoritas. Ete-
 nim in *Can. 34. Caus. VII. quæst. I.* ait
 supposititius *Anterus*: sicuti Episcopi habent
 potestatem ordinare regulariter Episcopos, &
 reliquos Sacerdotes; sic quoties utilitas aut
 necessitas coegerit, supradicto modo & muta-
 re & inthronizare potestatem habent. Addi-
 tur quidem apud *Gratianum* non tamen sine
 Sacrosanctæ Romanæ Sedis auctoritate &
 licentia; verum uti notarunt Correctores
 Romani, hæc verba non leguntur in epi-
 stola *Anteri*, neque in *Panormia*, neque
 apud *Burckardum* & *Ivonem*, non obscuro

(31) T. II. pag. 98.

(32) *ibid.* pag. 258.

„ argumento, circa ævum *Gratiani* Episcopo-
rum Translationes summo Pontifici de-
latis fuisse. Quid hoc ad rem?
Paucis expedio. *Ivo* Translationes summi
Pontificis dispensatione fieri oportere tradidit.
Ejus verba nuper reddidi. Nec tamen hoc
ille ex *Anteri* epistola hausit, quum verba
a *Gratiano* addita non tamen sine *Sacrosanctæ*
Romanæ Sedis auctoritate & licentia non le-
gerit. Multo ergo magis a primis *Isidoria-*
narum epistolarum exemplis aberant quæ
Hincmari ævo circumferebantur. Non heic
urgeo, *Hincmarum* adversus illas epistolas
cum *Nicolao I.* acriter dimicasse: quod sane
argumento est, non fuisse illum earum le-
ctione deceptum. Veras per me licet, ha-
buerit. Si tamen ea verba in primis *Isido-*
rianæ collectionis codicibus desiderabantur,
non potuit *Hincmarus in vim & sequelam*
Anterianæ epistolæ translationes *Romani* Pon-
tificis auctoritati tribuere. Tribuit tamen
eo in loco, quem supra recitavi. Quæro
jam. Si *Ivo*; si *Hincmarus* ita sensit incon-
sulta, quæ nondum extraneo illo adfumen-
do viriata fuerat, *Anteri* epistola, quo *Fe-*
bronius argumento efficiet, *Romanos* Pontifi-
ces, quorum plures nempe a nono sæculo ad
medium undecimum sæculum, atque adeo ante
Gratianum floruerunt, quidquid super tran-
slationibus actitarunt, in vim & sequelam
Anterianæ epistolæ egisse? Cur enim non po-
tue-

tuerint hi iisdem ad id uti rationibus, quæ *Hincmaro* & *Ivoni* idem persuaferant? Quod si semel de Pontificibus *Innocentii* Prædecessoribus concefferimus, ut ad *Innocentium* redeamus, novo hoc erit argumento, ne eum quidem ab *Anteri* epistola deceptum fuisse, sed illis ipsis, quibus sui Prædecessores, momenti adductum.

VII. Hæcenimvero quæ fuerint, jam antea ex ipso *Febronio* indicavimus, cum illud antiquitatis decretum, *causas majores* ad Apostolicam Sedem perferendas esse, tum Evangelica Christi verba: *Quod Deus conjunxit homo non separet*. Videtur utrumque *Febronius* ridere. Ego tamen quid heic reprehendendum sit, non intelligo. Causas majores ad unius *Romanæ* Sedis judicium pertinere antiquitas sanxit; qua de re alibi differuimus. Gravioribus vero causis Episcoporum translationes adnumerandas esse quis inficietur? Quod autem spiritualis Episcopum inter & Ecclesiam matrimonii vinculum huc *Innocentius* traxerit, & hoc ex sacra antiquitate profluxit. *Alexandrina* Synodus a. 340. habita *Eusebii* a *Berytensi* Sede ad *Nicomediensem*, ab hac deinde ad *Constantinopolitanam* translationes ita coarguit (33): *Neque animadvertit Pauli præceptum, adligatus es uxori? noli quærere solutionem. Quod hoc de uxore dictum*

[33] in epist. *Encycl.* apud *S. Athan.* & apud *Socratem* lib. 1. cap. 6.

Num est, quanto magis de ecclesia, & de ipso Episcopatu, cui adligatus quispiam alium quærere non debet, ne adulter ex sacris litteris deprehendatur. Nempe uxores Pontificum esse Ecclesias concors Conciliorum, & Patrum vox est, quorum sententias indicat cl. Constantius [34]. Unus sufficiat Hieronymus [35]: hoc in Nicæna Synodo a patribus esse decretum, ne de alia ad aliam Ecclesia Episcopus transferatur; ne virginalis pauperculae societate contempta ditioris adulteræ quærat amplexus. Quid ergo Innocentius iisdem insistens vestigiis, peccavit? Scio Petrum de Marca argumentum, quod inde Innocentius pro sua Sede ducebat, non ea, qua par erat, modestia refellisse (36). Verum ludicras ejus argutationes pro meritis castigavit doctissimus P. Bianchi [37] quem auctor sum, ut Febronius adeat.

VIII. Antequam autem ad alia transeo, gratias Febronio agam, quod Romanæ Curiae in mentem revocaverit (38) piam illam prudentemque venerabilis Cardinalis Bellarmini admonitionem: *Translatio Episcoporum secundum Canones & usum veteris Ecclesiæ non debet fieri, nisi ob Ecclesiæ necessitatem vel majorem utilitatem. Nec enim institutæ sunt Ecclesiæ propter Episcopos, sed Episcopi propter Ec-*

[34] *in notis ad epist. X. Siricii col. 697.*

[35] *ep. LXXXIII. ad Oceanum.*

[36] *lib. VI. cap. 8. n. 1.*

[37] *T. V. P. I. pag. 390. seqq. & 448. eqq.*

(38) *T. II. pag. 408.*

Ecclesias. Nunc autem quotidie translationes fieri videmus ea solum de causa ut Episcopis honore vel opibus augeantur. Id enimvero veteris disciplinæ a Romana Ecclesia sæpius confirmatæ studium sapit. Quod autem nullo apud Curiam sequuto effectu id præclarissimum Cardinalem monuisse Febronius addit, ejus in Romanam Curiam odium declarat. Certe ut verum sit [quod tamen si a Bellarmini ætate ad nostra tempora Episcopalem libeat historiam scrutari, exaggeratius saltem dictum inveniemus] ad jus translationum, de quo nos inter disceptatio est, pertinere non equidem crediderim. Abusus nempe juris hic erit, & quod maxime notandum, a Principibus plerumque extortus; (39) non juris negandi argumentum.

C A.

[39] Neque enim Bellarminus improbatas a se translationes Pontificibus tribuit. Certe idem Clemens VIII. quem eo loco Bellarminus admonebat, a. 1599. 26. Februarii in litteris ad Hispaniarum Regem eum hortatus vehementer est, ne crebras Episcoporum translationes peteret. "Quoniam, inquit *Constit. CXCI. T. V. Bullar. noviss. Rom. edit. P. II. pag. 237.*, res Hispaniæ non parum Nobis notæ sunt; nam bis in Hispaniâ fuimus, diuque in ea versati multa animadvertimus, præsertim, quæ ad Episcopos pertinent, non solum Majestatem Tuam requirimus, ut viros ex legitimo matrimonio natos tantum proponas, quos ad nominationem tuam Ecclesiis præficiamus Episcopos, & Pastores; sed illud quoque Te efficaciter in Domino hortamur, & rogamus, ne crebras a Nobis Episcoporum ab una ad Ecclesiam aliam trans-

,, sla-

translationes petas, nisi iusta & imprimis gravi de causa,
nam etsi Sacri Canones non omnino id prohibent, veras
tamen, & non leves transferendi causas postulant, ut
non ambitioni & avaritiæ, sed majori Dei gloriæ, &
Populorum utilitati serviat; nunc autem quum fre-
quens ea consuetudo in *Hispania* sit, ac nullo fere caus-
sarum pondere & delectu, quotidie videmus, & inge-
miscimus: ex hoc siquidem veluti fonte multa incom-
moda, quin potius detrimenta promanant. Hæc con-
tinenter *Clemens* percenset, atque uti par est, deplorat;
tum addit: "Magna igitur Fili carissime cura, & pro-
videntia adhibenda est in iis nominandis, qui in Episco-
patu, non inanem fallacis mundi gloriam, sed Jesum
Christum quærant, & hunc Crucifixum, & animas a-
ment ardentissime, easque Christo Domino lucrari stu-
deant, pro quarum salute Agnus ipse innocens, & im-
maculatus occisus est". Nunc *Bellarmini admonitioni*
tribuenda hæc sint, definire non licet; immo in sequente
tantum anno is *admonitionem* suam *Clementi* obtulisse vi-
detur. Utrumlibet adseratur, res in tuto est. Si enim
Bellarminus admonitionem jam tum perscripserat, en ejus
luculentissimum fructum, contra quam *Febronius* garrit:
sin vero illam nondum Pontifici *Bellarminus* scripto tradi-
derat, *Clementis* litteræ argumento erunt, non eam *Bel-*
larmino mentem fuisse, ut translationes *Romane* Sedi vi-
tio verteret, quas ab illa paullo antea tam gravi stylo re-
prehensas adceperat.

CAPUT IV.

Judiciaria Romani Pontificis in omnes etiam citra appellationem sive deponendos sive absolvendos Episcopos adversus audaces Febronii conatus iterum adferitur.

I. **N**USQUAM Febronius Romanis Pontificibus infensorem se prodit, quam ubi de judiciaria in Episcopos potestate agitur. *Depositionem Episcoporum antiqui, inquit, [1] & sinceri Canones Episcoporum Collegiis ita tribuunt, ut in illis [exceptis iis quæ posterius & ex specialibus causis alibi expressis per Sardicense Concilium Romano Pontifici supereroganter attributa fuerunt] ne vestigium quidem adpareat de minimo jure, quod Papæ unquam in his potuerit competere. Immo paullo antea [2] viri in historia & disciplina Ecclesiastica omnium principis (maxima uti decet reverentiâ tanti principis nomen audiamus) CLAUDII FLEURY auctoritate ductus pronuntiavit, falsis quidem decretalibus statui, Episcopos definitive judicari non posse, nisi per Papam; idquæ iisdem decretalibus frequenter repeti; quando ex contrariis innumera novem priorum seculorum exempla, decretis generalium Conciliorum innixa, demonstrant, Episcopos in Pro-*

vin.

(1) T. II. pag. 269.

(2) pag. 268.

vincialibus Synodis, tamquam ordinario eorum tribunalis, ultimato judicatos fuisse; *historiæ Ecclesiasticæ omnino ignorantem esse, qui sibi imaginatur nullum unquam Episcopum judicari potuisse, nisi Romæ, aut per Commissarios ab urbe Missos*. Equidem *Febronium* iis, quæ in *Antifebronio* (3) de Episcoporum depositionibus Ecclesiasticæ historiæ præsidio disputata sunt, satisfacisse maluissem, quam cum in *Fleury* licet *viri in historia & disciplina Ecclesiastica omnium principis* verba jurantem videre: sibi fortassis, & ipsi *Fleury* melius consulisset; veritati certe. Idem fieri præstitisset super iis, quæ de appellationibus integro libro (4) differueram. Sed de appellationibus postea viderimus. Hæc quod in Episcoporum etiam citra appellationem iudiciis *Romanæ Sedi* integrum semper fuit, jus tantummodo dispiciamus. Atque ut enucleatius res pertractetur, Patriarcharum, Metropolitanorum, ac ceterorum deinde Episcoporum causas secernere libet, quæque in harum singulis fuerint *Romanorum Prælulorum* partes, diligenter inquirere.

II. A Patriarchis initium duco. Nihil ad præsens institutum fingi luculentius potest, quam quod ad *Eusebianos* in *S. Athanasii* ab illis depositi causa a *S. Julio I.* scri-

D d 2

ptum

(3) T. II. lib. I. cap. 6.

(4) III. scilicet partis secundæ *Antifebr.*

ptum novimus. Oportuit, inquit Pontifex (5),
omnibus nobis (*Ecclesiæ Romanæ ejusque Sy-*
nodo) *scripsisse ut ita ab omnibus quod justum*
esset, decerneretur. Episcopi enim erant qui pa-
ziebantur, nec vulgares Ecclesiæ, quæ vexaban-
tur, sed quas Apostoli per se gubernarunt (A-
lexandrina cum primis, cui Athanasius Epi-
scopus præerat) . . . An ignoratis hanc esse
consuetudinem, ut primum nobis scribatur, &
hinc, quod justum est, decernatis? Quam Ju-
lius consuetudinem appellat, eam Socrates (6)
Ecclesiasticam legem, Sozomenus (7) legem
Sacerdotalem seu Pontificiam vocat. Veteri
ergo consuetudine, seu Ecclesiastica lege san-
citum erat, ut ne Orientales quidem Synodi
Apostolicarum ac Patriarchalium Ecclesia-
rum (cujusmodi Alexandrina & Antiochena
erant) Antistites de sedibus deicerent, quin
a Romano Pontifice supremam ea de re sen-
tentiam præstolarentur. Neque sane Eusebia-
nis aræ frontis hominibus, Romæque perin-
fensis horum memoriam Julius refricuisset,
nisi explorata penitus in oriente, indubique
fuissem (8). Enimvero tertio jam sæculo
Alexandrini quum S. Dionysius eorum Præ-
sul in hæreseos suspicionem ipsis venisset,
non antea quidquam in illum statuerant,
quam

(5) *T. I. Ep. R. P. col. 386.*

(6) *hist. Eccles. lib. II. cap. 17.*

(7) *hist. Eccles. lib. III. cap. 10.*

(8) Alia quæ ad hoc *Julii* testimonium illustrandum
 pertinent vide in *Antisebronio* [*T. II. lib. I. cap. 6. n. 2.*]

quam ad S. *Dionysium Romanæ Ecclesiæ* Pontificem de tota re litteras dedissent; quum vero hic ad *Alexandrinum* Episcopum suam *Romanique* Concilii sententiam statim scripisset, *Dionysius* non *Romanæ* Sedis Tribunal aut defugerat, aut veluti non legitimum iudicem ejuraverat, sed suorum dogmatum defensionem *Romam* miserat, Papæ iudicium expectans. Porro ut *Sozomenus* refert (9), *Athanasius* *Alexandria profugus* *Romam* venit. Eodem tempore *Paullus* quoque *Constantinopoleos* Episcopus & *Marcellus* *Ancyrae* coadcessit . . . . EPISCOPUS IGITUR ROMANUS QUUM SINGULORUM CAUSSAS, omnesque in *Nicænæ fidei doctrina* consentientes reperisset, in communionem recepit. Et quoniam propter Sedis dignitatem OMNIUM CURA AD IPSUM SPECTABAT, SUAM CUJQUE ECCLESIAM RESTITUIT. Quid ad hæc *Febronius*? Ait (10) per hoc nondum confectum fuisse negotium: perfecisse illud demum *Sardicensem* Synodum Epistola ad universas Ecclesias scripta PERFECIT illud demum *Sardicensis Synodus*? Legat quæso ecclesiasticam sui viri principis historiam; inveniet quanto post *Sardicensem* Synodum adversariorum furor fuerit *Athanasius* agitato, suaque sede depulsus. Hocine est perfectum a *Sardicensi Synodo* negotium? Respondebit utique, hære-

Dd 3

tico.

(9) *hist. Eccles. lib. III. cap. 8,*(10) *T. II. pag. 53,*

hæreticorum astui ac nequitiae tribuendum, quod *Sardicensis* Concilii decretis nequidquam *Athanasio* patrocinantibus ista contigerint. Non abnuo. Verum eorumdem hæreticorum procacitas, non legitimæ potestatis defectus *Julii* sententiam minus efficacem reddiderat, ut eam a *Sardicensi* Concilio, utique *Julii* Legatis non adsentientibus modo, sed etiam urgentibus, veluti confirmari necesse fuerit. Quamquam quid hæc ad præcipuum nostri instituti argumentum? Hæc contendimus, nullam fuisse quarumcumque Synodorum in Patriarchas sententiam, nisi de *Romanæ* Sedis consensu atque auctoritate. Id *Julius antiquam consuetudinem* appellans diserte tradit, id exemplo suo confirmavit, qui latam ab *Eusebianis* in *Athanasium*, aliosque sententiam rescidit. Quidquamne horum *Sardicensis* Synodus improbavit?

II. Quæ in *Nestorium Cælestinus* gesserit, quæ eodem quinto sæculo in alios Patriarchalium Sedium Episcopos *S. Leo M.* alique Pontifices gesserint, in *Antifebronio* ex certissimis monumentis adlata sunt. Hisce dum *Febronius* quod nondum dedit, responsum quærit, ex *Gelasio* nonnulla adscribam, quibus hæc mirifice confirmantur. Hæc ergo in *Acacium* ejusque sectatores *Gelasius* scribit in commonitorio ad *Faustum* (11). " In hac ipsa causa *Timotheus Alexandrinus*, & *Petrus*

,, An.

(11) T. III. S. Leon. Ball. edit. col. 335.

„ *Antiochenus, Petrus, Paullus, Johannes &*
 „ ceteri, non solum unus, sed plures uti-
 „ que nomen Sacerdotii præferentes, sola
 „ Sedis Apostolicæ sunt auctoritate dejecti.
 „ Cujus rei testis etiam ipse docetur *Acacius*
 „ qui præceptionis hujus existit exequutor.“
 In epistola autem ad Episcopos *Dardaniæ*
 (12): “ sed nec illa, inquit, præterimus,
 „ quod Apostolica Sedes frequenter, ut di-
 „ ctum est, more majorum etiam sine ulla
 „ Synodo præcedente, exsolvendi, quos Sy-
 „ nodus iniqua damnaverat, & damnandi,
 „ nulla existente Synodo, quos oportuit, ha-
 „ buerit facultatem. Sanctæ quippe memo-
 „ riæ *Athanasium* Synodus *Orientalis* addixe-
 „ rat, quem tamen exceptum Sedes Apo-
 „ stolica, quia damnationi *Græcorum* non
 „ consensit, absolvit, Sanctæ memoriæ ni-
 „ hilominus *Johannem Constantinopolitanum* Sy-
 „ nodus etiam Catholicorum præsulum cer-
 „ te damnaverat, quem simili modo Sedes
 „ Apostolica etiam sola, quia non consensit,
 „ absolvit. Itemque S. *Flavianum* Pontifi-
 „ cem *Græcorum* congregatione damnatum
 „ pari tenore, quoniam sola Sedes Apo-
 „ stolica non consensit, absolvit: potiusque
 „ qui illuc receptus fuerat, *Dioscorum* secun-
 „ dæ Sedis præulem sua auctoritate dam-
 „ navit, & impiam Synodum non consen-
 „ tiendo sola submovit“. Hactenus *Gelasius*,

D d 4

„ Por.

(12) *ibid.* col. 352.

„ Porro ut sexto sæculo *Agapetus Constantinopolim* advenit, Episcopi & Monachi supplicem illi libellum obtulerunt, ut *Anthimum* ab ea Sede eijceret; quod & præstitit (13). Quædum septimo sæculo cum *Paullo Constantinopolitano* Episcopo *Monothelita* cegerit *Theodorus* Papa, narrat *Anastasius Bibliothecarius* his verbis (14): “ Sanctissimus
 „ Papa *Theodorus* scripsit *Paullo* Patriarchæ
 „ regiæ civitatis tam rogans, quam regulariter increpans: nec non per apocryphos, propter hoc maxime a se destinatos,
 „ præsentialiter eum admonentes, & contentantes, quatenus proprium emendaret
 „ commentum, atque ad orthodoxam fidem
 „ catholicæ Ecclesiæ remearet. Sed neque
 „ rogantes, neque increpantes potuerunt
 „ eum a suo conamine quoque modo revocare. Propter quod ipse ab Apostolica Sede
 „ de iusta depositionis ultione percussus est. “
 Poterantne *Romani* Pontifices suam in Patriarcharum *Orientalium* causis, iudiciisque auctoritatem multo ante *Isidorianas* decretales epistolas liberius exercere?

III. Exstat etiam hac in re dignus, qui exscribatur, inter *Nicanos Arabicos* Canones Canon quartus & quadragesimus. “ Patriarcha igitur inspiciat, quodcumque negotium fecerit aliquis suorum Metropolitanorum, sive Episcoporum in Provinciis,
 „ qui-

(13) Vide Antifebron. T. II. lib. I. cap. VI. n. 2.

[14] T. I. libr. Pont. pag. 257. edit. Vignol.

„ quibus præsunt. Si autem intervenerit ex
„ illis quidquam, quod non decet, permutet illud, ac de illo constituat, prout ipsi videtur; etenim omnium ipsorum *Pater* est, & illi filii sunt ipsius. *Metropolitæ* autem *Principatum* supra se agnoscere, eumque venerari debent instar fratris majoris, quem sibi fratres anteponunt, illique parere ducunt ob ejus optimum regimen, & majoritatem. *Patriarcha* porro instar *Patris* est in sua jurisdictione super filios suos. Et quemadmodum *Patriarcha* potestatem habet super subditos suos, ita quoque potestatem habet *Romanus Pontifex* super omnes *Patriarchas*; quemadmodum habebat *Petrus* super universos *Christianitatis Principes*, & *Concilia ipsorum*; quoniam *Christi Vicarius* est super redemptionem, *Ecclesias*, & *Curatos populos* ejus. Quicumque autem sanctioni huic contradixerit, *Patres Synodi* anathemate illum percellunt“. Recte ad hunc *Canonem Franciscus Antonius de Simeonibus* (15.) animadvertit, „dubitari non posse quin eo cautum sit ut *Romanus Pontifex* & *Patriarchas*, & alios judicare possit, quando eodem statutum fuisse intelligimus, ut *Patriarchæ* de *Metropolitanorum*, *Episcoporumque* suorum causis cognoscere debeant: nam hac de causa

„ eam potestatem in Patriarchas , aliosque
 „ omnes illum habere demonstrant , quam
 „ Patriarchæ in eos , qui sunt in suis dice-
 „ cesibus , habent “. Meam in critica arte
 incertiam heic *Febronius* ridebit , monebitque
 ut a citandis *Arabicis Nicæni Concilii Ca-*
nonibus , nisi ab omnibus exhibitari velim ,
 abstineam . Eruditissimo equidem monitori
 gratias ago ; & quamquam scio , doctissimum
 virum edita *Romæ* non multos ante annos ,
 dissertatione nihil eorum omisisse , quæ ab
 ingenioso Scriptore expectanda erant , ut
 hosce Canones *Nicænæ Synodo* omnino tri-
 buendos esse persuaderet , libens tamen *Fe-*
bronio adsentiar , eos *Nicænis* Patribus suppo-
 sitos esse . “ Quis tamen nesciat , ut cum
 appellaro de *Simeonibus* loquar (16), hunc Ca-
 „ nonem maximi esse momenti ad demon-
 „ strandum , quid de summi Pontificis au-
 „ thoritate senserint Gentes illæ ; quæ eum ,
 „ tamquam *Nicænum* , sunt veneratæ ? Quod
 „ quum ita sit , nemo qui sanæ mentis est ,
 „ existimabit , *Syros* , *Arabes* , *Chaldeos* ,
 „ *Æthiopes* , *Ægyptios* , qui sicut tanto loco-
 „ rum intervallo inter se distant , ita lin-
 „ gua , moribus , institutisque a se invicem
 „ differunt , in eo voluisse convenire , ut
 „ *Romani* Pontificis , in quem alieno sunt
 „ animo amplificarent auctoritatem : nemo
 „ enim , *Tertullianus* ait , mentitur in suum
 „ de-

[16] l. c. pag. 324.

„ *dedecus, sed in honorem*. Qua ex re intel-
 „ ligimus, Nationes has, antequam damna-
 „ rentur ab Apostolica Sede, Canones il-
 „ los, qui *Nicæni* ex antiquorum temporum
 „ usu appellantur, recepisse. Neque mirari
 „ debemus, quod Canonem, quem superius
 „ expendimus, e suis codicibus non erase-
 „ rint, ubi exploratum est, eas etiamnum
 „ in illa sententia esse, ut *Romanus* Ponti-
 „ fex Patriarchis, reliquisque Episcopis præ-
 „ sit. Gratias igitur agere Deo debemus,
 „ quod eam mentem Sedis Apostolicæ ho-
 „ stibus dederit, ut negare erubescant, quod
 „ de ejus maxima potestate sentiunt. Ita
 „ enim fit, ut eorum confessione illi con-
 „ vincantur, qui maximum in eam suum
 „ studium esse simulant“. Eat nunc *Febro-*
 „ *nius*, suumque illud occinat, *ne vestigium*
 „ *quidem apparere de MINIMO jure, quod Pa-*
 „ *pæ UMQUAM in depositionibus Episcoporum*
 „ *potuerit competere*. Si tantum imperii in Pa-
 „ triarcharum depositionibus exercuit, quid in
 „ ceterorum ejectionibus?

IV. Nihilo tamen minus in Metropolita-
 „ norum causis, ut ad has progrediamur mul-
 „ to clarius eadem *Romanorum* Pontificum ful-
 „ get auctoritas. Una *S. Cypriani* epistola in
 „ *Marciani Arelatensis* causa, quam adceptis
 „ *Gallorum* litteris ad *Stephanum* Pontificem
 „ scripsit, peculiarem hujus auctoritatem in
 „ Metropolitanorum judiciis demonstrat. “ A-

„ deo

„ deo non dubitavit *Cyprianus* (*P. Coustant* ,
 „ tui minime suspecti verba recito) quin *Ste-*
 „ *phanus* ipsius consilio & hortatu litteras
 „ ad Provinciam & plebem *Arelatensem* mit-
 „ teret, quibus & *Marcianum* abstineri , &
 „ alium Episcopum in ejus locum substitui
 „ præciperet , ut & quis fuerit substitutus
 „ sibi significari simul roget . . . . Quo in
 „ negotio *Cyprianus* suum ipse pro omnibus
 „ Ecclesiis studium ac sollicitudinem com-
 „ probans , *Romani* Pontificis tum ad di-
 „ movendum de Sede sua *Arelatensem* Epi-
 „ scopum , tum ad alium ei subrogandum
 „ auctoritatem haud dubio testimonio agno-
 „ vit (17) “ . At, inquit *Febronius* (18):
Quum Stephano Papæ relatum fuisset , Mar-
cianum Arelatensem Novatianorum sectæ ad-
herere , monuit Pontifex Episcopos Galliæ , ut
eum deponerent . Recte hæc omnia . Illud erat
Primatis : hoc Synodi Provincialis . Curate hæc
tradita a Febronio Cap. II. §. 9. Qui cura-
 te hæc se tradidisse ait, cur quæ in *Cypriani*
 epistolam adnotata in *Antifebronio* sunt , si-
 let ? atque animadversionem iterat ibi a me
 plane contritam ? Igitur ab hoc primum se
 dilemmate velim expediat , quod *Cypriani*
 verba suppeditant . *Faustinus* , inquit [19] ,
collega noster Lugduni consistens , frater ca-
rissi-

[17] *Coustant*. T. I. *epist.* R. P. col. 221.

[18] T. II. pag. 53.

[19] T. I. Ep. R. P. *Coustant*. col. 211.

vissime, semel atque iterum mihi scripsit, significans ea quæ etiam vobis scio utique nuntiata tam ab eo quam a ceteris coepiscopis nostris in eadem provincia constitutis; quod Marcianus Arelate consistens Novatiano se conjunxerit. Quæro jam ex Febronio, in Synodone, an seorsum a Collegis Provinciæ Episcopi ad Stephanum scripserint? Si in Synodo, cur igitur de Marciano sententiam ipsi nequaquam tulere, nisi quod Marcianum veluti Metropolitanum habebant, Metropolitanorum vero judicia Sedi Apostolicæ noverant reservata? Si seorsum; idem eos sensisse oportet; facilius enim erat, ut in Concilium coirent, quam ut expectarent, dum litteræ Romam perferrentur, Stephanusque rescriberet. Acrius insto. Ecquid causæ fuit, cur ubi nihil litterarum a Stephano adceperunt, tunc saltem Concilio habito Marcianum non expulerint, sed Cypriani potius adierint, ut apud Stephanum Marciani dejectionem urgeret? Quoquo se vertat Febronius, hoc unum fateri cogetur, in Gallicanæ Synodi potestate Marciani depositionem haudquaquam fuisse. Neque vero monuit Stephanus Gallicanos Antistites, ut Marcianum deijcerent. Quid his monitis opus habebant, qui id a Stephano expetebant? Vel ergo Stephanus ipse Marcianum deposuit, ac Gallicanis Præsulibus tantum eligendi successoris facultatem concessit, vel saltem pro suæ Sedis auctoritate,

licet

licet hæc prima esset hujus causæ cognitio, illis præcepit, ut statim *Marciano Arelatensis* Sedes eriperetur. Primum suadent *Cypriani* verba. *Dirigantur in Provinciam & ad Plebem Arelate consistentem a te litteræ*, QUIBUS ABSTENTO [excommunicato scilicet, atque hinc deposito] *Marciano alius in locum ejus substituatur*. Non ergo *Cyprianus* a *Stephano* petiit, ut *Marcianum* a *Gallis* deponi juberet, sed ut litteras mitteret, quibus illum a se abstentum depositumque nunciaret, aliumque in locum ejus ab ipsis substitui juberet. Quod si tamen *Febronius* omnino velit, permissam a *Stephano Gallicanæ Synodo Marciani* depositionem, nihil pro se efficiet. An non enim qui per alium Episcopos deponit, per se deponere habendus est? Eo tandem semper redibimus, non potuisse Synodos absque *Romani Pontificis* auctoritate per se se in *Metropolitanos* damnationis sententiam ferre; adeo falsum est, quod ait *Febronius* [20] *jus deponendi Episcopos ad Synodos Provinciales PRIVATE pertinere*.

V. Sæculo IV. *Romanum* lub *Damaso* Concilium ad *Gratianum* litteras scripsit in hanc sententiam (21). *Jubere pietas vestra dignetur, quicumque vel ejus, vel nostro judicio, qui catholici sumus, fuerit condemnatus, atque injuste voluerit ecclesiam retinere . . . vel si ipse Me-*

170.

(20) T. II. pag. 310.

(21) T. I. Ep. R. P. Coust. col. 527.

trôpolititanus est, Romam necessario, vel ad eos quos Romanus Episcopus iudices dederit, concedere sine dilatione jubeatur. Jussit enimvero Gratianus edita hujusmodi lege (22): Volumus autem, quicumque judicio Damasi, quod ille consilio quinque vel septem habuerit Episcoporum vel eorum, qui catholici sunt judicio vel consilio condemnatus fuerit, si injuste voluerit Ecclesiam retentare . . . vel si ipse Metropolitanus est, Romam necessario, vel ad eos quos Romanus Episcopus iudices dederit sine dilatione contendat. Si Febronius læsorum Canonum Gratianum inculcare cum Gerbasio non vereretur, meminerit, sinceros Canones Romani Concilii Patribus ignotos non fuisse, illos tamen Gratiano condendæ legis auctores fuisse. Quid? quod post eam legem Metropolitanum non inuenies in Occidente dejectum, nisi causa a Romano Pontifice judicata. Sic Zosimus Proculum Massiliensem, qui in Provinciam Narbonensem secundam juxta sibi Metropolitanum adscripserat, deposuit (23). Quum vero Anastasius Thessalonicensis Apostolicus in Illyrico Vicarius Atticum Metropolitanum Nicopolitanum deposuisset, illum S. Leo M. acerrime objurgavit, præsertim, inquit [24], quum etiam si tale aliquid mereretur, expectandum tibi fuerit, quid ad tua con-
sulta

(22) *col. 532.*

(23) Vide ejus epistolam VII. & XI.

(24) *ep. XIV. Ball. edit. col. 668.*

sulta rescriberem, quod & aliis significantioribus verbis mox inculcat: sed etiamsi, quid grave intolerandumque committeret nostra erat expectanda censura, ut nihil prius ipse decerneres, quam quid nobis placeret, agnosceres. Ac ne cetera persequar, quæ in Antifebronio legere est, S. Martinus I. in Paullum Thessalonicensem depositionis sententiam tulit (25). Hincmari tamen quod ibi adtuli testimonium, est iterum Febronio obtrudendum, ut tandem intelligat, nihil ad Metropolitanarum dejectiones Romanis Pontificibus vindicandas contulisse Isidorianam, quam Hincmarus repudiabat, decretalium epistolarum collectionem. En Hincmari verba in epistola ad Nicolaum Papam. Nam Metropolitano per sacras regulas constituto, qui ex antiqua consuetudine ab Apostolica Sede pallium adcipit, sicut Leo ad Anastasium, quod & Nicænum Concilium innuit, & ceteri Romanæ Sedis Pontifices in decretis suis ex sacris canonibus monstrant, Sedis ipsius Pontificis etiam ante iudicium est, sententia præstolanda. Adde his octavæ generalis Synodi Canonem XXVI. qui huiusmodi est: Insuper etiam nullo modo quisquam Metropolitanorum vel Episcoporum a vicinis Metropolitanis, vel Episcopis Provinciæ suæ iudicetur, sed a solo Patriarcha.

VI.

(25) *Atque idcirco, inquit S. Pontifex ep. XIII. cum canonice ab omni deposuimus sacerdotali dignitate & ministerio, quoad propria corrigens, ad Apostolicam Catholicam Ecclesiæ redeat fidem.*

VI. Quid vero de Episcopis dicam? Opusne erit ut depositionum, quarum in *Occidente* immo & in *Oriente* (26) *Romani* Pontifices auctores fuere, exempla repetam in *Antisebrenio* congeſta (27)? An non ſatis eſſe debet, quod initio recitavimus, *Julii I.* effatum conſiderare. *Oportuit nobis omnibus ſcripſiſſe, ut ita ab omnibus quod juſtum eſſet decerneretur*; EPISCOPI enim erant qui patiebantur, nec vulgares *Eccleſiæ* quæ vexabantur. Quid enim hoc teſtimonio diſertius? Duas ſcilicet *Julius* cauſas heic indicat, cur *Eusebiani*, antequam *Athanaſium* damnarent, ad Apoſtolicam Sedem litteras dare debuerant, ut hinc quod juſtum eſt, ut paullo poſt ait, decerneretur: *Episcopii* enim erant, qui patiebantur; en primam: nec vulgares *Eccleſiæ*, quæ vexabantur; en alteram. Igitur ubi Episcoporum cauſa agatur, quarumcumque licet Sedium, etiam *Orientalium* Episcopii ſint Synodis nihil inconſulta Apoſtolica Sede, cui primum ex conſuetudine ſcribendum *Julius* edicit, decernere licet. Hoccine eſt *ius de Antif. Vind. T. III.* E c po-

(26) Exemplum *Orientalis* Episcopii a *Romana* Sedis Pontificibus deſecti *Damaſus* ſuppeditat. *Timotheum* ille *Apollinaristam Beryti* Episcopum depoſuit; quod ipſe teſtatur in litteris ad *Orientales*, qui iterum ad eum ſcripſerant, ut impium hominem de *Berytenſi* Sede deturbaret. Quid igitur, inquit (ep. XIV.) DEPOSITIONEM *Timothei* a me denuo poſtularis, qui & heic iudicio *Sedis Apoſtolice*, præſente etiam *Petro Alexandrinæ urbis Episcopo*, depoſitus eſt una cum magiſtro ſuo *APOLLINARIO*,
(27) Conſer T. II. lib. I. cap. VI. & num. 14.

ponendi Episcopos ad Synodos Provinciales PRIVATE pertinere? Recole etiam Octavæ E-cumenicæ Synodi Canonem XXVI. , quæ Episcopis Provinciæ non Metropolitanarum modo, sed quorumcumque Episcoporum judicium eripuit, ac soli Patriarchæ vindicavit. Fuitne & illa ab Isidorianis decretalibus decepta, ut Nicolaus ceterique ejus in Romana Sede successores? Si vult tamen Febronius, aliud exemplum suggeram, illudque longe illustrissimum, quod in Antifebronio prætermisi. Vigilius scilicet Theodorum Cæsareæ Cappadociæ Episcopum deposuit. Exstat hac de re luculenta ejusdem Vigilius epistola, ubi ait: Ideoque ex persona & auctoritate Beati Petri Apostoli, cujus nos licet exigui locum gerimus . . . . hac Theodorum Cæsareæ Cappadociæ Civitatis quondam Episcopum sententiæ promulgatione tam Sacerdotali honore, & communionē Catholica quam omni officio episcopali, seu potestate spoliatum esse decernimus.

VII. Vide tamen, qui Febronius putet tot exemplorum vim declinare se posse (28) *Vel non intellexit, inquit, vel noluit intelligere Febronium Cap. I. §. 8. n. 5. & locis ibidem relatis distincte satis tradentem, qualiter subinde præviis Papæ excommunicationibus, siquidem eæ ab aliis Ecclesiis justæ atque legitimæ agnitæ essent factæ, fuerint Episcoporum in Provincialibus Synodis exauthorationes atque hæ*

ita

ita Papæ quodammodo adscripta sint. Hæc ille adversus cl. Kauffmans. Nec plura addidit usquam contra me, ea certe de causa, quod hoc responso & Kauffmansio & mihi satisfactum abunde existimaverit. Non heis arguam, quod de Papæ excommunicationibus somniat, quæ ab aliis Ecclesiis justæ atque legitimæ agnosci deberent. Hunc alibi errorem oppugnavimus. Ista mittamus. Concedo igitur ex veteri more plerumque Episcoporum depositionibus eorumdem excommunicationes prævisse. Verum tria ex Ecclesiastica historia constant, quæ omnes Febronii cavillationes profligant. Primum est, sæpe Romanos Pontifices utrasque conjunctim inflixisse. Nuper id a Vigilio in Cæsarensis Theodori causa audivimus. Idem cum Nestorio S. Cælestinus faciendum S. Cyrillo mandaverat, nempe, ut nisi (Nestorius) decem dierum intervallo ab hujus nostræ admonitionis die numerandorum, nefariam doctrinam suam conceptis verbis anathematizet eamque de Christi Dei nostri generatione fidem imposterum confessurum se spondeat quam & Romana, & tuæ Sanctitatis Ecclesia, & universa denique Christiana religio prædicat illico Sanctitas tua illi Ecclesiæ prospiciat. Is vero modis omnibus se a nostro corpore segregatum esse intelligat (29). Idem cum Anthimo Constantinopolitano Episcopo gessit S. Agapetus, cujus hæc sunt in

E e 2

epi-

(29) Confer Antifebr. T. II. lib. I. cap. VI. n. 5.

epistola ad *Petrum Hierosolymitanum* : unde quum *ipsius* (*Anthimi*) in fide pœnitentiam isto modo exspectemus , neque *Catholico* , neque *sacro* (*Episcopali* scilicet) nomine dignum esse SENTENTIAVIMUS . Interdum vero (& hoc alterum est eorum , quæ ex Ecclesiasticis monumentis certo colligi indicabam) excommunicationem a depositione separantes illa statim reos perculerunt , hujus vero causam accuratius discutiendam sibi vindicarunt . Quamobrem quum *Danielis* Episcopi causa ageretur , *S. Cœlestinus Gallicanis* Episcopis scripsit (30) : *Daniel . . . a Sanctitatis vestre cœtu interim se noverit segregatum : qui se NOSTRO (non Synodi .) JUDICIO . DEBET OBII-CERE , si conscientia suæ novit confidentiam se habere .* Tertio Episcopos longe ante *Isidorianas* Decretales nonnumquàm absque Synodo aut deposuerunt ipsi per se *Romani Præsules* , aut per suos Legatos deponi jusserunt . Sic *Zosimus Proculum Massiliensem* dejecit non audita *Gallicanæ* Provinciæ Synodo , immo contra *Taurinensis* Synodi decretum , quod & sua auctoritate rescidit . Sic etiam *Theodorus* Papa *Stephanum Dorensem* loci servatorem constituit , quatenus , [inquit ipse *Stephanus* , qui id in *Lateranensi Martini I.* Concilio narravit ,] tam ea quæque fuissent ecclesiastica capitula , peragere debuissim , & canonica nullatenus emendarentur qui sub denominato prætextu ordi-

(30) ep. IV. col. 1071. Coust. edit.

*ordinati sunt Episcopi , deponerem eos . Quod
& fecisse me certum est , & præcipue , quoniam
in errorem a veritate recedentes sponte delapsi
sunt , tantumque illos recepi secundum jussionem
ejus , qui libellum pœnitentiæ obulerunt &
professi sunt in scripto , conservare indefinenter
& amplecti atque prædicare sanctorum Patrum
& Synodorum doctrinas . Ubi heic ludicrum
illud , quo Febronius tantopere delectatur ,
figmentum præviarum Papæ excommunicatio-
num , quæ ubi ab aliis Ecclesiis justæ atque le-
gitimæ agnitæ essent factæ fuerint Episcoporum
in Provincialibus Synodis exauktorationes ?*

VII. At Febronius Concilium Antiochenum
insultans appellat , cujus hic XV. Canon est :
*Siquis Episcopus criminaliter accusatus ab om-
nibus , qui sunt intra provinciam Episcopis ,
exceperit unam consonamque sententiam , ab aliis
ulterius judicari non poterit . Canone autem
proximo statutum fuerat : Si quis Episcopus
de aliquibus causis criminalibus in judicio E-
piscoporum fuerit accusatus , contingat autem de
ipsis Episcopos Provinciæ , qui convenerunt ,
diversas habere sententias , & alios quidem in-
nocentem cum pronunciare , alios ream propter
hujusmodi itaque controversiam amputandam
placuit sanctæ Synodo Metropolitanum Episco-
pum alterius vicinæ provinciæ advocari oportere ,
& aliquantos cum eo Episcopos , alios qui pa-
riter residentes , quæcumque fuerint , dirimant
quæstiones , propter hoc , ut firmum sit judicium ,*

quod ab anius Provinciae Episcopis fuerit promulgatum. Hos equidem Canones noveram: non tamen et si illis ipsis de Marca, Dupinius, ceterique Febronii antesignani usi sunt, satis video, quid hinc consequatur, in quo exultet adeo Febronius, ac triumphet: Dicant nunc, inquit ille, Sophistae nostri ubinam existant aut umquam exstiterint genuini Canones hisce spuriiis conformes, quibus firma Antiocheni . . . decreta ante Iudorianum saeculum abrogata, aut irrita reddita fuerint. Dicam ergo, num Sophistarum in modum, prudentum erit dijudicare. Quæro igitur primum, quid responsurus esset Febronius, si Antiochenos Canones ab Eusebianorum factione adversus S. Athanasium prodixisse cum Baronio adfirmarem? Rideret fortasse meam ἀριτιτυν (31), mihi que Schelestratii dissertationem (32)

(31) Quam tamen & in Zallweinio ridere debet, qui de hisce Canonibus ita scribit (T. II. pag. 189.) “ Mi-
 „ rum haud paucis videtur, quod huic Græcorum Colle-
 „ ctioni Canones quidam Antiocheni, quos Arianorum fœ-
 „ tum esse constat, inserti, in Concilio Chalcedonensi pro
 „ regulis Ecclesiasticis probati, usuque demum recepti
 „ fuerint, prætermisiss Canonibus celebriorum Synodorum,
 „ quales fuere quinque per Asiam habitæ, præsertim Are-
 „ latensis &c. & Sardicensis, quorum prima contra Dona-
 „ tistas ex omnibus Occidentis provinciis mandato Constanti-
 „ nini in Gallia celebrata plenaria & universalis a S. Au-
 „ gustino vocatur: altera vero in Orientis partibus cele-
 „ brata, & instar appendicis Canonibus Nicænis adjecta
 „ habebatur. Haud multum a vero nos aberrare existi-
 „ mamus, si id Auctoris, seu Collectoris ignorantia, &
 „ Græcorum ambitioni, ac dissidiis Orientales inter & Oc-
 „ cident-

(32) obijceret, qua vir doctus convenisse quidem ad illud Concilium XL. *Arrianos* concedit, plures tamen numero Catholicos Episcopos ibi adfuisse, atque ex eorum quoque sententia Canones illos auctoritatem adcepisse contendit. Verum ignorare non debet eruditus hic Jureconsultus, *Schelestratii* sententiam multis nominibus passim refelli [33]. Plerique duo *Antiochena* Concilia distinguunt, alterum ab *Eusebianis* in Encæniis a. C.C.C.

Ee 4

XLI,

„ *cidentales* tribuamus. Prodiit enim Collectio in *Oriente*;
 „ Auctor illius probabilius fuit *Græcus*, qui pro gloria
 „ gentis suæ laboravit, & Canones *Occidentalium* vel i-
 „ gnoravit, vel sponte prætermisit. Scissuræ erant inter
 „ *Orientales* & *Occidentales* cum ob Canones *Antiochenos*,
 „ tum *Sardicenses*: ægre habebat *Occidentales*, quod *Græci*
 „ Conciliabulum *Tyrium* contra S. *Athanasium* celebratum,
 „ illiusque sententiam confirmaverint, & insuper in odium
 „ quasi *Romane* Ecclesiæ in Synodo *Antiochena* statuerint,
 „ ne appellationes extra Provinciam fierent. Unde & in
 „ Synodo *Sardicensi* *Orientales* ab *Occidentalibus* discesse-
 „ rant, in cujus Canone 3. dein appellationes ad *Roma-*
 „ *num* Pontificem vel statutæ, vel confirmatæ fuerunt.
 „ Inde factum est, quod *Græci* apud *Latinos* quadam *Ar-*
 „ *rianismi* suspitione laborarent, eo ipso, quod Canones
 „ Synodi *Antiochenæ*, cujus fidei formula oblique adver-
 „ satus *Nicænæ*, receperint, & provocaciones extra Pro-
 „ vinciam concedere noluerint. Itaque mirari non subit,
 „ quod *Græci* neque Canones *Charchaginenfes*, neque *Sar-*
 „ *dicenses* receperint: illos enim, ut dictum fuit, Auctor
 „ collectionis vel ignoravit, vel studiose prætermisit; hos
 „ autem admittere noluere, quod suæ disciplinæ quoad
 „ provocaciones & appellationes receptæ adversarentur. “
 „ [32] Prodiit *Schelestratii* de *Antiocheno* Concilio opus *An-*
 „ *tuverpiæ* 1681.

[33] Confer *Franciscum Antonium de Simecnihus* de Ro-
 mani Pontif. judiciaria potestate (T. II.) & *Ballerinius*
 [T. III. S. Leon. pag. XXXI. n. 10.]

XLI. , ab orthodoxis alterum ante annum
 CCCXXXV. celebratum, & vel cum *Tille-*
montio illi Canonem quartum, & fortasse
 duodecimum tribuunt, huic ceteros Canones;
 vel cum *Feltriensi* Episcopo *Bartholo* (34)
Eusebianorum Conciliabulo Canones secun-
 dum, quartum, quintum, duodecimum,
 tertium decimum, decimum quartum, & de-
 cimum quintum, Catholicorum contra Sy-
 nodo reliquos Canones adjudicant. Quid er-
 go si *Bartholi* opinionem longe verosimilli-
 mam amplecterer? Quidquamne auctoritatis
 Conciliabuli illius Canonibus Catholicus ho-
 mo tribueret? At placet, inquit *Febronius*,
Tillemontii sententia. Placeat; non difficilis
 ero, immo *Balleriniis*, qui duo *Antiochena*
 Concilia alterum a. CCCXXXII., alterum
 a. CCCXLI. agnoscentes primo omnes in-
 discriminatim Canones adscribunt (35), si
 libet, assentiat. Audiat tamen quæ in
 XIV. & XV. hujus Concilii Canones iidem
Ballerinii adnotarunt (36). “ Illud, inquit,
 „ unt, in primis animadvertimus, eo cano-
 „ ne XV. non omnem appellationem, seu
 „ retractionem expungi, sed solum in ca-
 „ su consensus omnium Episcoporum unius
 „ Provinciæ denegari illud novum iudicium
 „ e vicinæ provinciæ Episcopis instituen-
 „ dum

[34] *Instit. Jur. Canon. cap. XXXVI. seq.*

[35] *l. c. a num. XII.*

(36) *T. II. S. Leon. col. 943.*

„ dum, quod antecedenti canone concessum
„ fuerat. De jure autem appellationis aut
„ retractationis in pleniori Synodo, aut in
„ alio tribunali superiore ne verbum qui-
„ dem. Deinde eo solo casu novum judi-
„ cium laudato canone XV. excluditur, quo
„ crimen adeo sit manifestum, ut ne uno
„ quidem Episcopo discrepante omnes in
„ condemnationem consentiant. Id in legi-
„ timis judiciis nulla præcipitania, præ-
„ ventione nulla institutis non solet adci-
„ dere, nisi quum reus vel confessus est,
„ vel saltem convictus: quo quidem casu
„ aliquot etiam civiles leges tum antiquæ,
„ tum recentiores appellationem vetant. Id
„ ergo æquissimum in suis provinciis *Antio-*
„ *chenis* Patribus videri potuit, ut ne id-
„ circo appellationem reprobarent, quum
„ quis se injuste gravatum existimet: huic
„ enim novo judicio in pleniori Synodi sa-
„ tis providerant Canone XII. *Si quis...*
„ *a Synodo fuerit Episcopus forte damnatus...*
„ *oportet ad majus Episcoporum converti Con-*
„ *cilium, & quæ putaverit habere justa, plu-*
„ *rimis Episcopis suggerat, eorumque discussio-*
„ *nes ac judicia præstoletur.* Ceterum si in
„ iis quoque circumstantiis, quibus aliquis
„ Episcopus omnium licet Episcoporum suæ
„ provinciæ sententia condemnatus, aliquo
„ nomine se gravatum sentiat, omnis ap-
„ pellatio, aut judicii renovatio Canone
„ XV.

„ XV. sublata credatur ; idem canon hoc
 „ sane sensu nec a *Græca*, nec a *Latina* Ec-
 „ clesia umquam receptus fuit ; ac proinde
 „ tum in *Oriente*, tum in *Occidente* appel-
 „ lationum causæ semper viguere, & *Sar-*
 „ *dicensium* posteriorum canonum prævaluit
 „ auctoritas, qui dum appellationibus adi-
 „ tum patere sanxerunt, hunc *Antiochenum*
 „ Canonem emendarunt, simulque Apostoli-
 „ cæ Sedis juri in appellationibus prospe-
 „ xere“. Hac de re illustre est *Aristeni* te-
 stimonium (37), quartum *Antiochenum* Ca-
 nonem in hæc verba exponentis. *At de-*
cimus quintus hujus Synodi Canon ait, eum,
qui ab omnibus in Provincia Episcopis deponi-
tur, postea provocare non posse; sed sententiam
contra eum latam firmam manere. At Synodi
Sardicensis quartus, & quintus Canon licen-
tiam dederunt Episcopo, qui ab omnibus Pro-
vincialibus deponitur Episcopis, provocare, &
ad beatissimum Ecclesiæ Romanæ Episcopum
confugere; nec in Episcopatum ejus alium eligi
priusquam Romanorum Episcopus sententiam
examinavit, & decretum confirmavit; & hæc
quidem sententia justior, & humanior est, &
nunc etiam obtinet. Cum Aristeno Matthæus
Blastores facit, cujus hæc sunt verba (38):
Porro Canon decimus quintus, si vero omnes,
inquit, unam adversus eum sententiam tulerint, is
 ne

(37) Apud Bevereg. in *Pandect. Canon. T. I. pag. 435.*

(38) *ibid. pag. 444.*

ne amplius ab aliis judicetur, sed Episcoporum firma maneat sententia. Verum Canon hic a quarto Synodi Sardicensis sublatus est. In hanc eandem sententiam Theodorus Balsamon propendere videtur. Inquit enim: *Præsens Canon sublatus est a quarto Canone Synodi Sardicensis. Sin autem hoc nobis dicere, interpretare Canonem, ut superius dictum est, & dici fieri condemnationem a Synodo, in quam non cadit appellatio, ut a Papa, vel Patriarcha Constantinopolitano. Neque Febronius oggerat, eos Canones postea cum a Chalcedonensi Concilio, tum ab Orientali, atque Occidentali Ecclesia fuisse adceptos.* “Nam, inquit
 „ cl. de Simeonibus (39), huic argumento
 „ facile est occurrere, si recolamus, Chal-
 „ cedonense Concilium minime declarasse,
 „ eos semper robur habuisse antea; sed so-
 „ lum illos, suppresso Antiocheni Concilii
 „ nomine, probando, effecisse, ut ii, qui
 „ antea, utpote ab Hæreticis editi, nullum
 „ auctoritatis locum in Ecclesia obtinebant,
 „ imposterum, veluti de novo conditi a se
 „ fuissent, reciperentur. Quod ideo eveni-
 „ re potuit, quia nequaquam Eusebianorum,
 „ qui illos promulgaverant, sensum tam a-
 „ perte exprimebant, ut benignius explica-
 „ ri non possent. Quamobrem Canones il-
 „ los non ex Antiochenorum Episcoporum,
 „ sed ex Chalcedonensium Patrum sententia
 „ ex-

(39) T. II. cap. XX. §. 6. pag. 67.

„ exponendos esse omnes intelligunt . Qui
 „ quidem haud dubie sibi persuasum habe-
 „ bant , summum Pontificem de totius Ec-
 „ clesiæ caussis , sive per appellationem , si-
 „ ve alio quocumque modo ad Apostolicam
 „ Sedem delatis , posse judicare . Quod ut
 „ clarius ostendatur , animadvertendum est ,
 „ *Theodoretum Cyrensem* Episcopum , ab O-
 „ rientali Synodo damnatum , ad *S. Leonem*
 „ Magnum provocasse . A quo quum fuisset
 „ absolutus ; re postea ad *Chalcedonense* Con-
 „ cilium delata , nequaquam Patres declara-
 „ runt , a Synodis ad *Romanum* Pontificem
 „ provocationem non dari ; quemadmodum
 „ liquido declarassent , si id verum esse exi-
 „ stimassent : sed potius facere professi , Sedi
 „ Apostolicæ *Orientalium* Synodorum senten-
 „ tias irritas faciendi esse potestatem . Et
 „ hac de causa *Leonem* Magnum laudibus
 „ concelebrarunt , quod *Theodoretum* restituis-
 „ set . Nam quum iudices dixissent , *Omnis*
 „ *jam dubitatio de Theodoreto Reverendissimo*
 „ *Episcopo est soluta* , quippe & *Nestorium*
 „ *coram nobis anathematizavit* , & a *Sanctis-*
 „ *simo & Dei amantissimo Archiepiscopo Se-*
 „ *nioris urbis Romæ Leone susceptus est* ; Pa-
 „ tres Concilii responderunt : *Theodoretus*
 „ *dignus est Sede . . . . Archiepiscopo Leoni*
 „ *multos annos POST DEUM LEO JUDICAVIT.*
 „ *Chalcedonense* igitur Concilium *Leonis* ju-
 „ dicialium probat , quo *Theodoretus* restitutus fuit .

„ fuerat . De hac *Leonis* sententia Iudices
 „ non semel in eodem Concilio , præcipue
 „ Actione prima , in hæc verba loquuntur :
 „ *Gloriosissimi Iudices , & amplissimus Senatus*
 „ dixerunt : *Ingrediatur Reverendissimus Epi-*
 „ *scopus Theodoretus , ut sit particeps Syno-*
 „ *di ;* QUIA ET RESTITUIT EI EPISCOPA-
 „ TUM SANCTISSIMUS ARCHIEPISCOPUS
 „ LEO . Cognoscebant igitur *Chalcedonenses*
 „ Patres , ex *Occidente , Orienteque* provoca-
 „ ri ad *Romanum Pontificem* posse ; ut et-
 „ iam *Eutychetis & Flaviani* exemplo nu-
 „ per experti erant : idcirco dubitari non
 „ potest , quin ii , *Antiochenos* Canones re-
 „ cipiendo , nullum præjudicium Sedi Apo-
 „ stolicæ fieri arbitrati sint . In eadem opi-
 „ nione *Romanos Pontifices* , qui eosdem Ca-
 „ nones post *Gelasii* ætatem probarunt , fuif-
 „ se evidens ex eo fit , quod semper de ap-
 „ pellationibus Episcoporum , aliorumque se
 „ judicare posse demonstrarunt “ . Hæccine
 sunt Sophistarum ?

VIII. Quærit tamen *Febronius* , ubinam
 existant , aut umquam exstiterint genuini Cano-
 nes . . . quibus firma *Antiocheni* . . . decreta
 ante *Isidorianum sæculum* abrogata , aut irrita
 reddita fuerint . *Sardicenses* jam indicavimus ,
 de quibus plura sequenti capite dabimus .
 Sed hoc præterea habeat , quod ad *Saloma-*
nem Brittonum Regem Nicolaus I. perscri-
 psit : *Censeo nec ullam posse Episcopos sui ho-*
noris

noris sustinere jacturam, quos non constat fuisse a duodecim Episcopis, præsentem primamque sententiam Metropolitano Episcopo obtinente, quum examinarentur, auditos. Hæc vulgata Episcopaliū depositionum fuit disciplina. At hic ipse Nicolaus qui veterem communemque Christiani orbis disciplinam confirmavit; in epistola ad universos Episcopos Galliae eos graviter redarguit, quod Rothaldum Suffionensem Episcopum exauctorassent, etsi enim, inquit, Sedem Apostolicam nullatenus appellasset, [uti appellarat] contra tot tamen, & tanta vos decretalia efferri statuta, & EPISCOPUM INCONSULTIS NOBIS DEPONERE Nullo modo debuistis. Quei hoc? Num Nicolaus Febroniano more secum ipse configit? Minime vero. Verum Canones, qui aliquid hac de re statuerunt, intelligendi sunt sine præjudicio Romanæ Ecclesiæ, cui ut aiebat S. Innocentius (40) in omnibus causis debet reverentia custodiri. Prima scilicet sententia ad Metropolitanum & Synodum spectabat, sed nullius hæc roboris erat, dum missa post Episcopale iudicium, ut cum eodem Innocentio loquar, ad Romanam Sedem relatione Apostolici Præsulis expectaretur consensus. Legere in Antifebronio potuit verusta hujus disciplinæ exempla [41]. Valen-

,, tinæ

[40] ep. II. ad Victric. col. 749. T. I. epist. R. P.

[41] T. II. pag. 146.

tinæ, inquit *Bonifacius I.* (42), nos Clerici Civitatis adierunt, proponentes per libellum crimina, quæ *Maximum* teste tota provincia adferunt commisisse. Videre heic est Clericos non apud Provincie Synodum, sed apud ipsum *Romanum Pontificem Maximi* Episcopi crimina deferentes. Quid *Bonifacius*? Synodum cogi jubet, quæ *Maximi* causam cognosceret; verum addit (43): *Quidquid autem vestra caritas de hac causa duxerit decernendum, quum ad nos relatum fuerit, nostra ut condecet, necesse est auctoritate firmetur.* De *Rejorum* quoque Episcopo *Contumelioso* ad *Jobannem II.* *Gallicani* Antistites retulerunt; supremam tamen sententiam quis tulit? Non Synodus, sed *Jobannes*, qui ad *Galliæ* Episcopos scripsit: *Innotuit nobis a fraternitate vestra missa relatio, in qua Contumeliosus multis legitur criminibus involutus. Et quia hujusmodi persona sacris non potest inherere mysteriis, ab hodierno vel officio eum nostra censet remove auctoritas, ut in monasterio constitutus delicti veniam a domino petere non omittat. . . . sed ne ejus Ecclesia destituta videatur, in ejus locum visitatorem dari, præsentis auctoritate decernimus.* Quid? quod *S. Leo Magnus Aggari & Tiberiani* Episcoporum causam JUDICIO Episcoporum *Mauritanie* commisit, sed cur? Audiamus. *Vestro*
in-

[42] ep. III. edit. Cozst. col. 1051.

(43) ibi col. 1018.

inquit S. Pontifex (44), JUDICIO *cuncta* *commisimus*, *ut relata habiti apud vos examinis fide*, *quid de supradictis statuendum sit*, *scire possimus*. Sibi ergo quid post episcopale JUDICIO statuendum esset, *Leo* servabat. Ubi vero *Romani Pontifices* vel ipsi sententiam edidissent, vel a Synodo latam confirmassent, *Metropolitani*, ac Synodi erat damnatum Episcopum deponere. Verum animadvertat *Febronius*; Synodo integrum haud erat *Romanæ Sedis* sententiam temperare, multo minus ab ea recedere: quod jusserat Pontifex Synodus exequi debuit. Recolantur quæ ex ejusdem S. *Leonis M.* ad *Mauritaniam Cæsariensis* Episcopos litteris in *Antifebronio* (45) recitata fuerunt: “ Qu-
 „ um ergo inter vos tantum valuerint
 „ aut studia popularium, aut ambitus su-
 „ perborum, ut non solum laicos, sed et-
 „ iam secundarum uxorum viros, aut vi-
 „ duarum maritos ad officium cognoscamus
 „ pastorale provectos: nonne apertissimæ e-
 „ xigunt causæ, ut Ecclesias, in quibus ista
 „ commissa sunt iudicio severiore purgemus,
 „ & non solum in tales Præsules, sed e-
 „ tiam in ordinatores eorum digna distri-
 „ ctione moveamur? Sed circumstant nos
 „ hinc mansuetudo clementiæ, hinc censu-
 „ ra iustitiæ: & quia *universæ viæ Domini*
 „ *miseræ*.”

(44) ep. XII. Ball. edit. col. 666,

(45) l. c. pag. 139.

„ *misericordia & veritas*, cogimur secundum
 „ Sedis Apostolicæ pietatem, ita nostram
 „ temperare sententiam, ut trutinato pon-
 „ dere delictorum, quæ constat non unius
 „ esse mensuræ, quædam definiamus utcum-
 „ que toleranda, quædam vero penitus am-
 „ putanda. Eos enim qui vel secundum
 „ nuptias inierunt, vel viduarum se conju-
 „ gio sociarunt, IN SACERDOTIO MANE-
 „ RE NON PATIMUR . . . . Ceteros vero
 „ quorum provectio hoc tantum reprehen-
 „ sionis incurrit, quod ex laicis ad officium
 „ episcopale delecti sunt, neque ex hoc
 „ quod uxores habeant, possunt esse culpa-
 „ biles, susceptum SACERDOTIUM TENE-
 „ RE PERMITTIMUS “. Hæc *Antiochenis*
 Canonibus opponimus. Numquid *Sophistæ*
 sumus?

IX. Non negaverim tamen, Metropolitæ
 extitisse, *Febronianis* fortasse doctrinis imbu-
 tos, qui depositionis pœnam non consulto
Romano Pontifice Episcopis irrogarint. At
 hæc temeraria præsumptio fuit. Non mihi *Fe-*
bronius irascatur, hæc si legerit. Mea isthæc
 non sunt; *Tricascinæ* Synodi sunt in epistola
 a. 867. ad *Nicolaum* I. perscripta. “ His
 „ ergo (inquiunt ejus Concilii Patres, quos
 „ inter sex omnino Metropolitæ, atque in
 „ his *Hincmarus Isidorianarum* decretalium
 „ mastyx) ita pro quantitate intelligentiæ
 „ nostræ decursis, submissæ devotionis ob-
Antif. Vind. T. III. F f „ se-

„ sequio vestri Apostolatus exoramus ma-
 „ gnificam beatitudinem , ut sapientissima
 „ indagine consideratis utriusque partis re-
 „ latis, more beatissimorum prædecessorum
 „ vestrorum, quæ de statu sacri Pontificalis
 „ ordinis ab eis statuta, & imprævaricabili
 „ auctoritate firmata sunt, ut immota de
 „ cetero maneant, mucrone apostolico QUO-
 „ RUMCUMQUE METROPOLITANORUM
 „ TEMERARIA PRÆSUMPTIONE SUPPRES-
 „ SA, quin etiam reliquorum Episcoporum
 „ quorumcumque seu quantorumcumque,
 „ audaci conniventia penitus submota, pri-
 „ vilegia & decreta servari, innovata con-
 „ stitutione decernatis: ITA UT NEC VE-
 „ STRIS, NEC FUTURIS TEMPORIBUS,
 „ PRÆTER CONSULTUM ROMANI PONTIFI-
 „ CIS, de gradu suo quilibet Episcoporum
 „ deijciatur, sicut eorundem sanctorum An-
 „ tecessorum vestrorum multiplicibus decre-
 „ tis & numerosis privilegiis stabilitum mo-
 „ dis mirificis exstat: videlicet ne aliqua
 „ varietate & utilitate summus ordo diabo-
 „ li administratione nutare, aut irregulari-
 „ ter labefactari sinatur, Domine beatissi-
 „ me, & omni orbi Papa celebrande“. Et
 „ post hæc *Antiochenos* nobis Canones obtrudi
 „ impune patiemur?

CAPUT V.

*Licet ad ea quæ de Appellationibus in Anti-
febronio differuimus, Febronius fere nihil
responderit, nova de illis, brevis tamen tra-
ctatio instituitur, & adversarii audacia re-
tunditur.*

I. **A** Nimus mihi haud est, quæ in *Anti-
febronio* de appellationibus toto se-
cundi voluminis libro tertio disputata fue-
runt, aut repetere, aut compendio exhibe-
re. Satis heic erit selecta quædam in hujus
Pontificii juris confirmationem adferre, &
quæ pauca heic illic *Febronius* adversus il-
lud nulla ad nostras animadversiones addita
responsione audacter iteravit, novis argu-
mentis diluere. Tria enimvero in discepta-
tionem cadunt: Primum ad juris quæstio-
nem pertinet, num scilicet ad infinitas divi-
no Primatui prærogativas appellationum jus
sit referendum? alterum quid hac super re
a *Sardicensibus* Patribus fuerit constitutum?
tertium, an Ecclesia hoc semper jus in *Ro-
manis* Pontificibus agnoverit? quod utrum-
que facti, ut ajunt, disquisitio dicitur. In
primum, quod ceterorum basis est, paullo
diligentius inquiremus.

II. Quoniam vero *Febronius* P. *Zallwein*
dicta nobis superius inculcat, hunc ipsum

sibi a nobis obijci statim patriatur . En Cl. *Benedictini* verba (1) . “ Quæstio juris nostra opinione facillimæ est decisionis: nam si semel in Pontifice revereamur quemdam Primatum jurisdictionis, sane jus appellandi inde velut appendix necessaria consequitur : quid enim aliud est jus appellandi, quam jus provocandi ad Judicem superiorem velut ex ipso jure naturæ fluens? in quantum nempe sapit speciem necessariæ defensionis, eum in finem, ut appellanti fiat justitia, in qua se per Judicem inferiorem læsum esse queritur . Si ergo Pontifex vi primatus vires legitimi judicis sustinet, quo ausu ipsi admissionem vel exactionem appellationum abnegare sustinemus? ” Hoc illud argumentum est, quod a *Benedicto XIV.* indicatum ausus *Febronius* fuit præconceptæ *Monarchie* tribuere . Castigavimus in *Antifebronio* hominis temeritatem (2) . Quoniam tamen nobis respondere adgressus est, cur illud non solvit? Sed nimirum miscellus numquam se se extricabit, nisi *Romano* Pontifici omnem jurisdictionis primatum se (quod nunc refugit) negare discrete profiteatur . Certe quotquot *Romani* Antistites iis ipsis temporibus, quibus de *Isidoriana* collectione ne somniabatur quidem, appellationes susceperunt

[1] T. II. pag. 201.

[2] T. II. lib. III. cap. I. n. 3.

perunt, eas *Petri* Primatui adscripserunt. Ad *Theſſaliæ* Episcopos (ut aliquod exemplum proferam) scribens *Bonifacius* I., eosque reprehendens, quod *Rufum* Apostolicæ Sedis Vicarium contemnerent, ait (3): *Certe si in quoquam ejus [Rufi] supra debitum fuit visa correptio, quoniam ideo tenet Sedes Apostolica Principatum, ut querelas omnium licentes accepit; interpellari nos super hoc missa legatione convenerat, quos curam omnium rerum manere videatis. Sanctus quoque Agapetus in epistola ad Justinianum Imperatorem de Stephani Larissæi causa agens, absit, inquit, a quorumlibet mentibus Christianis, ut in quacunque persona aut innocentiam redarguant, aut crimen absolvant.* SED UNIVERSA, QUÆ APOSTOLICÆ SEDIS NUPER HAC SUNT PARTE DISPOSITA, ILLO SEMPER STUDIO MANAVERUNT, QUÆ PRINCIPATUI B. PETRI VOS QUOQUE CAPITIS PER OMNIA RESERVARI; SCILICET NE IN HIS, QUI SEDIS EJUS AUDIENTIAM POSTULASSENT, sprete ejus reverentia, ALTERIUS SENTENTIA PROVENIRET. In eandem sententiam quum *Wilfridus Eboracensis* sede sua pulsus *Agathonem* appellasset, Sanctus Pontifex in Concilio Romano aiebat: *non mediocriter satisfacit audientibus petitionis series, quam Wilfridus Deus amabilis Episcopus obtulit in hoc, quum se indigne de Episcopali Sede dejectum agnovit, non*

F f 3

con-

(3) ep. XIV. col. 1038. *Couſt.*

contumaciter per vim secularem obstitit, sed humiliter sentiens, AUCTORIS NOSTRI B. PETRI APOSTOLORUM PRINCIPIS CANONICUM EXPETIVIT SUBSIDIUM; & supplicii præstolatione, quæ super eo censenda sunt, se suscepturum perhibens, QUOD EX ORE NOSTRO B. PETRUS Auctor noster, cujus ministerio fungimur, PRÆVIDERIT STATUENDUM.

III. Neque vero soli Pontifices a *Petri* principatu jus appellationum repetebant. Id ipsum sensit *Sozomenus*, qui *Athanasii* ad *Julium* Pontificem appellationem narrans ait (4): *Athanasius Alexandria profugus Romam venit. Eodem tempore Paullus quoque Constantinopoleos Episcopus, & Marcellus Ancyræ eo adcessit. . . EPISCOPUS IGITUR ROMANUS, QUUM SINGULORUM CAUSSAS COGNOVISSET, omnesque Nicænæ fidei consentientes reperisset, IN COMMUNIONEM RECEPIT. Et quoniam PROPTER SEDIS DIGNITATEM OMNIUM CŒRA AD IPSUM SPECTABAT, SUAM CUIQUE ECCLESIAM RESTITUIT.* Audiatur etiam quem nuper indicavi, *Stephanus Larissæus* in libello, quem *Bonifatio II.* obtulit: *Ego vero nec accusatorum, nec aliquorum conatus metuens, sed ad Deum solummodo, & ad Leges Sanctæ Ecclesiæ, ET AD PRINCIPATUM SANCTARUM ECCLESIARUM, TRADITUM VOBIS, RESPICIENS, mox inter acta dixi, ut oporteret, me ad aliquem accusantem respondere aut de mea ordi-*

ordinatione aliquid judicare, non sub eo, qui nunc judicare dignatur, causam me dicere necesse est, sed alibi, apud quem Sacrorum Canonum lex custoditur, & usque hactenus consuetudo servatur; memoriam faciens vestri sancti Capitis, & Apostolicæ Sedis, dicens, vos esse Dominos hujus examinationis. Stephano concinit Theodosius Ecdiniensis Episcopus, qui lectis in Romana Synodo ejusdem Stephani libellis ait: *Constat venerandos Sedis vestræ Pontifices, QUAMVIS IN TOTO MUNDO SEDES APOSTOLICA ECCLESiarUM SIBI JURE VINDICET PRINCIPATUM, ET SOLAM ECCLESIASTICIS CAUSSIS UNDIQUE APPELLARE NECESSE SIT, specialiter tamen gubernationi suæ Illyrici Ecclesias vindicasse.* Sed modus aliquis in citandis Patribus. adhibendus est. Unum tamen non omitam, Bernardum scilicet, qui ita Eugenium adloquitur [5]: *Appellatur de toto mundo ad te: id quidem IN TESTIMONIUM SINGULARIS PRIMATUS TUI. Quid his ad divinum appellationum jus adserendum aut disertius aut magnificentius desideretur?*

IV. Non despondet tamen animo Febrinius juberque (6) illud a nobis considerari, quod Gelasius I. scripsit ad Faustum fungentem officio Legationis Constantinopoli apud Harduinum Tom. II. Concil. col. 885. scilicet:

Ff 4

No.

(5) de consider. lib. III. cap. 2.

(6) T. II. pag. 224.

Nobis opponunt Canones, dum nesciunt quid loquantur. . . IPSI CANONES SUNT, qui appellationes torius Ecclesiæ ad hujus Sedis examen deferri voluerunt. *Non dicit* (quam acute!) IPSE DOMINUS, *vel* IPSÆ SCRIPTURÆ SUNT, *sed* IPSI CANONES SUNT. Egregie fane. At cur sequentia non legit? Idipsum invenisset, quod heic desiderat. Loquens ergo sub ejus epistolæ finem *Gelasius* de sententia, quam in *Acacium Felix III.* protulerat, *quapropter* inquit, *non veremur, ne Apostolica sententia resolvatur, QUAM ET VOX CHRISTI, & Majorum traditio, & Canonum fulcit auctoritas, ut totam potius Ecclesiam semper ipsa dijudicet.* Canones igitur *Gelasius* urgebat, quia Canones adversarii jactabant. Ne autem quis crederet, appellationum jus tantummodo Ecclesiasticum esse, non divinum, addit *vocem Christi*, quam Canones sequuti sunt, ut alibi diximus.

V. Sed quanam Canones sunt a *Gelasio* indicati? Utiq; *Sardicenses*. Mirabitur *Febronius*, mecum *Gelasio* Canones *Sardicenses* Patribus de appellationum jure tribuere. Nam ut adversus *Colonienses* disputat (7), TAM ACCURATE, & PEREMPTORIE *Febronius* Cap. V. §. 6. 7. genuinum sensum *Sardicensium* Canonum explanaverat, ut mirandum merito sit, *Colonienses* heic redire in idipsum. Perspicuum est ex ipsis hu-

91. IUS

„ jus Synodi Canonibus , vigore eorundem
 „ nihil aliud in Concilio *Romani* Episcopi
 „ determinari , aut inquiri , quam *utrum caussa*
 „ *sit retractanda in Provincia nec ne* . Itaque
 „ hæc verba Canonis VII. *donec caussa ejus*
 „ *fuerit in judicio Romani Episcopi determi-*
 „ *nata* , non significant *causam a Romano*
 „ Pontifice judicandam , sed tantum ab eo de-
 „ terminandum , *utrum locus sit novo examini*
 „ *& judicio* “ . Similia contra Clariss. Viros
Kauffmanium & Sangallum jactat (8) ; “ Præ-
 „ rendit , inquit , D. *Kauffmans* . . . uti &
 „ P. *Sangallo* , . . per Concilium *Sardicense*
 „ in materia appellationum non fuisse in-
 „ troductum jus novum ; sed confirmatum
 „ vetus ex divino profluens . Contrarium
 „ adseruit , & nisi me multa fallant , solide
 „ adversus argumenta *Natalis Alexandri* (quæ
 „ *Sangallo & Kauffmans* recoquunt) stabili-
 „ vit *Febronius Cap. V. §. 3* . Iis , quæ ille
 „ ibidem de sensu & vi verborum *Sardi-*
 „ *censium* Canonum tradit , non est opus
 „ heic adjungere quidquam “ . Vide quan-
 „ tum opiniones hominum discrepent . Ego
 „ vero existimassetem , *opus* fuisse , ut iis quæ
 „ de *Sardicensibus* Canonibus in *Antifebronio*
 „ (9) proposita sunt , responsum *adjungeret* .
 „ Nam quod addit (10) . *qui in hanc rem pla-*

ta

(8) *ibid.* pag. 233.(9) *l. c. cap. III.*(10) *T. II. pag. 234.*

*ra desiderat, legat studiose Zegeri Van-Espen dissertationem in Canones Sardicenses, quæ exstat in ejusdem Clarissimi Viri Commentario in Canones & decreta juris veteris ac novi posthumo pag. 258. & seqq. edit. Colon., Litterariam ad eruditionem quidem spectat, sed parum ad rem facit. Scilicet Van-Espenii dissertationem videram; at quæ contra Febronium disserui, illius quoque Jurisperiti figmenta propulsant. Sed Canones recitemus huc pertinentes. Sunt hi apud Dionysium Exiguum Can. III. IV. & VII. qui postremus rectius in Græco est Canon V. Ex Canone III. hanc ultimam partem, quæ solum ad rem præsentem spectat, quæque idcirco separato numero effertur in MSS. aliarum antiquarum Collectionum latinarum exscripsisse sufficiat. " Si a-
 ,, liquis Episcoporum judicatus fuerit in a-
 ,, liqua causa, & putat se bonam causam habere, ut iterum Concilium (sic Dionysius aliarum collectiones latinæ cum Græco judicium) renovetur; si vobis placet, S. Petri Aposto-
 ,, li memoriam honoremus, ut scribatur ab
 ,, his, qui causam examinarunt (aliarum collectiones latinæ addunt: vel ab Episcopis, qui in
 ,, proxima Provincia morantur) Julio Romano
 ,, Episcopo: & si judicaverit renovandum
 ,, esse judicium, renovetur, & det iudices.
 ,, Si autem probaverit, talem causam esse,
 ,, ut non refricentur ea quæ acta sunt, quæ de
 cre-*

creverit, confirmata erunt. Si hoc omnibus
,, placet? Synodus respondit: Placet Ca-
,, non quartus. *Gaudentius* Episcopus dixit:
,, addendum, si placet, huic sententiæ, quam
,, plenam sanctitate protulisti; ut quum ali-
,, quis Episcopus depositus fuerit eorum E-
,, piscoporum iudicio, qui in vicinis locis
,, commorantur, & proclamaverit agendum
,, sibi negotium in urbe *Roma*: alter Epi-
,, scopus in ejus Cathedra; post appellatio-
,, nem ejus, qui videtur, esse depositus,
,, omnino non ordinetur, nisi causa fuerit
,, in iudicio Episcopi *Romani* determinata.“
Canon septimus, alias quintus: “ *Osus E-*
,, piscopus dixit: Placuit autem ut si Epi-
,, scopus accusatus fuerit, & iudicaverint
,, congregati Episcopi regionis ipsius, & de
,, gradu suo eum dejecerint; si appellave-
,, rit, qui dejectus est, & confugerit ad
,, Episcopum *Romanæ* Ecclesiæ, & voluerit
,, se audiri; si iustum putaverit ut renove-
,, tur iudicium, vel discussionis examen,
,, scribere his Episcopis dignetur, qui in
,, finitima & propinqua Provincia sunt, ut
,, ipsi diligenter omnia requirant, & juxta
,, fidem veritatis definiant. Quod si is, qui
,, rogat causam suam iterum audiri, depre-
,, catione sua moverit Episcopum *Romanum*
,, ut de latere suo Presbyterum mittat; e-
,, rit in potestate Episcopi, quid velit, &
,, quid æstimet. Et si decreverit mittendos
,, esse

„ esse , qui præsentes cum Episcopis judi-
 „ cent , habentes ejus auctoritatem , a quo
 „ destinati sunt ; erit in suo arbitrio . Si
 „ vero crediderit Episcopos sufficere , ut ne-
 „ gocio terminum imponant ; faciet quod
 „ sapientissimo consilio suo judicaverit .“

VI. Hæc potro eorum summa est , quæ
 in *Antisebrenio* cum *Balleriniis* S. Leonis M.
 Editoribus dicta a me fuerunt . I. Canon III.
 etsi *Dionysius* in titulo *damnati* Episcopi qui
appellaverit Romanum Pontificem , meminit,
 de propria appellatione non loquitur , quam
Osus in ipso Canone , uti Can. VII. al. V.
 expressisset . “ Ipsa certe , inquiunt *Ballerinii*
 „ (11) , Canonis tertii (ad quem quartus
 „ refertur) verba nihil amplius indicant ,
 „ nisi sermonem esse de Episcopo , qui pri-
 „ ma cognitione damnatus , ut fieri solebat ,
 „ a suæ Provinciæ Episcopis , novam caus-
 „ sæ cognitionem efflagitet : *putat se bonam*
 „ *causam habere , ut iterum Concilium renove-*
 „ *tur* ; quod quidem secundæ cognitionis ju-
 „ dicium ex faciliiori & frequentiori usu ,
 „ ubi expressa ad Sedem Apostolicam ap-
 „ pellation non intercessisset , a finitimis E-
 „ piscopis in Synodum cogendis quæreba-
 „ tur . Decernitur autem , ut in honorem me-
 „ moriæ S. *Petri* ipsi judices primæ sententiæ
 „ scribant ad *Julium Romanum* Antistitem ,
 „ qui si novum iudicium adhibendum cre-
 di-

[11] in S. Leon. M. T. II. col. 24.

„ diderit, secundæ cognitionis *judices det ex*
 „ finitimis utique Episcopis; unde Canone
 „ IV. aliquid *addendum* subiicitur post hoc
 „ secundum *Episcoporum judicium qui in vicinis*
 „ *locis commorantur*“. 2. Canon quartus ap-
 pendix est Canonis III. quod indicant illa:
Addendum si placet huic sententiæ, quam ple-
nam Sanctitate protulisti; “ idque, inquit
 „ iidem *Ballerinii* (12), *addendum in hy-*
 „ pothesi, qua Episcopi depositio statuta ab
 „ Episcopis suæ Provinciæ in primo iudicio
 „ etiam in secundo ab Episcopis finitimis,
 „ quos *Romanus Pontifex* iudices dederit,
 „ confirmata fuisset, indicare videntur se-
 „ quentia: *Quum aliquis Episcopus depositus*
 „ *fuert eorum Episcoporum iudicio, qui in vicinis*
 „ *locis commorantur*, secundo utique iudicio,
 „ quod solum ad Episcopos *finimos* poterat
 „ pertinere. Si ergo is, qui depositus fuit,
 „ huic quoque iudicio non adquiescens, *pro-*
 „ *clamaverit agendum sibi negotium in urbe*
 „ *Roma*, decernitur, ut *alter Episcopus in*
 „ *ejus Cathedra post appellationem ejus*, qui
 „ *videtur esse depositus, omnino non ordinetur,*
 „ *nisi causa fuerit in iudicio Episcopi Roma-*
 „ *ni determinata*. Licet nimirum duo uni-
 „ formia depositionis iudicia præcesserint,
 „ alter in Concilio Episcoporum ejusdem
 „ Provinciæ, alterum ab Episcopis finiti-
 „ mis, vi tamen appellationis ad Apostoli-
 „ cam

(12) l. c. col. 949.

„ cam Sedem , quam depositus (uti tertio
 „ canone præfertur) proprie antea non in-
 „ terposuerat , tertium iudicium conceditur ,
 „ & istud quidem in Urbe , quo caussa in
 „ iudicio *Episcopi Romani* terminetur . . . .
 „ Quod si Canonis quarti *Græca* lectio adeo
 „ expressam appellationis & iudicii in Urbe
 „ habendi mentionem non exhibet , uti le-
 „ ctio *latina* , satis tamen reipsa innuitur iis
 „ e *Græco* redditis verbis , quibus nulla no-
 „ vum aliorum iudicum delegatione memo-
 „ rata , ipsius *Romani* Episcopi cognitio exi-
 „ gitur , ut causæ terminus imponatur . Si
 „ quis *Episcopus fuerit depositus iudicio Epi-*
 „ *scoporum , qui sunt in vicinitate , & dicat*
 „ *rursus sibi defensionibus locum competere , non*
 „ *prius in cathedram ejus alius substituat* ,
 „ *nisi Romanus Episcopus cognoscens de hoc ,*
 „ *finem imposuerit* . Certe illum , qui potest
 „ per delegatos iudices , vel per Legatum
 „ causam cognoscere , eodem jure posse et-
 „ tiam per se illam definire , negari ne-
 „ quit . 3. Ubi in Canone III. una novi
 „ iudicii petitio attenditur absque ulla ad
 „ *Romanum Pontificem* appellatione , in VII.
 „ al. 5. agitur (ut cum iisdem *Balleriniis* lo-
 „ quar) “ de appellatione proprie dicta ad
 „ *Episcopum Romanum* , ad quem Episcopus
 „ depositus confugere , ac ipsum appellatio-
 „ nis iudicium promovere traditur : unde
 „ hic Can. 7. al. 5. non vero Can. 3. in-
 „ ter .

„ fertus fuit a *Zosimo* in *Commonitorio*, quod
 „ dedit Legatis ad *Africanos* an. 418. quum
 „ appellationem proprie dictam a *Sardicensi*
 „ confirmatam probare voluit“.

VII. Hinc autem maximum colligitur
 discrimen quod tertium inter & septimum
 Canonem interest. Eo tantum Canone adhi-
 bita a Patribus fuit formula: *S. Petri Apo-*
stoli memoriam honoremus. “ Ubi enim, que-
 „ madmodum *Ballerinii* observant (13), non
 „ intercedit expressa ad *Romanam* Sedem ap-
 „ pellatio, novum, quod petebatur, judi-
 „ cium ex *finitimis* Episcopis quæri solebat,
 „ ut ex *Can. XIV. Antiocheno* aliisque te-
 „ stimoniis liquet: neque in hoc Apostoli-
 „ ca auctoritas necessaria erat. Quum igi-
 „ tur *Sardicenses* Patres non ex jure, quod
 „ cogeret, sed ex observantia in Sedem A-
 „ postolicam hanc methodum servari præce-
 „ perint, ut hac ratione ejusdem Sedis au-
 „ thoritatem & honorem promoverent, cui
 „ *Eusebiani* detrahere conati fuerat, ea for-
 „ mula usi videntur. In hoc autem Ponti-
 „ ficii primatus ratio habita fuit. Neque
 „ enim hunc honorem *Romane* Sedi iidem
 „ Patres detulerunt, quasi putarent, nullum
 „ ipsi jus in appellationibus competere,
 „ quod sequentibus Canonibus satis declara-
 „ runt; sed quia eo quoque casu, quo judices
 „ ex *finitimis* Provinciis darentur, citius
 „ ab

(13) *l. c. col. 247.*

„ ab ea Sede dandos crederent , quæ ratio:
 „ ne primatus in omnes Ecclesiæ provincias
 „ jurisdictionem habebat , quam a Metropo:
 „ litano Episcopo , qui per se in provinciæ
 „ finitimæ Episcopos nihil juris habet. Ce:
 „ terum hac formula abstinuerunt in cano:
 „ nibus sequentibus , ubi de appellatione
 „ proprie dicta ad summum Pontificem ser:
 „ mo est : quia heic non merum honorem
 „ alias non necessarium , sed jus proprium
 „ ejusdem Sedis noverunt “ . Est etiam a:
 „ liud , quod quantum *Romani* Pontificis au:
 „ ctoritati *Sardicenses* Patres detulerint , palam
 „ facit . Si autem , inquiunt Canone tertio ,
 „ probaverit (*Romanus Episcopus*) talem caus:
 „ sam esse ; ut non refricentur ea , quæ acta sunt ;
 „ quæ DECREVERIT , CONFIRMATA erunt non
 „ Synodi , cujus acta non refricanda ipse cen:
 „ suerit , sed Pontificis id decernentis auctori:
 „ tate . Quo spectat illud *S. Leonis M.* (14):
 „ nobiscum itaque vestra fraternitas recognoscat
 „ Apostolicam Sedem , pro sui reverentia a vestræ
 „ etiam provinciæ Sacerdotibus , innumeris relatio:
 „ nibus esse consultam per diversarum quemadmo:
 „ dum vetus consuetudo poscebat appellationem
 „ causarum , aut retractata , AUT CONFIRMATA
 „ fuisse judicia . Quamquam quid Leonem appel:
 „ lo , quum ipsi Græculi etsi Romanæ Ecclesiæ
 „ perinfernse idipsum fassi fuerint ? In his *Zo:
 „ naras Constantinopolitanus Monachus Sardicen:
 „ sem*

sem Canonem quartum ita interpretatur (15): si aliquorum criminum accusatus fuerit Episcopus, ac eorum, qui in vicinia sunt, vicinorum videlicet, & qui prope degunt, Episcoporum iudicio depositus; seque is nihilominus causam suam æquis rationibus tueri posse adfirmet; non ante, inquit in Episcopalem ejus Sedem alium substitui liceat, quam de illius depositione PAPA certior factus REM IPSE DEFINIVERIT, hoc est, quid teneri velit, ostenderit; EAMQUE DAMNATIONEM AUCTORITATE SUA AUT CONFIRMANDAM, AUT RESCINDENDAM EXISTIMARIT. Neque omissendus Theodorus Balsamon Patriarcha Antiochenus Græcorum Schismaticorum doctissimus, qui in eundem Canonem ait (16): Quum dixissent Patres, Provincialium sententiam appellationi subiaci, & a propinquis Episcopis jussu Papæ examinari; nunc dicunt, quid fieri debeat, si ab iis etiam is, qui appellavit, condemnatus fuerit, & se rursus gravari dicat. Statuunt ergo, ut res in integro maneat, & in ejus, qui condemnatus est, Ecclesiam alius non eligatur, NISI SECUNDA APPELLATIO A PAPA EXAMINATA FUERIT. Non dicit Balsamon, Romanum Pontificem necessario alios judices dare debere, qui iterum judicarent; sed se-

Antif. Vind. T. III. G g cun-

(15) apud Bevereg. Pandect. Canon. T. I. pag. 488.

(16) *Ibid.* pag. 487.

cundam appellationem ab eo examinandum esse adleverat.

VIII. Ubi ergo *Febronium*, *Canones Sardicenses* genuinum sæpe *fatarum appellationum fundamentum seu verius occasionem* fuisse iterum adfirmantem audieris [17] redivivum in *Febronio Quesnellum* ridebis (18). “ In duobus certe Canonibus IV. & VII. qui de appellatione ad Romanum Pontificem loquuntur [utor & heic *Balleriniorum* verbis] nihil invenies, quo novum jus condidi vel leviter indicetur. Non tribuitur hujusmodi appellationum interponendarum, aut recipiendarum facultas, sed certa præsumitur; & solum canone septimo diversus modus designatur a Pontificio beneplacito pendens; canone autem quarto eorum audacia reprimitur, qui appellatione ad Apostolicam Sedem pendente, Episcopo quasi absolute deposito contra appellationis jus successorem creare niterentur: quod in *Eusebianos* aliqua ratione constitutum videtur, qui *Arhanasii* causam Romam delata in *Antiochena* pseudo Synodo *Gregorium Alexandria* Episcopum consecraverant. Adde quod canon septimus, dum profitetur, delegatos Apostolicos, si a Pontifice mittendi judicentur, habere.

(17) T. II. pag. 340.

(18) *Quesnellus* nempe in *S. Leon. diff. V. cap. XV. de Sardicensi Concilio* ait: *illi tamen Concilio debetur earum appellationum origo.*

„ habere auctoritatem ejus , a quo destinati sunt ;
 „ jus utique in hisce causis non a Conci-
 „ lio tributum , sed ipsi Pontifici competens
 „ satis declarat : quod quidem jus in appel-
 „ lationibus non tam *Occidentis* , quam *O-*
 „ *rientis* ad solum primatum referri potest ,
 „ quo *Romanus* Antistes omnibus & *Orientis*
 „ & *Occidentis* Episcopis non solo ordine ,
 „ sed jurisdictione etiam præsudet “ . Qua-
 „ mobrem , ut iidem docti viri animadvertunt ,
 „ quum *Valentinianus III.* Imperator in epi-
 „ stola *Chalcedonensi* collectioni inserta , quæ
 „ inter epistolas *Leonis* censetur ep. 55. ad-
 „ seruit *Flavianum Constantinopolitanum* Epi-
 „ scopum a pseudo Synodi *Ephesinæ* senten-
 „ tia ad *Romanam* Sedem appellasse secundum
 „ solemnitatem , seu ex *Græco* secundum sole-
 „ mnem usum Conciliorum , qui scilicet præ-
 „ sertim post *Sardicensem* Canonem invaluit ,
 „ hujus rei originem non Concilio *Sardicen-*
 „ *si* , sed primatui adtribuit . Memorato e-
 „ nim primatu , ob quem *Romanus* Episco-
 „ pus locum habet & facultatem de fide &
 „ Sacerdotibus judicare , subdidit : *Hac enim*
 „ [primatus] *gratia secundum solemnitatem*
 „ *Conciliorum* & *Constantinopolitanus* Episco-
 „ pus eam [*Romanum* Antistitem] *per libel-*
 „ *los appellavit* . “

IX. Ineptit vero *Febronius* , dum iterum
 ait (19) : *Canones Sardicenses modum adhi-*

G g 2

bent

bent auctoritati Episcopi Romani, cui nihil aliud licere volunt, quam ut novos iudices donet Episcopos ex vicina Provincia (quibus ipsa, si velit de suis unum adjungere valeat) qui una cum prioribus iudicibus intersint renovationi Concilii & iudicii. Primus ab Hincmaro hunc errorem hausit de Marca (20); ab hoc Quæsnellus Dupinius alique, qui propterea Sardicenses Patres tantum retractationis, seu revisionis causæ decernendæ potestatem fecisse Romano Episcopo docuerunt: ubi enim priores iudices debent novo iudicio suos quoque calculos dare, non propria appellatio, sed mera revisio ab iisdem vocatur. At quam hæc hypothesis falsa sit, ex propria Canonum explicatione quisque intelliget: finitimos enim Episcopos designandos Canon VII. al. V. aperte tradit, eodemque sensu ea adcipienda sunt Canonis III.: *det iudices*; de prioribus autem iudicibus admittendis ne verbum quidem. Quid vero falsius dici poterat, quam quod Febronius Quæsnellianæ temeritatis imitator quasi ex tripode pronunciavit, nihil aliud per Sardicenses Canones Romano Episcopo licere, nisi novos iudices dare? Vidimus enim Canone IV. (quem septimum typographi fortasse errore Febronius paullo superius indicabat;) tertium iudicium, quod Romæ ab ipso Pontifice ferri deberet, depositis Episcopis fuisse concessum: Nisi causa
fue-

fuerit in iudicio Episcopi Romani determinata; verba sunt Canonis, quæ quod Febronius eo detorqueat, ut non significant causam a Romano Pontifice iudicandam, sed tantum ab eo determinandum utrum locus sit novo examini & iudicio, Jureconsulti est se cum Simiis, non cum hominibus ratione utentibus ac genuinam verborum usurpationem pernoscentibus agere existimantis,

X. Quæ porro cum ante, tum post *Savicense* Concilium gesta sunt, atque in Ecclesiasticos Annales relata, hæctenus dicta mirifice comprobant. Nimirum (quod tertio loco examinandum proposueram) perpetua universæ Ecclesiæ consuetudo vel a primis Christiani nominis temporibus obtinuit, ut *Romani* Pontificis tribunal appellaretur. De quo antequam dissero, nonnulla *Febronii* dicta sunt castiganda. *Ostendit*, inquit ille (21), Petrus de Marca . . . & CONSTAT ALIUNDE, quod Concilia Provincialia suprema iudicandi potestate, a qua appellari non poterat, gavisæ sint, quæ auctoritas illis in Concilio generali octavo adhuc confirmata fuit. Mihi vero CONSTAT, *Petrum de Marca* egregie hallucinatum fuisse; constabit autem magis, si quæ superiori capite disceptavimus, recolantur (22). Illud uberiores me-

G g 3

retur

(21) T. II. pag. 443.

(22) Confer etiam cl. David in opere inscripto: *des Jugemens Canoniques des Eveques* Paris 1671. Cap. I, III. & IV.

retur disquisitionem, quod ex *Nicanis* Canonibus *Febronius* profert. “Episcopi *Afri-
 ,, cæ*, inquit (23) . . . *Cœlestino* Papæ apud
 ,, *Petrum* *Constant* col. 1060. rescripserunt :
 ,, *Decreta* *Nicæna*, sive inferioris gradus cle-
 ,, ricos, sive ipsos *Episcopos*, suis *Metropoli-*
 ,, tanis apertissime commiserunt . . . Hoc au-
 ,, tem, inquit *Constant* col. 1061. not. a.,
 ,, *Decreta* *Nicæna* providerunt Canone V.
 ,, quo præceperunt annis singulis per unam-
 ,, quamque Provinciam bis in anno Concilia
 ,, celebrari, ut communiter, omnibus simul *E-*
 ,, piscopis provinciae congregatis, discutiantur
 ,, hujusmodi quæstiones, quæ subortæ fuerant
 ,, ... Atque ita *Afri* . . . . ex decretis
 ,, Concilii *Nicæni* Papæ recte negarunt jus
 ,, appellationum “. Vere ne hæc obijcian-
 tur, ut exploratum fiat, prius de *Nicæno*
 Canone quarto disputabimus; pauca deinde
 de *Afris* subijciemus.

XI. Atque equidem miror, quei fieri pos-
 sit, ut de *Marca*, eumque sequuti *Quesnel-*
lius, *Dupinius*, *Febronius* appellationes ad
Romanum Pontificem a *Nicanis* Patribus eo
 Canone denegatas velint. Quum enim de
Romano Pontifice nulla fiat mentio, hoc
 numquam efficient, nisi Provincialia Conci-
 lia supremæ in *Episcoporum* præsertim caus-
 sis dijudicandis auctoritatis a quibus nullus
 sit ad superius tribunal appellationi locus,
 agni-

agnita ab illis Patribus fuisse ostendant. Nempe si *Nicanos* Patres, quum apud Provincie Synodos *discuti hujusmodi quæstiones jufferunt*, appellationes exempli causa ad generale, vel etiam ad Nationale Concilium non abrogasse constat, quo demum pacto adversarii, ut appellationes ad *Romanam Sedem* ibi improbatæ dicantur, obtinebunt? Sed nihil certius, quam quod Patres *Nicani* intactas ad Concilia sive generalia sive etiam Nationalia a Provincialibus Synodis appellationes voluerint. Nonne *Febronius Afros* obijcit? Atqui *Africani* Patres verbis a *Febronio* adlatis continenter subijciunt (24). *Maxime quia unicuique concessum est, si iudicio offensus fuerit Cognitorum ad Concilia sue Provincie, vel etiam universale provocare.* Non ergo omnes omnino ad superius tribunal provocationes a *Nicanis* decretis veritas crediderunt. Sed vel ipsi *Nicane* Synodi Patres suo exemplo id ostenderunt. *Petrus*, ut *Athanasius* narrat (25), *apud nos ante persecutionem Episcopus, in persecutione Martyr occubuit.* Hic MELETIUM, qui Episcopus in *Ægypto* erat, plurimorum convictum scelerum, ac potissimum, quod immolasset *Idolis*, IN COMMUNI EPISCOPORUM SYNODO deposuit . . . . . Interim Meletio hæc agente, *Arriana exorta est hæresis; sed in*

G g 4

Ni.

(24) apud *Const. eol.* 1061.(25) *Apolog.* 11.

Nicæna Synodo ipsa quidem hæresis anathematēte damnata, Arianique rejeſti, MELETIANI ALIQUO MODO RECEPTI SUNT : Exstat enim vero ea de re ipsorum Nicænorum Patrum ad Eccleſiam Alexandrinam epiſtola, quæ Athanaſii narrationem confirmat. In ea ſcilicet ajuunt: Concilium, clementius aliquando in Meletium animatum, (nam ſummo jure nullam merebatur veniam) decrevit, ut in ſua civitate maneat ; poteſtatem autem nullam habeat vel manus imponendi vel adminiſtrandi, . . . ſed ut ſolum dignitatis nomen retineat . Meletii igitur in Alexandrina Synodo depoſiti cauſam Nicænum Concilium retractavit, eumque, qui, quod a Synodo Provinciæ depoſitus eſſet, Epiſcopus non erat, ſua in Civitate retento dignitatis nomine manere decrevit . An ergo veriſimile ſit, eoſdem Nicænos Patres ſibi, ut nulla a Synodo Provinciæ provocatio daretur, ſtatuendum duxiſſe ? Præterea luculentiffimum Nicænorum Canonum interpretem habemus Julium I, in epiſtola ad Eusebianoſ. Is enim quum a. CCCXLII. , ſeptemdecim ſcilicet poſt Nicænam Synodum annis hæſce litteras dederit Nicænorum Patrum mentem habere perſpectam potuit, nec quum ad Arrianos ſcriberet cavillationibus agentes, dubitandum, quin rem longe notiſſimam proponeret . Ait ergo Pontifex (26) : *Episcopi in*
ma

magna Synodo Nicæna congregati, non citra Dei consilium, prioris Synodi acta in alia Synodo disquiri permiserunt, ut qui judicarent, præ oculis habentes secundum futurum esse iudicium, cum omni cautela rem expenderent, & qui judicarentur, crederent, se non ex priorum iudicium odio & inimicitia, sed ex æquitatis præscripto iudicatos esse. Quod si Nicænis Patribus ea mens non fuit, ut nulla a Provinciæ Synodo appellatio liceret, multo minus censendi sunt provocationes ad Apostolicam Sedem auferre de medio voluisse. Quanta enim Romanos Præsules reverentia sint prosequuti, pervulgatum est. Nicænæ Synodi, inquit Bonifacius I. (27), non aliud præcepta testantur; adeo ut non aliquid super eum ausa sit constituere, quum videret nihil supra meritum suum posse conferri: omnia denique huic noverat Domini sermone concessa, Eadem sententia fuit Patribus Concilii Romani sub Felice III. quorum hæc sunt verba: Dominus ad B. Petrum dicente: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam &c. Quam vocem sequentes trecenti decem & octo Sancti Patres apud Nicænam congregati confirmationem rerum, atque auctoritatem sanctæ Romanæ Ecclesiæ derulerunt: quam utramque usque ad ætatem nostram successionēs omnes, Christi gratia præstante, custodiunt. Aliud quoque præsto est argumen-

mentum, quo *Nicanam* Synodum non reprobasse appellationes ad Apostolicam Sedem confirmetur. Nimirum ut a *Balleriniis* observatum est (28) " in *Sardicensi* Synodo ,
 „ quæ ex pluribus Patribus *Nicanis* coaluit,
 „ & *Nicani* Concilii veluti appendix habita est, appellationes ejusmodi expresse adprobantur: neque enim iidem Patres sibi contradixisse credendi sunt, ac deesse hac in re eam Synodum, pro qua facta recta servanda tantopere laborarunt." *Nicanus* igitur Canon eos appellationum iudices designavit, quorum erat facilior quibusque in locis cognitio, ut nihil tamen Apostolicæ Sedis auctoritati detraheretur.

XII. Haud tamen inficior, *Africanos* Patres (nam de his nunc dicendum) *Nicanum* Canonem ita interpretatos fuisse, ut *Romanis* appellationibus præcludi aditus videretur. Verum *Febronius* animadvertere debuerat, non nobis solum, sed etiam ipsi, suoque duci *Petro de Marca Afrorum* interpretationem obesse; supremam enim Synodorum Provincialium, quam ipse urget, auctoritatem *Afri* quei potuerunt agnoscere, quum ad *universale Concilium* provocaciones adseruerint? Ut ut est, *Africani* Patres disputationis æstu, (num potius *typho*, quem *Romanis* Pontificibus satis audacter exprobrant? abrepti non satis viderunt, quam alienum in sensum

sum *Nicæna* decreta pertraherent. Rem hanc a cl. *David* egregie discussam lege (29). Unum heic observare liceat. *Impendio deprecamur*, inquiunt *Afri* (30), *ut deinceps ad vestras aures hinc venientes* (Episcopos) *non facilius admittatis, nec a nobis excommunicatos in communionem ultra velitis recipere*. Cur? quia hoc etiam Concilio *Nicæno* definitum facile advertat *venerabilitas tua*. At de inferioribus Clericis, non de Episcopis id statuit *Nicæna* Synodus. Id agnoscunt *Afri*; sed addunt: *nam etsi de inferioribus clericis, vel laicis videtur ibi præcaveri, quanto magis hoc de Episcopis voluit observari?* At *Africanorum* Patrum pace dictum esto: absurda est, atque ab Ecclesiæ ipsius *Africanæ* disciplina abhorrens isthæc a Clericis ad Episcopos consequutio. *Africana* Ecclesia longe diversam in Episcoporum & clericorum causis servandis esse disciplinam agnovit, quum ad Episcopi causam primo cognoscendam duodecim Episcopos, sex tantum ad ferendum de Presbyteri appellatione iudicium adhiberi jusserit. Ac recte quidem, quum enim Episcoporum lapsus gravior sit, multoque magis publico Christianæ rei bono adversetur, quam clericorum culpa, aliam iudicii formam utrorumque causæ deposcunt. Quæ igitur ista collectio est: *Nicæni Patres trans-*
mari-

(29) *lib. cit. cap. I. art. 4. pag. 36. seqq.*

(30) *in epist. ad Cœlestin. T. I. epist. R. P. col. 1060.*

marinas inferiorum clevicorum appellationes ve-
tant; quanto igitur magis Episcoporum? Non
eam certe S. Augustinus probasset, qui ad-
versus Donatistas scribens [31] potuisse ait
Cæcilianum ejusque socios aliorum Collegarum
judicio PRÆSERTIM APOSTOLICARUM Ec-
clesiarum causam suam integram reservare.
Afros igitur dimittamus, neque majorem
illis quod ad hoc adtinet, auctoritatem
tribuamus, quam quæ supra adtulimus mo-
numenta & ipsius S. Augustini sententia
permittant (32).

XIII. Quod si ad universæ Ecclesiæ con-
 fuetudinem animum adijciamus, multo id
 congruentius videbitur. Nam ante *Sardicen-*
se Concilium, etsi monumentorum inopia
 laboramus, non paucæ ad Apostolicam Se-
 dem appellationes occurrunt: nempe anno
 Christi

CXLII. *Marcionis (33)*

CCL.

(31) *ep. CLXII. vet. edit.*

(32) Quæ *Africanis* cum *Romana* Sede super appellationi-
 bus disceptatio fuerit, in *Antifebronia* accurate pertra-
 ctatum habes [T. II. lib. III. cap. IV.] *Febronius* (T. II.
 pag. 289.) ea repetit, quæ hac de controversia post *Dupi-*
num in primo opere dixerat. Confer ergo cum *Antifebro-*
nia hunc *Febronii* locum, & quantum in hac *Febroniani*
 operis defensione desideretur, intelliges.

[33] Cl. P. *Zallwein* postquam *Marcionis* a patre suo
 Episcopo damnari ad Apostolicam Sedem confugium in me-
 dium adtulerat [T. II. pag. 203.] sed, inquit, quid re-
 sponsi tulit? "Nos injussu venerandi Patris tui facere il-
 lud non possumus. Quibus verbis satis indicat, eam
 dici appellationem non posse. Perinde ac si ab exitu,

non

CCL. *Privati*CCLII. *Felicissimi*, & sociorum ex *Africa*.CCLIV. *Basilidis*, & *Martialis* in *Hispania*.CCLXII. *Paulli Samosatani*.CCCXIII. *Cæciliani*.CCCXLI. *S. Athanasii*.

Has in *Antisebronio* (34) expensas habes, & illustratas. Quid ad hæc *Febronius*? Nihil. Solum quum easdem a P. *Sangallo*, & D. *Kauffmansio* indicatas legisset ait (35). "Hau-
 „ serunt varia hæc prætensionum facta, no-
 „ minatim *Fortunati* & *Felicissimi*, *Marciani*
 „ *Arelatensis*, *Basilidis* & *Martialis*, *Diony-*
 „ *sii Alexandrini*, *Paulli Samosatani*, *Cæci-*
 „ *liani*, *Athanasii*, *Johannis Chrysostomi* &c.
 „ hauserunt, inquam, illa omnia ex *Chri-*
 „ *stiani Lupi*, notissimi *Romanarum* partium
 „ advocati, libro, quem inscripsit: *Divinum*
 „ ac immobile *S. Petri Apostolorum Principis*,
 „ circa omnium sub cælo fidelium ad Roma-
 „ nam ejus *Cathedram* appellationes, adver-
 „ sum profanas hodie vocum novitates, adser-
 „ tum

non a provocatione ipsa appellationis nomen ducendum sit. Ceterum animadvertere debuit vir doctus, hocce responsum non a Pontifice, qui vacante Sede nullus tunc erat, sed a Romano Clero *Marcionem* tulisse; neque vero potestatem restituendæ *Marcioni* communionis, quam sibi Clerus *Romanus* non esse profitebatur, eam ipsi Pontifici denegare par est. Vide eruditum virum *Franciscum Antonium* de *Simeonibus* [T. I. cap. XI.] qui etiam *Marcionem* fuisse deinde a Pontifice in communionem receptum contendit.

(34) T. II. lib. III. cap. 2.

(35) T. II. pag. 236.

„ *tum privilegium* . Hic Tractatus *Romæ*
 „ primus publicatus anno 1679. nunc con-
 „ stituit Tomum octavum omnium *Christia-*
 „ *ni Lupi* Operum Venetiis impressorum .
 „ Eidem opposuit *Ludovicus Du Pin* , Do-
 „ ctor Sorbonicus, secundam ex suis differ-
 „ tationibus historicis *de antiqua Ecclesiæ di-*
 „ *sciplina* , hac sub rubrica : *De forma judi-*
 „ *ciorum Ecclesiasticorum* , ubi de *Appellatio-*
 „ *nibus* , *adversus nuperam Christiani Lupi de*
 „ *illis lucubrationem* . In ea iisdem , quæ *Lu-*
 „ *pus* pro sua sententia in medium protulit,
 „ exemplis , atque aliis , docet ex opposito,
 „ causas omnes tum temporis in partibus
 „ esse terminatas , nec ullam damnatis pro-
 „ vocationem ad *Romanum Pontificem* fuisse
 „ concessam ; ita , ut si quem in crimen
 „ prolabi contingeret , is fuerit compulsus
 „ causam apud Episcopum suum agere , aut
 „ si Episcopus esset , apud Synodum Pro-
 „ vinciæ , cui præerat Metropolitanus ; aut
 „ saltem si gravior esset causa , tum apud
 „ Episcopos Provinciæ , tum apud finitimos,
 „ a quibus provocari minime poterat . Qui
 „ hodie hanc chordam oberrant , uti bini
 „ Theologi nostri , *Venetus* atque *Ubius* ; il-
 „ lis satis est refricasse argumenta *Lupi* ;
 „ contrarias *Dupinii* rationes & documenta
 „ hætenus nemo evertit . Nimis confiden-
 „ ter dictum . Nemo evertit ? At ne *Franci-*
 „ *scum Antonium de Simeonibus* , qui *Dupinio*
 „ duo

duo de Romani Pontificis judiciaria potestate tomos opposuit, & *Gerardum Casteel* (36) heic memorem, *Dupinii* sui que laudatoris *Febronii* conatus me evertisse absque ulla jactantiæ nota existimarim. Erat *Febronii* ea refellere, quæ contra *Dupinium* multo diligentius, quam ceteri (verbo absit invidia) de hisce appellationibus pro mei instituti ratione differueram; sed dum nihil aliud mihi obijcit, quam *Dupinianæ* dissertationis laudes, pauci meis satisfactum argumentis existimabunt [37].

XIV.

(36) *Controv. historico Eccles. XXXI. Coloniae 1734.*

(37) Liceat heic pauca addere, quibus docti cæteroque Scriptoris confidentiæ occurratur. Is est P. *Zallwein* qui [T. II. pag. 204.] hæc generatim de appellationibus *antenicenis* scribere non dubitavit: *Et numquid heretici & schismatici e. g. Donatistæ, Arriani ad Imperatores provocarunt? anne Catholicus quis similes provocaciones adprobare auferit?* Nemo certe; sed equis ad Apostolicam Sedem appellationes cum hæreticorum ad Imperatores provocationibus comparari patienter ferat? & ab eo quidem Theologo, qui juris divini esse hujusmodi appellationes palam profiteatur? Quid vero illud, quod addit: *profecto si totam antiquitatem priorum sæculorum percurramus, vix ullum authenticæ appellationis exemplum reperire erit, aut si quæ admodum pauca exstarent, magis juri & consuetudini ordinariæ; quam exemplis quibusdam & factis undecumque peritis standum foret.* At quid quæso *authenticæ appellationis* nomine intelligit? Nos certe id unum cum utriusque juris peritis appellationem dicimus a *minore Judice ad Superiorem provocationem*. Quamobrem quum a superiori *Romane* Sedis auctoritate, quam aliquis imploraverit, retractionis judicium instituitur, hoc *appellationis* judicium vocamus, neque id ullus negarit, qui in Synonimis vocibus inaniter ludere, & fucum imperitis facere nolit. Num vero quæ supra indicavi exempla, a *minore judice ad superio-*

XIV. Id multo magis quod ad appellationes *Sardicensi* Concilio posteriores adinet dictum sibi habeat. Earum a *Sardicensi* Concilio ad S. Gregorii Magni Pontificatum appellationum historiam pertexui, nihil eorum omittens, quæ ad eas vindicandas facerent. *Febronius* vero magnam hanc molem paucis hisce verbis disiecit (38): *Exempla prætersarum appellationum a P. Zaccaria cit. lib. III. Cap. 2. 4. 5. & 6. recensitarum, haud ægre expedirentur, immo destruerentur, sollicitè conferantur tum iis, quæ Febronius l. c. §. 8. & 9. de similibus provocationum exemplis, earum indole, modo & effectu pluribus explicavit. Felicem enimvero Febronium, si credulos lectores inven-*

periorum provocationes non fuerunt? Num de his *Romana* Sedes non cognovit? Quid ergo illis deest, quominus *authenticæ* appellationes dicantur? Paucae equidem numero sunt; sed pauca etiam illorum temporum monumenta nobis supersunt. Juri præterea congruunt, divino inquam juri, quod ipse *Zallwein* agholcit. Neque a consuetudine abhorrent; nisi contrariam consuetudinem viguisse auctor evincat, quod in tanto veterum tabularum naufragio qui faciet? Hoc scio, S. Leonem M. in loco superius reddito *veterem consuetudinem* pro appellationum jure protulisse. Eamdem *Stephani Arissæus* in libellis *Bonifacio II.* adversus *Constantinopolitani* Episcopi *Epiphanii* sententiam oblatis testatus est his verbis: *hoc denuo adlegare non distuli; sancti ac Beati Capitis vestri Sedem Apostolicam implorans, & consuetudinem, quæ usque hætenus in nostra tenuit Provincia, non debere convelli; & supplicabam, ne auctoritas Sedis Apostolicæ, QUÆ VITA DOMINO NOSTRO JESU CHRISTO, ET A SACRIS CANONIBUS DATA EST, ita & PER ANTIQUAM CONSUE- TUDINEM SERVATA EST, in aliquo violaretur.*

(38) T. II. pag. 443.

venerit, qui hisce (ut *Sidonii* vocabulum usurpem) *Thrasonianis* verbis stare malint, quam commendatæ comparationis laborem suscipere! Quod ad me spectat, sancte profiteor, me, dum ad *Antifebronium* scribendum adgrederer, diligenter quidem, sed pacato animo qui *sollicito* ad veritatem adsequendam aptior esse solet, ea *Febroniani* operis loca expendisse. Quamobrem non video, quid flagitata a *Febronio* collatio ejus causam juvare possit; nisi id malis effugium dicere, quo quum nihil nobis respondere posset, respondisse tamen videretur. Non dissimulaverim tamen [neque enim *Febronianis* moribus vivo] aliquæ de *Theodoreti Cyrensis* appellatione, de qua in *Antifebronio* aliqua dixeram (39), *Febronium* in adnotationibus ad *Judicium Academicum Colonienſe* adtulisse (40). Verum prompta omnia sunt ex *Quesnelli* de hoc argumento dissertatione, quam *Ballerinii S. Leonis M.* opera edentes strenue refellerunt (41). Ea quæso in pauciora contrahamus, nihil tamen roboris si quod habent, imminuentes. Ait i. adversarius *Theodoretum* non tam *Leonis M.* tribunal appellasse, quam omnium *Occidentalium* Episcoporum operam implorasse, scripsit enim ad *Anatolium Patricium* (42): *Tuam*

Antif. Vind. T. III.

H h

ma

(39) T. II. lib. III. cap. V. n. 8.

(40) T. II. pag. 56.

(41) T. II. col. 1257.

(42) ep. 119.

gnificentiam oro, ut hanc gratiam a Triumphatore Imperatore obtineas, ut ad Occidentem adcedam, & ab illis Deo dilectissimis & Sanctissimis Episcopis judicer. Verum quoniam erant hi Occidentis Episcopi? Nimirum urbi-carie diœcesis Episcopi, ceterique, qui Romanam conveniebant, uno verbo Romanæ Synodi Episcopi. His autem nullum erat jus in causis Orientalium Episcopatum, nisi cum Romano Pontifice, qui secundum illorum temporum disciplinam in Synodo de ejusmodi causis judicabat. Hinc Concilii, & Episcoporum Occidentalium apud Theodoretum mentio, & ad hos etiam epistolæ. Idem ergo fuit Occidentis præsidium implorare, quod Romanæ Synodi, seu Romani Pontificis, qui unus ob sui Primatus dignitatem in Orientales quoque Antistites juris dicendi potestate poterat. Ait 2. nullum a Leone de Theodoro prolatum fuisse judicium, sed unam cum Romana Sede communionem illi concessam. Apparet id, inquit (43), ex sententia Legatorum ipsius Leonis in Actione VIII. Synodi Chalcedonensis apud Harduinum T. II. col. 499. ubi Theodoretum, inquit, sanctissimus ac beatissimus universæ Ecclesiæ Episcopus urbis Romæ Leo dudum in communionem suscepit, sicut litteræ ab eo ad nostram humilitatem directæ testantur. De decreto restitutionis a Leone in gratiam Theodoret-

(43) l. c. pag. 37.

doreti lato altum filetur. Sed oppido fallitur. An ignorat, quid in caussa *Maximi Antiocheni Anatolius Constantinopolitanus* ejusdem *Chalcedonensis Synodi Patribus* edixerit? *Definimus* (ita ille), *nihil horum valere, quæ in illa, quæ Synodus dicitur [pseudoephesinam intelligit] sunt confecta, nisi illud circa Sanctissimum Maximum magnæ Antiochenæ Civitatis Episcopum*: QUONIAM ET SANCTISSIMUS LEO IN COMMUNIONEM EUM RECIPIENS, PRÆESSE EUM ANTIOCHENSIVM JUDICAVIT ECCLESIAE. Tantumdem ergo erat antiquis Patribus damnatum Episcopum in communionem Romani Pontificis recipi, quantum Episcopatui, unde antea dejectus fuisset, restitui. Si igitur fatente *Febronio*, immo restantibus *Chalcedonensibus Patribus Leo* in communionem *Theodoreti* susceperat, Episcopatum quoque illi reddiderat. Quamquam quid conjecturis agimus? *Febronius* Actione VIII. Synodi *Chalcedonensis de decreto restitutionis a Leone in gratiam Theodoreti lato* ALTUM SILERI obijcit. Neque animadvertit id Actione I. altum declarari. Hæc tamen ex illa Actione legere in *Anti-febronio* poterat exscripta: *ingrediatur & reverendissimus Episcopus Theodoretus, ut sit particeps Synodi, quia ET RESTITUIT EI EPISCOPATUM sanctissimus Archiepiscopus LEO*. Ait 3. *Chalcedonenses Patres de*

Theodoret causa, quam actione I. sibi servarent, actione VIII. judicasse: unde illud (44): *secundum decretum sancti Concilii Theodoretus sanctissimus Episcopus Ecclesiam civitatis Cyri recipiat*. Ad hoc enimvero illud accipiat responsum, quod *Ballerinii Quesnello* dederant (45). “ *Chalcedonensis Synodus ab*
 „ Imperatore indicta fuerat eo præferim
 „ consilio ut Episcopi in latrocinio *Ephesi-*
 „ *no* depositi, ac in exilium pulsi, per ad-
 „ probationem Synodi, atque sententiam omni-
 „ um Episcoporum convenientium Episcopatum
 „ & Ecclesias proprias reciperent; quemad-
 „ modum ad ipsum Leonem scripsit *Pulcheria*
 „ *Augusta* epist. 77. S. Pontifex benemerentissimorum Augustorum consilio adnuens
 „ jam Legatos ad Synodum destinaverat,
 „ litterasque ad eandem Synodum dederat,
 „ in quibus eos Episcopos restituendos præ-
 „ scripserat. Lege epist. 93. c. 3. His igitur in circumstantiis, adceptis *Theodoret*
 „ documentis, etsi *Leo* de ipsius causa ad
 „ Apostolicam Sedem per appellationem delata
 „ iudicium ferens, eumque in communionem recipiens, ipsum, ut vidimus,
 „ sedi suæ restituerit restitutione juris; actualis tamen restitutio perficienda restabat,
 „ quæ quum Synodo jam commissa videri posset, ea secundum apostolicum ju-
 „ di-

(44) T. II. Conc. Hayd. col. 495.

(45) T. II. S. Leon. col. 1263.

„ dicitum ab ipsis *Leonis* Legatis atque a
 „ cuncto Concilio decreta fuit (46) . Qua-
 „ re Synodus *Chalcedonensis* in hac de *Theo-*
 „ *doreto* actione *Leonis* iudicium sequuta ,
 „ commissam sibi quodammodo actualem il-
 „ lius restitutionem decrevit . “

XV. Ut autem hætenus dicta colligamus,
 provocationes ad Apostolicam Sedem a di-
 vino Primatus jure dimanant; a *Sardicensibus*
 Patribus non primum constitutæ fuerunt ,
 sed confirmatæ , constanti denique a primis
 Ecclesiæ sæculis consuetudine roboratæ . Non
 mirum ergo , *Gallicanam* quoque Ecclesiam
 eas semper agnovisse . *Febronius* equidem qui
 inclytæ illius Ecclesiæ auctoritate se prote-
 gere studet , ægerrime tulit , me in *Antise-*
bronio (47) dissidium , quod inter sua super
 appellationibus dogmata , & *Gallicanæ* Ec-
 clesiæ sententiam intercedit , ipsi exprobras-
 se . Quapropter ad ea , quæ eo loco adtuli ,
 aliquid respondere conatus est . Testem de-
 deram *Natalem Alexandrum* divinum appel-
 lationum jus defendentem . *Bellum* , inquit
Febronius (48) , & *solidum argumentum* ! Quid-
 ni ? Nemo certe sibi perluadeat , *Natalem*
Alexandri , qui pro *Gallicanæ* Ecclesiæ liber-
 tatibus acerrime dimicavit , in ejus Ecclesiæ
 conspectu libro *Parisiis* edito appellationes

H h 3

hu-

[46] Hinc Actione VIII. Patres agebant : Theodoretus
dignus est Sede . . . Post Deum LEO judicavit .

(47) T. I. *Introduct. cap. III. n. 6.*

(48) T. II. *pag. 539.*

huiusmodi propugnasse, easque non a *Sardicenfibus* Canonibus, sed ex divino jure ad-
 cerxivisse, nisi id *Gallicanis* Præsulibus pro-
 batum iri intellexisset. *Gerbasii* præterea li-
 brum *de causis Majoribus* protuli jussu *Gal-*
licani Cleri compositum, in quo licet ad
Sardicenses Canones appellationum institutio
 referatur, non tamen unius *revisionis* a *Fe-*
bronio post *Petrum de Marca* excogitatæ sed
 veræ appellationis jus Romano Pontifici illis
 Canonibus adsertum dicitur (49); tum quia
 Can. 7. verbum APPELLARE usurpatur . . .
 tum quia vicit reipsa hæc opinio, eique vulgo
 subscribunt sacri juris interpretes. Tandem ex
 iis, quæ in conventu Cleri *Gallicani* a. MD-
 CLXXXI. contigerunt, quid Ecclesia *Galli-*
cana de appellationibus sentiat, collegeram.
 Nimirum delato ad conventum libro, quem
 decem ante annos cl. *David* ediderat præ-
 notatum: *des jugemens Canoniques*, aliqua in
 eo reprehendenda censores invenerunt, quæ
 ad quinque capita revocarunt. Nihil vero
 in his legere est de appellationibus ad Ro-
 manum Pontificem, quas vir doctus strenue
 defenderat. Auctor responsum accusationibus
 obtulit, quo censores sibi abunde satisfactum
 fuisse declararunt. In eo autem quum Au-
 ctor se non de primæ cognitionis causis,
 sed de appellationibus a sententia in Pro-
 vincia Synodo adversus Episcopum lata se
 loqu-

loquutum fuisse testificetur, appellationes magis magisque confirmat. Reponit *Febronius* (50): "*Davidis* declaratio ad solas „ causas Episcoporum restricta, Clero tunc „ poterat sufficere: tum, quod ea omnes „ inferiorum Clericorum appellationes ex- „ cluderet; tum quod hac declaratione a „ Clero [uti quidem prætendit *Zaccaria*] „ tacite probata, satis significaretur, nullam „ ad *Romanum* Pontificem appellatione jure „ divino niti; ex quo ea, in casu existen- „ tis hac in parte legis divinæ, omnibus „ peræque gravatis ex æquo concedi debe- „ ret". Dubitat ergo *Febronius*, an Clerus *Gallicanus* Juri divino appellationes adscri- bat. Dubium eximere vel unus *Natalis Alexandri* debuerat; sed demus graviorem testem. Is est Archiepiscopus *Senonensis*, cujus hæc sunt verba: *Quod ex hac auctori- tate, quam Christi institutione in nos (Episco- pos) Pontifex habet, legitime sequitur jus est judicandi fontes Episcopos. Quod si illos a Pro- vinciae Episcopis in primæ cognitionis causa judicari mores nostri postulant, jus tamen sus- cipiendarum appellationum est ipsi absque ulla controversia servatum* (51). Qui ergo Cleri-

H h 4

co-

(50) T. II. pag. 540.

(51) Instruction Pastorale contenant une troisième lettre à un Conseiller du Parlement de Paris 1753. C'est EN CONSÉQUENCE de cette autorité, qu'il a sur nous par l'institution de Jésus-Christ, qu'il a droit de juger les E-
voques

corum inferiorum causæ a *Gallis* a divino *Romanarum* appellationum jure eximi possunt? Duo *Febronius* admodum diversa distinguat, prohibere summo Pontifici, ne si velit, etiam Clericorum appellationes si velit admittat, & clericis interdicere, ne ad *Romanum* Pontificem appellent. Illud juri divino opponitur; neque hoc *Gallicana* Ecclesia umquam ausa est: at alterum, nisi *absoluta* quædam interdictio intelligatur, cum jure divino non pugnat; quum enim dubitari nec sine causa posset, an ea uti potestate, omnibusque in locis expediret, cautum a *Sardicensi* Concilio fuit, ipsis etiam Pontificis *Romani* Legatis adsentientibus, ut *ordinaria Presbyteris & aliis minoribus clericis* appellatio concederetur ab *Episcopis* ad *Concilium provinciale*, *Episcopis autem ad Sedem Apostolicam*, ut ait *Bellarminus* (52).

XVI. Quum nihil aliud *Febronio* restet ad infringendam *Romanarum* appellationum auctoritatem, querimonias iterat de earum frequentia, atque abusibus (53). Sed quod ad frequentiam adtinet, quam *ambitioso juri novarum decretalium* tribuit (54), non me ejus vin-

neques coupables, & s'il doit, selon nos usages, les faire juger par leurs Comprovinciaux en premiere instance, le droit d'en recevoir l'appel lui est reserve, & ne lui est pas conteste.

[52] Quem vide lib. II. de Rom. Pont. cap. XXV.

[53] Vide Tom. II. pag. 144. 237. 239.

[54] T. I. pag. 336.

vindicem habeat, sed cl. Benedictinum *Zal-*
lwein, quem super hoc argumento nos ad-
 ire non semel iussit. “ Rem totam, inquit
 „ ille (55), oro, atque obtestor indifferen-
 „ ti animo expendamus. Quo jure, iterum
 „ oro, atque obtestor, quo, inquam, jure
 „ Pontifices ambitionis, & excessivi domi-
 „ natus argui possunt? Num enim ipsi caus-
 „ sas seu ecclesiasticas seu civiles violenter
 „ a judiciis inferioribus avulserunt, illas ad
 „ se traxerunt, litigantes ad sua tribunalia
 „ invitarunt, jurisdictionem inferiorum ju-
 „ dicum studiose turbarunt, & suppresse-
 „ runt? Ubinam similia leguntur? Id uni-
 „ cum legimus, quod causas quasdam ma-
 „ jores sibi reservaverint, provocantibus &
 „ appellantibus audientiam præbuerint, li-
 „ tes quasdam, postquam jam ad ipsos fuit
 „ provocatum, causa cognita ad se avoca-
 „ verint, & sententiam dixerint. Anne tan-
 „ tum, tamque ingens crimen est aliorum
 „ gravaminibus mederi, justiciam læsam in-
 „ tegrare, læsis subvenire, jus ex æquo &
 „ justo causis dicere? Profecto in his ego
 „ nihil reperio, nihil deprehendo, quod
 „ aut dominatum aut ambitionem saperet.
 „ Sed undenam tanta appellationum frequen-
 „ tia? Dicam quod res est. Illa reverentia
 „ imprimis, qua fideles ferebantur in Pon-
 „ tificem tamquam supremum Ecclesiæ ca-
 „ put,

„ put, illa singularis fiducia, quam animo
„ suo intime impressam habebant, spe cer-
„ ta freti, quod a suprema sede justiciam
„ sint impetraturi, ipsos stimulavit, ac in-
„ vitavit, ut ad tribunal Pontificis tam-
„ quam ad aram justitiæ confugerent, suas-
„ que causas, ecclesiasticas præsertim, su-
„ premo illius judicio submitterent. Ad
„ hæc: quinam fuere illi, qui judicium
„ Pontificis interpellarunt, an Clerici, vel
„ laici? Clericorum causæ pleræque fuere
„ vel pure ecclesiasticæ, vel saltem mixti
„ fori vel inter ipsos Clericos agitatæ, &
„ hoc ipso ad judicium ecclesiasticum supe-
„ rius deferendæ. Laicorum etiam causæ
„ ad Pontificem delatæ ut plurimum ita
„ erant constitutæ, ut secundum aliquem
„ saltem respectum ad judicium ecclesiasti-
„ cum pertinerent, vel ex capite *denegatæ*
„ *justitiæ*, vel quod in iis ageretur de *pecca-*
„ *to*, vel quod causam ecclesiasticam *mix-*
„ *tam* haberent. Audiamus desuper ipsos
„ pontificiæ potestatis Mastiges, inter quos
„ jure optimo recenseri meretur *Boehmerus*.
„ Hic ergo, ut Pontifices magis odibiles
„ redderet, scribere non dubitavit, quod
„ Pontifices varios excogitaverint prætex-
„ tus, ut causas quamplurimas ad suum
„ forum traherent, & inter hos recenset
„ hos ipsos, quos modo recensui. Ex hoc
„ capite, inquit, ad suum forum Pontifices
„ tra-

„ traxerunt contractus juramento confirma-
„ tos, testamenta, quibus legata pia infer-
„ ta, causas sponsaliorum, pleraque deli-
„ cta, & crimina, immo causas omnium
„ ferme delictorum. Demus hæc *Boehmero*,
„ & suis sequacibus (quos inter *Febronius*
„ noster) supponamus ea esse vera: num
„ propterea dolose & fraudulenter egisse
„ censendi sunt Pontifices? num fraudem
„ & dolum committit, qui redintegrat ju-
„ stitiam læsam, patrocinatur causis contra
„ leges justitiæ decisis, punit delicta, &
„ delinquentes debitis pœnis coercet? Sane
„ ipse *Boehmerus* fatetur, quod olim Epi-
„ scopi etiam in omnia crimina inquisive-
„ rint, eaque in suo foro puniverint; item
„ quod jurisdictio Episcoporum olim fuerit
„ amplissima, & laicis ex legibus Impera-
„ torum *Constantini M. Theodosii, Arcadii &*
„ *Honorii*, & ex edicto *Caroli M.* licuerit
„ ferre omnes causas deferre ad audientiam
„ episcopalem, ut eas more arbitrorum se-
„ cundum æquum & justum deciderent, do-
„ nec hæc jurisdictio Episcoporum successi-
„ ve fuerit diminuta, & circa sæc. XIII.
„ ferme penitus depressa. Quid si ergo lai-
„ ci illius antiquissimi moris adhuc memo-
„ res, & jurium antiquorum tenaces spon-
„ te sua suas causas etiam ad tribunal Pon-
„ tificum detulerunt, & judicia sæcularia
„ quodammodo exhorruerunt: num hoc Pon-
„ tifi-

„ tificibus imputari in culpam, & in frau-
 „ des eorum refundi debet? En, quomodo
 „ olim ipsi Imperatores liberrimam fecerint
 „ facultatem implorandi judicia sæcularia
 „ (*leg. ecclesiastica*) & occasionem præbue-
 „ rint appellandi ad tribunalia ecclesiastica
 „ magis quam sæcularia. En! causas plu-
 „ res, quibus factum fuit, & fieri potuit,
 „ ut causæ tam ecclesiasticæ quam civiles
 „ ad Curiam *Romanam* per viam appella-
 „ tionis deferrentur, absque eo, quod Pon-
 „ tifices ambitionis, excessivi dominatus,
 „ doli, fraudis & imposturæ accusari possint
 „ & debeant. Et demus quod Pontifices
 „ suæ jurisdictionis & potestatis seu retinen-
 „ dæ seu ampliandæ studiosiores fuerint,
 „ num id ambitioni & fraudibus adscriben-
 „ dum erit? Quid non hodie faciunt judi-
 „ ces & potestates sæculares, ut terminos suæ
 „ jurisdictionis quam latissime diffundant,
 „ & per omnem orbem circumferant? an
 „ non ferme omnes causas ecclesiasticas ad
 „ sua violenter rapiunt fora? an non ob-
 „ torto collo Clericos trahunt ad sua judi-
 „ cia, sacra profanis, & profana sacris mi-
 „ scent“? Hactenus P. Zallwein.

XVII. De abusibus quod queritur, nihili
 est ad rem, qua de agimus. Hoc quærimus
 iusne appellationum *Romanis* Pontificibus con-
 gruatur, & non *meræ revisionis retractationis*?
 Quærimus; num hujus juris basis ac funda-
 men-

mentum sit *Petri* Primatus? Quærimus, an Ecclesia omnibus sæculis hoc jure donatos Pontifices suis ad eorum tribunal provocationibus testata sit? Milleni, per me licet, in hæcæ appellationes abusus irrepperint: num propterea jus ipsum nullum est, atque per summam Episcoporum Synodorumque injuriam usurpatum? Numquamne appellationes ad Regum tribunalia, iis maxime in Regnis, quæ locorum amplitudine, gentiumque varietate ac multitudine ceteris præstant, abusibus corrumpuntur? Eritne aliquis adeo sui impos, ut Regibus propterea appellationum jus deneget, quod a suprema imperantium potestate divelli nequit? Ceterum ejusmodi abusus bene multos cum a *Tridentina* Synodo, tum a recentioribus Pontificibus sublato esse, in *Antisebronio* ostendi (56), neque ullus, qui eorum Constitutiones norit, inficiari poterit. At supersunt alii: Immo supererunt, aut veteres novi excipient, dum homines erunt, qui in *Petri* cathedra sedeant. Quum enim ista absque multorum studio, officiis, industria pertractare ipsi per se se nequeant, hos autem Pontificiorum onerum adjuutores humanis carere adfectibus *αδυνατον* plane sit; quis jure postulet, ut nihil umquam ambitionis, pravæ cupiditatis, malevoli animi istiusmodi causis, judiciisve admisceatur? Nobis hoc satis sit, Christum,

quum

quum suas *Petri* successoribus vices detulit, quæ humana nunc ipsorum Pontificum, nunc administratorum sive imbecillitate sive nequitia Ecclesiæ impendebant, mala omnia perspexisse; neque tamen illis Primatus iura, quæ tot abusibus vitianda pernoscebat, denegasse. Hoc enim si animo infixum hælerit, de vitiis quoad fieri poterit, resecandis cogitabimus; ius ipsam venerabimur, saluumque atque incolume religiose servabimus, ne tandem pessimo exemplo omnis omnino cum sacra tum politica potestas, in cuius usu multa semper emendanda occurrent, summa rerum perturbatione conculcetur, aut etiam de medio tollatur. Sed de abusibus a *Febronio Romanæ* Curiae objectis X. dissertatione accuratius differemus.

CAPUT VI.

Romæne appellationum causas dijudicare Romani Pontifices possint? an potius [quod unum Febronio placet in Provinciis dare iudices debeant?

I. **I**Nter abusus, qui ad superioris capitis argumentum maxime pertinent, præcipuum, si Febronio credimus, locum habent iudicia super Episcoporum causis Romæ instituta. Sacrum illud jus, inquit (1), quantumque causam terminandi intra provinciam, haud dubie mansisset integrum, nisi infausta illa Isidori Collectio, referta falsis Epistolis Decretalibus, totam Ecclesiasticæ disciplinæ faciem susque deque vertisset. Paulo antea dixerat (2): Adeo autem verum est, summum Pontificem non habuisse, nec per Canones Sardicenses obtinuisse jus causæ Romæ definiendæ, ut ad summum illi concedatur facultas mittendi legatum ad secundum iudicium, in Provincia agendum eod. Can. V. Tomo autem secundo [3]: Episcopi, inquit, Africæ anno 423., proinde longe post Sardicense Concilium, Cœlestino Papæ apud Petrum Constant col. 1060. rescripserunt: “Decreta Nicæna, sive inferioris
gra-

(1) T. I. cap. V. §. 6. n. 6. pag. 336.

(2) ibid. n. 2. pag. 332.

(3) T. II. pag. 310.

„ gradus clericos, sive ipsos Episcopos, suis
 „ Metropolitanis apertissime commiserunt;
 „ prudentissime enim iustissimeque viderunt;
 „ quæcumque negocia in suis locis, ubi or-
 „ ta sunt finienda“. tum ex P. *Constant* ad-
 dit: Nicæno Canone V. ne *Episcopi extra*
fines provincie suæ judicentur, vetitum esse pa-
riter intellexerunt Orientales, ut in epistolam
quartam Innocentii pag. 775. not. c. observa-
vimus. Hinc Germanorum, quas indicat (4),
querelæ, Romanos consuetudinum Germaniæ
inexpertos esse, nec posse proinde Romæ illo-
rum causas ex æquitatis legibus judicare.
 At nihil dici potuit a *Sardicensum* Patrum
 mente, atque a constanti Ecclesiæ consuetu-
 dine magis dissentaneum.

II. Illud autem statim cum *Balleriniis* [5]
 animadvertendum, “ si in quibusdam regio-
 „ nibus præsertim a *Romana* Sede remotis
 „ antiquo usu receptum fuit, ut hæ quo-
 „ que causæ a finitimis Episcopis, vel a
 „ pleniori Synodo cognoscantur, ac termi-
 „ nentur; id ecclesiastica institutione fuisse
 „ inductum, non aliquo peculiari jure, quod
 „ sive finitimis Episcopis, sive pleniori Con-
 „ cilio divina institutione competeret, sed
 „ ob expediendum facilius & celerius ne-
 „ gocium, & ne ob longinquitatem itine-
 „ rum,

(4) *ib. p. 445*

(5) T. II. S. Leon. col. 983.

rum, ac difficilem translationem testium
 , moræ innecterentur longiores, quibus scan-
 , dala diutius vigerent, & subreptiones aut
 , obreptiones facile irreperent. Igitur in
 , hoc pariter, si res ita ferat, agi poterit
 , eo nomine, quod non expediat novitatem
 , inducere (nam ipsa quidem mutatio consue-
 , tudinis, ut notavit Augustinus *ep. 118.*
 , *etiam quæ adjuvat utilitate, novitate per-*
turbat) non vero quod jurisdictio Pontifici-
 , bus desit. Et siquidem hæc jurisdictio
 , in ejusmodi causis vocaretur in dubium
 , prætextu consuetudinis aut canonum; con-
 , suetudo & Canones per summum abusum
 , præferrentur divino ac certo juri *Romano-*
 , *rum Pontificum*, cui omne humanum jus
 , cedat necesse est. Vides jam quid di-
 cendum de Canone *Nicano*, quo statuitur,
 ut Episcoporum adversus suos judicia *com-*
munitèr omnibus simul Episcopis provincie con-
gregatis discutiantur: Nempe ut cetera mit-
 tam, quæ superiore capite in hunc canonem
 observavi, id expedire omnino videbatur,
 ne turbarentur omnia, si quis extra suæ pro-
 vincię atque adeo auctoritatis limites cau-
 sas judicare auderet. At quid hoc ad *Roma-*
num Pontificem, cui ut aiebat S. Gregorius
M. (6), *si qua culpa in Episcopis invenitur,*
nescio quis Episcopus subjectus non sit? Certe
S. Johannes Chrysostomus, qui quum ab Im-
Antif. Vind. T. III. I i pe-

peratore ad *Theophili Alexandrini* causam judicandam adcepisset, litteras autem ab ipso *Theophilo* tulisset, quibus significabat (ex *Nicænis Canonibus*), non trahenda extra limites judicia, sed in ipsis Provinciis provinciarum negotia tractanda esse (7), ad *Innocentium I.* scribit, se iudicium illud non solum non sumpsisse sibi, sed & vehementissime recusasse (8); agens quoque de ejusdem *Theophili* suscepto deinde adversus se iudicio, consentaneum non esse monet, ut qui ex *Ægypto* sit, eos qui in *Thracia* sunt iudicet (9); *Nicænos* tamen a se Canones haud infringi censuit, si a *Theophili* sententia ad *Innocentium* provocaret; non alia profecto de causa, quam quod *Nicænus* ille Canon ad universæ Ecclesiæ primatem pertinere non poterat. Sanctus quoque *Athanasius* a *Julio* Pontifice evocatus *Romam* adcessit suam adversus *Eusebianos* causam acturus; neque tamen aut *Nicænorum* Patrum mentem ignorabat, qui ex illis ipsis unus fuerat, aut Canones ab iis constitutos violare ausus fuisset in tantis præsertim *Arrianorum* adversum se simultatibus, ne his
nova-

(7) *Theophili* epistolam *Palladius* in *Chrysost.* vita cap. 7. sic exhibet: arbitror equidem, non ignorare te Canonum *Nicænorum* decretum, quo sancitur, ne *Episcopus* causam extra fines suos iudicet. Si autem ignoras, disce; & a libellis adversus me abstine. Nam si iudicari me oportet, ab *Ægyptiis* *Episcopis* iudicandus sum, non a te, qui 75. dierum itinere abes.

[8] ep. IV. inter *Innoc.* T. I. ep. R. P. col. 775.

[9] *ibid.* col. 778.

novarum in se criminationum occasionem imprudens præberet.

III. “ Idem, inquiunt *Ballerinii* (10),
 „ dicatur de Canonibus *Sardicensibus*, qui
 „ causas appellationum Episcoporum a Ro-
 „ mano Pontifice per delegatos in provin-
 „ cia iudices, vel per legatum in eam mis-
 „ sum cognoscendas innuunt. Id enim si-
 „ militer illud respicit, quod credebatur
 „ magis expedire, non vero quod Pontifi-
 „ cium jus hoc limite circumscriptum pu-
 „ taretur“. Enimvero etsi Canon III. *Sar-*
dicensis Græcæ editionis per PROPINQUOS Pro-
vinciæ Episcopos, si opus sit iudicium renovan-
 dum indicat, Canon autem septimus latine
 scriptus Episcopos quoque memorat, qui in
finitima & propinqua Provincia sunt; num-
 quam tamen *Romani* Pontifices vel sancti-
 monia illustriores ita his se Canonibus ob-
 stringi senserunt, ut ubi id expedire existi-
 marent, causas procul diffitis Episcopis di-
 scutiendas non committerent. Longo sane
 locorum intervallo *Alexandria Constantinopolis*
 distat, *Cælestinus* tamen *Cyrillo Alexandrino*
 Episcopo damnandi *Nestorii Constantinopolita-*
ni Antistitis potestatem fecit. Sic etiam *S.*
Gregorius M. quum *Maximi Salonitani* cau-
 sam ex *Illyrico* in *Italiam* evocasset, consti-
 tuit, ut *Ravennas*, & *Mediolanensis* Antisti-
 tes de ea iudicarent. In hunc enim modum

I i 2

ad

ad *Constantium Mediolanensem* scripsit [II] :
 „ *Maximus Salonitanæ Ecclesiæ* prævaricator
 „ postquam per potestates Majores sæculi
 „ obtinere nihil valuit , ad minores se se
 „ contulit: nobisque tam nimietate precum,
 „ quam adtestatione bonorum operum præ-
 „ valere contendit . . . . Et ideo DECRE-
 „ VI UT Reverendissimus Frater , & Coe-
 „ piscopus noster *Marinianus* EJUS CAUSSAM
 „ DEBEAT IN RAVENNATI URBE COGNO-
 „ SCERE . Si autem persona ejus suspecta
 „ forsitan habebatur, VOLUMUS, UT vestra
 „ quoque Fraternitas, si ei laboriosum non
 „ est, AD EAMDEM CIVITATEM FATIGA-
 „ RE SE DEBEAT, & cum prædicto Fratre
 „ in eodem judicio pariter residere. Quid-
 „ quid autem vestræ utrorumque Sanctitati
 „ placuerit, scitote, mihi modis omnibus
 „ placitum“. Plura horum similia exem-
 „ pla proferre possem. Unum addo S. *Agape-*
 „ *tum*, qui de caussa *Contumeliosi Gallicani* E-
 „ piscopi ad se delata hæc statuit: “ Suspen-
 „ sus igitur, sicut præfati sumus, Episcopus
 „ *Contumeliosus* habeat tantum, quam præ-
 „ sumpsisse dicitur, celebrationem Missa-
 „ rum; & patrimonio Ecclesiæ in guber-
 „ natione Archidiaconi ejusdem Ecclesiæ
 „ constituto, ita ut alimonia sufficienter E-
 „ piscopo non negetur, visitatoriam in ejus
 „ loco præcipimus ordinari personam, &
 „ pa-

„ patienter EXPECTARE JUDICES , QUOS ;
 „ INSPIRANTE NOBIS DOMINO , CONSTI-
 „ TUEMUS AUDIRE “. *Nequaquam igitur ;*
 inquit cl. de *Simeonibus* (12) Agapetus PRO-
 PINQUIS *Episcopis* Contumeliosi *causam au-*
diendum se delegaturum fore profiteretur , sed iis
 quos dominus inspiraret . *Quibus verbis satis*
ostendit , sibi liberum esse , Judices , quos *vel-*
let , seligere . Neque tamen his opus est . Su-
 pra ostendimus *Sardicenses* Patres nihil mi-
 nus cogitasse , quam ut *Romanæ* Sedi Epi-
 scoporum judicia subtraherent . Nam *Gau-*
dentius de Episcopo a vicinis quoque Anti-
 stitibus deposito loquens nequaquam usus Ca-
 none IV. fuisset his verbis : *proclamaverit a-*
gendum sibi negotium in urbe Roma , multoque
 minus dixisset , alium Episcopum in appel-
 lantis locum ordinari minime debere , *nisi*
caussa fuerit in judicio Episcopi Romani deter-
minata , si tertio in Provincia , non *Romæ*
causam ejus pertractandam intellexisset .

IV. Sed Ecclesiasticam historiam breviter
 percurramus . Occurrent singulis fere sæculis
Romani Pontifices , quam plures , qui *Romæ*
 de Episcoporum *Occidentalium* (13) , vel et-
 iam *Orientalium* Metropolitaram causis co-
 gnoverunt . Causas autem intelligo appella-

I i 3

tio-

[12] T. II. cap. XXII. §. I. pag. 178.

(13) Episcoporum dico . *Petrus* enim de *Marca* [de *Conc.*
 l. VII. c. 17.] contendit Metropolitanorum quidem *Occi-*
dentalium ex lege *Gratiani* , non autem Episcoporum *caus-*
as potuisse *Romæ tractari .*

zione ad *Romanam* Sedem delatas. Equidem scio, eas quoque interdum a *Romanis* Pontificibus judicatas quæ primæ cognitionis sunt aut quemadmodum jurisperiti loquuntur, in *prima instantia*. Profecto *Dionysium Alexandrinum*, qui apud *Romanum Dionysium* accusarunt, quasi qui *Filium opus & non consubstantialem* diceret, ut *Athanasius* scribit [14], non illum apud *Ægyptios* Episcopos antea hujus erroris insinulaverant: primo ad *Romanum* Pontificem confugerunt, qui propterea primo de hac criminatione in *Romana Synodo* cognovit. Luculentissimum quoque hujus potestatis exemplum *Bonifacii I. Gallicanos* Episcopos epistola suppeditat. *Valentina*, inquit Pontifex [15], nos clerici civitatis adierunt proponentes per libellum crimina, quæ *Maximum* teste tota provincia adserunt commisisse. Fatetur *Constantius*, Gallos Episcopos de hac causa nihil dum novisse. Igitur Clerici non Metropolitani, aut Synodi iudicium ante postularent, quam *Bonifacium* de tot *Maximi* criminationibus certiores facerent. Quid ergo *Bonifacius*? Nullo licet Provincialis Synodi præeunte iudicio *Romanum Maximum* vocavit, sed audiendus heic præsentare se noluit (16). Dilationem tamen dedit & decrevit, in *Galliis* congregari Synodum. Verum

(14) in lib. de Synod.

(15) ep. III. col. 1015. edit. Coust.

(16) ibid. col. 1016.

rum cavit Pontifex, ne accusationibus discussis Episcopi decretoria illum sententia mulctarent; sed sibi supremum totius hujus negotii iudicium adscripsit. *Quidquid autem* [en Pontificis verba] *vestra caritas de hac causa duxerit decernendum, quum ad nos relatum fuerit, nostra, ut condecet necesse est auctoritate firmetur.* Quid vero cum Nestorio Cælestinus? Nulla illum Synodus condemnarat; ut tamen Cyrillus Pontificem de errorum monstris a Nestorio disseminatis commouit, sententiam in eum tulit, atque ut eam exsequeretur *districto vigore* Cyrillo præcepit (17). Vides ergo non insolens, non usurpatum ex ambiciosi Isidorianarum Decretalium commentis jus illud, quo posteriores Pontifices de primæ cognitionis causis non semel judicarunt. Libens tamen adsentior, ejusmodi causas ex vetere disciplina ad Provinciarum Synodos consuevisse perferri, quodque id cum ad veritatem pernoscendam tum ad ferendam ex æquitate sententiam adcommodatius esse videretur, Romanos quoque Pontifices eas nonnisi raro ad suum tribunal evocasse. Hoc contendo, nulli illos, appellatione intercedente, se legi obnoxios agnovisse, ut in Provinciis potius, quam Romæ Episcoporum causis extremam manum imponerent.

V. Enimvero ex Petro de Marca, *Quæ-*

I i 4

nello

(17) ep. XI. col. 1106.

nello, Dupinio, horumque discipulo Febronio percunctari liceat, an non Basilidem ac Martialem Hispanos Episcopos Stephanus Romæ audierit, suisque ipsorum Sedibus, unde dejecti fuerant, restituerit (18). Peto insuper: ubi Julius de Athanasio judicavit? Hæc certe de eo Theodoretus (19): Is vero (Julius) Ecclesiasticam legem sequutus, & IPSOS ROMAM VENIRE JUSSIT, ET ATHANASIAM AD DICENDAM CAUSAM EVOCAVIT. Et Athanasius quidem citationi obtemperans, statim iter adripuit: ii vero, qui fabulam composuerant, Romam venire noluerunt, eo quod mendacium facile deprehensum iri cernerent. Negabuntne Theodoro fidem? Negent ergo, si possunt, ipsi Athanasio cujus hæc sunt (20): Judicatum est non semel secundum nos, sed sæpius. Primum quidem in nostra Provincia quum ad id coissent propemodum centum Episcopi. Secundo Romæ nobis ceterisque adversariis Eusebii, ad ejus criminosas litteras in judicio comparantibus. Romam quoque Petrus Athanasii successor aufugit, ibique a Damaso sententiam tulit, qua pulso Lucio ab Arriano intruso Alexandrinæ reddebatur (21). Audi jam, quid idem Theodoretus contentionem narrans,

quæ

(18) Vide Cypr. ep. LXVIII. Baluz. edit. & Antifebr. T. II. lib. III. cap. II. n. 5.

(19) bist. Eccles. lib. II. cap. 4. Adi & heic Antifebron. ibid. n. 8.

(20) Apol. II.

(21) Confer. Antif. cit. lib. III. cap. IV. n. 1.

quæ *Flavianum* inter & *Paullinum* ob *Antiochenam* Sedem exarserat, litteris prodiderit (22). “ Qui (Imperator) sæpius interpellatus, *Constantinopolim* eum adciuit, ut-
 „ QUE ROMAM PROFICISCKERETUR, MAN-
 „ DAVIT. Sed *Flavianus* quum & hybernū
 „ tempus caussatus esset, & ineunte vere fa-
 „ cturum se imperata promississet, in patriam
 „ reversus est. Porro quum *Romane* Urbis
 „ Episcopi, non solum admirandus *Damasus*
 „ sed successor ejus *Siricius*, & post *Siricium*
 „ *Anastasius* pium Imperatorem acrius per-
 „ strinxissent; illum Tyrannos quidem, qui
 „ adversus ipsum insurgerent, opprimere di-
 „ centes; eos vero, qui legi Christi insul-
 „ tarent, pati, tyrannicam dominationem
 „ exercentes, rursus eum *Constantinopolim* e-
 „ vocatum cogere instituit, ut ROMAM
 „ NAVIGARET “. Quid clarius? De *Antio-
 cheni* Episcopatus causa judicium *Romæ* ha-
 bendum erat: ideo *Damasi*, *Siricii*, & *Ana-
 stasii* Summorum Pontificum præcepto Impe-
 rator *Flavianum* *Romam* mittere coactus fu-
 it. De *Johanne Chrysostomo* non dissimilia
 proferri possent. Exstat apud *Palladium* ex-
 emplum epistolæ, quam sanctus Antistes ad
Innocentium misit, ubi se a *Theophilo* damna-
 tum vidit: Scribite, inquit, precor, & au-
 thoritate vestra decernite (non ait: indicite Sy-
 nodum, quæ decernat, sed decernite, utique

Romæ) hujusmodi inique gesta , nobis absentibus , & judicium non declinantibus , nullius esse roboris (23). Zosimus vero nonne Proculum Massiliensem Romano adesse judicio iussit , licet ipse diu expectatus . . . convenire dissimularit , ut Zosimus ipse ad Episcopos provincie Viennensis , & Narbonensis secundæ perscripsit (24) , ac tandem illum in Romana Synodo condemnavit (25). Quæ idem Zosimus in Cælestii causa Romæ gesserit , pervulgata sunt. Daniele Episcopum Bonifacius Romam vocavit , ut ab objectis criminibus se se purgaret (26) . Magnus autem Leo nonne a CCCCXLV: Projecti & Chelidonii Gallicanorum Præsulum (27) , ac duobus post annis Mauritanorum Episcoporum [28] , denique Theodoretii Cyrensis causas Romæ absolvit ? Quin ipse Theodoretus ad Leonem litteras dedit , quibus ut in Urbe judicaretur , etiam atque etiam sanctum Pontificem exoravit : At ego , inquit ille (29) , Apostolicæ Sedis exspecto sententiam , & oro , atque obtestor Sanctitatem

(23) Adi & heic Antifebr. T. II. lib. III. cap. IV. a num. 7. & cl. David cap. VI. art. 5.

(24) ep. V. col. 959.

(25) ep. VII. col. 961.

(26) Bonifac. ep. IV. T. I. Coust. col. 1071. Daniel , ut diximus . . . a sanctitatis vestre cætu interim se noverit segregatum : qui se nostro judicio debet obiscere , si conscientia sua novit confidentiam se habere .

[27] Vide epistolam X. S. Leonis Ball. edit. cl. David cap. XIII. art. 3. Antifebr. T. II. lib. III. cap. 5. n. 1. seqq.

(28) Confer epist. XII.

(29) Ep. CXIII.

citatem Tuam, ut mihi rectum, ac istum Tribunal Vestrum invocanti opem ferat jubeatque, AD VOS VENIRE.

VI. Sunt & alia ejusmodi post *Leonem*. Illustre illud est, quod ad *Acacii* causam spectat. Is *Johannem Talasiam Alexandrina* de Sede ejci curaverat; *Johannes* autem *Romam* ad *Simplicium* Pontificem confugit, cui & libellum adversus *Acacium* obtulit. Moritur interea *Simplicius*. *Felix* porro III. in ejus locum susceptus litteras ad *Acacium* misit, quibus se *Romæ* sistere jubebatur rationem eorum, quæ contra canones perpetrarat, redditurus. Et ideo (ita in epistola legitur, quem Pontificis Legati *Vitalis* & *Misenus* *Constantinopolim* adtulerunt) lectis subditis, frater carissime, ad hæc, quæ proposita esse cognoscis, APUD B. PETRUM APOSTOLUM, . . . in Convента Fratrum, & Coepiscoporum nostrorum RESPONDERE FESTINA, In eandem sententiam ad *Zenonem* Imperatorem scripsit: *Acacius* (sicut ECCLESIASTICIS NECESSE EST, ET VESTRIS LEGIBUS FIERI DEBET) ad hæc, quæ de se pervidet intimari, APUD BEATISSIMUM PETRUM APOSTOLUM DILUERE OBEDIENTER PROCURET, nec ullo modo existimet differendum. Qui si, quemadmodum confidimus, bene conscius est, Apostolicum non debet judicium cum consacerdotibus sui, & moderationem abijcere. Viden? *Acacium* *Constantinopolitanum* Episcopum non modo ad judicium

dicium *Romam* evocatum fuisse, sed etiam secundum *Ecclesiasticas leges* evocanti Pontifici parere omnino debuisse? Sed infinitus sim, si omnia persequi velim, quæ Ecclesiasticis sunt hanc in rem monumentis consignata. Aliqua tamen prætereunda non sunt, quæ in *S. Gregorii M. epistolis* continentur. Intellexerat Magnus hic Pontifex, *Januarium Calaritanum* antistitem nonnulla crimina admisisse. Sabino igitur *Sardiniae* defensori in mandatis dedit (30) ut *Januarium* SUMMA HUC EXHIBERE INSTANTIA NON OMITTERET, ut eo coram posito, ea, quæ perlata sunt, subtili valerent indagatione perquiri. Ex eadem porro ad *Sabinum* epistola discimus *S. Gregorium Epiphanij* cujusdam Presbyteri *Sardi* causam ad se traxisse. Præterea, inquit, quoniam aliqua nobis de persona *Epiphanii Presbyteri* facinora nuntiata sunt necesse est, ut diligentius cuncta perscruteris; & seu mulieres, cum quibus perisse dicitur, seu alios, quos de causa eadem scire aliquid senseris, HUC PARITER FESTINES ADDUCERE quatenus Ecclesiasticæ districtioni liquide possint aperiri, quæ vera sunt. *Hadrianus* quoque *Thebanus* Episcopus quum *Romam* venisset, de *Johanne Larissæo* Episcopo, ac de *Johanne primæ Justinianæ* Antistite, quod injuste ab his damnatus esset, apud *Gregorium* conquestus est. Hic vero ejus indiscussis petitionibus

*non credens eadem, quæ apud utrumque fuerant acta, relegit. Ex illis autem quum Hadrianum contra jus fasque depositum fuisse comperisset, cum absque alio examine, nulloque in Provinciis indicta Synodo his verbis absolvit [31]: Quod vero ad præsens adtinet, CASSATIS PRIUS, ATQUE AD NIHILUM REDACTIS PRÆDICTÆ SENTENTIÆ TUÆ DECRETIS . . . Hadrianum . . . in suum locum, atque ordinem reverti, Christo committante disponimus; ut nec illi Fraternitatis tuæ noceat contra justitiæ tramitem prolata sententia. In epistola quoque ad Johannem Syracusanum (32) exstat luculentissimum rei, de qua agimus, exemplum. In quod enim crimine Byzacenus Primas fuerat accusatus, & piissimus IMPERATOR EUM JUXTA STATUTA CANONICA PER NOS VOLUIT JUDICARI. Sed adceptis decem auri libris, tunc Theodorus Magister militum obstitit, ut minime fieret. Tamen piissimus Imperator admonuit, ut TRANSMITTERETUR, & quidquid esset Canonicum judicaremus. Sed illud cum primis huc referendum, quod ad Ravennatensem Episcopum Marinianum Gregorius scripsit (33).,,
 ,, Scripta Fraternitatis vestræ suscepimus, in
 ,, quibus indicatis quosdam de clero ac Populo clamitasse, contra leges, & canones
 ,, esse,*

(31) *lib. VI. ep. 3.*(32) *lib. IX. ep. 59.*(33) *lib. V. ep. 24.*

SIO DISSERTATIO VIII.

„ esse, ut inter Ecclesiam vestram & *Claudio*
 „ *diu* Abbatem causa heic examinari ac
 „ judicari debeat. Qui si Ecclesiasticum or-
 „ dinem, vel inter quos vertitur, nossent
 „ advertere, a superflua querela modis om-
 „ nibus abstinere: Præsertim quia nec
 „ causa illic dici possit, ubi se prædictus
 „ Abbas a Decessore vestro questus est in-
 „ justitiam pertulisse, & ex ea hætenus la-
 „ borare. Hoc enim poterat fortassis oppo-
 „ ni, si non ad majorem recurreret, & a-
 „ pud eum causæ suæ meritum peteret ter-
 „ minari. Numquid non ipse nosti, quia
 „ causa, quæ a *Johanne* Presbytero contra
 „ *Johannem Constantinopolitanum* fratrem &
 „ Coepiscopum nostrum orta est, secundum
 „ Canones ad Apostolicam Sedem recurrit,
 „ & nostra est sententia definita? Si ergo
 „ de illa civitate, ubi Princeps est, ad no-
 „ stram causa cognitionem deducta est,
 „ quanto magis negotium, quod contra vos
 „ est, heic est veritate cognita terminan-
 „ dum? Atque heic exemplorum finis esto.
 „ Ea autem *Febronius* ubi perlegerit, velim
 „ meminere, esse illa *Romanorum* Pontificum,
 „ qui & multo ante *Isidorianas* Decretales flo-
 „ ruerunt, & sanctitatis fama præclarissimæ
 „ sunt, & *Sardicenses* præterea Canones quam
 „ sæpissime urserunt: tum enimvero intelliget,
 „ nihil ab eo potuisse falsius pronunciari, quam
 „ dum in *ambitiosum illud jus* Isidorianarum

De.

Decretalium Romana de Episcopalibus causis judicia retulit.

VII. At quid de *Afris*, quorum verba *Febronius* recitavit? Quid de *Cypriano*, qui item ait, *negotia quaecumque in suis locis, ubi orta sunt, finienda, & causas illic audiri oportere, ubi crimen est admissum?* Dicam quod *Quesnello* hæc eadem *Afrorum & Cypriani* testimonia obijcienti *Ballerinii* reposuerunt (34); idipsum scilicet etiam statuisse Imperatores *Valentinianum & Valentem* (35). “Id autem, „ inquit laudati *Ballerinii*, respicit solum „ quod expedit; & sicut Imperatores iis legibus non sibi ademerunt jus, quod sibi „ competeat, easdem causas cognoscendi „ per se, ubicumque essent; ita nec laudati Patres recitatis verbis eam jurisdictionem „ Pontifici denegarunt, quam eidem „ competere certissime cognoscebant. Quod „ si nonnullis in locis ipsam jurisdictionem „ aliquatenus perstrinxisse videntur; novum „ non est, in disputationis æstu aliqua verba excidere, quæ aliquanto excedunt, & „ nimis probant, quam deberent, & quam „ ipsi vellent, a quibus illa adhibentur. [36]“

Finis Partis Tertiæ.

(34) T. II. S. Leon. col. 985.

(35) l. X. & XIII. Cod. Theod. de accusat. & Inscriptionibus.

(36) Quæ hoc capite diximus cum iis conferri velim, quæ *Charlasius* eodem de argumento disseruit de libertat. Eccles. Gallic. lib. VI. cap. 6. Leod. edit. pag. 338. seqq.

512 ERRATORUM CORRECTIO

LECTOR BENEVOLE.

E Tfi operarum vitio multi in primi & secundi Voluminis editione absente me curata errores irrepserunt, eos tamen heic tantummodo adnotabo, qui sententiam vitiant: ortographicos autem, aliosque facillimæ correctionis humanitati tuæ libens dimitto.

ERRATA

CORRIGE

pag.		
2	delirefcere	delitefcere
4	<i>cauffa statas</i>	<i>cauffa status</i>
5	<i>includet</i>	<i>includat</i>
7	Horreat	Horrent
9	Hulum	Aulum
10	<i>Lopsiensis</i>	<i>Lipsiensis</i>
13	sunt V.	sunt I.
14	<i>Pisauriensis</i>	<i>Pisaurensis</i>
21	æquitate actum	æquitate
23	not. 24 ad Romanum Pontificem, quemadmodum	ad Romanum Pontificem miserunt quemadmodum
59	adjudicantis	abjudicantis
60	ex Buddæo	& Buddeo
ib.	excerpimus	excerpsimus
78	Aaeque horum . . . alio	Atque horum, . . . alia
87	efficiemus	effecimus
88	<i>discepramus</i>	<i>discepramus, appellare amamus</i>
91	adeo factum est	adeo falsum est
92	<i>in ea tamen</i>	<i>in eo tamen</i>
93	<i>& hunc</i>	<i>& eos hunc</i>
95	hi se	his se
100	quam in <i>Antifebronio</i>	quum in <i>Antifebronio</i> .
117	excarpimus	excerpimus
123	Aaeque inde factum	Atque inde factum
162	haud ostendant	haud ostendunt
169	<i>Grubenum</i>	<i>Gruberum</i>
ib.	Hine tamen	Hic tamen
171	uti assolet diligentissimo	uti adsolet, diligentissime
		Editum
172	Editum	Editum
182	non inutile	non inutile erit

ERRATA

CORRIGE

- pag.
 184 de habita
 185 qua demum
 . . . . detractent
 192 *Masbemi*
 208 tyrannicæ
 221 Præfectum hisce
 . . . . *Æxius*
 222 forte corporis
 229 indicatque mundi
 231 stabilitum modo fuisset
 264 in commentabatur
 273 PRINCIPALIUM
 279 fuerunt *Job. XX.*
 . . . commissæ, illæ
 283 Schismaticos dicerent
 291 in notis (90)

 292 qui diligenter
 293 subijcere legibus

 294 spectare jus
 295 at solus
 298 *Romanum* Pontificem
 . . . in eundem tamen Ec-
       clesiæ
 299 divinitus
 302 peccata dedit
 309 sententia fuit?
 312 *Exercitatione Biblica*
 313 supra adnot.
 317 quod illum supra
 318 facile intelligit
 323 quum voluisset
 328 ostendisse me credo.

 332 (53) argumentum
 336 adnotasse, quibus effi-
       ceretur, summa
 . . . *Compares,*
 340 *Æhaicas*
 345 *Parisiensi*

 de habitu
 qua qua demum
 detractent
Mosbemi
 tyrannicæ
 sed etiam Præfectum
Aerius
 forte corpus
 indicatque finem mundi
 stabilitum modo fuisse
 ita commentabatur
 PRINCIPALIUS
 fuerunt *Job. XXI.*
 commissæ: illæ
 schismaticos docerent
 (90) de *Eccles. Hierarch. lib.*
       III. cap. XV. n. 9.
 qui si diligenter
 subijcere legibus, & decretis
       Romanum Pontificem
 spectare, jus
 ut solus
 in *Romanum* tamen Pontificem
 Ecclesiæ
 divinitus
 peccata: dedit
 sententia fuit.
Exercitatione Biblica
 supra adnot. 13.
 quod illam supra
 facile intelligit
 quam voluisset
 ostendisse me credo. Primum
 est, ea verba *immediate* &
directe uni Petro dicta a *Chri-*
sto fuisse
 (53) argumentum refellens
 adnotasse. Summa

Compares
Achaicas
Parisiensi Facultati

 . . . il-

pag.		
...	illi thesim	illi thesi
351	indigne . . . quadam	indigna . . . in quadam
359	facile adverterer	facile advertet
366	Pontifex & Synedrii	Pontifex ex Synhedrii
377	redeamus autem a civi- tatibus <i>systematum</i> pla- ne alienum est.	redeamus.
387	indirecta in Principes	indirectæ in Principes
...	magnum sui	magnam sui
391	<i>super iudicium</i>	<i>super iudicium</i>
393	hac de re disputavit	hac de re disputarit
395	<i>Vittembergæ</i>	<i>Vittembergæ</i>
396	Sanctii	Sanckii
...	Braes	Brayi
400	Dacheritum	Dacherium
404	Principes sæpe	alii sæpe Principes
420	in altero vero	in altera vero
439	Hauc equidem	Haud equidem
444	<i>Uligers</i>	<i>Wiggers</i>
457	at nihil ullis	ut nihil ullis
471	<i>adserta illi</i>	<i>adsuta illi</i>
...	delegatus	delegatas
475	quod legibus	quot legibus
486	etiam & <i>Pereira</i>	etiam ex <i>Pereira</i>
488	in Canonicis	in Conciliorum
491	saltem iurabitur	saltem iuvabitur
496	Constat hæc	Constant hæc
498	eum inde	eum det
503	veteratorie studet	veteratorie studuit
...	actum est <i>Cyrillus</i>	actum est. <i>Cyrillus</i>
518	<i>Gothorum</i> Episcoporum	<i>Gothorum</i> Episcopum
...	<i>multi illorum</i>	<i>multi illorum</i>

T O M. I I.

1	adfectione	adfectiones
6	ut confirmatione	quam ut confirmatione
8	quum observasset	ut quum observasset
9	<i>Scardi</i>	<i>Soardi</i>
25	Episcopi adcenferut	Episcopis adcenfeant
...	quorum convenire	quoque convenire
32	<i>Steyartii</i>	<i>Steyærtii</i>
55	<i>si ut summum</i>	<i>si ut summam</i>

pag.

56 Pontificis auctoritatis
 67 libellus, quem
 74 majorem sancti
 75 si enim &
 80 *tam realitatem . . . tam*
 93 gravi aliud
 99 ut altero
 109 eodem autem
 117 *ut non erit*
 118 & Conciliis
 120 quod non huic
 125 votum habeantur
 127 non iudicium, sed
 128 a Patricibus
 . . . ab Episcopi
 129 vel memento
 133 ad iudicio
 . . . dicere potuisset
 136 profecti sunt
 . . . tout le
 140 possint Episcopi Concilii
 150 etiam Petro, quam
 . . . DEBEAM obedire
 161 totius nomini
 164 tribunal agnoscant
 173 initiatus
 181 exiomete
 183 Apostolicam auctoritatem
 184 & ipso Concilio
 190 Videns
 191 ubi tam
 201 paratos existens
 216 fuerent, Legati
 220 quasi in eodem
 225 & quia aliquid
 229 qui *Febronius*
 230 a *Basil.* adhibitum
 231 credendum constituisse?
 236 extrinxerunt
 . . . sub Concilio finem
 239 dum actibus
 . . . non illas quidem
 240 nominabo

Pontificis auctoritati
 libellum, quem
 eo majorem sancti
 si enim ea
tum realitatem . . . tum
 Gravi alio
 aut altero
 eadem autem
et non erit
 ex conciliis
 quo non huic
 Votum habeant
 non iudicium, sed
 a Patribus
 ab Episcopis
 vel momento
 ad iudicii
 discere potuisset
 professi sunt
 tout ce
 possint Episcopi post Concilii
 etiam Petro, qua
 DEBEAM adhibere
 totius nominis
 tribunal agnoscat
 invitatus
 axiomete
 Apostolica auctoritate.
 ex ipso Concilio
 Viden?
 ubi tamen
 paratos existentes
 fuerant, legatis
 quas in eodem
 Et quia aliquod
 qui *Febronianus*
 a *Basil.* adhibitam
 credendam constituisse?
 extrinxerunt
 sub Concilii finem
 dum a tribus
 non illos quidem
 non nominabo

pag.		
261	DEFINITAM	DEFINITUM
279	in Concilii juris	in Concilio juris
283	AT	UT
288	testimonii	testimoniis
290	aut integrum	aut integram
294	sed manifeste	sed manifestæ
296	doctrinas pertinent	doctrinas pertinet
301	Christianissime	Christianissimi
304	de fidei	de fidei rebus
305	la pouvoir	le pouvoir
308	in Concilium coactis	in Concilium coactos
323	ut merita	ut meritæ
327	suborta fuisse	suborta fuisset
351	gubernaculis disputan- dum	gubernaculis deputandum
365	derivavit	derivant
374	sepius	sepius
...	illud Ecclesiæ	illud Ecclesia
377	eoque infallibile	eoque infallibili
388	certum hic	certam hic
395	vel sic	nec sic
400	in hoc tandem	in hac tandem
405	l' indefaillibilité	l' indefectibilitè
410	servit	feroit
414	ad nostrum	ad nostram
415	e qui	& qui
...	qui illam	& qui illam
432	definiendum sensere	definiendam sensere
433	qu' apparent	qu' apparente
435	leur attribuer	lui attribuer
443	adjudicaret?	adjudicare ?
445	Cœlestii libros	Cœlestii libris
447	numqua	numquam
...	PURUM	PURAM
448	in indicatam	in indicatum
476	confirmationem quo	confirmationemque
477	Hanc... discrepantiam	Hæc... discrepantia

